

R. 13800

DIVI
ASILLI MAGNI
ARCHIEPISCOPI
CAESAREEN-
SIS

Moralia.
Ascetica magna,
Ascetica parua.

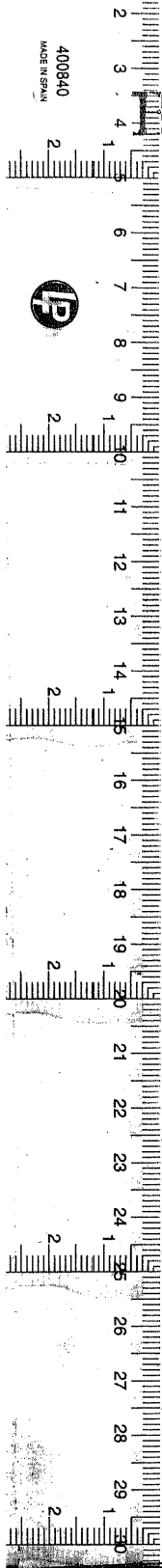
Adamo Fumano interprete.

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEBASTIA-
NVM GRYPHIVM,
M. D. XL.

11231177

62
J7

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
A
45
129

D. Nicolaus de Pisis. de la Camp. de Jev. de Jev. D. de la Camp. de Jev. de Jev. D. de la Camp. de Jev. de Jev.

R. 13800

11821177

DIVI
BASILII MAGNI
ARCHIEPISCOPI
CAESARENSIS

Moralia.
Ascetica magna,
Ascetica parva.

Adamo Fumano interprete.

*62
37*

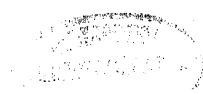
BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
A
45
129

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEBASTIA-
NYM GRYPHYM,
M. D. XL.

VICTORIAE COLV

MNAE PISCARIAE
PRINCIPI

ADAMVS FVMANVS

S. P. D.

MULTI, ut scimus, fuere, Victoria, & Graeci & Latini scriptores, qui ab Apostolorum aetate usque ad haec tempora praecipua, ad Christianae uitae cultum pertinentia, literarum monumentis consignata posteris prodidere. Cumque in his alij aliam suam quandam in scribendo rationem secuti sint, prout, opinor, cuiusque iudicium, aut facultas ferebat: sane non hic ego hoc mihi nunc sumpturus sum, ut quis cui uel anteponendus sit iudicem, uel postponendus: neque enim omnes mihi peruolutandi aut ocium, aut uoluntas fuit: & si peruolutassem, nescio an hoc rite facere uel possem, uel deberem. Illud quidem certe dicere non dubitabo, me ex plerisque, in quos haec leuus inciderim, qui utraque lingua scriptitarint, neminem adhuc naclum esse, ex cuius lectione uberiolem ad me uerae utilitatis uenisse fructum senserim, quam ex libro hoc, quem tibi nunc Latinum Basilij damus. Neque uero id unimodo mihi uideo contigisse: quando compluribus alioqui & doctrina, & sanctitatis laude claris uiris hoc idem usu uenisse animaduerto, neque id profecto iniuria. Nam siue sententiarum in eo pondus, siue uerborum (ut in huiusmodi dicendi genere) dignitatem, siue iudicij praestantiam, & rerum, de quibus loquitur, interiolem quandam consuetudinem quaris, ita in hoc singula haec cumulata reperias, ut nihil neque grauius, neque dignius, limatius ue, aut prudentius desideres. Verum de huius doctissimi pariter ac sanctissimi uiri laudibus non est nunc narrandi locus: praesertim quae & ingenium maius, quam sit meum, & dicendi facultatem ampliolem desiderent: & qui de his ante opportuniu ornatisime & copiosissime scripserint, uiri grauissimi non defuerint. Illud certe ad excusationem meam nullo modo mihi praeter eundem uidetur, quin dicam, me prouinciam hanc operis huius Latine reddendi, non mea sponte aggressum: neque enim unquam tam amans fui meipsum, quin probe semper intellexerim, quam huiusmodi ego scribendi palaestrae im-

par forem : in quam cum plurimos antè excellentis alioqui & ingenij, & eruditionis uiros ingressos magnopere uiderem de sudasse : paucissimos tamè cum laude, multos cum magna, plurimos cum maxima dedecoris nota cernerem existisse : quòd ex his Græcæ hi, Latinæ illi, pleriq; utriusq; simul linguæ inscientiam suam, quam eis liberum erat occultare, si uoluissent, ultro ipsi professum uenissent : atque unde ingenij, ac doctrinæ commendationem quærebant, inde tarditatis, ac stultitiæ uituperationem inuenissent. Quòd si unquam alicui aliqua de causa dubitandum fuit, certè his temporibus multo maxime mihi quidem pertimescendum uidebam, in tanta optimorum ingeniorum fecunditate, tam acribus iudicijs, politissimâq; in omni genere doctrina. Accedebat præterea, quòd cum omnem huiusmodi scriptionis laborem suapte natura & molestiarum, & periculosissimæ aleæ plenissimum semper iudicassem : ita in hoc opere hæc mihi interdum sese summa offerebant, ut planè in eo tractando quicquam me, quòd operæ præcium futurum esset, assecuturum diffiderem, usque adeo præter cæteras, quas cum reliquis quoq; Latinæ Græcæ exprimere uolentibus, communes afferre difficultates uidebatur, suis quibusdam locutionum formis, translationibusq; adeo (nequid grauius dicam) à Latinorum consuetudine alienis, ipsum interdum crebrum uidebam, ut prorsus eum ego quidem Latinè loqui docendi spem omnem abijcerem. Sed opinor eius uiri, cui cæteris omnibus in rebus me, meaq; omnia iam pridem à puero subiecissim, & à quo maximis, ac diuinis essem meritis cumulatus, atque honestatus, quem secundum Deum bonorum omnium meorum (si quæ modo ulla in me, uel apud me sunt bona) autorem, ac largitorem libens & agnoscerem, & prædicarem, Giberti Pontificis Veronen. uoluntati mos gerendus, uel imperio potius (quando nulla mea apud ipsum excusatio ualuit) parendum fuit. Cum enim ille Græcæ legens, mirabiliter operis huius lectione esset delectatus, arderetq; cupiditate, ut cum Latinis quoq; quòd apud ipsos diminutum, & parum (ut ipse putabat) commodè uersum, integrum, & aliquantò commodius expressum communicaretur : ex pluribus, quos uel domi, uel foris habere facile potuisset, quos in hoc negotio, si ipsis demandaretur, aptius se multo, quam me tractaturos consideret, me potissimum delegit, cui maximopere reformidanti onus imponeret : credo equidem ea de causa, quòd cum à studijs eos suis grauioribus nefas putaret abducere, qui ad communem utilitatem egregium per se ipsi concipere, & parere aliquid possent : hoc autem non tam difficile munus existimaret, quam reuera esse, qui experiuntur, intelligunt, opera mea,

à quo

à quo tale nihil speraret, qua in re minus ineptè uteretur, quam in hac ipsa non reperiebat : ut uidelicet peregrinorum ingeniorum partus nostro habitu ipse uestirem : id quòd ipse non omnino inconcinne me facturum iudicabat. Quàm igitur grauatè prouinciam susceperim, quàm in ea gerenda assiduè mihi metipsum displicuerim, & nunc etiam gesta displiceam, testis est mihi, si non is ipse, qui suscipiendæ autor, atque adeo impulsor, uel compulsor potius fuit, qui cum egi saepe, ut si uersionem hanc nostram omnino edere decreuisset, sub alterius cuiusuis nomine ederet potius, quam meo : at certè conscientia ipsa mea. Neq; uero id ea re tantum, quòd famam uel ingenij, uel linguarum peritiæ meam hac ratione in discrimen uidebam adduci : Quid enim id se amissurum quis magnopere metuat, quòd ne uel mediocre quidem se unquam senserit habuisse ? aut quòd etiam si summum haberet, non in eo tamen positas suas (ut ita dicam) omnes fortunas putaret ? Sed quòd apud eos, qui rem uti acta esset, nescirent, sine dubio temeritatis me iri damnatum uidebam : & quòd perspicuè intelligebam, fieri non posse, quin excellenti de Giberti iudicio famæ macula per me ex male à me huiusmodi gesto negotio aliqua aspergeretur. Ita qua in re ille de me optime meritus esset, qui iudicij sui æstimationem committere mihi ueritus non esset, in ea ipse imposito mihi munere male tractando, male mereret. Aggressus itaque sum prouinciam magna cum trepidatione. Et quoniam opus mihi & spiissum sciebam, & operosum futurum, eiusmodiq; ex quo etiam uel summam laudem sperarem, si summam reprehensionem euasissem : dedi operam, ut quòd ad perfectam mihi linguarum uel Græcæ cognitionem, uel Latinæ ornatum ac copiam defuturum sciebam, id si possem, diligentia saltem aliqua compensarem. Itaq; biennium iam antequam difficillimæ ac periculosissimæ Britanicæ illius legationis Pontifex summus Paulus III. fortissimo ac sanctissimo uiro Reginaldo Polo Gibertum comitem ire iussisset : cum ego etiam (ut tute potes meminisse) Romæ essem unâ, exemplaribus ibi compluribus ex Vaticana Bibliotheca conquestis, consultisq; tantum paucis diebus effeci, ut non usquequaq; positæ me ea in re industriæ poeniteat. Nam loca multa, quæ in hoc, qui modo Græcæ editus circumfertur, uariè erant deprauata, ita ex illis correximus, ut sanctè affirmare possim, Latinum huncce si non tam elegantem, tamq; commodè, ut oportuisset, expressum, at certè multis in locis illustriorem ad intelligendum fore, quam Græcum. Verùm cum librum adeo præclarum per me quoq; alicui ut dicaretur idem Gibertus uoluisset, neque id ego ullo modo etiam effugere potuissim,

* 3

tuissem, te is ex omnibus unam præcipuè, *Victoria*, delegit, cui illum desponderet: non quo quidem una tu præter cæteras ætatis nostræ fœminas aut uiros etiam istiusmodi iam præceptionibus indigeres (de ijs loquor, quæ non monachos modo, quorum causa potissimum opus hoc scribere uir sanctus instituit, sed omnes etiam ueræ pietatis studiosos attingunt: quæ ex quo eximia illa, quibus antè omnium iudicio, non tuo, florebas, omnia cum præciosa, quam nacta es, margarita commutasti: & acutissimam ingenij tui aciem, dispulsis, si quæ erant, quæ adhuc officerent, humiliorum cogitationum nubibus, ad unum iustitiæ solem penitus contuendum appulisti: hæc omnia ita uita ac moribus præstas, ut cæteris non fœminis modo, sed uiris etiam, & quidem grauissimis, clarissimum uelut è superiore loco ad salutarem uitæ portum petendum lumen uidearis prætulisse:) Sed ea gratia, quod neminem censebat fore, qui maiorem eo legendo uoluptatis fructum esset capturus, quam te quum te id iam Dei munere tua sponte adeptam uideres, quò ut peruenirent ueteris disciplinæ uiri tam sapiente duce eguissent: simulq; ut hoc ipso etiam testatorem faceret suam erga te beneuolentiam, Adde quòd cum Romæ caput, nescio quod, ex eo, modo à me uersum, tibi recitari uoluisset, ita eo uisa es delectari, ut dixeris, non putare te ab autore ipso sua lingua elegantius esse conscriptum. Quod etsi opinor aliter iudicabunt ij, qui in sententia de hisce scriptis ferenda, cum nullas priuatæ beneuolentiæ causas habeant, rem sincerius æstimabunt ex ueritate: tamen is, quòd similiter quoq; uniuersum tibi laborem nostrum placitum existimauit, eo etiam magis impulsus est, tibi ut per me eum dedicaret, quem eo libentius hoc facturum credidit, quòd me grati tibi animi mei declarandi cupidissimum cognoscebat, ut quem sæpe narrantem audiuisset, quomodo quadriennium antè cum Neapoli ad te ego una cum Galeatio nostro Florimontio in insulam tuam Aenariam ipsius iussu salutandi causa diuertissemus, comiter nos, humaniterq; excepisses. Quanquam alia etiam accessit causa, cur hoc facere animum Gibertus libentius induxerit, quòd cum assiduè te inter eas fœminas audiat uersari, quæ spretis uel uitæ huius uoluptatum illecebris, Deo se, totas penitus consecrarunt: neque dubitet omnino frequenter te illas, præter exemplum sanctitatis morum tuorum, sermonibus etiam quottidie magis ac magis ad maiores in pietatis cultu faciendos progressus incitare, eo maiorem illas cohortationibus tuis fidem tributuras existimauit, si quæ cohortandi gratia diceres, ea sanctissimi ac doctissimi uiri auctoritate, ac testimonijs confirmasses. Accia

pies

pies igitur à Giberto Basiliij opus, sua quidem lingua præclarum: nostra autem, quale quale nos reddere potuimus, non autem quale uoluissimus, aut alios nobis eruditiores facturos sciebamus. Quòd si quid in eo (quod ad industriam nostram attinet, id quod prorsus necesse erit) teretes aut tuas, aut aliorum aures offendet, id totum nimis magno Giberti publicæ utilitatis studio attribuito, & necessitati parendi meæ ignoscito, & uerborum inconditam structuram meam, sententiarum uiri sancti apta collatione, & fructu uoluptatis tuo, & aliorum utilitatis uberi, compensato.

Vale.

VERONA, CALEND. MAII
M. D. XXXX.

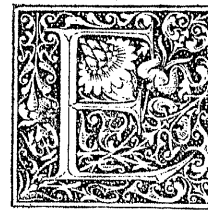

INDEX EORVM, QVAE
IN HOC LIBRO HABENTVR.

In Libros Asceticos praefatio	pagina 1
De abdicatione rerum uitae huius, & de perfectione spirituali	4
De cultu pietatis, & uita monastica: & quibus uirtutibus ornatum esse monachum oporteat	15
Epistola ad Canonicam	17
Vitae monasticae breuis descriptio	21
Eiusdem Prooemium in librum de moribus	22
De iudicio Dei	22
De uera ac pia fide	33
De his, quae in sacris literis uel uetita sunt, uel iussa	39
Capitulum libri de moribus Index	40
Liber de moribus, siue moralia	43
Sermo de institutionibus monachorum	111
Sermo alius eadem de re	116
Prooemium in praecipua latius disputata	120
Index capitulum praecipuarum earundem	126
Praecipuarum, siue Regularum latius disputatarum liber unus	128
Capitula praecipuarum, quae concisius disputantur	194
In regulas breuiores Exordium	209
Regulae Breuiores	210
Animaduersiones aduersus Canonicos	310
Animaduersiones aduersus Canonicas	311
Index constitutionum Monasticarum, tam ad eos, qui in societate, quam ad eos, qui solitariam uitam agunt, pertinentium	313
Constitutionum earundem liber unus	315

A BASILII MAGNI
ARCHIEPISCOPI CAESAREENSIS IN LIBROS ASCETICOS

Praefatio.

L T S I praecleara illa omnino praecipua sunt, quae subiectis populis a regibus describi solent: maiora tamen, magisque regia iussa esse illa consueuerunt, quae ab istis dem militibus seruanda proponuntur. Age igitur perinde ac si militaria nunc praecipua proponerentur, animu aduertat quisque, qui caelestem ac magnificam dignitate illam exoptat, cuius in animo est assidue usque CHRISTI lateri adherere, quippe diuinam uocem illam audienti: Si quis mihi ministraverit, me sequatur: Et ubi ego sum, ibi sit & minister meus. Vbi ergo CHRISTVS est rex? In caelo sine dubio. Huc tuus tibi, miles, dirigendus est cursus. Obliviscere quicquid hic in terris refectiois haberi potest. Miles non domos aedificat, non comparatis agrorum possessionibus uacat, non uarijs se quaestuosarum mercaturarum generibus immiscet. Nemo militans implicat se negotijs secularibus, ut ei placeat, qui se probauit. Alimenta miles habet a rege: nihil est, quod in his sibi ipse exquirendis se occupet. Vbique ipsi omnium, qui in ditione regis sunt, ex regis edicto domus patent: Nihil est, quod obrem in extruendis aedificijs labores ipse ullos suscipiat: In plateis tabernaculum ponit: Cibum sola necessitate metitur: potio aqua: somni quantum natura requirit: Itinera frequentia, itemque uigiliae: acris ad frigora caloresque tolerandos patientia: periculorum cum aduersarijs certaminum crebra susceptio, & in istis saepenumero (si ita fors ferat) mors: gloriosa tamen, & quae regijs & honoribus & muneribus decoratur: Vita in bello laboriosa, eadem tamen illustris in pace: Et ubi eam quis luculente praeclearis rebus gerendis traduxerit, uirtutis illi premia, honoresque praesto sunt: prouinciae alicui praefici, inter regis amicos numerari, regi comminus assistere, ad regis mensam adhiberi, regis latus claudere, eorum qui in regis imperio sunt populorum patrocinia suscipere, pro hospitibus suis, quibuscumque uoluerit, apud regem deprecari. Age igitur CHRISTI miles, qui iam tenuia quaedam ex rebus humanis exempla inspexeris, subeat animu tuum semper piternorum bonorum cogitatio: propositum tibi uitae genus sit, domo, ciuitateque, ac possessione rerum omnium carens: solutus esto, atque ab omnibus uitae huius curis liber: Non te ulla impediatur de coniuge cupiditas,

2. Cor. 10. d.

non de filijs sollicitudo : quando alienum hoc est penitus à cœlestis militiæ disciplina. Si quidem arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo. Corporis tē natura non uincit, neq̄ uim affert inuito : Non te de soluto constrictum facit : Non enim tu id quæris ut sobolem in terris relinquant, sed ut in cœlum sursum educas : non ut attingētibz te corpus connubijs adglutines, sed ut quæ spiritui conuenientia sunt, persequere : ut animabus uidelicet præsis, & spiritualiter liberos gignas. Imitare sponsum cœlestem : insurgentes aduersum te crebro inuisibiles hostes in fugam dato : bellum cum potestatibus ac principatibus gerito : studeoq̄ ut eos ex animo primū expellas tuo, neq̄ omnino illis quicquā sit apud te loci : tum ex illorum etiam, qui ad te confugiant, tēq̄ ducem sibi, ac propugnatorem asciscant, quos tū scilicet doctrina tua incolumes serues. Dele consilia aduersum **C H R I S T I** fidem defectionem molientia.

2. Cor. 2. d.

Aduersum impiam, ac nequam cogitationē, pietatis uerbo depugna, secundum præceptum Apostoli : ita enim ille : Consilia destruentes, & omnem altitudinē extollentem se aduersus scientiam Dei. In primis autem potissima tibi in manu Dei spes posita sit : ea enim eiusmodi est, ut simulacrum modò apparuerit, exterritos confestim hostes uertat in fugam. Vbi uerò ille etiam periculum tentare, suasq̄ copias cum aduersariorum copijs committere decreuerit : hic tu ita te compara, ut nulli, quantumuis magno, labori succumbas : neq̄ terrore periculi ullo animum tuum de statu finas dimoueri : alacer in alias atq̄ alias terrarum ac maris oras demigra.

Matth. 10. c.

Cum enim uos persequentur, inquit, fugite de ciuitate in ciuitatem. Et si in iudicium uocere aliquando, atq̄ ante magistratus ducare, & confurgentis in te populi tibi totius sustinendus sit furor, & truculentum carnificis os aspiciendum, duraq̄ audienda uox, & cruciatuum, qui tibi intententur, diritas intuenda, experiundaq̄ tormenta, & ad mortem usq̄ perpetuo depugnandum, ad hæc omnia tu expromptum semper animum tuum prebeto. Siquidem ante oculos assidue uersari tibi **C H R I S T V S** debet, qui tui causā in his omnibus prior te uersatus est ipse. Regem enim uictorem sequeris, qui uictorię te suæ uult esse participem. Neq̄ enim, licet mortem obieris, uictus idcirco es : potiusq̄ tum uel maxime egregiam uictoriam reportasti : nempe qui ad extremum usque spiritum ueritatem in te rectam, instantemq̄ cōseruaris, susceptamq̄ pro ea animi libertatē immotam retinueris. Etenim ab interitu ad æternā uitam cōmigrabis : atq̄ ab hominum ignominia, ad gloriam tibi paratā à Deo : atq̄ ab angustijs, calamitatibusq̄ uite huius, ad ea loca, ubi eterna quiete unā cum angelis perpetuò perfrueris. Terra te ciuem noluit accipere, at excipiet cœlum. Mundus te agitauit, at sublimem angelī tollent, & sistent coram **C H R I S T O**, à quo amicus appellaberis : ex cuius ore laudem illam audies iucundissimam, Euge serue bone & fidelis, miles generose, dominicq̄ imitator, & regis comes, ego meis te donis remunerabor : Verba ego tua libēs auscultabo, nihilo minus atque mea tu hactenus auscultasti : petes fratribz

Matth. 23. b.

incolu

A incolumitatem laborantibus, ipsiq̄ fidei socijs, ac sacrosanctæ charitatis inuitijs imbutis, honorū à rege communicationē impetrabis : sempiternas præterea illas choreas agitabis, & in medio angelorum cœtu coronatus incedes, naturisq̄ omnibus infra regem creatis imperabis, beatusq̄ unā cum beatorū choro in omne æuū perpetuò uiues. Quòd si defunctum iam certaminibus, nihilominus in terris te tamen remanere ille uoluerit, quòd plura etiam, eaq̄ à prioribus diuersa suscipias, susceptaq̄ luculenter conficias, atq̄ ista ratione plerosq̄ cum à uisibilibus, tum etiam ab inuisibilibus hostibus tutos cōserues, nolito dubitare : quandoquidem magna sic etiā tibi in terris parata gloria est : erisq̄ apud amicos in precio, qui te sibi adiutorē ac deprecatorē egregiū inuenerint : hi tibi, ueluti strenuo militi, alimenta suppeditabunt : hi, ut fortissimum uictorē, omni honorū genere cumulabunt : hi te ad se inuitabunt, letabundiq̄ ueluti Dei angelū excipient, & quod Paulus ait, ut Christum **I E S V M**. Hæc, & quæ sunt generis huius, diuinæ militię exempla sunt. Neq̄ uerò uirorū modò causa, hæc suscepta à nobis oratio est, sed mulierū etiā. Siquidem ipsæ quoq̄ nihilominus stipendia faciūt cum **C H R I S T O**, quæ ex animi fortitudine ad militiā habiles iudicantur, neq̄ ob corporis imbecillitatē uelut non idoneæ reijciuntur. Compluresq̄ inuenta sunt scemina, quæ nihilo minus ac mares fortiter se in huiusmodi bello gessere. Quia ex his etiā quædā, quæ gloriā longe maiorē, quàm illi ex hoc genere reportarunt.

Rom. 15. b.

B De earū numero sunt, ex quibus uirginalis cōstat chorus. In his sunt, quæ ob præclare gesta confessionis ac martyrii certamina, uictorijs illustres excellunt. Atq̄ Dominum ipsum etiā, dum inter nos uersaretur, sequebantur non uiri solum, sed mulieres etiā : & nihilo minus ab hoc illi, quàm ab illo sexu ministrabatur. Cum itaq̄ eximia adeo ipsi posita præmia sint, qui **C H R I S T I** fuerint militiam secuti, agendum libenti animo in eam & patres filios, & matres filias suas patiantur uenire, sobolemq̄ ipsi suā ultro ad eam alacriter adducunt, eos lætos faciat sempiternorū honorū spes, quorū illi sint futuri participes, eos bonos sibi apud Deum habere patronos studēto. Caueamus quæso ne nimis angustum animū in hac importuna filiorū charitate præ nobis seramus : ne ue nos exterreat labores, ad quos uideatur ituri : gaudeamusq̄ potius, quòd magnā adeo gloriam sint inuenturi : offeramus Deo, quod ab ipso accepimus, ut in laudis ac gloriæ filiorū nostrorū ipsi quoq̄ societatem ueniamus, nobis ipsis unā cū illis offerendis, unaq̄ simul exhibēdis. Enim uero in eos, qui hanc animi alacritatē ostenderint, atq̄ hoc modo fortiter perseuerantes contendunt, commode illud ex psalmis dicere aliquis possit, Benedicti uos à Domino, qui fecit cœlum & terram. simulq̄, quod fecisse Moyses legitur, pro ipsis precās, dicat, Benedic Domine operibus illorum : Frange supercilium eorum, qui resisterunt ipsis. Fortes estote tanquam generosi, generosq̄ ad sempiternas coronas cursu contendite. In Christo **I E S V** Domino nostro, cui gloria in sempiterna secula. Amen.

Psalm. 113. d.

4
BASILII MAGNI
ARCHIEPISCOPI
CAESARIENSIS

De abdicatione rerum uitæ

HUIUS, ET DE PERFECTIO-
NE SPIRITUALI,
SERMO.

Matth. 11. d.

VENITE ad me omnes, qui laboratis,
& onerati estis, & ego reficiam uos. Dei
ista sunt uerba, quæ siue uitæ huius, in qua
nunc sumus, siue consequentis refectioem
significant, illud certe planum est, ea hor-
tari nos, ut qua quidem deposita superua-
canearum diuitiarum sarcina, eaque in egen-
tes distributa, qua uerò, ut innumerabili
penè, quæ indidem ad nos aduolat, pecca-
torum multitudine, per largitionem, & con-
fessionem reiecta, crucem gestaturi, ad mo-

nachorum uitam accedamus. Quocirca qui sibi proposuit CHRISTO
obedire, & ad uitæ genus rerum omnium possessione nudum, neque ullis
distractum seculi huius curis festinat, uerè admirabilis ille est, beatusque
dicendus. Verumenim illi ego autor sum, ne id inconsideranter faciat,
ne ue uitæ sibi tolerabilitatem quandam animo fingat, & salutem sine ul-
la dimicatione polliceatur. Quin is uelim potius ut se antè ad incommo-
dorum cum corporis, tum etiam spiritus perpersionem exercitatione dis-
ligentissimè pareat: ne si se non antè meditatus, in quæ non putarat, certa-
minum discrimina coniecerit: ac deinde urgentibus constantiæ suæ ten-
tationibus, per imbecillitatè obsistere non potuerit, eodem temere, unde
fuerat digressus, reuertatur: eaque re ludibrio, ac ridiculo omnibus sit: &
preter id, quod cum animæ suæ pernicie, ad pristinum se denuo uitæ ge-
nus retulerit, multitudini etiam scandalo sit: nempe qui causa sit, quam
obrem plerique institutâ secundum CHRISTVM uitam eiusmodi exi-
stiment esse, quæ ferri nullo modo possit: Quæ res quam sit periculosa,
nostis omnes, qui legitis. Euangelia, in quibus hæc Dominus dicit: Expe-
dit ei ut suspèdatur mola asinaria circa collum eius, & projiciatur in mare,
quam

Matth. 18. d.

A quam ut scandalizet unum de pusillis his. Neque enim ob eam modò cau-
sam plectendus erit, quod ordinem ipse deseruerit: sed quod exemplo
suo etiam causa fuerit, cur plerique exitium incurrerint: licet suo quodam
opinionis errore persuasisse sibi uideatur, nihilo secius se, ut in pristino se
uitæ genere contineat, benefactis Deum sibi posse propitiū facere. Quod
nullo modo uerum est. Qui enim in eo uitæ genere, quod nullis extrin-
secus distrahentibus curis diuexatur, ac propterea peccatis minime ob-
noxium est, resistere aduersario non ualuit: qui credibile est eum in eius-
modi uita, in qua quamplurimi ad noxam aditus pateant, cuiusque libera
penes ipsius arbitrium potestas sit, aliquid esse facturum, quod aliquo
modo sit cum uirtute cōiunctum? Verum ut det aliquis, quod ad ipsum
nominatim pertineat, peccatum ipsum nullum admittere: notā quidem
illam idem certè nunquam effugerit, quod non à CHRISTO descie-
rit, exemplo discipulorum illorum, quos apertè in Euangelio diuinus
Euangelista notat, cum dicit: Multi autem discipulorum abierunt retro,
& iam cum IESU non ambulabant, dicentes, Durus est hic sermo, quis
potest eum audire? Ea enim de causa benignissimus Deus, ut saluti nos-
træ prouideret, hominum res duplici uitæ genere distinxit, coniugio ui-
delicet, uirginitateque: ut qui uirginitatis ferendo certamini pares esse non
possent, hi sibi uxore adiungerent: ea tamen conditione, ut scirent, ea du-
cta, nihilo minus temperantiæ sibi ac castitatis, consimilisque modi in con-
B iugio ac liberorum educatione, eius quem sancti uiri, dum hic uiuerent,
tenuerunt, reddendam sibi esse rationem: qualis in ueteri testamento
Abraham fuit, qui cum unicum, quem habebat, filium fortissimo atque
æquissimo animo immolaret, ea in re magnificam sibi gloriā quærebat,
quod Dei iussis nihil haberet antiquius: qui etiam tabernaculi sui fores
assidue usque apertas tenebat, ut qui assidue semper paratus esset ad susci-
piendos hospites, quotcumque ad ipsum accederent. Neque enim Domini
uerba illa audire ipse potuerat: Vende quæ habes, & da pauperibus.
quanquam etiam maiora his summæ uirtutis documenta dedere Iob,
alique quamplurimi, ueluti Daniel & Samuel: in nouo uerò Testamento,
qualis Petrus fuit, unaque cum eo reliqui etiam apostoli. Siquidem futu-
rum est omnino, ut fructus debitæ Deo ac proximo charitatis ab uno-
quoque repetantur: Similiterque ut si quis cum hæc, tum reliqua quæuis
precepta uiolauerit, pœnas luat, sicut in Euangelio Dominus docet, cum
dicit: Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus.
& alio in loco: Qui non odit matrem suam, & uxorem, & filios, & fra-
tres, & sorores, insuper & animam suam, non potest meus esse discipu-
lus. An non tibi uidentur quæso matrimonio etiam coniunctis lata fuisse
se Euangelia? Animaduertis itaque apertè iam tibi explanatum, fore ut à
nobis cunctis, quicumque in hac uita sumus, ratio reposcatur, utrum Euan-
gelio paruimus nec ne, non à monachis modò, ab his etiam, qui uxo-
res habuerimus. Etenim qui coniugio sese implicuerit, huic satis fuerit, si

1041.6. g. f.

Matth. 19. c.

Matth. 10. d.
Luc. 14. f.

incontinentiæ ipsi culpa remittatur, & foeminae libido, & unà cum ea con-
 gressio condonetur. Reliqua uerò mandata cum æquè descripta omni-
 bus sint, non est extra periculum, quicumq; aduersus ea fecerit. Siquidem
 CHRISTVS ipse, cum patris sui præcepta promulgaret, apud eos lo-
 quebatur, qui in mundo communem uitæ morem sequebantur. Quòd
 si contigit aliquando, ut seorsum interrogatus ipse discipulis aliquid
 responderit, aperte ipsi testificatus est: Quod uobis dico, omnibus dico.
 Non est igitur quamobrem tu, qui ad uxore applicare animum malui-
 sti, perinde quasi ea re tibi mundum amplecti licitum sit, desidia te des-
 quando eò maiore tibi labore contendendū est, attentiorēq; animi uten-
 dum uigilantia, ut salutem inuenias; ueluti qui sedem tibi in medijs la-
 queis, mediaq; rebellium potestatum ditione delegeris, ubi peccatorum
 assidua ante oculos posita iritamenta habeas, ad quæ concupiscenda o-
 mnes sensuum libidines tuorum assidue uolenter loco ueluti emotæ im-
 pellantur. Quocirca intelligere debes, ne utquam effugere te posse, quin
 cum Diabolo tibi sit deluctandum, ex eoq; nullo modo uictoriam te sine
 multis laboribus, pro Euangelicorum præceptorum cōseruatione susce-
 ptis, reportaturum. Quē enim quæso pugnam cum aduersario poteris
 subterfugere, qui omnino sis iam cum eo intra caueam pugnae destinatā
 conclusus? quæ sine dubio uniuersa ea est tellus, quæ sub amplissimo cœ-
 li huiusce ambitu continetur; quam quidem ex historia Iob accepimus,
 assidua illum obambulatione perlustrare, circumireq; quasi rabiosum ca-
 nem, quarentem quem deuoret. Quòd si cum aduersario inire pugnam
 non uis, in alium ex hoc ipso mundum commigres. oportet, in quo ipse
 non sit: tum licebit tibi tuo more cum illo non decertare. Quòd si hoc
 impetrari non potest, artem eam discas conuenit, per quam scienter cum
 eo scias deluctari. Hanc autem haud dubie traditura tibi diuina scriptu-
 ra est, ne ex imperitia ab eo superatus sempiterno igni in perpetuum cru-
 ciandus dedare. Atq; hæc quidē, licet strictim, eorum tamen causa me-
 morata à nobis sint, qui propterea quòd matrimonij se uinculis obstrin-
 xere, licere sibi arbitrantur CHRISTI præceptorum obseruationem
 impune negligere. Tu uerò qui coelestis uiuendi ritus cupiditate flagras,
 atq; angelicæ es uitæ studiosus, quicq; sanctorum CHRISTI discipulo-
 rum tolerantiam intendito, & forti animo ad ueræ pietatis cultorum te
 cœtum conferto, ipsoq; tuæ mundi desertionis initio te uirum præbeto,
 conatuq; omni elaborato, ne cognatorum horum, qui sunt secundū car-
 nem, amor ad terram te, in altum te cupientem extollere, deprimat: sed
 in eo animum tuum confirmato, ut cum immortalibus & cœlestibus res-
 bus, mortales, terrenasq; commutes. Vbi uerò rerum te tuarum sarcina
 leuare uolueris, tum uerò constans ac rigidus esto, illudq; tibi persuade-
 to, quæcunque abs te in egenorum sinus condita fuerint, ea te in cœlum
 premissa multis partibus ampliora apud Deum inuenturum. Cum uerò
 ab ami

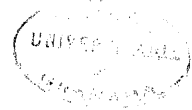
Mar. 13. d.

A ab amicis diuellare, caue ne mœrore nimio conficiaris, qui CHRISTO
 tum coniungaris, qui propter te cruci ipse suffixus est: Quare ad amo-
 rem declarandum quod quæso euidentius excogitari à nobis argumen-
 tum potest? Simul ac autem, Deo iuuante, in primo luctationis istius
 congressu aduersarium superaueris, nolito te ueluti uilissimum instru-
 mentum aliquod negligenter projicere. Siquidem in eo iam, quòd ter-
 renis rebus nuncium remiseris, honoratum te apud CHRISTVM fe-
 cisti: summaq; potius uigilantia, acerrimaq; in omnes partes animi cir-
 cumspicione operam dato, ut aliquem tibi uirum inuenias, quem in
 omnibus deinceps delectæ tibi uitæ studijs certissimum ducem sequare,
 eiusmodiq; qui rectum iter ad Deum uolētibus pergere, sciat common-
 strare: qui ornatus uirtutibus sit, cuius uniuersæ totius ipsius uitæ actio-
 nes testimonio sint, charitatem in eo erga Deum inesse, qui diuinarum
 literarum scientiam habeat, uirum integrum, ab auaritia abhorrentem,
 minime libenter gerendis se negocijs admiscentem, quietum, amantem
 Deum, egentium studiosum, minime iracundum, memoremq; iniuria-
 rum, natura propensum ad eos docendos, qui ad ipsum accedant, quem
 gloria inanis non inflat, superbia non extollat, adulatio non frangat,
 seuerum atq; constantem, cui denique Deo nihil sit potius. Ac si talem
 quempiam nactus fueris, tum uerò uoluntatem tuam omnem expuito,
 ac foras projicito: atq; ubi hoc feceris, dede te illi, ut sincerissimum ue-
 luti uas quoddam existas, qui que in te infundantur uirtutes, ad laudem
 B Dei gloriamq; ab omni uitio castas conserues. Etenim si eorum, quibus
 antea detinebare, animi uitiorum residuum in te aliquid esse patere,
 eoq; quæ in te infusa fuerint, coacuerint, haud dubiè uelut uas contem-
 ptissimum foras projicere. Hoc est, quod alterum nobis est cum oppu-
 gnatore salutis nostræ certamen. Vt enim præceptorum bonorum bo-
 na sunt etiam præcepta, item quoq; malorum etiam mala. Vbi enim ui-
 det aduersarius noster persuadere se nobis non potuisse, ut in mundi
 confusione perditioneq; maneremus, in eo iam omni conatu contendit,
 ut nobis persuadeat, ne nos uitæ demus perfectiori: ne ue ei nos uiro
 committamus, qui nostra omnia peccata nobis ante oculos statuat, cor-
 rigatq; sed ut alicui nos credamus & gloriæ nimio plus auido, & pro-
 pria uitia afsimulata quadam lenitatis erga familiares suos specie com-
 mendanti, ut hoc modo innumerabilibus nos denuò prauis animi libi-
 dinibus cōtra primum animi nostri propositum ueluti uinculis irretiat.
 Quòd si te uiro credideris uirtutibus multis instructo, sine dubio o-
 mnium, quæ in ipso bona fuerint, hæres remanebis, æqueq; & apud
 Deum, & apud homines beatissimus iudicabere. Si uerò, quòd cum cor-
 pore tuo agere mitius uolueris, magistrum tibi aliquem quæsieris, tecum
 se ad uitia tua demittentem, uel, ut uerius dicam, tecum unà in eandem
 perniciem corruentem, frustra mundanis rebus nuncium remittendi la-
 bore suscepisti, qui uitæ te prauis libidinibus obnoxiae mancipaueris,
 & cæcum

BASILII MAGNI SERMO

& cæcum tibi ducem ascueris, cuius ductum secuto in foueam tibi sit
 Math. 15. b. procidendum. Cæcus enim si cæco ducatum præstet, ambo in foueam
 Math. 10. c. cadunt. Sufficit enim discipulo ut sit sicut magister eius. Hæc autem Dei
 uerba sunt, eaq; re falsa esse neququam possunt. Athletarum in uiuendo
 tibi est imitanda consuetudo: aliter enim ad coronam peruenire non pos-
 2. Timot. 2. d. teris. Vt enim est apud Apostolum: Siquis certauerit, non coronabitur,
 nisi legitime certauerit. Si igitur Dei munere talem quempiam uirum
 inueneris (prorsus autem si peruestigare uolueris, inuenies) magistrum
 bonorum operum, hoc apud te constanter teneto, ut nihil omnino quic-
 quam præter illius sententiam facias. Quicquid enim eo insciente facis,
 id furtum ac sacrilegium est, tibiq; exitium, non autem utilitatem ullam
 apportat. Esto, tu id bonum iudices. Nam si bonum est, quid ita clam
 fit, ac non in aperto? Mentem tuam tute diligenter exquirere, quæ falsa
 quadam specie boni compilare te studet, atq; ex eo nimium, quod cum
 utilitate aliquando non eius præceptis obtemperes, iter tibi ad res pesti-
 Eccl. 12. c. mas gerendas munit. Caue ne excantationes eorum, qui demorsu sunt à
 serpente, uelis imitari, cum ipse excantandi artem non teneas: ne si ad te
 foras serpentes attraxeris, illiq; sese tibi circumplicauerint, tuq; te ab ipsis
 1. Cor. 2. d. explicare non possis, immaniter ab illis absumare. Caue ne generis no-
 bilitate subnitare, ne ue ob eam causam honores consecrere (qui enim
 carnalis est, non capit ea quæ sunt spiritus) neq; eorum quippiam, quæ
 uera iam pridem consuetudine inueterauerint, adulterare conatus sis;
 atq; hoc modo inani animi elatione tua, simul & certaminis socios tuos
 supplantare, & grandem super te peccatorum molem aggerere, non in
 calceamentis, uestimentis ue, non in alia quauis istiusmodi ad uelandum
 corpus necessaria re, non in alijs, quàm quos communis fratrum usus
 fert, eis exquirendis, non in mensa, post illud tempus scilicet, cum iam
 nihil tibi amplius cum mundo esse aperte professus fueris, non in statu,
 non in sensione, non in manuum opere minus laborioso, magis ue ele-
 ganti. Siquidem istorum omnium, non modò dum habes, sed in eo etiam,
 dum abs te exquiruntur (crede mihi) utilem nunquam exitum experire.
 Etenim nisi celeriter animaduuerteris, diabolicas esse istas insidias, easq;
 ex animo penitus extirpaueris tuo, sine dubio eæ te à uera, quæ est ex
 CHRISTI uiuendi disciplina, deturbabunt. Verum cum illud in ani-
 mo tibi fixum stabilieris, omnium te, quotquot sunt, mortalium esse
 contemptissimum, peccatisq; onustissimum, peregrinumq; ac uagum, &
 quem sola tantum misericordia adducti ij, qui priores te se à seculi huius
 Marc. 10. g. curis auocarunt, sibi in societatem ascuerint, studiose operam dato, ut
 omnium nouissimus sis, ac seruus omnium, quando ista una ratione ue-
 ram tibi, ac solidam gloriam paries: non autem illam uanam, cassamq;
 Aures assidue ad audienda ea, quæ imperentur, attentas habeto: itemq;
 manus ad ea, quæ iussa sint exequenda, expromptas. Sit tibi taciturni-
 tas in ore, circumspectio in corde. Fuites qui habeantur sermones, tu
 magnopere

A magnopere ne attendito. Sed si quæ ex diuinis literis ad salutem animæ
 pertinentia memorari audieris, tum uerò ad ea audienda te diligentem
 præbeto. Acerba gustatu tibi ea sunt, quæcunq; de mundanis rebus
 memorentur, contraq; fauis mellis alsimilia, quæ à pietatis colentibus
 uiris narrentur. Enitere porro ut eos imitere, qui ut animi sui sedatas
 affectiones componerent, priores te in eo uitæ genere elaborauerunt:
 neq; expectes, dum singula doceare. Studeto ut maiorum uirtutum com-
 pos efficiare, neq; minores tamen negligito. Nullum omnino sit erra-
 tum, quod parui pendas: esto quauis illud tenuissima bestiola minutius
 sit, potiusq; eò magis sedulo contende, ut per pœnitentiã illud emendes.
 Et si multi multis in rebus errata commiserint, in ijsq; obstinati pertina-
 citer perseuerent, nolito tu alienorum te errorum iudicem constituere.
 Habent enim ipsi iudicem iustum, qui reddet unicuiq; secundum opera Rom. 2. d.
 sua. Tu tuum officium facito, & quantum potes studeto, ut onus tuum
 leuius efficias. Qui enim grauat onus suum, ipse & portabit illud.
 Resipiscentibus enim parata salus, contra uerò in furore suo obstinatis
 præstò semper exitium. Ab hominibus tibi maiore aliqua propinquitate
 te coniunctis abdito, quantum potes, atq; in Dei conspectum te, quàm
 fieri potest, frequentissime dato. Quantum in te est, omnem in publicum
 prodicionem semper deuitato, ac mētis hoc modo distractionem fugito.
 Egredis enim è cella tua, ibi continentiam reliquisti, in mundum in-
 B trospectisti. In mulierem aliquam meretricem incidisti, quæ & auribus
 tuis blando sermone delinitis, & oculorum acie aspectus sui uenustate
 perstricta, exquisitisq; obiectis eis, gustatu per dolum circumuento, te
 ueluti hamo quodam transfixum haud ita multo post ad se pertraher-
 tum membrum tuis implicata, ubi te ad pectus sibi arte compressum ad-
 mouerit, seuerum illud tuum ac rigidum de retinenda continentia desi-
 derium emollit ac flectit, atq; ita sensim te de recta uiuendi uia deductum,
 blanditijs suis corrumpit ac perdit. Quod si Dei uirtute factum sit, ut ex
 eius retibus elabi potueris, tu quidem ad cellulam tuam te recepisti, at
 non ille idem qui prius, antequàm scilicet te inde mouisses, sed segniss-
 quidam & languens, & ad omne rectum munus lentus, dissolutusq;
 quicq; non nisi magno temporis interuallo ad pristinum te statum illum
 possis referre. Varijs siquidem exortum tibi prioris uitæ desiderium
 cogitationibus animum tuum fatigat. Vixq; ægre poteris obtinere, ut
 ex ea fluctuatione ille uictor emergat. Quod si (ut assolet) necessitas in-
 cidat aliqua, quamobrem extra cellam tibi exeundum sit, cum te prius
 circum ab omni parte Dei timore ueluti firmissima quadam lorica mu-
 niueris, Christiq; charitatem manu ueluti ualidissimum scutum appre-
 henderis, firmiterq; stabilieris, omnesq; in te libidinum omnium fa-
 ctos impetus acerrima continetia ui profligaris, negotio illo, cuius cau-
 sa existis, expedito, domum te quàm primum referto: ne ue diutius extra
 moratus sis, sed innocentem columbam illam imitare, atq; ad arcam, un-
 b de fueras

de fueras emissus, alis usus uelocibus redi: atq; ut illa cum oliuæ ramulo, **C**
 in rostro reuerfa est, ita tu quoq; inter redeundum cum ore tuo **CHRIS-**
TI misericordias decanta, atq; hoc modo internis tuis animi cogita-
 tionibus persuade, alibi te, nusquam cum salute posse consistere. Iuuenis
 siue ætate, siue animo fueris, æqualium tuorum consuetudinem defugito,
 ab illisq; te non secus atq; ab ardentissima flamma procul abducito:
 & sempiterno igni cremandos addixit: ac spiritalis uidelicet primò cha-
 ritaris uana quadam specie illectos, in tererrimum postea Pentapolita-
 rum uoraginem præcipites deturbauit: & qui ex medio pelago, sæuicn-
 tibus undiq; procellis, tempestateq; incolumes euaserant, eos iam intra
 portum securos unà cum ipsa nauis uictoribusq; submersit. Quodocunq;
 que asidendum est, aliquo semper ab eo interuallo asideto: quando-
 cunq; capiendi somni causa cubandum, caue ne uestimēta inter se mutuo
 sibi uestra propinquent, potiusq; medius inter uos aliquis semper adhi-
 beatur senex. Quoties uerò aut tecum loquitur, aut ex aduerso in con-
 spectu psallit, deiecto in humum uultu illi tu respondeto, ne forte inte-
 rim, dum tu illius os defixis oculis contueris, suscepto ab hoste & malo-
 rum satore libidinis semine, corruptionis postea ac perditionis manipu-
 los metas. Domi aut aliquo in loco, ubi quæ à uobis fiant, uidere qui
 possit, arbiter sit nemo, caue ne unà cum eo simul sis unquam, ea re uis
 delictet, quod unà cum eo diuina eloquia meditari te dicas, aliam ue **D**
 quamuis ob causam, etiam summe necessariam, nihil est enim quod ani-
 mæ salute magis sit necessarium, propter quam **CHRISTVS** mor-
 tuus est. Cogitationi tuæ nolito assentiri, cum tibi hoc proponit, fore ut
 quicquid ita in occulto factum sit, scandalo uacet: sed hoc ipsum tibi esse
 scandalum persuade. Atq; isthæc multorum exemplo, qui simili in gene-
 re cœdē sunt lapsi, uulgata iam esse apud omnes existimato. Crede mihi,
 quoniam fraternè tibi, atq; ex intimo animi recessu loquor. Difficilibus
 ac morosis senibus aures libenter præbeto, qui prouerbiorum sententijs
 adolescentes ad recta studia cohortantur, neq; oris tamen deformitate
 quicquam ipsis afferunt detrimenti. **Proverb. 4. d.** Omni custodia serua cor tuum.
 Siquidem ei perinde, ut si aurum esset, dies noctesq; à furibus insidiæ
 comparantur, & repētino tum, cum minime expectas, minimeq; intelli-
 gis, asportatur. Caue ne te aduersarius simili atq; primum parētem pec-
 cato circumueniat, circumuentumq; quamprimum de paradiso delitiarum
 expellat. Nam qui illum callida escæ obiectione ita malitiose spo-
 liauit, & item **IESVM** eodem se modo supplantaturum sperauerat, no-
 li dubitare ueriturum illum, tibi quoq; primam malorum originē pro-
 pinare. Etenim præsentissimum hoc esse ille uenenum intelligit. Siquis-
 dem gutturis uitium non in escarum copia naturæ suæ uim positam ha-
 bet, sed in uoluptate atq; gustatu, licet modicis admodum. Quod si ita
 est, ut uel breuissima modo gustatu percepta delectatio obnoxium te
 istiusmodi

A istiusmodi morbo ualeat efficere, haud dubiè id te nullo negotio ad inte-
 ritum dabit. Ut enim fons aquæ si in plures sit riuulos diffectus, uicina
 riuulis illis loca omnia herbarum uiriditate conuestit, & quasi pubescere
 facit: sic uitium gutturis, si in corde tuo salierit, indeq; permeans sensus
 tuos omnes irrigarit, ubi libidinum multarum in te sylum conseruerit,
 animum tuum ferarum habitaculum efficiet. Etenim multos ego anim-
 aduerti sæpe, qui cum alterius cuiusuis generis uitijs laborarent, ad sa-
 nitatem tamen redierint postea: qui autem hoc morbo tenerentur, ut
 aut in occulto esitare eos delectaret, aut uentris ingluuie duci se sinerent,
 neminem ex omnibus uidi unquam, qui conualuerit. Nam aut à con-
 tinentiæ cultorum uitæ se societate penitus abruperunt, seseq; capitali-
 bus uitæ huius illecebris dederunt: aut dum inter eos occultare se stu-
 duerunt, uoluptatibus addicti, duce Diabolo stipendia meruere. Nam
 qui istiusmodi sunt, n̄ mendaces sunt, ad iusiurandum parati, periurio-
 si, litigiosi, pertinaces, clamosi, & qui saturi edisse se pertinacissimè per-
 negent, illiberales, qui uictu delicato apprimè gaudeant, celati indaga-
 tores, lucifugæ, totius honestæ uitæ de industria inimici, qui ut gutturis
 libidinem obtegant, innumerabilibus se alijs uitijs inuoluunt, qui cum
 specie quidem inter saluos esse uideantur, re uera inter perditos numeran-
 di sunt. Hæc fuit quæ Adæ interitum, & post ipsum etiã uniuersæ illius
 posteritati exitium apportauit. Gutturis libido ea est, per quam ludi-
B brio habetur Noë: per hæc primogenita amittit Esau, & cum Chananæis
 affinitate coniungitur: Lot se cum filiabus miscet, idem suppius gener
 factus ac focer: & qui parens antea modò, uir etiam postea efficitur, &
 auus parens, utrinq; in præscriptos à natura hominibus fines petulanter
 proteruus. Hæc Israëlitas induxit, ut simulachrum adorarent: n̄ idem
 causa fuit, quamobrem in illa solitudinis uastitate omnes occubuerint.
 Hæc Prophetam, qui à Deo ad obiurgandum scelestum regem fuerat
 missus, feræ bestiæ deuorandum obsecit: & de quo uniuerso regio suo ap-
 paratu Hieroboam rex poenas sumere non potuerat, is gutturis fraude
 implicatus, miserabili admodum morte cōsumitur. Quid Daniel uir de-
 sideriorum, non ne quod gutturis libidinem compresserit, regno potitur
 Chaldæorum? Non ne simulachra demolitur? & draconem interimit,
 & leonum pædagogus efficitur, idoneusq; habetur, qui Deum humana
 se forma induturum prænunciet, & abstrusa mysteria palam edat in uul-
 gus? Quid? non ne edomita gulæ libidine tres innocentes illi adolescen-
 tuli regiam iram pro nihilo duxere? & horrificam illam fornacē Nabu-
 chodonosori regis iussu succensam intrepidi contempserunt: & statuã illam
 auream, quam pro Deo coli ille iubebat, futilem ac nullius profus precij
 esse docuere: & quæ non nisi longo temporis spatio fabricari potuerat,
 eam repentinò asportatã, opimum domino suo spoliū attulere: idemq;
 effecere, ut rex ipse insensibilissimus unà cum uniuerso ipsius, quæ aduersus
 Deum copiarū instruxerat apparatus, uniuersaq; rerum natura, mirificis
 b 2 cum

eum laudibus efferrent. Ac ne multa, si gulā in officio continueris, paradisum habitabis; sin minus, hoc tibi persuade, pabulū te mortis futurum. Fidelis esto uirtutū thesaurus, clauī utere spiritalis tui patris lingua, hęc sit, quæ tibi os ad sumendum panem aperiat, hęc item quæ claudat. Serpentem nolito tibi cōsiliarium adhibere. Consilio enim suo ille adulterina ueluti quadā clauē circumuenire te habet in animo, tibiq; uel in ipso etiā linguæ gustatu insidias artificiosē molitur. Caue ne clandestinæ esitationis peccatum incurras. Etenim si in re parua supplātare te ille uoluerit, sine dubio tota te luēta prostratum, uinculis postea arctissimē constrictum tenebit. Aures tuas caue ne quibusuis palsim garriētibus aperias, neq; temere nugātibus omnibus respondeas in his sermonibus, qui à proposito tibi religiosæ uitæ instituto dissideant. Utilibus autem auscultandis præceptis illas accommoda, & horum assidua commētatione custodi cor tuum. Easdem ab audiēdis mundanis narrationibus abducito, quantum potes, ne aliquādo cœni resperione animam oblinas tuam. Nolito ijs audiendis defatigari, quæ ab alijs dicantur: neq; im miseris caput tuum in medio colloquētium; ne & tu subsanneris, & illos detractores efficias. Caue ne curiosus sis, neq; ita uidere omnia uolueris, ne ex ea uisione postea in animum tuum libidinū sanies redundet. Aspectionem, auditionem, locutionē, respōsionem, omnia ista utilitate metitor. Coram natu maiore, quā tu, caue ne assidere festines: quod si, ut id facias, iubere, nolito tu in pari cum illo sella sedere: sed cum huc illucq; diligenter oculis circumspexeris, operā sedulo da, ut sellam tibi humiliorē aliquam inuenias, ut ob istam animi tui humilem submissionem, gloria te afficiat Deus. Interrogatus de re aliqua, graui ac submissa uoce respōde. Alius si interrogetur, os tuum ipse cōprimito, ne à procaci corde impulsa lingua tua inconfyderatē aliquē feriat de ijs, qui in pietatis cultores nimio plus, quid agant, diligēter inquirunt: atq; hoc modo criminū te uinculis quasi quibusdam cōstrictum efficiat. Inter sedendum, caue ne crūs cruri alteri superponas: siquidē isthuc facere animi parū attēti, atq; aliud agētis indicium est. Si cū inferiore te sermonē habes, aut interrogatus ab eo, aliquid respōdes, caue ne suspēso animo illi negligēter respōdeas, ea re uidelicet, quod fratrem contempnas: quādo hoc facere, in Deum cōtumelia est. Qui enim despicit pauperē (ut est in prouerbio) exprobrat factori eius. Cum quid locuturus es, ea ex ore tuo prima semper uerba præsiat, quibus & proximum cōsoleris, & charitatem erga illum tuam magis cōfirmes. Easdem ratio in medio, eadē in postremo, qui habeatur sermone seruet: idq; adhibita quadam festiua oris hilaritate, ut qui tecum loquatur, per te exhilarari se sentiat. In omnibus, quæ à proximo tuo rectē animaduenteris fieri, lætare, & Deo gratias age: quādo illius rectē facta tua sunt, sicut uicissim item, tua illius. Quādo cunq; ad cœnā conuenitur, primos accubitus, & primas cathedras deuota, infimumq; locū semper sectare, quod magis possis illud audire, Amice ascēde superius. Vbi uerō posita iam mēsa recubue

Prouerb. 17. d.

Luc. 14. c.

A recubueris, caue ne læua tua petulanter se iactet, ne uē spreto naturæ ordine imperium sibi in dexteram usurpet: cessatoq; potius, aut certē dexterae modo deseruio. Ad orationem quotiescunq; uocaris, libenter accedito, in eaq; eousque permaneto, donec canoni satisfeceris: magnamq; te iacturam facere arbitrator, si antē inde discesseris. Etenim si cum corporis tui sustentādi causa, cibum capis, ægrē admodum à mensa potes auelli, nisi naturale prius desiderium expleueris, neque ita facillē hoc facturussis, nisi magna te inde aliqua necessitas auocet: qui non tandem ab epulis ijs auelli ægrius debes, quibus spiritus alitur tuus: quicq; non magis oratione corroborandus tibi tuus animus est: Etenim quanto nobilitate cœlum terra præstabilius est, & dignitate cœlestia terrenis præponderant, tanto sine dubio anima corpore præstantior est. Siquidem ea cœli quasi imago est quædam, quippe in qua domicilium Dominus habeat: at corpus ipsum ex terra constat, quæ à mortalibus hominibus, & rationis expertibus incolitur animantibus. Quamobrem quæ corporis causa necessario suscipi munera debent, ea ita habebis distributa, ut legitimum tibi postea orationis tempus non interpellent. Caue autem diligenter, ne cogitationi illi animi tui assentiare, quæ ab oratione te nondum peracta auellere studeat. Habent enim morem hunc dæmones, ut faciendæ orationis temporibus per speciosam scilicet aliquam laudabilis causæ alicuius simulationem nobis sedulo autores sint, ut ab ea nos subducamus, ut quam salutem asferre nobis intelligant, ab ea nos probabiliter abducant. Noli ingemiscens capitis, uentris uē dolorem excusare, & eius qui nullus sit, testes incertos proferre, ne uē quiescendi causa quicquam de acri uigilantia assiduitate remiseris, potiusq; occultas aliquas semper orationes habeto, quas in occulto aspiciens Dominus, pro ijs gratiam tibi referat in aperto. Operam sedulo da, ut in ea mercatura, quam in luculento uitæ genere, præclarisq; muneribus communiter unā cum cæteris facis, seorsum tu quæstus accessiunculam aliquam habeas, quo repositas postea tibi in die necessitatis diuitias inuenias. Quotiescunq; tuæ tibi in fungendis pro communi re fratrum ministerijs uitces obtigerint, in eo aduigila, ut ad laborem corporis, uerborum etiā lenitatem adhibeas: ut ijs, quibus ministras, charitatem te habere aduersum ipsos intelligant: quod uidelicet gratum sit illis ministerium tuum, utpote quod sit sale conditum. Ne passus sis, ut quæ propria muneris tui sint, ea alius faciat, ne merces quoq; erepta tibi, alij tribuatur, teq; contempto, in diuitijs tuis gloria alius afficiatur. Assignato tibi ministerio cum modestia fungitor, sedulitateq; perinde ac si CHRISTO ipsi ministrares. Maledictus enim (inquit) homo, qui facit opera Domini negligenter. Quæ ex animi elatione fastucq; nascitur, indiligentiam metuito (esto, quæ tibi præ manibus sint ministeria, contempta admodum, abiectaq; uideantur) perinde tanquam Deum præsentem habeas, qui te aspiciat. Magna res est alteri ministrare, eiusmodiq; ut per eam nobis ad cœleste regnum ascensus paretur. Siquidem

Matth. 6. b.

Coll. 4. b.

Hier. 48. d.

Matth. 25. d.

ea uirtutum omnium quædã quasi est fagena, quæ diuina in se præcepta omnia comprehendit, ipsamque primò uirtutum omnium contentricem humilitatem, quam honorum sequitur copiosissimum ueluti quoddam examen: tum illud etiam: Esuriui, & dedistis mihi manducare: Sitiui, & dedistis mihi bibere: Hospes eram, & infirmus, & in carcere, & ministras mihi, maximeque quod debetur, id adhibita animi submissione perfoluitur, fastidio, iracundia, murmurationeque segregatis.

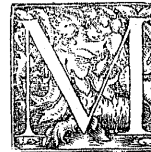
Matth. 11. b.

Eorum quos rectè atque ex uirtute uideris uiuere, institutorum uitæ, actio numque exempla descripta in animum tuum transferto. Opta ut sis de numero paucorum. Rara siquidem, quæ bona: quæ quidem etiam causa est, quam obrem pauci cœlesti regnum introeant. Caue putes eos sine discrimine omnes fieri saluos, qui se intra cellas suas continerent, & nequam pariter & bonos. Neque enim ita res habet: quando sunt quidem multi, qui ad honestæ uitæ genus se conferunt: rarissimi autem, qui ipsius iugum suscipiant. Violentorum est enim regnum cœlorum, & uolenti rapiunt illud. Verba hæc Euangelij sunt, Violentiam appellauit assiduam, & acrem corporis in laboribus fatigationem: quod nullius impulsu, sua sponte, CHRISTI discipuli faciunt: cum & uoluntatem propriam, & corporis laxamentum abnegant omne, & magistri sui præcepta omnia conseruant. Quocirca si tibi in animo est rapere regnum Dei, uolentiæ te dato, ceruices tuas CHRISTI seruitutis iugo submittito, & eius loris collum tuum arcè circumquaque cohibeto: premit illud ceruicem tuam: labore illud uirtutis atterito, ieiunando, uigilando, ipsum te omnibus subiiciendo, taciturnitatem seruando, psalmos assidue decantando, orationibusque & lacrymis operam dando, & manibus laborando, cuiusque modi difficultates omnes tolerando, siue illæ ab dæmonibus, siue ab hominibus afferantur. Caue ne quod aliquo modo elatè nimis de teipso sentias, animum inducas tuum, ut de pristina laborum assiduitate quicquam remittas: ne si in ipsis uitæ foribus nudus uirtutibus inuentus sis, à cœlesti regno excludare. Non tibi cleri gradus ullus animos in altum extollat: humiliet potius. Animi enim in uirtute progressus, in humilitate progressus est: contraque in postremis relinqui & inhonoratum esse, id non aliunde, quam ex elatione progignitur. Quâto ad maiores sacerdotij gradus accedere tibi propinquius contigerit, eò animos tuos magis demittito, idque territus exemplo filiorum Aaron, Pietatis enim cognitio, humilitatis & mansuetudinis cognitio est: quâdo se animo scire submittere, CHRISTVM est scire imitari. Contrà autem fastidio & arrogantia effertur, & insolentius se gerere, est Diabolo se similem facere. CHRISTVM tu imitare, non aduersarium CHRISTI: Deum, non aduersarium Dei: dominum, non seruum fugitiuum: clementem, non inclementem: humanum, non inhumanum: eos qui sunt thalami nuptialis, non eos qui tenebrarum. Noli in eo properare, ut fratribus præsis, ne alienorum peccatorum onere ceruices aggraues tuas. Quæ singulis diebus

A diebus feceris opera, ea uesperis tecum ipse commemora, & cum ipsis, quæ feceris pridie, conferto: studiosèque operam dato, ut melior in dies magis ac magis existas. Procellum in uirtutibus facito, ut hoc modo angelis efficiare propinquior. Intra cellam tuam non te diebus aliquot, mensibus uel, sed annis pluribus contineto, ibique continenter diem noctemque Dominum laudato, & Cherubim imitator. Si huiusmodi initio exitus similis conserferat, prorsus dubitare nihil debes, te breui confecto uitæ huius curriculo, itineremque per angustam uiam terminato, Dei munere in paradysum iri inromissum, cum præclara lampade anime, in letitia unâ cum CHRISTO perpetuò futurum sempiterna. Amen.

EIVSDEM

DE CVLTV PIETATIS, ET
VITA MONASTICA, ET QUI
BVS VIRTUTIBVS ORNATA
TVM ESSE MONACHVM
OPORTEAT.

B MONACHVM oportet cum primis nihil in uita, quod iuris sui proprium sit, possidere: corpus quietum, habitum modestum, uocem moderatam, sermonem compositum habere: in cibo, potioneque minimè turbulentum esse, sedatumque potius, & grauem: coram natu se maioribus siquid scire, prudentiores se auscultare, aduersus æquales charitatem tenere, minoribus consilium cum charitate dare: ab hominibus se nequam & carni deditis, & nimio plus cupidis rerum gerendarum abducere: multa intelligere, pauca loqui: in sermone non petulantem esse, neque in colloquio nimium: non esse ad risum procliuem, uerecundiam se commendare, oculos habere ad terram deiectos, animum ad cœlum erectum: non superiorum imperio repugnare, sed alacri ac libenti animo obtemperare: manibus laborare, assidue extremi iudicij meminisse, spe gaudere, in tribulatione patientiam adhibere, continenter orare, in omnibus gratias agere, aduersus omnes humilitatem tenere, odisse arrogantiam, amare modestiam, & cor à prauis cogitationibus castum custodire, in cœlo sibi per mandatorum obseruationem thesauros recondere, quotidianas suas & cogitationes & actiones omnes diligenter examinare, ne utique se uitæ huius negocijs, aut superuacaneis sermonibus immiscere, non curiosus in desiderium uitam inquirere, sanctorumque solum patrum uiuendi instituta imitari: si quos rectè, aut cum uirtute aliquid facientes uiderit, illis gratulari, omnemque ab se funditus inuidentiã ablegare: eisdem in aduersis socium mœroris esse & lacrymarum, & qui in eo statu sint, eorum uicem magnopere misereri, non tamen secus quicquam de illis iudicare: à peccato respicientem probri non insectari, seipsum nunquam iustificare, peccatoremque se in primis & coram Deo, & coram hominibus appellare.

pellare. ordinem deferentes admonere, pusillanimes consolari, ministrare **C**
 re infirmis, pedes sanctorum lauare, in hospitalitate amoreque fraterno diligentem esse, cum propinquis fidei, pacem tenere, hæreticum hominem deuolare, probatos libros lectitare, apocryphos ne attingere quidem omnino. De patre & filio & spiritu sancto cum nemine disputare. Sed Trinitatem increatam, eiusdem naturæ totam firme, liberèque & credere & confiteri, & se percontantibus sic respondere: Oportere nos, sicut traditum accepimus, baptizari: credere autem eo modo, quo baptizati simus: glorificare uerò, quemadmodum credidimus: in negocijs & sermonibus honestis uersari, prorsus ab omni se iureiurando abstinere, pecuniam ad usuram non dare, non frumentum, non uinum, non oleum, ut maiore sibi mensura reddantur: à crapula se & ebrietate, & caduca uita huius sollicitudinibus temperare, nihil in consuetudine cum alijs per dolum agere, nihil omnino de aliquo secus loqui, nemini detrahere, neque detrahentem alium libenter audire, non facilem esse ad ea credenda quæ de altero secus dicantur: iracundiam sibi dominari non sinere, non praua cupiditate ulla uinctum detineri, non temere proximo succedere, non malum pro malo reddere: maledictis incelsi potius, quam incessere, pulsari, quam pulsare, iniuriam accipere quam facere, fraudari quam fraudare. Potissimum autem debet se monachus à congressione mulierum abstinere, itemque à uini usu: quia uinum & mulieres apostatate faciunt sapientes: & in præceptis Domini pro uiribus exequendis, nequaquam animum despondere, sed laborum suorum premium, laudemque à Domino expectare: & sempiternam uitam optare, & Dauid uerba illa assidue ante oculos habere, ac dicere: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear. & ut filium quidem toto corde, totaque fortitudine, mentisque tota ac uiribus Deum diligere: ut seruum uerò reuereri, ac metuere, obedireque, & cum timore, ac tremore animæ suæ salutem operari: spiritu feruere, indutum esse armaturam spiritus sancti, & currere non in incertum, & pugnare non tanquam qui aerem uerberet, & in corporis infirmitate, & animi mendacitate aduersarium superare: omnia sibi assignata munera exequi, & se inutilem appellare, gratias agere sancto & glorioso ac metuendo Deo: nihil ex obtrectatione, aut inanis gloriæ studio facere, sed Dei causa tantummodo, ut placeat Deo, Quoniam dissipauit Deus ossa eorum, qui placere hominibus studeant, prorsus nunquam gloriari, neque suimetipsius laudes prædicare, neque prædicanti alteri aures libenter præbere, in occultoque non aucupandæ laudis causa humanæ, omnia facientem seruire, ac solam, quæ à Deo est, laudem querere: deque horribilo, gloriosoque eius aduentu cogitare, de migratione ex hac uita, de expositis ijs, qui recte uixerint, bonis, similiterque de parato igne Diabolo & angelis eius: & præter hæc omnia, Apostoli uerba illa in memoria habere, Non esse condignas passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis: & illud unam

Ecd. 19. b.

Psal. 15. c.

Psal. 52. b.

Rom. 8. d.

A unam cum Dauid dicere: Custodientibus mandata eius retributio multa. **Psal. 16.**
 merces nimirum illa copiosa est, & coronæ iustitiæ, æterna tabernacula, uita finem nunquam habitura, gaudium inenarrabile, perpetua mansio apud patrem & filium & spiritum sanctum, qui est uerus in cælo Deus, faciei ad faciem manifestatio, choreæ cum angelis, cum patribus, cum patriarchis, cum prophetis, cum apostolis, cum martyribus, cum confessoribus, cum omnibus denique, qui ab æterno placuerunt Deo, in quorum numero studiose quæso operam demus, ut nos quoque censeri possimus, uirtute Domini nostri IESU Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

EIVSDEM EPISTOLA

AD CANONICAM.

HOC minus alacres nos ad scribendum facit, quod omnino metuiamus, ne rectè literę nostrę ad charitatem uestram perferantur: fierique eorum improbitate, à quibus illæ essent reddendæ, ut à plerisque legantur prius, quam in manus tuas perueniant, maxime his temporibus, in tanta rerum totius orbis confusione. Itaque expecto, dum de hac ipsa re quodam modo mecum exoptules: quod uidelicet hoc utar argumento, quod ad te illæ perferantur. **B** Quanquam siue scribimus, siue etiam silemus, in hoc ipso uno sumus occupati, ut memoriam modestiæ tuæ assidue in animis nostris conseruemus, Deumque ipsum precemur, ut eas tibi uires suppediet, per quas cursum istum, quem in istiusmodi præclaro uitæ genere pridem instituisti, egregie usque ad extremum possis tenere. Verè enim haud mediocri hoc eget animi contentione, reliqua ita persequi, ut ab initio ea nihil dissideant. Nam uitæ sibi genus deligere CHRISTI Euangelio conueniens, hoc quidem cuius facile est. Quod autem quis uel minutissima quæque, quæ in eo descripta præcepta sunt, conseruet, neque ex negligentia quicquam prætermittat: hoc uerò rari, quos quidem ego nouerim, sunt consecuti, ut uidelicet utenda lingua, oculisque eam disciplinæ moderationem adhiberent, quam Euangelium præcipit, manibusque ex suscepto ineundæ Dei gratiæ consilio laborarent: similiterque pedibus ac reliquis totius corporis membris eo modo uterentur, quem & eorum susceptæ uitæ propositum, & ipsa initio opificis nostri fabricæ ratio requireret, qui in uestitu modestiam, in congressione cum cæteris circumspectionem, in cibis illud modo, quod natura desideraret, tenerent: in rebus ad uitæ usum parandis, uni tantum necessitati consulere. Atque hæc quidem dum simpliciter hoc modo dicuntur, leuia uidentur, ac nullius penè difficultatis: eiusmodi sunt tamen, in quibus seruandis magna opus esse contentione, ipse nos usus docuerit. Atque illud etiam, ut perfectè humilitatem teneamus, ut uidelicet neque natalium nostrorum nobilitatis

c memores

meiores simus, neque siqua in re præcipua dote aliqua aut naturæ, aut corporis, aut animi cæteris excellamus, ea causa nobismetipsis placeamus. Idemque neque aliorum de nobis existimatione causa ad superbiam, fastidium uel abutamur. hæc quidem etiam Euangelicam uitam attingunt. Similiter illa quoque in abstinentia seruanda animi uehemens quadam obfirmatio, assiduitas in orationibus, in amore fraterno lenitas, bonorum egentibus impartitio, animorum deiectio, cordis contritio, integritas fidei, æquabilis in seueritatis tristitia tenor, uigente assidue in animis nostris memoria horrendi, & inexorabilis iudicij illius: ad quod cum uniuersi festinemus, paucissimi sunt tamen, qui sint de eius euentu solliciti. Cum autem multa sint quæ à sacris literis declarentur, quæque præstari ab ijs debeant, qui Deo student placere, de his in præsentia ea tantummodo summam, quantum ex diuinis literis accepi, libuit mihi uobis uel exponere, uel commemorare potius, de quibus ex me uos quaesiuistis, necessarijs de rebus, singulis testimonijs, quoniam ea in promptu erant, ommissis: quæ illi facillime legentes inuenirent, qui lectioni operam dant, qui quidem idonei erunt, qui alios etiam doceant. Hæc autem sunt, Oportere Christianum, animum sumere cœlesti uocationi respondentem, & uitam agere conuenientem Euangelio CHRISTI. Itemque, Oportere eundem mente aut animo nequaquam distrahi, aut re ulla à Dei perenni memoria, eiusque uoluntatum ac iudiciorum abduci. Oportere Christianum, superata omnibus in rebus iustitia legis, prorsus neque iurare, neque per simulationem, dissimulationem uel quicquam agere: non maledicere, non proterue cuiquam insultare, non litigare, non seipsum ulcisci, non malum pro malo reddere, non iracundia efferi, in quacunque, quæ sibi fiat iniuria: patientem esse, & uiolantem se arguere, quando cumque id ferat occasio: idque non ulciscendi libidine, sed fraternæ correctionis studio, conuenienter præcepto Domini, Non oportere contra fratrem absentem quicquam dicere, quod est detractio: esto uerum sit, quod dicatur. Oportere Christianum non ridere, neque aliquo modo ridiculorum sectatoribus operam dare. Oportere detrahentem fratri suo auersari: In sermone sales, ac facetias fugere: nihil temere proloqui, uidelicet, quod neque in rem audientium sit, neque ad necessarium, & concessum nobis usum ullum pertineat: quod & qui in laborando sunt occupati id facere studeant, cum quanto maiore fieri silentio potest: & quibus delegata de reliquorum consensu dispensandi sermonis ad ædificationem fidei prouincia est, ij sermones apud eos de rebus honestis instituunt, ne contristetur spiritus sanctus Dei. Non debere cuiquam qui intra monasterium ingressus sit, liberè potestatem permissi ad fratrum quempiam accedendi, alloquendi uel, priusquam quibus totius fratrum societatis regendæ delatum negocium sit, diligenter ij animaduuerterint, utrum hoc fieri placeat Deo, & an in communem rem sit. Non oportere Christianum sinere à uino se uinci, non carnis immodicè esse appetentem, non denique in cibo, aut potione ulla uoluptatem sectari.

Qui

A Qui enim in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Oportere eorum, quæ singulis dentur utenda, nihil quicquam ut iuris sui proprium possidere, aut sibi tanquam suum reseruare: diligentiam tamen in omnibus uel utendis, uel conseruandis eam adhibere, quam in dominicis rebus adhiberi par sit: neque eorum quippiam, si casu negligenter abiectum sit, sinere disperire. Oportere unumquemque nequaquam sui se iuris esse existimare, sed proinde ac si in seruitutem à Deo fratribus addictus sit, ita & sentire, & facere omnia, unumquemque tamen seruato ordine suo. Non oportere neque in penuria rerum ad uitam necessariarum, neque in immoderato in opere faciendo, labore murmurare, cum de his singulis iudicij periculum illis immineat, ad quos cura illa pertinet, ut hæc ipsi debeant animaduuertere. Non debere Christianum clamorem attollere, neque aliud quiduis in gestu motu uel aliquo præ se ferre, unde aut ira incitatus, aut aliud agentis, & nequaquam Deum adesse uerè existimantis animi significatio detur. Oportere uocem ad eorum qui audiant, utilitatem, accommodare, neminique neque asperè, neque superbe respondere, in omnibusque lenitatem tenere, & reuerentiam aduersus omnes adhibere. Nutuum, qui oculis fiunt, fictam omnem significationem, itemque, quod alterius cuiusuis membri gestu similiter signum dari solet, unde offendi frater possit, aut contemni se existimare, ablegare. In uestimentis, calcamentis uel exquiritam elegantiam fugere, quando hoc facere luxuria est. Oportere rebus ad usum corporis comparatis uilibus uti, neque ad largiore luxum quicquam infumere, quod facere abusus dicitur. Honores non oportere sectari, neque primas sibi uendicare: unumquemque sibi cæteros præponere oportere, non se à subiectione eximere: non oportere ut ociosus panem manducet, qui ualeat laborare: potiusque debere unumquemque etiam cum in rebus ijs, quæ ad Dei gloriam pertineant, tractandis sit occupatus, ab ijs seipsum uiolenter ueluti abstrahere, atque ad operis pro uiribus faciendi studium impellere. Oportere unumquemque ex antistitis arbitrio cum ratione, & summa animi expletione omnia que agat, moderari, atque ipsum etiam adeo cibum, ac potionem assumere ad gloriam Dei. Non oportere quenquam de una se in aliam officinam transmouere, nisi id ita esse illi rectum iudicauerint, quibus huiusmodi rerum singularum data procuratio sit, extra quam si quando repentina fortuita necessitas aliqua inde ipsum ad opem fratri, qui tunc præ imbecillitate id ipse non possit, ferendam uocet. Oportere unumquemque, in quo uocatus est, in eo manere, neque assignatos sibi fines transilire, aut ulterius quam quantum sibi præfinitum sit, in labore operum progredi, nisi ad quos isthæc pertinent, aliter iudicauerint, & Deo id gratum esse censuerint. Oportere nihil quicquam ex contentionis, aut obrectationis studio aduersus aliquem facere. Non debere alterum alterius laudibus inuidere, aut ex culpis alienis uoluptatem aucupari. cumque quid recte minus à fratre suo factum quisque animaduuerterit, officij sui esse existimare, eo modo quo

CHRISTI charitas postulat, dolere, angiscq;. Contraq;, si quæ recte fieri uiderit, gaudere ac lætari. Non oportere aliorum peccata, quasi id nihil referret, lentè ac dissimulanter ferre. Oportere qui alterum redarguit, eum cum timore Dei, adhibita omni animi lenitate redarguere: in eaq; re id unum spectare tantummodo, ut à peccato peccantem abducatur: uicissimq; debere, qui redarguitur, reprehendatur uel æquo animo ferre, se redargui, aut reprehendi, scientem in eo sibi utilitatem positam, si corrigatur: non debere cum alius quispiam corripiatur, illo ipso, uel alijs quibusuis præsentibus corripienti alium contra aduersari. Quod si tamen aliquando correptio illa alicui neuitquam ratione facta uideatur, illum cum eo semotis arbitris ea de re agere oportere: ipsumq;, uel cur ita facere non debuerit, docere: uel contra ab eodem causam, cur ita fecerit, ipse edoceri. Debere unumquenq; in eo adniti, si aliquem sibi aliqua de causa infensum habeat, ut sibi eius animum mitiget, quantum possit. Non oportere cum quis peccauerit, & peccasse ipsum poenituerit, prætorum illius peccatorum memoriam retinere, potiusq; iniurias ei ex animo omnes condonare. Oportere eum, qui poenitere se dicat, non id mœrere modò, quòd peccauerit: sed fructus edere poenitentia dignos. quòd qui ob ea quæ prius commisit delicta, castigatus sit, & dignus habitus, cui illa sint condonata, is si denuo peccauerit, durius etiam quàm antea sibi iræ Dei iudicium parat. Oportere eum, qui post unam & alteram admonitionem, obstinatè tamen nihilominus in uicio perseveret, ad antistitem deferre, expeririq; num fieri possit, ut à pluribus obiurgatus, à prauo proposito suo desistat. Quod si ne sic quidem noxam emendauerit, oportere eum ab reliquo corpore præcidi, & ut gentilem haberi, ac publicanum, ut illius exemplo admoniti cæteri, cautius se gerant, qui studiosè in officio permanentes laborent, conuenienter dicto illi, Ruentibus impijs iusti in timore erunt. Oportere etiam illius ueluti membri ab reliquo corpore defecti uicem dolere. Nequaquam pati oportere irato fratre solem occidere, ne forte aliquando ambos sic dissidentes interuentu suo separet nox, & in die iudicij crimen relinquat inexpiable. Neminem debere idoneum ad se emendandum tempus exspectare, cum quid cras futurum sit, certum nobis promittere non possumus, & multos sciamus, qui rebus multis designatis ad perendinum diem non peruenerunt. Non oportere à uentris saturitate in fraudem induci, ex qua uisiones postea nocturnæ prauæ nascuntur. Oportere in laborando temperationem tenere, neq; pati se nimio plus animo distrahi, neq; naturalis in uictu quærendo necessitatis limitibus egredi, ex præcepto Apostoli: Habentes uictu & integumenta, his contenti simus, quâdo copia illa, quæ ultra necessarium usum quæritur, satis multas in homine nimias habendi cupiditates indicat. Porro huiuscemodi cupiditas, simulachrorum cultura appellata est. Oportere omnè ab se pecuniæ cupiditatem penitus amoliri, neq; in thesauros quicquã ad res inutiles, ac minime

1. Timo. 6. b.

Coll. 3. d.

A minime ad nos pertinētes recondere. Oportere ad Deum accedentē, toto animo rerum omnium nuditatem amplecti, & undiq; Dei timore configi, secundum illud Prophetæ: Confige timore tuo carnes meas, à iudicij enim tuis timui. Utinam uerò det uobis Dominus, ut susceptis summa cum animi expletione ijs, quæ dicta à me sunt, dignos spiritui fructus feratis, ita libenter annuente Deo patre, & IESU Christo Domino nostro adiuuante. Amen.

Psal. 118.

EIVSDEM

DESCRIPTIO BREVIS
VITAE MONASTICAE.

Vm Dominus noster IESUS Christus præcipiat ac dicat, Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta. & ualde metuendum Apostolus iudicij periculum illis asserat imminere, qui quæ dici debeant, ea taciti prætereant, in his quæ cum Ephesiorum senioribus agit: Testificor enim uobis, inquit, hodie: na dic, quòd mundus sum à sanguine omnium: Non enim subterfugi, quo minus annunciarer omne consilium Dei uobis, cumq; hoc idem ut faciamus nobis præcipiat, quando ait: Hæc commune, testificans coram Domino, quoniam cum omnibus mihi coram de præceptis Domini testificari potestas non sit: Necessario à me fieri duxi oportere, ut ad uestram saltem omnium, quæ est in CHRISTO, charitatem perscriberem, atq; ita & me ab iudicij periculo liberarem, & uobis de rebus ad officium uestrum spectantibus, certissimam, cui pareretis, in nomine Domini nostri IESU Christi autoritatem assererem, quòd neque uos ex inscientia in stimulum mortis peccatum impingeretis, aut Dei mandatum aliquod negligeretis, de quo in sanctis literis scriptum est, æternam illud uitam esse: atq; ab hac ipsa ob eam causam excideretis, cum Dominus dicat, Qui non obedit filio, non uidebit uitam, sed ira Dei manet super eum, neq; nos eorum, quos ad interitum peccatum dedisset, sanguinis rei propter taciturnitatem nostram inueniremur. Porro hoc ipsum iudicium primò causam istius adeo magnæ ecclesiarum Dei inter ipsas, similiterq; singulorum etiam priuatim dissensionis atq; dissidij, periculumq; nobis exponet, tum manifestissima ex diuinis literis petita afferentur argumenta de uehementi, horribiliq; in eos animaduersione, qui quod uis Dei præceptum uiolauerint: ex quo planissimè intelligi poterit, ut quis quamplurima rectè uideatur fecisse, is tamen si in paucissimis, uel in uno etiam modò, cuiuscunq; illud generis sit, exequendo mandato, negliger se gesserit, uel etiam cum deliquisse alium conspicatus sit, proinde ac si id nihil referret, lentè ac dissimulanter tulerit, neq; in eum iusta in-

Matth. 10. c.

Act. 20. f.

2. Timot. 2. c.

Io. 12. g.

Io. 3. d.

dignatione fuerit incitatus, eamque talem, qualem in Dei iudicio adhiberi par sit, adhibuerit, ob hoc unum tantummodo fore ut poenas luat: & licet ei ex incitatio istiusmodi aliquid inciderit, nequaquam ideo tamen impune illum laturum. Deinde de pia Dei patris, unigeniti eius filij Dei, ac spiritus sancti confessione differemus. post eorum, quae expressse à diuina tradita nobis scriptura sunt, cognitionem aperiemus, omnium uidelicet, & à quibus abstinere, & in quae studium eos suum maximè oporteat conferre, qui ad aeternam uitam ac caeleste regnum aspirant. Similiterque separatim, quae cuiusque gradus aut ordinis peculiaris esse officia debeant demonstrabimus. Inde operam dabimus, ut certam ueluti quandam ac peculiarem ueri Christiani formulam exprimamus, eamque breuem, & quae definitionis ueluti locum obtineat: haecque omnia ex sacrosancta scriptura. Sequetur postea consimilis etiam insignis illorum, ac peculiaris quaedam nota, qui tradendae praesunt Dominicæ doctrinae, in quibus politissima quaedam ac purgatissima ueræ Christianæ uitæ ratio elucebit, & quaedam (ut ita dicam) eorum dignitatis magnificentia, qui in huiusmodi claritate luculenter se gerant. His ea deinceps à nobis adiungentur, quaecumque, dum simul de ea, quae secundum Deum uita est, disputaremus, percontantibus nos fratribus respondimus: quae omnia in exemplaribus descripta, ad uestram in CHRISTO charitatem mittenda curauimus, ut compleatur in uobis, per nos, quod dictum est ab Apostolo, Haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.

2. Tmo. 2. 4

Eiusdem Prooemium

IN LIBRVM DE
MORIBVS.

De iudicio Dei.

P T I M I Dei benignitate, beneficioque Domini nostri IESU Christi, ex operatione spiritus sancti ab tradita per manus gentiliū superstitione liberatus, & iam tum à primo aetatis meae initio in Christianorum parentum disciplina educatus, sacrarum ab ipsis literarum cognitione imbutus sum, quae me ad ueritatis agnitionem adduxere. Vbi uero ad uirilem iam aetatem perueni, sane in multis quae in eam itineribus suscepi, compluribus etiam, quae (ut credi par est) negocia gessi, prorsus cogitans, in caeteris quidem artibus & scientijs magnopere eos inter se consentire animaduertebam, qui illarum quascumque diligenter persequerentur. Contra uero in sola Dei ecclesia, cuius causa CHRISTVS mortuus esset, & super quam

A quam spiritum sanctum suum largiter effudisset, multorum priuatim inter se dissensionem, & in sacris literis intelligendis discrepantiam adeo uidebam magnam: quodque sine horrore maximo cogitari non potest, ipsos eius antistites adeo uoluntatibus inter se mutuo, opinionibusque dissidere, adeoque in mandatorum Dei intelligentia uehementer dissentire, Deique ecclesiam foede dilacerare, ipsiusque ouile immaniter, atrociterque diuexare, ut sine dubio in ipsis completum hoc tempore oraculum illud iudicarem, exorta noua ista animo eorum haeresi, Ex uobis ipsis exurgēt uiri loquentes peruersa, ut abducant discipulos post se. Haec atque eius generis alia cum animaduertebam, mecumque ipse animi incertus uoluntate coepissem, quae nam, aut unde ingēris adeo calamitatis causa extitisset, sane ipso quidem dubitationis meae huius initio, in obscurissima mihi ueluti quadam caligine uidebar uersari, & non secus atque si in aliqua essem statera constitutus, modo in hanc, modo in illam partem declinabam, cum uidelicet alius alio me, ob diuturnam, quae mihi cum hominibus intercessisset, consuetudinem raperet: aut contra item, propter eam, quam in diuinis literis agnoscerem ueritatem, reijceretur. Cum autem in hac diu animi ueluti fluctuatione iactarer, causamque quam dixi, cupide peruestigare, uenit mihi in mentem libri Iudicum, in quo scriptum illud est, Vnusquisque quod sibi rectum uidebatur, illud faciebat, simulque etiam causa cur id ita fieret declaratur, in eo quod superius scribitur, his uerbis: In diebus illis non erat rex in Israël. Horum igitur cum mihi in mentem uenisset, illud etiam de hoc ipso, in quo sumus rerum statu, coepi cum animo meo reputare, quod licet ad dicendum fortasse mirabile, atque formidolosum sit, ad intelligendum est tamen uerissimum: Num uidelicet hoc ipso etiam tempore ex aspernatione singularis, & magni, ac ueri, soliusque rerum omnium praepotentis & regis, & Dei, magna adeo eorum, qui in Dei ecclesia censerentur, dissensio, pugnaque inter ipsos esset excitata: quod scilicet relicta unusquisque Domini nostri IESU Christi doctrina, rationes ac regulas quasdam propria sibi autoritate confingat, malitque contra Domini praecepta ipse imperare, quam ipsi parere. Hoc itaque cum mecum animo reputassem, atque ex incredibili sceleris magnitudine attonitus, ulterius etiam peruestigare, nihilominus id ut ita esse crederem, ea me inducebant, quae in quotidiano uitae communis usu uidebam uersari. Animaduertebam enim in quauis multitudine disciplinam consensionemque eorumque solere seruari, quoad omnium communiter aduersus principem unum in parendo eius imperio conspiratio teneretur: contraque dissensiones, atque dissidia, similiter imperantium etiam multitudinem ex eo nasci, quod nemo esset, qui imperaret: hocque, quod dico, aliquando in magna apum frequentia animaduerti, quae naturali ductae instinctu, regem suum, seruato mirabiliter ordine, sequeretur. Cumque istiusmodi multa uiderim ipse, multa ab alijs etiam acceperim, multo tamen res nota plura sunt, qui in rebus huiusmodi inuestigandis operam suam occupauere, ut ex his etiam uerum esse

Ad. 20. f.

Iud. 21. d.

Iud. 17. c.

rum esse comprobetur, quod dicimus. Si enim eorum qui ad unius tantum nutum respiciunt, & rege utuntur uno, proprium est disciplinæ ordo, atq; concordia: sine dubio perturbatio omnis, omnecq; dissidium argumento est, non esse qui imperet. Porro hac eadem ratione, huiusmodi quæ in nobis, & aduersus Domini præcepta, & aduersus nosmet ipsos mutua reperitur dissensio, ea argumento sit, nos uel à rege uero defecisse, consentaneum in modum dicto illi, Tantum qui nunc tenet, teneat, donec de medio fiat: uel funditus abnegasse, secundum illud, Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus. Cuius rei ueluti indicium signumq; certissimum illud confestim subiicitur à Propheta: Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis. Quibus uerbis illa malicia illam, quæ tangi oculis potest, & in actum erumpit, signum docuit esse eius impietatis quæ in animo delitescit. Paulus uero apostolus cum eos, qui nondum omnino essent deprauati, ad pertimescenda Dei iudicia uellet inducere, pœnæ loco, hoc multari asserit illos, qui ueram Dei cognitionem neglexerint: sic enim est apud eum: Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conueniunt, repletos omni iniquitate, malicia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, & cæteris, quæ in eo loco deinceps uitij commemorantur. Quamquam hoc ipsum iudicium neuti quam Apostolum ipsum per se arbitror excogitasse: CHRISTVM enim in se loquentem habebat: sed ex ea illius uoce inductum, quando ait, propterea se in parabolis loqui ad turbas, ne diuina arcana intelligant, quoniã priores ipsi oculos clauerant, & auribus grauius audiverant, & incrassatum erat insipiens cor eorum: quod uidelicet hoc esset ipsis loco pœnæ, ut in rebus maioribus cæcutirent, qui uoluntariè ipsi priores mētis lumine excæcato sibi metipsis caliginem offudissent: quod metuens Dauid ne sibi usu ueniret, dicebat: Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in mortem. His igitur, talibusq; adductis argumentis, constare iudicabam, in uniuersum quidem uitiorum prauitatem ex eo nasci solere, quod uel nulla Dei cognitio sit: uel ea si sit, peruersa, ac praua sit. Separatim autem mutuam inter ipsos multorum dissensionem inde originem ducere, quod nosmet ipsos indignos reddiderimus, qui à Domino regeremur. Porro ad istiusmodi uitæ considerationem quancumq; mecum ipse statui ut accederem, non sanè metiri poteram magnitudinem istiusmodi stupiditatis, uel amentia, uel furoris (uel quo alio hoc idoneo appellem uocabulo, nescio) adeo modum omnem superat prauitatis incredibilis magnitudo. Etenim si in brutis etiam animantibus consensionem non alio modo conseruari animaduertimus, quàm si eæ regum suorum imperijs obtemperet: quid quæso dici de nobis debeat, quos & uehemèter adeo inter nos dissidere, & in diuinorum mandatorum interpretatione adeo esse constat discrepantes? An non hæc omnia censeamus, cum hoc tempore ab optimo Deo nobis docendi causa

A causa nos, corrigendiq; proposita sint, eadē fore ut in magno illo, ac formidabili nouissimi iudicij die ad ignominiam ac probum nobis obijciantur: à quo & olim iam dictum est, & assidue etiam nunc dicitur: Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israël autem me non cognouit, & populus me non intellexit, & alia pleraque in hanc sententiam. Illud autē, quod dictum est ab Apostolo: Et si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra: siue glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra. Et item: Ne sint schismata in corpore, sed ut id ipsum pro inuicem sollicita sint membra, nimirū quæ ab una, à qua inhabitantur, anima, moueantur, quamobrem ita tandem institutum est: Ego quidem ob eam causam opinor, ut huiusmodi disciplinæ ordo, ratioq; multo magis seruetur in ecclesia Dei, ad quam dicitur: Vos autem unum corpus estis, & membra ex parte: aptante uidelicet in ea alterum alteri ad concordiam, & aptum conseruante capite uno ac singulari, qui est CHRISTVS. Apud quos uerò non concordia, non uinculum pacis, non in spiritu lenitas conseruatur: contraq; dissidium, & emulatio, obtrecciatioq; inueniuntur: hos CHRISTI membra appellare, & ab eo dicere gubernari, magnæ enim uero audaciæ fuerit: contraq; simplicis animi, liberè ac fidenter pronunciare, uigere ibi ac regnare spiritum carnis, conuenienter dicto illi Apostoli, apud quem hæc præcise sunt uerba: Cui exhibetis uos seruos ad obediendum, serui estis eius, cui obeditis. Atque huius ipsius spiritus proprietates enumerantur, quando ait: Cum enim sint inter uos zelus & cōtentio, & dissidia, non ne carnales estis? Qui idem manifestè docet, quàm earum rerum grauis exitus sit, & quàm à ueræ pietatis societate alienus, quando dicit, Sapientiam carnis esse inimicam Deo, legi enim Dei non esse subiectā, nec enim posse. Causa autem est ea, quod nemo, sicut asserit Dominus, potest duobus dominis seruire. Hæc igitur cum ita sint, atq; unigenitus ipse Dei filius, ac Deus noster IESVS Christus clamet, ac dicat, descendisse de cœlo se, non ut faciat uoluntatem suam, sed uoluntatem eius qui misit se patris: itemq; se à seipso nihil facere, & mandatum se accepisse quid dicat, & quid loquatur: similiterq; cum Spiritus sanctus ille, qui magnifica, & admiranda dona illa distribuit, omniaq; in omnibus operatur, à semetipso nihil loquatur, sed quæcunq; audierit, hæc loquatur: qui non obsecro longe magis necessarium est, ut Ecclesia Dei, sollicita seruare unitatem spiritus in uinculo pacis, illud compleat quod scriptum est in Actis: uidelicet, Quod multitudinis credentium erat cor unum, & anima una: quippe cum nemo esset scilicet, qui uoluntati obsequeretur suæ, contraq; omnes communiter in Spiritu sancto uoluntatem quærerent unius Domini IESV Christi, qui dixit: Descendi de cœlo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me patris. ad quem patrem loquens ait: Non pro his autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per uerbum eorum in me, ut omnes unum sint. His ego alijsq;

d quas

2. Thess. 2. b.
Psal. 52. d.

Rom. 1. d.

Matth. 13. b.

Psal. 12. b.

Esa. 1. d.

1. Cor. 2. c.

1. Cor. 12. d.

Rom. 6. c.

1. Cor. 3. d.

Rom. 8. b.

Matth. 6. d.

Ioan. 6. d.

Ioan. 12. g.

Ioan. 16. b.

Act. 4. f.

Ioan. 6. d.

quas in præsentia omni rationibus adductus longe pluribus, cum necessarium omnino in tota simul ecclesia Dei eam, quæ est CHRISTO est, in spiritu sancto concordiam esse duxissem, contractæ periculosam ac perniciosam rem esse in mutuo inter nos dissidio contumaciam aduersus Deum (Qui enim aduersus filium contumax est, inquit, non uidebit uitam, sed ira Dei manet super eum) illud deinceps consequens esse arbitratum sum, ut de peccatis peruestigarem, cuiusmodi essent ea, quæ à Deo ueniam possent impetrare, itemque uicissim quot quis, & quibus admissis, contumaciæ iudicio obligaretur. Cum igitur diuinarum literarum memoriam animo colligo, reperio tam in ueteri, quam in nouo Testamento, neque in numero, neque in magnitudine peccatorum, sed in una tantummodo cuiuscunque generis præcepti uiolatione contumeliam aduersus Deum iudicari, à Deoque in omnes promiscuè, qui dicto ipsius audientes non fuerint, supplicium constitutum. Atque in ueteri quidem, quando horribile illud Achan exitium lego, aut historiam illius qui sabbato ligna collegerat: de quorum neutro, quod aut aliter in Deum peccauerit, aut hominem quempiam ulla in re uel magna uel mediocri uiolauerit, usquam reperitur. Atqui tamen alter ob unam modo, eamque primam lignorum collectionem poenas inexpiabiles luit, & ne spatij quidem tantum inuenit, in quo posset poenitere: siquidem Dei iussu confestim à cuncto populo lapidibus obruitur: Alter autem, quod nescio quid tantummodo sublegerat eorum, quæ Deo fuerant dedicata, neque tamen adhuc intra synagogam importata, neque ab ijs recepta, ad quos rerum huiusmodi receptio pertinebat, non sibi modo, sed filijs etiam & coniugi exitio fuit, atque unà cum ipso tabernaculo uniuersis etiam propinquis suis. Iamque in eo res erat, ut hæc peccati lues cunctum populum ignis instar populatura uideretur: & quod magis mirandum est, qui neque peccati autorem sciret, & si scisset, nullo modo ei ignoturus fuisset, nisi quamprimùm ex ipsa eorum, qui occiderant, calamitate, animaduersa Dei indignatione, miserè se afflictae cœpissent, & nisi Iesus filius Naue unà cum senioribus capite puluere consperso sese in terram abiiecisset. Quo facto, & eductis fortibus deprehensus sceleris autor, supplicium, quod diximus, luit. Sed dicet aliquis fortasse, merito de his quidem posse existimari fuisse eos alijs etiam sceleribus obstrictos, ac propterea factum esse ut in his postea deprehenderentur, sanctasque literas de his solum mentionem fecisse, quæ grauiora essent, capitalioraque. Verum ut ualde confidens sit quisquis eiusmodi sit, ut ad sacras literas adijcere ipse, uel demere aliquid audeat, nunquid quaeso Mariam hic etiam Moysis sororem accusabit? ac peccatis multis fuisse illam cooperatam audebit dicere? cuius uirtutes nullum arbitror fuisse delem esse qui non cognouerit. Hæc quod semel modo secus nescio quid de Moysse locuta est, idque ipsum uere (Mulierem enim, inquit, Aethiopiæ pissam accepit sibi) adeo uehementer Deum aduersum se iritauit, ut ne ipse quidem suppliciter pro ea deprecans Moyses ueniam ipsi impetrare potuerit.

Ioh. 3. d.

Iosue. 7. d.

Num. 12. d.

A potuerit. Quoties igitur animo mecum Moysen ipsum intueor Dei ministrum, magnum illum uirum, cui talis à Deo ac tantus fuerat honor delatus, magnificaque adeo summæ uirtutis data testimonia, ut ei etiam dictum sit illud, Noui te ex nomine. & Inuenisti gratiam coram me: Hunc ipsum quoties considero ad Aquam contradictionis, nullam aliam ob rem, nisi quod tantummodo dixerat populo propter aquæ penuriam murmuranti, Num de petra hac aquam uobis poterimus eijcere? hac una de causa confestim ei fuisse denunciatum, non ingressurum illum in terram promissionis, quæ omnium, quæ Iudæis promissa fuerant, erat tunc caput. Quoties igitur orantem hunc uideo, & nihil exorantem, quotiesque reputo mecum nihil ei prodesse potuisse præclara adeo multa quæ fecerat, facinora, ut ueniam tam breui uerbo impetraret, uere (ut est apud Apostolum) rigidam Dei seueritatem uideo, uereque illud dictum esse persuadeo mihi, Si iustus uix saluabitur, impius & peccator ubi parebunt? Verum quid hæc ego commemoro? Quoties horrendam illam Domini sententiam audio aduersus illum qui unum modo, idque ex ignorantia, mandatum neglexerit, profecto non reperio quomodo dignè satis iracundiæ illius magnitudinem extimescam. Scriptum est enim, Et anima quæ peccauerit per ignorantiam, feceritque unum ex his, quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, iuxta mensuram, æstimationemque peccati, qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit, & dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Domino. Quod si de delictis ijs quæ ex ignorantia committuntur, iudicium habetur adeo durum, & pro eorum expiatione necessarium est sacrificium, quod ex testimonio diuinarum literarum accepimus solitum fuisse Iob pro filijs suis offerre: quid obsecro de illis dicendum sit, qui de industria scientes peccant? aut de ijs qui peccantes istos non arguunt? Verum ne probabilibus modo nixi coniecturis, hanc à Deo aduersus istiusmodi homines indignationem solere suscipi, probare uelle uideamur: necessario denuò afferenda in medium eiusdem scripturæ autoritas est (extra quam nihil est quod præterea nunc requiramus) atque ex unius historiæ commemoratione, huiusmodi ante oculos ponendum nobis iudicium est. Porro, inquit, filij Heli, filij Beelial. Eo igitur quod in hos pater, cum essent tales, non se uehementem adhibuerit, eiusmodi aduersum eos clementissimi alioqui Dei iracundiam concitauit, ut facta contra ab alienigenis impressione, illi ipsi eius filij uno & eodem die in praelio trucidati occubuerint, & populus fuerit uniuersus debellatus, quam plurimis ex eo internicione consumptis: eaque in arcam sacrosancti testamenti Dei secuta sint, quæ ante illam memoriam nemo unquam audiuerat, ut quæ scilicet neque ab Israëlitis, neque ab ipsis sacerdotibus omnibus passim, neque quouis tempore, sine sceleris piaculo contingi poterat, neque temere quouis in loco asseruabatur: hæc sceleratorum manibus sublata, identidem modo huc, modo illuc trans-

Exod. 33. c.

Num. 21. b.

Rom. 11. c.

1. Pet. 4. d.

Leuit. 5. d.

1. Reg. 2. c.

moueretur: & quæ in sacrosanctis antea solita erat locis reponi, ea in prophanis tunc simulachrorum delubris locaretur. Ex quo est coniecturam capere, quàm magnus in nomen Dei risus, quantum que ludibrium apud extraneas illas nationes consequeretur. Atque sub hæc omnia scriptum legimus ipsum Heli miserabili admodum exitu uitam terminasse; cum antea ei fuisset denunciatum fore omnino, ut illius posteritas ab sacerdotali dignitate submoueretur. Cuius quidem prædictionis ueritatem ipse postea eius euentus comprobauit. Hæc tam multa populo euenere: tales propter filiorum scelus parenti calamitates accidere. Neque enim quod ad ipsum nominatim pertineret, in uita unquam sua ipse reprehensus est: de quo quidem neque hoc dici potest, quod eorum flagitia tacitus sustinuerit, qui eos sæpe admoneret, atque à peccatis istiusmodi dehortaretur, sic dicens, Nolite filij mei, nolite, non est bona fama, quam ego audio de uobis: Atque etiam magnitudinem sceleris exagerans, periculum ipsis formidabilius proponit, cum ait, Si peccauerit uir in uirum, placari ei potest Deus: Si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo? Veruntamen quoniam ut dixi, non eum quem par erat aduersum ipsos animi ardorem præ se tulit, secuta ea sunt postea, quæ memorauimus. Atque huiusmodi quidem sunt plurima, quæ in ueteri Testamento aduersus eos iudicia reperio, qui quacunque in re Dei dicto audientes non fuerint. Cum uero ad nouum deueni, quod est Domini nostri IESU Christi, in eoq; Dominum ipsum animaduerto, cum ne ea quidem quæ ex ignorantia peccata committuntur, libera à supplicio dimiserit, illis tamen uehementius cõminatum quæ à scientibus commissa de industria sint, idq; illis in uerbis, Ille autem seruus qui cognouit uoluntatem domini sui, & non se præparauit, & non fecit uoluntatẽ eius, uapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecerit digna plagis, uapulabit paucis: Quoties igitur ipsius unigeniti filij Dei huiuscemodi sententias considero, & sanctorum eius apostolorum aduersus peccantes indignationem cõtemplor, talesq; ac tantas ijs, qui uel una in re modo offenderint, oblatas calamitates aspicio: sine dubio animaduersionis seueritatem in hoc nihilo minorem, imò maiorem etiam quàm in ueteri intelligo. Siquidem cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commendauerunt multum, plus petent ab eo. Animaduerte enim quæ beatus Paulus, simul & Christianæ uocationis dignitatem, & imminentem cuius peccato poenam indicans dicit: Arma enim iustitiæ nostrę, inquit, non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium CHRISTI: non solum hoc autem, sed & in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiã. Quo in loco potest qui singulorum uerborum pondera diligenter examinet, explicatius intelligere uoluntatẽ diuinę scripturæ: eam uidelicet nequaquam permisisse animi cuiusq; nostrum erroribus falsarum

I. REG. 2. c.

LUC. 12. f.

LUC. 12. f.

I. COR. 10. b.

A farum opinionum, ueluti in deua quaedam abductum, in peccati lubricum prolabi, quod uidelicet existimaret de peccatis esse quaedam quidem, de quibus supplicium sumeret Deus, quædam uero, quæ impunita dimitterentur: Sed quid ait illa? Consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei: quippe tanquam omne peccatum, propter contumeliam quæ ex eo in Deum, negligendo illius mandato, redundet, altitudo appelletur extollens se aduersus scientiam Dei, id quod etiam in libro Numerorum plenius explicatur. Cum enim in eo enumeratis iam Deus peccatis, à quocq; contra uoluntatem eius admisisis, sacrificijsq; quæ propter ea fieri uellet, descriptis, populo deinceps de uoluntarijs legem uellet sancire, quam ille seruaret, in hunc modum exorditur: Et anima quæcumq; in manu superbiam fecerit (Superbiæ manum appellans audaciam eorum, qui dedita opera peccant scientes, quod Apostolus altitudinem nominat extollentem se aduersus scientiam Dei) Igitur anima, inquit, quæ in manu superbiam fecerit, siue indigena sit ille, siue aduena, Deum hæc ad iracundiam prouocat, & exterminabitur anima illa de medio populi eius, eò quod præceptum eius irritum fecerit, contritione conteretur anima illa de medio populi eius, peccatum eius in ea. Illud autem operæ precium est hoc in loco obseruare, Quod nisi contritione contrita fuerit anima illa, peccatum eius non in ea residet solum, sed ad alios etiam permanat, qui ad id uindicandum iustum animi ardorem non adhibuerint. Sicut scriptum est multis in locis, & saepe numero factitatum. Atq; ut ex his quæ sunt leuiora, intelligamus quàm grauius metuendum periculum sit in his, quæ maioris sunt ponderis, attendere operæ precium est indignatio illa quanta sit, quæ eadem diuina scriptura aduersus illos utatur, qui sacerdotis dicto, aut iudicis audientes non fuerint. Qui autem, inquit, superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministret Domino Deo tuo, uel iudici, qui fuerit in diebus illis, morietur homo ille, & auferes malum de medio Israël, cum etusq; populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Ex quibus uerbis facile est intelligere, quàm uehementer nos oporteat sollicitos esse, quantoq; opere exhorrescere. Et in captiuitatem, inquit, redigentes omnem intellectum in obsequium CHRISTI, omnem intellectum, non hunc, aut illum. Et in promptu habentes ulcisci, & hoc in loco etiam, non hanc, aut illam, sed omnem obedientiam. Sine dubio pessima nos decepti consuetudo: sine dubio magnorum in nobis malorum causa extitit peruersa hominum traditio, quæ uidelicet ex peccatis partim declinarit, partim nullo discrimine adhibito suscepit: & cum alijs uehementer se assimulet succensere, ueluti homicidio, adulterio, & cæteris generis eiusdem, alia ne simplici quidem increpatione digna iudicet, ueluti iracundiam, iurgium, temulentiam, auaritiam, & si qua sunt his similia, aduersus quæ omnia alibi etiam is, ex cuius ore CHRISTVS loquebatur, Paulus sententiam extulit, cum dixit, Dignos mor-

Num. 15. b.

Rom. 1. d.

te esse, qui talia agunt. Vbi uero omnis altitudo destruitur, quæ se aduersus Dei scientiam extollit, & omnis intellectus captiuus ducitur in obsequium CHRISTI, & sine ullo discrimine supplicium sumitur de quauis inobedientia: ibi haud dubie nihil non punitum remittitur, nihil à CHRISTI obedientia exclusum relinquitur, quando quidem commune, & maximum in quacunque præcepti uiolatione scelus inesse Paulus declarauit, cum dixit, Qui in lege gloriaris, per transgressionem legis Deo contumeliam infligis? Sed nunquid hæc uerba fortasse tantummodo, ac nihil præterea? Quid, non ne qui apud Corinthios uxorem patris habebat, cum hoc uno excepto, alterius criminis insimularetur nullius, non solum ipse traditur Satanæ ad interitum carnis, quoad usque editis dignis poenitentiae fructibus, peccati labem emendet, sed simul ecclesiam itidem etiam uniuersam, quod facinus illud merita poena percusa non esset, secum in criminis societatem adducit? Sic enim scriptum est, Quid uultis? in uirga ne ueniam ad uos? Et paulo inferius, Et uos inflati estis, & non magis luxistis, ut tollatur de medio qui hoc opus fecit? Quid uero Ananias, cuius historiam scriptam in Actis legimus? Quid, nunquid ille quoque aliud fecisse maleficium reperitur, præter id unum propter quod acerbè adeo multatus est? Vbi igitur apparet, grauem adeo poenam fuisse illum commertum? Prædium suum uendiderat, precium attulerat, idque ante Apostolorum pedes statuerat: attamen quod partem de eo clam maliciose compresserat, propterea eadem ipsa hora morte afficitur, non dignus habitus qui de agenda ob admissum peccatum poenitentia quicquam audiret: non qui ipatij saltem tantum nancisceretur, per quod uel leuiter animo indoleret: non qui moram denique ad seipsum redeundi ullam inueniret. Quid porro talis ille ac tanti iudicij apparitor, atque adeo uehemens sententiæ Dei aduersus peccati autorem minister Petrus? ille inquam beatus, qui & cæteris antelatus discipulis fuit, cuique magnificentius quam reliquis omnibus datum testimonium est, magisque quam reliqui omnes beatus appellatus, cui clauis regni coelestis commissæ: is cum ei dicitur à Domino, Nisi lauero te, non habebis partem mecum: quod non obsecro uel durissimum cor meum horroreque iudiciorum Dei cogat contremiscere? præsertim qui nullius flagitij, nullius ue contumaciæ significationem ullam dedisset, contraque potius, qui eximie dominum suum honore affecisset, & egregie, ut seruum ac discipulum facere par erat, esset reueritus. Cum enim suum pariter atque omnium Deum ac regem & dominum & magistrum, & salutis autorem, eum denique, qui omnia esset simul, in famulari habitu in teo se percinxisse, & pedes sibi lauare uelle animaduertisset, confestim, ueluti qui indignitatem suam secum ipse reputans agnouisset, ueniensque ad se eximie esset dignitatis fulgore percussus, in clamorem prorupit his uerbis: Domine tu mihi lauas pedes? Et item, Non lauabis mihi pedes in æternum: Hac de causa uehemens adeo ei comminatio illa intenditur, Quod

Rom. 2. d.

1. Cor. 4. d.

1. Ioh. 13. d.

A Quod nisi rursus cognita Domini uerborum ueritate, obedientiæ abiectionem quam celerissime parendi mox promptitudine emendasset, nihil omnino ullum illi ex tot superioris temporis ipsius recte factis, nulla ex mirificis illis, quibus à Deo laudibus fuerat ornatus, non dona, non promissa ulla, non denique ipsius Dei ac patris talis ac tanta erga filium charitatis, studiisque delata cognitio quicquam potuissent afferre, quo minus poenam quam ea re quod Dei imperio fuerat aduersatus, in præsentia commertus erat, subiret. Verumenim si omnia singulatim uelim recensere, quæ in ueteri, nouoque Testamento exempla in hoc genere reperiuntur, narratorem fortasse me tempus deficiet. Iam uero quoties ad ipsa Domini nostri IESU Christi, quæ in Euangelio sunt, uerba deuenio, & ipsius illius qui iudicaturus est uiuos & mortuos, dicta considero, quibus maior à fidelibus hominibus tribui oportere auctoritas uidetur, quam alij cuius historię, aut certissimæ, quæ afferri posset ueritati, haud dubie magnam quandam in ipsis, omnibus in rebus parendi Deo necessitatem, ut ita dicam, animaduerto, neque ullum prorsus ijs, qui quoquo modo secus faciant, ac non poenitentiam postea agant, ueniæ locum relinqui, nisi si quid aliud fortasse aduersus apertas adeo clarasque sententias audendum sit, aut uel ipsa etiam tacita cogitatione comminiscendum. Cælum, inquit, & terra transibunt, uerba autem mea non præteribunt. Nullum est hoc in loco discrimen, nulla distinctio, nihil usquam relatum quum factum est omnino, quin fuerit comprehensum. Non dixit hæc aut illa, sed uerba mea, omnia simul uidelicet non præteribunt. Siquidem scriptum est, Fidelis Dominus in omnibus uerbis suis, in omnibus scilicet, quæcunque uel uetat, uel iubet, uel promittit, uel minatur, idque siue facta sint, quæ uetita, siue ommissa quæ iussa. Nam quod bonorum operum ommissio, nihilominus æque ac malorum perpetratio puniatur, satis magno certoque esse argumento poterat animo, qui modo non usquequaque infidelitatis morbo laboraret, iudicium illud, quod supra memorauimus de Petro: qui Petrus cum eorum nihil de ijs quæ uerita essent, fecisset, aut præceptum huiusmodi ullum prætermisisset, unde eius, à quo id esset ommissum uel socordia uel fastidium argui posset, quicquid tantum honoris ac reuerentiæ causa ministerium illud, honorem que ne sibi à Domino adhiberetur, recusasset, eiusmodi comminationem audiuit, cuius euentum nullo modo euitasset, nisi ut supradictum est, correctionis celeritate, ac uehementi ad parendum studio, excitatæ iam aduersum se iracundiæ occurrisset. Verumenim quoniam, quæ illius clementia, & mirabilis quædam facilitas est, eadem sæpe, atque in multorum personis exempla proponere nobis non cessat, quod assidua eorum ueluti inculcatione animus noster ueluti à grauissimo torpore quodam possit excitari, diuturnumque contra legem agendi morem abolere, eorum tantummodo in præsentia facienda mentio est, qui in magno illo ac formidinis plenissimo nouissimi iudicij die ad læuam Domini nostri

Matth. 24. c.

Psal. 144. c.

10. 5. e. nostri IESV CHRISTI collocantur: quibus dicebat is, cui omnis
 1. Cor. 4. d. iudicij potestas data fuerat à Patre, & uenerat ut abscondita tene-
 Matth. 25. d. brarum illuminaret, & consilia cordium in apertum proferret, Re-
 cedite à me maledicti in ignem æternum, paratum Diabolo, & angelis
 eius. Et causam cur ita ab se discedere illos iubeat, subiicit, non quòd
 aut quenquam interfecistis, inquit, aut fornicati estis, aut mendacium
 dixistis, aut ullam cuiquam iniuriam intulistis, aliud uel quicquam licet
 exiguum admodum fecistis eorum, quæ ne faceretis, uobis fuerat inter-
 dictum. Sed quid? Quòd bona opera facere neglexistis. Esuriui enim,
 & non dedistis mihi manducare. Sitiui, & non dedistis mihi bibere.
 Hospes eram, & non collegistis me. Nudus, & non cooperuistis me.
 1. Timo. 2. b. Debilis & in carcere, & non uisitastis me. Hæc atque id genus alia, cum
 Psal. 33. b. Dei uirtute qui uult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem ueris-
 tatis peruenire, docetq; omnem hominem scientiam, in sanctis literis
 animaduertentem, & summe horribile huiusmodi discordantis inter se,
 & in præceptis Domini nostri IESV Christi interpretandis discrepan-
 tis multitudinis periculum perspexerim, & quàm formidabile illud ma-
 gnæ adeo peruersitatis iudicium sit, ex plerisque exëplis collegerim, neq;
 minus quicquid aduersus Dei iudicium quodcumq; geratur, æque intel-
 lexi uindictam: deniq; cum terribile iudicium illud cognouerim la-
 tum contra eos, qui cum peccatum ipsi nullum admisissent, tamen quòd
 non acres se contra eos qui peccauerant, uindices præbuisent, parem
 cum illis indignationem subiere, & quod magis mirandum uidetur, qui
 sæpe ne admisi quidem flagitij essent conscij ipsi: necessario à me fieri
 duxi oportere, ut, licet minus iam idoneo tempore (elapsa ferè oportu-
 na occasione, quòd ad hanc usq; diem in assidua illorum essem expecta-
 tione qui idem mecum defendendæ ueræ pietatis certamen suscipere,
 neque meimet unius tantum uiribus confiderem) at non certe fortasse
 alieno tempore, etiam nunc, saltem commonendi causa eos qui in pieta-
 tis curriculo decertarent, de diuinis literis ea selegissem & quibus Deus
 offenderetur, & quibus item propitius haberetur, eaq; quantum mihi
 per uires liceret ex communibus uotis exponerem, quò uidelicet benefi-
 cio Domini nostri IESV Christi, & doctriua Spiritus sancti, confestim
 abrafa penitus uoluntatum nostrarum consuetudine, & humanarum
 traditionum obseruatione, & Euangelij immortalis Dei Domini nostri
 IESV Christi itinere inito, uitæq; per hoc breue temporis spatium ex
 eius uoluntate transacta, partim uetitis rebus maiorem in modum decli-
 nandis, partim iusis attentiore cura exequendis, idonei habeamur qui
 1. Cor. 4. d. in futuro seculo æternitatis iram fugiamus uenturam in filios contuma-
 ciae, talesq; existamus, qui sempiternam uitam, & coeleste regnum meri-
 to adipiscamur, quòd à Domino nostro IESV Christo promissum est
 1. Timo. 2. b. ijs qui seruant testamentum eius, & memores sunt mandatorum eius ad
 Psal. 102. d. faciendum ea. Memoria tenens præterea dixisse Apostolum, quòd in
 Christo

A CHRISTO Iesu neq; circuncisio aliquid ualet, neq; præputium, sed fi-
 des quæ per charitatem operatur: consequens simul ac necessarium exi-
 stimauit, ut exposita prius sana fide, pietatiq; consentanea de patre & filio,
 & Spiritu sancto opinione, deinceps de Moribus librum subtexerem.

Gal. 5. a. b.

De uera ac pia fide.

CVM optimi Dei uirtute uestræ pietatis imperatum ab ea, quæ est in
 CHRISTO erga Deum charitate, neuiquam alienum esse intellex-
 issem: in quo quidem à me petistis ut testimonium ipse meum de uera
 ac pia fide literis consignarem, consignatumq; ad uos mitterem: sanè ipso
 initio, ut qui exiguitatis ac tenuitatis uirum mearum facile mihi essem
 conscius, timidè ceppi quomodo responderem, dubitare. Simulac uerò
 uenit mihi in mentem uerborum Apostoli illorum, Supportantes inui-
 cem in charitate. & item illorum alio in loco, Corde enim creditur ad ius-
 titiam, ore autem confessio fit ad salutem: nequaquam rem me pericu-
 lo uacuum facturum putauit, si & uobis in eo non paruissimè quòd iube-
 retis, & salutarem tacitus confessionem præterissem, fiduciam habens
 per CHRISTVM ad Deum, sicut scriptum est. Non quòd sufficien-
 tes simus à nobis cogitare aliquid quasi ex nobis, sed sufficientia nostra
 ex Deo est, qui alios alijs temporibus, nunc uerò nos etiam (& hoc ipsum
 causa uestra) idoneos fecit qui essemus ministri noui Testamenti, non li-
 teræ, sed spiritus. Porro quid fidelis ministri propositum sit, sine dubio
 scitis uos quoque: nimirum uidelicet, ut quæ à benigno Deo in conser-
 uos suos distribuenda acceperit, hæc ipsis integra, & nullius rei alterius
 admistione adulterata custodiat. Quocirca ego quoque, quæ ex diuinis
 literis accepi, hæc quemadmodum Dei uoluntas est, ad communem uti-
 litatem exponere uobis teneo necessario. Etenim si ipse Dominus, in
 quo pater sibi bene complacuit, omnesq; sapientiæ ac scientiæ abscondi-
 ti thesauri sunt, quicq; à patre potestatem omnem, & omne iudicium acce-
 pit, de seipso ac patre loquens, Mandatum dedit mihi, inquit, quid dix-
 cam, & quid loquar. itemq; Quæ ergo ego loquor, quemadmodum dix-
 it mihi pater, sic loquor. deniq; si Spiritus sanctus à seipso non loquitur
 quicquam, sed quæcunque audierit ab ipso, hæc loquitur: quò non
 tandem uerisimile est, pietati nos magis satisfacturos, periculoq; nostro
 magis consulturos, si hoc ita senserimus, itaq; fecerimus in nomine Do-
 mini nostri IESV Christi? Atque quandiu quidem aduersus confur-
 gentes uarijs temporibus uarias hæreticorum factiones pugnandum fuit:
 eorum à quibus in certamen prouocabar, in dicendo styli uestigij insi-
 stens, consequens esse arbitrabar, ut ei impietatis pesti, quam Diabolus
 seminaret, eiusdemmodi oppositis ipsi uocabulis obuiam irem, & male-
 dicta quæ in Deum inde nascerentur, reprimerem, uel etiam penitus re-
 futarem: & alijs alijs, prout uidelicet eo morbo laborantium utilitas ne-
 cessario uidebatur postulare: atque his sæpenumero eiusmodi, quæ licet
 e in sacro

Eph. 4. d.

Rom. 10. c.

2. Cor. 3. b.

1. Cor. 4. d.

Coll. 2. d.

1. Ioan. 5. d.

1. Ioan. 16. b.

in sacrosancta scriptura nusquam reperirentur, à pio tamen & sanctis literis consentaneo sensu neuiquam abhorrent, neq; (id quod frequenter etiam Apostolus fecit) Græcorum uerbis, si ea in rem meam esse animaduertentem, abstinerem. Hoc autem tempore communi omnium uestrum proposito, simul ac meo arbitratus sum conuenire, si impositum mihi à uestra, quæ est in CHRISTO charitate negocium cum ea, quæ sanæ fidei congrueret, simplicitate conficerem, eaq; dicerem, quæ à sanctis literis accepissem; etsi in his quidem & nominibus & uerbis usurpandis parcus essem, quæ ut uoce ipsa cum diuinis literis non conuenirent, eundem tamen, qui in ea haberetur, sensum tenerent. Quæ uerò eius generis essent ut præter uocis nouitatem, sensum etiam nobis nouum atque inulitatum afferret, & apud sanctos uiros nusquam in usu fuisse reperirentur, hæc omnia ueluti peregrina, atque à pia fide penitus aliena repudiarem. Est igitur fides, eorum quæ dicta sunt assentiens approbatio sine ulla hæsitatione, cum summa animi expletione de eorum ueritate, quæ Dei munere sunt prædicata: quam fidem Abraham perhibetur habuisse, quippe de quo testatum sit, Ipsum neuiquam incredulitate hæsitasse, sed confirmatum fuisse in fide, dantem gloriam Deo, & certissime persuasum quod quæcunq; promiserat Deus, potēs erat & facere. Quod si fidelis est Dominus in omnibus uerbis suis, fidelia etiam omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi, facta in ueritate & æquitate: haud dubie manifestissimum hoc infidelitatis argumentum fuerit, & si gnum superbix certissimum, si quis eorum, quæ scripta sunt, aliquid uelit rejicere, & eorum quæ non scripta, introducere, cum Dominus nosster IESVS Christus dixerit, Oues meæ uocem meam audiunt. & paulo antè idem dixisset, Alienum autem non sequentur, sed fugient ab eo, quia non nouerunt uocem alienorum. Apostolusq; ex humana similitudine uehementissimè interdicit, ne quid eorum, quæ in diuinis literis habeantur, dematur, aut quod absit, addatur. Sic enim est apud illum, Tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Quamobrem nos quoque cum antehac semper illud in animo ratum habuerimus, ut omnem à Dominica doctrina alienam & uocem & notionem fugeremus: tum uerò hoc ipso tempore (ut supra diximus) hoc à nobis seruari arbitror oportere, cum id nobis, simul uobisq; tractandum propositum sit longè diuersum ab argumentis illis, à quibus alio modo aliàs, uel ad scribendum aliquid, uel ad dicendum inducebamur. Quoniam uidelicet eo tempore de hæresi confutanda, euertendoq; Diaboli artificio studiose agebatur: Nunc autem simplex fidei confessio explanatioq; proposita est: quo sit ut cum tractatio nunc dissimilis sit, dissimilis etiam esse debeat stylus. Quemadmodum enim non eadem instrumenta in manus sumat & qui præliū est initurus, & qui colere agrum uelit (alia siquidem eorum sunt tela, qui in pacis quiete res sibi ad uictum necessarias parant; alia eorum arma, qui in bello se aduersum hostiles copias

Rom. 4. c.

Psal. 144. c.

Psal. 110. b.

Ioan. 10. c.

Gal. 3. c.

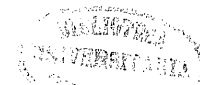
A pias instruant) Similiter quoq; nequaquam eodem dicendi genere utatur, & qui in sana doctrina cohortetur, & qui in disputatione sibi repugnantes redarguat. Siquidem aliud est genus dicendi, quo utimur in resellendo: aliud, quo in cohortando. Itemq; alia eorum simplicitas qui in pace ueram pietatem prædicant: alij illorum sudores, qui aduersus ea quæ ab ementiti nominis scientia sibi obijciuntur, fortiter dimicant. Quamobrem nos quoq; sic disponentes sermones nostros in iudicio, ubiq; siue defendenda, siue tradenda simpliciter fides fuerit, operam dabimus ut ad subiectam materiam stylū accōmodemus: modo uidelicet ijs qui diabolico astu illam conentur euertere, acriter refutandis, modo ijs qui in ea confirmari uoluerint, simplicius, & ad illorum intelligentiam accommodatius ipsum exponendo: nihilq; aliud faciendo, quàm quod dictū est ab Apostolo: ut sciamus scilicet quomodo nos oporteat unicuique respondere.

1. Tim. 6. d.
Psal. 111. a.

Coll. 4. b.

Sed antequam ad ipsam fidei confessionem ueniamus, illud etiam conuenit obseruare, Dei maiestatem & gloriam, cum talis sit ut eam neque oratio ulla satis enucleare possit, neque mens comprehendere, unico uerbo sententia ue neque declarari potuisse, neq; intelligi, sed pluribus, quæ in sermonis nostri usu trita essent: sanctas literas uix ijs etiam, qui puro essent corde, tanquam per speculum obscure significasse. Nam illud facie ad faciem, & ab omni parte cumulata cognitio, ea in futuro seculo promissa idoneis sunt. Quandiu uerò in hac uita sumus, licet Petrus sit aliquis, licet Paulus, cernit uerè ille quidem, quæ cernit, neque per errorem decipitur, neque animo imagines falsas concipit: per speculum tamen cernit, & per ænigma: & quod ex parte est, in hac uita cum gratulatione suscipiens, quod perfectum est, in futura lætus se accepturum confidit. Quod ita esse apostolus etiam Paulus confirmat, qui tali quadam similitudine id quod diximus, comprobatur, quando dicit, Quemadmodum cum essem paruulus, & prima rudimenta doctrinæ Dei tum primum inciperem degustare, loquebar ut paruulus, cogitabam ut paruulus. Postquam autem factus sum uir, & ad mensuram ætatis plenitudinis CHRISTI peruenire festino, euacuauit quæ erant paruuli, & adeo magis in cognitione rerum diuinarum progressus feci, ut cognitio illa, quam prius habebam dum in Iudaico adhuc ritu uersarer, motionibus illis assimilis uideretur, quibus imbecilla pueruli mens cieri solet. Contra uerò scientia illa per Euangelium acquisita, eiusmodi quæ uiro iam planè usquequaq; ætate perfecta conueniat: Similiter quoq; quæ in hac uita uidetur à nobis in cognitione haberi perfectio, ea si cum scientia illa sit collata quæ in consequenti seculo reuelanda idoneis est: exiguum nescio quid est, & adeo obscurum, ut ab ea claritate quæ in futura uita expectatur, longius absit, quàm abest ab eo, facie ad faciem, illud, uidere per speculum & in ænigmate. Atque etiam hoc ita esse confirmant discipuli Domini, qui circum Petrum & Ioannem fuere. Nam quod dum hinc inter homines uiuerent quotidie magis ac magis proficerent, maioresq; in

1. Cor. 13. b.

dies processus facerent: nihilominus etiam ipsi incredibilem esse magnitudinem eius scientiæ probant, quæ in sempiterna illa uita tradenda feruatur. Qui quidem post illud, quod idonei uisi fuerant qui à Domino eligentur, qui unà cum eo uitam agerent, qui eius apostoli essent, qui Spiritus dona distribuerent, postquam etiam illis dictum fuerat, Vobis datum est nosse mysteria regni cœlorum: post eiusmodi scientiã, post aperta ipsis, quæ reliquis erant operata: tamen longo tandem tempore post, aduentante iam passione, uerba audiunt illa, Adhuc multa habeo uobis dicere, sed non potestis portare modò. Ex his igitur atque huius generis alijs colligimus infinitum quiddam esse, quod de rerum diuinarum cognitione diuinæ literæ sentiant; neque ullo modo uires humanas, quantum hic in terris uitam ducimus, earum abdita arcana penitus posse peruestigare: cum maioribus in dies singulos progressibus faciendis aliquid noui assidue semper acquiratur: neque sit quisquam qui ad summum illud, prius queat peruenire, quam uenerit quod perfectum est, quo sanè tempore euacuabitur quod ex parte est. Quocirca cum ad omnes simul de Deo notiones explicandas neque unicum nomen sufficiat, neque singula: si cum integra ipsorum significatione seruentur, sine periculo assumantur. Siquidem ut dixerit aliquis, Deus, non protinus tamen eum patrem esse declarauit: porro huic ipsi uocabulo, pater, abest ea significatio, quod sit creator. Simili modo hæc ipsa duo nomina, bonitatem & sapientiam, & potentiam, & reliqua, quæ de Deo feruntur in sanctis literis, desiderant. Itemque uocabulum patris, si cum integra eius significatione, sicut apud nos est in usu, accipiamus in Deo, impie facimus, quãdoquidem unã cum eo necessariò simul & affectio, & deflexio, & ignorantia, & infirmitas intelligenda sunt. Quod idem usu uenit etiam in Creatoris uocabulo. nostro enim loquendi more notio huius nominis, tempus, materiã, instrumenta, adiumenta requirit: à quibus omnibus uacua penitus sit oportet ea, quæ pia de Deo habenda intelligentia est: eatenus id tamen, quoad præstare humana facultas potest. Nam rem ipsam planè, uti suapte natura est, etsi omnes omnium mentes unã ad inuestigandum coirent, itemque ad enunciandum linguæ concurrerent, tamen qui assequi posset, existeret nemo. Hoc autem ita esse, apertissime nobis uir sapientiæ gloria excellens Salomon demonstrat, cum dicit, Dixi, sapiens efficiar, & ipsa longius recessit à me, multò magis quam erat. Non quidem quod re uera illa fugeret, sed quod ij maxime intelligunt, quam ea omnem cuiusuis ad ipsam comprehendendam captum exuperet, qui Dei beneficio ampliorem ipsi quam cæteri cognitionem sunt consecuti. Sed hæc cum ita sint, pluribus diuinæ literæ necessariò & nominibus utuntur & uerbis ad exiguam quandam, atque hanc ipsam obscuram diuinæ notionis expressionem. Nobis uerò ad omnia colligenda, quæ ubique in sacris scripturis reperiunt de patre, & filio, & spiritu sancto, neque facultas fuit neque ocium, idque ea re, quod uos nimio plus me urgeretis.

Verum

A Verum satis futurum opinamur, si de multis pauca quædam in medium protulerimus: apud uos præsertim, quos sensus in hac re mei optime mihi confcios habeo, cum ad declarationem sensus animi nostri conuenientis diuinis literis, tum ad expletionem etiam animi uestri, omniumque, quicumque modo uoluerint, per uos. Ut enim uocabula multa unicum modo significationem enunciant, sic ex paucis quocumque, is, qui modo iniquus interpretes non sit, facillime pietatem, quæ inest in omnibus, poterit, si uolet, agnoscere. Credimus igitur & confitemur unum solum, & uerum, & bonum Deum, & Patrem omnipotentem, ex quo omnia, Deum patrem Domini & Dei nostri I E S V Christi: Et unicum, unigenitumque eius filium Dominum & Deum nostrum I E S V M Christum, solum, uerum: per quem omnia facta sunt, uisibiliaque atque inuisibilia, & in quo omnia constant: quicquid in principio erat apud Deum, & Deus erat, & post hæc secundum scripturas in terris uisus est, & cum hominibus conuersatus est. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit: & formam serui accipiens, & habitu inuentus ut homo, omnia, quæ in ipsum, & de ipso scripta fuerant, compleuit, secundum mandatum Patris factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Et postquam tertia die resurrexisset à mortuis secundum scripturas, uisus est à sanctis discipulis suis, & reliquis, sicut scriptum est. Et ascendit in cœlum, & sedet ad dexteram Patris, unde uenturus est in consummatione seculi huius ad excitandos ab inferis omnes, & reddendum unicuique iuxta opus illius: quo tempore iusti quidem assumuntur ad uitam æternam, peccatores uerò sempiternò addicentur supplicio, ubi uermis eorum non moritur & ignis non extinguitur. Credimus item unum solum Spiritum sanctum paraclitum, in quo obsignati sumus in diem redemptionis, Spiritum ueritatis, Spiritum adoptionis, in quo clamamus, Abba pater: dona quæ à Deo dantur, singulis prout uult, ad illorum utilitatem diuidentem, operantemque omnia, quæcumque audiuerit à filio, docentem & commonentem, bonum, ducentem in omnem ueritatem, & confirmantem omnes credentes ad cognitionem ueram, & cultum Dei piū, & ad orationem spiritualem, & ueram confessionem Dei patris, unigeniti que eius filij, Domini que ac Dei nostri I E S V Christi, & sui ipsius. Quæ tria nomina seorsum singula suam peculiarem quandam proprietatem aperte significant, quæ pie considerari in ipsis potest: atque in Patre quidem proprietas patris, in Filio uero proprietas filij, in Spiritu sancto postremo, sua quædam à duobus diuersa proprietas, cum neque Spiritus sanctus à seipso loquatur, neque Filius à semetipso faciat quicquam: ac Pater quidem Filium mittat, Filius uero Spiritum sanctum. Sic sentimus, & sic baptizamus in Trinitatem consubstantialē, idque ex præcepto ipsius Domini nostri I E S V Christi, qui dixit, Euntes docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, docetes eos seruare omnia, quæcumque man-

e 3 dau

Matth. 13. 6.

Iohn. 16. 6.

1. Cor. 15. 4.

Ecc. 7. 6.

Matth. 28. 6.

dauit uobis. Quæ seruantes, & charitatem erga illum habere nos demon-
 stramus, & digni efficiamur, qui in ea maneamus, sicut scriptum est. 10. 11. 15. b.
 Contra uero negligentes, ab ea disuncti conuincimur. Qui enim non
 diligit me, inquit Dominus, sermones meos non seruat. Et item, Qui
 habet mandata mea, & custodit ea, ille est qui diligit me. Porro uehe-
 menter demiror, quid ita, cum Dominus noster IESVS Christus dicat,
 Nolite gaudere quod spiritus subiiciuntur uobis, gaudete autem quod
 nomina uestra scripta sunt in caelis. Et item alibi, In hoc cognoscent,
 quod discipuli mei estis, si charitatem habueritis inter uos. Ex quibus
 uerbis nactus occasionem Apostolus, docens quam necessaria omnibus
 in rebus charitas sit, palam testificatur his uerbis, Si linguis hominum
 loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum uelut
 æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & noue-
 rim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem,
 ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.
 Et paulo post, Siue autem prophetiæ, euacuabuntur: siue linguæ, cessa-
 bunt: siue scientia, destruetur: quibus uerbis continuo adiungit, Nunc
 autem manent spes, fides, charitas, tria hæc: maior autem horum est cha-
 ritas. Hæc, inquam, cum adeo affirmate à Domino primum, deinde ab
 Apostolo dicta, ac definita sint, uehementer demiror, qua ratione indu-
 cti homines studium adeo magnum in res fluxas ac fragiles conferant,
 & his tantopere inhiant: in eas uero quæ stabiles sunt, & ad sempiternum D
 tempus permanent, maximeque in eam, quæ ex omnibus maior est, cha-
 ritatem, & Christiani hominis peculiare est quasi quoddam insigne, non
 modo ipsi studium nullum adhibeant, sed si quis sit qui adhibeat, ei ad-
 uersentur, & contra pugnant, illud efficiant quod dictum est, Quod
 neque ipsi introeunt, & alios prohibent intrare. Quod cum ita sit, magno
 pere oratos uelim uos fratres charissimi, ut missa istiusmodi curiosa in-
 uestigatone, flagitiosaque uerborum contentione, his contenti simus, quæ
 à sanctis uiris, atque ab ipso adeo Domino nostro IESU Christo dicta
 sunt: eaque sentiamus, quæ respondeant cœlesti uocationi: & uitam aga-
 mus CHRISTI Euangelio cōuenientem, sempiternam uitam, & cœle-
 ste regnum sperantes, paratum omnibus seruātibus mandata Dei & pa-
 tris, quæ sunt secundum Euangelium immortalis Dei IESU Christi
 Domini nostri, in Spiritu sancto & ueritate. Hæc sunt quæ à uobis roga-
 tus necessario mihi duxi faciendum, ut ad uos in postremis perscriberem,
 sensumque animi super his rebus mei uobis, & per uos fratribus ijs, qui in
 CHRISTO sunt, explicarem, ad expletionem animi uestri, illorumque
 in nomine Domini nostri IESU Christi: quo omnis prorsus omnibus
 de fide nostra dubitatio tolleretur (orta fortasse propter diuersam ra-
 tionem eorum, quæ aliàs alio modo exposita à nobis sunt, quæ res eò
 nimirum usu uenit, quod necessario assidue cogebamur aduersus pro-
 posita nobis à pietatis ueræ impugnantibus argumenta, ut quæque ab
 ipsis in

A ipsis in medium afferebantur, depugnare) neque cuiquam esset causa, cur
 fluctuaret: summe contra adnitentibus illis qui quæ aliena sunt, nobis
 attribuunt, aut sæpenumero etiam, quo facilius simplices in senten-
 tiam suam auferant, deprauatae suæ ipsorum mentis flagitiosa commen-
 ta falso nobis affingunt: à quibus necessario uos, ut ab hominibus ab
 Euangelica & apostolica fide, charitateque alienis cauere debetis, memo-
 riæque uerba Apostoli illa tenere: Sed licet nos, aut Angelus de cœlo euangeli-
 zaret uobis, præter id quod euangelizauimus uobis, anathema sit: ut
 illud seruantes, Attendite à falsis prophetis: & illud, Vt subtrahatis uos
 ab omni fratre inordinate ambulante, & non secundum traditionem,
 quam acceperunt à nobis: ordine incedamus in regula sanctorum, tan-
 quam superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum,
 ipso summo angulari lapide Christo IESU Domino nostro, in
 quo omnis ædificatio cōstructa crescit in templum sanctum in Domino.
 Deus autem pacis sanctificet uos per omnia, ut integer spiritus uester, &
 anima & corpus sine querela in aduentu Domini nostri IESU Christi
 conferuetur. Fidelis Deus qui uocauit nos, qui etiam faciet, modo man-
 data eius seruemus, gratiam CHRISTI in Spiritu sancto,

De his, quæ in sacris literis uel uetita sunt, uel iussa.

B CTEMPTORIS ratio requireret, supra à nobis arbitrer demonstratum:
 reliquum est ut ad ea studiose tractanda pergamus, quæ de his quæ ad
 mores pertineant, scripturos nos polliciti sumus. Quæcunque igitur in
 nouo Testamento hæcenus sparsim diuersis in locis uel uetita inueni-
 mus, uel iussa, hæc studiose operam dedimus, ut quoad facere nobis per-
 uires liceret, in compendiarias quasdam regulas redigeremus: quo faci-
 lius ab his, qui modo uellent, percipi possent, apposito ad singulas regu-
 las numero etiam capitum scripturæ, ut quæque ex ea desumpta in regula
 continentur, siue ex Euangelio ea sint, siue ex Apostolo, Actis uel: ut qui
 regulam legerit, & appositum ipsi, uerbi causa, primum aut secundum
 numerum animaduertit, deinde scripturam ipsam in manus sumpse-
 rit, & prædicti numeri caput inuestigauerit, hoc modo testimonium in-
 ueniat, cuius gratia confecta regula sit. Saneque initio erat animus appo-
 nere ad singulas regulas etiam de ueteri Testamento, ut quæque cum his
 singulis uisa essent congruere, quæ sumpsissemus de nouo. Verum quo-
 niam necessitas urgebat, maiorem in modum flagitantibus hoc tempore
 à nobis fratribus ea, quæ iam pridem ipsis eramus polliciti: uenit in mens-
 tem mihi scitum illud sapientis, Da sapienti initium, & sapientior erit.
 Quare licet unicuique arbitrato suo, accepto iam satis magno initio ex his,
 quæ de nouo apposita uiderit, uetus ipsum Testamentum sumere, ac per
 se ipse intelligere, quam ex omni parte diuinæ inter se literę consentiant:
 præsertim cum uel unica modo dictio fidelibus satis sit, ijsque quorum
 animus de summa uerborum Domini ueritate omnino nihil dubitet. Quæ
 quidem

Gal. 1. b.

2. Thess. 3. b.

Philip. 3. c.
Eph. 2. d.
1. Thess. 5. c.

Luc. 11. g.

quidem etiam causa fuit, quam ob rem satis existimauerim, si de nouo etiam non omnia, quæcunq; possent, sed pauca quædam ex omnibus apponerem. Sunt autem regulæ, ut summam dicam, de hisce rebus.

INDEX REGVLARVM.

- I De pœnitentia, & quod sit tempus idoneum ad pœnitentiam, deq; proprietatibus, & fructibus ipsius.
- II De eo, quod qui à Deo inire gratiam studeat, eius studium esse sincerum debet, atque ab omni penitus rei contrariæ admistione uacuum.
- III De charitate erga Deum, & quomodo ea uere cognoscitur.
- IIII Qui sit honos erga Deum, & quæ item contumelia.
- V De charitate mutua, & proprietatibus ipsius.
- VI Quod in confessione Dei, & CHRISTI eius fidenter, fortiterq; agendum sit.
- VII Quod non sit satis ad salutem confessio Domini, facientibus contra mandata eius.
- VIII De fide & summa autoritate uerborum Domini.
- IX De cognitione ignorantieq; rerû ad offm nostrû pertinentiû.
- X Quæ sit finis peccati, quæ ue item præcepti Dei.
- XI De iudicij Dei, & quantopere ea sint metuenda.
- XII De improbatione & impugnatione, uel auscultatione, & obseruatione uoluntatum Dei.
- XIII De eo quod singulis momentis uoluntate ac studio parati esse debeamus ad ea, per quæ Dei gratiam possimus inire.
- XIIII De maturitate cuiuslibet recte facti.
- XV Quod non debet quis, sperans in aliorum recte factis, negligere ipse officium suum.
- XVI De ijs qui prodesse sibi aliquid opinantur, si cum bonis, & Deo charis hominibus uiuant, ipsi autē boni nihil faciāt.
- XVII Quomodo occasione uitæ huius, in qua sumus, uti debemus.
- XVIII De modo & affectione animi, quæ teneri ab his debeat, qui studium suum adhibent in conseruandis præceptis Dei.
- XIX De ijs, qui alios impediunt, uel ab alijs ipsi impediuntur, quominus obire possint mandatum Dei.
- XX De baptisinate, & quæ sit ratio & uirtus baptismatis.
- XXI De communionem corporis & sanguinis CHRISTI, & quæ sit ratio huius sacramenti.
- XXII Quomodo alienat aliquis à Deo, quomodo ue item cõciliat.
- XXIII De ijs, qui præ animi impotentia, in ea etiam quæ oderunt, peccata prolabantur.
- XXIIII De mendacio & ueritate.
- XXV De inutili sermone, deq; utilium & studiosorum sermonum usu ac tractatione.
- XXVI Quod ad ea cõfirmanda, quæ à nobis uel fiunt, uel dicuntur, primum

A

- primùm petitis de sanctis literis testimonijs utendû sit, deinde ijs etiam, quæ in cõmuni uitæ consuetudine nota sunt.
- XXVII Quod pro uiribus enitendû nobis est, ut quàm similimi Deo, & sanctis eius simus.
- XXVIII Quod perspicaces esse debemus in habendo bonorum & malorum delectu.
- XXIX Qua ratione efficere possimus, ut profersioni nostræ autoritatem comparemus.
- XXX De honore habendo rebus consecratis Deo.
- XXXI De usu rerum quæ sanctis sunt attributæ.
- XXXII De debitis & persolutionibus.
- XXXIII De ijs qui alios scandalizant, uel aliunde ipsi scandalizantur.
- XXXIIII Quod debeat unusquisq; pro modulo uirium suarum exemplar se ad res honestas cæteris præbere.
- XXXV De ijs qui res honestas ac bonas uituperant.
- XXXVI De honore & animi propensione erga sanctos.
- XXXVII De ijs q in rebus minutis studiû suû adhibet pro facultate sua.
- XXXVIII Quomodo accipiendi, tractandiq; sint hospites.
- XXXIX De firmitate animi in scandalis retinenda.
- XL De ijs qui aliter docent.
- XLI Quod excidi debent, qui autores scandalorum sunt, & quod cum infirmioribus temperate est agendum.
- XLII De eo quod Dominus uenerit ad implendam legem.
- XLIII De differentia inter mandata Legis, & mandata Euangelij.
- XLIIII Quod onus Domini leue sit, & quod peccatum graue.
- XLV De æqualitate in honoribus seruanda, & de summisidone animi.
- XLVI De studio recte factorum maiorum & minorum.
- XLVII De diuitijs & paupertate, & de ijs, quæ his esse solēt adiuncta.
- XLVIII De beneficentiâ in fratres, & quod propterea opus faciendû sit.
- XLIX De ijs, q in iudicio expiunt, & seipfos defendunt, uel etiã alios.
- L De pace & pacificatione.
- LI Cuiusmodi esse debeat is, qui proximum nitatur corrigere.
- LII De mœrore suscipiendo eorû causâ, qui peccant, quomodo ue cum illis agendum: quando defugiendû, quandoq; item in consortium cum cæteris recipiendû.
- LIII Quod sit eorum iudicium, qui iniuriarû memoriam retinent, quæ sibi fuisse uidentur illata.
- LIII De iudicio, & iudicij suspensione.
- LV De affectione animi erga Deum, quomodoq; eius beneficia prædicare debemus, & pro ijs gratias agere.
- LVI De oratione: & qñ, & quid, & quò, & pro quibus orandû sit.
- LVII De elatione animi, quæ ex recte factis nascitur.
- LVIII De acquisitione donorum Dei, & de eorum cõmunicatione.
- LIX De honore & gloria humanis.

f De disse

- LX De differentia donorum diuinorum, deq̄ eorum inter se concordia, qui in his præcellunt, uel etiam inferiores sunt. C.
- LXI De abiecta conditione (si ut homines respicias) eorum qui suscipiunt gratiam Dei.
- LXII De tentationibus, & quando ijs concedere oporteat, & quando item resistere, quomodo uel aduersarijs occurrere.
- LXIII De timore uel animi præsentia in periculis.
- LXIII De lætitia, quam habere debemus in ijs, quæ CHRISTI causa incommoda sustinemus.
- LXV Quomodo in ipso etiã extremo uite exitu orare nos cõueniat.
- LXVI De ijs qui eos deserunt, qui pro defendenda pietate certamina suscipiunt, itemq̄ de ijs, qui eos adiuuant.
- LXVII De ijs, qui morientium causa, miserè mœrore se affligunt.
- LXVIII De differentia, quæ est inter uitam hanc & futuram.
- LXIX De ijs, quæ simul & coniunctim à sanctis literis uel uentantur, uel etiam iubentur.
- LXX De ijs, quibus Euãgelij prædicatio cõmittit: & qñ, & quos, & quid docere, & quomodo antè corrigere se ipsos debeãt, qui tales sunt: & quomodo in prædicatione liberè & fortiter agere, quomodo uel eorū qui sibi crediti sunt, commodis & salutari prouidere, & cuiusmodi animi affectione, & in cuiusmodi studijs uersari: & quomodo castos se ab ijs uitijjs cõseruare, quæ ut plurimū eiusmodi hominū generi solent esse adiuncta: & quos docēdos susceperint, ad cuiusmodi mensurā eos perducere, quomodo uel reluctantes inducere: & quomodo ijs auscultare, qui ppter metū aliquē eorū prædicationē recusant, quomodoq̄ itē ab ijs recedere qui ipsam ex improbitate non sunt admittere, & quomodo aliquos designare, uel designatos iam improbare: oportereq̄ unūquēq̄ qui cæteris præsit, obnoxii se esse existimare ad reddendā ijs qui eius curæ crediti sunt, rationem de omnibus quæ faciant, & dicant. D.
- LXXI De ijs quæ cõiunctim præcepta sunt ijs, qui alijs præsent.
- LXXII Qua ratione debeãt ij, qui docentur, spirituales magistros discernere ab ijs qui tales nō sunt, quomodo uel erga ipsos esse animati, uel quomodo quæ ab ipsis dicantur, suscipere.
- LXXIII De ijs, qui matrimonio coniuncti sunt.
- LXXIII De uiduis.
- LXXV De seruis & dominis.
- LXXVI De filijs & parentibus.
- LXXVII De uirginibus.
- LXXVIII De ijs, qui militiæ operam dant.
- LXXIX De principibus & subiectis.
- LXXX Cuiusmodi in uniuersum ratio, esse Christianos, postulet, & cuiusmodi eos, qui alijs præsent.

Basilij

A **BASILII MAGNI**
ARCHIEPISCOPI
CAESAREENSIS
MORALIA ▶

I *Quod credentes Domino, oportet poenitentiam agere primum ex prædicatione Ioannis, & ipsius Domini nostri Iesu Christi: quando grauius, quam qui ante Euangelium fuerunt, ij multantur nunc, qui poenitentiam non agunt.*

B **X**INDE cœpit IESVS prædicare, & dicere, *Pœnitentiam agite. Appropinquauit enim regnum cœlorum. Tunc cœpit exprobrare ciuitatibus, in quibus factæ fuerant plurimæ uirtutes eius, quod non egissent poenitentiam. Væ tibi Chorazim, Væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ essent uirtutes, quæ factæ sunt in uobis, olim utique in sacco & cinere sedentes poenitentiam egissent. Veruntamen dico uobis, Tyro & Sidoni remissius erit in die iudicij, quam uobis, &c.*

Matth. 4. c.

Matth. 11. c.

Quod tempus uitæ huius, poenitiæ tempus est, & remissionis peccatorum, & quod in futura iustum erit iudicium retributionis.

VT autem sciatis, quod filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait, Amen dico uobis. Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo. Et item, Amen dico uobis, quod si duo de uobis consenserint super terram, de omni re, quancunque petierint, fiet illis à patre meo, qui est in cœlis. Quia uenit hora, in qua qui in monumētis sunt, audient uocem filij Dei. & procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem uitæ: qui uero mala, in resurrectionem iudicij. An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnīs, ignorans quod benignitas Dei ad poenitentiam te ducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & iusti iudicij Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua. Et tempora quidem huius

Marc. 2. b.

Matth. 18. c.

Ioan. 5. c.

Rom. 2. d.

Act. 17. g.

ignorantiæ cum dissimularet Deus, nunc annunciat hominibus, ut omnes poenitentiam agant, eò quòd statuit diem, in quo iudicaturus est orbem.

Quòd poenitentiam agentes oporteat amare flere, & reliqua quæ sunt poenitentia signa, ex corde edere.

ET recordatus est Petrus uerbi I E S V, quod dixerat, Priusquam gal^{Matth. 26. g.} Elus cantet, ter me negabis; & egressus foras fleuit amare. Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos in aduentu Titi; non solum autem in aduentu eius, sed etiam in consolatione, qua consolatus est in uobis, referens nobis uestrum desiderium, uestrum fletum, uestram æmulationem pro me. Et paulò inferius, Ecce enim hoc ipsum quòd secundum Deum contristati estis, quantam in uobis operatur sollicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed æmulationem, sed uindictam; in omnibus uos exhibuistis incontaminatos esse negotio. Multiq; credentium ueniebant, confitentes & annunciantes actus suos; multi autem ex eis, qui erant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos cum omnibus.

Quòd poenitentibus illud satis non sit, si tantummodo recesserint a peccatis, sed opus esse ipsis, ut fructus poenitentia dignos ferant.

Videns autem multos Phariseorum & Sadduceorum uenientes ad baptismum suum, dixit eis, Progenies uiperarum, quis demonstrauit uobis fugere à uentura ira? Facite ergo fructus dignos poenitentia; & ne uelitis dicere intra uos, Patrem habemus Abraham. Dico enim uobis, quòd potens est Deus de lapidibus istis fuscitare filios Abraham. Iam enim & securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum bonum, exciditur, & in ignem mittitur.

Quòd confestim, ubi de hac uita migrauerimus, omnis nobis benefaciendi facultas praecisa est: quodq; hoc ipsum, quod hic uiuimus, temporis, nobis pro bonitate sua Deus ad ea facienda praefiniuerit, per quæ eius gratiam ineamus.

Tunc simile erit regnum cælorum decem uirginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obuiam sponso. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. Sed quinque fatuæ acceptis lampadibus, non sumperunt oleum secum. Prudentes uerò acceperunt oleum in uasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso, dormitauerunt omnes & dormierunt. Media autem nocte clamor factus est, Ecce sponus uenit, exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines illæ, & ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt,

Date

A Date nobis de oleo uestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt prudentes, dicentes, Ne forte non sufficiat nobis & uobis, ite potius ad uendentes, & emite uobis. Dum autem irent emere, uenit sponus: & quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua. Nouissime autem, ueniunt & reliquæ uirgines dicentes, Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait, Amen dico uobis, nescio uos. Contendite intrare per angustam portam, quia multi (dico uobis) quærent intrare, & non poterunt. Cum autem intrauerit paterfamilias, & clauerit ostium, & incipietis foris stare, & pulsare ostium, dicentes, Domine domine aperi nobis, & respõdēs dicet uobis, Nescio uos unde sitis.

Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis; nemini dantes ullam offensionem, ne uituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibentes nosmetipsos sicut Dei ministros, Ergo dum tempus habemus, operemur bonum erga omnes.

II *Quòd nequaquam is Deo potest seruire, qui etiam se alienis à pietate negocijs immisceat.*

Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & Mammonæ? Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio **CHRISTO** ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli? Quis autem confensus templo Dei cum idolis?

Quòd is qui euangelicam doctrinam suscepit, debet primum purgatus esse ab omni inquinamento carnis & spiritus, ut hoc modo ex ijs, quæ recte ac sancte faciat, Dei gratiam promereatur.

Vae uobis scribæ & Pharisei hypocritæ, quia mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapina & immundicia. Phariseæ cæce, munda prius quod intus est calicis & paropsidis, ut fiat & id, quod deforis est, mundum. Has ergo habentes promissiones, charissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.

Quòd neutiquam is Domini fieri discipulus potest, qui de re aliqua uitæ huius nimio plus affectus sit, uel ab aliqua earum rerum detineatur, quæ uel leuiter retrahere illum possit à mandato Dei.

Ait illi I E S V S, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua, & ex tota mēte tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic; Diliges proximum sicut teipsum.

f 3 Quòd

III Quod certissimum sit argumētum, quod aliquis Deum non diligit, neq; Christum eius; qui eius præceptis non parcat: quodq; euidens contra, erga eundem charitatis indicium sit, si Christi præceptis obtemperet, in patientia passionum illius usq; ad mortem.

Io. 14. c. 25. b.

QUI habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Si mandata mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego præcepta patris mei seruauit, & maneo in eius dilectione. Quis nos separabit à charitate CHRISTI? tribulatio, an angustia? an persecutio, an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est, Quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis; sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos.

IIII Quod is honore & gloria afficit Deum, qui uoluntati obtemperat illius: & contra contumelia, qui legem illius uiolat.

Matth. 5. b.

Philip. 1. b.

EGO te glorificaui super terram, opus consummaui quod dedisti mihi, Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona, & glorificent patrem uestrum qui in caelis est, ut sitis sinceri & sine offensa in diem CHRISTI, repleti fructibus iustitiæ, qui sunt per IESUM Christum in gloriam & laudem Dei. Qui in lege gloriaris, per præuaricationem legis Deum inhonoras.

Quod Christiani officium est, uacuum esse ab omni odio, contraq; omnes etiam inimicos diligere, & pro amicis uitam deponere, quodcumq; id ita fieri conuenire utilitatis illius ratio suadeat: quodq; eiusmodi charitas erga proximum haberi debet, qualē habuit erga nos Deus, & Christus eius.

Matth. 5. g.

Ioan. 3. b.

Io. 15. b.

Luc. 6. c.

Rom. 5. b.

Eph. 5. d.

A Vdistis quod dictum est antiquis, Diliges proximū tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico uobis, Diligite inimicos uestros. Et paulo inferius, Estote ergo uos perfecti, sicut pater uester cælestis perfectus est. Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem sicut dilexi uos. Maiorem hac charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Et eritis filij altissimi, quia ipse benignus est super ingratos & malos. Estote ergo misericordes, sicut & pater uester misericors est. Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quod cum adhuc peccatores effemus, CHRISTVS pro nobis mortuus est. Estote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi; & ambulate in dilectione, sicut &

C

D

A cut & CHRISTVS dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo.

Quod certissimum illud argumentum sit, aliquos esse Christi discipulos, si inter se mutuo uideantur diligere.

IN hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.

Quod euidens argumentum sit aliquem charitatem Christi aduersum proximum non habere, si fecerit aliquid, quod eius uel rem, uel animum offendat, & fidem impediat, licet genere ipso, quod fiat, concessum sit à scriptura.

SI autem propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, propter quem CHRISTVS mortuus est.

Rom. 14. c.

V Quod Christiani officium est, quodcumq; quis ipsi factus offensior est, eum studere sibi mitigare, & quantum in ipso sit, illius sibi gratiam reconciliare.

SI ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare: & uadens prius, reconciliare fratri tuo: & tunc ueniens offer munus tuum. Maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus; blasphemamur, & obsecramus.

Matth. 5. c.

1. Cor. 4. c.

Quod qui ueram, quæ est secundum Christum, charitatem habet, is est, cum aliquando eius quem diligit animum offendere non dubitat, quodcumque id in rem illius esse animaduertit.

ET nunc uado ad eum, qui misit me, & nemo ex uobis interrogat me quod uadis? sed quia hæc locutus sum uobis, tristitia impleuit cor uestrum. Sed ego ueritatem dico uobis, expedit uobis, ut ego uadam. Si enim non abiero, Paracletus non ueniet ad uos. Ita ut magis gauderem: quoniam etsi contristauit uos in epistola, non me poenitet, etsi me poenituisse. Video enim quod epistola illa (etsi ad horam) uos contristauit. Nunc gaudeo, non quod contristati estis, sed quod contristati estis ad poenitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis.

Io. 16. d.

VI Quod intrepide ac sine ulla uerecundia liberè agere oportet in confessione Domini nostri Iesu Christi, & doctrina eius.

Q Uod dico uobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure audistis, prædicate super tecta. Et nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam

Matth. 10. d. animam autem non possunt occidere : sed potius timete eum , qui potest
 & corpus & animam perdere in gehennam . Omnis ergo qui confitebitur
 me coram hominibus , confitebor & ego eum coram Patre meo ,
 qui est in cœlis . Nam qui me erubuerit & meos sermones , hunc filium
 hominis erubescet , cum uenerit in maiestate sua , & Patris , & angelorum
 sanctorum . Noli itaque erubescere testimonium Domini nostri , neque me
 uinctum eius : sed collabora Euangelio , ut bonus miles CHRISTI .

VII *2. Timot. 6.* *Matth. 7. c.* *Luc. 6. g.* *Tit. 1. d.* *D*
 Quod licet quis uideatur Dominum confiteri , & eius ser-
 mones auscultet , is tamen si eius mandatis non pareat , con-
 demnatus est , licet ex aliquo consilio Dei occulto permis-
 sum sit , ut aliquo ornatus sit dono spiritali .

Matth. 7. c. *Luc. 6. g.* *Tit. 1. d.* *D*
 Non omnis qui dicit mihi , Domine , domine , intrabit in regnum cœ-
 lorum : sed qui facit uoluntatem Patris mei , qui est in cœlis , ipse in-
 trabit in regnum cœlorum . Multi dicent mihi in illa die : Domine do-
 mine , nonne in nomine tuo prophetauimus : & in nomine tuo dæmo-
 nia eiecimus : & in nomine tuo uirtutes multas fecimus : Et tunc confite-
 bor illis , Nunquam noui uos . discedite à me , qui operamini iniquitas
 tem , & cœtera . Quid autem uocatis me Domine domine , & non facitis
 quæ dico : Confiteatur se nosse Deum , factis autem negant , cum sint abo-
 minabiles , & ad omne opus bonum reprobi .

VIII *D*
 Quod ab ijs , quæ dicuntur à Domino , dubitatio omnis , om-
 nisque hæsitatio repellere debet : quodque quicquid à Domi-
 no dictum sit , id & uerissimum tenere oportet , eiusmo-
 dique , quod fieri possit , licet natura ipsa uideatur repugna-
 re , quando in hoc fidei conatus declaratur .

Matth. 14. c. *10. 6. e.* *Luc. 1. d.*
 Quarta autem uigilia noctis uenit ad eos ambulans super mare : &
 quidentes eum discipuli , super mare ambulantes , turbati sunt , dicen-
 tes , Phantasma est : & præ timore clamauerunt . Statimque IESVS locu-
 tus est eis , dicens , Habete fiduciam , Ego sum , nolite timere . Respondens
 autem Petrus , dixit , Domine si tu es , iube me ad te uenire super aquas .
 Et ipse ait , Veni . Et descendens Petrus de nauis , ambulabat super aquas ,
 ut ueniret ad IESVM . Videns uero uentum ualidum , timuit . Et cum
 cepisset mergi , clamauit dicens , Domine saluum me fac . Et continuo
 IESVS extendens manum , apprehendit eum : & ait illi , Modicæ fidei ,
 quare dubitasti : Litigabant ergo Iudæi adinuicem , dicentes , Quomodo
 hic potest dare nobis carnem suam ad manducandum : Dixit ergo eis
 IESVS , Amen amen dico uobis , nisi manducaueritis carnem filij ho-
 minis , & biberitis eius sanguinem , non habebitis uitam in uobis . Ne ti-
 meas Zacharia , quia exaudita est deprecatio tua . Et Helizabet uxor tua
 pariet tibi filium , Et paulo post , Et dixit Zacharias ad angelum , Vnde
 hoc sc

A hoc sciam : ego enim sum senex , & uxor mea processit in diebus suis . Et
 respondens angelus dixit ei , Ego sum Gabriel , qui alto ante Deum , &
 missus sum loqui ad te , & hæc tibi euangelizare : Et ecce eris tacens , &
 non poteris loqui usque in diem , quo hæc fiant , pro eo quod non credis-
 disti uerbis meis , quæ implebuntur in tempore suo . Et non infirmatus
 est in fide , nec considerauit corpus suum emortuum , cum iam ferè centum
 esset annorum , & emortuam uuluam Sarræ . In promissione uerò Dei
 non hesitauit diffidentia , sed confortatus est fide , dans gloriam Deo , ple-
 nissime sciens quod quæcunque promissit Deus , potens est & facere : ideo
 & reputatum est illi ad iustitiam .

*Quod qui in rebus leuioribus Domino fidem non habet , hic
 eam multo minus in ijs habere conuincitur , quæ sunt grauior-
 ris momenti .*

*S*terrena dixi uobis , & non creditis , quomodo si dixero uobis cœle-
 stia , credetis : Qui fidelis in minimo est , & in maiori fidelis est : Et qui
 in modico iniquus est , & in maiori iniquus est .

*Quod nullo modo ratione proprii consilij niti debemus , ut ijs
 fidem derogemus , quæ à Domino dicuntur : contraque quod sci-
 re conuenit maiorem deberi auctoritatem uerbis Domini ,
 quam ulli quantumuis animi nostri certissimæ expletioni .*

B *Matth. 26. c. d.* *Matth. 26. b.* *Ath. 10. b.* *2. Cor. 10. b.*
 Tunc dicit illis IESVS , Omnes uos scandalum patiemini in me in
 ista nocte . Respondens autem Petrus , ait illi , Et si omnes scandaliza-
 ti fuerint in te , ego nunquam scandalizabor . Ait illi IESVS , Amen dico
 tibi , quod in hac nocte ante , quam gallus cantet , ter me negabis . Ve-
 spere autem facto , discumbebat cum duodecim discipulis suis : & edentis
 bus illis , dixit , Amen dico uobis , quod unus uestrum me traditurus est .
 Et contristati ualde , ceperunt singuli dicere , Nunquid ego sum Domi-
 ne : Et facta est uox ab eo , Surge Petre , occide , & manduca . ait autem
 Petrus , Absit Domine , quia nunquam manducaui quicquam commu-
 ne , & immundum . Et uox iterum secundo ad eum , Quod Deus purifis-
 cauit , tu ne comune dixeris . Consilia destruentes , & omnem altitudinem
 extollentem se aduersus scientiam Dei , & in captiuitatem redigentes om-
 nem intellectum in obsequium CHRISTI .

IX *Quod nullo modo negligentes nos esse conueniat in ijs cogno-
 scendis , quæ officij nostri sint : quodque contra adhibita sum-
 ma animi attentione uerba Domini & auscultare debemus ,
 & intelligere , & uoluntatem eius facere .*

*R*espondens autem Petrus dixit ei , Ediffere nobis parabolam istam . *Matth. 13. b.*
 At ille dixit , Adhuc & uos sine intellectu estis : Non intelligitis
 quod omne quod in os intrat , in uentrem uadit , & in secessum emittitur :

Quæ autem procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem: Cum quis audit uerbum Dei, & non intelligit, uenit Malus, & rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est, qui secus uiam seminatus est. Qui autem in terram bonam seminatus est, hic est qui audit, & intelligit, & fructum affert, aliud centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud uero tricesimum. Et aduocans iterum totam turbam, dicebat illis, Audite me omnes, & intelligite. Videte itaque quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes, quæ sit uoluntas Domini.

Quod in rebus minime ad nos pertinentibus inuestigandis, nullo modo debemus esse curiosi.

ET post bucellam introiuit in eum Satanas, Et dicit ei IESVS, Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo sciuit discumbentium, ad quid dixit ei. Igitur qui conuenerant, interrogabant eum dicentes, Domine si in tempore hoc restitues regnum Israel? Dixit autem eis, Non est uestrum nosse tempora uel momenta, quæ Pater posuit in sua ipsius potestate.

Quod eorum proprium est, qui de inuenda Dei gratia solliciti sunt, de rebus ad officium ipsorum pertinentibus percontari.

ET accesserunt ad eum discipuli eius dicentes, Ediffere nobis parabolas. Et ecce unus accedens, ait illi, Magister bone, quid boni faciam, ut habeam uitam æternam? Genimina uiperarum quis ostendit uobis fugere à uentura ira? Et paulo post, Et interrogabant eum turbæ dicentes, Quid faciemus? similiter & publicani, & milites. His autem auditis compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, Quid faciemus uiri fratres? Et ecce quidam legisperitus surrexit tentans eum, & dicens, Magister bone, quid faciendo, uitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum, In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens dixit, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis uiribus tuis, & ex tota mente tua, & proximum tuum sicut teipsum. Dixitque illi, Recte respondisti. Fac hoc, & uiues. Sermo uester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo uos oporteat unicuique respondere. Ille autem seruus, qui cognouit uoluntatem Domini sui, & non se præparauit, & non fecit secundum uoluntatem eius, uapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, uapulabit paucis.

X *Quod finis peccati, Mors.*

QUI credit in filium, habet uitam æternam. Qui autem incredulus est filio, non uidebit uitam, sed ira Dei manet super eum. Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis,

A in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors. Et paulo post, Stipendia peccati mors.

Quod finis mandati Dei, est uita æterna.

ANON uidebit in æternum. Sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam, & quid loquar. Et scio quod mandatum eius uita æterna est. Nunc uero liberati à peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum uestrum in sanctificationem, finem uero, uitam æternam.

XI *Quod nequaquam contemnere oporteat iudicia Dei, potiusque maiorem in modum metuere, licet ea confestim debita poena non subsequatur.*

SED potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Quod si dixerit seruus ille in corde suo, Moram fac dominus meus uenire; & ceperit percutere seruos, & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari: ueniet dominus serui illius in die, in qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet. Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Nemo uos seducat inanibus uerbis. Propter hæc enim uenit ira Dei in filios diffidentiae.

Quod qui semel ob commissa aliqua peccata castigatus à Deo est, & tamen ueniam deinde consecutus, is si denuo post illud tempus peccat, seuerius in se animaduertendi postea Deo causam dat.

B ECCE sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

Quod quodocumque aliquos in Dei offensionem uiderimus incidisse, dare nos studiose operam debemus, ut illorum exemplo cautiore simus, ac uitam nostram in melius commutemus.

ADERANT autem quidam ipso in tempore, nunciantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuerat cum sacrificijs eorum. Et respondens dixit illis, Putatis quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico uobis. Sed nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi decem & octo, super quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos. Putatis quod & ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Hierusalem? Non, dico uobis. Sed si poenitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis. Audiens autem Ananias hæc uerba, cecidit, & expirauit. & factus est timor magnus super omnes, qui audierunt. Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum, & perierunt ab exterminatore. Hæc autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines seculorum deueniunt.

Quod saepenumero propter praecedentem in alicuius animo impietatem, eum Deus loco supplicij ea facere permittit quae flagitiosissima sunt.

Rom. 1. d.
2. Thes. 2. c.

ET sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quae non conueniunt. Pro eo quod charitatem ueritatis non receperunt, ut salui fierent, ideo mittit illis operationem erroris, ut credant mendacio.

Quod non est multitudo peccatorum illa, quae exoret Deum, sed is, qui est apud illum in gratia, licet unus modo, uel una etiam muliercula sit.

Luc. 4. d.

IN ueritate dico uobis, multae uiduae erant in diebus Eliae in Israel, quando clausum est caelum annis tribus & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra, & ad nullam illarum missus est Elias, nisi in Sarepta Sidoniorum ad mulierem uiduam. Nolo enim uos ignorare fratres quod patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, & omnes eandem escam spiritualem manducauerunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt. Bibebant enim de spiritali sequente eos petra, petra autem erat CHRISTVS. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo. Nam prostrati sunt in deserto.

1. Cor. 10. d.

XII Quod omnis, qui iussis Domini aduersatur, licet id amico & pio animo faciat, is tamen ob eam causam abalienatur a Domino: quod quicquid a Domino dicatur, id summa cum animi expletione debemus suscipere.

Ioh. 13. d.

ET cepit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo, quo erat praecinctus. uenit ergo ad Simonem Petrum: & dicit ei Petrus, Domine, tu mihi lauas pedes? Respondit IESVS, & dixit ei, Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Dicit ei Petrus, Non lauabis mihi pedes in aeternum. Respondit ei IESVS, Si non lauero te, non habebis partem mecum.

Quod nullo modo humanas traditiones sequi debemus, ita ut pro illis defendendis, praeccepta Diuina uiolamus.

Marc. 7. d.

ET interrogant eum Pharisei & Scribae, Quare discipuli tui non ambulat iuxta traditionem seniorum? Sed communibus manibus manducant panem? At ille respondens dixit eis, Bene prophetauit de uobis Esaias hypocritis, sicut scriptum est: Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est a me. In uanum autem me colunt, docentes doctrinas & mandata hominum, &c.

Quod ad unum omnia seruanda sunt, quae a Domino per Euangelium

C

D

A

gelium & apostolos tradita sunt, neque eorum omnino quicquam praetermitti debet.

EVntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruari omnia, quaecumque mandauimus uobis. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Qui uos audit, me audit: qui uos spernit, me spernit. Itaque fratres stete, & tenete traditiones, quas didicistis siue per sermonem, siue per epistolam tanquam per nos.

Matth. 28. d.
Luc. 1. d.
Idem. 10. c.
2. Thes. 2. d.

Quod non debet Christianus Dominicae uoluntati suae praepone, ueluti meliorem: sed contra omni in re quaerere, & facere ea, quae Deum uelle intelligat.

Quia non quaero uoluntatem meam, sed uoluntatem eius, qui misit me patris. Et positus genibus, orabat eum dicens, Pater, si uis, transfer calicem istum a me. Veruntamen non mea uoluntas, sed tua fiat. In quibus & nos aliquando conuersati sumus, in desiderijs carnis nostrae, facientes uoluntatem carnis, & cogitationum. Et eramus natura filij irae, sicut & caeteri.

Io. 5. e.
Luc. 22. e.
Eph. 2. d.

XIII Quod oporteat Christianum hominem perpetuo sobrium esse: & ad ea studia, per quae Dei gratiam possit promereri, semper paratum, agnoscentem quantum periculum sit in mora.

B

Sint lumbi uestri praecincti, & lucernae ardentes in manibus uestris, & suos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur a nuptijs: ut cum uenerit, & pulsauerit, confestim aperiant illi. Beati serui illi quos cum uenerit dominus, inuenerit uigilantes, & reliqua. Hoc autem scitote, quod si sciret paterfamilias, qua hora fur ueniret, uigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Et uos ergo estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis ueniet. De temporibus autem & momentis, fratres non indigetis, ut scribamus uobis, ipsi diligenter scitis, quod dies Domini sicut fur in nocte, ita ueniet. Et paulo inferius, Igitur non dormiamus sicut caeteri, sed uigilemus, & sobrii simus.

Luc. 12. e.

1. Thes. 5. d.

Ibidem, b.

Quod nullum non tempus debemus aptum existimare ad studium earum rerum, quas Deo gratas esse intelligamus.

Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est. Itaque charissimi mei, sicut semper obedistis non in praesentia mea rantum, sed uos magis nunc in absentia, cum metu & tremore uestram salutem operamini.

Ioh. 9. d.
Philip. 2. b.

XIII Quod in omni re, quam uel facimus, uel dicimus, habere rationem conuenit idoneae opportunitatis temporis, & quod ijs alieni nihil admisceri debeat.

Matth. 9. b.

TVnc accedunt ad eum discipuli Ioannis, dicentes, Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis IESVS, Nunquid possint filij sponsi lugere quandiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus, & cætera. Itaq; fratres non sumus filij ancillæ, sed liberæ, qua libertate CHRISTVS nos liberavit. State, & nolite iterum iugo seruitutis contineri.

XV *Quod neutiquam recte facit, qui in aliorum recte factis spem ponens, ipse ob eam causam negligit officium suum.*

Matth. 3. b.

FAcite ergo fructus dignos pœnitentiæ, & non uelitis dicere intra uosipfos, Patrem habemus Abraham.

XVI *De ijs, qui prodesse sibi aliquid arbitrabantur, si cum bonis & Deo charis hominibus uiuant, ipsi autem boni nihil faciant.*

Matth. 25. d.

TVnc simile erit regnum cœlorum decem uirginibus, quæ accipiētes lampades suas, exierunt obuiam sponso. Quinq; autem ex eis erant fatuæ, & quinq; prudentes. Sed quinq; fatuæ acceptis lampadibus, non sumperunt oleum secum. Prudentes uero acceperunt oleum in uasis suis cum lampadibus. Et paulò post subiungit de fatuis: Domine domine, aperi nobis. At ille respondens ait, Amen dico uobis, nescio uos. Dico uobis in illa nocte, erunt duo in lecto uno, unus assumetur, & alter relinquetur. Erunt duæ molentes in unum, una assumetur, & altera relinquetur. Et respondentes dicunt illi, Vbi Domine? Qui dixit, Vbi cunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

Luc. 17. g.

XVII *Quod oporteat Christianum, cum ex declaratis ipsi a sanctis literis proprietatibus, quale sit instans tempus cognouerit, pro capta de eo coniectura, res suas ad illud accommodare.*

Matth. 24. c.

Arbore autem fici discite parabolam: Cum iam ramus eius tener fuerit, & folia nata, scitis quòd propè est æstas. Ita & uos cum uideritis hæc omnia, scitote quòd propè est in ianuis. Cum uideritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis, Nimbis uenit: & ita fit. Et cum Austrum flātem, dicitis, quòd æstus erit: & fit. Hypocritæ, faciem cœli & terræ nostris probare, hoc autem tempus quomodo nō probatis? Hoc itaq; dico fratres, tempus breue est: reliquum est, ut qui habent uxores, tanq; non habentes sint: & qui flent, tanq; non flentes: qui gaudent, tanquam non gaudentes: & qui emunt, tanq; non possidentes: & qui utuntur hoc mundo, tanquam non abutentes. Præterit enim figura huius mundi.

Luc. 14. g.

1. Cor. 7. c.

XVIII *Quòd mandata Dei eo modo fieri debent, quomodo ea ut fierent, Dominus præcepit: quando qui in ijs faciendis offendit in modo, licet mandatum uideatur facere, is tamen neutiquam probatus est apud Deum.*

Dice

A Dicebat autem & ei, qui se inuitauerat: Cum facis prandium aut cœnam, noli uocare amicos tuos, neq; fratres, neq; cognatos, neq; uicinos diuites, ne forte & ipsi te reuident, & fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuium, uoca pauperes, debiles, claudos, & cæcos, & beatus eris, quia non possunt retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.

Luc. 14. e.

Quòd mandatum Domini, neq; colligendæ causa gratiæ humanæ fieri debet, neq; omnino cum praua ulla animi affectio: & quòd in omni re illud constantissime usq; tenere propositum debemus, ut rem Deo gratam faciamus, & eum, quantum facere possimus, glorificemus.

Attendite, ne eleemosynam uestram faciatis coram hominibus, ut uideamini ab eis. Alioqui mercedem non habebitis apud patrem uestrum, qui in cœlis est. Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in uicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico uobis, receperunt mercedem suam, & cætera. Siue enim manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in laudem Dei facite. Sed sicut probati sumus à Deo, ut crederetur nobis Euangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neq; in occasione auaritiæ (Deus testis est) nec quærentes ab hominibus gloriam, neq; à uobis, neq; ab alijs.

Matth. 6. d.

1. Cor. 10. g.
2. Thess. 2. d.

Quòd mandata Domini adhibito mentis candore, cum apud Deum, tum apud homines fieri debent, & quòd qui hoc modo non facit, actum est de eius salute.

Vae uobis scribæ & Pharisei hypocritæ, quia mundatis quòd deforis est calicis & paropsidis, intus autem estis pleni rapina & iniquitate. Phariseæ cæce, munda prius quòd intus est calicis & paropsidis, ut fiat & quòd deforis est mundum. Qui tribuit, in simplicitate. Omnia autem facite sine murmurationibus & disceptationibus. Finis autem præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellentes, naufragium fecerunt circa fidem.

Matth. 23. e.

Rom. 12. b.
Philip. 2. b.
1. Tim. 1. d. d.

Quòd qui in rebus minoribus recte se gesserit, is ex iusto iudicio, maioribus mercedis loco, præficitur.

EVge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituā: intra in gaudium Domini tui. Et paucis post interiectis: Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem, qui non habet, & quòd habet auferetur ab eo. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quòd uerum est, quis crederet uobis? Et si in alieno fideles non fuistis, quòd uestrum est, quis dabit uobis?

Matth. 25. b.
c.

Luc. 16. c.

Quòd

Quòd mandata Domini inexplebili cum desiderio fieri debent, & quòd ulterius semper est festinandum.

Matth. 5. a.
Philip. 3. c.

BEati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, Fratres ego me nondum arbitror comprehendisse, Vnum autem, Quæ quidem retro sunt, obliuiscens, ad ea uero, quæ priora sunt, extendens meipsum, iuxta destinatum persequor ad brauium supernæ uocationis Dei, in Christo IESV.

Quòd mandata Dei ita fieri debent, ut quantum in faciente sit omnes illuminentur, & gloria afficiatur Deus.

Matth. 5. b.

Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi, supra montem posita, neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, & lucet omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona, & glorificent patrem uestrum, qui in cælis est. Nemo autem accendens lucernam, operit eam uase, aut subter lectum ponit, sed super candelabrum, ut intrantes uideant lumen. Ut sitis sinceri & sine offensa in diem CHRISTI, repleti fructu iustitiæ, qui est per IESVM Christum, in laudem & gloriam Dei.

Luc. 8. c.
Philip. 1. b.

XIX *Quòd nullo modo impediri debet, qui Dei uoluntatem facere uelit, siue ea sit ex mandato Dei, siue ex ratione à mandato Dei non aliena, neque faciens, impedire se uolenti cuiquam auscultare, licet ille arctissima ipsi necessitate coniunctus sit, sed in suscepta deliberatione permanere.*

Matth. 3. d.

Tunc uenit IESVS à Galilæa ad Iordanem ad Ioannem, ut baptizaretur ab eo. Ioannes autem prohibebat eum, dicens, Ego à te debeo baptizari, & tu uenis ad me? Respondens autem IESVS, dixit ei, Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam, & cætera. Exinde coepit IESVS ostendere discipulis suis, quòd oporteret eum ire Hierosolymam, & multa pati à Senioribus, & scribis, & principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere. & apprehendens eum Petrus coepit increpare illum, dicens, Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit Petro, Vade post me Sathana. Scandalum es mihi, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. Et offerebant illi paruulos, ut tangeret illos, discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum uideret IESVS, indigne tulit, & ait illis, Sinite paruulos uenire ad me, ne prohibueritis eos, talium est enim regnum cælorum. Et cum morarentur dies aliquot, superuenit quidam uir à Iudæa nomine Agabus. Is cum uenisset ad nos, tulit zonam Pauli, & alligans sibi pedes & manus dixit: Hæc dicit Spiritus sanctus, Virum, cuius est zona hæc, sic alligabunt in Hierusalem, & tradet in manus gentium, quod cum audissemus, rogabamus nos, & qui loci illius erant, ne ascenderet Hierosolymam. Tunc respondit Paulus, & dixit, Quid facitis stantes, & affligentes cor meum? Ego

Matth. 16. b.

Mar. 10. b.

Act. 21. d.

AEgo autem non solum alligari, sed & mori in Hierusalem paratus sum propter nomen Domini IESV. Et cum ei persuadere non possemus, quicquid diceret, Domini uoluntas fiat. Qui & Dominum occiderunt IESVM, & proprios prophetas, & nos persecuti sunt, & Deo non placeant, & omnibus hominibus aduersantur, prohibentes nos gentibus loqui, ut salui fiant, ut impleant peccata sua semper. Peruenit autem ira Dei super illos usque in finem.

2. Thes. 2. c.

Quòd eum, qui animo non sincero Dei mandatū facit, is si modo in ijs, quæ extrinsecus apparent, seueritatem teneat doctrinæ Dominicæ, prohibere non debemus: quum quantum est in re ipsa, nemo lædatur ab eo, potiusque sit, cum aliquis aliquando etiam inuetur: & quòd non præmittendum tamen, quin eum admoneamus saltem, ut ad recte facta, quæ apparent, animi quoque candorem uelit adhibere.

Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, & in uicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua, ut sit eleemosyna in abscondito, & pater tuus, qui uidet in abscondito, reddet tibi in manifesto. Et de oratione, simili modo. Magister uidimus quendam in nomine tuo eicientem dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum, quia non sequitur nos. IESVS autem ait, Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui faciat uirtutem in nomine meo, & possit cito male loqui de me. Qui enim non est aduersus nos, pro nobis est. Quidam quidem & propter inuidiam, & contentionem, quidam autem & propter bonam uoluntatem CHRISTVM prædicant, quidam ex charitate, scientes, quòd in defensione Euangelij positus sum. Quidam autem ex contentione CHRISTVM annunciant non sincere, existimantes se pressuram suscitare uinculis meis. Quid enim? dum omni modo, siue per occasionem, siue per ueritatem CHRISTVS annuncietur, in hoc gaudeo, sed & gaudebo.

Matth. 6. a.

Mar. 9. c.

Philip. 1. c.

XX *Quòd Domino credentes baptizari debent in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.*

EVntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Amen amen dico uobis, nisi quis natus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei.

Matth. 28. d.

Ioan. 3. a.

Quòd ratio & uirtus baptismi est, ut qui baptizantur, & animo, & uerbis, & opere immutentur, & pro data sibi uirtute illud efficiantur, quod est illud, ex quo nati sunt.

Quod natum est ex carne, caro est, & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Non mireris quòd dixi tibi, Oportet uos nasci denuo. Spiritus

Ioan. 3. a.

h ritus

C:

D:

ritus ubi uult spirat, & uocem eius audis, sed nescis unde ueniat, aut quò uadat. Sic est omnis qui natus est ex Spiritu. Ita & uos existimate uos ipsos mortuos quidem esse peccato, uiuentes autem Deo in Christo IESVS. An ignoratis, quòd quicumq; baptizati sumus in Christum IESVM, in mortem ipsius baptizati sumus? ut quo modo CHRISTVS surrexit à mortuis in gloriam patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Hoc scientes, quòd uetus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut ultra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato. In quo & circumcisi estis circumcissione non manufacta, in expoliatione corporis peccatorum carnis, in circumcissione CHRISTI, consepulti ei in baptismo, in quo & simul resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. Quicumq; ergo in CHRISTO baptizati estis, CHRISTVM induistis. Non est Iudæus, neq; Græcus: non est seruus, neque liber: non est masculus, neq; scemina. Omnes enim uos unum estis in Christo IESVS, postquam exuistis ueterem hominem cum actibus suis, & induistis nouum, qui renouatur in agnitione, secundum imaginem eius, qui creauit illum: ubi non est Gentilis & Iudæus, circumcisio & præputium, barbarus & Scythæ, seruus & liber, sed omnia in omnibus Dominus CHRISTVS.

XXI Quòd necessaria etiam ad uitam æternam sit communicatio corporis & sanguinis Christi.

Ioan. 6. f. Amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet uitam æternam, & reliqua.

Quòd qui ad communicationem corporis & sanguinis Christi accedit, neque rationem illam considerat, cuius causa illa instituta est, utilitatis ex ea fructum nullū reportat: & quòd qui indigne communicat, is damnatus est.

Ioan. 6. f. Amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis. Et paulò inferius. Sciens autem IESVS apud semetipsum, quòd murmurarent de hoc discipuli eius, dixit eis, Hoc uos scandalizat? Si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? Spiritus est qui uiuificat, caro non prodest quicquam. Verba, quæ ego loquor uobis, spiritus & uita sunt. Itaque quicumq; manducauerit panem, & biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice illo bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.

Quòd

A Quòd ratio, quamobrem corpus Domini manducari, & sanguis bibi debeat, commemoratio sit obedientiæ Domini usq; ad mortem, ut qui uiuunt, non iam sibi uiuant, sed ei qui causa nostra ipse mortuus sit & resurrexerit.

ET accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens, Hoc est corpus meum, quod pro uobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam cœnauit, dicens, Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo, qui pro uobis funditur. Quoniam Dominus IESVS, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens, fregit, & dixit, Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro uobis frangitur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam cœnauit, dicens, Hic calix nouum testamentum est in meo sanguine. Hoc facite, quotiescunq; bibetis, in meam commemorationem. Quotiescunq; enim manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortē Domini annunciabitis, donec ueniat. Caritas enim CHRISTI urget nos, æstimantes hoc, quòd si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt: & pro omnibus mortuus est CHRISTVS, ut qui uiuunt, iam non sibi uiuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit, & sint multi unum corpus in CHRISTO. Panis quem frangimus nonne communicatio corporis CHRISTI est? quoniam unus panis unum corpus multi sumus. Omnes enim de uno pane participamus.

Quòd qui sancta communicat, is canere Deo laudes debet.

COenantibus autem illis, accepit IESVS panem, & benedixit, ac fregit, deditq; discipulis suis, & quæ sequuntur. Quibus adiungit: Et hymno dicto exierunt.

XXII Quòd peccati commissio ea est, quæ homines abalienat à Deo, & conciliat Diabolo.

Amen dico uobis, quòd omnis, qui facit peccatum, seruus est peccati. Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ.

Quòd propinquitas, quæ est cum Domino, ea non cernitur in naturali coniunctione sanguinis: quodq; eam quilibet assequi potest, qui faciat uoluntatem Dei.

QUI ex Deo est, uoluntatem Dei audit. Et nunciatum est illi, Mater tua & fratres tui stant foris, uolentes te uidere. Qui respondens dixit ad eos, Mater mea, & fratres mei sunt, qui uerbum Dei audiunt, & faciunt. Vos amici mei estis, si feceritis ea quæ ego præcipio uobis. Quicumque enim spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei.

XXIII Quòd qui præter animi sui uoluntatē trahitur ad peccatum, is intelligere debet, se ab alio prius à se commissio peccato

h 2 constri

constrictum teneri: cui inuitus cum seruiat, ab eo ad ea etiam pertrahitur, ad quæ minime uult.

ROM. 7. c.

SCimus enim quod lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, uenun-
datus sub peccato, quod enim operor, non intelligo: non enim quod
uolo, hoc ago, sed quod odi, illud facio. Si autem quod nolo illud facio,
consentio legi quod bona est. Nunc autem iam non ego operor illud, sed
quod habitat in me peccatum. Scio enim quod non habitat in me, hoc
est, in carne mea, bonum: nam uelle adiacet mihi, perficere autem bonum,
non inuenio. Non enim quod uolo bonum, hoc facio: sed quod nolo ma-
lum, hoc ago. Si autem quod nolo, illud facio: iam non ego operor illud,
sed quod habitat in me peccatum.

XXIIII *Quod mendacia sunt fugienda, & in unaquaq; re ueritas dicenda.*

Matth. 5. f.
Ephes. 4. f.
Collo. 3. b.

SIt autem sermo uester, Est, est, Non, non. Quod autem his abundan-
tius est, à malo est. Propter quod deponentes mendacium, loquimini
ueritatem, unusquisq; cum proximo suo. Nolite mentiri inuicem.

*Quod reijci debent quæstiones eæ, quæ inutiles sunt & con-
tentiosæ.*

2. Tim. 2. c.

HAec commune, testificans coram Domino. Noli contendere uerbis
ad nullam utilitatem, ad subuersionem audientium. Et paulò infes-
rius: Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuita, Sciens quod ge-
nerant lites.

XXV *Quod nullo modo ociosa uerba debent proferri, ex quibus
nulla utilitas nascatur: cum id ipsum etiã, quodammodo sua
pte natura concessum sit: non ad ædificationem fidei facere
tamen, id sit contristare spiritum sanctum.*

Matth. 12. c.
Ephes. 4. g.

Dico autem uobis, quod de omni uerbo ocioso, quod locuti fuerint
homines, reddent rationem in die iudicij. Omnis sermo malus, ex
ore uestro non procedat. Sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det
gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum sanctum Dei, in quo
obsignati estis in diem redemptionis.

XXVI *Quod quidquid uel dicimus, uel facimus, id testimonio diui-
narum literarum confirmari debet, ad confirmationem fidei
honorum & confusionem malorum.*

Matth. 4. d.

Act. 2. a. & b.

ET accedens tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes
fiant. Qui respondens dixit, Scriptum est: Non in solo pane uiuit ho-
mo, sed in omni uerbo, quod procedit de ore Dei. Et repleti sunt omnes
Spiritu sancto, & cœperunt loqui alijs linguis, prout Spiritus sanctus da-
bat eloqui illis. Et paucis deinde interiectis uerbis, Stupébant autem o-
mnes, & mirabantur ad inuicem dicentes, Quidnam uult hoc esse? Alij
autem irridentes dicebãt, Musto pleni sunt isti, Stans autem Petrus cum
undecim

A undecim, leuauit uocem suam, & locutus est eis: Viri Iudæi, & qui habi-
tatis Hierusalem uniuersi, hoc uobis notum sit, & auribus percipite uer-
ba mea. Non enim, sicut uos putatis, hi ebrij sunt, cum sit hora diei ter-
tia. Sed hoc est, quod dictum est per prophetam Ioël, Et erit in nouissi-
mis diebus, dicit Dominus, Effundam de spiritu meo super omnem car-
nem: & prophetabunt, & quæ sequuntur.

*Quod similibus etiam ex natura rerum & quotidiano usu pe-
titis uti possumus ad ea comprobanda, quæ a nobis uel dicun-
tur, uel fiunt.*

ATtendite à falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouiu,
intrinsecus autem sunt lupi rapaces: à fructibus eorum cognoscetis
eos. Nunquid colligunt de spinis uuas? aut de tribulis ficus? Sic omnis
arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor, fructus malos facit,
& cætera. Et murmurabant Pharisei & scribæ eorum, dicentes ad disci-
pulos eius: Quare cum publicanis & peccatoribus māducatis & bibitis?
Et respondens IESVS dixit ad illos, Non egent qui sani sunt, medico,
sed qui male habent. Nemo militans Deo implicat se negocijs seculari-
bus, ut placeat ei, qui se probauit. Nam & qui certat in agone, non coro-
nabitur, nisi qui legitime certauerit.

Matth. 7. c.

Luc. 5. f.
2. Tim. 2. d.

XXVII *Quod nullo modo nos ijs similes efficere debemus, qui alieni
sunt à Dominica doctrina: contraq; quod Deū & sanctos
eius pro data nobis ab illo facultate nos conuenit imitari.*

SCitis quod ij qui uidentur principari gentibus, dominantur eis, &
principes eorum potestatem habent in illos, non sic autem erit in uo-
bis: sed quicumque uoluerit maior fieri inter uos, erit uester minister. Et
quicumq; uoluerit in uobis primus esse, erit omnium seruus: sicut & Fi-
lius hominis non uenit ut ministraretur sibi, sed ut ministraret, & daret
animam suam in redemptionem pro multis. Nolite conformari huic se-
culo, sed reformamini in nouitate sensus uestri, ut probetis quæ sit uo-
luntas Dei bona beneplacens & perfecta. Imitatores mei estote, sicut &
& ego CHRISTI.

Matth. 10. c.

Rom. 12. d.

1. Cor. 11. d.

XXVIII *Quod nequaquam temere, inconsideranter uel sinere nos des-
bemus in errorem auferri ab ijs qui ueritatem simulant:
contraq; quod ex datis nobis ab diuinis literis signis agnos-
sci debeat unusquisq; qualis sit.*

ATtendite à falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouiu,
intrinsecus autem sunt lupi rapaces: à fructibus eorum cognoscetis
eos: In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem
mutuam habueritis inter uos. Ideo notum uobis facio, quod nemo in
spiritu Dei loquens, dicit anathema IESVM.

Matth. 7. g.

Io. 13. d.
1. Cor. 12. d.

XXIX Quod debet unusquisque professionem suam factis ipsi consentaneis comprobare. C

Ioan. 5. f.
10. 10. g.

IPsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quod pater miserit me. Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, & si mihi non uultis credere, operibus credite: ut cognoscatis & credatis quod pater in me est, & ego in patre. Nemini dantes ullam offensionem, ut non uituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibentes uosmetipsos, sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, &c.

2. Cor. 6. d.

XXX Quod res sacræ haberi in contumelia non debent, neque cum ijs haberi promiscuæ, quæ sunt in communi ac prophano usu protritæ.

Math. 21. b.

ET intrauit IESVS in templum Dei, & eiecibat omnes ementes & uendentes in templo, & mensas nummulariorum, & cathedras uendentium columbas euertit, & dicit eis: Scriptum est, Domus mea, domus orationis uocabitur, uos autem fecistis eam speluncam latronum. Nunquid domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut ecclesiam Dei contemnitis? & confunditis eos, qui non habent? Siquis esurit, domi manducet, ut non in iudicium conueniatis.

1. Cor. 11. e.

Quod res Deo dedicata tandiu in honore habenda sit, quam diu in ea uoluntas Dei conseruatur. D

Math. 23. d.

HERusalem, Hierusalem, quæ occidit prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt: quoties uolui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluit? Ecce relinquetur domus uestra deserta.

XXXI Quod res in usum eorum attributæ, qui Deo se dedicauerunt, nullo modo in alios insumi debent, nisi ex eo forte, quod abundet.

Mar. 7. c.

ERat enim mulier gentilis Syrophœnissa genere, & rogabat eum, ut dæmonium eijceret de filia eius. Qui dixit illi, Sine prius saturari filios. Non est enim bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Et illa respondit, & dicit illi, Vtiq; Domine, nam & catelli comedunt ab mensa de micis puerorum. Et ait illi, Propter hunc sermonem uade, exijt dæmonium de filia tua.

XXXII Quod unicuique reddi debent quæ sua sunt.

Luc. 20. d.

ET interrogauerunt eum dicentes: Magister, scimus quia recte dicis, & doces, & non accipis personam, sed uiam Dei in ueritate doces: licet nobis tributum dare Cæsari, an non? Considerans autem dolium illorum, dixit ad eos, Quid me tentatis? Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem, & inscriptionem? Respondentes dixerunt ei, Cæsaris. Et ait illis, Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Reddite

A Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui uectigal, uectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Nemini quicquam debeatis, nisi ut inuicem diligatis. Rom. 13. c.

XXXIII Quod neminem debemus scandalizare.

QUI autem scandalizauerit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Et item: Væ homini illi, per quæ scandalum uenit. Sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, uel scandalum. Math. 18. d.

Rom. 14. d.

Quod id scādalum est, quicquid uolūtatī Domini aduersatur.

EXinde ccepit IESVS ostēdere discipulis suis, quod oporteret eum ire Hierosolymam, & multa pati à senioribus, & scribis, & principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere. Et apprehendens eum Petrus ccepit increpare illum, dicens: Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit Petro: Vade post me Satana. Scandalum mihi es, quia non sapias ea quæ Dei sunt, sed quæ hominum. Math. 16. c.

Math. 16. c.

Quod licet à scriptura uel res, uel uerbum aliquod cōcedatur, ea tamen missa fieri debent, quando cunq; ex simili re alij uel alacriores ad peccatum fiant, uel ad recte facta lentiores.

B ESu igitur eorum, quæ idolis immolantur, scimus quod nihil est idolum in mundo, & quod nullus est Deus alius nisi unus. Nam etsi sunt qui dicuntur Dii, siue in cælo, siue in terra (siquidem sunt multi Dii, & domini multi) nobis tamen unus Deus pater, ex quo omnia, & uerus Dominus IESVS Christus, per quem omnia, & nos per ipsum, sed non in omnibus est scientia. Quidam autem cum conscientia illorum usq; nunc idolothytum manducant, & conscientia illorum, cum sint infirmi, polluitur. Esca autem non nos commēdat Deo. Neq; enim si manducauerimus, abundabimus: neq; si non manducauerimus, deficiemus. Videte autem ne forte hæc licentia uestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis uiderit te, qui habes scientiam in idolio recumbentem, non ne conscientia eius, qui infirmus est, ædificabitur ad manducandum idolothyta? & peribit infirmus in tua conscientia frater, propter quem CHRISTVS mortuus est? Sic autē peccantes in fratres, & percutiētes conscientiam eorum infirmam, in CHRISTVM peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnē in æternum, ne fratrem meum scandalizem. Nunquid non habemus potestatem manducandi & bibendi? Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, sicut & cæteri apostoli & fratres Domini, & Cephas? Aut ego solus & Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendijs unquam? Quis plantat uineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? & cætera.

1. Cor. 8. a.

1. Cor. 9. d.

Quod ne aliquem scandalizemus, ea etiam à nobis fieri debent, quæ minime aliqui necessaria sunt.

Et cum

Math. 17. d.

ET cum uenissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister uester non soluit didrachma? Ait, Etiam. Et cum intrasset in domum, praeuenit eum IESVS dicens: Quid tibi uidetur Simon? Reges terrae à quibus accipiunt tributa uel censum? A filijs suis, an ab alienis? Et ille dixit, Ab alienis. Dixit illi IESVS, Ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, uas de ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius, inuenies staterem: illum sumens, da eis pro me & te.

Quod licet aliqui in uoluntatibus Dei scandalizentur, non tamen idcirco nos de solita libertate dicendi quicquam oportet remittere.

Math. 15. b.

Non quod intrat per os, coinquinat animam, sed quod exit ex ore, hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius, dixerunt ei: Scis quod Pharisei audito uerbo hoc, scandalizati sunt? At ille respondens ait: Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus caelestis, eradicabitur. Sinite illos, caeci sunt & duces caecorum. Caecus autem si caeco ducatum praestet, ambo in foueam cadunt. Amen amen dico uobis: nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis. Et paulo post: Ex eo multi discipulorum suorum abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo IESVS ad duodecim, Nunquid & uos uultis abire? Quia CHRISTI bonus odor sumus Deo in ijs qui salui fiunt, & in ijs qui pereunt: alij quidem odor mortis in mortem, alij autem odor uitae in uitam: & ad haec quis idoneus?

Io. 6. f.

Ibidem, g.

2. Cor. 2. d.

XXXIII Quod eniti debet unusquisque, quantum in ipso est, ut talis sit, unde honestarum ac bonarum rerum caeteri exemplum sumant.

Math. 11. d.

2. Cor. 9. d.

1. Thess. 1. c.

Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Scio enim promptum animum uestrum, pro quo de uobis glorior apud Macedones, quod Achaia parata est ab anno praeterito: & uestra aemulatio prouocauit complures. Et uos imitatores mei facti estis, & Domini, excipientes uerbum in tribulatione multa cum gaudio Spiritus sancti, ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia & in Achaia.

XXXV Quod qui fructum Spiritus sancti in aliquo animaduertunt, qui eundem ubique tenorem pietatis retineat, illum non Spiritui sancto, sed aduersario assignant, in ipsum Spiritum sanctum blasphemum sunt.

Math. 12. b.

Tunc oblatum est ei daemonium habens, caecus & mutus, & curauit eum, ita ut loqueretur, & uideret. Et stupebant omnes turbae, & dicebant: Nunquid hic est CHRISTVS filius Dauid? Pharisei autem audien-

Audientes dixerunt, Hic non eijcit daemones nisi in Beelzebub principe daemoniorum. IESVS autem sciens cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas & domus diuisa contra se, non stabit. Et si Satanas Satanam eijcit, aduersus se diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego in Beelzebub eijcio daemones, filij uestri in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices uestri erunt. Si autem ego in spiritu Dei eijcio daemones, igitur peruenit in uos regnum Dei. Aut quomodo potest quispiam intrare in domum fortis, & uasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem? & tunc domum illius diripiet. Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. Ideo dico uobis, omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis, remittetur ei: Qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.

XXXVI Quod seruantes formam doctrinae Domini, omni cum studio atque honore excipi debent, idque ad gloriam ipsius Domini. quodque qui eis non auscultauerit, neque susceperit, is prorsus est desperatae salutis.

Qui recipit uos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. Exeuntes de domo, excutite puluerem de pedibus uestris. Amen dico uobis, tolerabilius erit terrae Sodomorum & Gomorraeorum in die iudicij, quam illi ciuitati. Qui accipit si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum qui me misit. Necessarium autem existimaui Epaphroditum fratrem, & cooperatorem, & commilitonem meum, uestrum autem apostolum, & ministrum necessitatis meae mittere ad uos. Et paulo inferius: Excipite itaque illum cum omni gaudio in Domino, & eiusmodi cum gaudio habetote.

Math. 10. d.

Math. 10. b.

Ioan. 12. c.

Phil. 2. d.

XXXVII Quod animi promptitudo pro uiribus in rebus quantumuis minimis accepta est Deo, etiam in mulierculis.

ET quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum, in nomine discipuli, amen dico uobis, non perdet mercedem suam. Respiciens autem uidit eos, qui mittebant munera sua in gazophylacium diuites. Vidit autem & quandam uiduam pauperculam mittentem aerea minuta duo, & dixit: Verè dico uobis, quod haec pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hi ex abundantia sibi, miserunt in munera Dei: haec autem ex eo quod deest illi, omnem uictum, quem habuit, misit. Cum autem IESVS esset in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier, habens alabastrum unguenti preciosi, & effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes: Vt quid perditio haec? Potuit enim istud uenundari multo, & dari pauperibus. Sciens autem IESVS, ait: Quid molesti estis

Math. 10. d.

Luc. 21. d.

Math. 26. d.

Act. 16. c. **U**ti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me. De Lydia autem in Actis: Cum autem baptizata esset & domus eius, deprecata est dicens: Si iudicatis me fidelem in Domino esse, introite in domum meam, & manete: & coegit nos.

XXXVIII *Quod debeat Christianus adhibitos à se ad mensam suam fratres, remoto tumultu, modeste ac frugaliter tractare.*

10. d. 6. d. **D**icit ei unus de discipulis eius Andreas frater Simonis Petri, Est puer hic habens quinque panes ordeaceos, & duos pisces. sed hæc quid sunt inter tam multos? Dixit ergo IESVS, Facite homines discumbere. Erat autem foenum multum in loco. Discubuerunt ergo uiri numero quasi quinq; milia. Accepit ergo IESVS panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Similiter & ex piscibus quantum uolebant. Et mulier quædam Martha nomine accepit eum in domum suam, & huic soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes IESV, audiebat uerbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium: quæ stetit, & ait: Domine, non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adiuuet. Respondens dixit illi IESVS, Martha Martha sollicita es, & turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

XXXIX *Quod Christianum oporteat esse non facile mutabilem, sed stabilem in fide, & eiusmodi, qui ab ijs, quæ sunt in Domino bonis, nullo modo dimoueat.*

Matth. 13. c. **Q**ui autem super petrosa seminatus est, hic est qui uerbum audit, & continuo cum gaudio accipit illud: non autem habet in se radicem, sed est temporalis. Facta autem tribulatione & persecutione propter uerbum, continuo scandalizatur. Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote, immobiles, abundantes in opere Domini, scientes quod labor uester non est inanis in Domino. Miror quod tam cito transferimini ab eo, qui uocauit uos in gratiam.

XL *Quod neuiquam ferri debent, qui aliter docent: licet ea re id facere se simulent, quo eos, qui instabiles sunt, uel decipiant, uel redarguant.*

Matth. 24. d. Luc. 20. g. **V**idete ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo dices, Ego sum CHRISTVS, & multos seducunt. Attendite à scribis, qui uolunt ambulare in stolis, & amant salutationes in foro, & primas cathedras in synagogis, & primos discubitus in conuiuijs: qui de uorant domos uiduorum, simulantes longam orationem, hi accipient damnationem maiorem. Sed licet nos aut angelus de coelo euangelizet uobis præter id quod euangelizauimus uobis, anathema sit. Sicut præ diximus, & nunc iterum dico, Siquis uobis euangelizauerit, præter id, quod nunc accepistis, anathema sit.

Quod

A XLI *Quod omnè quidquid scandalizat, amputari debet, licet conuenientissimum quid, ac summe necessarium nobis uideatur.*

Matth. 18. d. **V**ae homini illi, per quem scandalum uenit. Si autem manus tua, uel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & projice abs te. Bonum est tibi ad ciuitatem ingredi debilem uel claudum, potius quam duas manus, uel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te.

Quod cum infirmioribus temperate agendum est, & quod diligenti cura adhibita ij & erigi, & duci ad perfectionem debent: ita tamen temperate, ut propterea Dei mandatum non negligatur.

Matth. 12. b. Rom. 14. d. Gal. 6. d. **A**rundinem quassatam non cõfringet, & linum fumigans non extinguet, donec eiciat ad uictoriam iudicium. Et in nomine eius gentes sperabunt. Infirmum autem in fide assumite. Et si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, uos qui spirituales estis, huiusmodi instaurate in spiritu lenitatis: considerans teipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem CHRISTI.

XLII *Quod non est credendum iccirco Dominum uenisse, ut legem tolleret, & prophetas, sed ut adimpleret, & quæ deerant, perfectiora adijceret.*

B **N**olite putare quod uenerim soluere legem, aut prophetas. Non ueni soluere legem, sed adimplere. Legem ergo destruimus per fidem: Absit. Sed legem statuimus.

XLIII *Quod sicut lex actus prauos uetat, ita Euangelium ipsa latentia animi uitia prohibet.*

Matth. 5. c. Rom. 2. d. **A**uidistis quod dictum est antiquis: Non occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico, quod qui temere irascit fratri, reus erit iudicio. Non enim qui in manifesto Iudeus est, neque quæ in manifesto in carne, circuncisio: sed qui in abscondito Iudeus est, & circuncisio cordis in spiritu, non litera. cuius laus non ex hominibus, sed ex Deo.

Quod sicut Lex in singulis officijs satis habet, si quædam tantummodo fiant, ita Euangelium nihil penitus uult desiderari.

Luc. 18. d. Col. 2. b. **O**mnia quæcunque habes, uende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo. & ueni, & sequere me. In quo & circuncisio est in circuncisio non manufacta, in expoliatione corporis peccatorum carnis, in circuncisio CHRISTI.

Quod nullo modo caelesti regno digni esse possunt ij, qui Euangelicæ iustitiæ documeta non dederint maiora, quam ea sint, quæ à lege tradita sint.

Math. 5. c.
Philip. 3. b.

Nisi uestra iustitia abundauerit plus, quàm Scribarum & Phariseoꝝ **C**
rum, non intrabitis in regnum caelorum. Siquis alius uidetur con-
fidere in carne, ego magis circuncisus octauo die, ex genere Israël, de tri-
bu Benjamin, Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem Phariseus: secun-
dum amulationem, persequens ecclesiam Dei: secundum iustitiam, quæ
in lege est, conuersatus sine querela. Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc ar-
bitratus sum propter **CHRISTVM** detrimenta. Veruntamen existi-
mo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam **IESV** Chris-
ti Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ster-
cora esse, ut **CHRISTVM** lucrifaciam, & inueniar in illo non habens
meam iustitiam, quæ ex lege est, sed illam, quæ ex fide est **CHRISTI**,
quæ ex Deo est, iustitiam.

XLIII *Quod iugum Christi suauis est, & onus eius leue, & eius mo-
di, quod illos reficiat, qui illud subeunt: quodq; omnia, quæ
aliena sunt à doctrina euangelica, onerosa sunt & graui.*

Math. 11. d.

Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam uos.
Tollite iugum meum super uos, & discite à me, quia mitis sum, &
humilis corde, & inuenietis requiẽ animabus uestris. Iugum enim meum
suauis est, & onus meum leue.

XLV *Quod nullo modo digni haberi possunt regno caelorum, qui
puerorum æqualitatem inter se ipsi imitati non fuerint.*

Math. 18. d.

Amen dico uobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli,
non intrabitis in regnum caelorum.

*Quod qui maiorem gloriam assequi cupit in regno caelorum,
hic humilitatem, & infimam omnium conditionem debet se-
ctari in hac uita.*

Math. 18. d.

Math. 20. d.

Philipp. 2. d.

Quicumq; ergo humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic est maior in re-
gno caelorum. Quicumq; uoluerit inter uos maior fieri, sit minister
uester. Et qui uoluerit inter uos primus esse, erit omnium seruus. Nihil
per contentionem, neq; per inanem gloriam, sed humilitate alij alios su-
periores sibi inuicem arbitrantur.

XLVI *Quod ex similitudine rationis eius quæ in rebus lenioris mo-
menti seruat, studium à nobis in rebus maioribus requiri-
tur à Deo.*

Luc. 13. c.

Vnusquisq; sabbato non soluit bouem suum, aut asinum à præsep-
to, & ducit adquare: Hanc autem filiam Abraham, quam alligauit Sa-
tan, ecce decem & octo annis non oportuit solui à uinculo isto die sab-
bati? Dicebat autem parabolam ad illos in hoc, quod oportet semper
orare, & non deficere, dicens: Iudex quidam erat in ciuitate, qui Deum
non timebat, & hominem non reuerbatur. Vidua autem quædã erat in

ciuitate

A ciuitate illa, & ueniebat ad eum, dicens: Vindica me de aduersario meo.
& nolebat per multum tẽpus. Post hæc autem dixit intra se: Et si Deum
non timeo, nec hominem reueor, tamen quia molesta est mihi hæc ui-
dua, uindicabo illam, ne in nouissimo ueniens fugillet me. Ait autem Do-
minus, Audite quid iudex iniquus dicat. Deus autem non facit uindi-
ctam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte. Nemo militans, **2. Tim. 2. d.**
implicat se negocijs secularibus ut ei placeat, qui se probauit. Nam & qui
certat in agone, non coronatur, nisi legitime certauerit.

*Quod ex comparatione eorum qui in rebus minoribus ex fi-
de metum, & ex laudabili cupiditate studium præ se tuler-
int, ij seuiore iudicio plecentur, qui in rebus grauiori-
bus contemptum adhibuerint.*

Regina Austri surget in iudicio, cum uiris generationis huius, & con- **Luc. 11. d.**
demnabit illos, quia uenit à finibus terræ audire sapientiam Salomo-
nis. & ecce plusquàm Salomon hic. Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum
generatione hac, & condemnabunt illam, quia poenitentiam egerunt in
prædicatione Ionæ. & ecce plusquàm Ionas hic.

*Quod qui in rebus minoribus diligens est, is nequaquam pro-
pterea maiores debet contemnere: sed cum in eo præcipue
elaboret, ut præceptis maioribus satisfaciatur, ea etiã obire
simul debet, quæ uideantur leuiora.*

B

Vae uobis Scribæ & Pharisei hypocritæ, qui decimatis mentham & **Math. 23. c.**
anethum, & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudi-
cium, & misericordiam, & fidem. Hæc oportuit facere, & illa non omit-
tere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes.

XLVII *Quod non debemus nobis thesaurizare in terra, sed in celo:
& quis sit modus thesaurizandi in celo.*

Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra, ubi tinea, & ærugo de- **Math. 6. c.**
molitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem uo-
bis thesauros in celo, ubi neq; ærugo, neq; tinea demolitur, & ubi fu-
res non effodiunt, nec furantur. Vendite quæ possidetis, & date eleemo-
synam. Facite uobis sacculos qui non ueterascunt, thesaurum non de-
ficientem in caelis. Omnia quæcunq; habes, uende, & da pauperibus, &
& habebis thesaurum in celo. Facile tribuere, communicare, thesauri-
zare sibi thesaurum bonum in futurum, ut apprehendant bonam uitam.

XLVIII *Quod misericordẽ & facilem ad cõmunicandum esse Chri-
stianum oportet, quando accusantur, qui tales non sunt.*

Beatissimi misericordes, quoniam ipsi misericordiam cõsequuntur. Omni **Math. 5. a.**
autem petenti te tribue. Sine affectione, absq; foedere, sine misericor- **Luc. 6. d.**
dia: qui cū cognouissent iustitiam Dei, quod qui talia agunt, digni sunt **Rom. 1. d.**
morte, & cætera.

i 3 Quod

Quod quicquid habet quis ultra naturalem suam ad uictum necessitatem, id necessario in beneficium alterius debet conferre, ex mandato Domini, unde ea etiam accepimus, quae habemus.

Luc. 3. b.
1. Cor. 4. b.

Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia uestrae inopiae sit supplementum, ut fiat aequalitas sicut scriptum est: Qui multum, non abundauit, & qui modicum, non minorauit.

Quod secundum ea, quae a Domino dicta accepimus, neutiquam diuitiae nobis amplectendae sunt, sed paupertas.

Luc. 6. d.
2. Cor. 8. d.
1. Tim. 6. b.

Beati pauperes, quoniam uestrum est regnum Dei. Vae uobis diuitibus, qui habetis consolationem uestram. Et altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Nam qui uolunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum, & in desideria multa inuoluta, & nociua, quae mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est auaritia, quam quidam appetentes errauerunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis.

Quod nequaquam in eo solliciti esse debemus, ut rebus ad uitae usum necessarijs abundemus, neq; in eo nobis occupandum est studium nostrum, ut aut saturitatem sectemur, aut apparatus magnificos: quod a quacumq; immodica habendi cupiditate casti ac puri esse debemus, similiterq; exquisitum omnem ornatum defugere.

Luc. 12. b.
1. Tim. 2. c.
Ibidem, 6. b.

Videte & caute ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiusquam uita eius est, ex his quae possidet. Ornare se non in inortis criminibus, aut auro, aut margaritis, uel ueste preciosa. Habentes autem alimēta, & quibus tegamur, his contenti simus.

Quod nullo modo de ijs rebus solliciti esse debemus, quae necessariae nobis ad uictum sunt: neq; in ijs, quae ad hanc uitam degendam parta habemus, spes nostra ponenda: sed debere unumquemq; curam sui remittere prouidentiae diuinae.

Matth. 6. c.

Non potestis Deo seruire & Mammonae. Ideo dico uobis ne solliciti sitis animae uestrae quid manducetis, neq; corpori uestro quid induamini. Non ne anima plura est quam esca: & corpus plura quam uestimentum. Respice uolatilia caeli, quoniam non serunt, neq; metunt, neq; congregant in horrea, & pater uester caelestis pascit illa. Non ne uos plura estis illis? Quis autem uestrum sollicitè cogitans, potest adijcere ad staturam suam cubitum unum? Et de uestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant, neq; nent. Dico autem uobis, quod

A quod nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum est ex istis. Si enim scenum agri quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic uestit, quanto magis uos modicae fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes, quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quomodo operiemur? Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater uester caelestis, quod his omnibus indigetis. Quaeite autem primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adijcientur uobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit diei malicia sua.

Quod in procuratione rerum ad usum fratrum necessariorum, curam ac sollicitudinem suscipere nos oportet, in eorum uoluntati Dominicae satisfacere.

Venite benedicti patris mei, percipite paratum uobis regnum a constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare, sitiui, & dedistis mihi bibere. hospes eram, & collegistis me, nudus, & operuistis me. infirmus, & uisitastis me. in carcere eram, & uenistis ad me. Quibus illa mox adiunguntur: Amen dico uobis, quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Cum subleuasset ergo oculos IESVS, & uidisset quod multitudo magna uenit ad eum, dicit ad Philippum, Unde ememus panes, ut manducent hi? & caetera. De collecta autem in sanctos, sicut ordinauit ecclesijs Galatiae, ita & uos facite. per unam sabbatorum unusquisq; uestrum seponat, recondens quod ei beneplacuerit, ut non cum uenero, tunc collectae fiant.

Matth. 25. c.

Ioan. 6. b.

1. Cor. 16. d.

B quod debet unusquisq; qui possit, laborare, & ex quaestu, quem ex opere faciat, aliorum inopiae subuenire, quando qui laborare non uult, is nec dignus quidem uidetur, qui manducet.

Dignus est enim operarius cibo suo. Omnia ostendi uobis, quod sic laborantes oportet suscipere infirmos, & meminisse uerborum Domini, quod ipse dixit: Beatum est magis dare quam accipere. Qui furabatur, am non furetur. magis aut iam laboret operando manibus suis quod bonum est: ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Nam & cum essemus apud uos, hoc denunciabamus uobis, quod si quis non uult operari, non manducet.

Matth. 10. b.

Act. 10. g.

Eph. 4. f.

2. Thess. 3. c.

XLIX *Quod nec de necessarijs quidem ad corpus uestimentis, in iudicio cum aliquo experiri Christianus debet.*

Et qui te percutit in maxillam unam, praebere illi & alteram: & ei qui auferit tibi uestimentum, & tunicam, noli prohibere. Omni autem petenti te tribue, & qui aufert quae tua sunt, ne repetas. Audet aliquis uestrum, habens negocium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? Et post statim: Iam quidem delictum est in uobis, quod iudicia habetis inter uos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed uos iniuriam facitis, & fraudatis, & hoc fratribus.

Luc. 6. c.

1. Cor. 6. d.

Quod

L Quod nullo modo debet Christianus cum aliquo pugnare aut seipsum defendere: sed aduersum omnes, si fieri possit, ex mandato Domini pacem seruare.

Matth. 5. f. **A** Vidistis quod dictum est: Oculum pro oculo, & dentem pro dente. **Rom. 12. d.** Ego autem dico uobis non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram, & quæ sequuntur. Charitatem habete in uobis, sed & pacem habete inter uos, Nulli malum pro malo reddentes, prouidentes bona coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod in uobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non uosmetipsos defendentes charissimi. Sed date locum iræ. Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse erga omnes.

Quod neq; etiam cum iniuria alter afficiatur, uiolantem illum ulcisci debemus.

Matth. 26. d. **T**unc accesserunt, & manus iniecerunt in I E S V M, & tenuerunt eum. **Luc. 9. f.** Et ecce unus ex ijs, qui erant cum I E S V, extendens manum, exemit gladium suum, & percutiens seruum principis sacerdotum, amputauit auriculam eius. Tunc ait illi I E S V S, Conuerte gladium tuum in locum suum. Et misit nuncios ante conspectum suum, & euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum, ut pararent illi. & non receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Hierusalem. Cum uidissent autem discipuli eius Iacobus & Ioannes dixerunt: Domine, uis dicamus ut ignis descendat de caelo, & consumat illos? Et conuersus increpauit illos, dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Et abierunt in aliud castellum.

Quod alios quoq; ad pacem, quæ est in Christo, debemus inducere.

Matth. 5. d. **B**eati pacifici, quoniam filij Dei uocabuntur. Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis.

Io. 14. d. **L**I Quod quicumq; uult alterum criminari, eum castum se ab omni uitio prius oportet præstitisse.

Matth. 7. d. **Q**uid autem uides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non uides? Aut quomodo dices fratri tuo, Sine eijciam festucam de oculo tuo? & ecce trabs est in oculo tuo. Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc uidebis eijcere festucam de oculo fratris tui. Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum, te ipsum condemnas. Eadem enim agis tu, qui iudicas. Scimus autem, quod iudicium Dei est secundum ueritatem in eos, qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos, qui talia agunt, & facis ea, quod effugies iudicium Dei?

Rom. 2. d. **L**II Quod nequaquam, perinde ac si nihil referret, æquo animo ferre debemus, quandocumq; aliquos uideamus, qui peccent: sed contra potius, eorum uicem dolere ac lugere nos oportet.

Et ut

A ET ut appropinquauit, uidens ciuitatem, fleuit super eam, dicens, Si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi. Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Omnino auditur inter uos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes nominatur, ut uxore patris sui aliquis habeat. Et uos inflati estis: & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio uestrum, qui hoc opus fecit? Ne iterum cum ueniero, humiliet me Deus apud uos, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt poenitentiam, &c.

Quod nullo modo aliorum peccata, silentio debemus præterire.

SI autem peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum, & cætera. **Matth. 18. b.** Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum: magis autem & arguite. **Ephes. 5. c.**

Quod ob eam causam tantummodo uenire cum peccatoribus in congressum debemus, ut eos a praua uiuendi uia ad meliorem frugem reuocemus, idq; eo modo, quem nobis Dominus præcepit.

B ET factum est cum accumberet in domo illius, multi etiam publicani, & peccatores discumbebant cum I E S V & discipulis eius. Et Scribæ & Pharisei uidentes, quod manducaret cum publicanis & peccatoribus, dixerunt discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister uester? Hoc audito I E S V S ait illis: Non necesse habent sani medico, sed qui male habent. Non enim ueni uocare iustos, sed peccatores. Erant autem propinquantibus ei publicani & peccatores, ut audirent illum. Et murmurabant Pharisei & Scribæ dicentes: Hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam, dicens: Quis ex uobis homo qui habet centum oues, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem in deserto, & uadit ad illam, quæ perierat, donec inueniat eam? & cætera. Quod si quis non obedit uerbo nostro per epistolam, hunc notate, & ne commisceamini cum illo, ut confundatur. Et nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut fratrem. Siquis autem contristauit, non me contristauit, sed ex parte, ut non onerem omnes uos. Sufficit illi qui eiusmodi est, obiurgatio hæc quæ fit à pluribus, ita ut è contrario magis donetis, & consolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeat qui eiusmodi est.

Quod illorum debemus hominum congressum defugere, qui post omnem adhibitam à nobis in ipsis curandis diligentiam, nihilominus tamen obstinati in peccato suo perseuerant.

SI autem peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum uel duos, ut in ore duorum uel trium stet omne uerbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesie. Si autem

k Ecclesiam

Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

LIII Quod nullo modo debet uir Christianus prateritarum iniuriarum memoriam retinere, sed ex animo ijs, qui deliquerint, delicta omnia condonare.

Matth. 6. b. **S**I enim dimiseritis omnibus delicta eorum, dimittet & uobis pater uester cœlestis delicta uestra. Si autem non dimiseritis omnibus delicta sua, nec pater uester dimittet uobis delicta uestra.

Quod in ijs, quæ concessa nobis sunt à scriptura, neutiquam inter nos alter de altero secus debemus iudicare.

Matth. 7. a. **N**OLITE iudicare, & non iudicabimini. In quo enim iudicaueritis, iudicabimini. Nolite iudicare, & non iudicabimini, nolite condemnare, & non condemnabimini. Alius enim credit manducare omnia;

Rom. 14. a. qui autem infirmus est, olus manducat. Is qui manducat, non manducantem non spernat; & qui non manducat, manducantem non iudicet. Deus enim est, qui illum assumpsit. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat, aut cadit. Stabit autem. Potens enim est Deus statuere illum. Nam alius iudicat diem iuxta diem, alius autem iudicat omnem diem. Vnusquisque in suo sensu abundet. Qui sapit diem, in Domino sapit. Et qui non sapit diem, Domino non sapit. Et qui manducat, Domino manducat, gratias enim agit Deo. Quibus uerbis ea confestim adiungit:

Ibidem, b. Itaque unusquisque pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus. Manifestum est autem quod in his quæ sunt huiusmodi, hæc dicuntur ab Apostolo, ita ut ex his etiam ea aperta fiant, quæ sunt in Euangelio. Nemo ergo uos iudicet in cibo aut potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatorum, quæ sunt umbra futurorum.

LIIII Quod nullo modo ea reuocari in dubium debent, quæ concessa sunt à scriptura.

Rom. 14. d. **B**Eatus uir qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit, si manducauerit, damnatus est, quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide, peccatum est. Si mortui estis cum CHRISTO ab elementis mundi, quid tanquam uiuentes in mundo decernimini? Ne tetigeris, neque gustaueris, neque contrectaueris: quæ sunt omnia in interitum ipso usu, secundum præcepta & doctrinas hominum.

Quod de rebus incertis non est iudicandum.

1. Cor. 4. a. **I**Taque nolite ante tempus iudicare, quoad usque ueniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuique à Deo.

Quod in personarum acceptione iudicium fieri non debet.

10an. 7. c. **S**I circumcisionem accipit homo in sabbato, ut non soluatur lex Moyfi, smihi indignamini, quia totum hominem saluum feci in sabbato. Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.

Quod

A **Q**uod nullo modo debet aliquis condemnari, nisi prius ipso præsentè diligenter causa cognita sit, esto multi sint qui illum accusent.

Dicit Nicodemus ad eos, ille qui uenit ad eum nocte, qui unus erat ex Dipfis: Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso, & cognouerit quid faciat? Et cum dies plures ibi morarentur, Festus regi indicauit de Paulo, dicens: Vir quidam est derelictus à Felice uinctus, de quo cum essem Hierosolymis, adierunt me principes sacerdotum, & seniores Iudæorum, postulantes aduersus illum damnationem: ad quos respondi, quod non est Romanis consuetudo ob gratiam donare aliquem hominem, ut pereat, priusquam is, qui accusatur, præsentès habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad diluenda crimina, quæ ei obijciuntur.

LV Quod pro certo tenendum est, & confitendum etiam, delationem cuiuscunque boni, atque adeo ipsam etiam eorum, quæ Christi causa patimur incommodorum tolerantiam, à Deo nobis proficisci.

NON potest homo accipere quicquam, nisi datum fuerit ei de cœlo. **Q**uid autem habes quod non accepisti? Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc non ex uobis. Dei donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur. Et hoc à Deo, quia uobis donatum est pro CHRISTO, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini, idem certamen habentes, &c.

Quod Dei beneficia silentio inuolui non debent, sed contra ipsi pro illis gratia agenda.

ET rogauit illum uir, à quo dæmonia exierant, ut cum eo esset. Dimisit autem illum IESVS, dicens: Redi in domum tuam, & narra quanta tibi fecit Deus. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem uiri leprosi, qui steterunt à longe, & leuauerunt uocem, dicentes: IESU præceptor miserere nostri. Quos ut uidit, dixit: Ite, ostendite uos sacerdotibus. Et factum est, dum irent, mundati sunt. Vnus autem ex illis, ut uidit, quod mundatus est, regressus est cum magna uoce glorificans Deum. Et cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens ei. Et hic erat Samaritanus. Respondens autem IESVS dixit, Non ne decem mundati sunt, & noui ubi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, uade, quia fides tua te saluum fecit. Gratia autem Dei sum, id quod sum. Omnis creatura Dei bona est, & nihil reijciendum quod cum gratiarum actione percipitur.

LVI Quod orationibus & uigilijs assidue incumbendum sit.

Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur uobis. **P**omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur

k 2 rietur

10an. 7. g.

Ast. 15. d.

10an. 13. d.
1. Cor. 4. b.

Philip. 1. d.

Luc. 8. f.

Luc. 17. c.

1. Cor. 15. b.
1. Tim. 4. b.

Matth. 7. a.

LUC. 18. d. rietur, & cætera. Dicebat autem & parabolam ad illos, in hoc quod oportet semper orare, & non deficere, dicens: Iudex quidam erat in quadam ciuitate, & cætera. Attendite autem uobis, ne quando grauentur corda uestra in crapula & ebrietate, & curis huius uitæ, & superueniat in uos repentina dies illa. tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ. Vigilate itaque omni tempore, ut digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, & stare ante filium hominis.

IBIDEM. Orationi instate, uigilantes in ea in gratiarum actione. Semper gaudete, sine intermissione orate.

Quod de ijs etiam, quæ quotidiana necessitas corporis requirit, gratias prius Deo agere debemus, atque ita demum ea communicare.

MATTH. 14. b. **E**T acceptis quinque panibus, & duobus piscibus, aspiciens in cælum, benedixit, & fregit, & dedit discipulis suis. Discipuli autem turbæ. Et cum hæc dixisset, accipiens panem, gratias egit Deo coram omnibus. Et cum fregisset, cepit manducare. Omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.

Quod nullo modo inani & proluxa oratione uti debemus in petendis à Deo rebus, quæ sunt corruptioni subiectæ.

MATTH. 6. d. **O**Rantes autem, nolite multum loqui, sicut ethnici. Putant enim quod in multiloquio suo exaudiuntur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim **D** pater uester quid opus sit uobis, antequam petatis eum. Et uos nolite querere quid manducetis, aut quid bibatis. Et nolite in sublimi tolli. Hæc autem omnia gentes mundi querunt. Pater autem uester scit quod ijs indigetis.

Quomodo orare conueniat, & cuiusmodi animi affectione.

MATTH. 6. b. **P**ATER noster qui es in cælis. Sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat uoluntas tua, &c. Querite primum regnum Dei, & iustitiam eius. Et cum stabitis ad orandum, dimittite siquid habetis aduersus aliquem, ut & pater uester dimittat uobis peccata uestra. Volo ergo uiros orare in omni loco, leuantes puras manus, sine ira & disceptatione.

Quod Deum alij pro alijs orare uicissim debemus, & pro ijs etiam, qui docendæ ueritati præsumunt.

LUC. 22. c. **A**IT autem Dominus Simoni, Simon ecce Satanas expetiuit uos, ut exscriberet uos sicut triticum. ego autem orauit pro te, ut non deficiat fides tua. Orantes omni tempore in Spiritu, & in ipso uigilantes in omni instantia & obsecratione pro omnibus sanctis, & pro me, ut detur mihi sermo in apertione oris mei, cum fiducia, notum facere mysterium Euangelij, pro quo legatione fungor in catena, ita ut in ipso audeam, prout me oportet, loqui. De cætero fratres orate pro nobis, ut sermo Dei currat, & clarificetur in omni, sicut & apud uos.

Quod

A *Quod pro inimicis etiam orandum est.*

ORate pro calumniantibus & persequentibus uos, ut sitis filij patris uestri, qui in cælis est. **MATTH. 5. g.**

Quod non debet uir uelato capite orare, prophetarum uel, neque mulier aperto.

VOLO autem uos scire, quod omnis uiri caput **C**H R I S T V S est, eaput autem mulieris uir, caput uero **C**H R I S T I, Deus. Omnis uir orans uel prophetas uelato capite, deturpat caput suum. Vnum est enim ac si decaluetur, & cætera. **1. COR. 11. d.**

LVI *Quod nullo modo magnifice sentire de nobis debemus, eaque re ceteros despiciere, si quæ sint, quæ recte facta à nobis sint.*

DICEBAT autem & ad quosdam, qui in se confidebant tanquam iusti & aspernabant ceteros, parabolam istam dicens: Duo homines ascendebant in templum ut orarent, unus pharisæus & alter publicanus. Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, uelut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabato. Decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus à longe stans, nolebat nec oculos ad cælum leuare, sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Dico uobis descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, quia omnis qui se exaltat humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. **LUC. 18. b.**

LVIII *Quod nullo modo debemus existimare dona Dei uel pecunia, uel alia quapiam artificij alicuius solertia comparari.*

CVm uidisset autem Simon, quia per impositionem manus apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date & mihi hanc potestatem, ut cuiuscumque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum, Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri, non est tibi pars, neque fors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. Poenitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis, & obligatione peccati uideo te esse. **ACT. 8. e.**

Quod pro rata portione fidei, quam quisque habet, unicuique donantur à Deo, ad utilitatem ipsius.

HABENTES autem donationes secundum gratiam Dei, quæ data est nobis, differentes, siue prophetiam secundum rationem fidei, siue ministerium in ministrando, & cætera. Vnicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alij quidem per fidem datur sermo sapientiæ; alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum; alteri fides, in eodem spiritu; alij gratia sanitarum, in uno spiritu; alij operatio uirtutum: alij

k 3 prophete

prophetia: alij discretio spirituum: alij genera linguarum: alij interpretatio sermonum.

Quod dona Dei ut gratis accipienda sunt, ita etiam gratis impartienda, neq; aut in quæstum, aut in uoluptates proprias conferenda.

Matth. 10. a. **I**nfirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, dæmones eijs. **A**ct. 3. a. **I**cite: gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum, neq; argentum, neq; pecuniam in zonis uestris, non peram in uia, neq; duas tunicas, neq; calceamenta, neq; uirgam, & cætera. Petrus autem dixit, Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine IESU Christi Nazareni surge & ambula. Et apprehensa manu eius dextera, eleuauit eum, & cætera. Neq; enim fuimus in sermone adulationis (sicut scitis) neq; in auaritia (Deus testis est) neq; quærentes ab hominibus gloriã, neq; à uobis, neq; ab alijs. Cum possemus uobis oneri esse, ut CHRISTI apostoli: sed facti sumus indulgentes in medio uestri. Tanquam si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes uos cupide, uolebamus tradere uobis non solum euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis.

Quod qui grato animo in donis, quæ à Deo primum acceperit, studiosius seipsum exercuerit, ad laudem Dei, is idoneus efficitur, cui alia dentur præterea. & quod qui talis non fuerit, ei etiam, quod antè habebat, adimitur, & ijs, quæ alioqui ei parata fuerant futura, indignus iudicatur, & insuper supplicio male multatur.

Matth. 13. b. **E**t accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? **Q**ui respondens ait illis: Quia uobis datum est nosse mysteria regni cælorum, illis autem non est datum. Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit. Qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis, quia uidentes non uident, & audientes non audiunt, neq; intelligunt: & impletur in eis prophetia Esaiæ, & cætera. Sicut enim homo peregre proficiscens, uocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij uero unum. unicuiq; secundum propriam uirtutem: & profectus est statim. Abijt autem, qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Et paulo post. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod habet, auferetur ab eo. Et inutilem seruum eijscite in tenebras exteriores, illic erit fletus, & stridor dentium.

LIX *Quod res aliena est ab homine Christiano, cupiditate humanæ gloriæ permoueri, pati q; ut sibi præter modum honos habeatur.*

tur.

A *tur. quodq; contra debet eos qui se huiusmodi honoribus afficiant, uel nimis de ipso elate sentiant, corrigere.*

ET ecce unus accedens ait illi: Magister bone, quid faciam ut habeam uitam æternam? Qui dixit ei, Quid me interrogas de bono? Unus est enim bonus Deus. Gloriam ab hominibus non accipio. Et post non multis ita interpositis uerbis: Quomodo uos potestis credere, qui gloriam accipitis ab inuicem? & gloriam, quæ à solo Deo est, non quæritis? Væ uobis Phariseis, quia diligitis primas cathedras in Synagogis, & sedulationes in foro. Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neq; in occasione auaritiæ (Deus testis est) neq; quærentes ab hominibus gloriam, neq; à uobis, neq; ab alijs. Et factum est cum introisset Petrus, obuius uenit ei Cornelius: & procidens ad pedes eius, adorauit eum. Petrus autem eleuauit eum dicens: Surge, & ego ipse homo sum. Statuto autem die Herodes uestitus ueste regia, sedit pro tribunali, & concionabatur ad eos. Populus autem acclamabat: Vox Dei, & non hominis. Confestim autem percussit eum angelus Domini, eò quod non dedisset gloriam Deo, & consumptus à uermibus expirauit.

Matth. 19. b.

10. m. 5. g.

Luc. 11. f.

1. Thess. 2. d.

Ast. 10. d.

Ast. 12. d.

LX *Quod cum diuersa sint dona Spiritus, neq; unus ad omnia possit idoneus esse, neq; idem donum possit esse in omnibus, debet unusquisq; eo contentus esse, quod sibi datum sit, & pro eo gratias agere. quodq; eo modo seruari à nobis inter nos concordia debet, quo Christi charitas iubet, non secus ac membra in corpore solent: ut qui in donis inferior est, is ex eius comparatione, quem sibi iudicat præstare, minime animum despondeat: neq; item contra, qui superior sit, inferiorem aspernetur: quando qui discordes inter se sunt, ij digni sunt, qui de medio tollantur.*

OMne regnum diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas uel domus diuisa contra se, non stabit. Quod si inuicem mordetis, & comeditis, uidete ne ab inuicem consumamini. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per uerbum eorum in me, ut omnes unū sint. Sicut tu pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. Multitudinis autem credentium erat cor unum & anima una: nec quisquã eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat. Sed erant illis omnia communia. Dico autem uobis per gratiã, quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter uos, non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere, ad sobrietatem. Et unicuiq; sicut Deus diuisit mēsuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in CHRISTO: singuli autem alter alterius membra. Obsecro autem uos fratres per

Matth. 12. b.

Gal. 5. c.

10. 17. c.

Ast. 4. g.

Rom. 12. d.

1. Cor. 1. b.

nomen

nomen Domini nostri IESV Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in uobis schismata. Sitis autem perfecti eadem mente, & eadem sententia. Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt, ita & in CHRISTO. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum baptizati sumus, siue Iudæi, siue gentiles, siue serui, siue liberi, & cætera. Vt idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, idem sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed humilitate alij alios superiores sibi inuicem arbitranes; non quæ sua sunt singuli considerantes, sed & ea quæ aliorum.

LXI *Quod aspernandi non sunt, qui adiuuant gratiam Domini, propterea quod nullius precij esse ipsi uideantur, abiectiq; cum huiusmodi hominum genere Deus ut plurimum solitus sit delectari.*

Confiteor tibi Pater domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Et ueniens in patriam suam, docebat eos in Synagoga eorum, ita ut mirarentur & dicerent: Vnde huic sapientia hæc, & uirtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo. IESVS autem dixit eis, Non est propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua. Et non fecit ibi uirtutes multas, propter incredulitatem illorum. Videtis enim uocationem uestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; Sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia; & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non gloriaretur omnis caro in conspectu eius.

LXII *Quod qui iam crediderunt, & baptizati sunt, ij confestim ad id præparare se debent, ut cum ab alijs, tum ab ipsis etiam suis domesticis tententur, idq; quoad uixerint: quâdo qui non eo modo se præparauit, is si repentino quid ipsi calamitatis oblatum sit, facile pulsus loco prosternitur.*

Baptizatus autem IESVS, confestim ascendit de aqua: & ecce aperti sunt ei cæli. Et uidit spiritum Dei descendentem sicut columbam, & uenientem super ipsum. Et ecce uox de cælis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Tunc IESVS ductus est in desertum, ut tentaretur à Diabolo. Ecce ego mitto uos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.

Cauete

A Cauete autem ab illis hominibus. tradent enim uos in concilijs: & in synagogis suis flagellabunt uos. Et ad præfides, & ad reges ducemini propter me, in testimonium illis & gentibus. Quibus illa confestim adiungit: Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filij in parentes, & morte eos afficient, & eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Hæc locutus sum uobis, ut non scandalizemini. Absq; synagogis facient uos. Sed uenit hora, in qua, qui interficit uos, arbitretur obsequium se præstare Deo: & hæc facient, quia non nouerunt patrem, neque me, &c. Nam qui supra petram, hi sunt, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt uerbum, & hi radices non habent, qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Non enim uolumus ignorare uos fratres de tribulatione nostra, quæ facta est nobis in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra uirtutem, ita ut desperaremus etiam uiuere. Sed ipsi in nobis ipsi responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo qui suscitatur mortuos. Et omnes, qui pie uiuere uolunt in Christo IESV, persecutionem patientur.

Quod nequaquam se ultro quis offerre tentationibus debet, antequam id ei suo tempore concedatur. & quod orare unusquisque debet, ut ne incidat in tentationem.

B. Sic ergo uos orabit. Pater noster qui es in cælis. Sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. quibus ea mox adiungit: Et ne nos inducas in tentationem; Sed libera nos à malo. Post hæc autem ambulabat IESVS in Galilæam, non enim uolebat in Iudæam ambulare, quia quærebant eum interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum Scenopegia. Dixerunt autem ad eum fratres eius: Transi hinc, & uade in Iudæam, ut & discipuli tui uideant opera tua, quæ facis. Nemo quippe in occulto quid facit, & querit ipse in palam esse. Si hæc facis, manifesta te ipsum mundo, neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis IESVS: Tempus meum nondum aduenit. Tempus autem uestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse uos: me autem odit, quia testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego nondum ascendo ad diem festum istum, quia tempus meum nondum impletum est. Hæc autem cum dixisset illis, ipse mansit in Galilæa. Vt autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit ad diem festum, non manifestè, sed quasi in occulto. Surgite, orate, ne intretis in tentationem.

Quod debet unusquisque, data idonea occasione, subtrahere se ab insidiantibus sibi aduersarijs: & quod, si diuinitus permissum sit, ut in tentationes incidat, precibus à Deo poscere

1 re debet

re debet facultatem, per quam illas possit sustinere, & uoluntati eius integrè satisfacere.

CVM autem persequerentur uos in ciuitate ista, fugite in aliam. Exeuntes autem Pharisei, consilium faciebant aduersus eum, quomodo perderent eum, IESVS autem sciens, secessit inde. Ab illo ergo die consultabant inter se, ut interficerent eum. IESVS autem iam non in palam ambulabat inter Iudæos. Et positus genibus orabat, dicens: Pater, si uis, transfer calicem istum à me. ueruntamen non mea uoluntas, sed tua fiat. Tentatio uos non apprehendat nisi humana, Fidelis autè Deus est, qui non patietur uos tentari supra id quod potestis. Sed faciet etiam cum tentatione euentum, ut possitis sustinere.

Quòd debet Christianus in singulis quæ sibi offerantur tentationibus, meminisse eorum, quæ in sanctis literis scripta sunt, apposite ad illa, quæ tum in manibus habeantur, atque ita se illasum seruare, & aduersariorum in se conatus irritos facere.

TVNC IESVS ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est, Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo, quod procedit de ore Dei, &c.

LXIII Quòd nullo modo metuerè Christianus debet, aut sollicitus esse, quandoque in aliquo periculo constitutus sit, aut opem Diuinam desperare. sed confidere potius, tanquam præsentè Domino, & rebus ipsius omnibus consulente, & ipsum ad omnia confirmante, ipsosq; adeo Spiritu sancto omnia docente, uel id ipsum etiam quod aduersarijs respondeat.

NOLITE timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed potius timete eum, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeruli affe ueneunt, & unus ex illis non cadet super terram sine patre uestro? Vestri autem etiam capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passerulis meliores estis uos. Cum autem inducent uos in synagogas, & ad magistratus, & potestates, nolite solliciti esse quomodo, aut quid respondeatis, aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit uos in ipsa hora, quid oporteat uos dicere. Et facta est procella magna uenti, & fluctus mittebant in nauim, ita ut impleretur nauis. Et erat ipse in puppi super ceruical dormiēs. Et excitant eum, & dicunt illi: Magister, non ad te pertinet quòd perimus?

AMUS? Et exurgens comminatus est uento, & dixit mari: Tace, obmutesce. & cessauit uentus, & facta est tranquillitas magna. Et ait illis, Quid timidi estis sic? Quomodo non habetis fidem? Exurgens autem princeps sacerdotum, & omnes qui cum illo erant, quæ est hæresis Sadduceorum, repleti sunt zelo, & iniecerunt manus in apostolos, & posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem Domini per noctem aperiens ianuam carceris, & educēs eos, dixit: Ite, & stantes loquimini in templo plebi carnauerba uitæ huius. Qui cum audiuissent, intrauerunt diluculo in templū, & docebant. Non enim uolumus ignorare uos fratres de tribulatione nostra, quæ facta est nobis in Asia. quibus uerbis illa paulò post adiungit, Qui de tantis periculis nos eripuit, & eruit: in quem speramus, quòd & adhuc eripiet.

LXIII Quòd debet Christianus quoduis incommodum pro Domini nomine, & pro mandatis eius sustinere.

BEATI qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati estis, cum maledixerint uobis, & persecuti uos fuerint, & dixerint omne malum uerbum aduersus uos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces uestra copiosa est in cælis. Beati eritis, cum uos oderint homines, & cum separauerint uos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen uestrum tanquam malū, propter filium hominis. Gaudete in illa die, & exultate. Ecce enim merces uestra multa est in cælis. Et conuocantes apostolos, cæsis denunciauerunt, ne loquerentur in nomine IESV, & dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilij, qui digni habiti sunt pro nomine IESV contumeliam pati. Omni autem die non cessabant in templo & circa domos docentes, & euangelizantes IESVM Christum. Cuius factus sum ego Paulus minister: nunc gaudeo in passionibus meis pro uobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionum CHRISTI in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.

LXV Quòd uel in ipso etiam mortis articulo ea precari debemus à Deo, quæ recta ratio nobis, ut precemur, præscribit.

ET circa horam nonam clamauit IESVS uoce magna, dicens: Eli, Eli, lamazabatani? hoc est, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Et clamans uoce magna IESVS, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. & hæc dicens expirauit. Et lapidabant Stephanum inuocantem, & dicentē: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset, obdormiuit.

LXVI Quòd nequaquam deseri debent, qui certant pro pietate.

RESPONDIT eis IESVS, Modo creditis. Ecce uenit hora, & iam uenit, ut dispergamini unusquisque in propria, & me solum relinquatis: & tamen non sum solus, quia pater mecum est. Scis hoc, quòd auersati me

1 2 omnes

omnes sunt qui in Asia sunt, ex quibus est Phygellus, & Hermogenes. **C**
 Det misericordiam Dominus Onesiphori domui, quia saepe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit: sed cum Romam uenisset, sollicitus me quaesuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire misericordiam a Deo in illa die.
 2. Tim. 4. c. Et quocumque Ephesi ministravit mihi, tu melius nosti. In propria mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt. Non illis imputetur.

Quod pro ijs, qui in temptationibus sunt constituti, Deus orari debet.

Luc. 22. c.
 Act. 12. d.

Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit uos, ut cribraret, sicut triticum. **E**go autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et Petrus quidem seruabatur in carcere. Oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.

LXVII *Quod alienum est ab ijs, quorum animus de mortuorum resurrectione ne expletus sit, eorum causa morore affici, qui obdormierunt.*

Luc. 22. d.

Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quae plangebant, & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas **I E S V S**, dixit: Filiae Hierusalem, nolite flere super me. Nolumus autem uos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicut & caeteri, qui spem non habent. Si enim credimus quod **I E S V S** mortuus est, & resurrexit: ita & Deus eos qui dormierunt per **I E S V M**, adducet cum eo.

1. Thess. 4. c.

LXVIII *Quod nequam expectandae sunt nobis post resurrectionem proprietates uitae huius, sed illud intelligendum, uisitam, quam in futuro seculo acturi sumus, angelicam futuram, & affluentiam omnium rerum instructam.*

Luc. 20. f.

Et ait illis **I E S V S**, Filij huius seculi nubunt, & traduntur ad nuptias: illi uero qui digni habebuntur seculo illo, & resurrectione ex mortuis, neque nubunt, neque traduntur ad nuptias. neque enim ultra mori possunt: aequales enim angelis sunt, & filij sunt Dei, cum sint filij resurrectionis. Sed dicet aliquis, Quomodo resurgent mortui? quali autem corpore uenient? Inspiciens tu, quod seminas, non uiuificatur, nisi moriatur. Et quod seminas, non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum, ut puta tritici, aut alicuius caeterorum. Deus autem dat illi corpus, sicut uult, & unicuique seminum proprium corpus. Quibus confestim adiungit: Sic & resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surgit in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surgit in gloria. Seminatur in infirmitate, surgit in uirtute. Seminatur corpus animale, surgit corpus spirituale.

1. Cor. 15. c.

Quod non debent Christiani aduentum Domini, aut localem intelligere, aut carnalem: sed in gloria Patris repente in uniuerso orbe expectare.

Marc. 13. c.

Et tunc si quis uobis dixerit: Ecce hic est **C H R I S T V S**, ecce illic: ne credideritis. Exurgent enim pseudochristi, & pseudoprophetae, & dabunt

Abunt signa & portenta ad seducendos, si fieri potest, etiam electos. Vos ergo uidete: Ecce praedixi uobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur, & luna non dabit splendorem, & stellae caeli erunt decedentes, & uirtutes, quae in caelis sunt, mouebuntur. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cum uirtute multa, & gloria. Hoc enim uobis dicimus in uerbo Domini, quod nos qui uiuimus, qui residui sumus in aduentum Domini, non praueuiemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse Dominus in iussu & in uoce Archangeli, & in tuba Dei descendet de caelo, & mortui qui in **C H R I S T O** sunt, resurgent primum.

1. Thess. 4. d.

LXIX *Quaecumque in sacris literis coniunctim uetita sunt, & quae si fiant, supplicij denunciationem habent adiunctam.*

DE corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae: haec sunt quae conuincunt hominem. Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est Diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare. Sitiui, & non dedistis mihi bibere. Hospes eram, & non collegistis me. Nudus, & non operuistis me. Infirmus, & in carcere, & non uisitastis me. **V**ae uobis diuitibus, qui habetis consolationem uestram. **V**ae uobis, qui saturati estis, quia esurietis. **V**ae uobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. **V**ae uobis, cum benedixerint uobis omnes homines. Attendite autem uobis nequando grauentur corda uestra in crapula, & ebrietate, & curis huius uitae, & superueniat in uos repentina dies illa. Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea, quae non conueniunt, repletos omni iniquitate, malicia, fornicatione, auaritia, nequitia, & caeteris. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc uerbo instauratur, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Nolite errare, neque fornicarij, neque idolis seruietes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebrioli, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Ne forte sint inter uos contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrations, inflationes, seditiones. Manifesta sunt autem opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, ueneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, inuidiae, homicidia, ebrietates, commestrationes, & his similia: de quibus praedico uobis, sicut praedixi, quod qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Ne efficiamur inanis gloriae cupidi, inuicem inuidentes. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur a uobis cum omni malicia. Fornicatio autem & omnis immunditia, nec nominetur in uobis, sicut decet sanctos, aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quae ad

Math. 15. b.

Math. 23. d.

Luc. 6. d.

Luc. 21. f.

Rom. 1. d.

Rom. 13. c.

1. Cor. 6. b.

2. Cor. 12. g.

Gal. 5. d.

Eph. 4. g.

1. bidem. 5. d.

Col. 3. d. rem non pertinent. Mortificate ergo membra uestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus; propter quæ uenit ira Dei super filios incredulitatis: in quibus & uos ambulastis aliquando, cum uiueretis in illis. Nunc autem deponite & uos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore uestro. Nolite mentiri inuicem. Iniustus & non subditis, impijs, & peccatoribus, sceleratis & contaminatis, patricidis & matricidis: fornicarijs, masculorum concubitoribus, plagiarijs, mædacijs & periurijs, & siquid aliud sanæ doctrinæ aduerfatur, secundum Euangelium gloriæ beati Dei, quod creditum est mihi.

1. Tim. 4. d. In nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium cōscientiam suam, prohibentium nubere, abstinerere à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & ijs qui cognouerunt ueritatem. Siquis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri IESU Christi, & ei, quæ secundum pietatem est, sanæ doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones, & pugnas uerborum: ex quibus oriuntur inuidiæ, contentiones, blasphemias, suspiciones malæ, conflictationes hominum mente corruptorum, & qui ueritate priuari sunt, existimantium quæstum esse pietatem. abstine à talibus. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt enim homines seipfos amantes, auari, elati, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proferui, tumidi, uoluptatum magis amatores quam Dei: habentes speciem quidem pietatis, uirtutem autem eius abnegantes. Et hos deuota.

Tit. 3. d. Erasmus enim & nos aliquando insipientes, increduli, errantes, seruientes desiderijs, & uoluptatibus uarijs, odiosi, odientes inuicem.

Quæcumq; in sanctis literis coniunctim iubentur, quæq; si facta sint, benedictionis promissionem habent adiunctam.

Matth. 5. d. **B**eati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati miseres, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Beati pacifici, quoniam filij Dei uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati estis cum maledixerint uobis homines, & persecuti uos fuerint, & dixerint omne malum uerbum aduersum uos, metientes, propter me: gaudete & exultate, quoniam merces uestra copiosa est in cælis. Venite benedicti patris mei, possidete paratum uobis regnum à constitutione mundi. Esuriui enim & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Hospes eram, & collegi

A collegistis me. Nudus, & cooperuistis me. Infirmus, & uisitastis me. In carcere eram, & uenistis ad me. Siue qui ministrat, in ministrando: siue qui docet, in doctrina: qui exhortatur, in exhortando: qui tribuit, in simplicitate: qui præest, in sollicitudine: qui miseretur, in hilaritate. Dilectio sine simulatione, odientes malum, adhaerentes bono. Charitatem fraternitatis inuicem diligentes, honore inuicem præuenientes, sollicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino seruientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationibus instantes, necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus uos, benedicite & nolite maledicere. gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, idipsum inuicem sentientes, non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite esse sapientes apud uosmetipsos, nulli malum pro malo reddentes: prouidentes bona, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod in uobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non uosmetipsos uindicantes charissimi, sed date locum iræ. Scriptum est enim, Mihi uindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, congeres carbones ignis super caput eius. Noli uinci à malo, sed uince in bono malo. Nemini dantes ullam offensionem ut non uituperetur ministerium nostrum: sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in feditionibus, in laboribus, in uigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in uerbo ueritatis, in uirtute Dei per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris, per gloriam, & ignominiam, per infamiam, & bonam famam: ut seductores, & ueraces: sicut qui ignoti, & cogniti: quasi morientes, & ecce uiuimus: ut castigati, & non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Quod superest fratres, ualete, perfecti estote, consolamini, idipsum sapite, pacem habete. Fructus autem Spiritus est gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Obsecro itaque uos ego uinctus in Domino, ut digne ambuletis uocatione qua uocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes inuicem in charitate, solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis: unum corpus, & unus spiritus, sicut uocati estis in una spe uocationis uestræ. Estote ergo inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in CHRISTO donauit uobis. Estote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulante in dilectione, sicut & CHRISTVS dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis. Si qua ergo consolatio in CHRISTO, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua uiscera & miserationes, implete gaudium meum, ut idem

idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, idem sentientes: nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed humilitate alij alios superiores sibi inuicem arbitrantur: non quæ sua sunt singuli considerantes, sed & quæ aliorum. Quod reliquum est fratres, quæcunque sunt uera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua uirtus, si qua laus, hæc cogitate. Quæ didicistis, & accepistis, & audistis, & uidistis in me, hæc facite. Igitur si confurrexistis cum CHRISTO, quæ sursum sunt quærite, ubi CHRISTVS est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & uita uestra abscondita est cum CHRISTO in Deo. Induite ergo uos, sicut electi Dei sancti, & dilecti, uiscera miserationum, benignitatem, humanitatem, modestiam, patientiam ad omnes homines. Charitas fraternitatis maneat, hospitalitatem nolite obliuisci: per hanc enim nescientes quidam angelos hospitio receperunt. Mementote uinctorum, tanquam simul uincti: & laborantium, tanquam & ipsi in corpore morantes. honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus. Fornicatores enim & adulteros iudicabit Deus. Sint mores sine auaritia, contenti præsentibus. Corripite inquietos, consolamini pusillanimes, subleuate infirmos, patientes estote erga omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est, sectamini in uos inuicem, & in omnes. Semper gaudete: sine intermissione orate: in omnibus gratias agite. Hæc est enim uoluntas Dei in Christo IESV in omnibus uobis. Spiritum nolite extinguere: prophetias nolite spernere: ab omni specie mala abstinete. Senes ut sobrii sint, pudici, modesti, sani in fide, in dilectione, in patientia. Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non multo uino seruietes, honesta docentes: ut modestiam doceant adolescentulas, ut uiros suos ament, filios suos diligant, ut sobriæ sint, castæ, domus custodes, benignæ, subdita uiris suis, ut non blasphemetur uerbum Dei. Iuuenes similiter hortare, ut sobrii sint. Admone illos principatibus & potestatibus subditos esse, magistratibus obedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos, ostendentes omnem mansuetudinem erga omnes homines.

LXX Quod debent, quibus commissum munus est prædicandi Euangelij, quandocunque aliquos siue diaconos designare, siue presbyteros uolunt, id præmissa oratione & obsecratione facere: eosque tales eligere, quorum superior uita omnis omni crimine uacet, & probata sit.

Matth. 9. d.
Luc. 6. b.

Tunc dicit discipulis suis: Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam

A suam. Et cum dies factus esset, uocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos nominauit, Petrum & Andream fratrem eius, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomeum, Matthæum & Thomam, Iacobum Alphei, & Simonem, qui uocatur Zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iscarioth, qui & fuit proditor. Post hæc autem designauit Dominus & alios septuaginta, & misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem & locum, quod erat ipse uenturus, & dicebat illis: Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Primum quidem sermonem feci de omnibus de Theophile, quæ cepit IESVS facere & docere, usque in diem, qua præcipiens apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est. Et statuerunt duos Ioseph, qui uocatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, & Matthiam, & orantes dixerunt: Tu Domine qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum, accipere locum ministerij huius & apostolatus, de quo præuaricatus est Iudas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eorum, & cecidit fors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim apostolis. Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet igitur episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris uirum, uigilantem, sobrium, modestum, ornatum, hospitalem, doctorem, non uinolentum, non percussorem, non turpi lucro deditum. Sed mitem, non litigiosum, non auarum, sed suæ domui bene præpositum, filios habentem subditos cum omni reuerentia. Siquis autem domui suæ præesse nescit, quomodo ecclesiæ Dei diligentiam habebit: non neophytum, ne in superbiam elatus, in iudicium incidat Diaboli. Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt: ut non in opprobrium incidat & laqueum Diaboli. Diaconos similiter compositos, non bilingues, non multo uino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura, & hi quidem probentur primum, & deinde ministrent. Huius rei gratia reliqui te in Creta, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Siquis sine crimine est unius uxoris uir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non uinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, prudentem, sobrium, & iustum, sanctum, continentem, complectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.

Quod nullo modo, qui Ecclesiæ præest, facilis esse ad designationes debet, neque ad eas inconsideranter accedere: cum non uacet periculo, quicquid probatum non sit, quodque si quem in crimine aliquo esse deprehenderit, eum corripere debet, ne

m ipse

ipse quoque ueniat in societatem peccati, & ne ob eam causam ceteri offensionem incurrant, sed potius discant metuere.

1. Tim. 5. d.
Ibidem, c.

Manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus, peccantes coram omnibus argue, ut & ceteri timorem habeant.

Quod qui iccirco designatus est, ut Euangelium praedicet, is nullo modo ex sua animi libidine aggredi ad huiusmodi munus debet, sed maturam temporis opportunitatem opperiri, cum id uidelicet uisum Deo opportunum fuerit, actum deum praedicationem aggredi, cum ei permissum sit, & apud illos, ad quos missus sit.

Math. 10. d.

Math. 15. b.

Hos duodecim misit IESVS, quibus praecipit, dicens: In uiam gentium ne abieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite ad oues, quae perierunt, domus Israel. Et ecce mulier Cananaea egressa est finibus illis, clamauit, dicens ei: Miserere mei Domine fili Dauid: filia mea male a Daemone uexatur. Qui non respondit ei uerbum. Et accedentes discipuli eius, rogabant eum: Dimitte illam, quia clamat post nos. Ipse autem respondens, ait: Non sum missus nisi ad oues quae perierunt domus Israel. Ego enim ex Deo processi, & ueni: neque enim a meipso ueni, sed ille me misit. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione, quae facta fuerat ob Stephanum, perambulauerunt usque Phoenicem, & Cyprum, & Antiochiam, nemini loquentes uerbum, nisi solis Iudaeis. Paulus seruus IESV Christi, uocatus apostolus, segregatus in Euangelium Dei. Quomodo autem audient sine praedicante? quomodo uero praedicabunt, nisi mittantur? Paulus apostolus IESV Christi secundum imperium Dei saluatoris nostri, & Domini IESV Christi spei nostrae.

Ioan. 8. c.
Act. 11. c.

Rom. 1. d.
Rom. 10. c.
1. Tim. 1.

Quod qui ad praedicationem Euangelij uocatus est, is obedire confestim debet, neque ullam rei moram interponere.

Luc. 9. g.

Ait autem ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine, peramitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum. Dixitque ei IESVS: Sine ut mortui sepeliant mortuos suos. Tu autem uade, & annuncia regnum Dei. Cum autem placuit Deo, qui me segregauit ex utero matris meae, & uocauit per gratiam suam, ut reuelaret filium suum per me, ut euangelizem illum in gentibus, continuo non contuli cum carne & sanguine, neque ueni Hierosolymam ad antecessores meos apostolos, sed abij in Arabiam, & iterum reuersus sum Damascum.

Gal. 1. c.

Quod nullo modo est aliter docendum, quam quomodo accepimus ab Euangelio.

Ioan. 10. d.

Amen dico uobis, qui non intrat per ostium in ouium stabulum, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium,

A ostium, pastor est ouium. Quibus uerbis illa paulo post adiungit: Ego sum ostium ouium. Omnes quotquot uenerunt, fures sunt: sed non audierunt eos oues. Sed licet nos, aut angelus de caelo euangelizet uobis, praeter id, quod euangelizauimus uobis, anathema sit. Siquis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri IESV Christi, & ei quae secundum pietatem est, doctrinae, superbus est, nihil sciens, &c.

Gal. 1. b.
1. Tim. 6. d.

Quod omnia quaecunque a Domino in Euangelio, & per apostolos praecipita sunt, docendi sunt ij, qui crediderunt, similiterque quaecunque etiam his consentanea sunt.

Ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruire omnia, quaecunque mandauimus uobis. Haec doce & exhortare. Tu autem loquere, quae decet sanam doctrinam.

Math. 28. d.
1. Tim. 6. d.
Tit. 2. d.

Quod cui commissa est praedicanda doctrina Domini, is si quid reticuerit eorum, quae ad ineundam Dei gratiam necessaria sunt, reus est sanguinis eorum qui periclitantur, siue quod ea faciant, quae uetita sunt, siue quod ea omittant, quae necessario fieri deberent.

Vae uobis legisperitis, qui tulistis clauem scientiae, ipsi non introistis, & qui introibant prohibuistis. Cum uenissent autem de Macedonia Silas & Timotheus, coartabatur Spiritu Paulus, testificans Iudaeis esse Christum IESVM. Contradicientibus autem eis & blasphemantibus, excutiens uestimenta sua, dixit ad eos: Sanguis uester super caput uestrum. Mundus ego, ex hoc ad gentes uadam. Quapropter contestor uos hodie, quod mundus ego sum a sanguine omnium uestrum. Non enim subterfugi quominus annunciam eum omne consilium Dei uobis.

Luc. 11. g.
Act. 18. b.

Act. 20. c.

Quod in ijs etiam, quae a scriptura expresse praecipita non sunt, hortandus est unusquisque ad id, quod melius est.

Sunt Eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt Eunuchi, qui facti sunt ab hominibus. Et sunt Eunuchi, qui seipso castrauerunt propter regnum caelorum. Qui potest capere, capiat. De uirginibus autem praecipit Domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis. Existimo enim hoc bonum esse propter presentem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori, noli quaerere solutionem. solutus es ab uxore, noli quaerere uxorem, &c.

Math. 19. b.

1. Cor. 7. b.

Quod eorum, quae quis ipse non praestat, necessitas alijs imponi non debet.

Et uobis legisperitis uae, quia oneratis homines oneribus, quae portare non possunt, & ipsi uno digito uestro non tangitis sarcinas.

Luc. 11. g.

Quod qui docendi alios munus suscepit, is seipsum exemplar reliquis ad res honestas omnes debet præbere: eaq; ipsum præstare prius, quæ alios doceat.

Matth. 11. d.

Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam uos. Tollite iugum meum super uos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Postquam ergo lauit pedes eorum, & accepit uestimēta sua, cum recubisset, iterum dixit eis: Scitis quid fecerim uobis? Vos uocatis me magister, & domine, & benefacitis, sum etenim, si ergo ego laui pedes uestros dominus & magister, & uos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi uobis, ut quemadmodum ego feci, ita & uos faciatis inuicem. Omnia ostendi uobis, quod sic laborantes oportet accipere infirmos, ac meminisse uerbi Domini IESV, quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare, quàm accipere. Imitatores mei estote, sicut & ego CHRISTI. Nemo iuuentutem tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium in uerbo.

Ioan. 13. b.

Act. 20. g.

1. Cor. 11. d.

1. Tim. 4. c.

Quod qui præst alijs docendis, is propter ea, quæ ipse rectè fecerit, securo animo esse non debet, sed illud intelligere, proprium ac præcipuum traditæ sibi procurationis munus illud esse, ut meliores efficiat illos, qui ipsi crediti sint.

Matth. 5. b.

Ioan. 6. d.

1. Thess. 2. d.

Vos estis sal terræ. Quod si sal euauerit, in quo salietur? ad nihilum ualet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Omne quod dat mihi pater, ad me ueniet: & eum, qui uenit ad me, non eijciam foras, quia descendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me. Hæc est autem uoluntas patris mei, qui misit me, ut omnis qui uidet filium, & credit in eum, habeat uitam æternam. Quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ? non ne & uos ante Dominum nostrum IESVM Christum in aduentu eius? Vos enim estis gloria nostra & gaudium.

Quod qui docendi alios in Ecclesia prouinciam suscepit, is uicos omnes, & ciuitates curæ ipsius creditas debet inuisere.

Matth. 4. d.

Et circuibat IESVS totam Galilæam docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatē in populo. Et ipse iter faciebat per ciuitates omnes, & castella, prædicans & euangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo.

Quod ad auscultationem Euangelij aduocari omnes debent, & quod summa cum libertate prædicanda est doctrina Dominica, & dandum testimonium ueritati, licet sint aliqui qui id facere nos prohibeant, & quoquo modo uel ad mortem usque persequantur.

Matth. 10. c.

Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure audistis, prædicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam

C

A animam autem non possunt occidere. Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui inuitati erant, non fuerunt digni: Ite ergo ad exitus uiarum, & quotcunq; inueneritis, uocate ad nuptias. Ego palam locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil. Et cum adduxissent illos, statuerunt in concilio. Et interrogauit eos Princeps sacerdotum, dicens: Non ne præcipiendo præcepimus uobis, ne doceretis in nomine isto? & ecce replestis Hierusalem doctrina uestra, & uultis inducere super nos sanguinem istius. Respondens autem Petrus, & apostoli dixerunt: Obedire oportet magis Deo quàm hominibus. Quia Spiritus sanctus per omnes ciuitates mihi protestatur, dicens, quod uincula, & tribulationes Hierosolymis me manent. Sed nihil horum uereor, nec facio animam meam preciosam mihi, dummodo cōsummem cursum meum cum gaudio, & ministerium uerbi, quod accepi à Domino IESV testificari Euangelium Dei. Nam & ipsi scitis fratres introitum nostrum ad uos, quod non inanis fuit: sed ante passio, & contumelijs affecti, sicut scitis, in Philippis, fiduciam habuimus in Deo nostro loqui ad uos Euangelium Dei in multa solitudine.

Matth. 22. d.

Ioan. 18. d.

Act. 5. e.

Act. 20. c.

1. Thess. 2. d.

Quod orandus est Deus, ut qui ad fidem uenerunt, meliores quotidie fiant, & ob eam causam gratiæ illi agenda.

Bon pro eis rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per uerbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut & tu pater in me, & ego in te, & ut ipsi in nobis unum sint. Et paulò post: Pater, quos dedisti mihi, uolo ut ubi sum ego, & illi sint mecum. Confiteor tibi Pater domine cæli & terræ, quod abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Etiam pater, quoniam sic placuit ante te. Primum quidem gratias ago Deo meo per IESVM Christum pro omnibus uobis, quod fides uestra annunciat in uniuerso mundo. Testis enim mihi est Deus, cui serui in spiritu meo in Euangelio filij eius, quod sine intermissione memoriã uestri facio semper in orationibus meis. Testis enim mihi est Deus quomodo cupiam omnes uos in uisceribus IESV Christi. Et hoc oro, ut charitas uestra adhuc magis, ac magis abundet in omni scientia, & in omni sensu, ut probetis potiora. Ut sitis sinceri, & sine offensa in diem CHRISTI, repleti fructu iustitiæ, qui est per IESVM Christum in laudem & gloriam Dei.

Ioan. 17. c.

Luc. 10. d.

Rom. 1. a.

Philip. 1. a.

Ibidem, 5.

Quod qui Dei beneficio rectè aliquid fecerit, is ceteris quoq; notum facere illud debet, ut Dei gloria celebrior efficiatur.

Et reuersi Apostoli narrauerunt illi quæcunq; fecerunt. Cum autem Euenissent & congregassent Ecclesiam, renunciauerunt quanta fecisset Deus cum illis. Ut autem sciatis & uos quæ circa me sunt, quid agam, omnia uobis nota faciet Tychicus charissimus frater, & fidelis minister in Dño, quæ misi ad uos in hoc ipsum, ut cognoscatis, quæ circa me sunt.

Luc. 9. b.

Act. 14. d.

Eph. 6. d.

Quod nō eorum modo, qui præsentes sunt, sed eorum etiam qui absunt, cura geri debet, & quod omnia facienda, quaecumq; recte in fide ædificationis ratio postulat.

10.10.c.
1.Theß.3.d.
ET alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili. Et illas oportet me adducere: & uocem meam audient, & fiet unum ouile, & unus pastor. Propter quod cum nō ferremus amplius, placuit nobis remanere Athenis solis: & misimus Timotheum fratrem nostrum, & ministrum Dei, adiutoremq; operis nostri in Euangelium CHRISTI, ad confirmandos uos, & exhortandos pro fide uestra, ut nemo moueatur in tribulationibus istis.

Quod debet qui ad benemerendum de aliquo inuitatur, æquo animo inuitanti se auscultare.

Matth.9.c.
Act.9.g.
HAec illo loquēte, ecce princeps unus accessit, & adorabat eum dicēs: Filia mea modo defuncta est: sed ueni, impone manum tuam super eam, & uiuet. Et surgens IESVS sequebatur eum, & discipuli eius. Cum autem propē esset Lydda ab Ioppe, discipuli audiētes quod Petrus esset in ea, miserunt duos uiros ad eum rogantes: Ne pigriteris uenire usq; ad nos. Exurgens autem Petrus, uenit cum illis.

Quod qui ueritatis uerbum acceperunt, ij per uisitationem in eo sunt stabiliendi.

Act.15.g.
1.Theß.2.d.
Ibidem,3.d.
Post aliquot autem dies dixit Paulus ad Barnabam: Reuertentes uisitemus fratres nostros per uniuersas ciuitates, in quibus prædicauimus uerbum Domini, quomodo se habeant. Nos autem fratres desolati à uobis ad tempus horæ, aspectu, non corde, abundantius festinauimus faciem uestram uidere, cum multo desiderio: quoniam uoluimus uenire ad uos, ego quidem Paulus semel & iterum: sed impediuit nos Satanas. Et paulo post: Propter quod non sustinentes amplius, placuit nobis remanere Athenis solis: Et misimus Timotheum fratrem nostrum, & ministrum Dei in Euangelio CHRISTI ad confirmandos uos, & exhortandos pro fide uestra, ut nemo moueatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus.

Quod proprium est eius, qui Dominum diligit, magna cum charitate aduersus eos, quos doceat, omni studio eorum saluti quauis ratione prouidere, & in eo proposito constantissime uel ad mortē usq; perseverare, cū publice, tum priuatim.

10.10.b.
10.21.c.
Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Cum ergo prandissent, dixit Simoni Petro IESVS: Simon Iona diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis quod amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Iona diligis me? Ait illi: Domine tu scis quod amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simon Iona amas me?

Contri

A Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, Amas me. Dicit ei: Domine, tu omnia nosti, tu scis, quod amo te. Dicit ei IESVS: Pasce oues meas. Vna autem Sabbatorum cum uenissimus ad frangendum panem, Paulus differbat eis, profecturus postredie, protraxitq; sermonem usq; in mediam noctem. Et paulo post, Quomodo nihil subtraxerim uobis utilium, quominus annunciarer uobis, & docerem uos publice, & per domos, testificans Iudæis atq; gentilibus in Deum poenitentiam, & fidem in Dominum nostrum IESVM Christum. Propter quod uigilate, memoria retinentes, quod per triennium nocte & die non cessauimus cum lacrymis monere unumquemq; uestrum. Memores enim estis fratres laboris nostri, & fatigationis, nocte & die operantes, ne quem uestrum grauaremus, prædicauimus in uobis Euangelium Dei, & cætera.

Act.20.b.

Ibidem,d.

Ibidem,f.

1.Theß.2.b.

Quod qui eo munere fungitur, ut alios doceat, is misericors esse ac mitis debet, maxime autem erga eos, quorum animæ morbo grauius sint affectæ.

ET uidentes Pharisei dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister uester? IESVS autem audiens, ait: Non est opus ualentibus medico. Euntes autem discite, quid est: misericordiam uolo & non sacrificium. non enim ueni uocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Videns autem turbas, misertus est eis, quia erant uexati, & dispersi sicut oues non habentes pastorem. Misereor turbæ, quia triduo iam perseuerant mecum, & non habent quod manducant: & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in uia. Et uenit ad eum leprosus, deprecans eum, & genu flexo dixit: Si uis, potes me mundare. IESVS autem misertus eius, extendit manum suam, & tangens eum, ait illi: uolo: mundare. In diebus autem illis, crescente numero discipulorum, factum est murmur Græcorum aduersus Hebræos, eod quod despicerentur in ministerio quotidiano uiduæ eorum. Conuocantes autem duodecim multitudinem, dixerunt: Non est æquum nos derelinquere uerbum Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo fratres uiros ex uobis boni testimonij septem, plenos Spiritu sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus.

Matth.9.b.

Matth.9.b.

Mar.1.d.

Act.6.d.

Quod non debet, qui præest uerbo Dei, minorum quorundam causa, quæ maioris cuiusdã laudis causa agere ipse sua sponte uelit, ea quæ sunt maiora, negligere.

Conuocantes autem duodecim multitudinē discipulorum dixerunt: Non est æquum nos derelinquere uerbum Dei, & ministrare mensis. Quibus uerbis paulo post ea adiungit: Nos uero orationi, & ministerio uerbi instantes erimus.

Act.6.d.

Quod nullo modo neq; ad ostentationem, neq; ad quæstum uerbum Domini conferri debet, blanditijs in aures audientium

influen

influendo, quo nostris uel uoluptatibus, uel commodis consulamur. Quodq; contra in docendo tales nos esse conuenit, perinde ac si pro gloria Dei, ipso audiente loqueremur.

Matth. 23. d.

OMnia uero opera sua faciunt, ut uideantur ab hominibus. dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias uestimentorum suorum. Amant autem primos recubitus in cenis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & uocari ab hominibus rabbi. Unus est enim magister uester **CHRISTVS**. Omnes autem uos fratres estis. Et patrem nolite uocare uobis super terram. unus est enim Pater uester qui in caelis est. Neque uocemini magistri, quia magister uester unus est **CHRISTVS**. Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Siquis uoluerit uoluntatem eius facere, cognoscat de doctrina, utrum ex Deo sit, an ego à meipso loquar. Qui à semetipso loquitur, gloriam propriam quaerit. Qui autem quaerit gloriam eius, qui misit eum, hic uerax est, & iniustitia in illo non est. Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes uerbum Dei, sed ex sinceritate, sicut ex Deo, coram Deo, in **CHRISTO** loquimur. Exhortatio enim nostra neq; de errore, neq; de immunditia, neq; in dolo; sed sicut probati sumus à Deo, ut crederetur nobis Euangelium, ita loquimur; non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis apud uos, sicut scitis, neq; in occasione auaritia (Deus testis est) nec quaerentes ab hominibus gloriam neq; à uobis, neq; ab alijs, cum possemus uobis oneri esse, ut **CHRISTI** apostoli.

Quod qui alijs in Ecclesia docendis praestis data sibi potestate, nequaquam ad subiectorum contumeliam abuti debet, neq; se supra illos efferre, sed potius gradum illum, tanquam materiam quandam exercendae aduersus ipsos humilitatis tenere.

Matth. 24. d.

Quis putas est fidelis seruus, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore? Beatus seruus ille, quem, cum uenerit dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico uobis, quod super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus seruus in corde suo: Moram facit dominus meus uenire, & coeperit percutere conseruos, manducet autem, & bibat cum ebriosis; ueniet dominus serui illius in die qua non sperat, & in hora, quam ignorat, & diuidet eum, partemq; eius ponet cum hypocritis, illic erit fletus & stridor dentium. Vos uocatis me magister & domine, & bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes uestros dominus & magister, & uos debetis alter alterius lauare pedes. Facta est autem & contentio inter eos, quis eorum uideretur esse maior. Dixit autem eis: Reges gentium dominantur eis, & qui potestatem habent super eos benefici uocantur. Vos autem non sic. Sed qui maior est in uobis, fiat sicut iunior; & qui praecessor est, sicut ministrator.

Ioa. 13. b.

Luc. 22. c.

C

D

Afrator. Nam quis maior est, qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio uestrum sum, sicut qui ministrat. **A** Mileto autem mittens Ephesum, uocauit presbyteros Ecclesiae: qui cum uenissent ad eum, & simul essent, dixit eis: Vos scitis à prima die, qua ingressus sum in Asiam, qualiter uobiscum per omne tempus fuerim, seruiens Domino cum omni humilitate & lacrymis, & tentationibus, quae mihi acciderunt ex insidijs Iudaeorum. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim siquis uos in seruitutem redigit, siquis deuorat, siquis accipit, siquis extollitur, siquis in faciem uos caedit.

Act. 20. d.

2. Cor. 11. d.

Quod nequaquam ex aemulatione, inuidiaue, aut contendendi studio, quae nobis aduersus aliquos sint, praedicandum à nobis est Euangelium Dei.

ECce puer meus, quem elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit animae meae. ponam spiritum meum super eum: iudiciu gentibus nunciabit, non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis uocem eius. Quidam quidem propter inuidiam & contentionem: quidam autem & propter bonam uoluntatem **CHRISTVM** praedicant. Quidam ex charitate, scientes quod in defensionem Euangelij positus sum. Quidam autem ex contentione **CHRISTVM** annunciant, non sincere: existimantes pressuram se fuscitare uinculis meis.

Matth. 12. b.

Philip. 1. b.

B

Quod ad praedicationem Euangelij, humanae facultates, per quas caeteris praestamus, adhibendae à nobis non sunt, ea re, ne offuscata Dei gratia minor appareat.

Confiteor tibi pater Domine caeli & terrae, quia abscondisti haec à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Non enim misit me **CHRISTVS** baptizare, sed euangelizare, non in sapientia uerbi, ut non euacuetur Crux **CHRISTI**. Non enim iudicauit me scire aliquid inter uos, nisi **IESVM** Christum, & hunc crucifixum. & ego in infirmitate & timore & tremore multo fui apud uos: & sermo meus, & praedicatio mea non in persuasorijs humanae sapientiae uerbis, sed in ostensione Spiritus, & uirtutis, ut fides uestra non sit in sapientia hominum, sed in uirtute Dei.

Matth. 11. d.

1. Cor. 1. c.

1. Cor. 2. d.

Quod non debemus putare posse nos consilijs nostris illud assequi, ut prosperè praedicatio nostra succedat: quodq; contra huius rei spes omnis nobis collocanda est in auxilio Dei.

2. Cor. 3. b.

Fiduciam autem habemus talem per **CHRISTVM** ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui Testamenti, non literae, sed spiritus. Habentes autem thesaurum istum in

2. Cor. 4. b.

n uasis:

uasis fictilibus, ut sublimitas uirtutis sit Dei, & non ex nobis.

Quod non debet, cui traditum est munus Euangelij, aliquid plus possidere, quam quantum naturalis usus desiderat.

Matth. 10. d.

Nolite possidere aurum, neque pecuniam in zonis uestris, non peram in uia, neque duas tunicas, neque calciamenta, neque uirgam. dignus est enim operarius cibo suo. Nihil tuleritis in uiam, neque uirgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Argentum aut aurum, aut uestem nullius concupiui. Nemo militans implicat se negocijs secularibus, ut ei placeat, qui se probauit.

Luc. 9. d.

Act. 20. g.

2. Tim. 2. d.

Quod in suscipienda cura aliqua de rebus uitæ huius nemo iuari debet, qui nimio plus in his animum suum occupet.

Luc. 12. b.

Dixit autem ei quidam de turba: Magister, dic fratri meo, ut diuidat mecum hæreditatem. At ille dixit ei: Homo, quis me constituit iudicem aut diuisorem super uos? Nemo militans implicat se negocijs secularibus, & cætera.

2. Tim. 2. d.

Quod qui ineundæ ab auditoribus gratiæ causa negligunt iussu Dei libere proloqui, atque hoc modo illis se mancipant, quorum studia sibi cupiunt adiungere, ij se alienos faciunt à manscipio Domini.

Ioan. 5. f.

Gal. 1. b.

Quomodo uos potestis credere, qui gloriam accipitis ab inuicem? & gloriam quæ à solo Deo est, non quaeritis? Si adhuc hominibus placere, **C H R I S T I** seruus non essem.

Quod qui aliorum in Ecclesia docendorum munus suscepit, illud debet spectare, ut omnes ille quidem in uirum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi perfectos producat, unumquemque tamen seorsum, ordine ac gradu ipsius seruato.

Matth. 5. g.

Ioan. 17. c.

Ephes. 4. c.

Estote ergo uos perfecti, sicut & pater uester cælestis perfectus est. Non pro ijs autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per uerbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. Alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis **C H R I S T I**, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in uirum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis **C H R I S T I**.

Quod qui aduersum nos disputant, ij adhibitis paciëntia ac mansuetudine, leniter edocendi à nobis sunt, neque illorum poenitentia unquam desperanda, quoad omnia illa officia præstiterimus, quæ ad illorum correctionem pertineant.

Neque

Neque contendet, neque clamabit, neque audiet quis in plateis uocem eius. Arundinem quassatam non confringet, & lino fumigās non extinguet, donec eiciat ad uictoriam iudicium. Seruum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse erga omnes, aptum ad docendum, patientem, cum modestia corripientem eos, qui resistunt: si quando Deus det illis poenitentiam ad cognoscendam ueritatem, & resipiscant à Diaboli laqueo.

Matth. 12. b.

2. Tim. 2. b.

Quod ijs, qui propter metum aliquem, periculi alicuius deuitandi causa præsentiam prædicantis Euangelium recusant, cedere ille debet, neque se ultro peruicaciter nimis obtrudere.

Et rogauerunt illum omnis multitudo Gadarenorum, ut discederet ab ipsis, quia magno timore tenebantur: ipse autem ascendens nauim reuersus est.

Luc. 8. f.

Quod ab illis etiam, qui ex rudi improbitate prædicationem Euangelij nolunt admittere, recedere debemus, atque ita recedere, ut ne ea quidem ab illis accipiamus, sine quibus uita consistere non potest.

Et quicumque non receperit uos, neque audierit sermones uestros, exeuntes de domo, uel ciuitate illa, excutite puluerem de pedibus uestris. In quamcunq; ciuitatem intraueritis, & non susceperint uos, exeuntes in plateas eius dicite, Etiam puluerem, qui adhæsit nobis de ciuitate uestra, extergimus in uos. ueruntamen scitote quod appropinquabit regnum Dei. Cum uenissent autem de Macedonia Silas & Timotheus, coartabatur Spiritu Paulus, testificans Iudæis esse Christum, **I E S U M**. Contradicientibus autem eis, & blasphemantibus, excutiens uestimenta sua, dixit ad eos: Sanguis uester super caput uestrum. Mundus ego ex hoc ad gentes uadam.

Matth. 10. b.

Act. 18. b.

Quod hominum illorum congressum debemus defugere, qui post præstita omnia à nobis pro salute ipsorum officia, nihilominus tamen in pristina animi sui obstinatione perseverant.

Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties uolui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur domus uestra deserta. Vobis oportebat primum loqui uerbum Dei. Sed quoniam repellitis illud, & indignos uos iudicatis æterna uita, ecce conuertimur ad gentes. Sic enim præcepit nobis Dominus: Posui te in lucem gentium, ut sis in salutem usque ad extremum terræ. Hæreticum hominem post unam & alteram correptionem deuita, sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus.

Matth. 23. d.

Act. 13. g.

Tib. 3. c.

Quod aduersus omnes omni in re retinenda est uerborum Domini ueritas integra, neque omnino quicquam faciendum maiore animi in hanc quam in illam partem perperensione.

1. Tim. 5. d. **T**Estor coram Deo & Domino IESU Christo, & electis angelis, ut hæc custodias sine præiudicio, nihil faciens in alteram partem declinando.

Quod qui alijs in Ecclesia præpositus est, is ad singula quæ facit, dicitur, ue, diligentem adhibere circumspectionem & maturum iudicium debet, eo consilio, ut rem faciat gratam Deo, proinde ac si illorum, qui curæ ipsius crediti sint, iudicio, ac testimonio, uel probandus esset, uel improbandus.

Act. 20. d. **V**Oscitis à prima die, qua ingressus sum in Asiã, qualiter uobiscum per omne tempus fuerim seruiens Domino, cum omni humilitate, & lacrymis & tentationibus, quæ mihi acciderunt. Argentum, aut aurum, aut uestem nullius concupiui. Sed ipsi scitis, quod ad ea, quæ mihi opus erant, & ijs qui mecum sunt, ministrauerunt manus istę. Vos testes estis, & Deus quàm sancte & iuste, & sine querela, uobis qui credidistis, affuimus, sicut scitis.

LXXI Quæcunque coniunctim præcepta sunt de episcopis, & presbyteris.

1. Tim. 3. d. **S**iquis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet igitur episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris uirum, uigilantem, sobrium, modestum, ornatum, hospitalem, &c. Seniores ne increpaueris, sed exhortare ut patrem: iuuenes, ut fratres: anus, ut matres: iuuenelas, ut sorores, in omni castitate. Iuuenilia autem desideria fuge: sectare uerò iustitiam, fidem, charitatem, pacem cum ijs, qui inuocant Dominum de corde puro. Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quod generant lites. Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse erga omnes, &c. Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones. Huius rei gratia reliqui te in Creta, ut ea, quæ defunt corrigas, & constituas per ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Siquis sine crimine, &c. Et elegerunt Stephanum uirum plenum fide, & Spiritu sancto, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timotheum, & Parmenam, & Nicolaum aduenam Antiochenum. hos statuerunt ante conspectum apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus. Diaconos similiter compositos, non bilingues, non multo uino deditos, non turpe lucrum sectantes, &c.

LXXII Quod debent auditores, qui sacrarum literarum periti sunt, adhibito diligenti iudicio, ea auscultare, quæ à doctoribus dicantur,

A dicantur, & ex ijs, ea quæ scripturæ esse consentanea cognouerint, admittere: contraquæ quæ aliena, repudiare. Qui autem pertinaciter praua eiusmodi decreta uoluerint defendere, maiorem in modum defugere, auersariquæ.

Vae autem homini illi, per quem scandalum uenit. Si autem manus tua, uel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & proijce abs te. Amen amen dico uobis, qui non intrat per ostium in stabulum ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Et paulo post: Alienum autem non sequentur, sed fugient ab eo, quia non nouerunt uocem alienorum. Sed licet nos, aut angelus de cælo, euangelizet uobis, præter id quod euangelizauimus uobis, anathema sit. Prophetias nolite spernere. Omnia probate: quod bonum est, tenete, ab omni specie mala abstinete.

Matth. 18. d.

10. m. 10. d.

Gal. 1. b.

1. Theß. 5. d.

Quod qui diuinarum literarum cognitionem non ita magnam habent, ij ex fructibus spiritus uerum sanctorum uirorum signum ac notam debent agnoscere: & in quibus hæc inesse animaduerterint, eos admittere: & contra, à quibus abesse, illos repudiare.

A Tendite à falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. à fructibus eorum cognoscetis eos. Imitatores mei estote, & obseruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.

Matth. 7. c.

Philip. 3. d.

Quod qui recte uerbum ueritatis tractant, ij ita suscipi debent, quasi Dominus ipse, pro gloria eius, qui illos misit Iesu Christi Domini nostri.

Q Vi recipit uos, me recipit. Qui uos audit, me audit: & qui uos spernit, me spernit. Et tentationem meam in carne mea non spreuistis, neque respuistis. Sed sicut angelum Dei accepistis me, sicut Christum IESUM.

Matth. 10. d.

Luc. 10. c.

Gal. 4. b.

Quod qui ijs non auscultat, qui mittuntur à Domino, non in hoc modo contumeliosi sunt, sed in eum etiã, à quo illi mittuntur, quodque grauius aduersum seipos iudicium parant, quàm qui olim Sodomæ & Gomorræ peccauerunt.

E T quicumque non receperit uos, neque audierit sermones uestros, exiit de domo uel ciuitate illa, excutite puluerem de pedibus uestris. Amen dico uobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum, & Gomorræorum in die iudicij, quàm illi ciuitati. Qui uos spernit, me spernit. Itaque qui spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui dedit spiritum suum sanctum in uos.

Matth. 10. b.

Luc. 10. c.

1. Theß. 4. b.

Quod doctrina præceptorum Dei perinde accipi debet, quasi ea, per quam æternam uitam, & cælestem regnum nobis com-

paremus. quodq; in ea studiose nos exercere debemus, licet laboriosa uideatur.

Ioan. 5. d.

Amen dico uobis, quod qui uerbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet uitam æternam, & in iudicium non uenit, sed transit à morte in uitam. Cumq; euangelizassent ciuitati illi, & docuissent multos, reuersi sunt Lystram, & Iconium, & Antiochiam, confirmantes animos discipulorum, exhortantesq; ut permanerent in fide, & quod per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum.

Act. 14. d.

Quod castigatio & obiurgatio ita accipi debet, quasi medicamentum quoddam, quo & morbus depellatur, & sanitas confirmetur. Ex quo perspicuum est, quod qui in assentionis uirtute lenes se haberi uolunt, neq; peccates castigant, ij maxime illos detrimento afficiunt, nempe qui æternæ illorum uitæ insidiantur.

Matth. 18. b.

Si autem peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Congregatis uobis, & meo spiritu cum uirtute Domini nostri IESU tradere huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini IESU. Quoniam etsi contristauit uos in epistola, non me poenitet, etsi poenituerit. Video enim quod epistola illa, etsi ad horam, uos contristauit. Nunc gaudeo, non quod contristati estis, sed quod contristati estis ad poenitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Quæ enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide.

1. Cor. 5. b.

2. Cor. 7. b.

Tit. 1. b.

LXXIII *Quod nullo modo debet uir, qui legitimo matrimonio cum uxore coniunctus sit, ab ea separari: neq; uicissim uxor à uiro, nisi illorū alter in adulterio deprehensus sit, nisi uel causa aliqua alia intersit, quæ ueræ aduersus Deum pietati officiat.*

Matth. 5. c.

Dictum est autem, Quicumq; dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudij. Ego autem dico uobis, quod omnis, qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam moechari: & qui dimissam duxerit, adulterat. Siquis uenit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Dico autem uobis, quod quicumq; dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, moechatur: & qui dimissam duxerit, moechatur. Iis autē qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à uiro non discedere. Quod si discesserit, manere inuictam, aut uiro suo reconciliari. Et uir uxorem

Luc. 14. c.

Matth. 19. b.

1. Cor. 7. b.

A uxorem non dimittat.

Quod non licet uiro uxore dimissa, aliam ducere: neq; item uxor uicissim quæ dimissa sit, uiro alij nubere.

Dico autem uobis, quod quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, moechatur: & qui dimissam duxerit, adulterat.

Matth. 19. b.

Quod ea charitate uiri debet diligere uxores suas, quam Christus aduersus ecclesiam adhibuit, qui ut ipsam emundaret, uoluntaria se ipse morti subiecit.

Viri diligite uxores uestras, sicut & CHRISTVS dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam uacro aquæ in uerbo. Ita uiri debent diligere uxores suas, ut sua ipsorum corpora.

Eph. 5. c.

Ibidem. f.

Quod nihilo minus debent uxores subiectæ esse uiris suis, atq; ecclesia subiecta est Christo, & in hoc Dei uoluntati obtemperare.

Mulieres uiris suis subditæ sint, sicut domino, quoniam uir caput est mulieris, sicut CHRISTVS caput est ecclesiæ, & ipse saluator corporis est. Sicut ecclesia subiecta est CHRISTO, ita mulieres uiris suis in omnibus. Ut castitatem doceant adolescentulas, ut uiros suos ament, filios suos diligant, ut sobriæ sint, castæ, domus custodes, benignæ, subditæ uiris suis, ut non blasphemetur uerbum Dei.

Ibidem. e.

Tit. 2. a.

Quod nullo modo debent mulieres nimis exquisitæ in ornatu corporis elegantiæ studere, potiusq; curam eas omnem in bona opera conferre, atq; hunc uerum & germanum Christianorum ornatum esse existimare.

Similiter & mulieres in habitu ornato cum uerecundia, & sobrietate, sornare se non intortis crinibus, aut auro, aut margaritis, uel ueste preciosa, sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona.

1. Tim. 2. c.

Quod in ecclesijs silere mulieres debent, ac domi de rebus ijs serio loqui, per quas gratia initur à Deo.

Mulieres uestre in ecclesijs taceant: non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Siquid autem uolunt discere, domi uiros suos interrogent. turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem, mulieri non permitto, neq; dominari in uirum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde Eua: & Adam non est seductus, mulier autem seducta in præuicatione fuit. Saluabitur autem per filiorum generationem, si permanerint in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.

1. Cor. 14. c.

1. Tim. 2. c.

Quod

LXXIII Quod debet uidua, cui modo integra, ac firma corporis ualetudo sit, in assidua solitudine, ac studio esse, ac illorum meminisse, quæ dicta sunt ab Apostolo, eiusque testimonij, quod Dorcadi datum est à scriptura.

Act. 9. f.

IN Ioppe autem fuit quædam discipula nomine Tabitha, quæ interpretata, dicitur Dorcas. hæc erat plena operibus bonis, & eleemosynis quas faciebat. Et circumsteterunt illam omnes uiduæ, flentes, & ostendentes ei tunicas & uestes, quas faciebat, dum esset cum illis Dorcas. Vidua deligatur nõ minor sexaginta annorum, quæ fuerit unius uiri uxor, in operibus bonis testimonium habens. Si filios educauit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est,

Ibidem, g.

1. Tim. 5. b.

Quod debet uidua, quæ in operibus bonis, de quibus Apostolus loquitur, bene se gesserit, & in ordinem uere uiduarum iam peruenerit, assidue orationibus, & obsecrationibus instare, similiterque ieiunijs etiam, nocte & die.

Luc. 2. c.

ET erat Anna prophetissa, filia Phanuel, de tribu Asser, & hæc processerat in diebus multis, & uixerat cum uiro suo annis septem à uirginitate sua, & hæc uidua usque ad annos octogintaquatuor, quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens nocte ac die. Quæ autem uere uidua est, & desolata, sperat in Deum, & instat obsecrationibus, & orationibus seruiens nocte ac die. Nam quæ in delicijs est, uiuens mortua est.

1. Tim. 5. a.

LXXV Quod debent serui omni cum beneuolentia dominis suis, quibus seruiunt in hac uita, obedire, idque omnibus in rebus, in quibus id, saluis mandatis Dei, fieri possit.

Eph. 6. a.

Serui obedite dominis carnalibus cum timore & tremore, in simplicitate cordis uestri, sicut CHRISTO, non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed ut serui CHRISTI, facientes uoluntatem Dei ex animo: cum bona uoluntate seruientes Domino, & non hominibus, scientes quod unusquisque quod fecerit bonum, hoc recipiet à Domino, siue seruus, siue liber. Quicumque sunt sub iugo serui, dominos suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen Dei, & doctrina blasphemetur: qui autem fideles habent dominos, non contemnant, quia fratres sunt, sed magis seruiant, quia fideles sunt & dilecti, qui beneficij participes sunt. Seruos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus bonam fidem ostendentes, ut doctrinam Saluatoris Dei nostri ornent in omnibus.

1. Tim. 6. a.

Tit. 2. c.

Quod

A Quod debent domini, cum meminerint eius, qui est uerus Dominus, mutuas ipsi quoque operas reddere seruis suis quantum possint in timore Dei, & clementia aduersus ipsos, idque exemplo Domini.

SCIENS IESVS, quod omnia dedit sibi pater in manus, & quod à Deo Sexiuit, & ad Deum uadit, surgit à cœna, & ponit uestimeta sua: & cum accepisset linteam, præcinxit se, deinde misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo, quo erat præcinctus. Et paulo inferius. Vos uocatis me magister & domine, & bene facitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes uestros dominus & magister, & uos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi uobis, ut quemadmodum ego feci, ita & uos faciatis. Et uos domini eadem facite illis, remittentes minas, scientes quod & illorum & uester dominus est in cœlis, & personarum acceptio non est apud eum.

Ioh. 13. a.

Ibidem, b.

Eph. 6. b.

LXXVI Quod debent filij parentes suos honorare, & illis omnibus in rebus obedire, quæ modo Dei mandato non sint impedimento.

ET dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Deinde paucis interpositis uerbis: Et descendit cum eis, & uenit Nazareth, & erat subditus illis. Filij obedite parentibus uestris in Domino. hoc enim iustum est. Honora patrem tuum & matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione, ut bene sit tibi, & sis longæuus super terram.

Luc. 2. g.

Eph. 6. a.

Quod debent parentes in disciplina & correptione Domini filios suos educare, adhibita lenitate atque clementia: neque quantum in ipsis sit, ullam omnino ipsis causam dare, quamobrem aut irasci debeant, aut dolere.

ET uos patres nolite prouocare ad iracundiam filios uestros, sed educate eos in disciplina & correptione Domini. Patres nolite ad indignationem prouocare filios uestros, ut non pusillo animo fiant.

Eph. 6. a.

LXXVII Quod debent uirgines ab omni rerum uitæ huius solitudine libera esse, quo assidue possint agere gratias Deo: neque ab eo ullo modo, seu mente distrahi, seu corpore, spe consequendi regni cœlestis.

ET sunt Eunuchi qui seipso castrauerunt propter regnum cœlorum. Qui sine uxore est, sollicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est. Et mulier innupta & uirgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi,

Matth. 19. b.

1. Cor. 7. f.

mundi, quomodo placeat uiro. Porrò hoc ad utilitatem uestram dico, C
non ut laqueum uobis iniiciam: sed ut id, quod honestum est, sequamini,
& quod facultatem præbeat, Domino sine impedimento seruiendi.

LXXVIII *Quòd stipendia in bello merentibus neminem licet neque
percutere, neque calumniari.*

Interrogabant autem eum & milites, dicentes: Quid faciemus & nos?
I Et ait illis: Neminem percutiatis, neq; calumniam faciatis, & contenti
estote stipendijs uestris.

*Quòd debent qui principes aliorum sunt, uindices esse iustifica-
tionum Dei.*

Rom. 13. d. **N**Am principes non sunt terror bonorum operum, sed malorū. Vis
autem non timere potestatem: bonum fac, & laudem habebis ex illa.
Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time, Non
enim sine causa gladium portat, Dei enim minister est, uindex in iram ei,
qui malum agit.

LXXIX *Quòd maioribus potestatibus subiecti esse debemus in ijs
rebus, quæ modo non sūt impedimento mandatis Dei.*

Rom. 13. d. **O**Mnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non est enim po-
testas nisi à Deo. Quæ autem sunt potestates, à Deo ordinatæ sunt.
Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt,
ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt terror bonorū
operum, sed malorum, &c. Obedire oportet Deo, magis quàm ho-
minibus. Admone illos principatibus, & potestatibus subditos esse, ad
omne opus bonum paratos esse.

LXXX *Cuiusmodi esse ratio Christianos uelit. Tanquam disci-
pulos Christi, qui ad ea se tantummodo confirmant, quæ
uideant in ipso, uel quæ audiant ab ipso.*

Matth. 11. d. **T**Ollite iugum meum super uos, & discite à me. Vos uocatis me ma-
gister & domine, & bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes
uestros dominus & magister, & uos debetis alter alterius lauare pedes.
I Ioan. 13. b. Exemplum enim dedi uobis, ut quemadmodum ego feci uobis, ita &
uos faciatis.

*Tanquam oues Christi, qui solam audiant uocem pastoris sui,
& ipsum sequantur.*

I Ioan. 10. c. **O**Ves meæ uocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur
me. Alienum autem non sequuntur, sed fugient ab eo.

*Tanquam palmites Christi, in ipso radicatos, & ipsi fructum
ferentes, & omnia, quæ illo digna sunt, & ipsius uoluntati
consentanea facientes, & habentes.*

I Ioan. 15. d. **E**Go sum uitis, & uos palmites,

Tanquam

A *Tanquam membra Christi, in omni executione mandatorū Do-
mini, aut donorum Spiritus sancti absolute perfectos, ad di-
gnitatem capitis ipsorum, qui est Christus.*

Nescitis quòd corpora uestra membra sunt CHRISTI: Veritatem
autem facientes in charitate, crescimus in illo per omnia, qui est caput
CHRISTVS: ex quo totum corpus compactum, & cōnexum per
omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensu-
ram uniuscuiusq; membri, augmentum corporis facit in ædificationem
sui in charitate.

1. Cor. 6. d.
Ephes. 4. c.

*Tanquam sponsam Christi, seruantem castitatem, in eo quòd in
solis sponsi sui uoluntatibus ambulet.*

Qui habet sponsam, sponsus est. Despondi enim uos uni uiro uirgine
nem castam exhibere CHRISTO.

I Ioan. 3. d.
2. Cor. 11. d.

*Tanquam templum Dei, sanctos ac mundos, & ijs repletos so-
lum, quæ ad Dei cultum pertineant.*

Siquis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum,
& ad eum ueniemus, & mansionem apud eum faciemus. Vos enim
estis templum Dei uiui, sicut dicit Deus: Inhabitabo in illis, & inambu-
labo inter eos, & ero illorum Deus.

I Ioan. 14. c.
2. Cor. 6. d.

B *Tanquam uictimam immaculatam, omnibusq; suis membris & par-
tibus absolutam, ueram in Deum pietatis integritatem conseruantes.*

Obesero itaq; uos fratres per miserationes Dei, ut exhibeatis corpora
uestra hostiam uiuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile ob-
sequium uestrum.

Rom. 12. d.

*Tanquam filios Dei, formatos ad imaginem Dei, secundum
mensuram, quæ donata est hominibus.*

Filioli adhuc modicum uobiscum sum. Filioli mei, quos iterum par-
turio, donec formetur CHRISTVS in uobis.

I Ioan. 13. d.
Gal. 4. c.

*Tanquam lucem in mundo, ut & ipsi uidelicet puri sint ab omni uis-
tione, & eos qui ad ipsos accedant, illuminent ad agnitionem ueris-
tatis, ut uel tales fiant, quales conuenit, uel declarent quid sint.*

Vos estis lux mundi. Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.

Matth. 5. b.
Philip. 2. b.

*Tanquam sal in terra, ut uidelicet qui communionem cum ipsis
habuerint, spiritu renouentur ad incorruptionem.*

Vos estis sal terræ.

Matth. 5. b.

*Cuiusmodi ratio esse in uniuersum eos uelit, quibus credita est præ-
dicatio Euangelij. Tanquam apostolos & ministros Christi,
& dispensatores fideles mysteriorum Dei, sola ea, quæ à Domi-
no præcepta sunt integerrime, & re & uerbo implentes.*

ECce ego mitto uos sicut oues in medio luporum. Euntes docete omnes gentes. Sic nos existimet homo tanquam ministros CHRISTI, & dispensatores mysteriorum Dei. Quod autem superest, quaeritur inter dispensatores, ut fidelis quis inueniatur.

Tanquam praecones regni caelorum, ad destructionem eius, qui habet imperium mortis in peccato.

EVntes autem praedicate dicentes: Appropinquauit regnum caelorum. Testificor ego coram Deo, & Domino IESU Christo, qui iudicatus est uiuos & mortuos per aduentum ipsius: praedica uerbum Dei.

Tanquam formam, aut regulam pietatis, ut per eos ad rectitudinem omnem dirigantur illi, qui Dominum sequuntur, & illorum peruersitas detegatur, qui in quauis re illius imperium detractent.

QUae quidem retro sunt, obliuiscens, ad ea uero, quae sunt priora, extendens meipsum, iuxta destinatum persequor ad brauium superne uocationis Dei in Christo IESU. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: Et si quid aliter sapitis, & hoc uobis Deus reuelabit. Veruntamen ad quod peruenimus, ut idem sapiamus, in eadem permaneamus regula. Exemplum esto fidelium in uerbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Solicite autem cura teipsum probatum exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem uerbum ueritatis.

Tanquam oculum in corpore, ut uidelicet habere delectum & bonorum, & malorum sciant, atque ut Christi membra ad singula quibusque accommodata officia dirigant.

Lucerna corporis est oculus. Si ergo oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.

Tanquam pastores ouium Christi, qui quodcumque tempus postulet, ne animam quidem ponere pro illis dubitent, ut Euangelium illis impartiant.

Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Attendite uobis, & uniuerso gregi, in quo uos Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei.

Tanquam medicos, qui magna adhibita animi lenitate, scienter secundum doctrinam Domini animarum morbos curent, in acquisitionem eius, quae est in Christo sanitatis, & perseverantiae.

Non est opus ualentibus medico, sed male habentibus. Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum portare.

Tanquam parentes, & nutrices filiorum, qui ex magnitudine eius, quae est in Christo charitatis, parati sint libenti animo communicare illis non solum Euangelium Dei, sed suam etiam ipsorum uitam.

Filioli,

Filioli, adhuc modicum uobiscum sum. Nam in Christo IESU per Euangelium ego uos genui. Tanquam si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes uos cupide, uolebamus tradere uobis non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quia charissimi nobis facti estis.

Tanquam Dei adiutores, qui solis Deo dignis operibus totose mancipent pro ecclesia Dei.

DEi enim sumus cooperarij: Dei agricultura, Dei aedificatio estis.

Tanquam plantatores palmitum Dei, qui in uite, quae est Christus, nihil alienum, aut infructuosum relinquunt, & ea quae conuenientia sunt, atque fecunda, meliora efficere studeant, omni diligentia adhibita.

Ego sum uitis uera, & pater meus agricola est: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum: & omnem, qui fert fructum, purgat eum, ut fructus plus afferat. Ego plantaui, Apollo rigauit, sed Deus incrementum dedit.

Tanquam aedificatores templi Dei, qui uniuscuiusque animam ita concinent, ut fundamento apostolorum & prophetarum apte congruat.

Secundum gratiam Dei, quae data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui, alius autem superaedificat. Vnusquisque autem uideat, quomodo superaedificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus IESUS. Ergo iam non estis hospites, & aduenae, sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei, superaedificati super fundamentum apostolorum & prophetarum, ipso summo angulari lapide IESU Christo, in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, in quo & uos coaedificamini in habitaculum Dei in Spiritu sancto.

Quid proprium Christiani?

Charitas, quae per charitatem operatur.

Quid proprium fidei?

Certissima animi expletio de diuinorum uerborum ueritate, quae nulla, neque a naturali necessitate inducta ratione, neque ad uerae pietatis simulationem conformata ullo modo possit labefactari.

Quid proprium fidelis?

Ut cum eiusmodi certa animi expletione ueram esse illorum uim credat quae dicta sunt in scriptura, nihilque rejiciat, aut nouum statuere audeat. Etenim si omne, quod ex fide non est, peccatum est, ut ait Apostolus, fides autem ex auditu, auditus autem per uerbum Dei, sine dubio cum quicquid extra diuinam scripturam est, ex fide non sit, id peccatum est.

Quid proprium eius, quae est in Deum, charitatis?

Mandata eius seruare, eo animo, ut ille glorificetur.

o 3 Quid

Quid proprium eius, quæ est in proximum, charitatis?

Vtilitatem propriam non querere, sed utilitatem eius, qui diligatur, cum animæ, tum corporis.

Quid proprium Christiani?

Vt per baptismum denuo ex aqua & spiritu generetur.

Quid proprium eius, qui natus est ex aqua?

Vt quemadmodum CHRISTVS peccato semel mortuus est, ita ipse etiã mortuus sit, & ad omne peccatum immobilis, sicut scriptum est: Quicumque in Christum IESVM baptizati sumus, in mortem ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismũ in mortem, hoc scientes, quod uetus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut ultra non seruiamus peccato.

Rom. 6. 4.

Quid proprium eius, qui natus est ex spiritu?

Vt pro data sibi mensura illud fiat, quod est id, ex quo genitus est, sicut scriptum est: Quod ex carne natum est, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est.

1o 4m. 3. 4.

Quid proprium eius, qui denuo natus est?

Exuere ueterem hominem unã cum actibus eius, & cupiditatibus, & induere nouum, qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem illius, qui creauit illum, sicut scriptũ est: Quicumque in CHRISTVM baptizati estis, CHRISTVM induistis.

Quid proprium Christiani?

Mundari ab omni inquinamento carnis & spiritus, & perficere sanctitatem in timore Dei, & charitate CHRISTI, & nullam habere neque maculam neque rugam, aut aliud quippiam generis eiusdem. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit.

Quid proprium illorum qui manducant panẽ, & bibunt poculum Dei?

Seruare perpetuam memoriam illius, qui pro nobis mortuus est, & resurrexit.

Quid proprium Christiani?

Vt omni in re iustitia illius maior sit iustitia scribarũ & Phariseorum pro mensura doctrinæ Dominicæ, quæ est secundum Euangelium.

Quid proprium Christianorum?

Eiusmodi dilectio inter ipsos, cuiusmodi ea fuit, qua dilexit nos CHRISTVS.

Quid proprium Christiani?

Providere Dominum in conspectu suo semper.

Quid proprium Christiani?

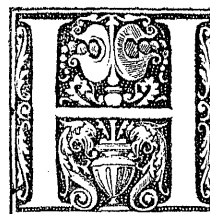
Quotidie ac singulis horis uigilare, & assidue paratum esse ad eam perfectionem, per quam placeat Deo, illud scientem, uenturum esse Dominum hora illa, qua non sperat.

C

D

A BASILII MAGNI
ARCHIEPISCOPI
CAESAREEN-
SIS

DE INSTITUTIONIBVS
MONACHORVM, SERMO.

OMO ad imaginem & similitudinẽ Dei factus fuit. Imaginis autem dignitatem illam peccatum, animo ad uitiosas cupiditates depresso, deformauit. Ac enim Deus, qui hominem creauit, uera uita est. Itaque qui cum Deo similitudinem amisit, is cum uita etiam commercium amisit. Qui autẽ a Deo disiunctus est, is sine dubio intra beatæ uitæ limites esse non potest.

Agedum igitur, ad eam, in qua ab initio eramus, & a qua propter peccatum abalienati sumus, gratiam redeamus, nosque rursus ad diuinæ imaginis speciem conformemus: abiectisque prorsus omnibus uitiosis animi affectionibus sedulo operam demus, ut ortus nostri auctori similes efficiamur. Qui enim in seipso, quantum in ipso sit, naturæ diuinæ securitatem, atque a prauis animi permotionibus tranquillitatem imitatus fuerit, hic sine dubio lapsam in animo suo Dei imaginem restituit. Qui uero eo modo, quo diximus, Deo se similem effecerit, is prorsus etiam naturæ diuinæ similitudinem acquisiuit, perpetuo deinceps, in assidua usque beatitudine permanens. Si igitur uitiorum uacuitas ea est, per quam amisam Dei imaginem recuperamus, & similitudo, quæ cum Deo nobis est, uitæ nobis æternitatem largitur, haud dubie cæteris omnibus cæterarum rerum studijs omisis, in hoc unum toto pectore debemus incumbere, ut uidelicet animus noster sub nullius unquam uitij dominatu sit: illudque diligenter curare, ut stabilis in loco suo mens semper permaneat, neque propter ullos tentationum impetus se in terram patiat prostreri, ut hoc modo in diuinæ beatitudinis societatem uenire possimus. Porro ad huiusmodi studium utilis uirginitas est, si quis eam recta ratione conluerit. Neque enim in hoc tantummodo uirginitatis donum consistit, si quis in eo abstinens fuerit, ut liberis operam non det: Sed ut quis id recte assecutus dici possit, omnis eius uita, omnisque animi morum conformatio, uirginitatem seruent oportet: nullumque esse in eo studium debet, in quo non perpetuo cælibis integritatem præ se ferat. Siquidem fieri potest, ut quis sermone etiam scortetur, & oculis adulter sit, & auditu poluatur, & cor inquinandum præbeat, immodiceque edendo, potandoque temperantiæ finibus egrediatur. Qui enim adhibita in his temperantiã, se intra uirginitatis limites continuerit, uere hic absolutissimum se habere uir

re uirginitatis donum declarat. Quamobrem si per uitiorum euacuatio-
 nem ad Dei similitudinem animum nostrum componere nobis in animo
 est, & hac ratione sempiternam nobis uitam acquirere, danda omnino
 nobis sedulo opera est, ne quid professione nostra indignum faciamus,
 ne ue simili, atq; Ananias, iudicio efficiamur obnoxij. Licebat enim ab
 initio Ananix pecuniam suam Deo non dedicare: sed postquam huma-
 nae gloriae cupiditate inductus, quicquid in bonis habebat palam Deo
 consecrauit, quod uidelicet egregio istiusmodi facto hominum de se ad-
 mirationem excitaret, de precio autem callide postea nescio quid inter-
 uertit, eiusmodi aduersum se iracundiam Dei prouocauit, cuius Petrus
 minister fuit, ut ne poenitentiae quidem locum inuenire potuerit. Quo-
 circa ante praeclearam huius uitae professionem liberum est unicuique, qua-
 tenus concessum est, & leges permittunt, communem cum caeteris uiuen-
 di morem sequi, sibiq; uxorem adiungere: Vbi uero iam quis sponte sua
 ipse professus est, hic Deo custodire seipsum debet, ueluti eorum aliquid,
 quae dicata sunt Deo, ne sacrilegij crimen incurrat, cum uidelicet cor-
 pus, quod semel Deo consecrauit, ministerio rursus communis uitae
 contamine. Atq; hoc dico, non unum tantummodo libidinis genus spe-
 ctans, quemadmodum opinantur quidam, qui perfectam habere se uir-
 ginitatem existimant, si castum modo corpus suum custodierint: sed ut
 doceam eum, qui Deo seruare se integrum uelit, nulla debere praua affe-
 ctione mundana inquinari. Nam iracundia, inuidia, & praeteritarum in-
 iuriarum tenax memoria, uanitas item, & superbia, & mentis ad res futi-
 les euagatio, & intempestiua locutio, & in oratione facienda lentitudo, &
 rerum quae nullae sunt, cupiditas, mandatorum negligentia, in uestitu ni-
 mio plus exquisitus ornatus, orisq; ad uenustatis speciem compositio,
 congressionesq; ac colloquia non habita uel decori, uel necessitatis ratio-
 ne, haec omnia adeo diligenter ab eo sunt cauenda, qui per uirginitatem
 Deo seipsum consecrauit, ut par sibi propemodum esse periculum intelli-
 gat, si in aliquo istorum lapsus sit, atq; si in uetitum proprie peccatum in-
 currat. Siquidem cuncta, quae cum uitiosa animi affectione fiunt, ea ani-
 mi quodammodo candorem contaminant, & ad diuinam uitam impedi-
 mento sunt. Ad haec igitur omnia respiciat oportet, qui seculo nuncium
 remisit, ut uidelicet nullo modo, posteaquam iam diuinum ueluti uas fa-
 ctum sit, uitioso se usu pollui patiatur. Eaq; is in primis secum uersare in
 animo debet assidue, eum, qui imitandam sibi angelorum uitam propo-
 fuerit, cum ultra humanae naturae fines processerit, uitae se cuidam insti-
 tuto a corpore seiunctae tradidisse. Siquidem proprium hoc est angelicae
 naturae, liberam esse a uinculis coniugij, neq; ad aliam ullam cōtemplan-
 dam pulchritudinem animo distrahi, sed oculos in Dei os assidue inten-
 tos habere. Quamobrem qui in angelicae iam dignitatis ordinem transi-
 uit, is si humanis se postea prauis affectionibus contamine, Pardi assis-
 milis efficitur pelli, cuius fetae neq; ex toto albae sunt, neque ex toto ni-
 grae, sed

A grae, sed cum sint dissimilium colorum mistione uariae, neq; in albis nu-
 merantur, neq; in nigris. Atque hoc quidem communius eorum praeces-
 ptum sit, qui uitam sibi continētem ac castam delegere. Verum quoniam
 uidentur singula quoq; distinctius debere tractari, operae precium fuerit
 fortasse, si de his breuia quaedam admonita tradiderimus. Igitur qui a
 communi cum caeteris uiuendi more recesserunt, animumq; suum ad di-
 uinius quoddam uitae genus applicarunt, ij in eo se non soliuagi, neque
 seorsum a caeteris exercere debent. Siquidem ad euitandas prauas homi-
 num suspiciones, huiusmodi uitam non remotis arbitris, neq; in obscuro
 agi cōuenit. Et quemadmodum lex spiritualis pauciores esse, quam duo-
 decim uetat illos, qui mysticum pascha manducant, item quoque eorum
 qui spirituali uitae simul operam dant, denarius numerus ampliandus est
 potius, quam restringendus. Vnus totius illorum disciplinae moderator
 sit, qui & propter uitae ac morum probitatem, & reliquis in rebus mode-
 rationem, ipse caeteris antelatus sit: adhibita etiam ad hoc, ut caeteris praes-
 poneretur, aetatis maturitate. Siquidem maiorem nescio quomodo ue-
 nerationem habet in hominum natura, quod prouectiore aetate est. Huius
 autem potestas ea sit, ut parente ipsi ex libera animi inductione, sum-
 missioneq; fratrum conuentu, eorum nemini eius uoluntati liceat aduer-
 sari, in his, quae ad susceptam uitae honestatem ac limatiorem quaedam cul-
 tum facienda ille suadeat. Sed ut Apostolus ait, nullo modo constitutis
 a Deo potestatibus esse resistendum, quando male illi multentur, qui Dei
 ordinationi resistent: item hic quoque animum in eo suum explese fra-
 tres reliqui omnes debent non fortuitu, neq; casu, sed Dei uoluntate hu-
 iusmodi potestatem antistiti suo fuisse delatam, ut quae secundum Deum
 in uirtute progressio est, ab impedimento libera esset, quippe cum & ille
 quicquid ad utilitatem, ac fructum animarum pertineret, proponeret,
 istiq; uicissim libentes data sibi ab eo consilia sequerentur. Quoniam igi-
 tur illud ab antistite requiritur cum primis, ut fratrum conuentum in of-
 ficio ac potestate sua habeat, necessario talis aliquis huiusmodi uitae mo-
 derator deligi debet, in cuius uitam quicumque intueantur, omnium uir-
 tutum exemplar ante oculos propositum habeant: & qui, ut est apud
 Apostolum, sobrius, temperans, frugi, & sua sponte ad docendum pro-
 pensus sit. Hoc enim modo huius uitam mihi placet spectari, non ut illud
 modo inquiratur, utrum senilem ipsa aetate maturitatem habeat, nec ne:
 (siquidem fieri potest, ut canis aliquis, ac rugis oppletus, iuueniles tamen
 mores obtineat) sed illud cum primis spectandum existimo, num illi ani-
 mus, moresq; ex moderatione incanuerint, ut quicquid ab eo dicatur,
 fiat ue, id cunctis fratribus pro lege ac regula sit. Porro quaerendi uictus
 solertia his, qui in eiusmodi uitae genere degant, ea maxime conueniens
 iudicanda est, quae praescripta est ab Apostolo. nimirum ut manibus la-
 borantes, honeste panem manducant. Porro mercium, quascunq; hac
 de causa illi cōfecerint, diuendarum cura ei demandanda est, qui praes-
 pter aeta

Ad Rom. 13. d.

ter ætatis maturitatem, grauitatis etiam atq; innocentie commendatio-
nem habeat à uita superiore: qui quidem opera manuum illorum, cum
rebus ad uictum illorum usum necessarijs commutet. ut sic & mandato
fatisfiat, quod uictum sudore, laboreq; quærendum præcipit, & honesta-
tis decor reprehensione ac nota omni uacuis teneatur, cum nulla eos quo-
tidiani uictus necessitas adigat in publicum prodire. Continentie autem
hic modus optimus, hæc regula erit, Si corpus neque immodice luxurie-
tur, neque maceratione nimia atteratur, illudq; in utranq; partem teneat-
tur, ut ne quid nimis, ne uidelicet animus, si quodammodo factus fuerit
obesior, uarijs perturbationibus reddatur obnoxius: neque si item con-
trà plane morbosus fuerit effectus, Dei madata exequi non possit. Quan-
do quidem par utrinq; animo detrimētum solitum est usu uenire, & cum
corpus ex bona habitudine luxurians quodammodo animi imperium
detrectat, & ad prauas cupiditates præceptis se cum impetu fert, & cum
item languidum, ac dissolutum, & doloribus oppressum, mouere se loco
non potest. Neque enim in eiusmodi corporis constitutione liberè se ani-
mus ad rerum altiorum contemplationem potest erigere, sed necessariò
ipso oppressus doloris sensu, impeditus tenetur. Quare cibi usus eiusmodi
esse debet, qui ad solam necessitatem referatur: itemq; uinum neque
omnino respui debet, si quando ualetudinis causa assumendum sit, neque
studiose nimis, si necessitas non sit, exquirendum, ac reliqua omnia simi-
liter eiusmodi sunt, ut fratrum necessario ad uictum usui, non autem li-
bidinosi uoluptatibus inseruiant. Cum autem ad orationem nulla non
uitæ pars opportuna habenda sit: quia tamen datis quibusdam interual-
lis ab illa psalmodiæ genuq; flexionis acri contentione nonnunquam est
interquiescendum, is est maxime horarum modus tenendus, qui à uete-
ribus olim sanctis uiris ad orationem descriptus est. Etenim Dauid ait:
Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustitiæ tuæ.
quem sanè Paulus quoq; & Silas secuti reperiuntur, cum in carcere posi-
ti, circiter mediam noctē Deum ambo collaudarent. Addit deinde idem
Propheta: Vespere, mane, & meridie. Quin & Spiritus sanctus circiter
horam diei tertiam fuit, sicut ex Actis accepimus, quo tempore cum pro-
pter uariam illam linguarum uim Pharisei discipulos irriderent, nega-
uit Petrus eos ebrios esse, qui ea loquerentur: siquidem horam illam ter-
tiam fuisse. Porro nona Dominiq; passionis memoriam refert, illius que
uitæ nostræ causa suscepta est. Verum quoniam item hoc est apud eun-
dem Dauid, septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitiæ tuæ: tem-
pora autem illa, quæ diximus, neutiquam septenarium orationis nume-
rum conficiunt: bipartitò diuidenda meridiana oratio est, ita uidelicet ut
pars una cibum præcedat, altera subsequatur, quò perpetua hæc nobis
formula sit Deum septies per singulas dierum conuersiones laudibus ce-
lebrandi, Mulieres à monasteriorum ingressu prorsus arcentur. Viri
non quiuis temere admittuntur, sed ij tantummodo, quos idoneos, qui
ingre

Psal. 118.

Act. 16. c.

Psal. 54. c.

Act. 2. d.

A ingrediantur antistes iudicari. Plerunque enim hæc temere facta omni-
bus ingrediendi potestas intempestiuorum quorundam sermonum, ac
narrationum minime conuenientium causa est, ex quibus animus in fu-
tiles, minimeq; necessarias postea cogitationes delabitur. Quocirca com-
munis quædam statui lex debet, ut solus antistes ipse cōsulatur, & respon-
deat, de rebus ijs, ad quas necessariò uideatur debere respondi: reliqui
nugantibus oblocutionibus uarijs nihil respondeant, ne ad perpetuan-
dam nugacium uerborum seriem illi pertrahantur. Apotheca uerò com-
munis omnium sit, neque proprium alicuius quicquam nominetur, non
uestimentum, non calceamentum, non denique aliud quippiam eorum,
que ad necessarium corporis usum spectant. Sed ea potestas antistitis sit,
ut ex ijs quæ in communi posita fuerint, ut quodq; cuique aptum esse ad
usum iudicauerit, ita ab eo illi pro tempore assignetur. Porro in huius-
modi hoc communi contubernio neutiquam patitur charitatis lex ali-
quas coiri seorsum aut amicitias, aut sodalitates. Siquidem uitari nullo
modo potest, quin ex diuersa animorum in hanc magis, quam in illam
partem propensione magnopere communis concordia lædatur. Quam-
obrem æqualiter diligere inter se omnes debent, idemq; aduersus uniuersum
fratrum cœtum charitatis tenendus est modus. Quòd si quis inuen-
tus fuerit, qui maiore quadam animi propensione monachum, fratrem,
uel propinquum, uel alium quemuis quauis de causa uideatur diligere,
hunc castigare oportebit. Siquidem in eo quòd quis aliquem unum plus
diligit, facile indicat reliquos se in amore inferiores habere. Is autem qui
in culpa aliqua deprehensi fuerint, ad magnitudinem delicti, poenæ etiam
modus accommodator, uidelicet ut uel in communi cum ceteris psalmo-
rum decantatione interesse prohibeantur, uel ad orationis communio-
nem neutiquam admittantur, itemq; à cibi communicatione arcentur.
Qua in re qui erit communis disciplinæ moderator, is cum magnitudine
culpæ, poenam etiam committetur. Porro quæ necessariò in communi
conuentu tractanda ministeria sunt, ea mutatis in orbem uicibus circun-
aguntur, biniq; singulis hebdomadis necessarium omne in hoc genere
munus explento, ut & humilitatis merces communis sit, neque cuiquam
facultas in rebus etiam laudabilibus cæteros superandi amplior detur,
& ut æqualiter à laboribus requiescere omnes possint. Nam hæc labo-
ris & quietis repetita identidem uicissitudo lassitudinem laborantes
sentire non sinit. Cum autem necessaria aliqua de causa necesse fuerit in
publicum prodire, antistitis arbitrium sit, eos ad hoc deligere, quos ido-
neos, qui prodeant, ipse iudicauerit: itemq; contrà præcipere, ut domi
remaneant, quorum similiter ex re hoc esse censuerit. Plerunq; enim in
adolescentum corporibus, tametsi summopere continentia colenda ma-
cerare se studeant, nescio quomodo naturalis ætati illi coloris quasi de-
cor quidam efflorescit, in quem qui inspexerint, ij libidinum plerunque
stimulis solent permoueri. Quocirca si quis sit, qui quod ad corporis flo-

rem attinet, adoleſcēs ſit, is huiuſcemodi decorem ſuum occultato, eumq; tandiu celatum teneto, quoad ſpecies pulchritudinis illa, ad maturum ſtatum aliquem peruenerit. Iracundiæ autem, aut odiſ, aut inuidentiæ, aut contentionis nullus prorfus ſit neque geſtus, neque motus, non uerbum, non oculorum acris obtutus, non uultus conformatio ulla, non aliud quippiam, ex quo eorum, quibuſcum uiuimus, iritari animus poſſit. Quod ſi forte alicui euenerit, ut prior ipſe ab alio læſus ſit, hæc nequaquam idonea haberi peccati excuſatio debet, quo ille teneatur. Siquidem malum, ut quouis tempore perpetretur, nihilo tamen minus propterea æquè ſemper eſt malum. Iuſurandum de fratrum conuentu prorfus expellitor. Siquis autem uel nutu capitiſ, uel ſimplici uoce aſſenſus fuerit, id pro iureiurando habeatur, tam ei qui dicit, quam ei qui audit. Siquis uerò ſimplici alicuius affirmationi fidem non habuerit, is iudicio eſt de ſua ipſius mente, ſe uidelicet, dum loquitur, ueritatem non ſemper ſeruare, eaq; re à magiſtro ordinis, in delinquentium referri numerum debet, & ſalutari impoſita multa, ad ſanitatē reſtitui. Completo iam die, omniq; opere cum corporiſ, tum ſpirituſ etiam abſoluto, præclare fiat, ſi diligenter unuſquiſq; antequam cubitum eat, cum animo ſuo conſcientiam ſuam exquirat, ac ſi quid quis uel cogitauerit, uel etiam locutus fuerit eorum quæ non decent, uel ſi inter orandum manus attentus, aut in pſalmorum decantatione animo ſuſpenſiore fuerit, aut communis uitæ deſiderio ſe ſenſerit titillatum, admiſſum à ſe delictum nullo modo occultum teneto, ſed in mediū audientibuſ cunctiſ enunciato, ut per communem orationem ſanetur morbuſ illiſ, qui in eiſmodi malum inciderit.

EIVSDEM

DE INSTITVTIONE
MONACHORVM,
SERMO.

MONACHORVM uitæ ratio unum ſibi tantummodo propoſitum habet, animæ ſalutem, & quicquid prodeſſe ad eum ſinem poteſt, id ut tanquam Dei mandatum cum timore obſeruet. Neq; enim ipſa Dei mandata quicquam aliud ſpectant, niſi ut ſalutem adipiſcatur iſ, qui ipſiſ auſcultauerit. Conuenit igitur ut quemadmodum qui in balneum ingrediuntur, ueſtimentis ſe omnibuſ denudant: ita & qui colendæ pietatiſ cauſa ad ſolitariam uitam accedunt, omni rerum uitæ huiuſ materia exuti, genus uitæ, quod eſt ſecundum philoſophiam, ingrediantur. In hoc autem illud caput eſt, & in quo præcipue elaborare Chriſtianuſ debet, uitioſaſ animi affectioneſ diuerſaſ ac uariaſ, quibuſ ille inſici ſolet, ab ſe ſegregare.

A ſegregare. Deinde oportet, ut qui ad excellens hoc uitæ genus aſpirat, iſ pecunia ſua omni ſe ſpoliet. Siquidem earum rerum, quæ ſunt cum materia coniunctæ, ſolicitudo, procuratioq; magnopere mētem atq; animum diſtrahunt. Quotiē igitur plureſ inuenti fuerint, qui eodem ſibi cuncti propoſito ſine, uitam unā inter ſe agere decreuerint, hoc cum primis firme tenere illi debent, ut cunctorum una omnino mens ſit, & uoluntas una, & cupiditas una, & ut, quemadmodum Apoſtoluſ præcipit, omniſ, quæ in unum conuenerit, multitudo, corpus unum efficiatur, ex diſſimilibuſ inter ſe membris coagmentatum. Hoc autem aliter nullo modo fieri poteſt, niſi apud eoſ illud probe ſtabilitum teneatur, ut nihil quicquam ſuum cuiuſquam eſſe dicatur, non ueſtimētum, non uas, non aliud quippiam eorum, quæ ad ſocietatem uitæ conducunt, ea re, ut ſingula hæc utilitati communi, non autem priuato alicuiuſ priuatim commodo ſeruiant. Et quemadmodum ueſtimentum, quod contractiuſ eſt, amplioriſ ſtaturæ corpori conuenire non poteſt, itemq; contra, quod iuſtæ ſtaturæ habile eſſet, id exiguo corpori non cōuenit: ſed quicquid unicuiq; aptum eſt, id utile eſt, & commodum: item quoq; ſeruari in reliquiſ rebuſ idem debet, ut lectuſ uidelicet, ut ſtragulæ ueſteſ, ut calidum indumentum, calceamentuſq; eiſ ſint, quibuſ ualde hiſ opuſ ſit, non autem eiſ qui illa poſſideat. Vt enim medicamento non iſ utitur, qui ſanuſ eſt, ſed qui æger, ſic iſ etiam, quæ leuandi cauſa corporiſ inuenta ſunt, iſ uti debet, non qui ualde firmuſ, ſed qui imbecilluſ. Quoniam autem uaria ſunt hominum ingenia, neq; ſimiliter de rebuſ utilibuſ omneſ iudicant, tollendæ cauſa omniſ, quæ oriri poſſet, perturbationiſ, ſi unuſquiſq; uidelicet eum maxime ſequi ritum uellet, quem adamafſet, illud curandum eſt, ut qui omniuſ teſtimonio omnibuſ in rebuſ prudētia & grauitate, uitæq; ſanctitate, cæteriſ omnibuſ præſtare iudicatuſ fuerit, hic deligatur, qui cæteriſ præſit, quo uidelicet uirtutiſ, quæ in ipſo ſit, fructuſ promiſcue in cunctoſ redundet, qui eum ſint imitati. Vt enim ſi plureſ pictoreſ, omneſ, ſeparatim quiſq;, uniuſ oris alicuiuſ formam effingāt, effictæ illæ omneſ imagineſ ſimileſ inter ſe ſint: eodem modo ſi multiplicia multorum ingenia, animi uniuſ alicuiuſ conſtanteſ moreſ ſibi imitandooſ propoſuerint, præclaræ in cunctiſ uitæ forma eluceat neceſſe eſt. Delata igitur ad unumquempiam de communi omnium conſenſu poteſtate, priuatæ cuiuſq; ſeparatim omneſ faceſſere uoluntateſ debent, ſeſe q; cuncti deincepſ, ad magiſtri ſui mētem conformare, & præcepto Apoſtoli obtemperare, qui excellētoribuſ poteſtatiſ ſubiectooſ eſſe omneſ iubet, cum qui ipſiſ reſtiterint, ipſi ſibi ipſiſ damnationem inueniant. Porro uera, perfectæq; ſubiectorum aduerſuſ moderatoreſ ordinis obedientia in eo cernitur, ſiquiſ ex eiſ conſilio non à rebuſ modo flagitiouſ abſtineat, ſed ſi, ne ea quidem, quæ laudabilia ſunt, ſine ſententiâ illiſ faciat. Nam continentia, & omniſ corporiſ incommodorum perſeſ uoluntateſ hæc quidem comparata ad aliquid ſunt, at ſiquiſ propriæ obſequentiſ uoluntateſ

Rom. 13. 4

tati spretis consilijs antistitis sui, id facere uoluerit, quicquid ipsi collibitum sit, hinc plus erit, quod faciet mali, quam quod boni. Qui enim potestati resistit, Dei ordinationi resistit. & premium obedientiae maius est, quam recte facta cum continentia. Porro nihilo minus communi aequalibus inter se omnes charitate esse animati debent, atque naturaliter homo quisque aduersus sua ipsius membra est. quilibet enim aequaliter sanum totum suum corpus redundat. Verumenim sicut in nobis ipsis, etsi singularum corporis nostri partium dolor, aequè in totum corpus permanat, sunt tamen membra alia alijs nobiliora (neque enim similiter affecti sumus, & cum ex oculo, & cum ex pedis digito laboramus) Sic quoque in cuncto conuentu seruari debet, ut uidelicet cum aequaliter misericordia ex malis cuiusque moueamur, & similiter charitate aduersus omnes simus propensi, nihilo minus tamen ipsi, qui utiliores sint, maiorem ut aequum est, honorem habeamus. Quoniam autem aequali prorsus inter se uicissim charitate complecti omnes debent, iustitia uiolatur, quotiescunque in communi conuentu priuatae aliquae coitiones reperiuntur, aut sodalitates. Qui enim unum aliquem magis quam ceteros diligit, is, quod non perfecte ceteros diligit, de seipso indicio est. Quocirca similiter ex conuentu reijcenda sunt, & turpis contentio, & amor iste singularis. Siquidem ex contentione odium, ex amore autem singulari, sodalitateque, suspiciones, inuidiaeque oriuntur. Vbique enim aequalitatis defraudatio, inuidiae, odijque materia, ac seminarium existit ipsi, qui ea defraudantur. Quare factum est ut praecipuum etiam à Domino nobis sit, ut bonitatem imitemur illius, qui solem suum oriri facit super iniustos, nihilo minus atque super iustos. Quem admodum igitur Deus promiscue omnibus lucem impartitur, sic imitatores Dei, charitatis ipsorum radium aequaliter communicare omnibus debent: quandoquidem unde charitas abest, eò prorsus eius loco odium succedit. Quod si, ut Ioannes ait, Deus charitas est, sine dubio necesse est Diabolum odium esse. Ut igitur qui charitatem habet, is Deum habet, sic qui odium habet, is Diabolum in seipso nutrit. Quocirca aequalis, similisque ab omnibus tenenda aduersus cunctos charitas est, unicuique autem separatim is, qui conuenire uisus fuerit, honos habendus. In his autem, quos hoc modo charitas inter ipsos coniunxerit, ac copularit, ad maioris amoris cumulum conciliandum, nihilo plus momenti afferet naturalis sanguinis necessitudo: neque si aliquis quidem frater alicuius germanus sit, filius uel, aut filia, huic maiorem charitatem quam ceteris consanguinitatis uinculum conciliabit. Qui enim in rebus huiusmodi naturam sequitur, is plane declarat seipsum nondum ex toto à natura recessisse: sed adhuc sub corporis dominatione remanere. Sermo inutilis, & quae in mutuis familiaribus congressionibus mentis importuna nasci solet distractio, prorsus exterminantur, ac si quid ad animarum aedificationem utile sit, de hoc tantummodo sermo habeatur. Quin in ipsi ipsi quoque quae

Matth. 5. 8.

1. Io. 4. 6.

A que quae utilia sunt, ordinis, modestiaeque, & temporis ad loquendum idonei habenda ratio est: & quae dicenda sunt, ea ab ipsis dici debent, quibus permissum sit loqui. Quod si ex inferiorum numero aliquis sit, is tandiu expectato, quoad à superiore ad loquendum fuerit inuitatus. Sursurrationes uero, atque in aurem locutiones, & quae per nutus fieri solent, significationes, haec omnia à fratrum conuentu longissime submouentur. Nam & detractionis suspicionem habet susurratio, & quae nutu fit significatio, ea fratri indicio est dolum in re obscure aliquem latere. Porro ex istiusmodi rebus odia, suspicionesque nascuntur. Quoties uero de re inter se aliqua colloquuntur, uocis modum ipsis necessitas ipsa definit, ut scilicet cum eo, qui propinquior sit, prescius agatur, qui autem remotior, is altiore aliquanto uoce appelletur. Illud autem ut aliquis in dando alii cui consilio, hortatione uel de re aliqua adhibenda, maiore, asperioreque utatur uocis sono, hoc, ut res contumeliosa, è conuentu prorsus amouetur. Egredi uero extra monasterium, praeterquam ubi statutis temporibus necessitas postulauerit, nemini licitum esto. Verum quoniam non uirorum modo conuentus sunt, sed etiam uirginum, caetera quidem omnia quaecunque hactenus praecipua tradidimus, aequè utriusque communia sunt. Vnum tamen illud scire conuenit, longe accuratiorem, maioremque in foeminarum uita quam in uirorum, disciplinam requiri, ueluti uoluntariam paupertatem, quietem, obedientiam, studium in sorores, cautionem in publicum prodeundi, diligentem quibuscum colloquium sit, animaduersionem, parem inter ipsas mutuo beneuolentiam, & illud, quod nulla seorsum apud eas conuenticula sint. In his enim omnibus in uirginum uita accurandis, maiore quodam multo opus est studio. Porro cui communis disciplinae commissa moderatio fuerit, ea non quae iucunda sororibus sint, quaerito, neque illud studeto, ut adiuuandis illarum cupiditatibus earum sibi studium adiungat: sed illud agito semper, ut reuerentia grauitate, seueritateque, se illae & metuant simul, & reuerentur. Siquidem scire illud debet, eorum omnium, quae in communi commissa delicta fuerint, rationem se apud Deum reddituram. Similiterque sorores ipsae ne utique à magistra sua illa quaerunt, quae suauia, sed quae utilia sint, ac fructuosa, neque de ipsis quae sibi imperentur, litigiose cum ea disputant. Huiusmodi enim consuetudo meditatio quaedam, ac uia est ad rebellionem. Sed sicut praecipitis Domini, reiecta omni disceptatione, auctoritatem summam tribuimus, scientes quod omnis scriptura diuinitus inspirata etiam utilis est: sic sorores quoque iussa antistitis suae omni cum animi expletione suscipiunt, omniaque quae sibi data ab illa consilia fuerint, alacri animo obediunt: non ex tristitia, necessitate uel, ut uidelicet fructuosa ipsis obediuntia sit. Neque uero modo in eo consilijs illius obtemperant, cum ea doceantur quae ad maiorem quam aulam arctioris disciplinae seueritatem spectent, uerum in eo etiam ipsi auscultant, quandocumque uel à ieiunio cessare, uel idoneum ad reficiendas amissas uires

2. Tim. 3. d.

2. Cor. 9. b.

uires cibum fumere ipsas iusserit, aut aliud quippiam eorum, quæ ad laborum leuationem pertineant, ita postulante usu, faciendum adhortetur, cum illud planissime sibi habeant persuasum, legem esse, quicquid ab illa dicatur. Quoties uero ex necessitate aliqua inciderit ut de re aliqua earum, quæ quotidianus uitæ usus requirit, facienda uerba sint, apud uirum aliquem, siue apud eum, cuius procuratio illa sit propria, siue apud alium quemuis, cuius ad id quod quaeritur, utilis esse opera possit, sanè esse antistita debet, quæ loquatur, adhibitis secum de fororum numero una, altera uel, quæ & propter spectatam ipsarum superioris uitæ probitatem, & ætatis maturitatem, sine periculo in conspectum & colloquium uenire alicuius possint. Si uero sit aliqua, cui ipsi seorsum utile aliquid in mentem uenerit, quod dicat, hæc de eo cum magistra communicato, atque ita quod efferendum fuerit, per illam efferetur.

Eiusdem Prooemium in Præ-

CEPTIONES LATINVS DIS-
PVTATAS.

Dumquam Dei munere in nomine Domini nostri IESU Christi in unum conuenimus, qui eundem secundum ueram pietatem uiuendi nobis finem proposuimus, uosque haudquaquam obscure præ uobis fertis, eorum, quæ ad salutem uestram pertineant, expetere aliquid discere, mihique uicissim iustitiam Dei annuncianti necessitas incumbit: quippe Apostoli uerba illa dies noctesque assidue mecum memoria uersanti quando ait: Per triennium nocte & die non cessauit cum lacrymis monere unumquemque uestrum: cum egregie ad hoc ipsum accommodata huius occasio temporis sit, tum non minus etiam idonea loci ipsius opportunitas est, qui ab omni externo strepitu tumultuque longissime sit remotus, & ut hoc facere possumus, pacatissimam nobis quietem largiatur: Hæc igitur cum ita sint, agedum inter nos uicissim alij pro alijs oremus: uos quidem, ut nos consensuris nostris dare possimus tritici mensuram in tempore opportuno: nosque item, ut uos suscepto sermone nostro, more feracis soli, perfectum, & multis partibus uberiore iustitiæ fructum afferatis, sicut scriptum est. Obsecro igitur uos pro peccatis nostris, incipiamus aliquando solliciti esse de animabus nostris, doleamus superioris uitæ uanitatem, de eo, quod ad uiuendum nobis reliquum est, temporis spatio attentiore cura cogitemus ad gloriam Dei, & CHRISTI eius, itemque uenerabilis, sanctique Spiritus.

Act. 20. f.

Matth. 13. d.

A Spiritus. Nolumus obsecro perpetuo in hac socordia, dissolutioneque permanere, ne, dum quod præ manibus est, in aliud semper tempus reijcimus, atque in perendinum, ac reliquos ordine insequentes dies recte uiuendi initium differimus, inopinantes deinde ab eo qui animas nostras repetit, imparati à bonis operibus inuerti, ab illa nuptialis thalami lætitia aspellamur, ac tum demum, cum id prodesse nobis nihil iam poterit, alieno tempore lamentemur: tuncque male prætermissum uitæ tempus deploramus, quando nullus amplius querelarum esse poterit fructus. Nunc tempus acceptabile, inquit Apostolus, nunc dies salutis. Vita hæc poenitentia uita est, illa præmiorum: hæc laborum, illa mercedis: hæc tolerantia, illa consolationis. Nunc adiutor conuertentium se à uia mala est Deus, tunc seuerissimus factorum omnium humanorum pariter ac delictorum, cogitationumque formidolosissimus inquisitor. Nunc in indulgendo illius bonitatem experimur, tunc in iudicando æquitatem cognoscemus, cum uidelicet resurrexerimus, alij ad supplicium æternum, alij ad uitam æternam, & receperit unusquisque secundum opera ipsius. Quousque tandem præceptis CHRISTI, à quo ad cœleste ipsius regnum uocati sumus, obtemperare cessabimus? Nonne ad nosmetipsos redibimus aliquando? nonne à praua nos communis uitæ consuetudine abducemus? & ad perfectionem Euangelij conferemus? Nonne ante oculos nobis horribilem atque insignem illum nouissimi iudicij diem proponemus? quando qui recte uixerint, ad dexteram Dei collocabuntur, & cœleste regnum adipiscuntur: contra, qui male, ad sinistram retrusos ignis gehennæ, & sempiternæ tenebræ perpetua caligine inuoluent. Ibi, inquit, erit fletus & stridor dentium. Enim uero nos quidem cœleste regnum concupiscere nos dicimus, de ijs autem rebus, per quas illud assequi possumus, solliciti nihil sumus. Cumque nullum pro tenendis Domini mandatis laborem uelimus suscipere, uana quadam persuasione patres nos cum illis honores adepturos putamus, qui usque ad mortem ipsi peccato resisterunt. Quis quaeso unquam qui sementis tempore, domi defederit ociosus, aut etiam dormiens, ubi postea messis aduenit, sinum suum manipulis impleuit? Quis ex uinea, quam ipse non plantauit, uuas unquam collegit? illorum enim sunt fructus, quorum & labores, sicut coronæ præmiisque illorum, qui uictores euaserint. Quis enim eum, qui ne in certamen quidem cum aduersario descendit, corona unquam dignauit? cum ad eam promerendam, non uictoria modo, sed legitimus etiam in certando modus requiratur, ut est apud Apostolum, quod quidem nihil aliud est, quam ut eorum, quæ obseruanda descripta sunt, nihil omnino quicquam prætermittatur, ac singula ita fiant, ut à præscripto nihil discatur. Beatus enim, inquit, seruus ille, quem cum uenerit dominus eius, inuenerit non simpliciter quiduis facientem, sed sic facientem. Et, si recte quidem obtuleris, non recte autem diuiseris, peccasti. Nos uero si uel unicum nos mandatum confecisse arbitrati sumus (neque enim con-

q fecisse

2. Cor. 6. d.

Matth. 25. c.

Luc. 12. e.

Gen. 4. d.

fecisse nos dixerim : omnia siquidem, si quis recte illorum finem perpen-
 derit, connexa illa inter se ac coherentia reperiet: atque adeo, ut uno solu-
 to, reliqua etiam omnia una cum eo solui necesse sit) non propter ea,
 quæ facere negleximus, metuimus ne poenæ dandæ nobis sint; sed pro
 eo quod recte fecerimus, præmia uidelicet atque honores expectamus.
 Qui de decem talentis, quæ deposita apud se sint, unum aut alterum reti-
 nuerit, reliqua uerò omnia domino reddiderit, non ea re iustus habea-
 tur, quod maiorem partem reddiderit, sed improbus ac fraudulentus,
 quod minore illa defraudarit, arguetur. Sed quid dico defraudarit?
 quandò cui unum modò talentum creditum fuerat, & illud ipsum, quod
 acceperat, integrum, ac nulla ex parte imminutum reddiderat, propterea
 quod ad illud quod sibi datum erat, nihil acquisuerat, male uideamus
 fuisse multatum. Simili ratione, qui decennium totum debitum patri ho-
 norem habuerit, is si eum postea semel tantum pulsauerit, non ut bene
 de illo meritis, honore aliquo afficitur, sed ut patricida condemnatur.
 Euntes, inquit Dominus, docete omnes gentes, docentes eos, non hæc
 quidem obseruare, illa autem negligere, sed omnia obseruare, quæcunq;
 præcepi uobis. In quam sententiam illa etiam scripta sunt ab Apostolo:
 Nemini dantes ullam offensionem, ut non uituperetur ministerium nos-
 trum, sed in omnibus exhibentes nosmetipsos, sicut Dei ministros. Ne-
 quæ enim, si præcepta non omnia ad salutem, quam petimus, necessaria
 essent, literis omnia fuissent mandata, neque aperte fuisset edictum, ut om-
 nia seruantur. Quid enim quæso mihi reliqua omnia, quæcunq; re-
 cte fecero, sunt profutura, si quod fratrem meum modò fatuum appella-
 uero, iccirco sempiternis gehennæ cruciatibus addicendus sum? Quem
 admodum, quid prodest alicui, data à plerisque libertas, si is uel uni mo-
 dò seruiat? Qui enim peccatum facit, inquit, seruus est peccati. Quid ue-
 ro in hoc esse emolumenti potest, ut quis prauas omnes cupiditates suas
 compressas teneat, si is idem corpus suum uni tantum addictum perden-
 dum tradat? Sed hic dicit aliquis fortasse: Quid obsecro maxima Chris-
 tianorum pars, quæ Dei omnia præcepta non seruat, ita ne propterea
 quod quibusdam satisfecerit, nullum ex ea re referet fructum? Ad hæc
 scitum fuerit, si illud principis apostolorum recordemur, meminimusq;
 cum post tot iam præclara eius facta toties fuisset beatus appellatus, ei di-
 ctum fuisse illud, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. Neq; nunc
 illud dico, quod neque id, quamobrem grauem adeo comminationem
 audiuit, eiusmodi erat, quod ipsius aut negligentiam ullam, aut super-
 biam indicaret: quin contra potius obseruantia ac reuerentia ipsius er-
 ga dominum suum signum fuisse uel maximum. Sed dicat aliquis hoc in
 loco fortasse, haberi in sanctis literis, saluum futurum, quicumq; inuoca-
 uerit nomen Domini, ac propterea satis esse unicuique ad salutem adipi-
 scendam, hanc Domini nominis inuocationem. Verumenim is etiam
 audiat uelim, quæ dicantur ab Apostolo: Quomodo ergo inuocabunt
 eum,

Matth. 28. d.

2. Cor. 6. d.

Ioan. 8. d.

Ioan. 13. d.

Rom. 10. c.

A eum, in quem non crediderunt? Quod si non credis, audi quæ Domi-
 nus dicat: Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in re-
 gnum cælorum: sed qui facit uoluntatem patris mei, qui in cælis est, quan-
 do is etiam qui Domini uoluntatem facit, nisi eo modo, quo Deus uult,
 & charitate, quam aduersus Deum habeat, inductus hoc faciat, studium
 ei illud nihil prodest: idq; ex sententia ipsius Domini nostri IESU CHRIS-
 TI, cuius uerba sunt hæc: Faciunt enim ut uideantur ab hominibus.
 Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Vnde sanè admonitus est
 Paulus ut diceret: Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates
 meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non
 habuero, nihil mihi prodest. Prorsus autem tripartitam hanc ego sum-
 mam Deo parendi necessitatem animaduerto. Nam aut metu supplicij
 à uitijs declinamus, atque ita animum seruilem induimus: Aut mercedis
 spe ducti, ad utilitatem nostram præceptorum obseruationem referimus,
 atque hoc modo mercenarijs efficitur similes: Aut postremò honestate
 ipsa impulsij, charitateq;, quam erga ipsum habemus à quo legem accepi-
 mus, gaudentes quod digni habiti simus, qui adeo glorioso, ac benigno
 seruiremus Deo, ipsi paremus, atque hoc modo bonorum filiorum erga
 parentes suos animum imitamur. Neq; igitur, qui aut supplicij metu im-
 peranti aliquid Deo obtemperat, assidueq; suspectam negligentia poe-
 nam habet, is cum eorum, quæ facere iussus fuerit, partem executus fue-
 rit, partem omittet: quin potius ubicunq; dicto audiens non fuerit, im-
 minentis sibi supplicij grauitatem pertimescet (quæ quidem causa est
 etiam quamobrem & beatus is nominetur, quicumque ex religione ad om-
 nia pauca) in ueritate autem stabilis stat, uereq; dicere illud potest:
 Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris
 est mihi ne commouear. Siquidem uolens animum nunquam inducit,
 ut eorum quicquam prætermittat, quæ officij necessitas fieri oportere
 præscribat. Similiterq; illud etiam: Beatus uir qui timet Dominum.
 Quid ita? quia in mandatis eius uolet nimis. Ex quo sanè colligitur non
 esse eorum, qui timent Deum, eorum aliquid prætermittere quæ præce-
 pta sint, aut negligenter exequi. Sed neq; mercenarius animum unquam
 inducet, ut eorum sciens aliquid negligat, quæ præcepta sunt. Qui enim
 fieri poterit, ut suscepti in cultura uinæ laboris mercedem ferat, nisi quæ
 in pactione continentur omnia perfecte præstiterit? quandoquidem si
 uel unum modò, de his, quæ necessaria sint, neglexerit, is inutilem seipsum
 Domino reddidit. Quis est autem qui damni mercedem, iniuriæ auctori
 persoluat? Tertium erat, opera, quæ ex charitate dabatur. Hic quæro,
 quis est filius, qui proposita ipsi parentis gratia, cum in rebus illi maiori-
 bus obsequatur, in his quæ leuioris momenti sint, prudens ipsum uelit
 offendere? ac non multò magis uerborum Apostoli illorum meminere,
 Et nolite contristare Spiritum sanctum, in quo ob signati estis? Qui igitur
 tur maiorem præceptorum partem obire neglexerint, hi quo tandem in

Matth. 7. c.

Matth. 6. d.

1. Cor. 13. b.

Psal. 15. c.

Psal. 111. d.

Ephes. 4. g.

horum se numero reponi uolunt? qui neq; Deo, ut parenti obsequantur, **C**
 neque ut magna pollicenti obediant, neq; ut Domino seruiant? Si enim
 pater sum, inquit, ubi est gloria mea? Et si dominus sum ego, ubi est timor
 meus? Qui enim Dominum timet, is in mandatis eius uolet nimis.
 Per transgressionem autem legis, inquit, Deo contumeliam facis. Qua
 ratione igitur qui in uoluptate magis, quam in Dei mandatis uitam agere
 maluerimus, uitæ beatitudinem, & æquale cum sanctis in coelesti repu-
 blica ius, & cum angelis uoluptates ante **CHRISTI** conspectum nobis
 pollicemur? Prorsus amentium inanis est ista cogitatio. Quis enim unâ
 cum Iob potero ego collocari, qui ne leuissimum quidem incommodum
 unquam cum gratulatione susceperim? Quis cum Dauid, qui lenitatem
 aduersus hostem non adhibuerim? Quis cum Daniele, qui non perpetuo
 ieiunio, & precatione assidua Deum exquisiuerim? Quis deniq; cum san-
 ctis singulis uiris, qui illorum uestigia secutus non sim? Quis quæso est lu-
 dorum arbiter adeo nullo iudicio, qui paribus censeat oportere coronis
 dignari, & qui ex certamine uictores euaserint, & qui nullum in certami-
 nibus laborem suscipere uoluerint? Quis exercitus ductor unquam in æ-
 quam prædæ partem cum uictoribus eos uocauit, qui nusquam in prælio
 comparuerint? At enim bonus est Deus, at idem etiam est iustus. Porro
 iustitiæ proprium est, ut suum cuiq; pro merito reddatur. sicut scriptum
 est: Bonis benefac Domine: declinantes autem, in obligationes adducet
 Dominus cum operantibus iniquitatem. Misericors est Deus, at idem **D**
 etiam est iudex. Diligit enim, inquit, misericordiam & iudicium Domi-
 nus. Idcirco, misericordiam, inquit, & iudicium cantabo tibi Domine.
 Qui autem illi sint, aduersum quos ille misericordiam utatur, nimirum ex
 uerbis illis didicimus: Beati mundo corde, quoniam ipsi misericordiam
 consequentur. Siquidem neque iniuste clemens est, neque inclementer ius-
 tus. Misericors enim & iustus est Dominus. Hæc igitur cum ita sint, nos-
 limus quæso nos Deum ex dimidia tantum parte cognoscere, neque eius
 erga nos bonitatem, causam ad ignauiam arripiamus. Propterea toni-
 trua, propterea fulmina, ne bonitas contemnatur. Qui solem oriri facit,
 is cæcitate etiam multat. Qui imbrem dat, etiam ignem pluit. Illa clemen-
 tiæ, hæc seueritatis, ut uel per illa ad amandum alliciamur, uel per hæc ad
 metum assuescamus, ne nobis quoq; dicatur: An diuitias bonitatis eius,
 & patientiæ & longanimitatis contemnis? ignorans quod benignitas
 Dei ad poenitentiam te ducit: Secundum autem duritiam tuam, & impo-
 nitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ. Quoniam igitur neque salui
 esse possunt, qui opera, quæ fieri Deus iussit, non fecerint, neque periculo
 uacat, si quis eorum aliquid præterierit, quæ imperata sint (siquidem gra-
 ue est hoc arrogantiae genus, uelle nos legislatoris iudices assidere, & de-
 latis ab eo legibus pro arbitrio nostro alias asciscere, alias repudiare)
 Agedum nos qui ueram tueri pietatem habemus in animo, quiq; quies-
 tam

A tam, & uacuum negocijs uitam, tanquam ad conseruanda Euangelij
 præcepta adiutricem nobis sumus amplexi, communiter suscepta cura,
 rationem quisq; ineamus, ne quid omnino eorum, quæ à Deo iussa sunt,
 nos effugiat. Etenim, si hominem Dei oportet perfectum esse, sicut scri-
 ptum est, & ita esse oportere allata superius ratio docuit: prorsus necesse
 est, ut præceptis is omnibus defungendis efficiatur perfectus in mensu-
 ram ætatis plenitudinis **CHRISTI**, quando etiam ex diuina lege ani-
 mal quod aliqua sui parte curtum sit, etiam si sit mundum, Deo ad sacri-
 ficium acceptum non est. Quamobrem quod sibi abesse quisque arbitra-
 tur, hoc communiter in medium omnibus consultandum proponito.
 Facilius enim id adhibita à multis diligenti peruestigatione, in lucem
 eruetur, quicquid cognitionem nostram nunc fallit, quippe cum Deus
 uidelicet, sicut pollicitus est **IESVS** Christus Dominus noster, largitu-
 rus sit nobis, ut à Spiritu sancto admoniti, doctiq; inuenire possimus
 quod quærimus. Quemadmodum igitur mihi necessitas incumbit, &
 uæ mihi nisi euangelizauero, itidem uos quoq; in pari mecum estis peri-
 culo, si aut in exquirendo segniores, aut ad ea quæ tradita uobis fuerint,
 conseruanda, & re ipsa conficienda, lento animo fueritis, ac dissoluto.
 Propterea Dominus dicit: Sermo, quem locutus sum, ille iudicabit eum
 in nouissimo die. Et item: Seruus, qui nescierit uoluntatem domini sui,
 & fecerit digna plagis, uapulabit paucis. qui uero scierit, & non fecerit,
 uapulabit multis. Oremus igitur communiter fratres, uos quidem, ut
 hoc delatum mihi loquedi munus careat offensione, ego uicissim, ut do-
 ctrina mea uobis accidat fructuosa. Tanquam igitur, qui sciamus
 fore, ut ex aduerso nobis ante **CHRISTI** tribunal ea sta-
 tuantur, quæ in diuinis literis memorata sunt: Arguam
 enim te, inquit, & statuam cōtra faciem tuam pec-
 cata tua: Ita aduigilemus, & quæ dicuntur
 sedulo attendamus, studiosq; in id in-
 cumbamus, ut re ipsa diuina præ-
 cepta conficiamus, quia ne-
 scimus qua die, aut qua
 hora Dominus nos
 ster uentur-
 rus sit.

CAPITA REGVLARVM EARVM, QVAE
FVSIVS DISPV TATAE APPELLAN
TVR: VEL, INTERROGATIO,
NV M MONACHORVM, ET
RESPONSIONVM
D. BASILII.

- I De ordine & serie mandatorum Domini.
II De charitate aduersus Deum, & quòd naturaliter insita hominibus est ad exequenda Dei mandata & propensio & facultas.
III De charitate erga proximos.
IIII De timore Dei.
V De eo, quomodo quis assequi possit, ne mente ad futiles cogitationes distrahatur.
VI Quòd necessaria res est secessio.
VII De eo, quòd cū ihs debemus uiuere, qui unū & eūdē sibi nobiscū uitę finē propositū habēt, idēq; eo cōsilio, ut rē Deo gratā faciamus: & quòd difficilis simul, ac periculosa res est, solitariū uiuere.
VIII De nuncio rebus uitę huius remittendo.
IX Quòd naturali sibi necessitudine cōiunctis, ad solitariam uitam accedens aliquis, relinquere pecunias suas non debet.
X Quinam ad uitę genus illud, quod secundum Deum est, admitti debeant, & qua ætate, & quomodo.
XI De seruis.
XII Quomodo admittendi sint, qui matrimonio sunt coniuncti.
XIII Quòd rudibus adhuc utilis est per silentium in pietate colenda exercitatio.
XIIII De ihs qui religiosam uitam professi sunt, tum professionem illam conantur rescindere.
XV Quomodo pueri assumi debeant, quomodoq; educandi, & de professione uirginum.
XVI De continentia.
XVII Quòd in risu etiam continentia seruari debet.
XVIII Quòd omnia sunt degustāda, quæcūq; in mēsa nobis apponant.
XIX Qui sit modus in continentia seruandus.
XX Quomodo, quod ad cibos ptinet, accipi à nobis hospites debeāt.
XXI Quæ à nobis teneri ratio debeat in seccionibus, accubationibus uel, quādoq; ad prandium, cœnam uel uentum sit.
XXII Quod uestimenti genus conueniens sit homini Christiano.
XXIII De Zona.
XXIIII De modo uiuēdi, quem cōmuniter tenere inter se fratres debent.
XXV Quòd in magno periculo uersatur, quicūq; cū cæteris præsit, delinquentes non arguit.
XXVI Quòd omnia cordis arcana cum antistite communicari debent.

- A XXVII Quòd ipse etiam antistes ab ihs, qui maioris in cōuentu auctoritatis sunt, admoneri debet, si aliqua in re offendat aliquādo.
XXVIII Quomodo cūcti animo affecti esse aduersus contumacē debēt.
XXIX De ihs, qui cum elatione animi, aut murmuratione laborant.
XXX Cuiusmodi animi affectu fratrum curā gerere antistes debet.
XXXI Quòd nullo modo refugere debemus, siquādo ministrare nobis antistes uelit.
XXXII Quomodo animati esse aduersus illos debemus, qui naturali nobiscum necessitudine coniuncti sint.
XXXIII Quæ ratio seruari debeat in colloquijs cum fororibus.
XXXIIII Qualē esse illū par sit, q; res ad usum fratrū necessarias dispēset.
XXXV Nūqd i uno et eodē pago plures cōstitui fr̄m cōuētus debeāt.
XXXVI De ihs, qui extra reliquorum societatem egressi, in solitudinem seorsum secedunt.
XXXVII Nunquid propter orationes, psalmorum uel decantationem negligi opera debeant, & quæ tempora apta sint orationi, & primò an laborandum sit.
XXXVIII Cuiusmodi artificia professioni nostræ conueniunt.
XXXIX Quæ ratio teneri debeat in operibus diuēdendis, quæ uel item in peregrinando.
XL De negociationibus quæ in celebritatibus dierum solennium agitari solitæ sunt.
B XLI De imperio & obedientia.
XLII Quid in opere faciēdo spectare debeāt illi, quicūq; opus faciūt.
XLIII Quales esse illos conueniat, qui alijs præsumunt: quomodoq; qui in ipsorum ditione sint, gubernare.
XLIIII Quibus permitti debeat, ut domo absint: quomodoq; item ihsdem, cum se domum receperint, exquirendi.
XLV Quòd præter antistitē, aliū etiā esse quēdā oportet, qui illo absente, uel alijs in rebus occupato, fratrū curā possit suscipere.
XLVI Quòd neq; nra, neq; fratrū nostrorū peccata celare debemus.
XLVII De ihs, qui quæ statuuntur ab antistite, nolunt admittere.
XLVIII Quòd consilia antistitis curiose inuestigāda nō sunt, sed unusquisq; assignatū sibi munus exequi, quantum possit, debet.
XLIX De controuersijs, quæ oriri solitæ sunt inter fratres.
L Qualis esse antistitis obiurgatio debeat.
LI Quō corrigi debeat culpa illius, q; peccatū aliquod admiserit.
LII Cuiusmodi mente irrogatas sibi aliquis animaduersiones debeat accipere.
LIII Quomodo artium magistri corrigere pueros debeant.
LIIII Quòd de rebus suis cōicare inter se uicissim antistites debent.
LV Nunquid à ueræ pietatis proposito alienum sit uti præceptis medicinę, an non.

BASILII MAGNI
ARCHIEPISCOPI
CAESAREEN-
SIS

REGVLARVM FVSIVS
DISPVATARVM
LIBER.

De ordine & serie mandatorum Domini.

CAP. I.

QVANDO, ut audimus, potestatem ex te quærens di nobis facis, illud abs te scire expetimus cum primis, nunquid ordo aliquis, series ue sit in mandatis Dei, ita uidelicet, ut unum primum sit, alterum secundum, ac reliqua deinceps simili modo: an, quod ad primum locum attinet, paria omnia inter se sint, ita ut secure possit quiuus auspicari, unde uelit, ueluti in circulo aliquo.

RESPONSA

VETVS est ista quæstio, & iam olim antè in Euangelio tractata, quando scilicet iurisperitus ille accessit ad Dominum, eumq; ita est percontatus: Magister, quod primum mandatum est in lege? & is illi respondit sic: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua, & ex tota mente tua. hoc est primum & magnum mādatum. Secundum autem simile huic. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ex quibus uerbis sine dubio illud apparet, statuisse Dominum ordinem in mandatis suis, quippe qui primum illud ac maximum esse mandatum pronunciauerit, quod est de charitate aduersus Deum. Secundo autem loco, & simile illi primo, imò quod primi perfectionem in se continet, & ex quo illud pendet, hoc de diligendo proximo. Quocirca cum ex his, quæ modò citauimus, tum ex alijs etiam, quæ in sacris literis feruntur, ordo seriesq; in omnibus Domini mandatis animaduerti potest.

De charitate aduersus Deum.

CAP. II.

AGè igitur, quando ita est, primo de charitate nobis ediffere, quæ est aduersus Deum. nam quod charitas haberi debeat, id iam audiuius: quomodo autem eius compotes esse possimus, hoc uerò ex te scire desideramus.

Responsio

RESPONSIO.

SA NE' quæ aduersus Deum charitas est, ea non in doctrinæ præceptis posita est. Neque enim aut luce gaudere, aut uitam diligere, aut eos charos habere, à quibus geniti, educati ue sumus, à quoquam didicimus. Sic igitur ac multò etiam magis, nulla charitatis in Deum externa est disciplina: sed illico ut conflatum est animal (de homine loquor) insita ei naturalis etiam quædam rationis est uis, quæ in seipsa amandi necessitudinis initia continet. Eam ubi schola diuinorum præceptorum excepit, & diligenter excolere, & scièter alere, & Dei munere ad maturitatem usq; perducere confueuit. Quamobrem nos quoq; studio uestro ueluti ad finem, quem nobis proposuimus, necessariò assensu, Deo permittente, uobisq; uestris nos orationibus adiuuâtibus, dabimus operam, ut intus occultam in uobis diuini amoris scintillam pro data nobis à Spiritu sancto facultate, excitemus. Verumenim illud scire nos conuenit, cum re ipsa hæc una tantummodo uirtus sit, eiusmodi tamen esse eius uim, ut cætera mandata omnia conficiat atque comprehendat. Qui enim diligit me, inquit Dominus, mandata mea seruabit. Et item: In his duobus mandatis uniuersa lex pendet, & prophetæ. Neq; uerò omnia quæ huc afferri possent, in præsentia nobis animus est subtiliter persequi. Siquidem si hoc facere uellemus, imprudentes omnia, quæcuncq; de diuinis dici præceptis possent, hanc unam in partem aggereremus. Sed id tantummodo, quantum facultas nostra fert, & ad id, quod hoc tempore spectamus, facit, uos de ea, quam Deo debemus, charitate commonebimus: si prius illud dixerimus, ad omnia nos, quæ descripta nobis à Deo præcepta sunt consequenda, naturales etiam ab ipso facultates accepisse: idq; ea re nimirum, ne aut grauare illis pareremus, perinde quasi insolens aliquid à nobis exigeretur, neue contra, causam haberemus, unde animis efferremur, ut qui plusquam quantum nobis datum esset, ipsi conferremus. Saneq; facultates hæc eiusmodi sunt, ut si his recte, & ut par est, usi fuerimus, egregie pietatem tenentes, ei, quæ cum uirtute coniuncta est, uitæ satisfacere possimus: contraq; si earum deprauata à nobis uirtus sit, proni in uitia delabamur. quandoquidem hæc est uitæ definitio, prauus & à præceptis Domini abhorrens usus earum facultatum, quæ boni causâ datæ nobis à Deo sunt: quemadmodum contra uirtutis, quæ ex Deo est, earundem usus, bona adhibita mente, præceptis Domini conueniens. Quod cum ita sit, sine dubio hoc idem etiam dici à nobis debet de charitate. Cum igitur præceptum nobis sit, ut charitatem in Deum habeamus, in ipso confestim ortus nostri initio, uim quandam nanciscimur, per quam nostrapte sponte ad ipsum diligendum impellimur: ad quam quidem rem confirmandam, nihil est cur argumenta foris petamus, cum per se quisque, atque adeò in seipso facillime illud possit intelligere. Nam & rerum pulchrarum natura appetentes sumus, neq; hoc impedit, quod inter homines de rerum pulchritudine opiniones sint uariæ: & item sponte nostr

10. m. 14. b.
Matth. 22. d.

Matth. 22. d.

r fra

stra quicquid necessitudine aliqua, propinquitatēq; coniunctum nobis est, diligere, & ihs, quicunq; bene de nobis meriti sunt, charitatem omnem præstare consueuimus sine ulla doctrina. Verum quid est quæso pulchritudine diuina admirabilius? quæ notio Dei maiestate fingi elegantior potest? quod eiusmodi desiderium excogitari, cuiusmodi est illud, quod animæ uitæq; omnibus perpurgatæ diuinitus ingeneratur? adeo uehemens, adeo ue intolerandum? quæ uere syncerēq; dicere illud possit, Ego amore languo. Enim uero neq; oratione explicari, neq; auribus capi possunt fulgura diuine pulchritudinis, licet Luciferi iubar, licet Lunæ splendorē, licet Solis claritatem dicas, obscura ista sunt, si cum eius fulgore comparantur, & nullius profusus precij, si horum similitudine gloriam illam uelis exprimere: plusq; à uera luce distant, si cum ea conferantur, quàm distet profunda nox, & cæcæ noctis tenebræ à clarissima luce meridiana. Hanc dignitatem nemini licet corporis oculis contemplari. Siquidem animo tantum & cogitatione cernitur. Ea si quando sanctorum uirorum quempiam circumfulsit, intolerabilem illorum in animis defixum desiderij aculeum reliquit, quippe qui, cum uehementer eos uitæ huius tæderet, in uoces illas erumpere soliti essent: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Et, Quando ueniam, & apparebo ante faciem Dei? Et, Dissolui, & esse cum CHRISTO longe melius est. Et, Sitiuit anima mea ad Deum fortem uiuum. Et, Nunc dimittis seruum tuum Domine. uehementer enim eam ueluti tetrum quendam carcerem abhorrebant, uel que adeo difficiles ad cohibendum animis erant ijs, quorum mentes Dei amor perstrinxerat. Cum enim inexplebili intuendæ diuinæ pulchritudinis cupiditate flagrarent, illud exoptabant, ut æquata infinito sempiternæ uitæ curriculo, sibi iucunditatis Domini contemplandæ facultas præberetur. Sic igitur, duce natura, sua sponte hominum animi ad rerum pulchrarum expetitionem excitantur. Illud autem proprie uereq; pulchrum est atque expetendum, quicquid est bonum. at bonus est Deus: quod autem bonum est, id ab omnibus expetitur: ergo Deum expetunt omnia. Ex quo sanè colligitur, quicquid recte facimus uoluntate nostra, eius faciendū uim, nos natura etiam in nobis insitam habere, eos modo, quorum rectam rationem non penitus uitiositas deprauarit. Quamobrem necessarium à nobis ueluti æs alienum charitas erga Deum requiritur, qua carere malum est, malorum omnium longe grauissimū. Etenim alienatio à Deo, auersioq; cui modo ea contigerit, malum est, omnibus, quæ in gehenna expectantur intolerabilius, ueluti oculo priuatio luminis, etiam si dolor non adsit, itemq; animanti ademptio uitæ. Quod si ihs etiam, qui geniti sunt, naturalis erga eos, qui ipsos genuere, charitas inest, quod ex ea animi affectione comprobatur, quam cum brutas animantes, tum ipsos etiam homines, ipsa prima ætate aduersum matres habere animaduertimus, ne quæso id committere uelimus nos, ut aut rationis inopia paruos, aut immanitate feras bestias antecedere uideamur, qui & alieno

Cant. v. b.

Psal. 119. d.
Psal. 41. d.
Philipp. 1. c.
Psal. 41. d.
Luc. 2. d.

A alieno scilicet ab eo, unde conditi sumus, animo simus ac uoluntate, nullaq; aduersus illum charitate propensi: quem profectò, ut ex eius bonitate non nosceremus, at certe ob id unum, quod is est, qui nos procreauit, mirabiliter diligere, & charitate summa cōplecti deberemus, perpetuoq; de eius memoria non secus pendere, quàm de parentum suorum teneri infantes soleant. Inter eos autem, ad quos diligendos natura incitatur, sine dubio is præstat, qui bene etiam de nobis meriti sunt. Atq; hæc animi affectio non hominum peculiaris est modò, uerum ipsis etiam cum omnibus fere animantibus cæteris communis est, ut uidelicet eos diligat, à quibus beneficiū acceperunt. Cognouit enim, inquit Esaias, bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui. Nolim autē id dictū esse de nobis, quod sequitur, Israël autem me non cognouit, & populus me non intellexit. Nam de cane compluribusq; eiusmodi alijs animalibus quid atinet memorare, quàm ualde eos ament, à quibus ipsis alimenta præbentur? Quod si natura nobis tributum est, ut ad complectendos beneuolentia atque amore eos excitemur, qui bene de nobis meriti sunt, neq; labor est ullus, quem, ut illis pro collatis in nos officijs gratiam referamus, non libenti animo excipiamus, quænam obsecro inueniri orationis facultas potest, quæ data nobis à Deo beneficia digne satis queat explicare? quæ quidem numero adeò sunt multa, ut numeri uim omnem effugiant: uerò ac magnitudine tanta, ut uel unicum modò ex ijs idoneum sit, propter quod nihil non subeamus, ut illius uoluntati obsequamur. Ac nimis mirum hoc loco missa faciam cætera, quæ quamuis, si per se singula considerentur, magnitudine, ac dignitate mirabiliter excellunt; illorum tamen, quæ ampliora sunt, claritate maiore, non secus ac stellæ eximio splendore radij solis offusæ, ab ea quam ipsa seorsum essent habitura, lucis suæ dignitate desciscunt. Neq; enim uacat omisis ihs, quæ amplitudine præstant, ex ihs, quæ sunt minutiora, Dei erga nos benignitatem metiri. Nulla sit igitur mentio solis exortuum, missæ fiant lunæ conuersiones, cœli temperationes, anni temporum uicissitudines, aquæ cum cœlestes, tum etiam terrestres, mare ipsum unà cum uniuersa tellure, terrestria, aquatiliaq; animantia, nihil de tot uolucrum generibus dicatur, taceantur innumerabiles inter se animalium dissimilitudines: illud quidem certe prætermitti, etiam si maxime uelimus, non potest (quanquam beneficium est eiusmodi, ut cum à cordato modò, ac dicendi facultate prædito uiro silentio præteriri non queat, tum multò minus ita uerbis explicari, ut illius magnitudinem oratio consequatur) quod uidelicet cum ad imaginem ac similitudinem suam hominem Deus procreasset, eiq; honorem illum habuisset, ut se ipsi noscendum tradidisset, ac rationis participem effectum mirabiliter unum præ cæteris animantibus honestasset, eamq; esset facultatem largitus, qua se incredibili rerum, quæ in paradiso essent, pulchritudine intuenda summa cum iucunditate oblectaret, eorumq; omnium, quæ in terris cernerentur, imperium detulisset, postea serpentis fraude

Esa. 1. d.

delusum, atque in peccatum prolapsus, & ex peccato inde in mortem, & in ea deinceps quæ adiuncta sunt morti, neutiquam neglexit, sed legem, qua se tueretur, dedit, angelos custodiæ ac defensionis causa adhibuit, prophetas ad uitia reprehendenda, ac uirtutem docendam misit, libidinum impetus supplicij denunciandis repressit, uicissimq; rerum bonarum studia pollicitationibus excitauit, & exitus, qui ex utriusq; nasci sole-
rēt, sæpenumero in diuersis hominibus ad reliquorum comunefactionem antè declarauit. Cumq; hæc & huiusmodi omnia ab ipso nobis præstita essent, & nos tamen nihilominus obstinati eius imperio obsequi recusaremus, nequaquam eò tamen est aspernatus. Ea enim diuina est bonitas, ut neutiquam nos potuerit destituere: neque illud ardentem eius erga nos charitatem restinxit, quòd optime de nobis meritum spretis delatis ab ipso nobis honoribus in contumelia habueramus. Sed contra reuocati sumus à morte, & ad uitam denuo ab ipso Domino nostro IESU Christo restituti. Qua in re auget miraculi magnitudinem beneficij modus. Siquidem cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens: & infirmitates nostras tulit, & languores portauit, & pro nobis uulneratus est, ut nos liuore eius sanaremur: & à maledicto nos redemit, factus ipse pro nobis maledictum, & ignominiosissimam mortem sustinuit, ut nos ad gloriosam denuo uitam reuocaret. Neq; uerò satis hoc illi fuit, quòd ademptam nobis uitam reddidisset, qui diuinitatis preterea etiam dignitatem est largitus, locaq; in quibus perpetua fruermur quiete, præparauit, ubi quæ futura est lætitiæ magnitudo, ea cogitatione à nemine potest comprehendi. Porro ipse adeo bonus est, ut neque gratiam sibi pro his ullam referri postulet, ac satis habet, si pro ijs, quæ largitus est, à nobis modò diligatur. Quæ omnia quancumq; mecum ipse considero (ut planè quod euenire mihi in animo sentio, apud uos etiam enunciem) terribilis me quidam cum mentis cõsternatione horror inuadit, metuentem uidelicet, ne si aliud agendo in rebus futilibus ac uanis animum occupauero, à Dei charitate deiectus, CHRISTO dedecori sim. Qui enim assidue nunc suis nos artificijs circūuenire, & uitæ huius illecebris inescans omni conatu efficere studet, ut datorum nobis à Deo beneficiorū, Deiq; ipsius memoriã ex animis nostris euellat, is, ubi hinc migrauerimus, cum animarum nostrarum exitio nobis insultans, uehemētissimèq; insectans, contumeliam Domino nostram contumeliose exprobrabit, contumaciãq; ac defectione ab ipso nostra, gloriandi materia aduersus illum uertetur, quòd uidelicet, cum nos ipse neque creauit, neque pro nobis mortem subierit, sibi tamē, spretis, contemptisq; Dei præceptis, obsequentes habuerit. Equidem istam ego futuram aduersus Dominum contumeliosam iactationem, & insolentem hostis gloriationē, grauiora longè esse statuo, quàm ea, quæ sunt in gehenna supplicia, materiam uidelicet nos aduersariò CHRISTI, gloriosius se aduersus illum efferendi extitisse qui

Philipp. 2. d.

Esa. 53. b.

Gal. 3. c.

A conciliandæ nobis causa salutis & mortuus sit & resurrexerit, cui etiã hac ipsa de causa maiorem in modum debitores sumus, sicut scriptum est. Sed hæc hæctenus de charitate, quæ est aduersus Deum. Neque enim ut supra diximus, iccirco hæc à nobis suscepta est oratio, ut omnia in præsentia, quæ de hac re dici possent, singillatim subtiliter persequeremur (neq; enim res patitur) sed illud unum spectauimus modo, ut breuè quandam, & summam capitibus quibusdam comprehensam admonitionem in animis uestris relinqueremus, per quam assidue ad diligendum possent Deum excitari.

De charitate erga proximum.

CAP. III.

Q Vando de charitate, quæ est in Deum, satis iam disputatum est, consequens nunc sit, ut de secundo & ui & ordine mandato disseratur.

RESPONSIO.

B ENIM VERO legem quidem earum, quæ in animis nostris naturaliter ueluti semina quædam insitæ sunt, facultatum cultricem, atq; atricem esse, superiore iam disputatione docuimus. Verum quoniã proximum nostrum iuxta ac nosmetipsos diligere iussi sumus, consideremus, si placet, nunquid facultatem aliquam datam nobis habeamus à Deo, per quam hoc eius præceptum exequi possimus. Quæro igitur, quis est ex omnibus, qui nesciat hominem esse animal mite, & natura congregabile: non autem soliuagum, neq; ferum? Siquidem naturæ nostræ nihil est tam peculiare, quàm mutua inter nos communicatio, mutuaq; alijs aliorum operæ indigentia, & in eos qui eiusdem nobiscum sunt generis, charitas. Eò fit ut Dominus eorum, quæ nobis largitus est, seminum, non iniuria etiam fructus à nobis requirat. Sic enim ille ait: Mandatum meum do uobis, ut diligatis inuicem. Ad cuius mandati conseruationem cum animum ille nostrum uellet excitare, non certissimum ille argumētum, quòd quis ipsius esset discipulus, illud uoluit haberi, si portenta, miracula ue effecisset, esto horum quoq; efficiendorum facultatem per Spiritum sanctum dedisset: Sed quid dicit? In hoc cognoscent omnes quòd discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Et sic ubiq; præcepta hæc duo semper copulat, ut quod proximo quisq; benigne fecerit, id habeat perinde, ac si ipsi factum fuisset. Esuriui enim, inquit, & dedistis mihi manducare, &c. Tum addit: Quatenus autem fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Ex quo sanè intelligi potest, qui primum seruet, eum secundum quoq; per illud ipsum posse seruare, uicissimq; in conseruatione secundi, etiam primum cõtineri, ut uidelicet & qui Dominum diligit, consequens sit eum proximum etiam diligere. (Qui enim diligit me, inquit Dominus, mandata mea seruabit. Idem autem, Hoc mandatū meum est, inquit, ut diligatis inuicem, sicut ego dilexi uos) similiterq; uicissim in quo charitas aduersus proximum sit, eum quoq; charitati satisfacere, quæ est aduersus Deum, quippe cum ipse be-

Ioh. 13. d.

Ibidem.

Matth. 25. c.

Ioh. 13. d.

neficium illud proinde accipiat, ac si in se proprie fuisset collatum. Quare & fidelis ille Domini famulus Moses usque adeo magnam aduersus fratres suos charitatem præ se tulit, ut de libro Dei, in quo scriptus erat, de Ieri se petere non dubitaret, si populo non condonatum esset delictum. Itemque Paulus aperte optare ausus est, ut ipse pro fratribus suis cognatis sibi secundum carnem, anathema esset à CHRISTO, nempe qui exemplo CHRISTI suam cum illorum salute cuperet commutare, & illud tamen etiam simul non ignoraret, non posse fieri, ut is alienaretur à Deo, qui ob charitatem eam, quam in illum haberet seruandi causa maximi omnium mandati, Dei gratiam abiiecisset, sed ob eam causam multo plura accepturum, quam quæ dedisset. Cæterum quod in animis sanctorum charitas erga proximum hucusque progressa sit, ex his, quæ hactenus diximus, satis esse intellectum puto.

De timore Dei.

CAP. IIII.

Atque ipsi quidem, qui ab initio rudes modo ad pietatis ueræ cultum inducuntur, ea, quæ per timorem fit, informatio utilior est, sicut sapientissimus uir Salomon admonet, cum dicit: Initium sapientiæ est timor Domini. Verum uobis, qui ex ea iam, quæ in CHRISTO est, in fantia excessistis, neque lacte iam amplius egetis, sed quod ad interiorum hominem attinet, solido doctrinæ cibo effici potestis perfecti, præceptis rerum magis summas continentibus est opus, ipsæ in quibus uniuersa charitatis Christianæ ueritas contineatur. Quæ in re illud uidelicet est uobis cauendum, ne largissima in uos Dei beneficiorum copia causa sit, cur grauioribus postea supplicijs plectamini, qui scilicet aduersus tantopere bene de uobis meritum ingrati extiteritis. Cui enim commendauerunt multum, plus petent ab eo.

De cohibenda mentis ad futes cogitationes euagatione. CAP. V.

Cæterum illud intelligendum est, nos cum nullius alterius mandati cuiusquam, tum ne charitatis quidem ipsius aduersus Deum ac proximum obseruationem posse præstare, si huc, illucque mentem temere passi fuerimus aberrare. Neque enim artem ullam, scientiam uel quisquam perfecte poterit exercere, qui ea relicta identidem modo ad hanc, modo ad illam transeat: quin ne uel unam quidem modo quis consequi potest, qui quæ ad illius finem accommodata officia sint, ea perfecta non habeat. Siquidem consentanea fini officia etiam sint, oportet, neque enim res est ulla earum modo quæ uia ac ratione tractatur, quæ si officia adhibueris, quæ ab ea sint aliena, recte unquam confici possit. Siquidem natura non fert, ut quod effecturam se ædificandi ars pollicetur, id fingendi artificij officijs consequamur. Similiterque neque si quis se Musicæ studio dederit, is ullo modo ad uictrices pugilum coronas poterit peruenire, cum ad singulos singularum artium fines obtinendos accommodata peculiaris etiam illarum unicuique industria quædam requiratur. Quocirca ipsa etiam, quæ

A quæ ex Euangelio est pietatis cultura, in eo tota posita est, si quis animum suum ab omnibus prorsus mundi huius sollicitudinibus auocarit, seseque funditus ab quauis re, unde animo mentisue distrahi possit, abduxerit. Quamobrem Apostolus quoque licet matrimonium genere ipso effectum cessum, & benedictione habitum dignum, occupationes tamen, quæ ex eo nascuntur, curis his, quæ propter Deum suscipiuntur, opposuit, perinde quasi hæc inter se cohærere non possent, his uerbis: Qui sine uxore est, sollicitus est, quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est de ijs quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori. Simili modo etiam Dominus discipulis suis post adeptam ab ipsis singulari illam, ac defixam animi de rebus Dei affectionem, asseuerans dicebat: Vos de hoc mundo non estis. Idemque è contrario etiam ipsidem asseueranter testificabatur, dicens, fieri non posse, ut Dei cognitionem mundus perciperet, aut Spiritum sanctum acciperet. Pater enim, inquit, iuste, & mundus te non cognouit. Et Spiritus ueritatis: quem mundus non potest accipere. Animaduertimus itaque necesse esse, ut qui modo uere Deum sit secuturus, is à uinculis libidinum rerum uitæ huius solutus sit. Hoc autem eo modo assequimur, si & à superioris uitæ nos consuetudine penitus abducimus, eamque obliuioni funditus mādamus, quandoquidem nisi ab ea nos, quæ ex sanguinis necessitudine nobis cum aliquibus est coniunctio alienauerimus, ac mentis habitu in alium ueluti mundum commigrauerimus, consentaneum in modum uerbis illis Apostoli: Nostra autem conuersatio in cælis est: nullo modo quod quærimus, unquam assequemur, ut Deo uidelicet placeamus, cum præcise Dominus dixerit ipse: Sic omnis ex uobis, qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Hæc autem ubi præstiterimus, omni custodia custodiendum fuerit cor nostrum nobis, neque patiendum, ut assidua de Deo cogitatio ex animis nostris elaboratur, neue futilibus ac uanis rebus cogitandis, eorum quæ mirabiliter ab eo facta sint memoria nostra cõtaminetur: contraque illud agendum assidue, ut ex perpetua ac purissima recordatione impressam in animis nostris piam de Deo notionem, ueluti indelebile aliquod signum circūferamus. Siquidem hæc est ratio, per quam erga Deum acquiri claritas consueuit. Porro ea eiusmodi est, ut cum ad conficienda ipsa Dei mandata nos excitet, tum uicissim quoque ab ipsidem ipsa ad perpetuitatem stabilis conseruetur. Quod ita esse docet Dominus ipse, qui quidem modo dicit: Si diligitis me, mandata mea seruate, modo uero: Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea. Et, quod efficacius etiam possit commouere: Sicut ego mandata patris mei seruauit, & maneo in eius dilectione. Quibus sane uerbis illud nos docet, debere nos, ut quodcunque faciendum nobis opus instituerimus, eius uoluntatem, à quo illud nobis imperatum sit, ueluti finem quandam nobis proponere, ad eamque omne studium nostrum dirigere, quemadmodum alio in loco etiam dicit: Descendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me patris.

Vt enim

Exo. 32. g.

Rom. 9. d.

Ecc. 1. b.

Luc. 12. f.

1. Cor. 7. f.

10. 15. c.

Philip. 3. d.

Luc. 14. g.

Prouer. 4. d.

10. 14. b.

10. 15. b.

10. 6. d.

Vt enim artes hæ, quæ sunt ad uitam necessariæ, ubi fines sibi quosdam suos proposuerint, conuenientia ad eos obtinendos officia etiam postea sua quædam accommodant: sic cum eorum, quæ nos facimus operum omnium, una sit regula, normaque una, nempe uidelicet, ut Dei iussis ex Dei uoluntate pareamus, fieri non potest ut opus nostrum aliter perfecte efficiamus, nisi quandiu illud in manibus nobis est, assidue usque uoluntatem illius, unde id nobis iussum sit semper spectemus. Porro ex hac operis nostri effectione ad uoluntatem Dei accommodanda, illud consequetur, quod ex recordatione illa cum Deo coniungemur. Vt enim faber ferrarius, uerbi gratia, quandocumque dolabram aliquam cudit, si assidue illius memor sit, unde instrumentum illud faciendum redemerit, & præscriptam sibi ab illo formam & magnitudinem animo uersat, & ad eius uoluntatem opus dirigit quod facit (alioqui si eius memoriam menti sibi patiatur excidere, prorsus aut aliud quippiam omnino, aut longe dissimile efficiet ab eo, quod facere instituerat) sic Christianus quoque, si actiones suas omnes, siue minores, siue maiores ad Dei uoluntatem direxerit, is sine controuersia & egregie opus illud perficit, & simul assiduam illius in animo sibi memoriam conseruat, à quo id iussum est facere: uereque illud dicere poterit: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear. itemque Pauli præcepto illi satisfaciunt: Siue manducatis, siue bibitis, siue quid aliud facitis, omnia ad gloria Dei facite. Quod si quis in eo, dum opus administrat, à perfecta illa præscripti norma desciscat, hunc perspicuum est debilem Dei memoriam retinere. Quocirca memores assidue uerborum Domini illorum, Nunquid non coelum & terram impleo ego? dicit Dominus, & Deus appropinquans ego sum, & non Deus de longe, & Vbi sunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ego in medio illorum sum: sic omnia tanquam in oculis illius & agere debemus, & cogitare. Hac enim ratione & perpetuus in nobis timor permanebit, odio habens iniquitatem (sicut scriptum est) animique elationem, ac superbiam, & uias improborum: & charitas conflagabitur, cumulate efficiens illud, quod dictum est à Domino: Non quero uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me, patris. cum hæc firmissima usque in animis nostris hæreat opinio, & quæ recte gerantur, ea iudici, ac remuneratori actionum nostrarum placere, & quæ contra, flagitiose, ab eodem condemnari. Ex quo quidem illud ego etiam necessario existimo sequi, ut qui ita sit animatus, is ne mandata quidem Domini ad gratiam hominum exequi possit. Neque est enim quisquam, qui ubi uere præstantiorem adesse aliquem existimat, eo spreto se ad minus præstantem conuertat. Quin contra potius si aliquando inciderit, ut quæ facit, ea clarioris illius opinione ac iudicio approbentur, ab altero autem illo reprehendenda uideantur, haud dubie ille spreto inferioris uituperatione, clarioris illius approbationem antiquiorem habebit. Quod si hoc in hominibus contingit, quid tandem putandum sit animum, qui modo sanus sit ac sobrius

Psal. 15. c.

1. Cor. 10. g.

Hier. 23. c.
ibidem.

Matth. 18. c.

Psal. 118.

Ioan. 5. c.

A sobrius, si uere Deum adesse sibi persuaferit, omisis istis, quæ placere intellegat Deo, hominum esse opiniones aucupaturum; aut neglectis Dei præceptis, hominum esse consuetudini seruiturum; aut de uulgari existimatione pendente fore, aut ulla ullius dignitate de statu iri dimotum; Hoc modo affecta mens erat illius, qui dixit: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua Domine. Et item: Et loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum, & non commouebam.

Psal. 118.
Ibidem.

Quod necessaria res sit pietatem colere uolenti seorsum uiuere.

CAP. VI.

Atque etiam ad continendam in officio mentis agitationem, ne ad futiles uidelicet ac minime necessarias cogitationes aberret, illud adiuuat, si quis seorsum à cæteris communem uitam sectantibus uiuat, quandoquidem promiscue uitam agere cum istis, qui securi perfectam illam Domini præceptorum obseruationem contemnunt, perniciosum esse etiam Salomon ipse docet. Sic enim est apud ipsum: Noli amicus esse homini iracundo, neque habitaueris cum uiro furioso, ne forte discas uias eius, & sumas laqueos animæ tuæ. Et item illud: Exite de medio eorum, & separamini, nimirum eodem pertinet. Quocirca ad illud euitandum, ne oculis, auribus uel instigationes ad peccatum admittamus, eisque imprudentes assuescamus: neue earum rerum, quas uel uiderimus, uel audierimus, impressæ pestilentes, capitalesque in animis nostris formæ, ac ueluti noxæ quædam insideant: contraque ut animum in officio suo attentum tenere possimus: Principio, quod ad habitationem attinet, separata ea à cæteris nobis quaerenda est. Ita enim & superioris temporis consuetudinem poterimus euincere, in qua alienam à CHRISTI præceptis uitam egerimus. (Non mediocri autem hoc eget contentione, ut consuetudinem suam aliquis peruincat. Consuetudo enim uetustate firmata, naturæ uim solet nancisci) & contractas ex superioribus peccatis labes, oratione assidua, et perpetua Dei præceptorum conseruatione abstergere poterimus. Eam autem nullo modo licebit euincere, si multa hinc inde habeamus, quibus temere huc illucque animus noster distrahatur, & uitæ huius negocijs implicetur. Illud autem, si quis uult uenire post me, abneget semetipsum, quomodo unquam consequi poterit is, qui in rebus sit istiusmodi distentus: Siquidem oportet, ut nos ipsos primum abnegemus, & crucem sustollamus, ac tum demum illum sequamur. Nihil est autem aliud suis ipsius abnegatio, nisi summa rerum omnium uitæ superioris obliuio, atque à suis ipsius uoluntatibus recessio: quam in uita communi assequi longe est difficilimum, ne dicam ab omni prorsus, ut fieri possit, facultate remotissimum. Atque etiam ad tollendam crucem suam, & CHRISTVM sequendum officit commercium, quod cum istiusmodi uita habetur. Siquidem & animi ad mortem pro CHRISTO subeundam alacritas, & membrorum quæ sunt super terram, mortificatio, & illud, quod quis

Prouer. 22. d.

Esa. 52. c.

Luc. 9. e.

Col. 3. 4.

s libenter

libenter se cuius periculo offerre pro CHRISTI nomine paratus sit, & nulla de rebus uitæ huius affectione tangatur, hoc nimirum est tollere crucem suam. Porro ad hanc rem magna nobis obijci impedimenta uis demus à uita communi. Et præter cætera, quæ multa sunt, illud etiam, quod magnum in ea diuinas leges uiolantium numerum intuens animus, peccata sua agnoscendi, & se per pœnitentiam afflictiãdũ spacium non habet. Quin potius facta sui cum deterioribus se comparatione, de uirtute sibi nescio quomodo abblanditur. Tum deinde uarijs tumultibus, occupationibusq; quæ uita solet communis asserre, à Dei memoria, cuius haberi ratio maior debet, abstractus, non in eo solum detrimentum facit, quod non exultat in Deo, delectatur uel, neque uoluptate, aut uerborum Domini dulcedine ulla perfunditur, ita ut uere dicere illud queat: Memor fui Dei, & delectatus sum. & Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo: Sed in eo etiam assuefit, ut iudicia ipsius penitus contemnat, obliuiscaturq; quo neque maius ei, neque capitalius malum ullum potest accidere.

Psal. 34. b.
Psal. 76. a.

De eo, quod cum ijs debemus uiuere, qui unum & eundem sibi nobiscum uitæ finem propositum habent: idq; eo consilio, ut rem Deo gratam faciamus: & quod difficilis simul ac periculosa res est, solitarium uiuere.

CAP. VII.

POSTquam satis iam nobis oratione tua persuasisti rem esse minime turpam, promiscue esse cum illis, qui præcepta Domini contemnunt: Libenter hoc nunc ordine ex te scire uellemus, nunquid, qui se ab istiusmodi hominum genere subduxerit, ipsum seorsum à cæteris solitariã unum agere uitam oporteat, an uerò cum fratribus, qui eiusdem secum animi sint, & idem cum eo sibi propositum uitæ finem habeant, uiuere.

R E S P O N S I O.

EQUIDEM ad multas ego res utilius esse intelligo, si uno & eodem in loco plures uiuant unã: ac primò quidem, quod nostrum est nemo, in quo uno ad res sibi necessarias ad uitam parandas esse satis præsidij possit, quando in his inquirendis, uicissim alios aliorum uidemus opera indigere. Ut enim pes cum uirtutem aliam habeat, alia caret, & neque sua uel ipse sine reliquorum membrorum adiumento ad diuturnum tempus incolumis possit permanere, neque aliunde illud, quo caret, nancisci: ita in uita soliuaga, & inutile nobis est quod superat, & quod abest, habere aliunde non possumus. Hoc autem nimirum, ut alij uicissim aliorum opera egeremus, eo cõsilio statutum est ab opifice nostro Deo, sicut scriptum est, ut officiorum permutatione, inter nos dando, accipiendocq; hanc, ad mutuã uicissim coniunctionem, causam haberemus. quanquam est etiam lex Christianæ charitatis, quæ nullo modo patitur, unumquencq; id modo, quod suum sit, spectare. Charitas enim, inquit, non quærit, quæ sua sunt. At uita ista, quam soliuagã dicimus, unum tantummodo sibi propositum

1. Cor. 13. b.

A positum habet, nempe procuracionem suorum cuiusque commodorum. Hoc autem apertè charitatis legi aduersatur, quam perfectè obseruasse Apostolum uidemus, qui non suam ipsius utilitatem quæreret, sed multorum, ut salui fierent. Ad hæc in huiusmodi uitæ à cæteris secessione, illud etiam erit incommodum, quod neq; peccare se facile quis intelliget, quippe qui neminem habeat, à quo arguatur, & leniter, clementerq; corrigatur. Siquidem fieri potest, ut facta criminis accusatio, etiam ab inimico, pleruncq; in animo alicuius, qui rerum modo estimator sit æquus, uoluntatem excitet petendæ medicinæ. Sine dubio autem, errati medicinam rite is faciet, qui charitatem synceram habuerit. Qui enim diligit, inquit, diligenter corripit. Hunc autem in solitudine reperire non licet, nisi nobiscum prius in uitæ fuitur communione coniunctus. Quo fit ut in eum illud conueniat: Væ soli, quoniam cum ceciderit, non habet subleuantem se: Tum illud etiam accedit, quod qui plures simul eodem in loco congregati sunt, ij pluribus etiam simul possunt præceptis satisfacere. Quod contra est in eo, qui solus sit: dum enim unum exequitur, ab alio impeditur. Veluti ægrum uisitans, hospitem recipere non potest: neq; in opere faciendõ studium retinere, qui in partiendis, distribuendisq; ad usum uitæ necessarijs rebus occupetur, præsertim quãdo in ministerijs hisce obeundis fratres diutius necesse sit distineri. Ex quo illud sequitur necessario, ut maximum, & ad salutem omnium maxime expeditum præceptum negligatur, cum uel delictum neq; esurienti cibus subministratur, neq; nudo uestimeta. Quæ cum ita sint, quis est, qui inertè, & infructuosam uitã ei uelit antepone, quæ & fructuosa sit, & præceptis Dñi consentanea? Quod si etiã omnes, qui in una spe uocationis assumpti sumus, unum corpus sumus, & caput CHRISTI ipsum habemus, singuli autem uicissim alij aliorum membra: profectò nisi in hoc conspirauerimus, ut ad similitudinẽ cõpagis corporis unius in Spiritu sancto nexi, aptiq; inter nos simus, ac nõ seorsum unusquisq; disiunctum sibi à reliquorum communione uitæ genus quoddam instituerit, neq; communi utilitati, ut Deo acceptus sit, inseruierit, sed suæ potius animi cuidã libidini obsequi maluerit: quæ quæso fieri poterit, ut in istiusmodi auulsione distractioneq; mutuam inter ipsa membrorum conuenientiam, officiaq; præstemus: aut qua ratione illud poterimus obtinere, ut capiti nostro, qui est CHRISTVS, subiecti simus? Neque enim res patitur in istiusmodi uitæ disiunctione ut congaudeat aliquis ei, qui glorificatur, aut qui patitur, ei compatiatur: siquidem facit disiunctio, ut uicissim inter se aliorum alij notum statum habere non possint. Ad hæc cum nemo unus idoneus sit, qui dona spiritualia omnia suscipiat, cum secundum rationem fidei, quæ est in unoquoque, spiritus etiam suppeditatio fiat: illud usu uenit in uitæ consociatione, ut donum, quod in quoque est peculiare, id aliorum quoq; commune sociorum fiat. Alij enim datur sermo sapiëntiæ, alij sermo scientiæ, alij fides, alij prophetia, alij gratia sanationum, &c. Quæ singula qui habet, is non sua magis, quam aliorum

1. Cor. 10. g.

Prover. 13. d.

Ecc. 4. c.

Rom. 13. b.

1. Cor. 12. a.

causa habet. Quamobrem necesse est in uitæ societate, quæ in uno aliquo C
est spiritus efficacia, eã in uniuersos simul peruadere. Igitur qui seorsum
à cæteris uitam degit, is unum tantummodo (si ita fors ferat) donum ha-
bet: & illud ipsum, eod quod nihil exerceat, sed in seipso defossum deti-
neat, inutile facit. Quod facere quàm periculosum sit, profectò intelligi-
tis omnes, qui Euangelia legitis. Contrà uerò, ubicunq; multorum socie-
tas uiget, & quod suum est, eo fruitur quisq; & ex alienis nihilominus, ut
ex suis, fructum capit. Plura præterea in se commoda, hoc in communi
uiuendi institutum habet, quæ enumerare singula haud facile sit. Nam &
ad conseruationem eorum, quæ data nobis diuinitus bona sunt, solitudi-
ne est longe præstabilius, & ad cauendas hostis insidias tutior, experge-
factio illa, quæ à uigilantibus fit, si modo alicui aliquando incidat, ut so-
mnum illum, qui est in mortem, obdormiscat (quem ut deprecemur,
Psal. 12. d. docuit nos Dauid, cum dixit: Illumina oculos meos, ne unquam obdor-
miam in mortem) & peccanti, qua resiliat à peccato, facilius esse uia; nimis
rum qui cõsentiens aduersum se multorum iudicium magis reuereatur,
2. Cor. 2. b. ut uere in eum illud possit conuenire: Sufficit illi qui eiusmodi est, obiu-
gatio hæc, quæ fit à pluribus. & recte & cum uirtute aliquid agenti maior
quædam in eo ipso animi expletio, cum de eo quod agit, secundum mul-
torum iudicium habeat, atque approbationem. Si enim in ore duorum
Dent. 19. b. uel trium testium stabit omne uerbum, multo, sine controuersia, stabilius
is, qui bene aliquid & cum uirtute agit, ex multorum testimonio confir-
mabitur. Adde quod periculum etiam istiusmodi solitariæ uitæ est: pri-
mum quidem ac maximum, ne qui eam degat, is sibi ueluti planè iam
perfectionem adeptò blandiatur. Cum enim neminem in ea sit habitu-
rus, qui iudicare possit de his, quæ ab ipso fiant, cumulatissime mandato
iam arbitrabitur se satisfecisse: ex quo illud sequetur, ut cum segnem ani-
mi habitum illum assidue apud se compressum tenuerit, neque quibus re-
bus deficiat, intelligat, neq; progressionem ullam, quam in uirtutibus fa-
ciat, uideat. nempe qui undique materiam sibi exercendorum mandato-
rum omnem circunciderit. Vbi enim aut humilitatis suæ documentum
dabit, qui neminem habeat, quo seipsum humiliorem præbeat. Vbi le-
nitatis, cui cum nullo penitus commercium sit. Ad patientiam uerò quo-
modò nam tandem se exercebit, cum uoluntatibus illius obstitat nemo?
Quod si quis dicat, ad componendas animi sui affectiones, sufficere sibi
diuinarum literarum doctrinam, is similiter facit, ut si quis disceret ædis-
ficare, neq; unquam tamen ædificaret, & æs cudere, & quæ didicisset, ea in
actum nunquam educeret. Sine dubio autem in huiusmodi hominè pro-
be Apostoli illud conueniat, si quis dixerit: Non auditores legis iusti sunt
Rom. 2. b. apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Neque enim (ut uidemus)
Dominus ipse (quæ incredibilis eius in nos bonitas fuit) simplici modo
uerborum doctrina contentus fuit, sed ut expresse euidenterq; humilita-
tis nobis exemplū proderet, ipse seipsum linteo præcinxit, & discipulorū
suorum

A fuorum pedes lauit. Tu uero, quæ abluēs: in quæ officiosus eris: à quo ulti-
mus numerabere, qui ab aliorū societate distinctus degas. Bonū uerò ac
iucundū illud, fratru uidelicet eodē in loco habitatio, quā unguēto de cas-
pite summi Sacerdotis redolenti Spiritus sanctus assimilat, qui tandē in
solitaria unius habitatione locum habebit. Concludendum est igitur cer-
tamini curriculum, & progressionis ad uirtutem facilitatem, & manda-
torum Domini executionem assiduam, ac meditationem, fratrum habi-
tationem esse uno & eodem in loco, quæ cum propositum sibi finem ha-
beat gloriam Dei ex præcepto Domini nostri IESV Christi sic dicentis:
Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona,
& glorificent patrem uestrum qui in caelis est: tum eorum de quibus in
Actis mentio est, sanctorum uirorum præcipuum insigne illud obtineat.
Ita enim de illis scriptum est: Omnes autem qui credebant, erant pariter
in eodem loco, & habebant omnia communia. Et item: Multitudinis au-
tem credentium erat cor unum, & anima una, nec quisquam eorum quæ
possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

De nuncio rebus uitæ huius remittendo.

CAP. VIII.

NVnquid homini omnia relinquēda sint prius, atq; ita postea ad eam
quæ ex Deo est uitam accedendum?

RESPONSIO.

B CVM Dominus noster IESVS Christus post multa, eacq; multis ex
rebus gestis firmissime à se tradita documenta, ad omnes loquatur, ac di-
cat: Siquis uenit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & se-
quatur me. & item: Sic igitur quicumq; ex uobis, qui nō renunciat omni-
bus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus: Nos præceptum hoc
ad plura arbitramur pertinere, quorum necessaria alienatio sit: Nam &
Diabolo in primis renunciamus, itemq; affectionibus carnis, qui abdicar-
uimus occulta dedecoris, consanguinitatibusq; ac familiaritatibus, quæ
cum hominibus nobis sint: similiterq; cõsuetudini etiam uitæ, quæ per-
fectioni Euangelij salutis aduersatur. Et, quod his omnibus magis neces-
sarium est, quilibet sibimetipsi renunciat, qui exiit ueterem hominem
cum actibus suis, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Postre-
mo affectionibus cunctis mūdānis, quæ pietatis propositum ualeant im-
pedire, nuncium remittit. Ac nimirum, qui ita fecerit, is parentes ueros
esse illos existimabit, qui in Christo IESV per Euangelium ipsum ge-
nuerint. Fratres uerò qui eūdem secum spiritum adoptionis acceperint,
ad pecunias omnes, ut ad alienas (sic ut etiam sunt reuera) animum ad-
hibebit. In summa deniq; cui propter CHRISTVM mundus totus
crucifixus est, & ipse CHRISTO, is qui particeps esse amplius mundi
partium potest, cum Dominus noster IESVS Christus rē ipse ad sum-
mum prorsus fastigium perducatur, nempe odium animæ, & suimet ipsius
abnegationem, quādo dicit: Siquis uenit ad me, & non odit patrem suū,

s 3 & ma

Psal. 132. d.

Matth. 5. b.

Act. 2. g.

Act. 4. g.

Matth. 16. d.

Luc. 14. g.

2. Cor. 4. d.

Col. 3. b.

1. Cor. 4. d.

Luc. 14. f.

& matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, in super & animam
 suam, non potest meus esse discipulus. Proinde perfecta renunciatio in eo
 consistit, si quis id assecutus fuerit, ut ne de uita quidē sua quicquam asse-
 ctus sit omnino, esto habeat mortis responsum, ita ut nihil sibi confidat.
 Porro eiusmodi renunciatio initium sumit ab alienatione rerum exter-
 narum, ueluti pecuniæ, inanis gloriæ, consuetudinis uitæ superioris, ani-
 mi ad res inutiles affectionis, quomodo sanè ut faceremus exemplo suo
 admonuerunt nos sancti Domini discipuli, Iacobus quidem & Ioannes,
 relicto patre suo Zebedæo, ipsosq; de quo tota illorum uictus ratio pen-
 debat, nauigio. Mattheus uero quando è Telonio ipso surrexit, & Do-
 minum secutus est, quæ in re non lucra modo reliquit, sed pericula etiam
 contempsit, quæ ipsi, totiq; ipsius familiæ à ciuitatis magistratibus im-
 minebant, quod redemptorum à se uectigalium rationes discedens non
 confectas reliquisset. Paulo uero etiam totus mundus crucifixus erat,
 ipseq; uicissim mundo toti, Adeo qui uehemēter Christum sequi deside-
 rat, is de nulla omnino uitæ huius re curare amplius potest: idēq; eousq;
 ut ne parentum quidem ingenti amore moueatur, aut propinquorum:
 (Tunc enim & illud locum habet: Siquis uenit ad me, & nō odit patrem
 suum & matrem, &c.) nō humano terrore ullo de statu dimoueri, ut pro-
 pterea in his quæ fieri animæ utilitas suadeat, de animi presentia quicquā
 remittat. Quod quidem tum animaduertimus sanctos fuisse illos uiros
 assecutos, quum dicerent: Obedire oportet Deo magis, quàm homini-
 bus. Non derisione deniq; ulla, qua auerſi à pietate homines, ea quæ lau-
 dare ipsos magnopere oporteret, prosequi soliti sunt, commoueri, eaq; re
 ipsorum uituperationi succumbere. Quod si quis explicatius etiam dili-
 gentiusq; ardorem cupiditatis illorum uelit cognoscere, qui Christum
 sectantur, enim uero hic repetere animo debet, quæ docendi nos causa
 de seipso Apostolus loquitur, cum dicit: Siquis alius uideretur cōfidere in
 carne, ego magis circuncisus octauo die ex genere Israël, de tribu Benia-
 min, Hebræus ex Hebræis, secūdam legem Phariseus, secundum æmu-
 lationem persequens ecclesiam Dei, secundum iustitiam, quæ in lege est,
 cōuersatus sine querela. Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum
 propter Christum stercora. Veruntamen existimo omnia detrimentum
 esse propter eminentem scientiam I E S U Christi Domini nostri, propter
 quem omnia detrimentum feci, & arbitror stercora esse, ut Christum lau-
 crificiam. Etenim si (ut audacter aliquid, at uere tamen eloquar.) Sed si
 Apostolus ijs, quæ cōcedisima in corpore sunt, eiusmodiq; , quæ à nobis
 quàm fieri potest studiosissime procul amandamus, concessa ad tēpus le-
 gis priuilegia similia dicere nō dubitauit, ueluti quæ impedimēto essent,
 ad cognitionem C H R I S T I, illiusq; , que in ipso iustitia est, eiusq; , quæ
 ad mortem ipsius fit conformationis, quidnam de ijs dicere oportebit,
 quæ sancta ab hominibus sint: Quanquàm quod dico, quid aut rationi-
 bus à nobis inuentis, aut sanctorum uirorum exemplis attinet confirma-
 re: cum

2. Cor. 1. b.

Act. 5. c.

Philip. 3. b.

A re: cum ipsa Domini nostri uerba in medium liceat afferre, ijsq; ipsis reli-
 giosum animum magnopere commouere, quibus ille palam ac præcise
 testificans, sic dicit: Sic igitur, quicumq; ex uobis nō renunciat omnibus,
 quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Et alio in loco, cum post
 oblatam conditionem illam: Si uis perfectus esse, uerba illa subiecisset,
 Vade, uende quæ habes, & da pauperibus, post illud adiecit: Veni, se-
 quere me. Atq; etiam similitudinem illam de negociatore huc quoq; ma-
 nifeste spectare nemo non (modo æquus interpret) intelligit. Simile enim
 est, inquit, regnum cœlorum homini negociatori quærenti bonas mar-
 garitas. Inuenta autem una preciosa margarita, abiit, & uendit omnia,
 quæ habuit, & emit eam. Planum est enim preciosam margaritam cœle-
 ste regnum significare hoc in loco. Quod regnum nos assequi posse Do-
 minus negat, nisi omnia simul quæ habemus, diuitias, gloriam, genus, &
 siquid sit aliud eorum, quæ magno apud uulgus æstimantur, pro eo pa-
 rando, neglexerimus. Deinde illud etiam fieri nō posse, ut illud obtineat-
 tur, quod cupitur, si mens diuersis sit curis distracta, idem Dominus as-
 seruit, cum dixit: Nemo potest duobus dominis seruire. Itemq; : Non
 potestis Deo seruire & Mammonæ. Quæ cum ita sint, sine dubio unum
 nos deligere thesaurum conuenit, in quo mentem habeamus defixam.
 Vbi enim est, inquit, thesaurus tuus, ibi & cor tuum erit. Ex quo intelli-
 gitur, quancūq; uel pecuniam, uel aliquid istiusmodi, quod ad fragi-
 les, & caducas diuitias pertineat, nobis reseruamus, necesse esse in his mē-
 te nostra ueluti in cœno quodam consepulta, animo ad rerum diuinarum
 contemplationem aditum præcludi, eumq; ita iacere, ut de cœlestibus ac
 promissis nobis à Deo bonis cogitare non possit. Quæ bona non possu-
 mus assequi, nisi ad ea petenda uehemens nos, & assidua quædam cupi-
 ditas inflammet, ac rapiat, quæ susceptos pro ijs adipiscendis labores fa-
 ciat leues. Est igitur, quemadmodum docuimus, renunciatio nihil aliud
 quàm crassæ huius, & ad exiguum tempus manentis uitæ uinculorum
 solutio, & ab humanis officijs liberatio: quæ liberatio habiliores nos ad
 capessendam uiam, quæ ducit ad Deum, facit: mancipij, ususq; rerum
 preciosissimarum initium expeditissimū, earum, quæ sunt super aurum,
 & lapidem preciosum multum: cordis deniq; ad eum, qui in cœlo est,
 uiuendi ritum traductio, quam adepti, uere illud possumus dicere: No-
 stra enim conuersatio in cœlis est: & quod omnium maximum est, simi-
 litudinis, quam cum C H R I S T O habemus, initium, qui ipse cum diues
 esset, egenus factus est propter nos: quam sine controuersia nisi fuerimus
 assecuti, nunquam uiuendi ex Euangelio C H R I S T I institutum pote-
 rimus attingere. Quando enim aut cordis contritio, aut animorum deie-
 ctio, aut iracundiæ, mœroris, ue, ac solitudinum, aut omnium denique
 pestilentium animi perturbationum liberatio in diuitijs, & uitæ huius
 angoribus, intemperantiq; mentis ad res istiusmodi alias applicatione
 poterit obtineri? In summa cui ne de ipsis quidem necessarijs ad tuendam
 uitam

Luc. 14. g.

Matth. 19. c.

Matth. 13. c.

Matth. 6. c.

Ibidem.

Psalm. 118. e.

Philip. 3. d.

2. Cor. 8.

uitam præsidij solicito esse concessum est, ueluti uictu atq; uestitu, huic **C**
 quæso quænam ratio permittit, ut prauis diuitiarum causa susceptis so-
 licitudinibus, ueluti spinis, quæ iactam ab animarum nostrarum agrico-
 la sementem fetus edere non sinunt, suffocatus teneatur: cum Domi-
 nus noster IESVS Christus dixerit: Hi sunt, qui seminati sunt in spi-
 nis, qui à solitudinibus & diuitijs, & uoluptatibus uitæ suffocantur, &
 non referunt fructum.

Luc. 8. b.

*Quod naturali sibi necessitudine coniunctis, ad solitariam
 uitam accedens aliquis, relinquere pecunias suas non des-
 bet.*

CAP. IX.

Nunquid qui ad eorum societatem aggregare se uelit, qui Deo se de-
 dicauerunt, eum propinquis suis, nullo adhibito defectu, partem
 suam patrimoniij conueniat relinquere.

RESPONSIO.

CUM Dominus noster IESVS Christus dixerit, **V**ende quæ ha-
 bes, & da pauperibus & habebis thesaurum in celo, & ueni, sequere me,
 & item, **V**endite quæ possidetis & date elemosynam: Equidem ex hoc
 colligo, qui hac mente à suis discedat, hunc huiuscemodi curam de parte
 patrimoniij sua nullo modo oportere negligere, contraq; illud accurare,
 ut cum eam omnem diligentissime secum abstulerit, eam ueluti rem iam
 Domino consecratam summa cum religione distribuatur, uel ipse per se, si **D**
 huiuscemodi muneri scienter administrando esse ipse par possit, uel per
 alios, quos antè maxima adhibita diligentia delegerit, quicq; certissima
 dederint documenta, posse se illam fideliter ac prudenter distribuere, cum
 illud persuasum sit, non uacare periculo, siue propinquis suis illam relin-
 quat, siue in ea distribuenda, cuiusuis, nulla adhibita delectione, opera us-
 sus sit. Etenim si, qui præfectus est procuradè regie pecunie, esto de rebus
 ijs, quæ parte iam sunt, nihil interuerterit omnino, ad seq; transtulerit: is
 tamen, si quæ prætereà acquiri potuerant negligentia sua non acquisiue-
 rit, sed passus sit deperire, nihilominus tamen utiq; in crimine est: quàm
 graue tandem celsè debemus iudicium illis imminere, qui in rebus Dei
 nomini iam consecratis, uindicandis, lente ac negligenter se gesserint: An
 non in eadem cum illis iudicij causa futuros, de quibus scriptum est, **M**a-
 ledictus homo, qui facit opera Domini negligenter: Illud autem ubique
 nobis tenendum est, ut ne, dum præcepto uni uolumus satisfacere, ab al-
 tero uideamur discedere. Neq; enim cōueniens est decoro nostro, si cum
 iniquis hominibus contendere uideamur, aut delitigare. Siquidem ser-
 uum domini non oportet litigare, sed contra potius aduersus quem ini-
 quius se naturales cognati gerunt, is tenere memoria debet, Dominum
 dixisse, esse neminem, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut
 patrem, aut matrem, aut filios, aut agros, nō quauis de causa, simpliciter,
 sed propter ipsum, & Euangelium, qui non centies tantum recipiat in
 tempore

Matth. 19. c.

Luc. 12. d.

Hier. 48. b.

2. Tim. 2. d.

Mar. 10. d.

A tempore hoc, & in seculo futuro uitam æternam. Admonēdi sunt tamen
 qui tales sunt, seduloq; testificandum, sacrilegij scelere se ipsos obstringe-
 re, idq; ut pareamus præcepto Domini, qui dixit: Si peccauerit in te fra-
 ter tuus, uade, & corripe eum, &c. Porro de his rebus experiri apud iu-
 dices extrarios, uetat nos idem Dominus, cum dicit: Et ei qui uult tecum
 in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et
 Paulus similiter: sic enim est apud ipsum: Audet aliquis uestrum habens
 negocium aduersus alterū, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos?
 Atq; apud hos ipsos etiam in iudicium citabimus, si quando citabimus,
 maiore habita ratione fraternæ salutis, quàm utilitatis ullius, quæ ex pe-
 cunia possit proficisci. Etenim Dominus cum antè dixisset, Si te audie-
 rit: postea addidit, **L**ucratus es, non pecuniam, sed fratrem tuum. Est ta-
 men quum clarius aperiendæ causa ueritatis sæpenumero ipsi ab ipso illo,
 qui nobis infert iniuriam, uocati ad communem disceptationem, ad nos
 purgandos debemus descendere, non lacescentes ipsi, sed lacesciti: idq; ita
 facere, ut manifestè appareat nos neque iracundia, neque pertinacia ulla
 adductos eò descendisse, sed ea re solum, ut ueritas illustretur. Sic enim
 & illum etiam inuitum, è malis, in quibus uersabitur, eximemus, & nos à
 præceptis Domini non discedemus, si uidelicet tanquā Dei ministri non
 contentionis studio, aut auaritia ulla adducti, constanter pro illustranda
 ueritate propugnabimus: neq; omnino usquam maius quàm quantum
 permissum sit, studium in re istiusmodi adhibebimus.

Matth. 18. b.

Matth. 5. f.

1. Cor. 6. a.

*Quinam ad uitæ genus illud, quod secundum Deum est, admitti de-
 beant, & qua ætate, & quomodo.*

CAP. X.

Nunquid qui ad religiosam uitam accedant, promiscue omnes conue-
 niat admitti, an aliqui tantummodo: & nunquid item confestim re-
 cipi debeant, an periclitatis prius diligenter eorum naturis: & cuiusmodi
 in hac re sequi rationem oporteat?

RESPONSIO.

CUM optimus Deus, idemq; salutis nostræ autor, Dominus noster
 IESVS Christus prædicet, ac dicat, **V**enite ad me omnes, qui labora-
 tis, & onerati estis, & ego reficiam uos: non fit sine periculo, si qui ad Do-
 minum per nos accedere in animo habent, & suaue ipsius iugum, ac præ-
 ceptorum onus, quo ad cælum extollimur, subire parati sunt, si à nobis
 reiciantur. Verum neq; illud tamen permitti debet, ut quiuis illotis pe-
 dibus in sanctimoniam Domini mandatorum ingrediatur. Sed quem-
 admodum Dominus noster IESVS Christus adolescentem illum, qui
 ad ipsum accesserat, de superiore eius uita percontatus est, cumq; recte
 actam fuisse illam comperisset, quod ad perfectionem amplius prætereà
 desiderabatur, id illum iussit adiungere, quod ubi fecisset, tum demum se-
 quendi se, ipsi potestatem fecit: Sic quoq; faciendum nobis est, ut uideli-
 cet illorum, qui ad nos mansuri nobiscum, accedant, diligenter que supe-

Matth. 11. d.

t rior

rior uita fuerit, inquiramus. Et si quidem aliquos inuenerimus, qui alios quos iam in ea progressus ad uirtutē fecerint, ijs politiora praecepta commēdemus. Quos uerò ab eo uitae genere quod aut uitiosum sit, aut rerum omnino nullum delectum sequatur, ad illud quod perfectum in Dei cognitione positum est, animaduertimus se uelle transferre, eos exquiramus, qui ipsorum mores sint, num consilio instabili, & ad constituendum praecepti. Siquidem in ijs, qui istiusmodi sunt, magnopere suspecta haberi inconstantia debet, qui praeter id, quod nullam ipsi utilitatē inueniunt, ceteris etiam sunt detrimento, quod institutum uiuendi nostrum falsis probis, & nequissimis maledictis magnopere infament. Verumenim quando in rerum natura nihil est, quod non diligentia corrigatur, neque uitium est ullum adeo graue, quod non Dei timore peruincatur, qui huiusmodi sunt, ij nullo modo à principio statim sunt desperandi, sed ad idoneas duci exercitationes debent: ibique & adhibendo temporis spatio, & grauioribus imponendis laboribus periculum faciendum de illorum natura, constantiaque, ut uidelicet, si quid inesse in ipsis stabilitatis cognouerimus, eos tuto admittamus: sin minus, dum adhuc extra sunt, repudiemus, neque ex istiusmodi periclitatione detrimento ullum in fratres redundet. Porro illud etiam animaduerti debet, nunquid praecipuus aliquis in delictis, abiecta omni uerecundia, palam enunciet occulta de corde, ipseque seipsum accuset, simulque num superioris uitae peccatorum suorum socios praepudore defugiat, eosque ab se procul submoueat, uelut ille, qui dicebat: Discedit à me omnes, qui operamini iniquitatem: seseque hoc modo ad id, quod sibi reliquum sit uitae, ante praemuniat, ne in similia de reliquo flagitia delabatur. Ceterum communis illa est ratio unumquodque pertentandi, si illud animaduertatur, nunquid is, de cuius sententia periculum fiat, paratus sit libenter ad omne humilitatis genus descendere, missa omni uerecundia, ita uidelicet, ut sordidissima etiam quaeque artificia suscipere non recuset, quandoque illorum exercitationem utiliter esse ratio consuadeat. Vbi uerò facta iam omnibus in rebus diligens ab ijs exploratio fuerit, qui res istiusmodi callide sciant peruestigare, isque ueluti uas aliquod perappositum Domino, & ad omne opus bonum paratum compertus fuerit, tum uerò ad illorum numerum debet ascribi, qui seipsum Domino consecrarunt. Maxime autem ei, qui ab splendido alio quo uitae genere, ad imitandum Domini nostri IESU Christi humilis animi submissionis exemplum festinat, munera quaedam praescribi debent de numero eorum, quae illi sordida existimant, qui in ciuilia uita uersantur: obseruandumque, num in ijs cum omni animi alacritate non erubescant se Deo operarium exhibeat.

De Seruis.

CAP. XI.

Quicumque uerò sub iugo sunt serui, ij si ad fratrum conuentum profuerint, admoniti, ac meliores effecti, remittendi dominis sunt: & in hoc Paulus imitandus, qui Onesimum, quem per Euangelium ipse genuerat

Gal. 6. d.

1. Cor. 4. d.

Psal. 6. b.

2. Tim. 2. b.

1. Tim. 6. d.

A rat, Philemoni remisit, cum quidem & illi persuasisset iugum seruitutis, si eo quis ex Dei uoluntate uteretur, cœlestis regnum promoueri, & hunc esset hortatus, ut non minus modo remitteret, quas aduersus illum intenderat, memor eorum, quae dicta essent à Domino, Si dimiseritis hominibus delicta eorum, dimittet & uobis pater uester cœlestis delicta uestrae: uerum etiam, ut benigniorem erga ipsum animum gereret, sic scribens: Forsitan enim ideo discessit ad horam, ut aeternum illum reciperes, iam non ut seruum, sed ut proseruo fratrem charissimum. Verum enim uero, si forte dominus improbus sit, ut qui flagitiosa quaedam imperet, & adhibita ui seruum cogat eius, qui uerus est herus, Dominus noster IESVS Christus, praecepta uiolare, hic contendere magnopere debemus, ne nomen Dei blasphemetur, propter seruum illum, quod fecerit aliquid, quod non placeat Deo. Porro huiusmodi contentio in eo conficitur, si aut seruo illi persuasum sit, cum grauisimas quascumque sibi inferantur, acerbitates perferre debere, ut Deo magis obediat, quam hominibus, sicut scriptum est: aut si qui illum receperint, libenti animo tentationes omnes, quae sibi propter illum inferantur, suscipere parati sint, eo modo, quo placet Deo.

Matth. 6. b.

Phil. 1. c.

Act. 5. e.

Quomodo recipi debeant, qui matrimonio iuncti sint. CAP. XII.

Atque ij etiam, qui matrimonio coniuncti, ad huiusmodi uitae genus accedunt percontandi sunt, num consentiente altera parte hoc faciāt, ex praepcepto Apostoli. Vir enim, inquit ille, sui corporis potestatem non habet. Et si hoc ita ab ipsis fieri compertum sit, tum multis adhibitis testibus admitti debet, qui accedit. Siquidem nihil est, quod Dei iussis potius haberi debeat. Si uerò disidens sit altera pars, & assidue usque ex aduerso cum altera contendat, quod uidelicet minus sollicita sit, quomodo placeat Deo, hic ea conuenit meminisse, quae dicta sunt ab Apostolo: In pace autem uocauit nos Deus. Et sic parendum praepcepto Domini qui dixit: Siquis uenit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, &c. non potest esse meus discipulus. Neque enim est, quod haberi antiquius debeat, quam ut Dei iussis pareatur. Ceterum nos plerisque nouimus, saepe qui ex contenta oratione, assiduoque ieiunio, ad finem, quem optabant, uitae cum castitate peruenerunt, quippe cum Dominus uidelicet eos qui usquequaque sunt obstinati, saepenumero etiam per corporalem necessitatem adigat sensim, ut recto alterius partis iudicio consentiant.

1. Cor. 7. d.

1. Cor. 7. c.

Luc. 14. f.

Quod ijs qui nouicij primis pietatis rudimentis imbuuntur, utilis taciturnitatis etiam exercitatio sit. CAP. XIII.

Atque ijs etiam, qui rudes adhuc ad pietatis culturam accedunt, utilis est ea quae per taciturnitatem exercitatio sit, quandoquidem in eo, quod linguae moderentur, hoc satis magno erit argumento, continentiam ab ipsis coli: & in assiduo ac perpetuo silentio, de ijs, quos loqui scienter auerterint, exemplum sument, quemadmodum & proponi quaestiones debeant,

beant, & item quomodo unicuique oporteat respondere. Est enim & uocis moderatio, & in sermone modus quidam, itemque occasionis apta maturitas, ac uerborum proprietas, quæ propria ac peculiaria sunt pietatis cultorum: quæ quidem nullo modo doctrina is potest percipere, qui non quæ ex superioris uitæ cōsuetudine impressa habeat, ea antè dediderit, quippe cum taciturnitas simul & obliuionem ex desuetudine pariat, & ad ea, quæ recta sunt, discenda, oclum suppeditet. Quamobrem nisi aut peculiaria causa aliqua uel ad salutem animæ, uel ad operis alicuius, quod tum in manibus sit, confectionem summe necessaria, aut istiusmodi posita quæstio aliqua urgeat, tenendum alsidue usque silentium est, excepta uidelicet psalmodiarum modulatione.

De ijs, qui per professionem Deo se ipsos deuouerunt, tum professionem illam conantur rescindere. CAP. XIII.

Cæterum horum unusquisque, si postea quam intra reliquorum fratrum societatem adscriptus fuerit, factam iam ab se professionem resciderit, is perinde aspici debet, ut qui in Deum peccauerit, quem uidelicet professionis suæ testem adhibuerit, cuique solenni se uoto obligarit. Si uero in Deum quis peccauerit, inquit, & quis orabit pro eo? Etenim qui seipsum Deo semel deuouit, hic si ad aliud deinde uitæ genus transuerit, sacrilegij se scelere obstrinxit, quippe qui seipsum Deo, cui se consecrauerat, ueluti subterfugatus sit. Porro huiusmodi hominibus nullo modo aperiri fratrum ianua debent, ne si prætereuntes quidem ea re modo, ut recto recipiantur, ad ipsos diuerterint. Perspicua est enim regula Apostoli, qua iubemur subtrahere nos ab omni inordinato, neque ullo modo cum illo commisceri, ut confundatur.

Quomodo pueri assumi debeant, quomodoque educari: & de professione uirginum. CAP. XV.

Quanam idonea haberi ætas debeat, in qua permittatur alicui, ut per professionem Deo se dedicit: itemque quo tempore facta uirginitatis professio rata habenda sit.

R E S P O N S I O.

CUM Dominus dicat, Sinite paruulos uenire ad me. & Apostolus eum laudet, qui ab infantia sacras literas didicisset: idemque alio in loco præcipiat educandos esse filios in disciplina & correptione Domini: prorsus ad eos, qui ad nos accedant, admittendos, nullum non ætatis tempus idoneum esse iudicamus, uel ipsius adeo teneræ, atque ineuntis, ut uidelicet qui orbatu parētibus sint, eos nostratæ sponte ipsi assumamus, & exemplo Iob parentes pupillorum simus. Qui autem sub parentibus sint, eos ab ipsis ad nos adductos multis adhibitis testibus recipiamus, ut non deus occasionem ijs qui uolunt occasionem: sed obrectatoribus nostris maledicendi causa omnis hac in parte præcisa sit. Atque in illis quidem recipiendis hæc, quam dixi, teneri à nobis ratio debet: non si tamen contra

nuo pro

A nuo propterea ad reliquum fratrum corpus aggregandi, aut cum his simul censendi sunt: ne uidelicet, si illi propositum suum minus fuerint assecuti, eorum postea probra in omnes promiscuè pietatis sectatores redundent. Sed educandi illi quidem sunt cum omni charitate, non secus ac si cōmunes totius fratrum collegij filij essent, seorsumque ipsis & locus in quo habitent, & uictus ratio quam teneant, assignari debet, ne si frequentes cum natu maioribus sint, eos minus reuereri, minusque uerecundiam apud ipsos seruare insuecant: ac potius ut raritate congressus reuerentiam aduersum ipsos retineant, ne ue ex multis, quæ ijs, qui adultiores ætate sunt, imponuntur, quod in exequendis officijs suis non ita interdum diligentes fuerint (si modo, ut assolet, inciderit aliquando, mentem ipsorum temere aliud agentem aberrasse) procliuitas quædam maior ad peccandum in animis illorum nascatur, aut sæpenumero etiam sentire de se elatius incipiant, cum in quibus ipsi recte se gerant, in ijs natu grandiores labi animaduertant. Neque enim interest, utrum sapientia quis an ætate puer sit. Itaque nihil est mirum eadem plerumque in utrisque animi uitia reperiri. Simulque ex huiusmodi separatione & habitationis, & uictus, illud etiam prouidebitur, ne quibus in rebus, natu maiores, si eas gerant, decorum propter ætatem seruetur, ad eas adolecētuli, ob assiduum cum ipsis usum, indecore ante tempus assiliant. Quocirca cum huius, quem dixi, ordinis, tum reliquæ etiam seruandæ disciplinæ, ac sanctimonix causa, separata esse loca illa oportet, in quibus & pueri, & natu grandiores uersentur. Quæ ex re illud etiam commodum sequetur, quod in præceptorum commentatione adolecentulis necessaria, strepitu illo, qui illam solet comitari, reliqui monachi non offendentur. Verumenim precationes, quæ statis interdium horis descriptæ sunt, communes istæ quidem & pueris esse, & natu maioribus debent. Siquidem hoc modo & parui ex grandiorum æmulatione ad compunctionem assuefiunt, & qui ætate antecedunt, in orationibus à pueris non mediocriter adiuuantur. Cæterum quod ad somnum, ad uigiliam, ad cibi sumendi tempus, eiusque cum modum, tum genus pertineat, seorsum pueris præcepta, ac regulæ quædam, adhibita tamen ea, quam par sit, moderatione, describuntur. His autem, qui tales sint, præficitor is, qui cum ætate, tum usu etiam rerum cæteris antecedit, cuiusque omnibus testata morum facilitas sit, quo uidelicet cum paterna comitate, tum prudenti etiam sermone errata corrigat adolecentulorum, appositis ad singula errata remedijs adhibendis, eiusmodique, quibus uno & eodem tempore & noxa castigetur, & animus ad tollendas perturbationes, uitiaque assuefiat. Veluti iracundia aliquis elatus est aduersum fratrem, huic ille pro magnitudine delicti operam dare cogitor, ac ministrare. Siquidem hæc huiusmodi ad humilitatem exercitatio, iracundia ueluti neruos elidit, quando animi elatio illa est, quæ iracundiam plerumque in nobis ingenerat. Alieno tempore cibum assumpsit, ad multam diem ieiunus permaneto, Inter uescendum flagitiose se atque immoderate

t 3 ste ges

1. Reg. 2. c.

2. Thess. 3. b.

Matth. 19. d.

2. Tim. 3. d.

Ephef. 6. d.

3. Cor. 11. c.

ste gessisse animaduersus est, ieiunus ipse accumbentes, ac cibum cum decoro capientes ceteros spectare cogitor. Hoc enim modo & abstinentia ille castigabitur, & quod in huiusmodi rebus par est, decorum discet retinere. Verbum emittit ociosum, contumeliam in proximum, mendacium, aut aliud quippiam de ijs, quæ minus licent, inedia ac silentio plectitor. Atque illud quoque considerandum est, ut literarum commentatio instituto nostro conueniens sit, ut & magistri scilicet uocabulis in sacris literis usitatis apud ipsos utantur, & loco fabularum, historias ipsis rerum mirabiliter à Deo gestarum denarrent, itemque sumptis ex prouerbij sententijs ad uirtutem erudiant. Proponenda præterea ipsis præmia memoriæ cum rerum, tum etiam uerborum. Siquidem fiet hac ratione, ut quæ uolumus, ea iucundius, ac facilius sint percepturi, nulla cum molestia, nullaque offensione: atque etiam qui ista ætate sunt, ij recte educi, & mente esse attentiores, & cogitatione minus temere aberrare consuescent, si à magistris identidem interrogentur, quid cogitent, ubi mentem habeant. Etenim ætas illa utpote simplex, maximeque ab astutijs remota, & ad mendacium fingendum non satis idonea, animi arcana facile enunciat. Porro qui eiusmodi cogitationes fugiat, seseque subinde, ne in illis frequenter deprehendatur, reuocabit. Quamobrem animus, dum tener est adhuc, & ritu ceræ, quæ ipsa impressas in se formas quascunque facillime recipit, mollissime cedit, confectum ab ipso initio, omni rerum bonarum imbui exercitatio ne debet, quo uidelicet, ubi postea consilium accesserit, & habitum illum rerum dijudicandarum ætas maior attulerit, pietati iam ab ineunte ætate assuetus, nullo impedimento, cursu utatur faciliore, cum & ratio quid expediat, admoneat, & ad id assequendum facilitatem præbeat consuetudo. Quo sane tempore admittenda est uirginitatis professio, tanquam firmam iam, & eiusmodi, quæ à proprio consilio, iudicioque proficiscatur, ratione iam probe adulta. Post quod tempus & præmijs & supplicijs à iusto iudice afficiuntur ij, qui uel bene uixerint, uel male, pro meritis uidelicet eorum, quæ gesserint. Porro sententiæ eiusmodi testes assumendi ecclesiarum antistites sunt, quo uidelicet per ipsos & sanctificatio corporis, ueluti res sacra Deo dedicetur, & actionis illius per illorum testimonium confirmatio sit. In ore enim duorum uel trium, inquit, stabit omne uerbum. Sic enim & studium fratrum maledicta maxime euitabit, & qui seipsum Deo palam dedicauerint, si professionem postea rescindere conati fuerint, ijs nulla ad impudentiam causa reliqua fiet. Qui uero uitam cum uirginitate non uelit, is tanquam qui res Domini accurare sollicit non possit, ipsis iisdem adhibitis testibus dimittitor. Verum enim qui iam professus fuerit, idque diligenti habita quaestione, animaduersioneque (ad quam plurimum ipsi dierum dari spatium debet, quibus secum seorsum deliberet, nequid astute repentino per raptum fieri à nobis uideatur) is tum demum sic recipi debet, & ad reliquorum fratrum numerum ascribi, com

Matth. 18. b.

A bi, communem deinceps cum cæteris & locum ad habitandum, & uictus rationem habiturus. Cæterum, quod penè nos fugerat dicere, id haudquaquam alienum sit, si nunc etiam adiungatur, nos uidelicet, quando sunt quædam artes, quas à paruulo exercere statim conueniat, simul ac iam ad eas perdiscendas de puerorum numero habiles aliqui uili fuerint, neuiquam prohibere, quo minus continenter interdum illi apud artis illius magistros sint. Nam noctu necessario illos ad æquales suos transmouemus, quibuscum necessario etiam unà capere cibum debent.

De Continentia.

CAP. XVI.

Nunquid pietatem in uita colere uolenti, necessaria continentia sit?

RESPONSIO.

AC quod necessaria quidem sit continentia, perspicuum est: Primum quidem, quod ab Apostolo ea inter fructus spiritus connumerata est, tum quod ex hac etiā illud assequi nos affirmat, ut ministerium nostrum reprehensione careat, quando dicit: In laboribus, & uigilijs, in ieiunijs, in castitate, & item alibi, In labore & ærumna, in uigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs sæpe, similiterque alio in loco: Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Castigatio præterea corporis, & in seruitutem illa redactio, nulla re tantopere efficitur, quam continentia. Si quidem feruor ille, qui uigere in iuuenibus solet, itemque difficilis ille ad coercendum, ad libidines impetus, continentia ueluti quodam freno cohibetur. Non enim, ut ait Salomon, utilis est stulto luxuria. Quid autem carne, quæ molliter accuretur, & iuuentutis æstu temere, huc illucque agitetur, fingi stultius potest: Idcirco Apostolus dicit, Et carnis curam in desiderio ne feceritis. Et quæ in delictijs est, uiuens mortua est. Adde quod exemplum luxuriæ diuitis illius, necessariam esse nobis continentiæ declarat, ne scilicet quod ille audiuit, nos quoque audiamus: Recepisti, uide licet, bona tua in uita tua. Quam uero metuenda incontinentia sit, etiam Apostolus docet, qui inter ea, quæ illorum propria sunt, qui desciscunt à Deo, illam enumeret. In nouissimis enim, inquit, diebus, instabunt tempora periculosa, Erunt enim homines seipsos amantes, & pluribus enumeratis uitiorum generibus, postremo adiunxit, Criminales, incontinentes. Atque Esau etiam uitio, maximum malorum omnium, data incontinentia est, qui uno ferculo primogenita sua uendidisset. Incontinentia etiam illa fuit, propter quam à Dei præceptis homo primum discessit. Contra uero sancti uiri omnes, quotquot unquam fuere, continentia laude sunt commendati. Ad hæc omnis sanctorum ac beatorum uita, ipsiusque adeo Domini nostri IESU Christi, quandiu ille cum corpore apud nos fuit, exemplum, ad hanc utiliter nos adhortatur. Ac Moses quidem & Ionginqua illa in ieiunio ac preceptione assiduitate legem accepit, & uerba Dei audiuit, tanquam si quis loqueretur (inquit) amico suo. Helias uero tum demum dignus habitus est uisione Dei, cum ipse quoque ad parem continentia

2. Cor. 11. f.

1. Cor. 9. d.

Rom. 13. d.

1. Tim. 5. d.

Luc. 16. f.

1. Tim. 3. d.

Gen. 25. d.

Exo. 33. b.

mentiae magnitudinem peruenisset. Quid autem Daniel, quomodo res admirabiles illas uidit? an non post uicesimum ieiunij diem? Quid tres adolescentuli illi, qua ratione alia ignis impetum extinxere, nisi continentia? Ioannis praeterea totum uitae institutum, in hac, quam dicimus, uirtute positum fuit. Haec illa etiam fuit, a qua seipsum ostendere Dominus exorsus est. Continentiam autem appellamus, non si quis se a cibo penitus abstineat: quando hoc uiolenta quaedam uitae dissolutio est: sed eam, quam tollendae contumaciae corporis causa, pietatis ergo de industria sequimur rerum uoluptatem titillantium abstinentiam. Denique quarum rerum uoluptates ab ijs, qui ex libidine uitam degunt, exoptatae sunt; ab his, nobis, qui ad ueram pietatis culturam contendimus, est temperandum. Proinde nequaquam in una tantum escaum fugienda uoluptate, continentiae culturam consistere existimandum est, sed eam ad omnem etiam rem, quaecunque proposito nobis fini aduersaria sit, pertinere. Ex quo intelligitur, qui hanc perfecte uirtutem tenuerit, eum nullo modo, cum uertem in potestatem redegerit suam, humanam sibi passurum gloriam dominari: aut cum obscenam uoluptatem deuicerit, opum cupiditatem: aut aliam quamuis degenerem animi affectionem, ueluti iram, aegritudinem ue, aut quaecumque imperitis animis dominari consueuerunt, non superaturum. Ferme enim quod in omnibus praecipis animaduertimus, ea uidelicet inter se connexa esse, neque fieri posse, ut ullo modo uni separati ab altero satisfiat, hoc praecipue in continentia cernitur. Nam & demisse de se sentit qui in gloria continentiam adhibet, & Euangelico paupertatis modo satisfacit, qui in pecunia continentiam seruat: & ab ira tranquillus est, qui animi elationem atque iracundiam in officio continet. Ea denique absolutae continentiae ratio est ut linguae, ut oculis, ut auribus moderetur, & singulis his cancellos ipsorum officij quasi quosdam circumscribat atque circundet, extra quos qui egressus sit, is incontinens ac petulans est. Animaduertis quemadmodum circum hoc unum praecipitum, reliqua omnia ueluti in choro coniunctim inter se connexa cohaereant.

Quod in risu etiam continentiam adhibere conueniat. CAP. XVII.

ATque illud etiam, quod a plerisque negligitur, non mediocriter caueari ab ijs debet, qui colendae pietati student, ne in risu uidelicet praeter modum effusi sint, quandoquidem non abesse a se intemperantiam significatis, qui profuso nimis, petulantique risu teneatur, seque animi sui motus nequaquam sedatos, eiusque molliciem, ac ueluti laxitatem nequaquam ratione seuera habere compressam declarat. Verum enim modice rictum diducere, eoque modo animi sui diffusionem leniter significare, non est contra decorum, quatenus illud tantum indicetur, quod scriptum est: Cor gaudens exhilarat faciem. Illud autem, in immanes cachinnos prorumpere, & corpore, contra animi uoluntatem, suffultare, nequaquam est eius,

Prover. 17. 6.

A est eius, qui animo composito sit, aut plane probo, & compote suis ipsius. Porro hoc ita esse, uir sapientissimus Salomon confirmat his uerbis: Factus in risu exaltat uocem suam, uir autem sapiens uix tacite ridebit. Huiusmodi genus risus etiam Ecclesiastes damnans, tanquam rem animi grauitati maxime contrariam, sic dicit: Risum reputaui errorem. Et item: Sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti. Atque hoc ipsum etiam ita esse, Dominus ostendit, qui susceptis caeteris, quae necessario corpus sequuntur, affectionibus, ijsque omnibus, quaecumque uirtutis testificationem habent, ueluti lassitudinem, & misericordiam aduersus calamitosos, risu, quantum Euangeliorum historia cognosci potest, usus nunquam sit. Contraque omnes quotquot ab eo tenerentur, miseros appellauerit. Neque uero uocabuli nos ambiguitas fallat: quandoquidem familiare est scripturae saepenumero laetitiam & festiuitatem illam, quae ex rebus bonis in animo exoritur, risum appellare, ut ait Sarra: Risum fecit mihi Deus. Et illud item: Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis. Et quod est in historia Iob: Verum autem os implebit risu. Siquidem omnibus his in locis uocabulum hoc pro hilaritate, quae ex prorumpente animi gaudio nascitur, usurpatum est. Quamobrem qui omnibus animi sui affectionibus moderatur, neque uoluptatis titillatione ulla permouetur, contraque fortiter constanterque aduersus quancumque prauam libidinem animatus est, hic perfecte continens est. Porro qui est eiusmodi, is sine dubio liber est ab omni peccato. Atque etiam est cum interdum ab rebus ijs conuenit abstinere, quae alioqui genere ipso concessae ac necessariae ad uitae usum sunt, quotiescunque abstinentia illa fratrum nostrorum salutis causa a nobis suscipitur, quemadmodum est apud Apostolum: Si esca scandalizat fratrem meum, non comedam carnes in aeternum. Qui etiam cum haberet potestatem uiuendi ex Euangelio, ea potestate usus non est, ne quod offendiculum daret Euangelio **C H R I S T I**. Est ergo e continentia, peccatorum sublatio, uitiorum amandatio, corporis ad naturales etiam usque affectiones, cupiditatesque mortificatio, principium uitae spiritualis, semper uoluptas nihil est aliud, quam esca illa maligni, per quam nos homines ad peccatum ualde procliuus sumus. Ab ea omnis anima non secus atque ab hamo quodam ad exitium pertrahitur. Quod si quis adhibita continentia, ab ea se neque effeminari passus sit, neque infllecti, hic sine controuersia quoduis penitus peccatum effugerit. Si uero cum a pluribus euaserit, tamen sub unius adhuc dominatu sit, nequaquam is haberi in continentibus debet: quemadmodum neque sanus, qui uno modo corporis uitio laborat, neque cui tantum unus dominatur, liber. Ac reliquae quidem uirtutes, cum in occulto exerceantur, minus saepe illustres apud homines existunt. Continentia autem, in quo inest, eum uel primo ipso aspectu tantum notum facit. Ut enim opimus corporis habitus & coloris bonitas, pugilem a caeteris distinguit: sic Christianum a caeteris macilentia

Eccl. 2. 1. c.

Eccl. 2. 4.

Eccl. 7. 4.

Gen. 27. 2.

Luc. 6. 6.

1. Cor. 8. d.

1. Cor. 9. g.

lencia corporis pallorq̄, qui continentiae ueluti adiunctus est comes distinguens, indicio est, cum CHRISTI mandatorum uere pugilem esse, qui in infirmitate corporis aduersariū suum in lucta prosterнат, & quāmpotens sit, in pietatis certaminibus declaret, cōuenienter uerbis illis: Cum enim infirmior, tunc potens sum. Quantum enim uel in solo continentis alicuius aspectu lucri est, uidere illum uidelicet parce, tenuiterq̄ res etiam ipsas necessarias attingentem, ægreq̄ naturæ ueluti graue quoddam tributum pendentem, temporisq̄, quod in hoc ipso consumitur, moram animo iniquo ferentem, celerrimeq̄ à mensa ad obeunda munera sua resilientem? Siquidem opinor ad animum illius, qui uentris libidinibus feruiat, peruellendum, & ad frugem reuocandum meliorem, nullam cuiusuis generis orationem posse excogitari, quæ tantundem ualeat, quantum uel solum continentis alicuius aspectum. Atque hoc est, ni fallor, illud, ad gloriam Dei manducare & bibere, ut in mensa etiam luceant bona opera nostra, ut glorificetur pater noster, qui in cœlis est.

Quod nihil non conuenit degustare eorum, quæ in mensa nobis apponantur.

CAP. XVIII.

Atque illud etiam necessariò statuendum est, ad hoc, ut corpus in officio contineatur, ijs qui in pietatis curriculo decertant, continentiam apprime necessariā esse. Omnis enim qui in agone contendit, in omnibus abstinentes est. Verum enim uero, ne similes efficiamur inimicorū Dei, qui cauteriatam habent conscientiam suam, ac propterea abstinent à cibis, quos Deus creauit ad sumendum cum gratiarum actione fidelibus: singula (si quando tempus inciderit) attingēda nobis sunt, quatenus ijs, qui nos cernunt, ostendamus omnia esse munda mundis, & nihil reiiciendū, quod cum gratiarum actione percipiatur. Sanctificatur enim per uerbum Dei & orationem. Videndum est tamen, ut ea in re ab instituto continentiae nostræ non discedamus, ut uidelicet de ijs, quæ uiliora sunt, & ad necessitatem solam parata, eatenus sumamus, quoad necessitati factū sit satis, atq̄ in his ipsis saturitatis etiam malum declinemus, & ab ijs quæ uoluptaria sint, penitus nos abstinemus. Hoc enim modo & uoluptarium hominum libidinem excidemus, & eos qui cauteriatam habent conscientiam suam, quantum in nobis erit, curabimus, à nobisq̄ suspiciōnem illam, quæ in utranq̄ partem posset existere, amouebimus. Vt quid enim libertas mea, inquit, ab alia conscientia iudicatur? Sanè continentia illa est, quæ hominem mortuum esse simul cum CHRISTO, ac membra sua, quæ sunt super terram, mortificasse declarat. Hanc scimus esse temperantiae matrem, sanitatis conciliatricem: ab hac egregie, quicquid est, quod Christianarum uirtutum fecunditati officiat, extirpari. Siquidem (ut dictum est à Domino) sollicitudines uitæ huius, uoluptatesq̄, ac reliquæ cæterarum rerum cupiditates eæ sunt, quæ uerbum Dei suffocant, & necessariò infecundum efficiunt. Ab hac dæmones profugiunt, cum

2. Cor. 12. c.

1. Cor. 10. g.
Matth. 5. b.

1. Cor. 9. g.
1. Tim. 4. 4.

Ibidem.

1. Cor. 10. g.

A cum ipse nos Dominus docuerit esse eorum genus quoddam, quod in re alia nulla exeat, nisi in oratione & ieiunio.

Qui modus seruari in continentia debeat.

CAP. XIX.

Atque in uitis quidem animi unus continentiae modus est, summa earum rerum, quæ ad pestiferam uoluptatem ferunt, à nobis alienatio. In cibis autem quemadmodum alij alijs necessarij sunt, pro ætate uidelicet cuiusq̄ ac studijs, ijsq̄ apposite ad corporis cuiusq̄ habitudinem distincti: item quoq̄ diuersa sunt, usus illorum, modus, ratioq̄. Quo fit ut nequaquam omnes uni & eidem regulæ subijci possint. Verumenim ea præscripta semel à nobis regula, quam ab ijs, qui ualetudine integra pietati operam dant, seruari conueniat, ab ea licere uolumus ijs, quibus tradita est prouincia cæteros gubernandi, habita nouorum cuiusq̄ temporum ratione, immutare quantum uelint. Quæ enim unumquocq̄ singillatim attingunt, ea oratio completi non potest, sed ea tantummodo, quæ in uniuersum communi quadam doctrina cōtinentur. Nam quemadmodum refici elcisi ægroti debeant, aut uehementibus alioqui laboribus defatigati, quomodouē agi cum illis par sit, qui se ad graue aliquem laborem, ueluti iter, aut aliud quoduis laboriosum munus accingant, antistites ipsi iudicabunt, & ad necessitatem uniuersuiusq̄ rem totam attemporabunt, illudq̄, quod est in Actis, imitabuntur, ubi dicitur, Quod diuidebantur illa singulis, prout unicuiq̄ opus erat. Ex quo sanè intelligimus neutquam omnibus, necq̄ idem cibi sumendi tempus, necq̄ modum eundem, regulam uē eandem posse describi. Verumenim commune illud propositum sit, uidelicet, ut nequid cuiquam desit eorum, quæ necessitas cuiusq̄ desideret. Nam illud immodice uentrem distendere, & immoderatis se epulis onerare, præterquam quod detestabilis, atq̄ execratione digna res est, cum Dominus dixerit, Væ qui saturi estis nunc: corpus etiam ipsum segne ad labores, & procliuē in somnos, & morbis magis expositum facit. Neque uerò suauitate finiendus est cibus, sed necessario tantum usu ad uitæ conseruationem, reiecta uoluptatis libidine. quando uoluptatibus seruire, nihil est aliud, quàm uentrem Deum suum efficere. Quoniam enim corpus nostrum, quod assidue singulis momentis exinanitur, ac defluit, ea re subinde opus habet, ut repleatur (quæ etiā causa est, cur cibi appetitiones naturales sint) sanè recta ratio usus ciborum, id replendum admonet, quod exinanitum sit, quo uidelicet constare animal possit, siue aridum, siue humidum illud alimentum sit, quod natura desideret. Proinde quod minore negotio à naturalis nos desiderij molestia liberet, illud adhibendum nobis est. Hoc autem ita fieri conuenire, factò illo Dominus declarauit, cum lassam illam ingentem multitudinem epulo illo accepit, ne deficerent in uia, sicut scriptum est. Etenim cum miraculi uim magnifico excogitando epularum apparatu in solitudine ei liceret exaugere, adeo simpliciter, adeoq̄ frugaliter illos accepit, ut quod

Act. 7. f.

Luc. 6. d.

Matth. 15. d.

Ioan. 6. b.

ut (quod quidem est apud Ioannem) ad panem, qui ipse etiam erat or-
deaceus, fructum tantummodo piscis adiectum sit. Nam de portione prorsus
nulla mentio, quippe tanquam uidelicet aqua sponte sua ex humo sca-
turiens, omnibus esset in promptu, quæ naturale uniuscuiusque desiderium
affatim posset explere. Extra quam tamen si sit aliquis, cui propter imbe-
cillitatem ualitudinis noceat huiusmodi potio: tunc enim ex consilio
Pauli ad Timotheum ea reijci deberet, neque hæc modo, sed illa etiam om-
nia, in quibus euident esset nocumentum. Neque enim coheret hoc,
ut cum tuendi corporis causa escas assumamus, per easdem ipsas ei rur-
sum bellum inferamus, impedimentoque simus, quominus præcepta Dei
exequi possit. Atque hoc idem etiam exemplo nobis est, ut animum nos-
trum ea assuefaciamus fugere, quæ ipsi nocent, esto alioqui illa uolupta-
tem habeant. Verumenim ex omnino antiquissimæ nobis habedæ sunt,
ut quæque minore possunt negotio comparari, ne per simulationem conti-
nentiæ, ex his eas que nobiliores sint, ac maioris precij, exquiramus, nempe
qui magno partis condimentis epulas nostras apparemus. Sed quod
in quacunque regione & uile est, & haberi facile potest, & quo passim populus
utitur, eo est nobis utendum, ipsæ tantummodo importatis, quæ ad ui-
tam summe sint necessaria, ueluti oleo, & alijs generis eiusdem, & siquid
est præterea, quod ad necessarium ægrotantium solatium pertineat.
Atque hoc ipsum ita, si non multo labore, curisque, ac distractionibus
animi haberi possit.

Quæ ratio tenenda sit in accipiendis hospitibus. CAP. XX.

IAm cum inanis gloria, & humanorum studiorum captatio, & quelibet
prorsus in quacunque re ostentatio interdicta Christianis hominibus sint
(quando qui ipsa etiam mandata iccirco exequitur, ut spectetur ab homi-
nibus, eaque re apud illos in gloria sit, debitam alioqui studio illi merce-
dem amittit) tum uero ipsi, qui seruandi causa præcepti Domini ad om-
ne seculum humilitatis genus abiecerunt, mirabiliter quælibet fugienda
inanis gloriæ significatio est. Sed quoniam uidemus eos, qui in ciuili ui-
tæ genere uersantur, humilitatem paupertatis fugere, ueluti rem ignomi-
niosam, ob eamque causam quotiescunque aliquis ipsis suscipiendus hospes
sit, epularum & copiam & magnificentiam studiosius consecrari: equi-
dem metuo ne ad nos quoque furtim se istiusmodi pestis insinuet, neque
planè si esse conuincamur, quos tantopere commendatæ à CHRISTO
paupertatis pudeat. Ut igitur, si uasa argentea, uel aue purpura præte-
xta, aut mollia stragula, & pellucida amacula foris arcescita comparare-
remus, ex decoro nostro non esset: sic nihilo minus ex decoro nostro
non est, si noua, & à communi uictus nostri ratione longe abhorrentia
escarum genera excogitare uelimus. Illud enim circuncursare nos, ut
ea perueltigemus, quæ non ad necessarium uitæ usum requiruntur, sed
ad explendam miseram libidinem, ambitionemque anxie solita sunt in-
ueniri:

A ueniri: præterquam quod flagitiosum est, & ab instituto nostro alie-
num, exemplo etiam apprime nocet: quando uidelicet, qui in luxuria
uitam agunt, & uitam beatam uentris uoluptatibus finiunt, nos quos-
que in earundem rerum, quibus inhiant ipsi, curis sollicitudinibusque
uersari animaduertant. Si enim res damnanda ac fugienda luxuria est, ea
certe nunquam est admittenda. Siquidem de ijs, quæ iudicata sunt praua,
nihil quicquam ad tempus esse unquam commodum potest. Qui luxu-
riose uiuunt, & optimis unguentis delibuti incedunt, & uinum percola-
tum bibunt, inculantur à scriptura. Et uidua in delicijs uiuens, mortua
dicitur. Et diues ille propter luxuriam, quam in hac uita fuerat sectatus,
è paradiso exclusus fuit. Quid ergo nobis cum apparatibus sumptuosissis?
Accesit ad nos hospes aliquis, si frater est, & idem nobiscum uitæ insti-
tutum habet, is domesticam suam mensam agnoscat: quippe cum, quæ
domi reliquerit, ea inuenturus sit apud nos, at defatigatus ex itinere, ea-
tenus cum eo prolixius agatur, quatenus ad recreandam eius lassitudi-
nem sit satis. Accesit alius à communi uulgarique uiuendi consuetudine:
hic discat ex factis, quæ ratio illi persuadere non potuit. Insideant in eius
animo simulachra, quæ ipsi memoriam excitent mensæ Christianorum,
neque pudendæ propter CHRISTVM paupertatis. Quod si his mi-
nime ille permouebitur, ac potius ridiculo habebit, prorsus iterum nos
bis molestus non erit. Verum enim uero nos, quancumque diuites alia
B quos animaduertimus, ex ijs, qui summum bonum in uoluptatibus po-
nunt, uehementer admodum illorum uicem dolemus, deploramusque,
quod totum uitæ tempus in futilibus, ac nullius precij rebus consumant,
nempe qui libidines suas Deum sibi suam constituerint, partemque suam
bonorum in hac uita recipiant. Ac si quando nacti occasionem sumus,
hæc longiore oratione apud illos persequi non dubitamus. Quod si futu-
rum est ut nos quoque in iisdem, in quibus ipsi, criminibus simus, & ea quæ
uoluptaria sunt, inquiramus: equidem metuo, ne quæ destruimus, ea
edificare uideamur, illis etiam iisdem rebus, per quas ceteros iudicamus,
nempe quorum uita a simulatione sit, qui uidelicet modo in hanc, modo in
illam formam pro uaria temporum ratione transeamus. Nisi fortè uesti-
tus etiam demutandus nobis sit, quotiescunque casus tulerit, ut in super-
bos, ac fastidio elatos aliquos inciderimus. Quod si hoc facere flagitio-
sum est, illud certe multo flagitiosius, si illorum causa, qui luxuriam in ui-
ctu consecratur, à mensæ nostræ solito ritu recesserimus. Constans atque
uniuermali est uita Christiani, eaque unum modo sibi propositum habet,
gloriam Dei. Siue enim manducatis, siue bibitis, omnia ad gloriam Dei
facite. Verba Pauli sunt hæc, ex cuius ore CHRISTVS loquebatur.
Contraque eorum, qui à uera pietate sunt alieni, inconstans ac uaria: nempe
quæ sese modo in hanc, modo in illam formam per simulationem trans-
mutet, & ad illorum, quibuscum est, libidinem accomodat. Quamobrem
tu quoque cum & largiore epularum copia, & exquisita nimis in illis

1. Cor. 10. d.

ad uoluptatem apparandis solertia in fratre accipiendo, mensæ tuæ solitum ritum immutas, sine controuersia ipsum ueluti hominem uoluptatibus deditum accusas, & apparatu illo ei contumeliam infligis, nimirum qui uentris illi libidinem obijcias, An non sæpenumero & genere ipso, & modo apparatus animaduerso, coniecturam cõsueuimus facere quis, aut cuiusmodi ille sit, qui expectetur? Nequaquam Dominus Marthæ illud laudi tribuit, quod in apparatione rerum multarum occuparetur: sed, Sollicita es, inquit, & turbaris circa plurima. Porro paucis est opus, uel uno potius, ac paucis quidem, quod pertinet ad apparatus: uno uero, nempe sine ipso, ut uidelicet necessitati fiat satis. Ipse autem Dominus, prorsus non te fallit, cuiusmodi mēsam quinq; illis millibus apposuerit, neq; non similiter uotum Iacob ad Deum scis: Si dederis mihi panem, inquit, ad uescendum, & uestimentum ad induendum: non autem, Si dederis mihi affluentiam opum, aut magnificentiam. Quid uero sapientissimus uir Salomon: Diuitias & egestatem ne dederis mihi, inquit, sed tribue tantum uictui meo necessaria, ne forte repletus, mēdax efficiar, & dicam, Quis me uidet? aut egestate compulsus, furer, & periurem nomen Dei mei, Sic ille diuitias saturitatem, egestatem uero summam rerum ad uitam necessariarum inopiam definiuit: nimirum ex eo, quod dicit necessaria, medium quid inter egestatem & abundantiam rerum ad usum necessariarum declarans, Porro alijs rebus est opus, pro dissimilitudine uidelicet naturæ corporis cuiuscq; & propositæ rei gerendæ necessitate, Si quidem huic largiore & ualidiore opus est cibo, propter defatigationem laboris, illi contra tenuiore, leuioreq; & ad corporis ipsius imbecillitatem accommodato. In communi autem hoc statuendum est, ut cibaria, quæ promiscue omnibus apponantur, eiusmodi sint, quæ cum uili precio, tum paruo etiam negotio comparētur. Adhibēda tamen in mensa necessario ubiq; mundicia est atq; elegantia, ita tamen, ut nusquam extra fines nostros egrediamur: atq; hoc unum in acceptione hospitem nostra spectemus modo, ut eorum cuiuscq; quos acceperimus, necessitati satisfiat. Qui enim utuntur hoc mundo, inquit, sint tanquam non abutentes, Porro abusus nihil est aliud, quam sumptus ille, qui ultra necessariū usum fit. Non sunt nobis pecuniæ, nec sint. Non sunt referta penora, quid tum? Vti uimus enim in diem, & in labore positus nobis est uictus. Cur igitur escam à Deo esurientibus datam, peruersè in luxuriosorum hominum libidines dissipamus? & peccamus utrinq; qui & illis egestatis angustias, & his saturitatis incommoda exaugeamus.

Quæ ratio in sessionibus, & accubationibus teneri debeat, quandoq; ad prandium, conam ue uentum sit. CAP. XXI.

Quoniam præceptum est Domini (qui ubiq; nos ad humilitatem assuefacit) ut in prandijs etiam accumbentes nouissimum locum occupemus: haud dubie ne hoc quidem præceptum ab eo negligi debet, qui in

A qui in eo studeat, ut omnia agat ex mandato. Quamobrem si uulgaris ac communis uitæ sint qui nobiscum accumbant, danda nobis sedulo operæ est, ut hac etiam in parte exemplo nostro illi discant se intra modestiæ fines cõtinere, neq; prima subsellia appetere. Sin qui in unum simul conueniunt, eorum omnium unum est, atque idem propositum, ut uidelicet quouis tempore animi sui humilitatem teneant: hinc enim uero ex præcepto Domini æque ad omnes pertinet, nouissimum locum occupare. Veruntamen item pugna nimis ea de re damnanda contentio est: nempe ut quæ modestiæ inimica ordinem tollat, & perturbationem ac tumultum inducat. Quin etiam si in eo peruicaces simus, neque sit qui alteri cedat, peruicaciterq; inter nos uelimus contendere, simile quiddam eueniet plane, ac si, de principe loco pugnaremus. Proinde hic quoq; cõsiderandum est, ut cognito diligenter, quid nos facere addecens sit, ubi id facere studeuerimus, loci postea in accubatione assignationem arbitrio permittamus illius, apud quem simus: Sicuti Dominus etiam uidetur admonuisse, quando dixit pertinere ad patrem familiās huiuscemodi locorum distributionem. Hoc enim modo & inter nos uicissim supportabimus in charitate, honeste omnia, & secundum ordinem faciētes: & illud demonstrabimus, ommissa uehementi, atq; obstinata illa contentione, ne utiquam nos ostentationis, aut captandæ causæ gloriæ popularis, humilitatem consecrari. Quin cedendo potius, parendoq; ad ueram humilitatem perueniemus: quando maius superbix signum est, nimis præfractè contendere, quàm principem locum in subsellijs tenere, quandoq; id facere iussi obtemperemus.

Qui uestitus conueniens sit homini Christiano. CAP. XXII.

Prorsus & humilitatē, & in uictu cultuq; tenuitatē, & omnibus in rebus frugalitatem, ac parsimoniam necessarias esse superius demonstratum est, si multitudinē uelimus causare præcidere, quibus dum necessitatibus corporis famulatur, uarijs modis distrahi animus cõsueuit. Nimirum ad eosdem quoq; fines dirigendum nobis est, quicquid ad uestitum etiam pertinet. Si enim in eo studendum est nobis, ut omnium infimi simus, sine dubio, & quod in hoc infimū est, id summopere nobis est amplectendum. Ut enim qui studiosi gloriæ sunt, ex amictu etiam uestimentorum, gloriā sibi soliti sunt aucupari, nempe qui ex illorum magnificentia splendoreq; spectabiles se, & in admiratione esse cupiant: sic uidelicet qui ob uitæ humilitatē in infimum seipsum abiecerit, in his quoq; quod omnium infimum est, consecrari debet. Quemadmodum enim in publica cena Corinthijs uitio datur, quod magnifico suo epularum apparatu, egentibus inopiam uiderentur exprobrare, eodem modo in forensi quoque apertoq; omnibus uestimentorum usu, is qui à populari consuetudine elegantior recedit ornatus, ex quadam ueluti comparatione, eos dedecorat, qui tenuiores sunt. Cum autem Apostolus dicat: Non

alta

Ephes. 4. d.
1. Cor. 14. g.

Rom. 12. c. alta sapientes, sed humilibus consentientes: exquirat seipsum quisque, C
 utriusque magis assimilabilem esse Christiano homini conueniat, ihs ne, qui ha-
 bitant in aulis regum, & mollibus uestiuntur, an nuncio & praeconi ad-
 uentus Domini, quo nullus natus est maior inter natos mulierum, de Io-
 anne loquor filio Zachariae, cuius uestimentum ex fetis camelorum erat.
 Matth. 23. d. Quin & ueteres sancti illi uiri circumibant in melotis & pellibus capri-
 nis. Porro ad quem finem usus is dirigi debeat, docuit nos Apostolus
 Idem 16. b. unico uerbo, cum dixit: Habentes uictum, integumentaque, his contenti
 Hebr. 11. g. simus: Quippe tanquam solo nobis integumento sit opus, nec iam am-
 plius propter uarietatem, eamque, quae ex illa consequitur, exquisitam ele-
 gantiam, in damnatum luxuriae uitium (nequid dicam grauius) incida-
 mus. Si quidem haec postea ab inutilibus minimeque necessarijs artibus in
 1. Tim. 6. b. hominum uitam sunt importata. Atque etiam perspicuum est, quisnam
 primus integumentorum usus fuerit, qui a Domino ipso eo indigentibus
 Gen. 3. d. est datus. Fecit enim illis, inquit, Deus tunicas pelliceas: quandoquidem
 ad ea in corpore contegenda, quae aspectu ipso minus fuerant honestatis
 habitura, satis erat etiam huiusmodi tunicarum usus. Sed quoniam in
 uestimentis non hoc quaeritur tantummodo, sed illud etiam praeterea, ut
 uidelicet per ea frigoris incommoda depellantur, necessario ad utranque
 rem accommodatus esse uestimentorum usus debet, ut per ea scilicet &
 corporis deformes partes obtegantur, & quae ab caeli inclementia affe-
 runtur, incommoda propulsentur. Verumenim quoniam in his quoque D
 quaedam sunt, quae ad plures, quaedam quae ad pauciores usus aptantur:
 consentaneum uidetur ea a nobis pluris fieri oportere, quae ad plures pos-
 sint usus accommodari, quo uidelicet nihil quicquam contra susceptum
 a nobis summam in uictu paupertatis institutum fiat. Neque alia ad foren-
 sem ostentationem, alia ad domesticum usum parata habeamus, atque ex
 his ipsis item ad diurnum quaedam, quaedam ad nocturnum tempus dis-
 tributa, sed eiusmodi quoddam nobis uestimenti excogitandum est ge-
 nus, quo ad omnia uti comode possimus: ut uidelicet eo amicti, & diur-
 nae pariter honestati, & nocturnae etiam necessitati faciamus satis. Ex quo
 quidem illud continget, & communem omnium nostrum inter nos in uesti-
 titu ornatum esse, & ueluti insignem quadam ac peculiarem ex ipso amictu
 etiam homini Christiano impressam notam. Quae enim ad unum &
 eundem finem spectant, illa eadem sunt inter se plerumque. Utiles etiam
 praeterea in hoc peculiaris haec amictus ratio est, quod ea, qualis sit unus-
 quisque, ante indicat, & uitae, quae ex Deo est, professionem ante ueluti tes-
 tificatur: quae res facit, ut ab ihs, qui nos uiderint, actiones etiam illi con-
 sentaneae requirantur. Neque enim siquid turpiter ac flagitiose sit, id si-
 militer & in obscuris hominibus, & in ihs qui illustres magna quaedam
 profitentur, animaduertitur. Nam de uulgo aliquem, aut alioqui obscu-
 rum, si in publico is aut pulset aliquem, aut aliunde ipse pulsetur, & ob-
 scenas uoces emitat, aut frequens in ganeo uersetur, & alia generis eius-
 dem fla-

A dem flagitiose agat, haud facile quisquam attenderit, quippe cum id exi-
 stimet quisque, eius facta illa uniuerso uitae ipsius instituto respondere. At
 qui uitae genus ab omni parte politissimum profiteatur, hunc, si uel latum
 unguem ab officio suo recedere uisus sit, omnes confestim obseruant,
 ipsique probri loco illud obijciunt, & id quod in Euangelio scriptum est,
 faciunt: Conuersi illum dirumpunt. Quo fit, ut imbecillioribus, ueluti
 praedagogi disciplina sit quaedam, qua inuiti etiam a rebus flagitiosis pro-
 hibentur, haec quae in uestitu foris apparet professio. Ut igitur peculia-
 ris quidam in uestitu est ornatus militis, alius Senatoris, itemque alio-
 rum alius, unde ut plurimum de dignitate illorum cuiusque capitur
 coniectura: Sic decorum quoque esse, ac consentaneum uidetur, hominem
 Christianum in uestitu etiam praecipuum aliquid a caeteris seruare oport-
 tere, per quod traditum ab Apostolo modestum ornatum illum conser-
 uet. Qui quidem modo censens statuit episcopum ornatum esse debere,
 modo mulieribus, ut in habitu ornato incedant, praecipit, ita tamen scilicet.
 Eadem mihi quoque in calceamentis ratio est, ut uidelicet, quod quam mi-
 nimo labore, minimoque sumptu parari possit, & ad necessarium modum ui-
 tae usum sit satis, hoc ubique semper sectemur.

De Zona.

CAP. XXIII.

B Iam zonae usum necessarium esse, & qui aetate nobis superiores fue-
 runt, sancti uiri declarant. Ioannes quidem, qui zona pellicea solitus es-
 set praecingere lumbos suos, & ante ipsum etiam Helias, quando de eius
 ueluti peculiari quodam insigni scriptum est illud, Vir pilosus, & zona
 pellicea circa renes eius. Quin Petrus etiam zona ostenditur usus fuisse,
 quemadmodum ex uerbis angeli ad ipsum apparet, sic dicentis, Praeci-
 ngere, & calcea te caligas tuas. Similiterque beatum Paulum, ex Agabi in
 ipsum uaticinio, zona constat usum fuisse. Virum enim, inquit, cuius zo-
 na haec, sic alligabunt in Hierusalem. Et praeter hos etiam uidemus a Do-
 mino praecipere Iob, ut se praecingat. Proinde enim quasi hoc animi stre-
 nuu & ad rem gerendam expediti signum sit, sic eum alloquitur: Accin-
 ge, inquit, sicut uir, lumbos tuos. Saneque discipulis etiam Domini fami-
 liarem fuisse zonae usum, ex eo etiam intelligitur, quod interdictum ipsis
 fuerit, ne ares haberent in zonis. Ad haec cum necesse sit, ut qui per se ipse
 aliquod est opus tractaturus, succinctus sit, & ad omnes corporis motio-
 nes expeditus, ei necessaria sit zona, qua tunica restringatur, & ad corpus
 magis adhareat. Quin etiam ea in sinus collecta, complicataque naturalem
 calorem impendio magis fouebit, tolletque quicquid naturales corporis
 motus posset impedire: quando etiam Dominus, quo tempore parabat
 se, ut discipulis ministraret, sumpto linteo praecinxit se. De multitudine
 autem uestimentorum, nihil sane nunc attinet dicere, cum hac de re ea in
 parte, quae est de rerum omnium possessione abijcienda, superius dispu-
 tatum a nobis sit. Etenim si qui duas tunicas habet, is ei qui nullam ha-
 beat,

Matth. 7. b.

1. Tim. 3. d.
Ibidem, 2. d.

4. Reg. 1. b.

Act. 12. b.

Ibidem, 17. c.

Iob. 38. d.

Ioh. 13. d.

beat, alteram iubetur impartiri, haud dubie huic plurium retentio, ipsius causa, interdicta est. Quod si ita est, quibus habere tunicas duas uetitum est, his quid attinet de illarum usu præcipere?

De modo uiuendi, quem communiter tenere inter se fratres debent.

CAP. XXIII.

His abs te satis abunde nobis explicatis, iam consequens fuerit, ut rationem discamus, quam in uita cõmuni tenere inter nos debeamus.

RESPONSIO.

1. Cor. 14. g.

CUM Apostolus dicat, Omnia honeste, & secundum ordinem fiant; equidem illam ego existimo honestam, & ex ordine esse uiuendi in cõmuni fidelium societate rationem, in qua membrorum inter se corporis similitudo conseruatur: ut uidelicet alius sit, qui oculi locum obtineat, cui scilicet regendæ totius societatis delata procuratio sit, quicq; & quæ iam facta sint, aut probet, aut improbet, & quæ faciendæ, antè prouideat, diligenterq; consideret. Alius item, qui aurium, ac manus, in ijs audiendis, tractandisq; quæ audiri, ac tractari conueniat. Denique in qua singuli ex ordine, singulorum inter se membrorum similitudinem attingant. Quemadmodum igitur in corpore, munus suum sine periculo deserere unumquodq; membrum non potest, aut non alio uti ad eam rem, cuius causa ab ipso conditore Deo fabricatum est (quandoquidem si aut manus, aut pes oculum habere ducem recusent, necessariò & illa res sibi perniciosas cum uniuersis corporis interitu attrahat, & hic aut impinget, aut in præceptum etiam deferetur. Siue contra oculus ita se operuerit, ut nihil aspiciat, necessariò ipse quoq; unà cum reliquis membris, quibus ea usu ueniant, quæ diximus, interibit) sic nihilo minus intelligendum est, non esse extra periculum, qui cæteris præsit, si negligenter se gerat, cum futurum sit, ut omnium ipsè in iudicio causam sustineat. Similiterq; qui est sub alterius ditione, eum scire conuenit, se, si contumax fuerit, neuitè quam id impune laturum: In maiore autè periculo uersari, si alios etiam præterea scandalizet. Quamobrem debet unusquisq; eo in loco, in quo est, studium suum, abiecta prorsus omni cunctatione, alacriter præ se ferre. Siquidem hoc modo obtemperans præcepto Apostoli, qui dicit, Studio non pigri, animi parati, promptiq; laudem inueniet. Contraq; si contra fecerit, hoc est miseri, & miserabilis appellationem incurret. Maledictus enim, inquit, qui facit opus Domini negligenter,

Quòd terribile antiſtiti iudicium imminet, si fratres delinquentes non arguat.

CAP. XXV.

Quamobrem cui communis totius regendæ societatis data prouincia est, is ita esse animo affectus debet, quasi qui intelligat reddendam sibi de unoquoq; rationem: illudq; sibi persuadere, si de fratribus aliquis in aliquod peccatum inciderit, quem prius ipse de iudicio Dei non præmonuerit,

Rom. 12. b.

Hier. 48. b.

A monuerit, uel si iam lapsus, in eo perstiterit, ac non rationem ipsam, qua sanari possit, docuerit, fore ut sanguis eius requiratur de manibus ipsius, sicut scriptum est, præsertim si non ex incitiam aliquid tacens præterierit eorum, quæ Deo non placent, sed ex affectatione, quòd se demittens ad cuiusque libidines accommodet, disciplinæ seueritatem dissoluerit. Qui enim beatos uos dicunt, inquit, ipsi uos decipiunt, & uiam pedum uestrorum dissipant. Qui autem dissipat uos, ipse iudicium portabit, quicumq; ille est. Quod ne usu nobis eueniat, in ijs, quæ agenda nobis cum fratribus sunt, exemplum Apostoli imitari debemus. Neque enim aliquando, inquit, suimus in sermone adulationis, sicut scitis, neq; in occasione auaritiæ (Deus testis est) nec quærentes ab hominibus gloriam, neq; à uobis, neq; ab alijs. Quamobrem qui à uitijs planè istiusmodi est alienus, hic sit fortasse, qui iter certum sibi, tum cæteris, qui ipsum sequantur, & fructuosum, & salutare possit commonstrare. Etenim qui neq; studiose humanos honores consecratur, neque pro deuitanda apud delinquentes offensione laborat, ea re, ut iucundus apud illos, gratiosusq; sit: prorsus hic syncere, uereq; charitate ac præsentia animi adhibitis, Dei uerbum tractabit, neq; ob rem ullam animum inducet, ut ueritatem aduleret: eaq; merito in eum conuenient, quæ dicta sunt deinceps, Sed facti sumus indulgentes in medio uestri, tanquam si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes uos cupide, uolebamus tradere uobis non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras. Qui uerò talis non est, is dux cæcus est, & seipsum agit in præceptum, & sequentes se etiam inducit. Quantum autem malum sit illud pro recto itinere, erroris alicui ducè esse, hoc ex ijs, quæ dicta sunt, intelligi potest. Ex hoc porro significatio fit etiam, neuitquam esse illum charitatis præceptum consecutum, quandoquidem nullus est pater, qui in eo conuiueat, si filium in foueam lapsurum prouideat, aut delapsus iam, in ea iacere patiat. Quanto autem illud sit grauius, animam, quæ in profundum malorum deciderit, pati in interitu illo diutius iacere, quid hoc uero attinet dicere? Necessariò igitur ei pro totius fratrum societatis animabus uigilandum est, & quæ ad salutem cuiusq; cõducant, omnia sollicitè accuranda, ut qui de ipsis rationem sit redditurus: & eatenus sollicitè accuranda, ut se pro testamento suscepto illorum salutis causa studio, morti exponere non dubitet: Neque id ex eo, quòd omnibus à Domino promiscue dictum est de charitate, ut uidelicet animam suam ponat quis pro amicis suis: sed ex eo etiam, quòd singulariter dictum est ab eo, cuius uerba sunt hæc: Desiderantes uos cupide, uolebamus tradere uobis non solum Euangelium Dei, sed etiã animas nostras.

Ezech. 3. c.

Esa. 3. b.

Gal. 5. b.

1. Theß. 2. d.

1. Theß. 2. b.

1. Ioh. 15. b.

Quòd omnia etiam cordis arcana à fratribus cum antiſtite communuari debent.

CAP. XXVI.

Debet autem uicissim unusquisq; eorum, qui inferiores sunt, siquidem memorabilem ullam facere progressionem studet, & ad perfectionem

tionem uitæ illius, quæ præceptis Domini nostri IESU Christi est consentanea, peruenire, cum nullum animi sui motum apud seipsum retentum retinere, tum in sermone nihil non diligenti antè cura consideratum proferre, sed mentis suæ arcana aperire fratribus ijs, quibus datum illud negotium sit, ut adhibitis facilitate ac misericordia, ægrotantes curent. Hoc enim modo fiet, ut & quod rectum erit, in nobis confirmetur, & quod contrarium, uitiosum, appposito remedio sanetur: atque ex huiusmodi mutua exercendi inter nos consuetudine, per modicas accessiones ad perfectionem perueniamus.

Quod ipse quoque admoneri antistes debet, si quando incidat, ut aliquid qua in re etiam ipse labatur.

CAP. XXVII.

Verum enimvero quemadmodum necessario ijs, quibus præest, omnibus in rebus recti itineris dux esse antistes debet, item quoque uicissim reliquorum officium est, si qua minus laudabilis de antistite orta suspicio sit, ipsum admonere. Verum enim ne qua constanti disciplinæ ordinis iniuria fiat, huiusmodi admonitio ad eos est deleganda, qui cum ætate, tum prudentia in societate, reliquis præstant. Ita enim fiet, ut siue quid fuerit, quod emendationem desideret, & fratrem ipsum nostrum inuenimus, simulque una atque eadem opera nos ipsos etiam, qui uidelicet ipsum, qui uitæ nostræ ueluti norma sit quædam, suamque ipse rectitudine prauitatem nostram arguere debeat, distortum, ad rectum reuocemus; siue temere quidam secus aliquid de ipso fuerint suspicari, si cognita ueritate eorum, propter quæ in falsam suspensionem illam uenerant, certi de eo, amplius iam dubitare desistant.

Quomodo esse omnes animo affecti debent aduersus contumacem.

CAP. XXVIII.

Cæterum qui ita animo affectus sit, ut ad exequenda Domini mandata cunctabundus accedat, eius primo simul misericordiam capere reliqui omnes debent, ueluti membri grauius affecti, ipsosque priuatis admonitionibus antistes operam dare, ut morbum ab eo illum depellant; permanentem autem in obstinatione, neque ipsum seipsum emendantem, acrius coram cunctis fratribus redarguere, eisque medicinam summa cum lenitate, & uerborum exhortatione adhibere. Porro is, si postquam admonitus sæpius fuerit, nihilo minus tamen inuerecunde in uitio perseverare, neque subeundis, alacriter laboribus, segnitiam suam emendare contendere, animaduersus sit, hunc perinde, ut ipsum suimetipsum corruptorem (ut est in prouerbio) non sine multis quidem lacrymis, lamentationibusque, ut membrum tamen penitus uitiatum, inutileque, medicorum more à reliquo corpore præcidere conuenit. Etenim illi quoque, quodcumque in aliquo membrum insanabili morbo correptum inuenerint, ne uitium latius proserpat, neue ex contagione partes uicinas corrumpat, illud secundo urendouere

urendo uere tollere funditus soliti sunt. Hanc autem eorum consuetudinem necessario nos quoque in ijs debemus imitari, qui præceptis Domini aduersantur, impedimentoque sunt. ita enim iussit ipse cum dixit: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. quando clementia illa, qua quis aduersum istiusmodi homines utitur, stultæ illi Heli facilitati assimilis est, qua præter Dei uoluntatem erga filios suos ille usus fuisse animaduertitur. Proinde ueritatis proditio, & communis attentatio, & ad nullum prorsus honorum malorumque habendum delectum assuefactio, speciosa est ista aduersus istos de industria peccantes homines lenitas atque clementia, cum nec iam illud fiat, quod scriptum est, Cur non magis luctum habuistis, ut tolleretur de medio uestrum, qui hoc opus fecit? & necessario tamen illud contingat, quod ascriptum est, Quod scilicet modicum firmetum totam massam corrumpit. Peccantes autem, inquit Apostolus, coram omnibus argue; causamque cur ita iubeat, confestim adiungit, ut cæteri quoque uidelicet timorem habeant. In summa autem, qui adhibitam sibi à fratre medicinam recusat, hic sine controuersia etiam à semetipso dissentit. Etenim si parere alteri non uult, ac uoluntatem ipse uindicat suam, quid est tandem cur cum ipso amplius moretur? Quamobrem uitæ suæ moderatorem illum appellat? Verum enim, ubi quis semel se in reliquum fratrum corpus coaptandum tradiderit, is si membrum postea ad ministrandum aptum iudicatum fuerit, esto quod ipsi impositum sit, uires ipsius uideatur superare, de iudicij periculo prorsus illum esse sollicitum finito, qui ea imperet, quibus uires suæ pares esse non possint: ipse autem parèdo, obediendoque, alacritatem studij sui usque ad mortem perseverato, memoria assidue Dominum tenens, qui factus fuit obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Illud autem antistitis imperium detrectare, & uerbis aduersum iussa ipsius litigare, magno indicio est, eum qui id faciat, multis uitij laborare, fidei debilitate. Spei ambiguitate, arrogancia morum, atque fastidio. Neque enim alterius dicto audiens unquam esse quisquam recusat, nisi prius ipsum sibi consilij auctorem apud seipsum despexerit: neque qui sibi persuasum habet, uera esse promissa Dei, deique ipsorum spe nihil dubitat, etiam si laboriosa sint, quæ sibi imperentur, grauatè ad illa unquam accedet, cum illud sciat, non esse condignas passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis: Neque non, cui illud persuasum est, uerum esse, Quod qui se humiliat, exaltabitur, studio suo imperantis sibi aliquid, expectationem superabit: quippe qui nihil addubiter, hoc quod in præsentem est momentaneum, & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æterni gloria pondus operari.

De ijs qui cum elatione, murmuratioue uere opus faciunt. CAP. XXIX.

Cæterum si quis murmurasse, aut plus æquo extulisse se animaduersus fuerit, huius opus nequaquam cum illorum commiseri operibus

x 3 bus de

Matth. 5. d.

1. Cor. 5. d.

1. Tim. 5. e.

Philip. 2. b.

Rom. 8. d.

Luc. 14. c.

2. Cor. 4. d.

bus debet, qui humiles sint, spiritusque contriti, neque id ullo modo in pietatis ueræ cultorum usus erogari. Siquidem quod altum est hominibus, id abominabile est apud Deum: eoque magis, quod hac de re est præceptum Apostoli, qui quidem sic dicit: Neque murmuraueritis, sicut quidam murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore. Itemque alio in loco: Non ex tristitia, aut ex necessitate. Ingratum est igitur istiusmodi hominum opus, ueluti sacrificium immundum, eiusmodique, in quo si cum reliquis reliquorum misceatur, fas uioletur. Si enim qui alienum ignem altari admouerunt, ea re grauem adeo in se Dei iracundiam experti sunt: qui non obsecro periculosum sit, opus quod ab animi affectione Deo inuisa proficitur, ad exequenda mandata ipsius admittere. Quæ enim, inquit, participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ pars fidei cum infideli? Accirco scriptum est in lege, Qui immolat mihi uitulum, quasi qui interficiat carnem: Et qui offert Semidalim, quasi qui sanguinem suillum offerat. Ex quo intelligitur, necessario pigri & contumacis hominis opera à fratrum conuentu amandari oportere. Summeque hac in parte aduigilare antistites conuenit, ut neque ipsi decretum uiolent illius qui dixit, Ambulans in uia immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabat in medio domus meæ, qui facit superbiam. Neque id agant, ut eum, qui mandato peccatum admiscet, & opus quod facit, siue laboris segnitie, siue elatione propter maiorem industriam, contaminat, in ea quasi prauitate confirmet, qui ex eo, quod illud admittunt, perferre illum non sinant, quantis in malis uerfetur. Oportet itaque & antistitem ipsum illud sibi persuasum habere, se nisi, ut debet, fratris salutem in munere fungendo suo consuluerit, grauisimas atque inuitabiles poenas daturum. Siquidem sanguis illius requiretur de manibus eius, sicut scriptum est. Et uicissim, qui est sub illius imperio, ita se animo comparasse, ut nulla res sit, quantumuis difficilissima, quæ sibi imperetur, ad quam suscipiendam grauate accedat, nempe cui sit persuasum, mercedem sibi præsto esse copiosam in cælis. Proinde quicumque in alterius est imperio, is gloriæ spe oblectare se debet, ut in omni gaudio & patientia opus Domini fiat.

Cuiusmodi cum animi affectione curam reliquorum fratrum gerere antistites debeant.

CAP. XXX.

ET antistes ipse nequiquam dignitate illa extolli debet, ne ipse quoque à beatitudine illa excidat, quæ promissa est humilibus, uel etiam inflatus incidat in iudicium diaboli. Siquidem illud habere sibi persuasum debet, nihil aliud esse pluribus præesse, quam pluribus ministrare. Ut igitur qui faucibus multis ministrat, & saniem de singulis eorum uulneribus abstergit, & pro natura uniuscuiusque mali remedia ei adhibet accommodata, munere illo nequiquam ad animorum elationem causa uti consuevit, sed ad demissionem potius, & sollicitudinem, ac maiorem quandam

A quandam curam: item quoque, ac multo etiam magis, is, cui totius fratrum societatis sanandæ prouincia est delegata, proinde ut qui omnium minister sit, & rationem de unoquoque illorum redditurus, sic secum agitare animo, & contendere anxie debet. Hoc enim modo, & illud assequetur, quod propositum est à Domino sic dicente: Siquis uult esse inter uos primus, erit omnium nouissimus, & omnium minister.

Quod nequaquam recusare inferiores debent, quo minus interdum sibi ab antistite ministretur.

CAP. XXXI.

ATque officia etiam ad corpus pertinentia, quæ ab ijs adhibeantur, qui principes in ordine existimantur, admittere ceteri debent, qui inferiores sunt. Nam & superiorem humilitatis ratio admonet, ut ministrat: & inferiorem, si ministrari sibi patiat, nequaquam facere contra officium, declarat. Hoc enim ita fieri conuenire Domini exemplo, ac discipulorum eius docemur: ac Domini quidem, qui discipulorum suorum pedes lauare ipse dedignatus non sit: discipulorum uero, qui nequaquam contra hoc ausi sint repugnare. Quin qui initio propter eximiam quandam, ac pietatis plenam erga dominum suum reuerentiam hoc recusauerat Petrus, confestim ubi certior factus est de periculo, quod ijs immineret, qui obedientiam abiecerant, mutata sententia, obedientiam audivissime est amplexus. Quamobrem non est cur metueri debeat is, qui subiectus est, ne ab humilitate discedat, si quando contingat, ut ipsi ministrat, qui maior sit ipso, quando docendi causa sæpe, & exempli in animis cernentium altius infigendi, potius, quam quod necessitas id ulla desideret, huiusmodi officia ab eo solita sunt adhiberi. Obediendo igitur, imitandoque, humilitatem suam probet unusquisque: non autem altercando, per humilitatis simulationem superbiam, arrogantiam uel munere fungatur. Quæ enim repugnatio sit, ea indicio est, uelle qui repugnat, eum sui iuris esse, neque alteri parere. Itaque superbiam potius ac contumaciæ signum est, quam humilitatis, & perfectæ omnibus in rebus obedientiæ. Quapropter necessario parendum est illi, qui dixit: Supportantes inuicem in charitate.

Quomodo nos animatos esse conueniat aduersus propinquos nostros, & cognatos.

CAP. XXXII.

ATque illud etiam cauendum est, ne qui intra reliquorum semel recepti fratrum ordinem fuerint, ijs ab antistite permittatur, ut mente distracti huc illucque cogitatione temere rapiantur, simulatione uel propinquorum uisendorum suorum à reliquis fratribus discedant, ac uitam in obscuro sine ullis testibus agant. Siquidem uerba hæc, meum & tuum, in uniuersum à fratribus usurpari ratio uetat. Erat enim, inquit, multitudinis credentium

COR

cor unum, & anima una: nec quisquā eorū, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat. Proinde si cui naturales aut fratres sunt, aut parentes, & eorum uita ex Deo est, ijs ab cunctis pariter, tanquam communibus parentibus consuli debet. Quicumque enim, inquit Dominus, fecerit uoluntatem patris mei, qui in cœlis est, hic frater meus, & soror, & mater est. Porro huiusmodi curam peculiariter arbitramur ad antistitem pertinere. Si uerò in communi ijs, ac uulgari uiuendi consuetudine sunt implicati, sine dubio nulla nobis est cum illis societas, quorum studium omne huc ab initio spectauit, ut honestati maxime seruiremus, & sine ulla distractione Deo assidue hæreremus. Præter id enim quod uisitacione nostra, utilitatis ipsis nihil asserimus, incommodum etiam illud accedit, quod uitam nostram sexcentis curis ac perturbationibus exponimus, eaque re ipsi ad peccadum nobis ueluti causas colligimus. Quin etiam ne si ipsi quidem, qui madata Dei contemnunt, & pietatis officium pro nihilo ducunt, alii quando ad uisendos apud nos propinquos olim accesserint suos, ij recipi intrò uidentur oportere, ueluti qui Dominum non diligant, qui dixit: Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Quæ autem participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ pars fidei cum infideli? Et quod in eo summe est elaborandum, ut ijs, qui se adhuc in ueræ pietatis spatijs exercent, omnes ab omni parte ad peccadum causæ circuncidantur: in quibus illa est maxima, recordatio uitæ superioris, nequando id illis usu ueniat, quod dictum est, Quod cordibus suis conuersi sunt Aegyptum, quæ res in frequenti cum naturalibus propinquis consuetudine solet accidere. In uniuersum autem nemini est permittendum, neque propinquo, neque alieno, sermonem cum fratribus de re ulla instituere, nisi de illis id planissime nobis sit persuasum prius, quibus de rebus collocaturi illi inter se sint, eas ad fructum ac salutem animarum conducere. Quod si omnino aduersus eos, qui se aliquando intrò semel ingesserint, necessario adhibendus sit sermo, huiusmodi ad eos delegari munus debet, quibus creditum est donum loquendi, tanquam ijs qui scienter ea possint & loqui, & audire, quæ ad fidei ædificationem pertineant. cum manifeste Apostolus doceat nequiquam adesse omnibus recte loquendi facultatem: sed raros esse, quibus datum sit huiusmodi donum. Sic enim ait: Alij quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ. & alio in loco: Ut potens sit exhortari in sana doctrina, & eos, qui contradicunt, arguere.

Quæ ratio tenenda sit in congressionibus cum sororibus faciendis.

CAP. XXXIII.

OMnino qui semel iam matrimonium abnegauit, hunc sine dubio sollicitudines illas quoque multo magis abnegaturus par est, quibus eum angere solere Apostolus ait, qui in matrimonio est, qua ratione uidelicet placeat uxori, omnemque prorsus ab se curam illam ablegaturum, quæcumque in eundem causa ab uxore gratiæ suscipi solet, nimirum quæ sententiam formidet illius,

A illius, qui dixit, Dissipasse Deum ossa eorum, qui hominibus placent. Ita, ne cum mare quidem, alliciendæ sibi causa uoluntatis illius, congregari animum inducet, sed propter studium illud, quod ex mandato Dei unusquisque proximo debet, si necessitas postulabit, cum eo in colloquium ueniet. Neque uerò omnibus tamen nullo delectu quicumque uelint, libera hæc fieri colloquij potestas debet, neque ad eam rem quoduis tempus, aut locus quiuis aptus existimari: sed si quidem, ut Apostolus præcipit, sine offensione futuri sumus cum apud Iudæos, tum apud Græcos, tum apud Ecclesiam Dei, omniaque decenter, ac moderate facturi, & ad proximi anime utilitatem omnia relaturi, necessario personæ, temporis, utilitatisque, ac loci seruato decoro, haberi delectus debet, quibus simul omnibus & omnibus, quæ secus oriri posset praua de nobis suspitionis umbra depellatur, & documentum certissimum morum, sanctitatis, pudicitiaque in ijs ubique appareat, qui idonei fuerint iudicati, qui mutuo se conuenient, & de rebus placentibus Deo, tam ad necessarium corporum usum, quam ad animarum etiam culturam pertinentium inter se communicarent. Porro hi ab utraque parte neque pauciores esse debent, quam duo. Si quidem & qui unus est, facile is causam ad suspitionem dat (ne quid dicam grauius) & ad ea quæ dicuntur, confirmanda, minus habet autoritatis, manifeste asserentibus sacris literis. In ore duorum, uel trium stare omne uerbum. neque plures item quam tres, ne susceptæ exequendi causa mandati Domini industriæ sedulitas retardetur. Cæterum si necessitas postulauerit, ut de ijs, qui in societate sint, aliqui alij aut dicant aliquid, aut audiant, quod ad illorum quempiam nominatim pertineat, hi nullo modo ipsi inter se in colloquium ueniunt: sed qui ætate prouectiores fuerint delecti, ij apud eas, quæ similiter delectæ ætate grandiores sint, quæ ab illis tractanda acceperint, tractant, & his internuncijs quicquid necessario transigendum sit, transigunt. Huiusmodi autem disciplinæ seueritas, non in foeminis modo aduersum mares, aut uicissim maribus aduersum foeminas, sed inter eos etiam, qui eiusdem sint sexus, conseruator. Porro hi præter reliquam in rebus omnibus religiosam circumspectionem, uitæque sanctitatem, in percontando etiam ac respondendo prudentiam adhibent, & in ijs quæ ultro citroque perferri oporteat, fideles, intelligentesque sunt, ut uidelicet, qui se ipsorum fidei committunt, & uoti compotes efficiantur, & quibus de rebus inter se communicauerint, de ijs, quin sincere perlatæ tractatæque sint, omnino nihil ad dubitent. Atque etiam in muneribus ijs, quæ corporis necessarios usus attingunt, deligi certi debent, qui ijs præficiantur: & hi similiter cum delectu, qui scilicet & ætate cæteris præstant, & cum in gestibus, tum etiam in moribus grauitatem conseruent, ne conscientiam alicuius ad suspitionem prauam percutiant. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia?

y Cuiusmodi

Psal. 52. b.

1. Cor. 10. g.
Ibidem, 14. g.

Matth. 18. c.

1. Cor. 10. g.

Matth. 3. d.

2. Cor. 6. d.

1. Cor. 12. d.

Tit. 1. c.

Quiusmodi esse debent ij, qui res in conuentu usibus fratrum necessarias dispensant.

CAP. XXXIII.

ATque etiam ijs, qui intus res ad fratrum usum necessarias distribuunt, prorsus in singulis ordinibus aliqui erunt, qui illos possint imitari, de quibus est in Actis, Solitos eos fuisse singulis distribuere, prout unicuique opus erat; Diligenterque illud circumspiciant, ut faciles se aduersus omnes, & clementes præbeant, neque suspicionem alicui aliquam commoueant maioris alicuius erga aliquos beneuolentiæ, inclinationis uel animi propensioris, quemadmodum Apostolus præcipit, sic dicens: Nihil faciens in alteram partem declinando, aut contra, similitatis, contentionisque (quod uitium tanquam ab hominibus Christianis alienum, idem Apostolus rejicit, cum dicit: Siquis uidetur inter uos contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesiæ Dei) ut ob eam causam, & ijs, quibus infensiores sint, necessarias res subtrahat, & illis, in quos animi inclinatione propendeant, amplius quam quantum sit opus, largiantur: quorum alterum fraterni est odij, alterum amoris uitiosi, quod est uitium maxime infame. Quibus ex rebus illud nobis usu uenit, ut conspiratio, quæ ex charitate nasci consuevit, ea distratur, & in eius locum suspensiones prauæ, æmulationesque, atque obrectationes succedant, & ad labores in operibus administrandis subeundos segnitias, atque cunctatio.

Quamobrem cum ob ea quæ dicta sunt, tum ob alia etiam eiusmodi multa, quæ illa comitantur, ab hac praua animi propensione, studioque contentionis, necessario prorsus aberunt ij, qui res intus ad fratrum usum necessarias distribuunt: Saneque cum ij, tum reliqui omnes, qui aliud quoduis utile, ac necessarium fratribus munus administrant, eiusmodi & animum adhibere, & studium debent, proinde quasi non hominibus, sed Domino ipsi ministrent, qui pro incredibili sua bonitate delata ijs qui se ipsi consecrarunt, honorem ac studium, perinde habet, quasi ea ipse accessisset, & pro his cœlestis se regni hæreditatem daturum promittit. Venite enim, inquit, benedicti patris mei, hæredes estote parati uobis regni ab institutione mundi, quia quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Similiterque ex contrario, imminens ijs qui negligentes fuerint, periculum intelligere, ac memoria uerba illa tenere: Maledictus omnis, qui facit opus Domini negligenter, neque enim à regno excluduntur tantummodo, sed horribilem etiam, ac terroris plenissimam Domini aduersus istiusmodi homines latam sententiam illam expectant: Descendite à me maledicti in ignem æternum paratum Diabolo & angelis eius. Quod si qui curam & administrationem adhibent, ij studij sui fructum adeo magnum adipiscuntur, & contra, negligentia horribile adeo iudicium expectant: quanta tandem animi contentione eniti debent ij, qui huiusmodi munus suscipiunt, ut dignos se præbeant, qui fratres Domini appellentur: qui dixit: Quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei, qui est

A qui est in cœlis, hic frater meus, & soror, & mater est. quando quicumque non totius uitæ suæ actiones ita instituit, ut eas ad Domini uoluntatem referat, ut uidelicet, & cum integra sit ualetudine, tenendæ causæ charitatis, studiose se in laboribus, & faciendis operibus exerceat, & cum aduersa laboret, summam tolerantiam, & cum gaudio patientiam adhibeat, hic primo in eo periculo, eoque maximo uersatur, quod alienatus est à Domino, quippe à quo, dum uoluntati eius non obtemperat, seipsum auulserit. Deinde in illo etiam, quod ea indigne audeat communicare, quæ parata idonei sunt. Quocirca necessario in hoc quoque illorum meminisse nos conuenit, quæ dicta sunt ab Apostolo, his uerbis: Adiuuantes autem exhortamur, ne in cassum gratiam Dei recipiatis, & operam dare, ne, qui uocati in locum fratrum Domini sumus, eiusmodi Dei donum in contumelia habeamus: neue magnam adeo dignitatem negligendis ipsius uoluntatibus prodamus. Sed potius eidem Apostolo pareamus, dicenti: Obsecro uos ego uinctus in Domino, ut digne ambuletis uocatione, qua uocati estis.

Nunquid in uno & eodem pago plures constitui fratrum conuentus conueniat.

CAP. XXXV.

SANè huiusmodi quæstionem, membrorum similitudo, quam ad res pleraque commode usurpamus, dilucide nobis explanat. Quoniam igitur docuit nos ratio, corpore, quod ad omnia officia ex decoro, ac ratione habile futurum sit, opus esse oculis, & lingua, & cæteris, quæcumque necessaria, ac præcipua in corpore sunt, membris: arduamque rem esse, inuentumque difficilissimam, animum nancisci, qui pluribus præditus esse oculis possit (etenim absoluta seueræ disciplinæ ratio moderatorem conuentus & prouidum, & eloquentem satis requirit, & præterea uigilantem ac mitem, & eiusmodi, qui perfecto corde Dei iustificationes exquirat) quæ quæso fieri potest, ut plures tales in uno atque eodem pago reperiantur? Quod si omnino fors ferat aliquando, ut duo, tres uel reperti sint tales (quod quidem neque factum facile est, neque factum unquam intelligimus) sanè longe esse uidetur præstabilius, si hi gubernandi inter se prouinciam communiter partiantur, uicissimque alter alterius laborem subleuet; uidelicet ut absente altero, aut occupatione aliqua distento, aut necessarijs alijs quibus laboribus impedito, quemadmodum usu uenire solitum est plerumque, ut antistes absit à reliquis fratribus, præstet sit alter, qui eius desiderium sentiri non sinat. Sin omnino hoc usus non poscat, ad conuentum alium se conferat, cui opus sit moderatore. Atque etiam magnopere ad id, quod nobis proposuimus, prodesse exemplum potest earum rerum, quas uulgo quotidie cernimus fieri. Ut igitur artium earum, quæ in communi uita uersantur, periti, ijs soliti sunt obrectare, qui eiusdem secum sunt artificij, quod res uidelicet ipsa naturaliter sensim eorum in animis mutuam inter ipsos æmulationem parere solita sit: item quoque plerumque

idem ferè in huiusmodi uita solet accidere. Initio enim contentionem à rebus honestis auspicientes, cum inter se certatim alij alios studeant superare, aut hospitibus recipiendis, aut numero fratrum augendo, aut muneribus huiusmodi honestis quibusdam fungendis, postremo in similitates delabuntur. Quæ res cum aduenientibus peregre fratribus magnam & ancipitem curam afferat, & difficultatem (nempe quibus cum ex labore itineris fessis capienda requies esset, animus necessario sit distrahendus, dubitantibus ad utros potius diuertant, quando & hos illis antepone- re odiosum est, & tamen ut simul satis utrisq; fiat, res ipsa non patitur, eoq; magis, si forte necessariò ipsis iter urgere conueniat) tum ijs etiam, qui tenendæ causa eiusdem cum ipsis uitæ, initio ad ipsos se conferunt, haud mediocrem afferunt causam dubitandi: quandoquidem necessariò coguntur addubitare, utrorum magis disciplinæ uitam committant suam, cum id omnino animaduertant fore, ut si se ad alios applicuerint, alios improbasse uideantur. Confestim itaque in ipso principio eos lædi necessesse est, quòd elatius de seipsis sentire assuescunt, quippe qui non se penitus tanquam prorsus rudes, aliorum disciplinæ instituendos, ac ueluti for- mandos tradunt, sed iam tum ordinum iudices, & ceu æstimatores esse assuescunt. Quocirca cum illud intelligatur, in huiusmodi separata alio- rum ab alijs habitatione, certum prorsus nullum bonum inesse, contraq; incommoda manifesta contineri tam multa: sine dubio statuendum est, inutilem esse penitus hanc inter se aliorum ab alijs distractionem. Quod si forte aliqui aliquando in ea reperti fuerint, antequam, ne essent, prouide- ri poterit, adhibenda est quamprimum correctio, & maxime, postquam quæ inde incommoda nascantur, re ipsa experti didicerint. Nam illud, in suscepta semel sententia præfractæ uelle permanere, manifestæ est peruicaciæ. Si quis autem uidetur peruicax esse, inquit Apostolus, nos ta- lem consuetudinem non habemus, neq; Ecclesiæ Dei. Quam enim cau- sam afferent, quæso, quamobrem societatem simul coire non possint: an eam fortasse, quòd necessariorum ad usum rerum inopia laboraturi mi- nus sint, si disiunctim quilibet uixerint, quam si coniunctim? Atque eæ longe ipsis, si unà inter se uiuant, copiosiores sunt, quibus & lucerna una, & focus unus, & si quæ sunt huiusmodi, singula quæq; cunctis simul sa- tisfaciant: quando (si qua alia in re) summe in hoc ipso debemus adniti, ut facilitati maxime consulamus, omniq; ratione contendamus, ut neces- sarias ad uitam copias quam maxime in angustum deducamus. Atque ad hoc illud etiam accedit, quòd qui foris res fratrum uisibus necessarias apportant, ijs disiunctis ordinibus, pluribus est opus, coniunctis uerò, dimidio paucioribus. Quàm autem difficile sit, uirum aliquem nancisci, qui CHRISTI nomen non dedecoret, & cum foris sit, cum ijs, qui com- munis uitæ consuetudinem tenent, ita congregi sciat, ut cum eius uitæ professione congressio illa aliqua ex parte non discrepet, id me tacente, etiam per uos intelligitis. Ad hæc qui in huiusmodi distractione perma-
neant,

1. COR. II. 6.

A neant, ij qui fieri poterit, ut doctrina cæteros ædificent, qui in uita com- muni uersantur, illis, si quando usus fuerit, uel ad concordiam conciliandis, uel ad reliqua conseruanda præcepta cohortandis: qui quòd non unà inter se ipsi societatem coierint, prauas in se suspiciones commo- ueant. Quin & uideamus, quæ ad Philippenfes Apostolus scribat. Sic enim ait: Implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, idem sentientes, nihil per contentionem, neq; per in- anem gloriam, sed humilitate alij alios superiores se inuicem arbitantes, non quæ sua sunt singuli cõsiderantes, sed & quæ aliorum. Verumenim quod maius afferri humilitatis exemplum potest, quàm si conuentuum principes uicissim alij aliorum imperio subiiciantur? Si enim spiritualibus donis ambo æque sunt ornati, præclarius fit, si ambo pariter in cer- tamen descendant, quod à nobis fieri oportere Dominus exemplo illo nos docuit, qui apostolos miserit binos. Prorsusq; ex ipsis alter læta- bundus ultro se alteri subiiciet, cum meminerit dictum esse à Domino, exaltatum iri, quicumque seipsum humiliauerit. Sin hic plura habuerit, ille pauciora, præstabilius est, ut qui imbecillior sit, is à ualentiore assu- matur. Deinde nisi ita fiat, qui non manifeste contra præceptum Apo- stoli sit: quo iubemur ut non res nostras singuli consideremus, sed & quæ aliorum. Neque enim hoc in eiusmodi distractione existimo posse seruari: quippe uidelicet cum ordines singuli, seorsum quisq; suorum sibi cu- ram uendicet, aliorum uero minime ad se putent pertinere. Quæ res manife- ste illis uiris, de quibus est mentio frequens in Actis, testimonia illa pro- feruntur, quòd uidelicet multitudinis credentium erat cor unum, & ani- ma una, & quòd omnes credentes erant simul in eodem loco, & habebant omnia communia: est quamobrem dubitare quisquam debeat, ullam in tota illa multitudine disiunctionem fuisse, aut ex ipsis quemlibet seorsum, more suo, solitum degere. qui potius id existimare debet, sub una & ea- dem cura uniuersos fuisse solitos gubernari, atque hæc in pleno numero quinq; millium. In quibus fortasse non pauca erant, quæ mutua eorum inter se coniunctioni uiderentur obistere. Cæterum cum qui nunc in sin- gulis uicis reperiuntur, adeo inferiores illis numero sint: quæ permittit ratio, hos uicissim alios ab alijs esse disiunctos? Vtinam autem fieri pos- set, ut non modo, qui in eodem uico, eodemq; in loco sunt congregati, huiusmodi, quem dico, statum tenerent, sed plures etiam, qui diuersis in locis constituti sunt, fratrum conuentus, ab una tantum cura, eorum, qui æqualiter, sapienterq; rebus omnium possent consulere, in unitate Spiri- tus & uinculo pacis regerentur.

Philip. 2. a.

Luc. 18. c.

Act. 4. f.

Eph. 4. c.

De ijs qui à reliquorū fratrum societate se separāt. CAP. XXXVI.

Verumenim uero, inter quos certis conditionibus semel conuenit, ut unà inter se uno & eodem in loco uitam agerent, ijs nequaquam sine
y 3 scelere,

scelere à communi reliquorum fratrum corpore auellere se licere, putandum est: quando illud, quod quis in suscepta semel sententia non permaneat, duabus de causis contingit, uel ex detrimento uidelicet, quod ex necessitudine contubernij nascitur, uel ex mentis instabilitate illius, qui sententiam mutet. Qui igitur fugiendi causa detrimenti, quod illi ex contubernio nascatur, se ab reliquis fratribus segregat, is nullo modo discessionis suae causam tenere apud seipsum occultam debet, sed eo modo, quo docuit Dominus, illam detegere, quando dixit: Si peccauerit in te frater tuus, uade, & corripe eum inter te & ipsum solum, & cætera. Ita enim si secuta ea, quam quærebat, emendatio fuerit, & fratres lucrabitur, & societatem illorum non aspernabitur. Sin contra, in uitio eos perseuerare, neque correctioni locum dare animaduernerit, hæc ijs nota facere debet, ad quos iudicium huiusmodi pertineat. Quod ubi fecerit, tum demum, adhibitis multorum testimonijs discedat. Neque enim iam à fratribus se segregabit, sed ab alienis: cum Dominus, eum, qui in peruersitate sua perseueret, ethnico assimilet ac publicano. Sit enim tibi, qui eiusmodi est, inquit, sicut ethnicus & publicanus. Qui uero ad relinquendam cæterorum fratrum societatem à propria animi sui leuitate impellitur, is suam ipsius curare imbecillitatem debet. Alioqui si medicinam noluerit admittere, ipse exclusus à nemine admittatur. Cæterum si tenendi causa mādati Dominici, alius aliò distrahatur, talis distractio neuiquam pro segregatione habenda est, sed assignati potius unicuique muneris ad ministratio existimanda. Aliam præterea causam, propter quam quis se à reliquorum fratrum cōsortio segreget, ratio nullam admittit: Primum quidem quod nomini Domini nostri IESV Christi, à quo congregati sumus, infligitur contumelia: deinde quod uicissim alterius aduersus alterum conscientia pura esse non potest, quod scilicet mutuo inter se, alter alterum suspectum habeat. Hoc autē manifeste repugnat præcepto Domini qui dixit: Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & uadens, prius reconciliare fratri tuo.

Nunquid per simulationem orationum, psalmodiæne negligi opera debeant; & quæ sint ad orationem appositæ tempora. & primo an oporteat laborare. CAP. XXXVII.

Cum Dominus noster IESVS Christus dicat, Dignus est, non simpliciter, neque sine ulla exceptione, quilibet, sed, operarius cibo suo: cumque Apostoli præceptum sit, qui fatigari & laborare nos iubet proprijs manibus quod bonum est, ut sit nobis, unde egentibus tribuamus: sanè de hoc quidem dubium esse non potest, quin studiose sit laborandum, neque enim causa ad inertiam, aut laboris fugam, uita secundum pietatem instituta existimari debet, sed materia potius exercitationis, & maioris laboris, & in rebus difficilibus tolerantia: ut nobis quoque uere liceat

A liceat dicere, In labore & ærumna, in uigilijs multis, in fame & siti: Cum non ad corporis castigationem modo, utilis nobis huiusmodi uitæ ratio sit, sed ad charitatem etiam erga proximum: si uidelicet de fratribus nostris, ijs, qui ualetudine aduersa laborent, necessaria per nos Deus uitæ subsidia subministret, conuenienter exemplo illi, quod propositum nobis in Actis est ab Apostolo. Sic enim ille ait: Omnia ostendi uobis, quod sic laborantes oportet suscipere infirmos. Et alio in loco: Ut habeat unde tribuat necessitatem patienti, quo scilicet digni habeamur, quibus illud dicatur: Venite benedicti patris mei, possidete paratum uobis regnum ab institutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Verumenim quantum in desidia mali sit, sanè nihil attinet memorare, cum Apostolus aperte præcipiat, ut qui non laborat, is nec manducet etiam. Sicut igitur unicuique ad uitæ sustentationem necessarius est cibus quotidianus, item nihilominus unicuique in opere faciendo necessaria industria est. Neque enim temere laudis loco positum fuit illud à Salomone, Panem ociosa non comedit. Item quæ ab Apostolo de seipso dictum est illud, Neque gratis panem accepimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione, nocte & die laborantes. Atqui tamen licebat ei, cum Euangelium prædicaret, de Euangelio uiuere, si uoluisset. Quin Dominus etiam ipse pigritiam cum malitia coniunxit, cum dixit: Serue male & piger. Idem præterea uir, sapientia gloria excellens Salomon non solum ex ijs, quæ à me memorata sunt modo, uirum gnauum laudat, sed ignauum etiam castigat, illa ex tenuissimarum bestiolarum comparatione, cum dicit: Vade ad formicam ô piger. Proinde metuere debemus, ne aliquando nobis hoc in die iudicij obijciatur: quum qui ad excipiendos labores idoneas nobis uires suppeditauerit, is parem quoque illis à nobis in laborando industriam reposcet. Quoniam cui commendauerunt multum, plus petent ab eo. Verumenim quia sunt nonnulli, qui orationum simulatione, psalmodiæ uel necessarios in exercendis artificijs labores defugiunt: illud est intelligendum, certis quidem alijs quibusdam in rebus esse certam unicuique temporis maturitatem, ut est apud Ecclesiastem, qui omni negotio suum esse tempus dicit: Orationi uero, & psalmodum modulationi, sicut in alijs etiam plerisque, nullum non esse tempus idoneum, ita uidebitur licet, ut uel in eo ipso, dum manibus opus tractamus, & lingua nonnunquam (quandocumque id fieri potest, aut expedit potius, & ad fidei ædificationem conducit) munere hoc fungi possimus: Sin id minus, corde certe psalmis & hymnis, & canticis spiritualibus Deum collaudemus, sicut scriptum est, atque ita orationi satisfaciamus: interim dum laboramus, gratias agentes Deo, qui ad opera facienda manuum uires nobis suppeditauerit: itemque ad percipiendam artium singularum cognitionem, ingenium largitus sit: materiaque donauerit, tum ex qua instrumenta confierent, tum eam etiam, quæ artibus ijs esset subiecta, quas forte fortuna tum in

2. Cor. 11. f.

Act. 20. g.
Eph. 4. c.

Matth. 25. c.

Prouer. 31. d.
2. Thess. 3. b.

Matth. 25. c.

Prou. 6. a.

Luc. 12. f.

Ecl. 8. d.

Col. 3. c.

manibus habeamus: simulque etiam ipsum orantes, ut opera manuum nostrarum dirigantur ad eum finem, ut ipsi placeamus. Hoc modo etiam mentem a futilibus cogitationibus cohibemus, quandoque uidelicet in singulis, quæ administramus, operibus, cõficiendi felicitatem à Deo postulamur, & ei gratias agimus, qui ad ea administranda uires nobis tribuerit, & à proposito ineundæ gratiæ illius non aberramus, sicut antè dictum est. Etenim nisi hæc ita se habeant, quæ fieri potest, ut inter se illa concordent, quæ dicta sunt ab Apostolo: & illud uidelicet, Sine intermissione orantes, & illud, Nocte & die laborantes. Neque uero tamen, quamquam hanc assidue, atque adeo omnibus momentis adhiberi oportere gratiarum actionem, & lex ipsa precepit, & nos eam uitæ nostræ necessariam esse, cum ex natura, tum ex ratione docuimus, propterea illa certorum temporum negligenda est descriptio, quæ obseruari in conuentibus solita sit. Siquidem ea re à nobis necessario huiusmodi tempora delecta sunt, quod in eorum singulis peculiaris quædam Dei in nos beneficiorum commemoratio est. Ac matutinum quidem, ut primi animi ac mentis nostræ motus cõsecrentur Deo, neque ullius rei curæ antè aditum ad nos demus, quam nos in cogitatione de Deo oblectauerimus: sicut scriptum est, Memor fui Dei, & delectatus sum. Neque corpus prius ad functionem muneris alicuius moueamus, quam illud fecerimus, quod dictum est, Orabo ad te Domine: mane exaudies uocem meam. Mane astabo tibi. Tertia uero hora, ut in ea ad orationem surgatur, fratresque omnes in unum congregentur, licet diuersis in locis, alij in alijs operibus sint occupati: idque ea re, ut admoniti doni Spiritus, quod circiter hanc ipsam horam apostolis datum fuit, unanimes cuncti illum uenerentur, ab eoque perant, ut & ipsi digni sint, qui sanctificationem suscipiant: simulque ut salutaris sibi doctrinæ, & recti itineris dux esse, & autor uelit, illum imitantes, qui dixit: Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Ne projicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiã salutaris tui, & Spiritu principali confirma me. Et alio in loco: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. atque ita denuo ad intermissa opera redeatur. Quod si aliquibus uel propter operum, uel propter locorum naturã eo tempore abesse longius contigerit, quam ut unã cum reliquis præsto esse possint, ij ubicunque fuerint, ea necessario ibi exequi debent, quæ cõmuniter statuta sunt, nihil hæsitantes omnino. Quia ubi sunt duo uel tres congregati in nomine meo, inquit Dominus, ibi in medio eorum sum. Porro sexta hora, sanctorum exemplo, necessariam esse orationem iudicauimus, apud quos est: Vespere & mane, & meridie narrabo, & annuntiabo, & exaudiet uocem meam. In qua quidem, ut liberemur ab incurso & dæmonio meridiano, nonagesimus etiam psalmus recitetur. De nona uero, quod ea ad orationem nobis necessaria sit, id apostoli ipsi declarauerunt in Actis, in quibus est, quod Petrus & Ioannes ascendebant in templum ad horam oratio

Col. 1. d.

2. Thess. 3. b.

Psal. 76. d.

Psal. 5. d.

Psal. 50. c.

Psal. 142. c.

Math. 18. c.

Psal. 54. c.

Act. 3. d.

A orationis nonam. Completo uero iam die, pro ijs omnibus, quæ in eo data nobis fuerint, feliciterque nobis euenerint, gratulatio succedet: eorumque, quæ uel prudenter, uel imprudenter prætermissa sint, confessio: ac sicubi latens delictum aliquod admissum fuerit uerbis, operibus uel, aut etiam corde, pro his omnibus oratione adhibita ueniam nobis à Deo comprecabimur. Siquidem ad similia peccata iterum euitanda, ualde utilis est præteritorum consideratio. Iccirco Dauid dicit, Quæ dicitis in cordibus uestris, in cubilibus uestris compungimini. Tum autem primis se iam noctis intendentibus tenebris, sequetur petitio, ut quies, quam sumus capturi, ab omni perturbatione ac uitio libera sit: qua hora etiam necessario nonagesimus recitari psalmus debet. De tempore autem dimidie noctis, quod id ad orationem necessarium sit, traditum nobis est à Paulo & Sila in Actis. Scriptum est enim sic, Circiter autem mediam noctem Paulus & Silas laudabant Deum. Atque hoc quidem etiam autor psalmodum confirmat, sic dicens, Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustitiæ tuæ. Post anteuertendum diluculum est, & ad orationem surgendum, cauendumque ne dies nos in lectulo dormientes operat: & ille imitandus, qui dixit, Præuenerunt oculi mei diluculum, ut meditarer eloquia tua. Porro ex his omnibus, quæ diximus, statis temporibus, nullum ab ijs prætermitti debet, quorum uitæ propositum est, ut quæ acturi sunt, omnia ad laudem Dei, & CHRISTI eius referant.

B Atque utilis etiam, meo quidem iudicio, hæc in orationibus, & psalmodum decantationibus, quæ certis temporibus fiunt, diuersitas est, atque uarietas, ob eam causam, quod in perpétua similitudine, animo nescio quo modo satietas plerumque oboritur, atque fastidium, eaque re aliud agens, ad futes cogitationes aberrat. In uicissitudine autem uarietateque cum psalmodiæ, tum singularum horarum rationis, & studium ipsum renouatur, & attentio instauratur.

Psal. 4. d.

Act. 16. c.

Psal. 118.

Cuiusmodi artificia professioni nostræ conueniant.

CAP. XXXVIII.

Hactenus sermone tuo nos docuisti, & orationem, & in operibus laborem necessaria esse: reliquum est iam, ut doceamur, cuiusmodi artificia professioni nostræ conueniant.

RESPONSIO.

OMNINO etsi artes quasdam præcisè statuere, in quibus nos uersari cõueniat, haud facile est, quod aliæ alijs magis sunt opportunæ: quemadmodum uidelicet cum locorum, tum negociationum, quæ in singulis regionibus tractantur, & natura & commoditas desiderat: in uniuersum tamen harum describi delectus quidam potest. Ac nimirum eæ uidentur esse, quæcunque uitæ nostræ & quietem, & tranquillitatẽ conseruēt, quæ scilicet neque materia magno labore quaratur, neque opera, magna solitudine diuendantur: similiterque illæ omnes, per quas neque uirorum, neque

z

mulierum

mulierum turpibus aut noxijs congressibus implicemur. Siquidem omnibus in rebus illud tantummodo debemus spectare, ut simplicitatem ac frugalitatem teneamus: & illud summopere fugiamus, ne ministros nos præbeamus cupiditatibus hominum à uera pietate alienorum, ijs efficiendis, quæ in studio apud ipsos esse animaduuerimus. Quocirca & in telis texendis, in ea modo opera, nostra à nobis industria conferetur, quæ in quotidiano communicæ uitæ usu apud omnes contrita sint: ijs penitus reiectis, quæ ab libidinolis mulierculis inuenta sunt, ad captandos, ac laqueis irremediabiles miseris adolescentulos. Similis quoque in consuetudinum calcamentorum artificio tenenda à nobis ratio erit, ut uidelicet earum rerum in illa arte ministri simus, quæ ad necessarium modo hominum uitæ usum requiruntur. Cæterum & ædificandi, & æris cudendi, & agri colendi disciplina, etsi suapte natura ad uitam necessaria sunt, & magnam utilitatem habent, neque per se sunt à nobis repudiandæ: tamen quodcumque aut quietem nostram perturbare, aut fratrum uitæ coniunctionem uideantur distrahere, necessario à nobis semper declinari debent: maioreque in precio habendæ sunt artes illæ, quarum exercitatio eiusmodi sit, quæ nec nos distrahat, neque impedimento sit, quominus Deo assidue hæreamus, & quæ nec à temporibus psalmodiæ, orationis uel aut reliquæ disciplinæ constantia eos auocent, qui studio pietatis operam dant. Si uero eiusmodi in ijs nihil inesse animaduersum sit, quod præcipuum uitæ nostræ propositum impedire uideatur, multis sine dubio hæc alijs anteponi debent, & maxime agricultura, quando ex ea facillime res ad uitam usum necessaria haberi possunt: & qui in ea uersantur, nullas hi sursum, ac deorsum cursitationes coguntur subire, modò, ut diximus, ea nobis neque à uicinis, neque ab accolis tumultus afferat, aut turbas.

Quæ ratio teneri debeat in uendendis mercibus, quomodoque peregrinatio suscipi.

CAP. XXXIX.

Atque illud etiam studendum est, ne quæ fecerimus opera, ea in longinquas quasdam regiones exportemus: ne uenditionis causa, temere nos in publicum demus. Siquidem honestior est ea, quæ sit uno & eodem in loco permansio, utiliorque cum ad mutuam ædificationem, tum ad perfectam quotidiani uictus conseruationem. Itaque ut quieti consulamus, detrahendum est aliquid de precio potius, quam modici lucri causa peregre longius abeundum. Cæterum si hoc fieri non posse usus ipse docuerit, ne suscepta huiusmodi de causa peregrinatio infructuosa nobis accidat, deligere nos & ciuitates & loca oportebit hominum religiosorum, eorumque statim nundinarum temporibus plures unam simul fratres concurrere, nobiscumque quisque, quas elaborauerimus, merces afferre, communiterque cuncti iter inire, uiamque psallendo, orandoque, nosque uicissim alter alterum ædificando, conficere: ac postremo ubi ad locum iam peruenierimus, quem petebamus, eadem communiter cuncti hospitia capere, idque

re, idque cum mutua custodia causa, tum ut nullum nos orationis tempus neque diurnum, neque nocturnum effugiat: tum etiam, ut improborum ac fraudulentorum hominum congressus minore noxa euadamus, si in multorum societate simus, quam si soli tantummodo. quando etiam qui iniuriosissimi sunt, iniuriarum suarum testes habere multos reculant.

De nundinis illis, quæ in sanctorum celebritatibus fiunt.

CAP. XL.

Verum enim uero neque nundinationes illæ, quæ ad sepulchra sanctorum martyrum celebrari solitæ sunt, conuenire nobis putandæ sunt: neque enim ullam aliam ob causam adesse Christiani in dierum nominibus martyrum festorum celebritatibus debent, quam orandi causa, & ut sanctorum constantiæ admoniti, in qua illi ne pietatem amitterent, ad necem usque fortiter perseuerarunt, ipsi quoque ad similis fortitudinis æmulationem incitentur. Nimirumque memoria tenendum est illud, quam uehementer, terribiliterque iracundia olim exarserit Dominus, qui cum semper & ubique mansuetus & humilis corde fuisset, in eos tamen solos flagellum intendit, qui circum templum emendicis, uendendisque mercibus operam dabant, quippe quasi nundinatio illa orationis domum in latronum speluncam conuerteret. Neque uero quod alij ante nos fuerint, à quibus solita olim in diebus sanctorum festis obseruari consuetudo, uiolata sit (quique cum inter se alij pro alijs orare deberent, & unam cum pluribus Deo lacrymas offerre, ab eorumque cum peccatorum ueniam poscere, tum de acceptis beneficijs gratias agere, sequeque mutuis uicissim cohortationibus in pietate uera confirmare, id quod etiam memoria nostra usurpari fuisse solitum scimus, pro his omnibus forum, ac nundinas, & communem mercatum & tempus illud & locum efficiunt) iccirco continuo nos quoque illos imitari par est, & hoc modo autoritate nostra prauam illorum consuetudinem confirmare: sed conuentus illos exprimere potius, de quibus in Euangelijs mentio est, præsentem Domino nostro IESU Christo solitos celebrari, & in his, quæ ab Apostolo descripta sunt, ueluti huiusmodi uitæ instituto conuenientia, facere. Scribit autem sic: Cum conuenitis, unusquisque uestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet, omnia ad ædificationem fiant.

1. Cor. 14. c.

De propria uoluntatis uendicatione, & obedientia. CAP. XLI.

Cæterum in his, quæ concessa sunt artificijs, ne utiquam permittendum est unicuique ut arbitratu suo discat quod uelit: sed illud tantummodo, ad quod aptum esse illum antistites iudicauerint. Qui enim seipsum abnegauit, sequeque uoluntatibus suis omnibus spoliavit, is non quod uult, facit, sed quod docetur. Neque uero ratio permittit, eum sibi ipsi quod expediat deligere, qui gubernationem sui alijs tradiderit. Siquidem hi

esse debent, qui ad quamcunq; rem habilem esse illum iudicauerint, arbitratu suo in nomine Domini ipsum instituunt. Qui autem ipse in deligenda sibi aliqua arte munerēue cupiditati suæ obsequitur, is plane indicio est de seipso, primò se sibi ipsi placere, deinde artem illam cæteris antepone-
 nere, aut propter gloriam uitæ huius, aut lucrisp̄em, aut aliud id genus aliud, aut postremò propter ignauiam, pigritiam ue, quòd ea uidelicet laboris sit leuioris. In quo autem hæc insunt, ab hoc planissimè intelligi potest, nondum absterfas esse omnes animi morborum labes. Sed neque semetipsum abnegauit, qui suis ipse libidinibus obsequitur, neque rebus uitæ huius nuncium uere dici potest remisisse, si eum adhuc uel compendij, uel gloriæ admiratio tenet; itemq; nullo modo membra sua, quæ sunt super terram mortificauisse, ille, qui necessarium in faciendis operibus laborem non sustinet, quin potius is esse se arrogantem declarat, qui suum, qui unus est, iudicium melius esse uelit quàm aliorum, qui plures sunt. Quamobrem siue quis artem aliquam tenet, eaq; à cæterorum fratrum iudicio non improbatur, nequaquam is eam confestim abijcere debet (est enim animi inconstans, & infirmi iudicij, temere aspernari quæ habeas) siue non habet, non sibi sua sponte assumito ipse: sed quæ probata à maioribus fuerit, ad illam se accommodato, idq; ea re, ut ubiq; obedientiam conferuet. Quemadmodum autem ipsum unumquencq; sua sponte quod ipsi placitum sit, eligere, uitiosum esse docuimus: item quoq; pari ratione putandum est in uitio esse, si quis, quæ alij probauerint, ipse recuset. Quin potius, si quis etiam artem aliquam habeat, cuius tractatio communi fratrum non placeat, equissimo animo abijcere illam debet: illudq; declarare, nulla se rei ullius uitæ huius cupiditate adductum teneri. Siquis dem perficere uoluntates cogitationum, est illius, qui spem non habet, ut est apud Apostolum: contraq; exprompta ubiq; omnibus in rebus obedientia, laudi semper tribuitur: cum idem Apostolus laudet quosdam, ac dicat, Semetipsum dederunt primùm Domino, deinde nobis propter uoluntatem Dei. Cæterum assignato iam sibi artificio, uacare unusquisque attente debet, studiosèq; inuigilare, & nihilo secius, ac si præsens se Deus inspiceret, summa sedulitate, summaq; diligentia accuratissime illud exercere, ut fidenti animo semper dicere illud possit: Ecce sicut oculi seruatorum in manibus dominorum suorum, ita oculi nostri ad dominum Deum nostrum: non autem temere huc atq; illuc resiliere. Neq; enim natura nostra plura simul assequi studia potest: multoq; est præstabilius unum modo grauiter confecisse, quàm multa attentasse, quæ necessariò postea sint relinquenda. Siquidem quæ ad res plures animi fit distractio, & mentis identidem modò ad hanc, modò ad illam applicatio, præterquam quòd opus nullum perfecte perducit ad exitum sinit, etiam morum leuitatem, uel si inest, arguit, uel si non inest, ingenerat. Si uerò necessitas postulet aliquando, ut reliquis etiam artibus subueniatur, sanè is debet subuenire, qui commode possit: neque id suapte sponte, sed arcessitus: & temporibus,

Aribus, non semper, ac uelut ex præcipuo instituto: idq; imitari, quod in membris corporis solitum est usu uenire, in quibus si pes ab officio suo aberrauerit, manu solemus inniti. Vicissimq; quemadmodum sua sponte ad artem aliquam assilire, utilitati repugnat, sic nolle admittere quod iussus sis, castigatione dignum est: idq; ea re, ne & arrogantia uitium in nobis alatur, & officium atq; obedientia disciplina pessum eat. Cæterum cura instrumentorum quanquam ad eum præcipue uidetur pertinere, ut quis cuiq; artificio præpositus sit: nihilominus tamen, si fors tulerit, ut ex ijs aliquod aliquando neglectum fuerit, id perinde ut res, quæ ad omnes æque pertineat, eo modo, quo par fuerit, ab ijs debet accurari, qui id primi animaduenerint. licet enim illorum tractatio unum aliquem seorsum priuatim attingat: attamen, quæ ex eo nascitur utilitas, ea promiscue incunctos redundat. Nam quæ alterius sint artis, ea perinde, ac si sua nihil interesset, negligere, id manifestissimum distractionis argumentum habet. Veruntamen neq; qui artes tractant, ij pertinentium ad illas ipsas instrumentorum uindicare sibi dominium debent, ita uidelicet, ut aut magistro conuentus ijs arbitrato suo utendi potestatem nõ faciant, ad quam ipse cunq; rem uelit: aut eorum ipsi, uel uendendorum, uel permutandorum, aut alioqui alienandorum ius ad arbitrium reuocent suum: aut præter ea, quæ habent, aliorum comparandorum, penes se esse potestatem uelint. Nam qui in eo semel animum obfirmarit, ut ne suarum quidẽ ipsius manuum esset compos, ac penes alterum moderationem esse illarum uoluerit: is qui non à seipso uideatur dissentire, si eorum, quæ ad artium exercitationem necessaria sint, instrumentorum, postulet, ut ius penes se sit: in eaq; dominij sibi auctoritatem usurpet.

Cuiusmodi consilio, aut animi affectione laborare ij debent, qui laborant.

CAP. XLII.

ATque illud etiam intelligendum est, eum qui laborat, nequaquam id eo animo facere debere, ut necessitatibus inferuiat suis, sed ut Domini præcepto satisfaciat, qui dixit: Esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Quando illud unumquencq; sui ipsius causa sollicitum esse, uentit idem Dominus, cum dixit: Nolite solliciti esse animæ uestræ, quid manducetis, neque corpori uestro, quid induamini, quibus post adiecit: Hæc enim omnia gentes inquirunt. Quamobrem in suscipiendis laboribus, illud spectare unusquisque debet, ut per ipsum, qui in egestate sunt, subleuentur: non autem, ut commodis ipse prouideat suis. Siquidem hoc modo, & crimen seipsum amantis effugerit, & fraternæ charitatis benedictionem à Domino inuenerit, qui sic dixit: Quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Neque uerò his, quæ hoc loco à nobis dicuntur, Apostoli uerba illa aduersari quisquam existimet, ut operantes panem suum manducant. Siquidem hoc ad ordinis & laboris desertores dictum est, perinde ac si ipsis diceret, præstabilius esse unum-

z 3 quencq;

Matth. 25. 6.

Matth. 6. d.

Matth. 25. d.

2. Thess. 3. c.

quæque necessaria sibi saltem ad uitam præsidia parare, neque alijs gra-
 uem esse, quàm uitam in ocio traducere. Audimus enim, inquit, quos-
 dam inordinate ambulantes inter uos, nihil operantes, sed curiose agen-
 tes. His igitur, qui eiusmodi sunt, denunciamus, inquit, & obsecramus,
 ut cum silentio operantes suum ipsorum panem manducent. Et illud,
 Nocte & die operantes, ne quem uestrum grauaremus, nimirum eodem
 etiam pertinet, quippe cum Apostolus ad commonendos ordinis deser-
 tores, charitate fraterna impulsus, ipse seipsum laboribus ultra præscri-
 ptum sibi, sua sponte subijceret. Cæterum eius, qui ad perfectionem con-
 tendit, est, diem noctemque assidue laborare, ut habeat unde tribuat neces-
 sitatem patienti: quando qui in seipso, aut in eo etiam, ad quem cura per-
 tinet distribuendarum rerum cuique necessariorum, positam spem habet,
 & laboris susceptionem, siue suam, siue eius, quicum est, satis magnum si-
 bi ad degendam uitam præsidium existimat: huic, quatenus in homine
 spem ponit, magnopere est metuendum ne in execrationem illam incidat,
 Maledictus homo, qui confidit in homine: & fulcit carnem brachij sui,
 & defecit à Domino anima eius. Quæ uerba cum dicunt, Qui confidit in
 homine, illud præcipiunt, nequaquam spem in altero poni debere. Cum
 autem, Et fulcit carnem brachij sui, in se sui habendam fiduciam uetant,
 Horum autem utrunque, defectio à Deo nominatur. Similiterque etiam ex-
 itus adiungitur utriusque: Quia erit tanquam myrica syluestris in deser-
 to, neque uidebit quando uenient bona. Quibus uerbis illud ostenditur,
 quod spem suam siue in seipso ponere, siue in alio quouis, nihil est aliud
 quàm deficere à Deo.

*Quales esse illos conueniat, qui alijs præsumt, quomodoque qui in
 ipsorum ditione sint, gubernare.* CAP. XLIII.

PRORSUS, quod attinet ad eam rationem, quam in artium exercitatione
 teneamus, satis iam abs te nobis demonstratum est: extra quam, si
 quid forte reliquum sit, quod usus ipse postea nos doceat. Cæterum il-
 lud planius abs te nobis nunc cupimus explicari, cuiusmodi esse in con-
 uentibus antistites conueniat, quomodoque ab ijs, qui in eorum disciplina
 sint, fratres gubernari.

RESPONSIO.

OMNINO, etsi ueluti summatim dictum est etiam de hac parte: at-
 tamen quoniam (neque hoc iniuria) eam planius etiam uobis cupitis ex-
 planari, quod tales principes ac moderatores sint, tales etiam plerumque
 existere soliti sint cæteri, necessario accuratius etiam tractari hic locus de-
 bet. Conuenit igitur, ut qui in conuentu reliquis fratribus præest, is præ-
 ceptum illud Apostoli memoria teneat: Exemplum esto fidelium. uitamque
 suam exercendorum Domini mandatorum exemplum præbeat euidentis-
 simum, ut uidelicet ijs, quos docendos susceperit, causam nullam reli-
 quam faciat, quam obrem præcepta Domini, aut contemnenda, aut eius-
 modi,

A modi, quæ nemo assequi possit, esse arbitrentur. Primum igitur, quod
 primum est, talem esse in eo animi submissionem oportet, ut ipso etiam
 tacente, exemplum, quod ex rebus, quas ipse gerat, capiatur, ad docen-
 dum plus polleat, quàm quæuis oratio. Etenim si definitio uitæ Christia-
 næ hæc est, Imitatio CHRISTI in mensura humanitatis, ex eo, quod
 ad uocationem cuiusque pertineat: sine dubio, quibus ea data prouincia
 est, ut ipsi cæterorum duces sint, ij opera sua imbecilliores deducere ad
 CHRISTI mutationem debent, & ea re beatum Paulum imitari sic dic-
 centem, Imitatores mei estote, sicut & ego CHRISTI. Proinde pri-
 mi ipsi obseruanda ea, quæ à Domino nostro IESU Christo tradita est,
 submissionis animi regula, clarissimum reliquis uirtutis huius esse ex-
 emplum debet. Discite enim à me, inquit, quia mitis sum & humilis cor-
 de. Morum igitur mansuetudo, & humilitas cordis, hæc præcipua anti-
 stitis ueluti insignia sunt. Si enim Dominus discipulis suis ministrare
 uerecundatus non est, terræque ac luti, quod ipse finxerat, & hominis for-
 ma figurauerat, minister esse non recusauit: Ego enim in medio uestrum
 sum, inquit, sicut qui ministrat: Quid est tandem, quo aduersum æquales
 nostros præstado, illius imitationem assecutos nos existimare possumus?
 Hoc igitur est quod primum & eousque magnum in antistite requiritur.
 Tum clementem esse ipsum oportet, eiusmodique qui non ut quisque ex
 imprudentia in officio suo claudicet, confesum in eum animaduerti cen-
 seat conuenire: non tamen contra, qui peccata tacens dissimulet, sed qui
 delinquentes clementer toleret, & ipsis cum quanta maxima possit leni-
 tate, moderationeque medicinas adhibeat. Idoneum præterea, qui accom-
 modata eorum morbis remedia excogitet, non atrociter obiurgantem,
 sed clementer monentem, clementerque castigantem, sicut scriptum est.
 Eundemque in rebus presentibus administrandis sobrium, in futuris pro-
 spiciendis sagacem, talemque, qui & certare cum ualentibus possit, & infir-
 morum imbecillitates portare, cuius cum dicta, tum facta omnia ad illos
 rum, quorum disciplinæ præsit, perfectionem pertineant: non qui sibi
 ipse principatum assumat, sed qui à cæteris, qui autoritate in conuentibus
 præstent, delectus sit, & satis magnum in superiore uita documentum
 dederit probitatis morum suorum. Nam & hi, inquit, probentur pri-
 mum, & deinde ministrent, ut nullum crimen habentes. Quod similiter
 quoque in hoc seruari debet, quem diximus: quod uidelicet sic creatus, fra-
 tribus ipse ordinem disciplinæ præscribat, quem sequantur, muneribus
 unicuique, prout quisque ad quodque aptus fuerit, assignandis.

*Quibus permitti debeat, ut domo peregre proficiscatur: quomodoque
 item ij, cum se receperint, interrogandi sint.* CAP. XLIIII.

AC peregrinandi quidem potestatem ei permitto, qui in peregrina-
 tione sine animæ suæ detrimento, & cum utilitate eorum, quibus
 cum congregiatur, possit uersari: quando, nisi idoneus aliquis affuerit,
 longe

1. Cor. 11. d.

Matth. 11. d.

Luc. 12. c.

2. Tim. 2. d.

Rom. 15. d.

1. Tim. 3. c.

Ibidem.

2. Thess. 2. c.

Eph. 4. d.

Hier. 17. d.

1. Tim. 4. c.

longe est præstabilius summam rerum omnium necessariarum penuriam C
perpeti, atque egestatem, etiam si propterea subeunda mors sit, quam sub-
leuandæ necessitatis corporis causa, perspicuum animæ detrimentum
negligere. Bonum est enim, inquit Apostolus, mihi magis mori, quam ut
gloriam meam quis euacuet. & hoc in ijs, quæ liberè unicuique licet omit-
tere. quanto igitur impensius in ijs, de quibus præcise extat mandatum?
Quamquam huic ipsi etiam incommodo medetur lex charitatis. Si enim
inciderit aliquando, ut in conuentu aliquo desit, qui tutò foras possit
emitti, necessitati huiuscemodi satisfaciunt ij, qui loco proximi erunt,
quum & communia itinera faciant, & absentes à domo, uicissim alij ab
alijs nunquam separentur, ut tam qui animi, quam qui corporis etiam
uirtutibus imbecilles sunt, ij hoc modo cum ualentioribus coniuncti, perpe-
tuò incolumes conseruentur. Quod quidem multo antè providere anti-
stes debet, ne in ipso postea necessitatis articulo, rebus iam in summas an-
gustias adductis, remedium ipsi ex tempore quærendum sit. Cæterum,
ubi qui emissus fuerit, domum iam se ex peregrinatione receperit, cum
diligenter percontator, quid absens interim egerit, in quorum hominum
congressus inciderit, cum illis quos sermones contulerit, in cuiusmodi ue-
secum ipse cogitationibus sit uersatus, num alsidue die noctuque in Dei ti-
more permanserit, an fuerit cum ab recta semita interdum aberrarit, & à
communis decreto aliquid innouarit, idque aliunde impulsus, an ex
propria sua socordia lapsus. Et quod recte ab ipso factum audierit, ap-
probatione confirmato: Quod autem contrà, uitiose, leni prudentique ad-
monitione corrigito. Ita enim & attentiores esse assuescent, qui itineribus
se dabunt, si de reddenda ratione solliciti sint: & nos, quandiu abiuncti
illi à nobis permaneant, ne utiquam uidebimur illorum uitæ curam negligere.
Porro huiuscemodi etiam, de qua loquimur, consuetudinem ex Actorum
historia accepimus solitam fuisse à ueteribus sanctis uiris usurpari. Siqui-
dem ex ea docemur, quæadmodum & Petrus, cum se Hierosolymam rece-
pisset, ijs qui tunc in ea ciuitate erant, rationem reddiderit eius societatis,
quæ sibi cum gentibus fuisset. Similiterque, quæadmodum Paulus & Bar-
nabas reuersi ex peregrinatione, congregatæ ab ipsis Ecclesiæ renunciaue-
rint omnia, quæcunque Deus fecisset cum illis. Et alio in loco, quæadmodum
siluit omnis multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum narrantes quæ-
cunque fecisset per illos Deus. Illud tamen hoc loco intelligendum est, ua-
gas huc illucque circūcursiones, nūdinationesque, & quæstus illos omnes,
qui caupones attingunt, fratrum conuentus longissime fugere debere.

*Quod præter antistitem alius etiam esse aliquis debet, qui illo
absente aut alioqui occupatione aliqua disticto fratrum ipse
curam possit suscipere.*

CAP. XLV.

Verumenim quoniam incidit sæpenumero, ut uel ob ualeitudinis im-
becillitatem uel peregrinandi necessitatem, uel aliam quamuis ob
causam

A causam abesse à reliquorum fratrum conuentu, necessariò antistes cogas-
tur, alius etiam esse præter ipsum debet, qui cum ipsius, tum cæterorum
etiam fratrum diligenti animaduerfione circumspectioneque adhibitis, ad
hoc delectus sit, ut absente illo procuracionem ipse conuentus suscipiat:
ut & qui remanserint, unius consilio gubernentur, neque absente magistro,
ad formam quandam popularis reipublicæ status, familia traducatur: at-
que eo modo regula, & traditæ disciplinæ seueritas imminuatur, & quæ
de communi omnium sententia adscita à cuncto collegio instituta fue-
rint, conseruentur: atque ut sit, qui accedentibus ad nos hospitibus, scien-
ter sciat respondere: quod uidelicet & qui aliquid audire à nobis deside-
rant, pro propositi argumenti dignitate ædificentur, & cõmune fratrum
neutiquam dedecoretur. Nam hoc quòd passim omnes sine ullo disci-
mine ad dicendum assiliant, præterquam quòd tumultus causa est, etiam
signum est perturbatæ disciplinæ, cum Apostolus ne ijs quidem, quibus
delatum fuerat donum recte loquendi, pluribus simul loqui licere uolue-
rit. Sic enim est apud ipsum: Quod si alicui reuelatū fuerit sedenti, prior
taceat. Qui idem etiam aperte perturbatæ huiuscemodi disciplinæ absur-
ditatem demonstrans sic dicit: Si ergo conueniat uniuersa Ecclesia in
unum, & omnes loquantur linguis, intrent autem idiotæ, aut infideles,
non ne dicent quòd insanitis? Atque etiam si inciderit aliquando, ut qui
accesserit, aliquem de re aliqua interrogauerit, isque qui uicem alterius in-
terrogatus sit, haberet, quod commode responderet, conseruandæ tamen
disciplinæ causa, tenere silentium debet, eumque cuius officium est respon-
dere, tacite indicare: eaque in re exemplum apostolorum Domini imitari,
à quibus, dum cum Domino essent, solitus erat mos iste usurpari, idque
ea re, ut quæ dictione tractari conuenit, ea recte & cum dignitate tracten-
tur. Etenim, si ubi de corporum curatione agitur, in remedio ægris adhi-
bendo, non temere quemuis medicamento, ferramento uel uti uidemus:
sed illos tantummodo, qui medendi artem teneant, quam & à peritis an-
tè didicerint, & alsidua ipsi postea secum commeditatione expoliuerint,
& longinqua exercitatione, longinquoque usu confirmauerint: quæ ratio
permittit, ut ad curationem eam, quæ sermone adhibetur, nulla habita
delectione, temere quiuis, qui uelit, assiliat: qua in re rei uel minimæ præ-
termisio, maximum afferre detrimentum solet. Apud quos enim ne pa-
nis quidè distributio quibusuis temere permittitur, sed munus huiusce-
modi unius cuiusdam est, ad quem illud de communi aliorum sententia
delatum est, qui non multo arctius hoc in danda petentibus esca spiritali
obseruari conueniat: uidelicet ut munus hoc peculiare sit alicuius, qui
melius id ipse præstare possit, quam cæteri. Ex quo intelligitur animi es-
se ualde sibi præidentis, cum quis de aliquo iudicio interrogatus, intre-
pide sic, temereque audeat respondere. neque digitum ad illum intendat, cui
huiusmodi loquendi munus delegatum sit. Qui quidem ea re, quòd fide-
lis esset dispensator & prudens, iccirco delectus est, ut spiritalium cibum

A in tem

1. Cor. 14. f.

1. Cor. 14. d.

LUC. 12. e.

1. Cor. 9. c.

Act. 11. d.

Ibidem, 13. d.

Act. 15. c.

in tempore distribueret, sermonesq; suos in iudicio disponderet, sicut scripsit **C**
Psal. 111. d. ptum est. Quod si etiam incidat, ut ad quem pertinet respondere, hunc alius
 quid effugiat aliquando, illudq; alteri occurrat, non propterea tamen, cui
 illud occurrerit, is confestim prosilire, ac palam arguere illum debet, sed
 seorsum arbitris semotis, quod sibi occurrerit, de eo ipsum admonere,
 quando ni hoc ita fiat, qui inferiores sunt, ij elatioris fieri aduersum supe-
 riores solent. Quapropter esto commode aliquis responderit, tamen si res-
 ponsio ad illum non pertinebat, poenis is tenetur uiolata disciplinae.

Quod neque fratrum, neque sua obtegere quis delicta debet.

CAP. XLVI.

Quicquid est autem, in quo peccetur, id referri ad antistitem debet, si-
 que ab eo ipso, qui peccatum admisit, siue ab ijs, qui illius conficij sint,
 si illud ipsi curare non possint, eo modo quo preceptum est a Domino,
 quando uitium dissimulatum morbus est in animo oblitescens, qui etiam
 propterea incurabilis efficitur. Quemadmodum igitur nullo modo be-
 nemeritum illum de nobis diceremus, qui quæ pestifera essent, ea in cor-
 pore nobis includeret, sed eum potius, qui cum cruciatus, & cruoris etiam
 missione ea in apertum extraheret, quo uidelicet, aut quod noxium esset,
 per uomitum purgaretur, aut in uniuerso, cognito morbo, eius quoq; cu-
 randi ratio facilius cognosceretur: item quoque nimirum peccatum oc-
 cultare nihil est aliud, quam ægrum sua sponte ad mortem ruentem, im-
 pellere. Stimulus enim peccati mors est, inquit. Porro occulta beneuo-
 lentia præstabilius est ea, quæ palam liberetq; fit obiurgatio. Nemo sit er-
 go, qui aut peccato alterius latebras quærat, ne pro amore, quem fratri
 debet, exitium illi conciliet, necq; suo. Qui enim seipsum non curat, frater
 est eius, qui seipsum corrumpit. **D**

De ijs, qui iustiones antistitis nolunt admittere. CAP. XLVII.

Verumenim qui ea nolit admittere, quæ ab antistite iubeantur, is ei
 palam cunctis audientibus, aut seorsum etiam arbitris remotis, alla-
 ta aliqua, siquam habet, consentanea diuinis literis ratione, aduersari de-
 bet: alioqui quod imperatum sit, silentio exequitor. Quod si hoc facere
 ipse uerecundatur, alijs quibusdam ad eam rem sequestribus utitor, quo
 uidelicet, si aliena forte a sacrosanctis literis illa antistitis iustio sit, ipse
 cum seipsum, tum reliquos fratres a noxa eximat. Sin contra, planum fa-
 ctum sit, eam recte fuisse ac ratione factam, a uana seipsum ac periculosa
 secum disceptatione liberet. Qui enim secum disceptat, inquit, si mandu-
 cauerit, damnatus est, quia non ex fide, & ut ne simpliciores exemplo suo
 ad abiiciendam obedientiam instiget, ac ueluti procliuiores efficiat. Ex-
 pedit enim, inquit Dominus, ut suspèdatur mola asinaria circa collum eius,
 & proiciatur in mare, quam ut scandalizet unum de pusillis his. Quod si
 sint, qui sententia sua apud seipsum compressa, in contumacia tamen per-
 seuerent, & in obscuro lædant, hi perinde, ut disceptationis inter fratres
 autores,

Rom. 14. c.

Matth. 18. d.

A autores, & autoritatis Domini præceptorum labefactatores, & contuma-
 cia, & abiiciendæ obedientiæ magistri, prorsus a reliqua fratrum familia
 exiguntur. Eijce enim ex confessu pestē, inquit, & exibat cum ea iurgium, *Trouer. 22. b.*

*Quod nullo modo curiose consilia antistitis exquiri debent, sed de-
 bet unusquisq; muneri suo uacare.* CAP. XLVIII.

CAeterum ne quis facile in huiuscemodi uitium secus de antistite suspi-
 candi, cum detrimento cum suo, tum reliquorum etiam fratrum in-
 curret, illud in uniuersum obseruari in conuentu debet, ut nullo modo
 quis curiose antistitis cōsilia peruestiget, aut in eius facta anxie inquireat,
 ijs duntaxat exceptis, qui cum dignitatis gradu, tum consilij prudentia
 antistiti ipsi proximi sint. quos quidem ille necessario sibi, quandocunq;
 de re aliqua erit deliberaturus, in consilium adhibebit, nimirum præcepto
 illi obtemperans, Sine consilio nihil fac. Etenim cui animas nostras gu-
 bernandas commisimus, tanquam Deo de ijs rationem reddituro, prorsus
 absurdissime facimus, si huic fidem in rebus contemptissimis abroga-
 mus, & cum ipsi falsis aduersus fratrem nostrum suspicionibus implea-
 mur, tum reliquos exemplo nostro, ut idem faciant, incitamus. Ne igitur
 hoc eueniat, unusquisque maneat in ea uocatione, in qua uocatus est: &
 cum animum suum totum in rerum ad se pertinētium cura occupauerit,
 minime in reliquis reliquorum consilijs inquirendis sit curiosus, sed sa-
Ecd. 32. d.
Brosanctos Domini discipulos imitetur. Quorum, esto illud, quod in
 Euangelio est, de Samaritana, suspicionem ipsis posset commouere, Ne-
 mo tamen dixit, inquit, quid quæris, aut quid loqueris cum ea. *1. Cor. 7. d.*
Iohn. 4. d.

De controuersijs, quæ nonnunquam solent inter fratres existere.

CAP. XLIX.

DE controuersijs autem, quæ inter fratres interdum oriuntur, illud
 statuendum est, Quotiescunq; aliqui inter se de re aliqua discrepent,
 eos nequaquam inter se pugnaciter nimis contendere debere, sed contro-
 uersia decisionē peritioribus se reseruare. Verumenim ne qua disciplinae
 ordo uioletur, si omnes passim nullo temporis, loci uel ad agendum ido-
 nei delectu habito, quærant, neue futilibus & inanibus quæstiunculis,
 aut nugacitati detur locus, certum quendam esse oportet, eumq; de com-
 muni reliquorum omnium sententia, idoneum iudicatum, qui quidem de
 quibus inter fratres controuersia sit, ea aut communiter in medium omni-
 bus disceptanda proponat, aut seorsum de ijs cum magistro conuentus
 communicet. Ita enim quæ in quæstione posita erunt, melius, certiusq;
 disputabuntur. Si enim nulla est res, cuius tractatio non scientiā, & usum
 desideret, ea certe multo maiora in rebus his requiruntur, quæ sunt hu-
 iusmodi. Et si instrumentorum eorum, quæ ad artium ministracionem
 necessaria sunt, tractationem, nemo esset, qui imperitis committeret, sine
 dubio multo magis sermonis tractatio concedi peritioribus debet: qui

A 2 quidem

quidem ipsi cum loci, tum temporis, tum modi, quibus poni quæstiones debeant, commode habere delectum sciant: quicquid cum prudenter quærendo, tum intelligenter auscultando, rerum, quæ sint in quæstione uersatæ, explicationes ad cõmunem possint omnium ædificationẽ seruare.

Quæ ratio teneri ab antistite debeat in obiurgationibus adhibendis.

CAP. L.

Verum enim uero illud cauere magnopere antistes debet, ne ad castigandum uerbis aliquẽ iratus accedat: quando iracunde, furenter uel castigatione aduersus aliquẽ uti, hoc haudquaquam est, à peccato illum liberare, sed culpa seipsum obstringere, quæ quidem causa est, quam ob rem Apostolus dixerit, Cum modestia corripientem eos, qui resistunt. Neque ubi ipse despectus sit, præbere se uehementem debet: ubi uerò alium contemni uiderit, indulgentem. Quinimo multo grauius ei ferendæ aliorum iniuriæ sunt, quàm suæ. Hoc enim si fecerit, & suspicionem à se illam hominis seipsum amantis segregabit, & planissime se non peccantem, sed peccatum odisse declarabit, cum ita uidelicet diuerso modo se gerat in rebus & suis & alterius. Ceterum si quandoquocumque indignatur, non hanc, quam dixi, sed huic contrariam rationem adhibuerit, is prorsus indicabit, se neque propter Deum, neque propter periculum eius, qui peccauerit, sed propter gloriæ cupiditatem, aut imperitandi studium, indignationem illam suscepisse. Oportet enim illum & pro Dei gloria, cui uiolando ipsius mandato infligitur contumelia, iustam iram præ se ferentem, & peculiarem fraternæ charitati misericordiam retinentem, pro fratris sui periclitantis salute tuenda (quia anima, quæ peccauerit, ipsa morietur) in quocumque, quod committatur peccato, tanquam aduersus peccatum animo incitari, & in eo acriter uindicando, animi sui iustum ardo rem præ se ferre.

Quomodo corrigi debeat delictum eius, qui peccauit.

CAP. LI.

In adhibendis uerò curationibus ijs, qui uitio animi aliquo laborent, consuetudinem imitari medicorum debet, ut uidelicet ægris non irascatur, sed contra morbum ipsum pugnet: in eorum impugnando, duriore uicibus ratione, si ita res postulet, animi uitia sanet: ueluti inanem gloriã, abiectioribus muneribus imponendis: futilem loquacitatẽ, silentio: immodicum somnum, uigilijs, orationibusque: segnitiam corporis, laboribus imponendis grauioribus: edacitatem ieiunio: murmurationem, à reliquis segregatione: ut uidelicet neque ex fratribus quiscumque unã cum ipso esse in opere uelit, neque opus, quod ipse elaborauerit, unã cum reliquis reliquorum misceatur, sicut supra dictum est, nisi si quando suscepta alacriter pœnitentia, morbo eo liberatum esse illum appareat. Tum enim opus, quod murmurans elaborauerit, admitti poterit: non ita tamen, ut id in usus fratrum ullos erogetur, sed ad alium aliquem usum transferatur. Hæc autem cur ita fieri debeant, satis superius intellectum puto.

Quo

A Quo animo quis accipere impositas sibi multas debet. CAP. LII.

Quemadmodum autem diximus uacuum ira antistitem ad curationes ægris admouendas accedere oportere, item quoque uicissim eorum, quibus medicina sit, partes existimari debent, antistitis in se animaduersiones, non ad odium accipere, neque impotentem dominationem existimare, curationem eam, quam misericordia quis adductus, consulendi causa animæ ipsorum salutis, ipsis adhibeat. Esset enim flagitiosum, si cum qui aduersa corporis ualitudine laborant, ijs usque adeo magnam medicis suis fidem habeant, ut, esto ipsos fecerit, esto urant, esto amarissimis dandis medicamentis discrucient, nihilominus tamen inter benemeritos de se illos enumerent: nos non itidem quoque aduersus animarum nostrarum medicos, quandoquocumque duriore imponenda nobis re aliqua, saltem nobis efficiunt, fuerimus animati: Cum Apostolus dicat: Et quis est, qui me lætificat, nisi qui contristatur ex me? Et item, Ecce enim hoc ipsum quod contristati estis, quàm magnam in uobis sollicitudinem operatum est. Proinde rei spectari exitus debet, & is bene de nobis meritus iudicari, qui nobis contristationẽ illam afferat, quæ est secundum Deum.

Quomodo artium magistri peccantes pueros corrigere debeant.

CAP. LIII.

Atque illud etiam seruandum est, ut qui artes docent, ijs, si qua in re, quæ ad artem eam pertineat, quam tradunt, labi illos animaduertent, quos in disciplinam acceperint, seorsum eos uerbis castigent, & errata corrigant. Quæcumque autem ab eis peccata committantur, eiusmodi, quæ animi morum peruersitatem indicent, ueluti si quis contumax sit, uerbis contra disputet, in elaborandis operibus negligenter se gerat, garulus sit, aut uanus, aut aliud denique aliquid agat eorum, quæ pietatis cultoribus uetita sunt: hæc in quibus animaduersa sint, ijs ad communis disciplinæ moderatorem duci debent, & coram eo accusari, ut ipse sit uidelicet, qui statuatur, quatenus, quæ ueritate unumquodque peccatum curari conueniat. Si enim obiurgatio est animæ curatio, prorsus obiurgare non est cuiuslibet, sicut neque curationem admouere, nisi si quis sit, cui minus hoc antistes ipse adhibita prius diligenti circumspeditione delectarit.

Quod principes conuentuum uicissim res suas communicare inter se debent.

CAP. LIIII.

Operæ precium est autem, si statis interdum quibusdam temporibus, certis que locis confessus celebretur, eorum, qui fratrum conuentibus præsunt, in quibus uidelicet, cum de rebus ijs, quæ sibi præter rationem acciderint, tum de difficilibus etiam ad tractandum naturis, & quo modo in singulis moderandis se gesserint, uicissim inter se communicent. Quo uidelicet, si aliquid aliquando minus recte ab aliquo factum fuerit,

A 3 id ad

2. Tim. 2. d.

Ezech. 18. d.

2. Cor. 2. d.

id adhibita locuplete multorum sententia, maiore cum autoritate eius modi, quale sit, iudicetur. Contraque siquid recte gestum, multorum similiter testimonio comprobetur.

Nunquid ex ueræ pietatis proposito sit, uti medicina. CAP. LV.

Quemadmodum autem ea re cæteræ datæ nobis à Deo artes sunt, ut ab ijs haberemus, unde naturæ imbecillitati subueniremus: ueluti agricultura quod quæ sua sponte è terra gignuntur, ad subleuandas uisus necessitates satis non erant: texendi ars, quod indumentis necessarium uita hominum indigebat, cum ad honestatem tenendam, tum ad cœli incommoda depellenda: similiterque ædificandi disciplina, quod sine ea haud facile stare uita hominum potuisset: item eadem quoque in medicina ratio est. Cum enim infirmitas corporis nostri uarijs, partim extrinsecus aduenientibus, partim intus nascentibus morborum generibus, obnoxia sit, eaque modo largiore cibi copia, modo subductione nimia affligatur: medicinæ nobis ars à totius uitæ nostræ moderatore Deo concessa est, à qua nimirum cum demendis ijs, quæ superarent, tum quæ deessent, addendis, rationem disceremus, quemadmodum nos animæ quoque curationem adhibere oporteret. Vt enim si in paradiso deliciarum essemus, nihil agresti nobis, neque labore opus esset, neque solertia: sic si uacua penitus morbis uitam ageremus, ad similitudinem temporis illius, quando ab initio statim creati, nondum de Dei gratia decideramus, sine dubio nihil nobis opus esset, cur ualitudinis tuendæ causa præsidium ullum à medicina peteremus. Verum quemadmodum posteaquam in locum hunc, ueluti in exilium quoddam detrusi sumus, uerbaque illa audiuimus, In sudore uultus tui uesceris pane tuo: diuturna deinde periclitatione assidueque in excolenda terra industria, ærumnaque agriculturæ artem effecimus, cum Deus ad lenienda ea, quæ ab execratione illa inuecta nobis incommoda fuerant, artis huius intelligentiam, perceptionemque nobis sit elargitus: Sic ubi iusi sumus, ut in terram, de qua sumpti eramus denuo reuerteremur, & miseræ carni, morti propter peccatum addictæ, ac propterea huiuscemodi morbis subiectæ aptati sumus, datum nobis medicinæ remedium est, quo (adhibita tamen ea, quam adhiberi par est, moderatione) aduersum ægros uteremur. Neque enim fortuito ortæ de terra herbæ sunt ad singula morborum genera accommodatæ, sed nimirum eæ supremi opificis uoluntate editæ sunt, eo consilio, ut ijs nos ad utilitatem nostram abuti possemus. Quocirca ea quidem, quæ in radicibus, floribus uel, aut folijs, aut fructibus, aut succis naturalis uis inest, aut quodcumque etiam ex metallis, maribus aliquid ad corporis nostri usum appositum habere inuenta sit, ea omnia earum rerum inuentioni similia iudicari debent, quibus in cibo potioneque uti consueuimus. At in quibus exquirèdis curiosa quadam, & anxia nimis solertia, curaque est opus, quæque magnas nobis molestias quasdam conciliant, ac ueluti uitam nostram in corporis

Gen. 3. d.

A corporis curatione implicatam tenent, ea à Christianis hominibus funditus repudianda sunt: dandaque nobis studiose opera est, ut huiusmodi arte (si quando res postulet) ita utamur, ut nullo modo omnem ei aut secundæ, aut aduersæ ualitudinis causam assignemus, sed ueluti ad gloriam Dei, & formulam quædam, quam nos in animorum nostrorum curatione uti oporteat, ita salutaria ab ea corpori nostro subsidia petamus. Ac si quando medicinæ nos remedia defecerint, neutiquam leuandi mali spem omnem in hac arte collocatam habeamus: sed illud intelligamus, aut quod non patietur nos tentari Deus supra id, quod possumus: Aut quod sicut olim, dum inter nos uersaret Dominus, modo lutum faciens, illud alicui illinebat, illitocque ut se in Siloam ablueret, præcipiebat, modo ad sanandum, uoluntate sola contentus erat, dicens, Volo: Mundare. Quosdam etiam præterea, ut in acerbitatibus certaret, dimisit: nimirum qui periclitatione illa spectatiores ipsos uellet efficere: Ita nunc etiam pari ratione agere nobiscum uelit, tum ex occulto ratione quadam oculis nostris minime aperta, salutari nobis imponenda medicina, quotiescunque ita facere ex animarum nostrarum utilitate esse ipse iudicauerit: tum id etiam agendo interdum, ut ad depellendos à nobis morbos eos, quibus laboremus, crassioribus remedijs quibusdam utamur, idque ea re nimirum, quod curationis longinquitate memoriam eius, quod acceperimus, beneficij, altius in animis nostris impressam uelit, uel (ut antè dixi) ea re, ut formulam nobis tradat, quam in curandis nostris animi uisus imitemur. Vt enim in corporibus necessario & demum illa debent, quæ superuacanea sunt, & quæ absunt, apponi: sic idem quoque nobis in animis nostris seruandum est, ut quæ aliena sunt scilicet, amandemus, & quæ idonea, asciscamus. Siquidem fecit Deus hominem rectum, & ad bona opera creauit nos, ut in illis ambularemus. Et quemadmodum in iisdem corporibus secari, uri, & potiones amarissimas sumere, incolumitatis ipsorum causa non recusamus: sic in animis quoque, seuerantia, cum obiurgamur, uerba, amaraque pro ipsorum salute increpationum medicinæ accipiendæ sunt, quod quidem ijs, qui emendati non erant, Propheta obiecit, cum dicit, Nunquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filie populi mei? Quin illud etiam, quod quis in inueteratis morbis, non nisi ex longinquo tempore, uarijsque, & ijs dolorem facientibus medicamentis sanitatem expectat, indicio est, uitia similiter, quæ in animis nostris inueterauerint, assidue oratione, & diuturna patientia & acerrima animi contentione, quæ ad sanitatem adipiscendam ratio sufficere nobis ostenderit, à nobis curari oportere. Non igitur quoniam medicina peruersè quidam utuntur, iccirco fugienda nobis omnis, quæ ab ea nascitur, utilitas est. Neque enim eò quod qui uoluptates intemperanter consecretantur, coquinaria facultate, panificio uel, aut texendi arte ad luxum abutuntur, cum ultra præscriptos necessitatis limites progrediantur, continuo huiusmo

1. Cor. 10. 6.

Sap. 2. d.

Hier. 8. g.

huiusmodi à nobis repudiari artes debent: contraque potius, ex recta illarum tractatione, quod ab ipsis in illis sit, detegendum uitium est. Sic igitur in medicina etiam, haudquaquam recte fieri ratio docet, si propterea, quod sint qui illa utantur uitiose, eius datum nobis diuinitus munus in crimen uocetur. Etenim cum illud, incolumitatis suae spem omnem habere positam in manibus medicorum, planè iumentorum simile sit (quod quidem usu uenire miseris nonnullis animaduertimus, qui etiam non uerentur aperte liberatores suos illos appellare) tum hoc, omnes penitus, quæ ab ea proficiantur, utilitates fugere, hominum est ualde in sua sententia peruicacium. Sed quæadmodum Ezechias massam ficorum illam, neuiquam præcipuam sanitatis suæ causam fuisse arbitratus est, neque salutem corporis sui, quam recuperauerat, illi acceptam tulit, sed ad Dei gloriam, etiam quod ficos creasset, gratiarum actionem adiecit: Sic nos quoque, quodcumque ab eo, qui benigne, sapienterque uitam nostram moderatur Deus, uapulamus, primum illud petamus, ut causam nobis indicet, cur ita plectamur: tum illud postulemus, ut ab ijs, quibus premimur, acerbitatibus liberemur, & animi ab ipso in tolerando fortitudinè comprecemur, ut unà cum tentatione euentum etiam præbeat, ut sustinere possimus. Restitutæ uero nobis sanitatis munus, siue per uinū & oleum, ueluti ille curatus fuit, qui in latrones inciderat, siue per ficos, ut legimus de Ezechia, gratiarum actione prosequi debemus: neque omnino referre quicquam existimemus, siue non cernentibus nobis, siue cernentibus corporæ rei alicuius opera curationē nobis Deus adhibeat, quādō hęc sapenumero faciunt, ut Dei in nos beneficiū clarius agnoscamus. Atque etiam sit plerunque, ut cum iccirco in aduersam ualetudinem inciderimus, ut hoc pacto admoniti, uitia nostra emendemus, loco poenæ cuiusdam, huiusmodi curationis acerbitem cogamur perferre. Quocirca neque sectioes, neque uisiones, neque cruciatus, quæ acerbæ, asperaque medicamenta asferre secum solita sunt, neque in edias, neque arctissimas in uictus obseruatione regulas, neque denique declinationem à rebus, quæ obsunt, repudianda esse nobis recta ratio demonstrat, saluo tamen (iterum enim dico) proposito animæ utilitatis, quippe cui in medicina corpori admouenda, formula quædam proponitur, quam in sui ipsius curatione ipsum conueniat imitari. Porro haud mediocri periculum est, ne ab recto animus aberrans, uanas quasdam opiniones concipiat, quippe quasi ægrotatio omnis petitis à medicina remedijs curanda sit. Neque enim semper morbi omnes à natura, aut uitiosa uictus ratione, alijs uel quibusdam sitis in corpore nostro causis, ad quæ utilem interdum medicorum artem uidemus, ortum ducunt: quandoquidem morbi sapenumero ueluti quædam peccatorum flagella sunt, quibus nihil aliud agitur, nisi ut uitam nostram in melius commutemus. Quem enim, inquit, Dominus diligit, castigat: & ideo multi in uobis infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Quod si nosmetipsos diiudicarem, non utique iudicarem: dum iudicamur autem à

4. Reg. 2. b.

1. Cor. 10. c.

Luc. 10. f.

Prou. 3. b.

1. Cor. 11. g.

A tem, à Domino corripimur, ut non cum mundo damnemur. Quamobrem qui eiusmodi sunt, hi omisissis medicorum auxilijs, in uectas sibi acerbitates ferre silentio debent, quodcumque se peccasse animaduertent: atque illum imitari, qui dixit, Iram Domini portabo, quoniam peccaui ei: necnon uitæ suæ praua studia emendare, & dignos poenitentiae fructus edere, & uerborum Domini illorum meminisse, Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Quin est, quando hoc Diabolo ita deposcente permittitur à Domino, cum aliquem tantquam fortissimum aduersarium (quæ est eius benignitas) ipse cum illo in certamen committat, ac magnificam illius iactantiam summa seruatorum suorum tolerantia retundat (quod quidem in Iob factum fuisse animaduertimus) aut mollioribus etiam in ferendis doloribus, laboribusque exempli proferuntur eorum, qui usque ad mortem continenter tolerare cruciatus possunt: ueluti Lazarus, de quo, cum tot undique ulceribus urgeretur, nusquam tamen scriptum est, eum quicquam unquam ab diuite illo petiuisse, significationem uel ullam fecisse, quod iniquo animo eum, in quo erat, rerum suarum statum ferret: quæ quidem causa fuit, quamobrem postea quietem in sinu Abrahæ inuenerit, ueluti qui mala recepisset in uita sua. Quanquam aliam præterea etiam in sanctis uiris morborum causam euenire solitam reperimus, uelut in Apostolo. Ne enim hominis natura egressus posset putari, aut naturaliter aliquid præ cæteris eximium habere quispiam ipsum existimaret (quemadmodum Lycaones, qui ad eum cum coronis & tauris accesserunt) quo facilius intelligi posset hominis illum natura præditum esse, in assidua usque erat ægrotatione. Quocirca quid est, quod huiusmodi hominibus emolumentum afferre possit medicina? aut quod non ijs potius contra ab ea periculum procreari? qui quidem relicta recta ratione, curam suam in corporis curationem tantum contulerint. Qui uero ex uitiosa, quam tenebant in uictu, ratione, morbum sibi ipsis contraxerunt, hi corporis curatione uti debent, perinde uti exemplo, & adumbratione quadam, quam in curando animo seruantur, quemadmodum dictum est supra, quod quæ ex medicinæ ratione, à rebus quæ obsunt, declinatio sit, ea quoque nobis utilis est, item delectus rerum utilium, ac præceptorum conseruatio. Atque ipsa etiam aduersæ corporis ualetudinis in secundam mutatio, quædam nobis esse ueluti confirmatio debet, ne de animæ sanitate penitus desperemus, quasi uero ea ex peccatis ad pristinam integritatem per poenitentiam se recipiendi facultatem omnem amiserit. Neque igitur fugienda penitus ars ista est, neque rursus omnis in ea salutis nostræ præsidia collocanda: sed quemadmodum, licet agriculturæ usum acceperimus, frugum prouentum tantamen postulamus à Deo: & quamuis gubernatori clauum committamus, Deum tamen, ut nos ex alto incolumes conseruet, oramus: sic nihilominus cum medicum adhibemus, idque ratio fieri concedit, neuiquam à spe illius erga nos bonitatis debemus discedere. Mihi uero etiam ad colendam

Mich. 7. b.

Ioan. 5. c.

Luc. 16. d.

Act. 14. e.

B dam

dam continentiam, haud mediocriter momentum ars hæc, de qua loquimur, uidetur afferre. Siquidem animaduerto ab ea & libidines amputari, & crapulam damnari, epularum præterea uarietatem, & exquisitam nimis condimentorum solertiam, tanquam inutilem improbari. In summa denique indigentiam ab ea sanitatis matrem appellari. Proinde siue aliquando præceptis medicinæ utimur, siue repudiamus ob aliquam causam earum, quas antè memorauimus: propositum tamen illud teneri usque constantissime debet, ut Deus in primis propitijs habeatur, & animi utilitati consulatur, & præcepto Apostoli satisfiat illi, Siue manducatis, siue bibitis, uel aliud quid facitis, omnia ad gloriam Dei facite.

1. Cor. 10. g.

CAPITA PRAECEPTIO.

NUM QVAE CONCISIVS
DISPVANTVR.

- 1 Nunquid alicui licere, aut conducere existimandum sit, ut sponte sua ipse faciat, dicat ue, quæ honesta esse iudicet, sine testimonio diuinarum scripturarum.
- 2 Cuiusmodi conditiones esse debeant eorum, quibus mutuo se ij debent obligare, quibus decretum est unà inter se uitam agere secundum Deum.
- 3 Quomodo auerti à peccato debeat is, qui peccat: quomodoq; si obstinatè in proposito persistat, animati esse aduersus eum debemus.
- 4 Nunquid si quis pro leuissimis quibusq; peccatis fratres pressè nimis urgeat, ac pro ijs pœnitentiam eos agere debere dicat, hic immitis dicendus sit: & utrum is charitatem hoc modo dissoluat.
- 5 Quæ cuiq; pro quocq; peccato agenda pœnitentia sit.
- 6 Cuiusmodi is habendus sit, qui cum pœnitere se dicat, re ipsa tamen solitam peccandi consuetudinem non intermittit.
- 7 Quodnam aduersum eos Dei iudiciũ sit, qui peccantes defendunt.
- 8 Quomodo recipi debeat is, quem uerè pœniteat.
- 9 Quomodo aduersum cum animati esse debemus, qui pertinaciter sine ulla pœnitentia in peccato perseuerat.
- 10 Quantis cum lacrymis, quantoq; cum timore recedere debeat à peccatis anima ea, quæ miserè in multis antè peccatis uolutata sit.
- 11 Qua ratione quis odium concipere possit aduersus peccata.
- 12 Quomodonam certum sibi persuadere anima possit, quod Deus delictorum sibi gratiam fecerit.
- 13 Nunquid qui post susceptum baptismum peccauerit, is salutem suam debeat desperare, si multis postea implicatus peccatis inuētus sit.
- 14 Ex cuiusmodi fructibus probari possit uera alicuius pœnitentia.

Quam

- A 15 Quam uim habeat illud, Quoties peccauerit in me frater meus, & dimittam ei?
- 16 Quamobrem animus nullo interdum adhibito studio, tanquam si dolor ei aliquis incidisset, compungitur: interdum autem adeo languidus est, ut cum maximè conetur, compungi non possit.
- 17 Si cui cogitatio aliqua de edendo inciderit, deinde semetipsum reprehenderit, nunquid hic in crimine illo sit, tanquam qui contra præceptum sollicitus fuerit.
- 18 Nunquid ei, qui in collegio peccatum aliquando aliquod commiserit, si diu postea rectè uiuere perseuerauerit, procuratio aliqua demandari debeat: & si debeat, cuiusmodi eam esse conueniat.
- 19 Siquis in suspicionem uenerit de aliquo peccato, neq; id apertè tamen committat, nunquid is obseruari debeat, ut id, de quo suspicio est, manifestò deprehendatur.
- 20 Nunquid debeat is, qui in peccatis diu uolutatus fuerit, societatem solum cum prauè sentientibus in fide defugere, uel etiam prauè uiuentium consuetudinem declinare.
- 21 Quæ causa sit, quamobrem huc & illuc animus futiliter distrahatur, & uarijs secum disceptationibus fluctuet: & quæ sit uitij huius emendandi ratio.
- 22 Vnde per somnum nocturna in nobis flagitiosa uisa excitentur.
- B 23 Ad cuiusmodi usque uerba ociosus sermo pertineat.
- 24 Quid est maledictum.
- 25 Quid est detractio.
- 26 Qui detrahit fratri, aut detrahenti alij aures accommodat, & non obstitit, qua is pœna dignus est.
- 27 Quomodo aduersus eum animati esse debemus, qui præposito detrahat.
- 28 De eo, qui minus modesta uoce, & uerbis petulantijs respondet.
- 29 Qua ratione quis assequi possit, ne irascatur.
- 30 Quomodo à se uitium prauæ cupiditatis amputare quis possit.
- 31 An ridere prorsus permissum non sit.
- 32 Dormitatio intempestiua, & immodica unde nascatur: & quomodo ab ea possimus liberari.
- 33 Quo argumento cognoscitur aliquem laudem ab hominibus affectare.
- 34 Qua ratione captandæ hominũ laudis uitium quis possit effugere.
- 35 Quomodo superbus esse aliquis cognoscitur: itemq; quomodo curetur.
- 36 Nunquid honos omnino quærendus sit.
- 37 Qui in exequendis Dei mandatis iners est, quomodo is strenuus effici potest.
- 38 Quomodo cum fratre eo agendum sit, qui facere aliquid iussus,

B 2 primum

- primūm parere recusauerit, deinde ipse obedientiæ ultro se subiecerit.
- 39 Quomodo cum eo agendum, qui murmurans obedierit.
- 40 Quomodo quis, qui aliqua in re fratrem offenderit, corrigi debeat.
- 41 Quomodo cum eo agi oporteat, qui ei, quem offenderit, recuset satisfacere.
- 42 Quæ ratio tenenda sit, quodcumque is, qui offenderit, satisfacere paratus sit: is autem qui offensus sit, redire cum eo in gratiâ nolit.
- 43 Quomodo debeat quis animatus esse aduersus eum, à quo à somno ad orationem expergescit.
- 44 Qua poena dignus est, qui cum à somno ad orationem expergescit, id autem agrè se ferre ostendat, aut etiam irascatur.
- 45 De ijs, qui scire negligunt uoluntates Dei, ne grauius plectantur, tanquam qui scierint, & non fecerint.
- 46 Nunquid qui alium patitur peccare, cum possit prohibere, ipse peccati illius participes sit.
- 47 Nunquid dissimulatione utendum sit aduersus eos qui peccant.
- 48 Quatenus auaritiæ fines progredi intelligendum sit.
- 49 Quid sit perperam agere.
- 50 Siquis in conuentu maiori sumptu confectis uestibus depositis, id quod minoris precij sit, uerbi gratia, uel pallium, uel calceamentum uelit, idcirco ob eam causam, quod ex ipso se condecorari putet, nunquid is peccet, aut cuiusmodi uitio laboret.
- 51 Quam significationem habeat uerbum, Raca.
- 52 Quis sit inanis gloriæ cupidus, quis uel item humanorum studiorum captator.
- 53 Quodnam sit inquinamentum carnis, & quod item inquinamentum spiritus: & qua ratione ab ijs mundi esse possimus: quæ uel item sit sanctificatio, & quomodo eius compotes esse possimus.
- 54 Quid sit seipsum amare, & quibus indicijs quisque talem se esse possit cognoscere.
- 55 Quid intersit inter amaritudinem, furorem, iracundiam, & irritationem.
- 56 Quid intersit inter eum, quem altum sapere dicimus, & gloriosum, & superbum, & fastidio elatum, & inflatum.
- 57 Si cui uitium aliquod insit, quod emendari non possit, & cuius si quod sæpius reprehenditur, eò sæpius læditur, nunquid prestare putandum sit, in eo penitus conuiuere, illique condonare.
- 58 Nunquid is tantummodo plecti debeat, qui de industria mentitus sit: an is etiam, qui imprudens præter ueritatem absolute aliquid locutus fuerit.
- 59 Nunquid cui tantum in animo fuerit aliquid facere, neque postea fecerit, hic mendax iudicandus sit.

De co

- A 60 De eo qui temere facere aliquid decreuit ex ijs quæ Deo non placēt.
- 61 Quomodo cum eo agi par sit, qui neque opus facere possit, neque psalmos discere uelit.
- 62 Quid est, quod cum quis fecerit, simili atque is, qui talentum occultauerat, iudicio condemnatur.
- 63 Quid est, quod cum quis fecerit, simili iudicio condemnatur, atque illi, qui aduersus nouissimos murmurauerant.
- 64 Scandalizare quid sit, & quomodo malum hoc fugere poterimus.
- 65 Quomodo quis ueritatem in iniustitia detinet.
- 66 Quid est contentio, quid uel item æmulatio.
- 67 Quid est immundicia, quid uel item lasciuia.
- 68 Quid proprium iracundi furoris, quid uel item cum ratione susceptæ indignationis.
- 69 De ijs, qui cum neque parcius edant, quam cæteri, neque corpore sint inualido, impares tamen se obeundis conuentus muneribus causentur.
- 70 Quomodo cum eo agendum sit, qui uestitu, aut calceamentis abutatur.
- 71 Cum aliqui sint, qui in cibis suauitatem magis, quam copiam consecretentur: alij autem contra suauitati copiam saturitatis causa anteponant: quomodo utriusque persuadendi sint.
- B 72 De ijs, qui in conuentu immodeste ad mensam se gerunt, seseque uoracius ingurgitant.
- 73 De ijs, qui non ex desiderio fraternæ emendationis eos redarguunt, qui peccant, sed ex libidine seipsum ulciscendi.
- 74 De ijs, qui se à cæterorum fratrum societate separant, & soliuagum uitæ genus sectantur.
- 75 Nunquid omnis peccati, quod uel cogitatione, uel uerbis, uel opere committatur, causa in Satanam conferrî debeat.
- 76 Nunquid propter utilitatē aliquam, quæ ex mendacio postea consecutura sit, liceat mentiri.
- 77 Quid sit dolus, quid item morum peruersitas.
- 78 Adinuentes malorum qui sint.
- 79 Quomodo si quis identidem semetipsum reprehendat, quod durius se gerat aduersus fratrem, is huiusmodi uitium possit emendare.
- 80 Quænam sit causa, ut mentem nostram cogitationes bonæ, & Deo placentes ueluti deficient.
- 81 Nunquid pari modo obiurgandi sint & religionis cultores, & cæteri quilibet de uulgo, quodcumque peccent.
- 82 Nunquid si aliquando contingat, ut quæ ætate proeclior est, idem cum ea quæ natu minor sit, peccatum commiserit, eadem cum ea poena plecti debeat.
- 83 Siquis multa recte faciens, in uno tantum offendat, quomodo cum eo agendum sit.

B 3 De ijs

- 84 De ijs qui moribus præditi sunt tumultuosis ac turbulentis. C
 85 An in fratrum societate proprium aliquid habere liceat alicui.
 86 Quid aduersus hunc obseruandum sit, qui dicat se neq; à fratrum societate quicquam uelle, neq; de suo quicquam ipsum dare, sed contentum se esse rebus suis.
 87 Nunquid unicuiq; liceat uetustate iam detritum uestimentum pro arbitrio suo dare cui uelit ex præcepto.
 88 Quid est sollicitudo huius uitæ.
 89 Quoniam scriptum est in sacrosanctis literis, Precium animæ hominis propriæ diuitiæ; quid faciendum sit ijs, qui diuitias nō habent.
 90 An liceat nocturnum uestimentum habere, siue cilicium, siue alterius cuiusuis generis.
 91 Quid faciendum sit ei fratri, à quo cum proprium nihil habeat, palium aliquis petierit, maximeq; si is, qui petierit, nudus sit.
 92 Cum Dominus iubeat, ut bona nostra uendamus, qua mente præceptum hoc exequi debeamus.
 93 Qui semel se rebus suis omnibus spoliauerit, iamq; proprium se nihil habere professus fuerit, qua mente eum rebus ad uiuendum necessarijs uti oporteat, ueluti uictu, ac uestitu.
 94 De ijs, qui relictis, quæ depēdere soliti erant, tributis, se ad fratrum societatem aggregarint.
 95 An expedire iudicandum sit, ut qui modo nouitij ingressi sint, con- D festim ediscant quæ de sacrosanctis literis discenda sunt.
 96 An debeat omnibus liberum esse literas discere, si uelit, uel lectionibus uacare.
 97 Nunquid is debeat admitti, qui petit, ut ad modicum tempus intra fratrum collegium recipiatur, eo consilio, quod fratrum sibi consuetudinem profuturam sperare se dicat.
 98 Quem animum habere conuentus præpositus debet in ijs quæ imperat, ordinat ue.
 99 Qua animi affectione ad obiurgandum debeat accedere, qui obiurgaturus sit quempiam.
 100 Quæ ratio tenenda sit in dimittendis ijs, qui foris mendicantes accedunt.
 101 De eo, cui credita dispensatio est, & de mendicantibus.
 102 De ijs qui se à societate aliorum abducunt, quacumq; de causa.
 103 Quoniam nonnunquã consueuit euenire, ut quibus in rebus etiam qui natu grandiores sunt, labantur, an ij reprehendi debeant.
 104 Quæ ratio tenenda sit in officijs fratribus delegandis.
 105 An confestim ubi quis receptus intra fratrum societate fuerit, eum discere artes conueniat.
 106 Cuiusmodi pœnæ illæ esse debeant, quibus in societate fratrum uti oporteat.

De ijs

- A 107 De ijs qui dicunt cupere se in fratrum societate uiuere.
 108 Nunquid debeat antistites semota antistita, cum sorore aliqua de rebus ad fidei ædificationem pertinentibus loqui.
 109 Nunquid conuenire putandum sit, ut antistes sermonem sæpe cum antistita conferat.
 110 Nunquid quando soror presbytero peccata sua cōfiteatur, aliquam etiam natu maiorem sororem adesse conueniat.
 111 Si inscia antistita, antistes aliquid faciendum sororibus imperauerit, an propterea antistita iuste possit indignari.
 112 Nunquid si quis ad genus uitæ, quod est secundum Deum, accesserit, debeat, qui fratribus præest, huiuscemodi hominem sine cæterorum fratrum sententia admittere.
 113 An possit, cui animarum cura delegata sit, illud seruare, Nisi conuersi fueritis, & facti fueritis sicut paruuli.
 114 Nunquid cuius, & quoduis imperanti obedire conueniat.
 115 Quomodo mutuum inter se fratres obedientiam debeant præstare.
 116 Quatenus obedientia progredi debeat.
 117 Qui uarijs officijs, quæ in dies singulos sibi pro proposito mandato, demandantur, minime acquiescit, ac artem quampiam discere studet, quo is morbo laborare putandus sit: & nunquid ferri debeat, qui huiusmodi sit.
 B 118 Qui strenuus est in mandato, & opus facit, non quod ipsi præcipitur, sed quod ei collibitum sit, quam hic mercedem habet.
 119 An liceat unicuique delatum sibi munus recusare, & aliud ab eo diuersum quærere.
 120 An exire oporteat aliquo, nisi petita prius ab antistite exeundi uenia.
 121 An grauiora munera liceat recusare.
 122 Qui hac pœna dignus iudicatus sit, ut benedictionem nō accipiat: is si, nisi accepta prius benedictione, cibum se neget sumpturum, nunquid ferendus sit.
 123 Nunquid eum ferri conueniat, qui cum (quod commodè non potest) facere non permittatur, ægrè id patiat.
 124 Nunquid si casu quis cum hæreticis, gentilibus ue inuentus sit, is cibum unà cum illis capere debeat, aut eos salutare.
 125 Cui munus aliquod creditum sit, nunquid is munus illud debeat retinere, si quid præter præscriptum ipse sua sponte fecerit, nulla eius rei uenia prius petita.
 126 Quomodo quis assequi possit, ut in edendo uoluptatem sibi impetrare non sinat.
 127 An uerum sit, quod à quibusdam dicitur, non posse ullo modo impetrari quin homo aliquando irascatur.

Nunquid

- 128 Nunquid ei permittendum sit, ut suo more agat, qui ultra quam vires eius patiantur, colere continentiam uelit, atq; ob eam causam impediatur, quominus præcipue proposito mandato possit satisfacere. C
- 129 De ijs, qui ob ieiuniorum assiduitatem nimiam, communibus cum cæteris cibus uesci non possunt.
- 130 Quæ seruanda in ieiunio ratio sit, quotiescunq; ieiunandum sit.
- 131 Qui communibus, quibus ceteri fratres cibus utuntur, ipse non uescatur, sed diuerfos quosdam exquirat, utrum is rectè facere ius dicandus sit.
- 132 Quid de eo sentiendum sit, qui aliquo cibi genere lædi se dicat, ac ægrè ferat nisi aliud detur.
- 133 Quid si idem etiam cibi causa murmurauerit.
- 134 Quid si etiam iratus ea sumere recusauerit, quæ natura desiderat.
- 135 An debeat qui ægrotus est, ipse quærere, ut aliquid sibi ultra solitam consuetudinem detur.
- 136 An necesse sit, ut ad horam prandij cuncti cõueniant: quomodo uè agendum cum eo, qui nõ tẽpori, sed iam præsis alijs superuenerit.
- 137 An is rectè facere existimandus sit, qui ad aliquod tempus, prout ipsi libitum fuerit, secum ipse statuat, ab hoc uel ab illo, uel cibo, uel potione abstinere.
- 138 An in communi societate debeat aliquis plus, quam cæteri communiter faciant, ieiunare. D
- 139 Cum ex uehementi ieiunio remissiores effici ad laborandum fratres soleant, utrum potius faciendum sit, opus ne negligendum propter ieiunium, an contrà ieiunium, ut vires suppetant ad laborandum.
- 140 Qui in lædentibus se cibus continentiam abiecerit, ijsq; sese auidius ingurgitarit, ac propterea in aliquẽ morbum inciderit, nunquid ei curationem ullam adhiberi conueniat.
- 141 Nunquid conuenire putandum sit, ut extrarij homines in officinis reperiantur.
- 142 An debeant opifices, opus aliquod ab aliquo faciendum redimere, sine sententiã antistitis.
- 143 Qui in operibus faciendis sunt occupati, quam iij adhibere diligentiam debeant in commissis sibi instrumentis accurandis.
- 144 Qualis habendus sit, qui uel ex negligentia interire aliquid siuerit, uel ex contemptione eo perperam abusus fuerit.
- 145 Qualis is iudicandus sit, qui instrumẽti alicuius usum ipse à se, non pẽrita ab antistite uenia arroget, aut illud etiam sumere audeat.
- 146 Quomodo cum eo agendum sit, à quo cum urgente necessitate postulatum ab antistite sit, ut instrumentum sibi aliquod uelit com modare, id facere nolle se dicat.

Qui

- A 147 Qui propterea quòd in rebus aut penu aut coquina, aut alio alio quo necessario obeundo munere sit occupatus, si tam præstò esse non possit ut adsit, cum decantari psalmi incipiunt, aut oratio fieri, nunquid is ob eam causam utilitatis animæ detrimentum aliquid quod facere existimandus sit.
- 148 Cuiusmodi potestas sit in dispensando illius, cui de penu dispensando cura commissã sit.
- 149 Quam poenam commereatur, cui dispensandi officium traditum sit, siquid ex animi maiore in aliquẽ propensione, simultatẽ fecerit.
- 150 Qua multa dignus sit, si res fratri ad uictum necessarias ex negligentia subtraxerit, uel non dederit.
- 151 An liceat ei, qui ministrat, uoce uti in loquendo altiore.
- 152 De ijs, qui ultra quam ferre ipsorum vires possunt, in ministerijs defatigantur.
- 153 Quomodo cui lanæ creditæ sint, illa eas habere debeat.
- 154 Si aliquando cõtingat, ut paucis fratribus, qui pluribus sororibus ministrẽt, necessitas aliqua incidat, ut mutuo alteri ab alteris distrahantur, quòd unicuiq; seorsum ad diuersa munera eundum sit, nunquid huiuscemodi factum periculo uacet.
- 155 Quomodo gerere se fratres debeant erga eos, qui aduersa ualetudine laborant in hospitali.
- B 156 Nunquid oporteat, qui semel dispensandi penoris officio præpositus sit, aut huiuscemodi alij muneri cuiuspiam præfectus, illud eum perpetuo retinere, an dispensandi reliquis etiam uicissim locum concedere.
- 157 Cuiusmodi animi affectione Deo seruire debeat unusquisq;.
- 158 Quo animo irrogatam sibi multam accipere quisq; debeat.
- 159 Quodnam de eo faciendum iudicium sit, qui ei succenseat, à quo obiurgetur.
- 160 Cuiusmodi animi affectione danda nobis opera fratribus sit.
- 161 Quam magna cum animi submissione impensum sibi quisq; à fratre ministerium debeat accipere.
- 162 Cuiusmodi, & quanta esse mutua inter fratres charitas debeat.
- 163 Quomodo quis charitatem in proximum consequi possit.
- 164 Quidnam sibi uelit illud, Nolite iudicare, & non iudicabimini.
- 165 Quo signo agnoscere quis poterit, studio Deo aduersus peccantem commoueatur, an etiam succenseat.
- 166 Cuiusmodi animi affectione ei auscultandum sit, qui ad exequendum Dei mandatum nos adhortetur.
- 167 Qualis debeat esse anima, quòd digna habita sit, quæ omnino totã se in Dei muneribus occuparet.
- 168 Cuiusmodi animi affectione accipiendum uestimentum, uel calceamentum sit, cuiuscunq; modi illud fuerit.

C

Si qui

- 169 Si qui minor natu frater fuerit, maiorem natu se docere aliquid ius-
sus fuerit, quomodo is se aduersum illum gerere debeat. C
- 170 An æqualiter nos gerere debemus aduersus eos, quorum in officijs
maior, & quorum minor uigeat industria.
- 171 Quomodo cum eo agi par sit, qui cum inferior sit, moleste ferat su-
periores se sibi anteponi.
- 172 Quali ac quanto cum metu, ac fide cuiusmodi, cuiusmodi uel cum af-
fectione fumendum sit corpus Domini.
- 173 An tempore psalmodiæ ullum omnino locutioni de re aliqua locū
dari conueniat.
- 174 Qua ratione quis assequi possit, ut ex animo, studiosèq; mandata
Domini exequatur.
- 175 Quomodo aliquis cognoscatur, quod fratrem consentaneū in mo-
dum Dei præcepto diligat.
- 176 Quinam sint hostes, quos diligere iussi sumus.
- 177 Quomodo debeant, qui fortes sunt, ipsi imbecillorum infirmitates
portare.
- 178 Quis sensus est illorum uerborum, Alter alterius onera portate.
- 179 Qui fieri possit, ut sine charitate a deo magnam quis fidem habeat,
ut ea montes transferat, aut pauperibus bona sua omnia distri-
buat, aut corpus suum tradat, ita ut ardeat.
- 180 Cuiusmodi cum animi affectione, attentione uel ea audienda sint, que D
nobis interim dum ad mensam accumbimus, leguntur.
- 181 Si duæ uicinæ inter se fratrum societates fuerint, & altera egestate
premutur, altera sit ad communicandum restrictior, quomodo
aduersus tenaces affecti esse debeant, qui egestate laborant.
- 182 Ex cuiusmodi fructibus probari debeat aliquis, quod misericordia
motus ad redarguendum fratrem accedat.
- 183 Si aliquando contingat, ut inter aliquos de re aliqua in fratrum so-
cietate dissensio exorta sit, nunquid (quod attinet ad charitatem)
uacare periculo iudicandum sit, ut huiusmodi hominum opi-
nionibus, quæcunque arridere nobis magis uisæ fuerint, fauere
nos ostendamus.
- 184 Qua ratione aliquis, quoties aliquem uel hortatur, uel arguit, stu-
dere possit non solum quomodo scienter loquatur, sed etiã quo-
modo debitam cum Deo, tum ijs etiam, quibuscum sermonem
habet, animi affectionem conferuct.
- 185 Quonam modo, si quis in aliquo, quem habeat, sermone, assentien-
tes sibi auditores animaduertens, lætetur, agnoscere possit, ut-
rum ne lætitia illa ex proba ipsi animi sui affectione, an ex libi-
dine aliqua propria oboriatur.
- 186 Cuiusmodi illi amici sint, pro quibus animam ponere iussi sumus.
- 187 Nunquid oporteat ab ijs quenque aliquid accipere, qui naturali
sibi

- A sibi propinquitate aliqua coniuncti sint.
- 188 Quomodo quibuscum contubernij nobis aliquando uel cognatio-
nis necessitudo intercedebat, aspiciendi à nobis sint, si quando
ad nos accesserint.
- 189 Quidnam agendum sit, si ijdem nos hortentur, ut domum ad eos
adeamus.
- 190 An naturali nobis necessitudine coniunctorum uicem dolere nos
oporteat, ex desiderio salutis illorum.
- 191 Quis sit, qui in Euangelio dicitur mitis.
- 192 Quæ sit animi tristitia secundum Deum, quæ uel item mundi.
- 193 Quid sit gaudium in CHRISTO.
- 194 Cuiusmodi suscipiendus à nobis luctus sit, ut beatitudinem illam,
de qua est in Euangelio, consequi possimus.
- 195 Quomodo quis omnia facit ad gloriam Dei.
- 196 Quomodo edit quis, bibit uel ad gloriam Dei.
- 197 Quomodo illud accipiendum sit, Nesciat sinistra tua quid faciat
dextera tua.
- 198 Quid sit humilitas, quæ uel ratione uirtutis huius esse compotes
possimus.
- 199 Quomodo quis assequi possit, ut mandata Domini libenti animo
exequatur, & pro ijs, periculis se alacriter obijciat.
- B 200 Quomodo qui in religione iam ueterani sunt, ij nouitios possint
iuuare.
- 201 Quomodo quis mentē suam possit cohibere, ut ne inter orandum
distrahatur.
- 202 An possit impetrari, ut nulla in re mens prorsus distrahatur.
- 203 Nunquid rectē factorum, quæ in Domino sunt, æqualis mensura
in omnibus sit: an est cum ea alius aliquando maiore, alius mi-
nore magnitudine habeat.
- 204 Quomodo quis idoneus efficiatur, ut particeps sit Spiritus sancti.
- 205 Qui sint pauperes spiritu.
- 206 Cum præceptum Domini sit, ut ne solliciti simus quid edamus, aut
quid bibamus, aut quibus induamur: præceptum hoc quàm la-
tè patere putandum sit, quomodo uel ei possit satisfieri.
- 207 Qua mente laborare conueniat.
- 208 An rectē fieri putandum sit, si quis assidue usq; in uniuersum silen-
tium uelit seruare.
- 209 Quomodo id assequi possimus, ut Dei iudicia pertimescamus.
- 210 Quis sit habitus ornatus, qui traditus est ab Apostolo.
- 211 Quis modus esse debeat charitatis eius, quæ est in Deum.
- 212 Quid differat inter suauitatem & bonitatem.
- 213 Quomodo charitatem quis, quæ in Deum est, possit adipisci.
- 214 Quæ sint indicia charitatis erga Deum.

- 215 Quis sit pacificus is, qui beatus à Domino dicitur.
- 216 Qua in re conuerti nos oporteat, & effici ut paruulos.
- 217 Quomodonam accipere quis possit regnum Dei, ut paruulus.
- 218 Cuiusmodi intelligentiam petere debeamus à Deo.
- 219 Quomodo si beneficio affecti fuerimus ab aliquo, & debitam Domino gratiarum actionem poterimus puram & integram persoluere, & simul etiam eam, quæ bene de nobis merito homini debeat, eo modo, quo par sit, perfectè dependere.
- 220 An passim unicuique qui uelit, permitti debeat, ut cum sororibus in colloquium ueniat.
- 221 Cum Dominus doceat orandum nobis esse, ut ne intremus in tentationem, nunquid orandum sit, ut ne in dolores corporis incidamus.
- 222 Quis sit aduersarius cuiusque nostrum, quomodo uel beneuoli illi esse possimus.
- 223 Qui ratione aliqua motus ex ijs, quæ placeant Deo, ieiunare animū induxerit, quidnam is agere debeat, cum, quomodo uellet, foris hominibus non appareat.
- 224 Nunquid hoc etiam tempore alij sint, qui hora diei prima opus facere inceperint, alij item qui undecima, & quinam sint hi.
- 225 Cum Dominus dixerit, Vbi duo, uel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio illorum: quænam in eunda nobis ratio sit, ut hoc nos promereri possimus.
- 226 Cum Apostolus dicat, Maledicimur, & benedicimus: blasphemamur, & consolamur: quomodo benedicere debeat, cui maledicimur: & quid consolari, qui blasphematur.
- 227 Nunquid debeat unusquisque de ijs, quæ sentit ipse, aliorum etiam consilium exquirere: an uerò, quod certissimè sibi Deo id gratum futurum persuaserit, ne utiquam necesse ipsi sit, ut cum altero communicet.
- 228 Nunquid omni in re eorum, qui scandalizantur, uoluntas exploranda sit: an uerò sint quædam, in quibus simulatione agendum non sit, esto aliqui scandalizentur.
- 229 Nunquid flagitiosè facta abiecta uerecundia apud omnes debeant enunciari, an apud quosdam tantummodo, & hos cuiusmodi.
- 230 Quid sit obsequium, & quid rationale obsequium.
- 231 Si quis aliquem frater, uel etiam sacerdos nonnunquam, iniquo aut infenso animo persequatur, an tradita de inimicis præcepta aduersus eum liceat conseruare.
- 232 Si quis iniuria affectus ab aliquo, tenendæ animi sui lenitatis causa, patientiæque, ea de re eum nemine loquatur, atque hoc faciens existimet se reddere iudicium Deo, nunquid hic facere existimandus sit secundum Deum.

C

D

Vtrum

- A 233 Vtrum si ex omnibus beneficijs unum aliquod alicui tantum defuerit, is propterea salutem non adipiscatur.
- 234 Quomodo quis annunciet mortem Domini.
- 235 An expediat multa ex scripturis addiscere.
- 236 Quicumque digni habitus sunt, qui quatuor Euangelia intelligent, quomodo ij gratiam hanc debeant accipere.
- 237 Cuiusmodi animus ille sit, qui ad Dei uoluntatem dirigitur.
- 238 Nunquid fieri possit, ut sine ulla intermissione quis psallat, legat uel, aut ferio de rebus ad Deum pertinentibus differat, neque ullum omnino ab his cessandi spatium concedatur, cum aliquibus nonnunquam necessitas accidat, ut fordidioribus corporis necessitatibus cogantur satisfacere.
- 239 Quis sit Thesaurus bonus, quis uel item malus.
- 240 Quamobrem lata porta dicta sit, & spatiosa uia, quæ ducit ad perditionem.
- 241 Quomodo angusta sit porta, & arcta uia, quæ ducit ad uitam: quomodo uel quis per ipsam ingrediatur.
- 242 Quid sit illud, quod dicitur ab Apostolo, Amore fraternitatis inuicem uos diligentes.
- 243 Quid sibi uelit Apostolus, cum dicit, Irascimini & nolite peccare. Sol non occidat super iram uestram, cum idem alio in loco dixerit, Omnis amaritudo, & furor, & ira tollatur à uobis.
- 244 Quid est, Date locum iræ.
- 245 Quomodo accipiendum sit illud, quod dicitur in Euangelio, Estote prudentes sicut serpens, & simplices sicut columba.
- 246 Quæ significatio sit eius dicti Apostoli, Caritas in æquitate.
- 247 Quænam sit gloriatio in Domino, quæ uel item ea, quæ interdicitur gloriatio.
- 248 Quænam ratio sit, cur cum Dominus det sapientiã, & à facie ipsius egrediatur scientia, & intelligentia: & cum per Spiritum alij quidem detur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ, Dominus exprobret discipulis, quod sine intelligentia sint: & Apostolus quosdam accuset, tanquam quod careant intelligentia.
- 249 Quid sit pium, quid item sit iustum.
- 250 Quomodo quis sanctum canibus det, aut quomodo proijciat margaritas ante porcos: quomodo uel ad propositum quadret, quod deinceps sequitur, Nequando conculcent eas pedibus suis, & conuersi disrumpant uos.
- 251 Quamobrem Dominus modò discipulis suis prohibeat, ne sacculum aut peram secum gestent in uia, modò autem ita dicat, Sed qui nunc habet sacculum, similiter tollat & peram: & qui non habet, uendat uestimentum suum, & emat gladium.
- 252 Qui sit panis in uerbo, quem docuit nos Dominus, ut precaremur

- quotidie.
- 253 Quidnam sit, quod per talentum significetur; quomodo uel illud possimus multiplicare.
- 254 Quænam mensa illa sit, in qua Dominus cum quodam in Euangelio loquens, ait, oportuisse argentum ab eo poni.
- 255 Quonam abire iussus sit is, cui dictum est, Tolle quod tuum est, & uade.
- 256 Quænam sit merces, quam hi similiter accipiunt atque primi.
- 257 Quinam sint palea, quæ comburitur igne inextinguibili.
- 258 Quisnam sit, qui damnatur ab Apostolo, quod uolens in humilitate & religione, & quæ sequuntur.
- 259 Quisnam sit feruens spiritu.
- 260 Cum Apostolus dicat, modo, Nolite effici insipientes; modo, Nolite prudentes esse apud uosmetipsos; nunquid fieri possit, ut qui insipiens non sit, is prudens esse apud seipsum possit.
- 261 Quamobrem ipsi etiam sancti uiri multa quæ petierunt, ea à Domino non impetrarunt.
- 262 Quid inter sit inter mendicitatem, & paupertatem; & quomodo uerus est Dauid cum dicit, Ego autem mendicus sum & pauper.
- 263 Quidnam sit, quod docere Dominus uelit per ea exempla, quibus ea statim adiungit, Sic ergo omnis ex uobis, qui non renunciat omnibus suis, quæ habet, non potest meus esse discipulus.
- 264 Quænam uis uerbi huius sit, quod dicitur, Syncerum.
- 265 Nunquid ad solos tantum sacerdotes dictum illud sit, Si offers munus tuum ad altare, & reliqua.
- 266 Quidnam intelligendum sit per sal, quod nos habere Dominus iussit.
- 267 Cum alius paucis, alius multis uapulaturus sit, quid ita nonnulli dicunt, nullum pœnarum finem futurum ihs, qui puniendi sint.
- 268 Quonam sensu dicantur quidam filij inobediendi, & filij iræ.
- 269 Cum scriptum sit in sanctis literis, Facientes uoluntates carnis, & cogitationum, utrum ne à uoluntatibus carnis diuersæ sint uoluntates cogitationum, & cuiusmodi sint hæc.
- 270 Quidnam significare uelit Apostolus cum dicit, Aporiamur, sed non destituimur.
- 271 Nunquid quisquam omnium peccatorum, quæ commiserit, purgationem per eleemosynam possit redimere.
- 272 Cum Domini præceptum sit, ut ne solliciti simus de die crastino, quomodo hoc rectè intelligi possit.
- 273 Quid sit, quod cum quis fecerit, blasphemat in Spiritum sanctum.
- 274 Quomodo quis stultus efficitur in hoc seculo.
- 275 An sancti uiri propositum aliquod disturbare Satanas possit.
- 276 Quid est quod dictum est ab Apostolo, Ut probetis quæ sit uoluntas Dei

- A
- tas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.
- 277 Quidnam sit Cellarium, in quod orantem intrare Dominus iubet.
- 278 Quomodo spiritus alicuius orat, eius autem mens sine fructu est.
- 279 Quidnam sibi propheta uelit, cum dixit, Psallite sapienter.
- 280 Quis est, qui mundo est corde.
- 281 Nunquid quæ soror psallere nolit, ei uis, ut psallat, afferenda sit.
- 282 Quinam sint ij, quibus dicentibus, Manducauimus coram te, & bibimus; respondetur, Nescio uos.
- 283 Nunquid qui uoluntatem alicuius faciat, is socius illius sit.
- 284 Nunquid fratrum societas, quæ propter inuoluntatem ad summam rerum omnium inopiam reciderit, possit sine ulla peccati dubitatione res sibi ad sustentationem uitæ necessarias accipere; & si possit, à quibus possit.
- 285 Vtrum ne si societas fratrum, quid cum altera societate contrahat, iustum rei quæ permutetur precium sollicitè quærere debeat.
- 286 Nunquid qui in societate cæterorum fratrum uiuit, eum, si in aliquem quem corporis morbum incidit, in hospitale abduci cõueniat.
- Hæc tantummodo quæ hæcenus descripta sunt, in eo exemplari reperiuntur, quod ex Ponto allatum fuerat: reliqua autem deinceps XXXVII. capita una cum animaduersionibus addita sunt de codice Casarensi;*
- B
- 287 Qui sint fructus digni pœnitentiæ.
- 288 Qui animum induxit, ut peccata sua confiteatur, nunquid is omnibus temere ea, & quibuslibet debeat confiteri, an quibus.
- 289 Quem commissi peccati alicuius pœnituerit, & in illud idem de nouo reciderit, quid is facere debeat.
- 290 Quomodo quis assidue usque in opere Domini possit perfectior effici.
- 291 Quid significetur per arundinem con fractam, & per linum fumigans; & quomodo quis alterum non confringat, alterum autem non extinguet.
- 292 Nunquid rectum sit, ut in fratrum cõuentu secularium puerorum magistri sint.
- 293 Quomodo cum ihs agendum sit, qui grauiora peccata reijciunt; leuiora autem si committant, nihil putant referre.
- 294 Quæ causa sit, quamobrem quis perpetuam de Deo memoriam ex animo sibi sinat elabi.
- 295 Ex cuiusmodi signis aliquis deprehendatur, quod aliud agat.
- 296 Quomodo certum scire aliquis possit, peccata sibi sua fuisse condonata.
- 297 Quomodo faciendâ à peccatis conuersio sit.

Nunquid

- 298 Nunquid ratio concedat, ut quæ recta sunt, ea faciamus, quòd ita nobis ea placeat fieri. C
- 299 Quomodo persuaderi alicui possit, ut à gloriæ studio recedat.
- 300 Quis modus cōuersionis, quum de re agitur oculorum nostrorum aspectum fugiente.
- 301 Quid si quis dicat, se à conscientia non condemnari.
- 302 Nunquid extrarijs quoque indigentibus impertendum sit de ijs, quæ ex communi penu distribui inter fratres debeant.
- 303 Nunquid ijs omnibus obedire conueniat, quæ ab omnibus in conuentu dicantur.
- 304 Nunquid pro ijs, qui in fratrum conuentum à necessarijs suis traditi sint, cum dare ij aliquid uelint, id accipi oporteat.
- 305 Nunquid ab extrarijs aliquid conueniat accipi, siue amicitia ergò, siue propinquitatis, quæ antè intercesserit.
- 306 Cuiusmodinam ratione mentem quis possit cohibere, ne instabilis ad uarias & inanes cogitationes aberret.
- 307 Nunquid uicissim singulis diebus modò hic, modò ille primus decantare psalmos, & orationem facere debeat.
- 308 Vtrum remuneratione aliqua aduersum eum utèdum sit, qui communi fratrum aliquid ipse donauerit; & nunquid æqualis rei data ea esse remuneratio debeat.
- 309 Nunquid cui contigerit, ut ea euenerint, quæ & consuetudo, & natura fert, is accedere ad sanctorum cōmunionem debeat audere. D
- 310 Nunquid in communi domo Dominicam cœnam conueniat celebrari.
- 311 Nunquid aliquorum rogatu alicui ad uisendos aliquos extra monasterium exeundum sit.
- 312 Nunquid laici, qui nos inuisant, ad orationem adhortandi sint.
- 313 Nunquid uisitati ab aliquibus, opus nos conueniat intermittere.

Diui

A

Diui Basilii in regulas

BREUIORES EXORDIUM.

BENIGNVS Deus, qui docet hominem scientiam: ijs quidem, quibus creditum est donum docendi, præcipit per Apostolum, ut maneant in doctrina; eos autem, qui ædificatione indigent ex diuinis præceptis, per Moysem hortatur, dicens, Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi. Proinde necesse est, ut nos, quibus creditum est munus docendi, parati

Psal. 93. b.

animo simus quouis tempore ad perfectionem animarum: ut alia uide licet publicè cunctæ ecclesiæ contestemur, alia priuatim unicuique eorum, qui ad nos accesserint, arbitratu suo exquirendi à nobis potestatem faciamus, ea uidelicet quæ pertinent ad sanitatem fidei, & ueritatem eius uisendi ritus, qui est ex Euangelio Domini nostri IESU Christi: ex quibus utrisque homo Dei uerè usquequaque perfectus efficitur. Similiter item uos quoque nihil debetis prætermittere, unde non fructum aliquem capiat, aut ubi non industriam uestram exerceatis; sed præter ea, quæ communiter cum cæteris discitis, etiam seorsum de rebus ad utilitatem uestram spectantibus interrogare, atque omne uitæ ocium ad hoc unum dirigere, ut utilitati uestræ consulatis. Si ergo hæc est causa, quamobrem congregauit nos Deus, & si in magna quiete ab externis perturbationibus sumus, nolimus quæso nos ad aliud ullum opus conuertere, neque somno rursum tradamus corpora nostra, sed in attenta meditatione & exquisitione rerum necessariarum eam, quæ reliqua est, noctis partem traducamus, illud facientes, quod dictum est à beato Dauid, In lege Domini meditabitur die ac nocte.

Deut. 33. a.

Psal. 1. a.

D Basilij

BASILII MAGNI

ARCHIEPISCOPI CAESAREAE, EIVS QVAE EST IN CAPPADOCIA,

REGVLAE PER COMPENDIUM ET INTERROGATIONEM.

INTERROGATIO PRIMA.

NLICEAT, aut conducatur alicui, sponte sua ipsum facere, diceretur, quae recta existimet, sine testimonio diuinarum scripturarum?

RESPONSIO.

CUM Dominus noster IESVS Christus dicat de Spiritu sancto, Non enim loquetur a seipso, sed quaecumque audiet, loquetur, de seipso autem, Non potest falsius a se facere quicquam. & item, Quia ego ex meipso non sum locutus, sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar. Et scio quod mandatum eius uita aeterna est. Quae ergo ego loquor, sicut dixit mihi pater, sic loquor, quis esse tanta uelania percitus potest, ut aliquid audeat a seipso uel cogitatione tenus concipere? cum ductore sancto, & bono spiritu indigeat, ut dirigatur in uiam ueritatis, cogitatione, uerbo & opere, & caecus sit, & in tenebris degat, sine sole iustitiae Domini nostri IESU Christo, cuius mandatis tanquam radijs quibusdam homines illuminantur. Praeceptum enim Domini, inquit, lucidum, illuminans oculos. Sed quoniam eorum, quae apud nos in usu sunt, uel rerum, uel uerborum, alia distincte tradita sunt in diuina scriptura, alia praetermissa; de his quidem quae scripta sunt, in uniuersum nulli potestas praetermissa est, eorum aliquid, uel quae uetita sunt, facere, uel quae iussa, praetermittere: cum Dominus semel praeeperit, ac dixerit, Et obseruabis uerbum, quod mando tibi hodie, nec addas quicquam, nec minues ab eo. Formidabilis enim quaedam iudicij expectatio, & ignis indignatio deuorantis, eos manet, qui eiusmodi aliquid audent. De his uero, quae praetermissa sunt, habemus regulam traditam nobis ab apostolo Paulo, cum dixit,

Ioan. 16. b.

Ioan. 5. c.

Ioan. 12. g.

Psal. 142. c.

Psal. 18. c.

Exo. 34. b.

Deut. 12. d.

Axit, Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia aedificant. Et item, Nemo quod suum est, quærat: sed quod alterius, unusquisque. Quocirca prorsus necesse est, aut Deo subijci, aut alijs propter mandatum ipsius, Scriptum est enim, Subiecti inuicem in timore CHRISTI. Et Dominus ipse ait, Quicumque uoluerit in uobis magnus esse, sit omnium infimus, & omnium seruus, ab alienatus uidelicet a proprijs uoluntatibus, exemplo ipsius Domini dicentis, Descendi de caelo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius, qui misit me patris,

1. Cor. 6. e.

1. Cor. 10. e.

1. Cor. 10. f.

Ephes. 5. d.

Matth. 20. d.

Ioan. 6. d.

INTERROGATIO II.

Cuiusmodi poscere a se mutuo sponsonem debent, quibus in animo est communiter uitam inter se degere?

RESPONSIO.

EAM, quae omnibus ad se accedentibus proposita a Domino est, cum dixit, Siquis uult uenire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Hoc autem quam habeat uim, dictum est in ea, quae proprie de hoc est, interrogatio.

Luc. 9. e.

INTERROGATIO III.

Peccantem quomodo conuertemus? aut si durus in proposito permaneat, quomodo cum eo agere debemus?

RESPONSIO.

BQVEM AD MODUM iussi sumus a Domino, cum dixit: Si peccauerit in te frater tuus, uade, & corripe ipsum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si autem non te audierit, adhibe tecum etiam unum uel duos, ut in ore duorum uel trium stet omne uerbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiae. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Si fortasse hoc modo contingat, ut dici de eo illud possit, Sufficit illi, qui eiusmodi est, obiurgatio haec, quae fit a pluribus, & quemadmodum traditum est ab Apostolo, cum ait, Argue, increpa, obsecra in omni patientia, & doctrina. & item, Quod si quis non obedit uerbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commisceamini cum illo, ut confundatur.

Matth. 18. b.

2. Cor. 2. b.

2. Tim. 4.

2. Thes. 3. d.

INTERROGATIO IIII.

Si quis pro leuissimis etiam peccatis fratres acriter nimis urgeat, ac disscat de his poenitentiam eos agere debere, nunquid is inclemens habendus est, & euerfor charitatis?

RESPONSIO.

CUM asseueranter Dominus affirmauerit, quod iota unum, aut apex unus non praeteribit a lege, donec omnia fiant: cumque idem etiam dixerit, quod omne uerbum ociosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij, nihil omnino tanquam minutum contemni debet. Qui enim rem contemnit, inquit, contemnetur ab ea. Quanquam quis est, qui peccatum ullum (cuiuscumque modi illud sit) leue audeat ap-

Matth. 5. c.

Ibidem, 12. e.

Fruu. 13. d.

pellare: cum dictum sit ab Apostolo, Quod per transgressionem legis C
Deum inhonoras. Si autem stimulus mortis non hoc est, aut illud, sed in-
definitè quodcunque peccatum: inclemens ille habendus est, qui obticet,
non autem qui arguit: quemadmodum qui in corpore alicuius, qui à ue-
nenata aliqua bestia morsus esset, residere uenenum sineret, cum posset
extrahere, iure immittis diceretur, non autem qui extraheret. Quin qui
eiusmodi est, is charitatem etiam evertit. Siquidem scriptum est, Qui par-
cit uirgæ, odit filium suum: Qui autem diligit, instanter erudit.

INTERROGATIO V.

QVomodo debet aliquis pœnitentiam agere de singulis peccatis, &
cuiusmodi fructus ostendere dignos pœnitentiæ?

RESPONSIO.

NIMIRVM si similem illius animum induerit, qui dixit, Iniquita-
tem odio habui, & abominatus sum. & ea præstiterit, quæ scripta sunt in
sexto psalmo, & alijs plerisque. & si ea fecerit, quæ pro alio, qui peccauerat,
facta ab ijs fuisse Apostolus testatur, qui secundum Deum contristati fue-
rant: Ecce enim, inquit, hoc ipsum secundum Deum contristatos esse
uos, quantam in uobis operatum est sollicitudinem, sed defensionem, sed
indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed
uindictam. In omnibus exhibuistis uos incontaminatos esse negotio.
Et si, ut Zachæus, commissa peccata contrarijs rectè factis multis com-
penset.

INTERROGATIO VI.

QViuerbo fatetur se pœnitere, in peccato tamen perseueret adhuc, cu-
iusmodi hic existimari debet?

RESPONSIO.

DE HOC, qui huiusmodi sit, scriptum illud existimo, Si rogauerit
te inimicus tuus grandi uoce, ne credideris ei: quoniam septem nequitiae
sunt in corde illius. Et alio in loco, Sicut canis qui reuertitur ad uomitum
suum, sic homo propria malicia reuersus ad peccatum suum,

INTERROGATIO VII.

QVod est eorum iudicium, qui peccantes defendunt?

RESPONSIO.

GRAUIVS illo opinor, de quo dictum est, Expedit ei ut suspendas-
tur mola asinaria circa collum eius, & projiciatur in mare, quam ut scan-
dalizet unum de pusillis istis. Siquidem non iam obiurgationem ad cor-
rectionem, sed defensionem ad confirmationem peccati accipit ille qui
peccauit: & alios ad similia flagitia excitat. Ex quo fit ut nisi fructus
pœnitentiæ dignos ediderit, qui alium defendit, in eum conueniat illud,
quod à Domino dictum est: Quod si oculus tuus dexter scandalizat te,
crue eum, & projice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membro-
rum tuorum, & non totum corpus mittatur in gehennam.

Interrog

A INTERROGATIO VIII.

QVomodo suscipi debet, quem uerè pœniteat?

RESPONSIO.

QVEMADMODVM Dominus docuit, cum dixit, Quod conuo-
cat amicos & uicinos dicens, Congratulamini mihi, quia inueni ouem
meam, quæ perierat.

INTERROGATIO IX.

A Duerfus eum, qui obstinatè pergat peccare, quo modo erimus ani-
mati?

RESPONSIO.

E O nempe, quo Dominus iussit, cum dixit, Si autem ecclesiam non
audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, & ut Apostolus docuit, cum
dixit, Ut subtrahatis uos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non
secundum traditionem, quam accepistis à nobis.

INTERROGATIO X.

A Nima, quæ in multis peccatis miserè uolutata fuerit, quo timore, &
a quibus lacrymis recedere debet à peccatis: & qua spe, qua uè affe-
ctione accedere ad Deum?

RESPONSIO.

PRIMVM quidem ea malè antè actam uitam odisse debet,
eiusque memoriam abhorrere ac detestari. Scriptum est enim, Iniquitatem
odio habui, & abominatus sum, legem autem tuam dilexi. deinde etiam
timoris quidem magistræ sibi asciscere comminationem æterni iudicij,
supplicijque: lacrymarum autem locum agnoscere, locum pœnitentiæ, eo
modo, quo docuit Dauid in sexto psalmo, firmissimè credens purgatio-
nem peccatorum suorum factam esse per sanguinem CHRISTI in ma-
gnitudine misericordiæ, & multitudine miserationum Dei, qui dixit,
Quod si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si
fuerint rubra sicut uermiculus, uelut lana alba erunt. Tunc enim nacta
facultatem ac potestatem placendi Deo, illud dicit, Ad uesperum demo-
rabitur fletus, & ad matutinum lætitia. & illud, Conuertisti planctum
meum in gaudium mihi, & dirupisti saccum meum, & circumdediti me
lætitia, ut cantet tibi gloria mea. Atque ita ad Deum accedens canit ac di-
cit, Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos
meos super me.

INTERROGATIO XI.

QVavariatione quis affequi possit, ut aduersus peccata odium concipiat?

RESPONSIO.

VBIQVE tristis & acerbus rei cuiusque euentus odium aduersus eos
conciat, qui eius autores fuerunt. Si cui igitur persuasum sit, quot & que
grandium malorum causa peccata sint, sponte sua ipse, & ex animo aduer-
sus ea odium concipit, eiusmodique, quale is indicauit, qui dixit, Iniquita-
tem odio habui, & abominatus sum.

D 3 Interro

BASILII MAGNI
INTERROGATIO XII.

Quomodo certo persuasus esse aliquis potest, Deum sibi peccata remississe?

RESPONSIO.

Psal. 118.
Psal. 100. 4.
NEMPE si affectionem animi in se esse animaduertit simile illius, qui dixit, Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. Deus enim pro remissione peccatorum nostrorum demisso unigenito filio suo, quantum in ipso est, ea ante iam omnibus condonauit. Quoniam autem misericordiam & iudicium sanctus uir canit, & testatur, Deum misericordem esse & iustum, necesse est, ut quæ & à prophetis, & ab apostolis, suis locis, de pœnitentia dicta sunt, ea à nobis præstentur, ut appareant iudicia iustitiæ Dei, & misericordia eius consummetur ad condonationem peccatorum.

INTERROGATIO XIII.

Nunquid qui post baptismum peccauerit, desperare salutem suam debeat in maxima multitudine peccatorum: uel usq; ad cuiusmodi mensuram peccatorum sperandum sit in bonitate Dei per pœnitentiam?

RESPONSIO.

Luc. 16. c.
Esa. 1. c.
SI fieri potest, ut multitudo miserationum Dei numeretur, & magnitudo misericordiæ mensura ulla comprehendatur, collata cum magnitudine peccatorum, adhibeatur sanè, si liber, desperatio. Si autem hæc & magnitudine possunt & numero definiri (Misericordia autem Dei, & miserationes neque magnitudine ulla possunt, neque numero circumscribi) sine dubio non est cur desperatio adhibenda sit: sed agnoscenda misericordia Dei, & commissa peccata detestanda, quorum condonatio proposita est in sanguine CHRISTI, sicut scriptum est. Quod autem nequaquam desperandum sit, hoc uariè multis in locis docemur: maximè autem ex ea parabola Domini nostri IESU Christi de filio, qui acceptam à patre substantiam flagitiosè totam prodegerat. Cuius pœnitentiæ qualis, quantæq; lætitiæ causa fuerit, testimonio sunt ipsa uerba Domini. Quin & per Esaiam dicit Deus: Si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra sicut uermiculus, quasi lana alba erunt. Quod quidem uerum tantummodo debemus intelligere, si modus pœnitentiæ ex animi affectione peccatum detestante, memorabilis consequatur, sicut scriptum est in ueteri ac nouo Testamento: & fructus condignus, quemadmodum dictum est in ea, quæ de hoc est, interrogatiōe.

INTERROGATIO XIII.

EX cuiusmodi fructibus iudicari debet ueram pœnitentiã esse eorum, quos pœnitet?

RESPONSIO.

MODVS pœnitentium, & affectio animi recedentium à peccato, & studium dignorum fructuum pœnitentiæ, dicta sunt suis in locis.

Interro

INTERROGATIO XV.

A Vid est illud, Quoties peccauerit in me frater meus, & dimittam ei? & cuiusmodi ea peccata sunt, quæ in mea potestate est dimittere?

Math. 18. c.

RESPONSIO.

POTESTAS dimittendi non absolute data est: sed si dicto audiens fuerit, qui pœnitens sit, & consenserit cum eo, qui animam ipsius curat. De ijs enim qui eiusmodi sunt, scriptum est: Si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re, quancunq; petierint, fiet illis à patre meo qui in caelis est. Illud autem de cuiusmodi peccatis hoc intelligi debeat, ne quæri quidem arbitror oportere: cum Testamentum nouum nihil hac de re nobis distinctè tradiderit: sed prorsus cuiuscunq; peccati condonationem ijs, quos uerè, & ut par est, pœnituerit, pollicetur: & maximè Dominus ex propria persona pollicitus sit de omni re.

Ibidem.

INTERROGATIO XVI.

Quid est quod nonnunquam animus, etiam nullo à se adhibito studio, sua sponte ferè, tanquam si ei dolor aliquis incidisset, compungitur: interdum autè adeo languidus est, ut cum maximè conetur, compungi non possit?

RESPONSIO.

BENIMVERO talis compunctio est donum Dei, uel ad instigandam cupiditatem, ut uidelicet animus gustata dulcedine huiusmodi doloris, eum perpetuo studeat retinere: uel ad id manifestè demonstrandum, posse animum adhibito diligentiore studio, assidue in compunctione esse, ad eripiendam excusationem negligentiae ijs, qui illam amiserint. Illud autem conari, & non posse, simul & negligentiam nostram, qua alio tempore uis sumus, manifestè arguit (neque enim fieri potest, ut homo cum ad aliquid aggressus sit, repèrè illud sine commèratione, & maiore quadam, & assidua exercitatione obtineat) simul etiam indicio est animum esse in dominatu aliorum uitiorum, ab ijsq; nequaquam permitti, ut ad ea, quæ uellet, liber sit: quod his uerbis uidisse se Apostolus declarauit, Ego autem carnalis sum, uenundatus sub peccatum. Non enim quod uolo, hoc ago, sed quod odi, hoc facio. Et item, Nunc autem non iam ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. quippe cum Deus hoc etiam, nobis ad utilitatem nostram euenire permiserit, quo uidelicet, si fieri possit, per ea quæ animus inuitus patiat, in cognitionem ueniat eius, in cuius potestate sit: & ubi ad seipsum redierit, cognoueritq; quibus in rebus præter uoluntatem suam seruiat peccato, resipiscat ex laqueo Diaboli, paratam inueniens misericordiam Dei ad eos adiuuandos, qui uerè pœnitentes sunt.

Rom. 7. c.

2. Tim. 2. d.

INTERROGATIO XVII.

Si cui in animum memoria de assumendo cibo incidit, deinde ipse se ipsum reprehenderit, utrum hic propterea in crimine illo erit, quod sollicitus fuerit?

Math. 6. d.

Respon

RESPONSIO.

SINE dubio, si memoria ista naturale edendi desiderium præuen-
rit, aperte arguit animum aliud agere, & cum in res uitæ huius nimio
plus esse propensum, tum etiam in ijs, quæ Deo grata sunt, negligentem.
Veruntamen præsto etiam sic est misericordia Dei. Cuicumque enim hoc
acciderit, hic, si seipsum tacitus reprehendat, ratione poenitentia libera-
tus est à crimine: & si offensionem in reliquum cauebit, memoria tenens
Domini uerba illa, Ecce sanus factus es. iam noli peccare, ne deterius tibi
aliquid contingat. Si uero ita cogente natura, & fame stimulante, sensus
memoriam mouet, & ratio tamen superat, & memoriam illam euincit in-
dustria, & in rebus melioribus occupatio, non memoria damnanda est,
sed uictoria laudanda.

INTERROGATIO XVIII.

Nunquid qui in fratrum conuentu aliquid aliquando deliquerit, huic,
si diu postea in recto instituto perseuerauerit, procuratio committi
aliqua debeat: & si committenda est, cuiusmodi esse ea debet?

RESPONSIO.

MEMORIA tenentes Apostolum dicere, Sine offensione estote Iu-
deis & gentibus, & Ecclesie Dei, sicut & ego per omnia omnibus placeo,
non querens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salui fiant: ma-
gnam adhibere debemus curam, ne quod offendiculum demus Euangelio
CHRISTI, ne ue scandalum simus infirmis: sed ita tamen, ut e contra-
rio, non ædificemus aliquos ad improbitatem. Quamobrem necessariò
in his, qui huiusmodi sunt, illud prouideri, & considerari diligenter de-
bet, quod ad ædificationem fidei faciat, & progressiõnem omnis, quæ sit
in CHRISTO, uirtutis.

INTERROGATIO XIX.

Siquis suspectus sit de aliquo peccato, quod tamen palàm omnino non
committat, nunquid is debeat obseruari, ut manifestò in eo deprehens-
sus teneatur?

RESPONSIO.

OMNES quæ ab iniquo & maleuolo animo proficiscuntur suspicio-
nes, culpantur ab Apostolo. Cæterum diligentiam in omnibus obser-
uandis adhibere in charitate CHRISTI, & studio curandi eum, qui sus-
pectus sit, hoc eius est, qui ei præfectus officio est, ut cunctos gubernet:
ut illud efficiatur, quod dictum est ab Apostolo, Vt exhibeamus omnem
hominem perfectum in Christo IESU.

INTERROGATIO XX.

Nunquid debeat, qui diu in peccatis permanserit, eorum qui secus in
fide sentiunt focietatem fugere, aut etiam prauè uiuentium consue-
tudinem declinare?

RESPONSIO.

CVM Apostolus dixerit, Vt subtrahatis uos ab omni fratre inordi-
natè

Ioan. 3. c.

1. Cor. 10. g.

Ibidem, 9. b.

Col. 1. d.

2. Theß. 3. b.

2. Theß. 3. b.

A natè ambulante, & non secundum traditionem, quam acceperunt à no-
bis: in uniuersum illud tenendum est, communionem omnem omnis ue-
titæ rei, cogitatione, uerbo & opere omnibus calamitosam esse & pericu-
losam. Qui autem in peccatis diu permanserint, ij maiore etiam egent
animaduersione. primum quòd animus cui peccato assuetus est, ad illud
plerunque solet esse procliuor. deinde quòd quemadmodum in ijs, qui
corporibus ægrotant, diligentia quadam accuratiore, atq; obseruatione
maiore est opus, atque ita, ut ea sæpe etiam repudientur quæ sanis utilia
sunt: sic in ijs qui animo ægrotant, obseruatione opus est & cura multo
attentiore. Porro ex communitate cum peccantibus quàm magnum detri-
mentum sequi solitum sit, apertissime ostendit Apostolus, qui in simili
argumento dixit, Modicum fermentum totam massam corrumpit. Quòd
si in ijs, qui in his, quæ ad mores spectant, labuntur, detrimentum est adeo
magnum, quid de ijs dicendum est, qui prauè sentiunt de Deo: quos opi-
nionis peruersitas facit, ut nec in cæteris etiam sanitatem possint obtine-
re: quippe qui per ipsam traditi sint semel passionibus ignominia: quem-
admodum multis ex locis diuinarum literarum ostenditur, sed maximè
ex his, quæ de quibusdam scripta sunt in epistola ad Romanos his uer-
bis, Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus
in reprobum sensum, ut faciant ea, quæ non conueniunt, repletos omni
iniquitate, malicia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos inuidia, homi-
cidio, cõtentione, dolo, malignitate, susurrone, detractores, Deum odio
habentes, contumeliosos, superbos, elatos, inuentores nouorum malo-
rum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectio-
ne, absq; coedere, sine misericordia. Qui cum iustitiam Dei cognouissent,
quòd qui talia agunt, digni sunt morte, non solum ea faciunt, sed etiam
consentiunt facientibus.

INTERROGATIO XXI.

Quæ causa est cur animus temere euagetur, & uarijs cogitationibus
repleatur: & eas quomodo emendabimus?

RESPONSIO.

SANE inanis quæ solet esse mentis agitatio, ea nascitur ex inertia ip-
sius, quandocumque scilicet in rebus necessarijs minimè se occupat. Iners
autem ex eo efficitur mens & secura, quòd Deum adesse non credit, qui
scrutetur corda & renes. Si enim hoc crederet, prorsus illud faceret, quòd
dictum est, Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam
à dextris est mihi, ne commouear. Qui uero hoc, & quæ huic similia sunt,
facit, hic neque audebit unquam, neque locum habebit cogitandi, ne eos-
rum quidem quicquam, quæ etsi suapte natura bona sunt, ad fidei tamen
ædificationem non pertinent, nedum eorum, quæ uetita sunt, & Deo
non placent.

INTERROGATIO XXII.

Vnde nam turpes nocturnæ uisiones nascuntur?

E

Respon

1. Cor. 5. b.

Rom. 1. d.

Ibidem.

Psal. 7. c.

RESPONSIO.

NASCUNTUR illæ quidem ex prauis, quæ interdum existunt, animi motionibus. Si uero occupatus in iudicijs Dei animus intaminatus ab illis permanferit, & in assidua rerum honestarum & Deo placentium meditatione uersatus sit, consimilia etiam sine dubio habebit infomnia.

INTERROGATIO XXIII.

Matth. 12. c.

EX cuiusmodi uerbis ociosus sermo iudicatur?

RESPONSIO.

IN VNIVERSVM, omne uerbum quod ad propositum in Domino usum non facit, ociosum est: & adeo magnum est huiusmodi uerbi periculum, ut licet genere ipso de numero bonorum sit, quod dicatur, tamen nisi ad ædificationem fidei dirigatur, nequaquam propterea quod bonum sit, liber sit à periculo, qui illud locutus sit: quippe qui uidelicet ex eo quod ad ædificationem illud non accommodauerit, contristauerit Spiritum sanctum Dei. Hoc enim aperte docuit Apostolus, cum dixit, Omnis sermo malus ex ore uestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis. Quam autem perniciofa res sit contristasse Spiritum sanctum, de hoc uero qui opus est ut dicatur?

INTERROGATIO XXIII.

Quid est maledictum?

RESPONSIO.

OMNE uerbum, quod eo animo profertur, ut ex eo contumelia alter afficiatur, maledictum est, licet uerbum ipsum per se non uideatur contumeliosum. Atque hoc manifestum est ex Euangelio, in ihs, quæ de Iudæis loquens ait, his uerbis, Maledixerunt ei, & dixerunt, Tu discipulus illius sis.

INTERROGATIO XXV.

Ioh. 9. f.

Quid est detractio?

RESPONSIO.

DVO ego esse existimo tempora, in quibus liceat secus aliquid de aliis quo dicere: uidelicet, & quando necesse habet aliquis consultare unum etiam cum alijs, qui ad hoc idonei iudicati sint, quo pacto corrigendus sit, qui peccatum commisit: Et item quando necessitas poscit ut periculo consulatur aliquorum, qui sæpenumero ex ignorantia commiseri possent cum malo tanquam cum bono: cum Apostoli præceptum sit, Ut ne quis se cum his commisceat, qui istiusmodi sunt, nequãdo capiat laqueos animæ suæ, quod quidem uidemus eundem Apostolum fecisse, ex his, quæ ipse ad Timotheum scribit, his uerbis, Alexander ararius multa mala mihi ostendit, quem & tu deuita. Valde enim restitit uerbis nostris. Extra autem huiusmodi necessitatem, qui aliquid secus de aliquo loquitur, illius insimulandi, uel uituperandi causa, detractor est, esto uerum sit quod loquatur.

2. Theß. 3. d.

2. Tim. 4. c.

Interr

INTERROGATIO XXVI.

A

Qui detrahit fratri, uel detrahentem auscultat, & tolerat, quia hic animi aduersione dignus est?

RESPONSIO.

EXTERMINANDI à reliquorum societate ambo. Detrahentem enim secretò proximo suo, hunc persequer. Et alibi dictum est, Detrahentem nolito libenter audire, ne sustollaris.

Psal. 100. d.

INTERROGATIO XXVII.

Si uero antistiti etiam detraxerit, quo pacto cum illo nos geremus?

RESPONSIO.

MANIFESTVM est hoc quoque iudicium ex ira Dei aduersum Mariam, quando detraxit Moyse: cuius peccatum, ne ipso quidem Moyse deprecante, inultum dimisit Deus.

INTERROGATIO XXVIII.

Si quis uoce & uerbis petulantioribus alicui responderit, & ea de re admonitus dicat, Nihil habeo mali in corde: nunquid huic credendum est quod dicit?

RESPONSIO.

ANIMI uitia non omnia manifesta omnibus sunt, ne ipsi quidem illi, in quo insunt. Ut igitur in corporibus, qui harum rerum periti sunt, signa habent quædam occultorum, & illius ipsius, in quibus illi insunt, sensum fallentium morborum: sic similiter in animo etiam, esto qui peccat, is morbum suum ipse non agnoscat, credere tamen Domino debet, qui & ipsi & cæteris ipsius similibus affirmauit, malum hominem de malo thesauro suo, corde uidelicet, proferre mala. Etenim qui malus est, is bonum aliquod dictum, factum uel sæpenumero, etiam si conetur simulare, proferre non potest. Bonus autem ut malum aliquod simulet, hoc uero prorsus fieri non potest. Prouidentes enim bona (inquit) non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.

Matth. 12. c.

Rom. 12. d.

INTERROGATIO XXIX.

Quomodo poterit aliquis non irasci?

RESPONSIO.

NEMPE si illud existimet, Deum quæ agat omnia animaduertere, eumque assidue ob oculos habeat, & tanquam in speculo contempletur. Quis est enim alterius potestati subiectus, qui in oculis principis sui aliquid ausurus sit unquam eorum, quæ ipsi non placent? Et præterea si non illud expectauerit, dum alij pareant sibi: sed potius ita se comparauerit, ut in aliorum ipse officio sit, omnesque seipso superiores existimet. Si enim utilitatis suæ causa obedientiam requirit, intelligere debet, uerba Domini illud præcipere, ut quilibet ipse ministret alteri. Si uero uiolatum Dei præceptum uindicat, sciat non esse opus iracundia, sed misericordia, & lenitate: & imitandum esse illum, qui dixit, Quis infirmatur, & ego non uoror?

2. Cor. 11. g.

E 2 Interro

INTERROGATIO XXX.

Quomodo amputabimus uitium prauæ concupiscentiæ?
Col. 3. d.

RESPONSIO.

ASSIDVO & flagranti desiderio uoluntatum Dei, talicq; quale se habere indicauit, qui dixit, Iudicia Domini uera, iustificata in semetipsa, desiderabilia super aurum, & lapidem preciosum, & dulciora super mel & fauum. Semper enim desiderium rerum meliorum, quotiescunq; in ipsius potestate est facultateq; ipsi potiri quæ desiderantur, & contemnuntur, necessariò facit, ut ea contemnantur, despicianturq; quæ deteriora sunt, quemadmodum sancti uiri omnes declararunt: quanto autem magis ea, quæ suo genere contemnenda sunt, & plena dedecore?

INTERROGATIO XXXI.

An in uniuersum ridere non liceat?

RESPONSIO.

CVM Dominus eos damnet, qui in hac uita rident: admodum perspicuum est, nullum omnino locum dari fideli, in quo ridere debeat, & maximè in tam magno numero eorum, qui per transgressionem legis Deum inhonorant, & in peccatis morti se dant: quorum uicem mœrere, ac gemere conuenit.

INTERROGATIO XXXII.

Quæ causa est intempestiæ, & immodicæ dormitationis: & qua ratione ipsam poterimus à nobis depellere?
D

RESPONSIO.

SAN E istiusmodi dormitatio nascitur, quotiescunq; animū nostrum in contemplatione rerum diuinarum sinimus ueluti lentescere, ac Dei iudicia contemnimus: ipsam autem depellimus, quotiescunq; ueram, atq; eiusmodi (ut par est) de Dei maiestate notionem concipimus, & cupiditatem uoluntatum illius, uelut ille, qui dixit, Si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.

INTERROGATIO XXXIII.

Quomodo conuinci aliquis potest, quòd placere hominibus studeat?
2. Cor. 6. b.

RESPONSIO.

NIMIRVM quando apud laudantes studium præ se fert, apud uituperantes uerò lentior efficitur. Si enim uerè habet in animo placere Domino, idem usq; erit ubiq;: & illud efficiet, quod dictum est, Per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, ut seductores, & ueraces.

INTERROGATIO XXXIII.

Quomodo poterit quis captandæ humanæ laudis uitium declinare?
2. Cor. 6. b.

RESPONSIO.

SI IN eo profus animum suum expletum habeat, ubiq; Deum adesse: & si assidue usq; ac sollicitè placere studeat Deo: & si ardentè eas, de quibus

A quibus Dominus locutus est, beatitudines concupiscat. Siquidem est nemo qui cum in oculis Domini sit, cum illius dedecore, ac pernitiæ sua, placere conferuo suo malit, quàm illi.

INTERROGATIO XXXV.

Quibus signis superbus esse aliquis cognoscitur, quomodo uerè sanatur?

RESPONSIO.

COGNOSCITVR ille quidem ex eo, si ea quærat, unde cæteris superior sit. Sanatur autem, si fidem habeat sententiæ illius, qui dixit, Dominus superbis resistit. Illud tamen intelligendum est, ut quis superbiæ iudicium extimuerit, non posse tamè ab eo morbo sanari, nisi se à studijs omnibus excellentiæ reliquorum auocauerit: quemadmodum linguam aliquam aut cuiusuis generis artem quamuis, nemo possit dediscere, qui non se profus remouerit, non modò à faciendis, aut loquendis rebus illis, quæ sint ex arte illa, & lingua, sed ab audiendis etiam qui loquantur, & qui faciant aspiciendis. Quod quidem etiam in quouis alio uitio obseruari debet.

INTERROGATIO XXXVI.

An quæri honos debeat?

RESPONSIO.

REDDERE quidem cui honorem, honorem iussi sumus: quærere autem honorem, uetiti: cum Dominus dixerit: Quomodo uos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis: & gloriam, quæ à solo Deo est, non quæritis? Ex quibus uerbis intelligitur, quòd gloriam ab hominibus quærere manifestissimum est argumētum infidelitatis, & animi alieni à cultu Dei: cum Apostolus dixerit, Si adhuc hominibus placerem, CHRISTI seruus non essem. Quòd si qui delatā sibi ab hominibus gloriam acceperunt, sic condemnati sunt: sine cōtrouersia qui ultro non delatam ipsi inquirunt, grauissimo, supra q̄ dici possit, iudicio plectentur.

INTERROGATIO XXXVII.

Qui piger est ad mandatum, quomodo is ita poterit excitari, ut gnarus sit?

RESPONSIO.

NEMPE si ei persuasum sit, ubiq; Dominum Deum adesse, & omnia cernere, & cōminationem illam uerā esse, quæ facta est aduersus pigrum: & similiter contrā, spem magnæ futuræ mercedis ab illo, qui per Paulum pollicitus est, accepturum unumquencq; propriam mercedem secundum laborem suum, & quæcunq; in hanc sententiam scripta sunt, ad studium uniuscuiusq;, siue patientiam excitandam ad gloriam Dei.

INTERROGATIO XXXVIII.

SI fratri aliquid imperatum sit, & is primò contumaciter responderit, deinde sponte sua ipse ad exequendum imperatum abierit, quid eo faciendum est?

RESPONSIO.

Prou. 16. d.
Ibidem, 17. b.
Luc. 10. c.
IN eo quidem, quod contumaciter responderit, tanquam contumax, & exemplo suo alios ad contumaciam instigans, intelligatur obnoxius esse iudicio illi, Homo omnis peruersus suscitatur lites: Dominus autem angelum crudelem immittit contra eum. Persuafus autem, quod quicquid siue contumaciæ adhibet, siue obedientiæ, non aduersus hominem adhibet, sed aduersus ipsum Dominum, qui dixit, Qui uos audit, me audit, & qui uos spernit, me spernit: compunctusque, satisfacit primum; deinde si potestas facta sit, laborato.

INTERROGATIO XXXIX.
SI autem dicto audiens fuerit aliquis, murmurauerit tamen:

RESPONSIO.

Philipp. 2. b.
CUM Apostolus dixerit, Omnia facite sine murmurationibus, & hæsitacionibus: ab alienatus est etiam qui murmurat, à coniunctione fratrum, & similiter opus eius ab usu illorum. Planeque qui huiusmodi est, hunc & diffidentiam, & spei ambiguitatis morbo apparet laborare.

INTERROGATIO XL.

Quid si frater fratrem contristauit, quomodo is corrigi debet?

RESPONSIO.

Rom. 4. c.
Rom. 14. c.
Matth. 5. c.
SI quidem eo modo contristauit, quemadmodum Apostolus, cum dixit, Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis: non correctione indiget qui contristauit, sed qui contristatus est, is proprietates eius, quæ ex Deo est, tristitiæ debet præ se ferre. Si uero in his contristauit, quæ indifferentia sunt, meminerit is, qui contristauit, dixisse Apostolum, Si propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum charitatem ambulat: & agnito huiusmodi peccato, impleat quod dictum est à Domino, Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & uade prius reconciliare fratri tuo, & tunc accedens offer munus tuum.

INTERROGATIO XLI.

Quid si satisfacere nolit, qui contristauerit?

RESPONSIO.

Matth. 18. b.
EA aduersus ipsum exequi debemus, quæ à Domino de eo dicta sunt, qui peccauerit, & poenitentiam non egerit, his uerbis, Si autem etiam ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

INTERROGATIO XLII.

Quid si parato ad satisfactionem eo qui contristatus sit, redire in gratiam nolit qui contristatus sit?

RESPONSIO.

Matth. 18. d.
MANIFESTVM est Domini iudicium aduersus hunc in parabola illa serui aduersus conseruum suum, qui rogatus cum animum nollet inducere, ut patientiam adhiberet, Videntes, inquit, conserui eius, narrauerunt

A uerunt domino suo. Iratus autem dominus, pristinam gratiam in eum suam reuocauit, & tradidit illum tortoribus, quoaduscque redderet, quod debebat.

INTERROGATIO XLIII.

QVomodo quis debet auscultare ei, qui se ad orationem expergesciat?

RESPONSIO.

SI QVIS prospectum habet detrimentum, quod ex somno nascitur, uidelicet quod neque seipsum tum uiuere aliquis sentit: contraque uigiliæ emolumentum intelligit, maximeque excellentem supra modum quam adipiscitur quis gloriam, quancumque ad Deum, ut ipsum oret, adducitur: is ueluti qui se magnis, & uotum omne superantibus beneficijs afficiat, illi auscultabit, qui se expergesciat, siue ad orationem, siue ad aliud quoduis mandatum.

INTERROGATIO XLIIII.

SI uero tristari uisus fuerit qui expergesciatus sit, uel etiam irasci, qua hic re dignus est?

RESPONSIO.

PRIMO quidem segregatione ad aliquod tempus, inediaque: si forte ea re compunctus possit intelligere, quam magnis, qualibusque semetipsum bonis, non animaduertens priuet: atque hoc modo ad seipsum reuersus, simili in gratia lætetur atque ille, qui dixit, Memor fui Dei, & delectatus sum. Si uero non sentiens permaneat, prorsus is à reliquo corpore ueluti putrefactum, ac penitus uitiatum membrum præciditor. Scriptum est enim. Expedi tibi, ut unum pereat membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.

INTERROGATIO XLV.

SI quis eo audito, quod Dominus dixit, Quod seruus, qui cognouerit uoluntatem domini sui, & non fecerit, neque se præparauerit ad uoluntatem illius, uapulabit multis: qui autem non cognouerit, & fecerit digna plagis, uapulabit paucis: uoluntates Dei cognoscere neglexerit, nunquid propterea hic leuiore supplicio affici putandus est?

RESPONSIO.

QVI huiusmodi est, de eo uero negari non potest, quin ignorantiam simulet, ac propterea peccati iudicium euitare non potest. Si enim non uenissem (inquit Dominus) & locutus fuisset eis, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo, cum sanctæ literæ omnibus ubique Dei uoluntatem prædicare non cessent. Quare non tanquam unus de numero eorum, qui ignorantes fuerunt, leuiore supplicio multatur, qui eiusmodi est: sed seuerius iudicatur, ut unus de numero illorum, de quibus scriptum est, Sicut aspidis surdæ obturantis aures suas, quæ non exaudiet uocem incantantium, uenefici incantantis sapienter. Cæterum cui docedi munus commissum est, is si annuncias

re ne

re neglexerit, perinde ut homicida iudicatur, sicut scriptum est.

Exech. 33. b.

INTERROGATIO XLVI.

Qui ad committendum peccatum cum altero consentit, nunquid hic peccati reus sit?

RESPONSIO.

IUDICIUM hoc perspicuum est ex uerbis Domini ad Pilatum, quando dixit, Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet. Ex hoc enim manifestè intelligitur Pilatum quoque consentientē ijs, qui illum tradiderant, peccatum habuisse, licet non ita graue. Perspicuum etiam Adam hoc facit, qui cum Eua consenserit, & Eua ipsa consenserit Serpenti. Neuter enim istorum tanquam innocens impunitus dimissus est. Quin ipsa quoque Dei aduersum ipsos indignatio (si quis diligenter obseruet) hoc indicat. Cum enim Adam loco excusationis illud præterdidisset, Mulier, quam dedisti mihi fociam, dedit mihi de ligno, & comedi, respōdit Deus, Quia audisti uocē uxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in operibus tuis, & cætera.

Ioan. 19. b.

Gen. 3. d.

INTERROGATIO XLVII.

Nunquid aduersus peccantes dissimulatione uti conueniat?

RESPONSIO.

SANE quod hoc fieri non debeat, perspicuum est ex præceptis Domini, qui in ueteri quidem Testamento dixerit, Corroptione corripies fratrem tuum, & nō sumes propter illum peccatum. In Euangelio autem, Si peccauerit in te frater tuus, uade corripe eum in te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum uel duos; ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesiæ. Si autem etiam ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Porro peccati istius iudicium quàm graue sit, intelligi potest: primò quidem ex sententia Domini, qui in uniuersum loquens, dixit, Qui non obedit filio, non uidebit uitam, sed ira Dei manet super eum. tum ex historijs etiam quæ feruntur tam in ueteri quàm in nouo Testamento. Animaduerte enim quando Achan furatus est linguam illam auream, & indumentum illud, quomodo cunctum populum sæuierit ira Domini: quodque maius est, qui etiam delicti autorem, & delictum ipsum ignoraret, usque dum is ipse, quem dixi, manifestò deprehensus est, & horribile illud unà cum suis omnibus exitium subiuit. Heli uero quamuis nequaquam dissimulante scelus tulisset filiorum suorum, illorum, filiorum pestilentia, contraque sæpe illos ab eo deterrere fuisset conatus, dixissetque, Non filij, non est bona fama, quam audio de uobis: ac longiore oratione & magnitudine sceleris; & necessitatem inuitabilis iudicij demonstrasset: quia tamen de illis non meritas poenas sumperat, neque eo modo, quo æquum erat, aduersum ipsos indignatus fuerat, usque eò Dei iracundiam iritauit, ut & populus unà cum filijs ipsius internitione absumptus sit, & arca ipsa

Matth. 18. b.

Ioan. 3. d.

Iosue 7. d.

1. Reg. 2. c.

C

D

capta

Acapta in hostium potestatem deuenit, & sub hæc omnia, ipse miserabili exitu uitam terminauerit. Quod si aduersus eos, qui sceleris auctori consocij non fuerant, & eos, qui adhibita contestatione peccantes à peccato auertere conati fuerant, Dei uehemens adeo iracundia exarsit, quid de ijs dicendum est, qui & consocij sunt, & coniuuantes dissimulant? qui quidem nisi ea præstiterint, quæ in epistola ad Corinthios ab Apostolo scripta sunt, his uerbis, Quare non magis luctum habuistis, ut tolleretur de medio uestrum qui hoc opus fecit? & quæ deinceps ipsos fecisse idem Apostolus testatur, cum ait, Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristatos esse uos, quantam in uobis operatur sollicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed uindictam? hi inquam nisi hæc omnia præstiterint, profus periculum est, ne nunc etiam omnes simile exitium incurrant, uel eò grauius etiam, quod grauius peccat is, qui Dominum spernit, quàm qui legem Moyli irritam fecerit, & qui idem audet cum eo, qui ob eandem causam ante damnatus sit. Septuplum enim ultio data est de Cain; de Lamech uero septuagies septies, qui simili in peccato lapsus fuerat.

1. Cor. 5. d.

2. Cor. 7. c.

Hebr. 10. c.

Gen. 4. c.

INTERROGATIO XLVIII.

Immoderata habendi cupiditas quatenus iudicari debet?

RESPONSIO.

QUANDO quis ultra præscriptos à lege fines prodierit, nimirum si tunc in hoc uitio esse iudicandus est. Est autem hoc in ueteri quidem Testamento, quodcumque quis de seipso magis, quàm de proximo sollicitus est. Scriptum est enim, Diliges proximum tuum sicut teipsum. In Euangelio uero, quodcumque quis præter id, quod singulorum dierum necessitas desiderat, sui causa ulterius aliquid inquit, uelut is, cui dictum fuit, Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem parasti, cuius erunt? Quibus magis in uniuersum adiungit, Sic est, qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.

Leuit. 19. d.

Luc. 12. c.

INTERROGATIO XLIX.

Quid est *πρόπρόβουλος*?

RESPONSIO.

OMNE, quicquid non necessitatis, sed exquisitæ elegantia causa assumitur, id perperia appellatur.

INTERROGATIO L.

Siquis in uestitu, quæ maioris sint sumptus reijciat, ipsum autem id quod suile sit, ueluti uestimentum, calceamentum uel, uelit se decere, in uitio est is: & si est, cuiusmodi illud est?

RESPONSIO.

QUI iccirco uult quod se deceat, ut hominibus placeat, hunc perspicuum est, uitio illo laborare, quod placere hominibus studet, & propterea mentem habere auersam à Deo, & in ipsis etiam ijs, quæ uilis precij sunt, perperia uitio indulgere.

1. Cor. 13. d.
Latinus interpres uertit, perperā agere.

F Interro

Matth. 5. c.

Quid est Racca?

RESPONSIO.

VERNACVLVM uerbum contumeliæ lenioris, quod aduersus leuisculos usurpatur.

INTERROGATIO LII.

Gal. 6. d.

Ephes. 6. d.

CVM Apostolus dicat, aliàs quidem, Non efficiamur inanis gloriæ cupidī: aliàs autem, Non ad oculum seruiētes, quasi hominibus placentes: quis est inanis gloriæ cupidus? & quis hominibus placens?

RESPONSIO.

EQVIDEM inanis gloriæ cupidum existimo esse illum, qui simplicis tantummodo gloriæ mundanæ causa, quæ uel à spectantibus, uel ab audientibus ipsi nascitur, aliquid facit, dicit uel. Hominibus placentem autem, quicumq; ad uoluntatem alicuius hominis, ut ipsi placeat, aliquid facit, licet culpabile sit quod fiat.

INTERROGATIO LIII.

2. Cor. 7. d.

Quid est inquinamentum carnis, & quid inquinamentum spiritus? & quomodo ab ijs mundi erimus? Itemq; quid est sanctificatio, quomodo ue ipsam assequi poterimus?

RESPONSIO.

INQVINAMENTVM carnis, fortasse illud sit, si quis se commisceat cum ijs, qui res à lege uetitas ipsi faciunt: spiritus uero inquinamentum, si quis aduersum hos, qui res huiusmodi uel sentiunt, uel faciunt, perinde ac si nihil referret, ita se gerunt. Mundus autem efficitur aliquis, quando obtemperat Apostolo, qui præcepit, Cum huiusmodi homine ne cibum quidem unà esse simul sumendum, & quæcunque sunt in hanc sententiam: uel quando in se eam, de qua loquitur Dauid, affectionem illam animi senserit, Defectio tenuit me à peccatoribus derelinquentibus legem tuam: & dolorem talem præ se tulerit, qualem præ se tulerunt Corinthij, quando obiurgati sunt, quod aduersus illum qui peccauerat, lente se gesserant: quippe qui in omnibus exhibuerint se incontaminatos esse se negotio. Sanctificatio autem est, Deo ex toto continenter dedicatum adhærere, ijs sollicitè exquirendis, & in studio habendis, quæ ipsi grata sint. Siquidem etiam in his quæ dona Deo offeruntur, ea repudiantur ut minimè grata, quæ curta aut mutila sunt: aut quod semel Deo dedicatum donum est, id deinceps in communem usum humanum retrahere, nefarium est ac sceleratum.

INTERROGATIO LIIII.

2. Tim. 3. d.

Quid est amor sui ipsius, & quomodo se ipsum talem cognoscit, qui sui ipsius amans est?

RESPONSIO.

1. Ioan. 12. d.

MVLT A improprie dicuntur, ueluti illud, Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in uitam æternam custodit

A custodit eam. Amans igitur sui ipsius est, uidelicet qui se ipsum non amat. Talem autem se esse quis cognoscit, si quæ facit, ea commodi sui causa facit, licet quod fiat ex mandato sit. Nam illud, quietis suæ causa aliquid omittere eorum, quæ ad utilitatem fratris pertineant, siue animi illa quies sit, siue corporis, iam hoc quibusuis etiam alijs perspicuum est uitium esse amoris sui ipsius, cuius finis perditio.

INTERROGATIO LV.

Quæ differentia est inter amaritudinem, furorem, iram, & excandescentiam?

RESPONSIO.

FVRORES quidem & iræ differentia fortasse in animi affectione, & motu consistit: cum qui irascatur, in sola animi affectione perturbatione habeat: quemadmodum aperte docetis, qui dixit, Irascimini, & nolite peccare. Qui autem furit, maius nescio quid etiam præ se ferat. Furor enim ipsis (inquit) secundum similitudinem serpentis. Et, Herodes erat furenter pugnans aduersus Tyrios & Sidonios. Porro uehementior ille, qui ex furore existit motus, excandescencia nominatur. Amaritudo autem confirmationem perturbationis acriorem quandam significat.

INTERROGATIO LVI.

CVM affirmatè Dominus dixerit, Qui se exaltat, humiliabitur: & itè Apostolus præcipiat, ne altum sapiamus: & alio in loco dicat, Elati, superbi, in superbiam elati: & item, Charitas non inflatur: quis est altum sapiens, & quis elatus, & quis superbus, & quis in superbiam elatus, & quis inflatus?

RESPONSIO.

SANE mea quidem sententia, is altum sapiens dicendus sit, qui ipse se ipsum extollit, qui propter rectè facta sua magnificè de seipso sentit, se se effert, more illius Pharisei, & non cum humilibus consentit. Idem etiam ritè dici possit inflatus, quod Corinthijs quibusdā crimini datum est. Elatus autem, qui non ambulat in sancitis institutis, neq; illud exequitur, quod est apud Apostolum, ut in eadem regula ambulemus, & idem sentiamus: potiusq; propriam suam quandam iustitiæ, ac pietatis uiam comminiscitur. Superbus autem, qui in his quæ habet, magnificè se iactat, & supra, quàm est, studet apparere. In superbiam autem elatus, uel fortasse idem est cum superbo, uel omnino non longè ab hoc distat: conuenienter illi, quod dictum est ab Apostolo, In superbiam elatus est, nihil sciens.

INTERROGATIO LVII.

Siquis uitium aliquod habeat, quod emendari non possit, & de eo frequentius reprehensus, lædatur, an id ei condonari magis expediat?

RESPONSIO.

HOC etiam alibi dictum est, peccantes adhibita lenitate corrigi oportere eo modo, qui à Domino indicatus est. Quod si ad id, ut respiciat,

F 2 plurium

Non seruant proprietatem uerborum apud nos Latinus interpres.

Psal. 4.
Psal. 57. d.
Act. 12. d.

Luc. 14. c.
Idem, 18. c.
Rom. 9. c.
2. Tim. 3. d.
1. Tim. 3. d.

Rom. 12. c.
1. Cor. 4. d.

Philipp. 3. c.

1. Tim. 3. d.

1. Tim. 6. d.

Matth. 18. b.

plurium reprehensio, & obiurgatio satis non fuerit, quemadmodum Corinthio illi: qui eiusmodi est, is haberi uelut ethnicus debet. Porro qui à Domino condemnatus sit, eum pati in societate cum alijs manere, id nullo modo cuiquam tutum est: cum Dominus dixerit, expedire ut quis oculo uno, uel manu una, uel pede uno amisso intret in regnum, quam ex eo, quod alicui horum membrorum pepercerit, totus mittatur in gehennam ignis, ubi est fletus & stridor dentium: & Apostolus testificetur, modicum fermentum totam massam corrumpere.

Matth. 5. c.

Cor. 5. b.
Gal. 5. d.

INTERROGATIO LVIII.

Vtrum ne is ut mendax iudicatur tantummodo, qui de industria mentitus sit: an etiã qui ex ignorantia quiduis præter ueritatẽ locutus sit?

RESPONSIO.

SANE iudicium Domini in ijs etiam, qui ex ignorantia peccant, præspicuum est, ex illis uerbis, Qui non cognouit, & fecit digna plagis, uapula bit paucis. Vbiq; autem condignè acta poenitentia firmam spem habet remissionis.

Luc. 12. f.

INTERROGATIO LIX.

Siquis cogitauerit tantummodo aliquid facere, nec fecerit, an & hic tanquam mendax iudicetur?

RESPONSIO.

SI EX mandato est, quod facere cogitauit, non ut mendax solum, sed ut contumax etiã condemnatur. Scrutans enim corda, & renes Deus,

Psal. 7. c.

INTERROGATIO LX.

Siquis antè facturum se aliquid constituerit eorum, quæ Deo non placent, utrum huic potius faciendũ est, reuocandum ne quod malè constituit, an metu mendacij committendum peccatum?

RESPONSIO.

CVM Apostolus dicat de seipso, Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis. & Dominus ipse de se confiteatur, ac dicat, Non possum ego à me facere quicquam. & item, Verba quæ ego loquor uobis, à meipso non loquor. & alio in loco, Descendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me patris. culpam suam agnoscere debet, qui huiusmodi est. primum quidem, quod sua sponte ipse constituere aliquid ausus fuerit, cuiuscumq; omnino generis illud sit (neque enim ipsa etiam, quæ suo genere bona sunt, ex proprio arbitrio geri conuenit) deinde etiam ac multo magis, quod rem Dei uoluntati contrariam statuere non sit ueritus. Quod autem rescindendum sit quicquid præter præceptum Domini antè statutum sit, aperte hoc demonstratur in apostolo Petro, qui antè ipse statuerat, ac dixerat, Non lauabis mihi pedes in æternum. Vbi uerò affirmatè audiuit Dominum dixisse, Nisi lauero te, non habebis partem mecum: confessam sententiam mutauit, ac dixit, Domine non tantum pedes, sed & manus & caput.

2. Cor. d.

Ioan. 5. c.
Ioan. 14. b.
Ioan. 6. d.

Ioan. 13. d.

Interrog

INTERROGATIO LXI.

A Siquis neq; laborare, neq; psalmos discere uelit, quid eo fieri debet?

RESPONSIO.

CVM Dominus in parabola de infœcunda illa ficu dixerit, Succide illam, ut quid etiam terram occupat? adhibenda quidem omnino aduersus eum omnis diligentia est. Verum si auscultare nolit, quod de eo præceptum est, qui obstinatè in peccato permanet, etiã in hoc obseruari conuenit. Qui enim à rebus bonis ociosus est, is unã cum Diabolo & angelis eius iudicatur.

Luc. 13. b.

INTERROGATIO LXII.

Quid est, quod cum fecerit quis, simili atque is, qui talentum occultauerat, iudicio condemnatur?

RESPONSIO.

QUI cuiusuis generis beneficium Dei apud se compressum tenuerit, ut eo ipso potiatur, neq; id ad aliorum etiam utilitatem contulerit: is, ut talentum occultans, condemnatur.

INTERROGATIO LXIII.

Quid est, quod cum fecerit quis, condemnatur, ut ij, qui murmurauerunt aduersus nouissimos?

Matth. 20. b.

RESPONSIO.

VNVSQVISQVE ob proprium suum peccatum dñatur: ita & qui murmurauerint, ob murmurationem. Verum sæpe alij alia de causa murmurant. Nam hi quidem propterea murmurant, quod unde uentrem suo more distendant, non habent (ut qui gulæ præter modum dediti sunt, & uentrem faciunt Deum suum) illi uerò, quod in pari honore habeantur cum his, qui nouissimi sunt: in quo aperte indicio sunt ipsi de inuidia sua: quod uitium cum homicidio solet multis in locis scriptura coniungere. Alij præterea alia de causa.

INTERROGATIO LXIIII.

CVM Dominus noster IESVS Christus dicat, Vtilius est ei, ut imponatur mola asinaria circa collũ eius, & projiciatur in mare, quam ut scandalizet unum de pusillis istis: quid est scandalizare? aut quomodo id euitare poterimus, ne adeo horribile iudicium ueniat in nos?

Luc. 17. d.

RESPONSIO.

SANE scandalizat quidem aliquis, quandocumq; dictis, factis uel legem uiolat, & exemplo suo alium ad legis uiolationem inducit: ut Serpens Euam, & Eua Adam. Vel quandocumq; prohibet ex equi uoluntatem Dei: ut Petrus Dominum, quando dixit, Absit à te Domine, non erit tibi hoc. cui tum dictum est, Vade post me Satana, scandalum es mihi, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. Vel quando ædificat animum imbecilli ad aliquid eorum, quæ uetita sunt: conuenienter illi quod scriptum est ab Apostolo his uerbis, Siquis enim uiderit te, qui habes scientiam, in idolo recumbentem, non ne conscientia eius cum

Matth. 16. d.

1. Cor. 8. c.

F 3 sit in

1. Cor. 8. d. sit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta: Quibus illico adiungit, Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem. Oritur autem scandalum pluribus ex causis. Vel enim ab eo qui scandalizat, scandalum nascitur: uel ab eo, qui scandalizatur, causa proficiscitur, cur scandalizetur, atq; in his item, non uno atq; eodem modo. Aliquando enim ex malicia, aliquando autem ex inscitia uel huius, uel illius. Est præterea, quando in ijs, quæ rectè uel dicuntur, uel fiunt eorum, qui scandalizantur, malicia magis declaratur. Aut enim mandatum Dei aliquo faciente, aut his, quæ in libera potestate posita sunt, liberè utente, scandalizatur qui scandalizatur. Quotiescunq; igitur in ijs, quæ ex mandato uel fiunt, uel dicuntur, homines offensionem incurrunt, & in his scandalizantur (ut in Euangelio quidam in his, quæ à Domino ex uoluntate patris fiebant, & dicebantur) enim uero tunc ea in memoriam nobis sunt reuocanda, quæ de huiusmodi hominibus idem Dominus responderit, quando illum aduenientes discipuli, sic allocuti sunt, Scis quod Pharisei, audito uerbo hoc, scandalizati sunt: Sic enim illis respondit, Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cœlestis, eradicabitur. Sinite illos, Cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autè si cæco ducatum præster, ambo in foueam cadent. Saneq; multa huiusmodi cum in Euangelijs, tum apud Apostolum reperire quis facile possit. Vbi uerò in his, quæ posita in potestate nostra sunt, impingit aliquis, scandalizatur uel, enim uero tunc ueniendum est in memoriam eorum Domini ad Petrum uerborum, quando dixit, Ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, uade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius, inuenies staterem: illum sumens, da eis pro me & te. & item eorum, quæ Apostolus ad Corinthios scribit, his uerbis, Non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem. & alio in loco, Bonum est non manducare carnem, & non bibere uinum, neq; in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. Quàm autem metuendum sit in his, quæ uidentur posita esse in potestate nostra, pati, ut frater scandalizetur, docet præceptum Domini, quo in uniuersum, modus omnis interdicitur scandalizandi, quando dicit, Videte ne contemnatis unum ex his pusillis: dico enim uobis, quia angeli eorum in cœlis semper uidet faciem patris mei, qui est in cœlis. Quod ipsum testatur etiam Apostolus, aliàs quidem cum dicit, Sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, uel scandalum, aliàs autem, cum grauius etiamnum ab huiusmodi peccato deterrens, sic dicit, Si quis enim uiderit te, qui habes scientiam, in idolio recumbentem, non ne conscientia eius, cum sit infirmus, ædificabitur ad manducandum idolothyta: & peribit infirmus in tua conscientia frater, propter quem CHRISTVS mortuus est: Quibus adiungit, Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in CHRISTVM peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum,

A meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem. Et alio in loco cum dixisset, An ego solus & Barnabas non habemus potestatem non operandi: deinceps illud adiungit, Sed non uisi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio CHRISTI. Cæterum cum rem adeo formidabilem esse demonstratum sit in ijs quæ in potestate nostra posita sunt, fratrem scandalizare: quid de ijs dicendum erit, qui rebus uetitis faciendis loquendis uel scandalizent, & maximè quando uel scientia quadam maiore præditus uideatur, qui scandalizat, uel in sacro aliquo gradu censeatur, qui cum cæteris tanquam regula, exemplar uel esse propositus debeat, si uel minimum quid neglexerit, eorum, quæ scripta sunt, uidelicet, ut aut eorum, quæ interdita sint, fecerit, aut eorum, quæ iussa, omiserit, aut denique huiusmodi aliquid dissimulanter præterierit, uel in hoc uno tantum iudicium commeritus est illud, quod sanguis peccantis exquiretur de manibus eius.

INTERROGATIO LXV.

QVomodo ueritatem in iniustitia aliquis detinet?

RESPONSIO.

QVOTIESCUNQVE datis sibi à Deo bonis, ad proprias uoluntates abutitur. Quod uitium in se fuisse negauit Apostolus, cum dixit, Non enim sumus (sicut plurimi) adulterantes uerbum Dei. Et item, Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neq; in occasione auaritiæ (Deus testis est) nec querentes ab hominibus gloriam, neq; à uobis, neq; ab alijs.

INTERROGATIO LXVI.

QVid est æmulatio, & quid concertatio?

RESPONSIO.

SANE * æmulatio ea est, quãdocunq; quis, ne altero inferior uideatur, facere aliquid studet. Concertatio autem est, quando quis ex ijs, quæ ostentationis, aut inanis gloriæ causa facit, alios etiam, ut similiter faciãt, prouocat, atque iritat. Siquidem Apostolus aliàs quidem mentione facta æmulationis, confestim post inanem gloriam adiungit, his uerbis, Nihil per æmulationem, neque per inanem gloriam, aliàs autem mentione facta prius inanis gloriæ, unã cum hac etiam æmulationem prohibet alio nomine, sic dicens, Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes.

INTERROGATIO LXVII.

QVid est immundicia, & quid * ἀσέλγεια, id est, lasciuia?

RESPONSIO.

IMMUNDICIA quid sit, lex ipsa ostendit, quãdo uocabulum hoc usurpauit in his rebus, quæ ex naturali necessitate præter uoluntatem nostram nobis eueniunt. ἀσέλγεια autem quæ sit uidetur mihi Salomon ex primere, qui suauem illam, & doloris expertè appellauerit: ita ut ἀσέλγεια animi

1. Cor. 9. d.
Ibidem, b.

Ezech. 3. c.

Rom. 1.

2. Cor. 2. d.
1. Thess. 2.2. Cor. 12. f.
Gal. 5. d.

* Ipsi est Græcè: Latinus interpretis uertit cōtentionem.

Philipp. 2. d.

Gal. 5. d.

Mar. 7. c.
Gal. 5. c.

* Hanc Latinus interpretis impudicitiam uertit.

animi affectio sit non habens, uel non ferens dolorem athleticum: quem admodum & animi impotentia ea est, quæ molestas libidines in officio continere non potest.

INTERROGATIO LXVIII.

Quid proprium furoris, & quid proprium indignationis ex ratione susceptæ: quomodo uel plerumque exorsit ab indignatione, in furorem imprudentes delabimur?

RESPONSIO.

FURORIS proprium est, animi impetus cum meditatione ulciscendi illius, qui iritauerit. Susceptæ autem ex ratione indignationis proprium est uelle corrigere eum qui deliquerit: quæ res ab animi affectione nascitur, cui displicet quod factum est. Illud autem, quod sumpto initio à re bona animus, in malam postea delabatur, nihil est mirum: quando plerumque istiusmodi facile possunt reperiri. Quocirca memoria tenenda sunt, quæ dicit diuina scriptura: luxa iter scandala posuerunt mihi. Et item: Si autem & certet aliquis, non coronatur, nisi legitime certauerit, cauendaque ubique est nimietas, importunitas, perturbatioque. Siquidem hæc plerumque causa sunt, quamobrem unumquodque etiam eorum, quæ recta iudicata sunt, secus multo eueniat.

INTERROGATIO LXIX.

Qui non minus comedat quam cæteri, neque corpore sit uiribus eneruato, neque ullum latentis morbi indicium præ se ferat, impotentiam tamen ad opus faciendum excuset, quomodo cum hoc agi debet?

RESPONSIO.

OMNIS excusatio pigritiæ, excusatio est peccati. Siquidem studium, quemadmodum & patientia, perpetuo adhiberi usque ad mortem debent. Quod autem pigritia maliciæ coniuncta, pigro damnationis causa sit, hoc planum est ex uerbis Domini, qui dixit, Serue male & piger.

INTERROGATIO LXX.

Cum eo qui uestimentis, calceamentis uel abuti animaduertatur, quomodo agendum? Cum enim reprehenditur, reprehendentis se ariditatem & murmurationem suspectam habet. Si autem post alteram, tertiam uel admonitionem in proposito permaneat, quid eo faciendum?

RESPONSIO.

SAN E' abufum damnat Apostolus, cum dicit, tanquam utentes hoc mundo, non tanquam abutentes. Vfus enim modum ipsa inuitabilis rerum ad usum pertinentium necessitas definit. Qui autem ultra necessitatem progreditur, is aut intemperatis habendi cupiditatis, aut uoluptatis libidinis, aut inanis gloriæ morbum habet. Qui autem permanet in peccato, is iudicium incurrit illius, qui poenitentiam non agit.

INTERROGATIO LXXI.

Sunt quidam qui in cibis suauitatem magis consecretantur, quam conscientiam sunt item qui saturitatis causa ubertatem malunt, quam suauitatem

Atem: quomodo ergo utrosque persuaderi conueniat?

RESPONSIO.

VTRIQUE sine dubio laborant: hi nimio uoluptatis studio: illi immodica auiditate. Verumenim neque uoluptarius, neque qui in quacunque re nimio plus auidus est, extra peccatum sunt. quamobrem hi leniter curandi sunt. quod si à morbo non conualescant, perspicuum est iudicium contra eos, qui obstinati in peccato perseverant.

INTERROGATIO LXXII.

Siquis inter coenandum immodestius se gerat, ciboque se ac potione auidius ingurgitet, nunquid hic castigari debet?

RESPONSIO.

QUI huiusmodi est, is non seruat preceptum Apostoli, qui dixit, Siue manducatis, siue bibitis, uel quid aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite. Et item, Omnia honeste, & secundum ordinem fiant. Et indiget correctione, nisi si qua grauioris operis, aut festinationis necessitas urgeat. Sed & tunc quoque uitanda sedulo offensio est.

INTERROGATIO LXXIII.

Qui non desiderio correctionis fraternæ, sed libidine seipsum ulciscendi peccantem castigat, quomodo is corrigi debet, si sapius clementer admonitus in eodem perseveret?

RESPONSIO.

QUI huiusmodi est, is in eorum numero, qui seipsum ualde amant, & dominandi cupidi sunt, haberi debet, eiusque correctionis modus cum pietate conueniens declarari. Si uero obstinate in uitio perseveret, perspicuum est iudicium contra eos, qui poenitentiam non agunt.

INTERROGATIO LXXIIII.

Qui se à fratrum collegio subducunt, & uitam seorsum ipsi soli agere in animo habent, aut unà cum paucis eiusdem secum in pietate propositi, doceri ex sacra scriptura libenter uellemus, nunquid hos excommunicari conueniat?

RESPONSIO.

CUM sæpe Dominus dixerit, Filius à seipso nihil facit, & Descendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius, qui misit me patris, & Apostolus item testificetur, ac dicat, Carnem concupiscere aduersus spiritum, & spiritum contra, aduersus carnem, hæc quæ sibi inuicem aduersari, ut non quæcunque uelimus, illa faciamus: sine dubio quicquid ex propria uoluntate concupiscitur, id alienum est à pietatis cultoribus. Uerius autem de ijs, qui huiusmodi sunt, in disputationibus his respondimus, quæ fufius sunt disputatæ.

INTERROGATIO LXXV.

Nunquid omnis peccati, siue illud in mente, siue in dicto, siue in facto committatur, causa recte conferri in Satanam possit?

G

Respon

Psal. 139. b.
2. Tim. 2. d.

Matth. 23. c.

1. Cor.
Aliter uerit
Latinus inter
pres.

1. Cor. 10. g.

1. Cor. 14. g.

Ioan. 5. b.

Idem. 6. d.

Gal. 5. e.

IN VNIVERSVM opinor Satanam non posse ipsum per se causam esse alicui ut peccet: sed cum modo insitis unicuique à natura motionibus, modo etiam interdicitis cupiditatibus uelut adiutricibus utatur, per hæc ipsa eos, qui negligentiores sunt, ad propria uitia conatur abducere. Vtitur autem ille quidem adiutricibus secum naturalibus motionibus, sicut in Domino facere tentauit, quando esurientem illum animaduertens, dixit, Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Interdicitis autem cupiditatibus, ut in Iuda, quem quod avaritiæ morbo esse obnoxium intellexerat, huius ipsius cupiditatis opera usus, auarum hominem in scelestissimæ proditiōnis lapsum, nummis triginta argenteis præcipitauit. Quod autem etiam mala ex nobis ipsis nascantur, manifestè Dominus ostendit: De corde enim (inquit) exeunt cogitationes malæ, &c. Hoc autem usu uenit Ihs, qui ex incuria naturalia rerum bonarum semina inculta dereliquerunt: conuenienter dicto illi Proverbiorum, Tanquam seges uir stultus, & uelut uinea uir indigens prudentia. Si dimiseris eum, squallebit, & herbis luxuriabit tota, & fiet derelicta. Porro quæ ex huiusmodi incuria in squallorem abiit, & derelicta est anima, consequens est necessario, ut spinas ac tribulos progeneret, & ei illud eueniat, quod dictum est, Expectaui ut faceret uuas, fecit autem spinas. De qua quidem anima illud prædictum est, Et plantaui uineam Sorech, quod si interpretari uelis, electam significat. Consimile autem huic, quod hic dicitur, inuenias apud Hieremiam dicentem ex persona Dei, Plantaui te uineam frugiferam totam ueram, quomodo conuersa es in amaritudinem uitis alienæ?

INTERROGATIO LXXVI.

Nunquid utilitatis alicuius causa consultò mentiendum sit?

RESPONSIO.

HOC sententia Domini non permittit, à quo sic præcisè dictum est, Mendacium ex Diabolo esse, neque mendacij ulla omnino distinctio adhibita. Quin hoc idem Apostolus quoque testificatur his uerbis, Si autem & certet aliquis, non coronatur, nisi legitime certauerit.

INTERROGATIO LXXVII.

Quid est dolus, & quid est *malignitas?

RESPONSIO.

MALIGNITAS quidem (ut ego arbitror) ipsa est primum & latens in moribus uitium. Dolus uero, ea quæ ad insidiandum adhibetur exquisita solertia: quotiescunque uidelicet quis per simulationem alicuius boni, eo alicui perinde uti efca quadam obiecto, quæ ad insidias pertinent, exequitur.

INTERROGATIO LXXVIII.

Qui sunt *adinuentores malorum?

RESPONSIO.

QUI præter ea, quæ usitata, & nota uulgo sunt mala, alia quædam etiam

A etiam excogitant ipsi, atque inueniunt.

INTERROGATIO LXXIX.

Siquis frequenter seipsum reprehenderit, quod duriter se aduersus fratrem gerat, quomodo hic emendabitur?

RESPONSIO.

PRORSVS (ut quidem ego coniector) res hæc originem habet, uel ab animo de seipso elatè sentiente, uel ab animi offensione: quæ quidem offensio sumitur, cum eorum, qui rectè agere deberent, uitia animaduertimus. Quod enim præter spem boni alicuius contrarium euenit, atque acerbum, id uehementius quodammodo animum ferit. Maiore autem hic quadam diligentia est opus: ut si quidem primum fuerit superbiam uitium emendemus: sin secundum, antequam ad indignationem ueniatur, leniter exhortando, admonendoque, facilitatè animi nostram declaremus. Quod si omnino curationis ratio ista nihil proficere uisa fuerit, idque propter subiecti morbi peruersitatem, tum demum etiam uehementia indignationis, adhibita misericordia, ad utilitatem & correctionem eius, qui peccauit, cum ratione in loco uti poterimus.

INTERROGATIO LXXX.

Vnde fit illud, quod cogitationes bonæ, & curæ Deo placentes mentem ueluti deficiunt: & qua ratione uitare poterimus, ne hoc nobis eueniat?

RESPONSIO.

CVM Dauid dixerit, Dormitauit anima mea præ tædio: sanè perspicuum est huiusmodi uitium ex dormitatione animi nasci atque hebetudine. Siquidem animum uigilantem, & qui apud seipsum sit, cura Deo grata, & cogitatio bona non solet deficere: Contraque potius qui eiusmodi est, illis deesse seipsum uidet. Nam si corporis oculus neque ad contemplationem etiam paucarum quarundam rerum, quæ conditæ à Deo sunt, esse par potest: neque siquid semel contemplatus sit, contemplatione tantum illa fatiatus discedit, sed illud idem assidue contemplari non cessat: quanto magis animi oculus, si uigilans fuerit, & apud seipsum, uniuersa non poterit mirabilia iudicia Dei contemplari? Iudicia enim tua (inquit) abyssus multa. Et alio in loco, Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam. Et multa huiusmodi. Si uero animum deficit cogitatio bona, perspicuum est ipsum unam cum cogitatione etiam illuminationem deficere: non quod deficiat, quod illuminat: sed quod dormitet, quod illuminari debet.

INTERROGATIO LXXXI.

Anæque obiurgandi sint & religiosi uiri, & quilibet de uulgo, quando docentur in eodem utriusque peccato reperiantur?

RESPONSIO.

SI inspexerimus in animi affectionem eius, qui peccat, & modum peccati, sine dubio intelligeremus etiam modum obiurgationis. Ut enim

Matth. 4. a.

Matth. 15. b.

Esaï. 5. a.

Ibidem.

Hier. 2. d.

Ioan. 8. f.

2. Tim. 2. d.

Rom. 1. d.
* Sic Latinus
interpretatur
ἀποβόλην uertit.Rom. 1. d.
* ἁποβόλην
Latinus inter-
pres simpliciter
inuentores
uertit.

Psal. 119. d.

Psal. 35. b.

Psal. 138. d.

idem peccatum esse uideatur, & cuiuslibet de uulgo, & religiosi uiri: inter eos tamen dissimilitudo est non mediocris. Qui enim religiosus est, is cum de ineunda gratia Dei sollicitus sit, in eaq; re elaboret, non de industria, sed casu aliquo, & præter animi sui sententiam labitur, caditq;. Qui uerò de uulgo est, & in utramuis partem nihil pensi habet, is cum nullam neq; sui, neq; Dei rationem habeat, neque quicquam omnino referre existimet, peccetne, an rectè agat, grauissimis ac perniciosissimis duobus malis laborat: uidelicet, quòd aut Deum contemnit, aut tollit penitus. Siquidem hæc sunt duo, à quibus peccandi initia animus sumit: quemadmodum testantur diuinæ literæ, in quibus est modò, Dixit iniustus, ut delinquat in semetipso, non est timor Dei ante oculos eius, modò, Dixit insipiens in corde suo, non est Deus: corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis. Igitur aut contemptor factus est, atq; ea re peccat, aut ipsum Deum esse inficiatur, atque ob eam causam in studijs suis corrumpitur, licet uerbo confiteri uideatur. Confitentur enim se nosse Deum, factis autem negant. Quæ cum ita se habeant, etiam rationem obiurgationis in his, qui huiusmodi sunt, dissimilem esse arbitror oportere. Siquidem uir religiosus ueluti locali (ut ita dicam) indiget subleuatione, & in ipsa re, in qua lapsus est, castigari debet. At ille alter, cum totum simul animi rectum penitus uitiatum habeat, & malis ijs, quibus reliqua omnia subijciuntur, laboret, uel ut contemptor (ut dixi) uel ut à fide alienus, eoulsq; & lugeri, & admoneri, & obiurgari debet, quoad ei persuaderi possit, aut Deum esse iudicem iustum, & ita in metum inducatur: aut omnino esse Deum, atque hoc modo percellatur. Atque illud etiam scire conuenit, peccata religiosorum uirorum plerunq; etiam euenire ex consilio Dei ad ipsorum utilitatem, cum uidelicet Deus eos labi interdum permittat, ad sanandam aliquam animi illorum elationem, quæ præcesserit, cuiusmodi est quod Petro dictum est, & in ipso etiam contigit.

INTERROGATIO LXXXII.

Quoniam scriptum est, Anus ut matres: si contigerit, ut anus idem peccatum incurrerit cum adolescentula, nunquid ea eidem animaduersioni obnoxia esse debet?

RESPONSIO.

PRORSVS Apostolus quidem anus ut matres honorari oportere, non ut quæ culpabile aliquid facerent, docuit. Verumenim si contigerit aliquando ut anus in idem cum adolescentula peccatum incurrerit, animaduertenda sunt primum naturalia (ut ita dicam) ætatis uitia, atque ita conueniens utriq; ætati curationis definiendus est modus. Veluti naturale est ferè senectuti pigritia: at non hoc item etiam iuuentuti: quemadmodum mentis ad futiles cogitationes distractio, & turbulentia, & petulantia, & quæcunque huius generis iuuentuti, non autem etiam senectuti adiuncta sunt, & à naturali calore, qui in iuuentute est, uidentur adiuuari.

Quo

A Quocirca idem peccatum, pigritia (uerbi gratia) grauius in adolescentula plecti debet: cum illi ad minuendum crimen ætas ea nihil patrocinetur. Similiter quoq; idem peccatum, mentis uidelicet ad futiles cogitationes distractio, petulantia ue, aut turbulentia, seuiore animaduersione in natu iam grandiore uindicanda sunt. Siquidem ea etiam ab ipsa natura adiuuatur ad lenitatem, quietemq;. Ad hæc peccati etiam modus, & eius qui peccauit animi affectio considerari in utraq; persona debent, atque hoc modo conueniens ipsi curationis ratio accommodata animaduersione adhiberi.

INTERROGATIO LXXXIII.

Si quis multa rectè agens, in uno tantum offenderit, quo pacto nos aduersus illum geremus?

RESPONSIO.

QUEMADMODUM Dominus aduersus Petrum.

INTERROGATIO LXXXIII.

Si quis mores habens turbulentos ac feroces, propterea correptus disscat, Deum alios bonos finxisse, alios nequam, nunquid is rectè dicat?

RESPONSIO.

HÆC opinio iam pridem ueluti hæretica explosa est: nam & nefaria est, & scelerata, & hominem ad peccatum procliuem facit. Proinde qui hoc sentit, aut resipiscat, aut tollatur de medio, ne illud usu ueniat, Modicum fermentum totam massam corrumpit.

1. Cor. 5. b.
Gal. 5. a.

INTERROGATIO LXXXV.

Nunquid priuatim aliquid haberi conueniat in societate fratrum?

RESPONSIO.

HOC contrarium est testimonijs his, quæ habentur in Actis, de ijs qui crediderant: in quibus scriptum est, Neque quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat. Quare qui dicit suum aliquid esse, is seipsum alienum reddit ab ecclesia Dei & charitate Domini: qui quidem & uerbo & re docuit ponendam esse animam pro amicis, nedum res externas.

Act. 4. f.

INTERROGATIO LXXXVI.

Si uerò dicat aliquis se neque sumere quicquam de communi fratrum, neq; sua in commune conferre, sed se suis rebus esse contentum, quo modo nos aduersus hunc geremus?

RESPONSIO.

HIC nisi pareat præcepto Domini illi, Diligite inuicem, sicut ego dilexi uos: pareamus nos Apostolo, qui dixit, Auferte malum ex uobis ipsis, ne illud eueniat, Modicum fermentum totam massam corrumpit.

1. Cor. 13. d.
1. Cor. 5. d.
Ibidem, b.

INTERROGATIO LXXXVII.

Nunquid liceat unicuiq; uetus uestimentum suum, calceamentum uel dare cui uelit, conuenienter mandato?

G 3 Respon

RESPONSIO.

DARE aut accipere, etiam secundum mandatum, non est cuiuslibet: sed eius, cui de communi sententia adhibita circumspectione delatum est munus dispensandi. Proinde hic erit, qui siue uetus, siue nouum habita ratione temporis cuiusq; & dabit ipse, & accipiet.

INTERROGATIO LXXXVIII.

Luc. 21. f.

Quid est cura huius uitæ?

RESPONSIO.

QUAELIBET cura, esto eorum nihil habere uideatur, quæ interdita sunt, tamen nisi ad pietatem conducatur, uitæ huius cura est.

INTERROGATIO LXXXIX.

Prov. 13. b.

Quoniam scriptum est, Redemptio animæ uiri, diuitiæ suæ: hoc autem, ut faceremus nobis non contigit, quid faciemus?

RESPONSIO.

Matth. 19. b.

PRORSVS si cum maximè uoluissimus, non potuimus, meminimus responsi Domini ad Petrum, cum de huiusmodi re admodum sollicitus dixisset, Ecce nos dimissimus omnia, & secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Respondet autem ei sic, Omnis qui reliquerit domum, uel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum & Euangelium, cætuplum accipiet, & uitam æternam possidebit. Si uerò ex incuria hoc prætermisimus, nunc studium adhibeamus. Quod si iam neq; tempus suppetit, neq; facultas, consoletur nos Apostolus qui dicit, Non quaero uestra, sed uos.

2. Cor. 12. c.

INTERROGATIO XC.

Nunquid liceat nocturnum uestimentum habere, siue cilicium, siue alterius generis aliquod?

RESPONSIO.

SANÈ cilicij usus habet opportunitates suas: neq; enim ad necessitates corporis cōparatus est, sed ad macerationem animi, & afflictationem. Cum autem duorum mancipium prohibitum sit, usus an possit assumi, remota ea quam dixi causa, unusquisq; ipse seipsum consulito.

INTERROGATIO XCI.

Si à fratre qui nihil habet, quod ipsius proprium sit, petat aliquis id ipsum quo indutus est, quid ille facere debeat, maximè si nudus sit qui petierit?

RESPONSIO.

SIVE nudus, siue improbus, & siue necessitate impulsus, siue ex immoderata habendi libidine, semel dictum est, quod dare, accipere uel non est cuiuslibet, sed eius, cui de communi sententia delata est istiusmodi administratio: teneriq; illud debet, Vnusquisq; in qua uocatione uocatus est, in ea permaneat.

1. Cor. 13. d.

INTERROGATIO XCII.

Luc. 12. d.

Cum Dominus iubeat uendi quæ possideantur, qua mente hoc fieri conuenit?

A conuenit? nunquid tanquam ea, quæ possideamus, lædant suapte natura? an ob distractionem, quæ ex illis ad animum peruenire solita sit?

RESPONSIO.

AD hoc primò illud dici potest, quod eorum unumquodq; quæ possidentur, si ipsum per se, ac sua uel esset malum, neq; à Deo etiam prorsus fuisset creatum: Omnis enim (inquit) creatura Dei, bona, & nihil reijciendum, tum illud etiam, quod mandatum Domini non docuit abijcienda esse tanquam mala, fugienda uel ea, quæ possidemus, sed distribuenda. Et damnatur aliquis, non quod habuerit omnino, sed quod peruersè de ipsis animi affectio, & ex mandato distributio, ad res multas nobis, easq; maximè necessarias prodest: uidelicet modò ad emendationem peccatorum nostrorum: quapropter scriptum est, Veruntamen quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt uobis, modò autem ad hæreditatem regni celestis, & acquisitionem thesauri non deficientis: sicut dictum est alio in loco, Nolite timere pusillus grex, quia placuit patri uestro celesti dare uobis regnum. Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam. Facite uobis sacculos, qui non ueterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis.

1. Tim. 4. b.

Luc. 11. f.

Luc. 12. d.

INTERROGATIO XCIII.

B Vi semel omnium rerum possessione se spoliauerit, professusq; fuerit nihil se quod iuris ipsius proprium sit, habere, qua mente hic uti debet rebus ad uiuendum necessarijs, ueluti uestitu, uictuq;?

RESPONSIO.

EA nimirum, ut meminere, secundum quod scriptum est, Deum esse qui dat escam omni carni. Veruntamen ei maiorem in modum adhibita animaduersione curandum est, ut tanquam Dei operarijs dignus sit cibo suo: qui quidem cibis ipse etiam non sit positus in ipsius potestate, sed ab eo, cui de communi omnium consensu eius subministrandi datum negocium sit, subministretur, ratione habita temporis modicq;, sicut scriptum est, Diuidebatur autem singulis, prout cuiq; opus erat.

Psal. 135. e.

Act. 4. g.

INTERROGATIO XCIII.

Siquis relicta tributorum pensione se ad fratrum conuentum contulerit, & propinqui illius ad ea persoluenda grauius urgeantur, nunquid non istud scrupulum afferat, detrimentum uel, aut illi, aut ijs, qui illum receperint?

RESPONSIO.

DOMINVS noster IESVS Christus ihs, qui ipsum percontabantur, liceret ne censum Cæsari dare, an non, respondens ait, Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem, & inscriptionem? Cumq; illi, Cæsaris, dixissent: Reddite ergo (inquit) quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Cum igitur ex hoc pateat declarasse Dominum, eos subiectos esse imperatis Cæsaris, apud quos inueniantur quæ sunt Cæsaris:

Luc. 20. d.

sine di

sine dubio is etiam, de quo agimus nunc, si aliquid quod ad Caesarem **C** pertineret secum ferens, se ad fratrum collegium aggregarit, pendere tributa debet. Si uero ita discessit, ut propinquis omnia reliquerit, nihil est cur quicquam dubitet, aut ipse, aut ij, qui ipsum receperunt.

INTERROGATIO XCV.

Nunquid expediat ijs, qui nouitij accedunt, ea quae de sacris scripturis sunt, confestim ediscere?

RESPONSIO.

ET haec ipsa quaestio ex ijs, quae superius iam dicta sunt, explicatur. Quae ad usum nancq; pertinentia sunt, ea ut unusquisq; ex diuinis literis ediscat, & rectum est, & necessarium, cum ad maiore animi expletionem in pietate, tum etiam ut ne humanis constitutionibus assuefiat.

INTERROGATIO XCVI.

Nunquid unicuiq; permitti debeat, ut arbitrato suo literas discat, uel legendis libris operam det?

RESPONSIO.

CVM Apostolus dicat, Vt non quaecunq; uultis, illa faciatis; in unaquaq; re quicquid ex uoluntate propria optabile est, id si alicuius arbitrio permittatur, calamitosum est. Contraq; quicquid antistites rectum stauerint, in eo manere unusquisq; debet, etiam si contra uoluntatem ipsius sit. Porro qui hoc non facit, is manifeste docet animum habere se alienum a fide: cum Dominus dixerit, Estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis ueniet. Manifeste enim indicat opinari se, diutius se in uita mansurum.

INTERROGATIO XCVII.

Siquis dicat, uelle se apud nos, ut aliquantulum proficiat, ad modicum tempus commorari, nunquid hic admitti debeat?

RESPONSIO.

CVM Dominus dixerit, Eum, qui uenit ad me, non eijciam foras. & Apostolus ita scriptum reliquerit, Sed propter subintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in CHRISTO, quibus neque ad horam cessimus subiectioni, ut ueritas Euangelij permaneat apud uos. prorsus ei liberè patere introitus debet, tum propter incertitudinem euentus: siquidem saepenumero degustato fructu per modicum illud temporis spatium, fieri poterit, ut hoc uitae genere delectatus prorsus animum inducat in ea remanere, id quod frequenter uidimus accidisse: tum ad declarationem etiam castigationis nostrae disciplinae apud eum, qui longè aliter fortasse de nobis suspicabatur. Porro seueritas disciplinae necessario accuratius etiam in ipso obseruari debet, ut & ueritas illustretur, & suspicio negligentiae omnis tollatur. Sic enim & nos Deo placebimus, & ille aut iuuabitur, aut improbus conuincetur.

Interrog

INTERROGATIO XCVIII.

Cuiusmodi animum habere antistes debet in ijs quae imperat, describitur?

RESPONSIO.

QUOD quidem ad Deum attinet, tanquam minister sit CHRISTI, & dispensator mysteriorum Dei, metuens ne quid praeter uoluntatem Dei, quae certa in sacrosanctis scripturis sit, dicat, statuarue, existatq; aut falsus testis Dei, aut sacrilegus, ex eo quod aliquid alienum a doctrina Domini inducat, aut contra eorum, quae grata sunt Deo, praetermittat. Quod uero ad fratres pertinet, Tanquam si nutrix sit, quae foueat filios suos, cupidus tradendi unicuique ad gratiam Dei, & communem omnium utilitatem non solum Euangelium Dei, sed etiam animam suam, ex mandato Domini & Dei nostri IESU Christi, qui ipse sic dicit, Mandatum nouum do uobis, ut diligatis inuicem, sicut ego dilexi uos. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.

INTERROGATIO XCIX.

Cuiusmodi animi affectione increpare debet, qui alterum increpat?

RESPONSIO.

QUOD quidem ad Deum attinet, ea, quam habebat Dauid, cum dixit, Vidi praearicantes, & tabescebã, quia eloquia tua non custodierunt. Quod uero ad eos, qui increpantur, eiusmodi quali uteretur pater, & medicus cum misericordia ac lenitate, si filium suum curaret, & maxime si adesset dolor, & sine cruciату adhiberi curatio non posset.

INTERROGATIO C.

Eos qui aliunde ad nos accedunt, ac mendicantes aliquid petunt, quomodo dimitemus? & nunquid arbitrato suo quisq; panem, aut aliud quiduis illis debet tribuere, an uero unicuique munus hoc conueniat delegari?

RESPONSIO.

CVM Dominus affirmatè dixerit, Non esse bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus: & tamen illud etiam approbarit, Nam & catelli edunt de micis, quae cadunt de mensa dominorum suorum: cui dispensandi munus assignatum est, is illud diligenti adhibita animaduersione exequi debet. Qui uero praeter illius sententiam aliquid facit, is tanquam euerfor disciplinae acriter obiurgari: idq; eousq; quoad tueri locum suum discat: cum Apostolus dixerit, Unusquisque in quo uocatus est, fratres, in hoc maneat.

INTERROGATIO CI.

Cui delatum dispensandi munus sit eorum, quae dedicata Domino sunt, nunquid is neesse habeat illud seruare, Omni petenti te tribue: & Volentem mutuari a te, ne auerferis?

RESPONSIO.

ILLVD, Omni petenti te tribue: & Volentem mutuari a te, ne auerferis:

H feris:

1. Cor. 4. a.

1. Thess. 2. b.

10an. 13. d.

Idem, 15. b.

Psal. 118.

Matth. 15. c.

1. Cor. 7. d.

Luc. 6. d.

Matth. 5. f.

feris: locum obtinet ueluti tentationis, quemadmodum contextus series C
 declarat: & præceptum hoc datum est propter improbos: quod quidem
 non ex sua ui semper, sed ex tempore aliquando seruari debet. Præceptum
 enim Domini ex sua ui seruandum semper illud est, *Vende quæ habes,*
 & da pauperibus. Et item, *Vendite quæ possidetis, & date elemosynam.*
 Quod si quod alijs attributum est, id ad alios transferre tutum non est:
 cum Dominus dicat, *Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt do-*
mus Israël. & *Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus.*
 quid non & per se facile ipse hoc quicq; diiudicat?

INTERROGATIO CII.

Nunquid qui è fratrum conuentu egrediatur quacuncq; de causa, leni
 admonitione retinendus sit: & si retinendus, aduersus quos hoc ser-
 uari conueniat?

RESPONSIO.

CUM Dominus dixerit, *Eum, qui uenit ad me, non eijciam foras.*
 itemq; *Non est opus ualentibus medico, sed male habentibus.* & alio in
 loco, *Quis ex uobis habens centum oues, si errauerit una ex eis, non ne*
relinquit nonaginta nouem, & uadit, & quærit eam, quæ errauit, donec
inueniat? omni ratione curari debet, qui infirmus est, dandaque est stu-
 diose opera, ut deartuatum (ut ita dicam) membrum in locum suum resti-
 tuatur. Quod si in uitio (cuiuscuncq; tandem generis illud sit) perseveret,
 dimittendus est, tanquam alienus. Scriptum est enim, *Omnis planta* D
ratio, quam non plantauit pater meus coelestis, eradicabitur. Sinite illos:
cæci sunt.

INTERROGATIO CIII.

Quod quidem senioribus parendum sit, uel usq; ad mortem, hoc iam
 didicimus. Verum quoniam incidit aliquando, ut ipse etiam senior
 aliqua in re labatur, hoc abs te scire uellemus, nunquid is increpari de-
 beat, & quomodo, & à quibus: & si hoc ille non ferat, quid fieri conueniat?

RESPONSIO.

DE his enucleatè dictum est in latiore responsione.

INTERROGATIO CIIII.

Quomodo committi procurationes fratribus debent, ex unius ne an-
 tistitis arbitrio, an adhibitis etiam reliquorum fratrum sententijs:
 itemq; in sororibus similiter?

RESPONSIO.

SI unusquis ita institutus est, ut quid de quacq; re sentiat, id cum reli-
 quis etiam communicet, quanto magis quæ huiusmodi sunt, ea adhibito
 eorum, qui ad hoc apti sint, iudicio, fieri debent: Etenim quæ diuina est
 procuratio, ea ex Deo ipsi committi debet, qui manifestè docuerint posse se
 ex Domini uoluntate assignatum sibi munus administrare. Atq; in uni-
 uersum necessariò omni in re memoria tenere antistes debet quid dicant
 diuinæ literæ: Sine consilio nihil fac,

Interrog

INTERROGATIO CV.

A Nunquid debeant, qui ad fratrum familiam se aggregant, illico, ubi
 recepti sint, artes doceri?

RESPONSIO.

ANTISTITES iudicabunt.

INTERROGATIO CVI.

Cuiusmodi in fratrum familia utendum est animaduersionibus ad re-
 uocandos in rectam uiam, qui peccant?

RESPONSIO.

PRO iudicio suo antistites tempus modumq; cõsiderabunt, ratione ha-
 bita cū ætatis & corporis, tum animi habitus, & dissimilitudinis peccati.

INTERROGATIO CVII.

Siquis cupere se dicat uiuere inter fratres, propter officium tamen ad-
 uersus naturales propinquos suos, aut etiam propter pensionem tri-
 butorum sæpenumero impediatur, quominus penitus se in huiusmodi
 uitam det, nunquid ei concedi debeat, ut ad fratres ingrediatur?

RESPONSIO.

PRORSVS rei bonæ cupiditas sine periculo impediri non potest: at
 neq; tamen contrà, ei qui iam ingressus sit, sine periculo tempus ad ea cu-
 randa, quæ externa sunt, & ab ea, quæ secundum Deum est, uita, aliena
 dari potest. Si uerò ingressus quis seipsum rebus interioribus det, neq;
 eorum quicquam quæ externa sunt, secum asserat, hic meliorem de se
 spem ostendit.

INTERROGATIO CVIII.

Nunquid debeat antistes seorsum ipse ab antistita, sermonem conferre
 re cum aliqua sorore de rebus ad ædificationem fidei pertinentibus?

RESPONSIO.

IN HIS non seruat præceptum Apostoli, qui dixit, *Omnia honestè,* 1. Cor. 4. g.
 & secundum ordinem fiant.

INTERROGATIO CIX.

Nunquid conueniens sit, ut antistes unà cum antistita sæpius in collo-
 quiū ueniat, maximeq; si ex fratribus aliqui ex hoc ipso offendantur?

RESPONSIO.

CUM Apostolus dixerit, *Vt quid libertas mea iudicatur ab alia con-* 1. Cor. 10. g.
scientia? rectum est, ipsum imitari, qui de seipso sic dicit, *Sed non uisui-*
mus hac potestate, ne quod offendiculū demus Euangelio CHRISTI,
 & quoad fieri potest, danda opera est, ut colloquia quàm rarissima fiant,
 & quàm breuissima, 1. Ibidem, 9. b.

INTERROGATIO CX.

Nunquid conueniat, dum soror seniori confitetur, etiam antistitam
 ipsam adesse?

RESPONSIO.

HONESTIUS cautiusq; per antistitam seniori cõfessio fiet, qui pe-
 ritè

H 2 ritè

Luc. 18. d.

Matth. 19. c.

Luc. 12.

Matth. 15. c.

Ibidem.

Ioan. 6. d.

Matth. 9. b.

Matth. 18. b.

Luc. 15. d.

Matth. 15. b.

Ecd. 32. d.

ritè possit & pœnitentiæ & correctionis modum suggerere.

INTERROGATIO CXI.

Silicet à fororibus aliquid inscientè antistita, fieri senior præceperit, rectène facit illa si indignetur?

RESPONSIO.

ET admodum.

INTERROGATIO CXII.

Siquis conferat se ad eam, quæ ex Deo est, uitam, nunquid rectum sit, ut qui huiusmodi est, hunc antistes sine sententia fratrum admittat, an uerò hoc cum illis quoque communicari conueniat?

RESPONSIO.

DOMINVS in eo qui pœnitentiã agit, conuocandos esse amicos, ac uicinos docet. Quare necessariũ est multo magis, ut qui accedit, is consocijs cæteris fratribus admittatur: idèq; ea re, ut commune inter ipsos gaudium sit, communisq; uicissim aliorum pro alijs oratio.

INTERROGATIO CXIII.

Nunquid possit, cui delata curandarum animarum prouincia sit, seruare illud, Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli: quando cum multis dissimilibusq; illi personis res est?

RESPONSIO.

CVM uir sapientissimus Salomon dixerit, Omnia tempus habent: intelligendum est, quòd humilitatis quoq; & potestatis exercendæ, & reprehensionis, & exhortationis, & reticentiæ, & libertatis, & benignitatis, & seueritatis, & (ut uno uerbo dicam) omnium rerum suum est tempus: ut uidelicet nunc adhibenda humilitas sit, & in ea paruuli imitandi, maximeq; quando mutui honores, mutuaq; officia, & quæ ad corpus pertinet, ministeria, obsequiaq; tribui oportet, ut Dominus docuit: nunc utendũ potestate, quam dedit Dominus ad ædificationem, non autem ad destructionem, quando uidelicet libertatem tempus requirit: similiterq; quando exhortatione est opus, adhibenda lenitas: contraq; ubi seueritate, iusta indignatio: atq; in reliquis rebus singulis eodem modo.

INTERROGATIO CXIIII.

CVM Dominus præcipiat, ac dicat, Si quis te angariauerit mille passus, uade cum illo & alia duo: & item Apostolus nos doceat, Ut subiecti simus inuicem in timore CHRISTI: nunquid cuius passim, & quiduis imperanti obediendum sit?

RESPONSIO.

OMNINO diuersitas eorum qui imperant, eorum quibus imperatur, obedientiæ officere nihil debet. Neque enim Moses lothor, qui rectum sibi consilium dederat, non auscultauit. Cum autem eorum, quæ imperantur, dissimilitudo exigua non sit (etenim ex his quidem partim repugnant mandato Domini, aut aliqua ex parte illud uitiant, aut multis mo-

Atis modis, admiscendis his, quæ interdicitæ sunt contaminant: partim uerò cum mandato conueniunt: alia autem, licet apertè cum eo non conueniant, adiuuant tamen, ac ueluti adminicula quædam mandati sunt) necessariò ea nos in memoriam debemus redigere, quæ dicta sunt ab Apostolo, Prophetias nolite spernere. Omnia autem probantes, quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete. Et item, Consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium CHRISTI. Ex his autem hoc intelligitur, quòd si quid nobis imperatum sit, quod idem sit cum mandato Domini, adiuuet ue, illud tanquam uoluntas Dei, studiosius, diligentiusq; à nobis suscipi debet, idèq; seruari cõuenit, quod dictum est, Supportantes inuicem in charitate CHRISTI. Quoties uerò aliquid, quod mandato Domini aut repugnet, aut aliqua ex parte uitiet, contaminet ue, facere ab aliquo iussi fuerimus, tunc commodè illud usurpabimus. Oportet obedire Deo magis quàm hominibus: memoria tenentes dictum esse à Domino, Alienum autem non sequentur, sed fugient ab eo, quia non nouerunt uocem alienorum. itemq; Apostolum, ut nos securos faceret, ausum esse etiam angelos ipsos perstringere, cum ea dixit, Sed licet nos, aut Angelus de cælo euangelizet uobis, præterquam quod euangelizauimus uobis, anathema sit. Ex quibus illud docemur, quòd licet necessitudine maxime aliquis nos attingat, & gloria præter modum excellens sit, qui uetet, quod à Domino imperatum est, aut contra quod ille uetuerit faciendum suadeat, is ab omnibus, qui Dominum diligunt, fugiendus est, atq; aspernandus.

INTERROGATIO CXV.

Quomodo alij alijs obedientiam inter nos præstabimus?

RESPONSIO.

TANQVAM serui aduersum dominos: conuenienter illi præcepto Domini, Qui uult in uobis esse magnus, sit omnium ultimus, & seruus omnium. Quibus uerbis adiungit, quod nos efficacius etiam possit per-mouere, Sicut filius hominis non uenit ut ministraret ei, sed ut ministraret. Et consentaneum in modum etiam dicto illi Apostoli, Per charitatem Spiritus seruite inuicem.

INTERROGATIO CXVI.

Quatenus obedientia teneri debet, ut Deo grati esse possimus?

RESPONSIO.

HOC Apostolus docuit proposita nobis obedientia Domini, Qui factus est obediens usq; ad mortem, mortem autem crucis: cum antè dixisset, Hoc sentite in uobis, quod & in Christo IESU.

INTERROGATIO CXVII.

Quijs, quæ quotidie proposito mandato consentanea imperantur, contentus non est, neque artem doceri aliquam studet, cuiusmodi is morbo laborat, & nunquid hic tolerandus est?

1. Thess. 5. d.

2. Cor. 10. b.

Eph. 4. d.

Act. 5. c.

10an. 10. d.

Gal. 1. b.

Mar. 10. g.

Gal. 5. c.

Philipp. 2. d.

RESPONSIO.

Matth. 24. d.

QVI huiusmodi est, is & contumax, & sibi metipsum placens, & infidelis est. Siquidem iudicium Domini non extimuit, qui dixit, Estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis ueniet. Qui enim in singulos dies & singulas horas dominum expectat, is sollicito animo est, ne quem in quo est, diem ociosum prætereat, neque amplius de re ulla curat. Si uero iussus sit artem discere, positum habeat in obedientia fructum gratificandi Deo, non autem in procrastinatione iudicium.

INTERROGATIO CXVIII.

QVI studiosus est in exequendo mandato, & opus facit non quod iubetur, sed quod ipse uult, qualem mercedem habet?

RESPONSIO.

Rom. 15. d.

QVALEM qui placet sibi ipsi. Cum autem Apostolus dicat, Unusquisque uestrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem: & maiorem in modum ex ihs, quæ subiicit, nos exemplo CHRISTI ad hoc adhortetur, cum dicit, Etenim CHRISTVS non sibi placuit: animaduertere debet quo in periculo sit, qui sibi ipsi placet. Porro hic idem etiam obedientiæ contemptor conuincitur.

INTERROGATIO CXIX.

NVnquid liceat unicuique assignatum sibi opus recusare, & aliud ab illo diuersum exquirere?

RESPONSIO.

CVM obedientia, sicut antè dictum est, usque ad mortem seruari debeat, qui quod sibi assignatum est, recusat, & aliud ab eo diuersum exquirat, primum omnino hic obedientiam uiolat, & aperte declarat nequaquam seipsum abnegasse, tum etiã aliorum complurium malorum, cum sibi, tum alijs etiam auctor existit. Nam & reliquis ianuam ad contumaciam patefacit, ipseque ad eam seipsum assuefacit. Et quoniam non potest statuere unusquisque quid sit quod è re sua sit, sæpenumero opus illud deligit, quod sibi obsit. Ad hæc prauas in animis fratrum aduersum se suscipiones mouet, ueluti qui aut opus illud, quod quaerit, aut eos, quibus cum necessario illud administrandum sit, nimio plus amet. Quocirca in uniuersum obedientiam abijcere, multorum ac magnorum malorum radix est. Verumenim si causam habere se aliquã putat, quam obrem opus recuset, hanc magistris indicato, eamque illis disceptandam relinquit.

INTERROGATIO CXX.

NVnquid aliquò discedendum sit, non petita prius ab antistite uenia?

RESPONSIO.

Ioh. 7. d.

CVM Dominus dicat, Neque enim à me ipso ueni, sed ille me misit: qui non magis nostrum unusquisque hoc ad arbitrium suum reuocare non debet? Nam qui hoc ad arbitrium suum reuocat, hic aperte declarat, uitio elationis animi se laborare, & obnoxium esse iudicio Domini, qui dixit, Quod hominibus altum est, abominatio est coram Deo. Atque

in uni

A in uniuersum hoc quod quis esse sui iuris uelit, culpabile est.

INTERROGATIO CXXI.

AN liceat grauiora opera recusare?

RESPONSIO.

QVI sincerè & ex animo Deum diligit, neque omnino de remuneratione Domini quicquam dubitat, is siquid fecit, nequaquam in eo acquiescit, entiturque, ut alsidue usque aliquid addat, semperque progredi ulterius studet. Et licet supra uires uisus sit aliquid fecisse, non propterea tamen securus est, ueluti qui plenè officio suo satisfecerit, contraque potius in alsiduo angore est, ueluti qui longè absit ab eo, quod factum oporteret, aut diens uidelicet præceptum Domini illud, Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt uobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. Cum autem Apostolus, ille, cui mundus crucifixus erat, & ipse mundo, nequaquam dicere ueritus sit, Ego me non arbitror comprehensisse: unum autem, quæ quidem retro sunt, obliuiscens, ad ea uero quæ sunt priora, attendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad brauium supernæ uocationis Dei in Christo IESU. Qui cum legitime possit, Euangelium annuncians, de Euangelio uiuere, in labore, & fatigatione, inquit, nocte & die operantes, non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam daremus uobis ad imitandos nos: quis est adeo uecors, aut tam alienus à fide, ut in ihs, quæ fecerit, unquam acquiescat, aut aliquid ueluti grauius recuset, aut laboriosum?

Luc. 17. c.

Philipp. 3. c.

1. Cor. 9. b.
2. Theß. 3. b.

INTERROGATIO CXXII.

SI quis loco animaduersionis à benedictione exclusus, neget se nisi accessit benedictione cibum sumpturum, nunquid hic tolerandus sit?

RESPONSIO.

OMNINO, si erratum animaduersione tam graui dignum uisum fuerit, ut inedia etiam debuerit uindicari, iudicabit is, qui animaduertent. Si uero sola benedictione indignus aliquis iudicatus est, & cum edendi potestas facta sit, edere tamen recusat, is tanquam contumax in hoc & pernicax iudicari debet: simulque seipsum agnoscere, intelligereque, se dum hoc facit, nequaquam seipsum curare, sed peccatum peccato cumulare.

INTERROGATIO CXXIII.

SI quis ægrè ferat non permitti sibi, ut ea faciat, ad quæ aptus non est, nunquid hic tolerandus sit?

RESPONSIO.

DE hac re dictum est plerisque in locis, quod in uniuersum uti propria uoluntate, arbitrio ue, alienum est à recta ratione. Similiterque, quod maioris partis iudicio non stare, est contumaciæ, & pernicaciæ periculum incurrere.

INTERROGATIO CXXIIII.

NVnquid rectè facere is existimandus sit, qui in fortuito alicubi cum hæreticis, gentilibus ue congressu inuentus, unã cum ipsis cibum sumat, saluetur ue?

Respon

OMNINO communi hac salutatione, quominus arbitrato nostro aduersus quemuis uellemus, uteremur, non prohibuit Dominus: neque enim dixisset, Si salutaueritis amicos uestros tantum, quid amplius facitis? non ne & ethnici hoc faciunt? De cibo uero una capiendo, habemus præceptum Apostoli, in quibus hoc fugere cõueniat. Sic enim dicit: Scripsi uobis in epistola, ne commisceamini fornicarijs: non utiq; fornicarijs huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis seruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi uobis non commiseri, si is qui frater nominatur inter uos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebrius, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere.

INTERROGATIO CXXV.

Cui munus aliquod creditum est, & aliquid facit præter supra ue id quod ciuusus est, nõ petita uenia, nunquid huc retinere munus illud cõueniat?

RESPONSIO.

OMNINO hoc, quod quis sibi ipse aliquid sumat, in uniuersum displicet Deo: neq; ex decoro, neq; ex re est eorum, qui student seruare uinculum pacis: tamen si in proterua ille permaneat, utilitati eius cõsultur, si ab eo munus illud auferat, neq; enim seruat præceptum eius, qui dixit, Vnusquisq; in quo uocatus est, fratres, in hoc maneat. Et quod ad cõmuniendum etiam magis ualeat, Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Vnicuiq; sicut Deus diuisit mensuram fidei.

INTERROGATIO CXXVI.

Quomodo assequi aliquis possit, ne a ciborum libidine uincatur?

RESPONSIO.

NEMPE si apud se statuerit rationem se utilitatis ducem ac magistrã semper habere oportere in ijs, quæ assumentur, siue suauiã siue insuauiã.

INTERROGATIO CXXVII.

Dicunt quidam fieri non posse, quin homo irascatur.

RESPONSIO.

ESTO fieri posse, ut miles præsentem regem irascatur: nõ tamen eò etiam id rationi consentaneum est, quod dicitur. Etenim si hominis præsentia eousq; ualet, ut qui in æquali naturæ conditione constitutus sit, propter dignitatis tamen excellentiam, turbatum alicuius animi motum possit comprimere, qui non tandem hoc facilius futurum existimandum est, si alicui persuasum sit, Deum cogitationes suas omnes inspicere: Siquidem longè melius, qui scrutatur corda & renes Deus, motiones animi peruet, quam homo ea, quæ oculis subiecta sunt.

INTERROGATIO CXXVIII.

Qui ultra quam uires ipsius patiantur, colere cõtinentiam uelit, eaq; re impediatur, quominus propositum mandatum exequi possit, nunquid hoc facere huic permittendum sit?

Respon

RESPONSIO.

A

INTERROGATIO ista haudquaquam ritè mihi uideatur posita. Neque enim in abstinentia ciborum ratione carentium posita continencia est, ex qua consequitur illa, quæ ab Apostolo accusatur, immoderata corporis afflictatio: sed in eo, si quis uoluntates suas omnes penitus ab se segreget. Quam autem periculosa res sit potiore habere uoluntatem suam mandato Domini, perspicuum est ex ijs, quæ dicta sunt ab Apostolo, his uerbis, Facientes uoluntates carnis, & cogitationum, & eramus natura filij iræ.

INTERROGATIO CXXIX.

Quia re quod multum ieiunat, communibus unã cum reliquis, cibis uesci non potest, utrũ hic exoptare potius debet, ieiunare ne unã cum fratribus, & cibum eundem capere unã cum ipsis, an eò quod immoderatè ieiunet, neesse habere cibis uesci dissimilibus?

RESPONSIO.

IEIUNII idoneum tempus non uoluntas est uniuscuiusq;, sed usus eorum, quæ pertinent ad cultum Dei: quemadmodum ex Actis apostolorum, & Dauide intelligimus. Quamobrem si quis rationem huiusmodi sequatur in ieiunando, sine dubio hic à Deo etiam ieiunandi facultatem consequitur. Fidelis est enim qui repromisit.

INTERROGATIO CXXX.

B

Quomodo ieiunandum est, quodcumq; ieiunandum sit propter eorum aliquid quæ ad pietatis cultum requiruntur, tanquam necessitate, an adhibita etiam animi promptitudine?

RESPONSIO.

CUM Dominus dicat, Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quicquid adiumento est ad pietatis culturam, id nisi libenter, ac studiose fiat, periculosum est. Proinde ut quis ieiunet, & hoc non libenti animo faciat, id extra periculum non est. Cæterum quando tempus incidat eiusmodi, ut ieiunandum sit, ieiunare necessarium est: quippe cum Apostolus inter cætera ipsius rectè facta, hoc etiam docendi nos causa commemorarit, In ieiunijs sæpe.

INTERROGATIO CXXXI.

Qui non ex eodem, unde reliqui fratres, cibo participat, sed cibum ipse diuersum exquirat, nunquid hic rectè faciat?

RESPONSIO.

IN VNIVERSVM hoc quod quis cibum exquirat, præter mandatum est: cum Dominus dixerit, Nolite quærere quid edatis, aut quid bibatis, & nolite in sublime tolli. Et quod ad perterrendum magis ualet, statim addiderit, Hæc enim omnia gentes inquirunt. Est autem eius, pernes quem distribuendi munus est, illud exequi diligenter, Diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat.

I Interrog

Col. 2. d.

Ephes. 2. d.

Hebr. 10. d.

Math. 5. a.

2. Cor. 11. f.

Luc. 12. d.

Math. 6. d.

Act. 4. g.

Math. 5. g.

1. Cor. 5. c.

1. Cor. 7. d.

Rom. 12. d.

Psal. 7. c.

INTERROGATIO CXXXII.

Qui aliquo cibi genere lædi se dicat, & ægrè ferat, nisi aliud detur, quid de hoc dici debet?

RESPONSIO.

APPARET hunc non plenè habere illam spem Lazari, neq; perceptam habere charitatem illius, cui omnium, atque ipsius etiam cura commissa est. In uniuersum autem de eo, quod obsit, proficitur, non est cur si ipsi quisq; debeat iudicium arrogare, cum hoc ad iudicandum eius arbitrio relinquendum sit, cui datum negotium sit, ut singulorum necessitates animaduertat, qui quidem sit eiusmodi, ut præcipuè animi illorum utilitatem inquirat: tum autem secundo loco ea quæ ad usum corporis pertineant, subministret ex Dei uoluntate.

INTERROGATIO CXXXIII.

Si uerò etiam ob cibum murmurauerit?

RESPONSIO.

PRORSVS qui hoc facit, is eorum, qui in deserto murmurauerunt, iudicio obnoxius est. Scriptum est enim apud Apostolum, Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.

INTERROGATIO CXXXIIII.

Si quis iratus, eorum quæ ad usum necessaria sint, sumere aliquid rescularit?

RESPONSIO.

QUI eiusmodi est, is dignus est, qui ne cum poscat quidem, impetret, quousq; uitium illud, uel uitia potius in eo sanata esse antistes iudicarit.

INTERROGATIO CXXXV.

An rectè faciat, qui uehementer laborans, aliquid ipse præter consuetudinem exquirat?

RESPONSIO.

OMNINO is si laborem propterea suscipit, ut premium consequatur à Deo, hinc eius leuamentum quærere non debet, sed operam dare, ut ad accipiendam Domini mercedem idoneum se comparet: cum illud intelligat, se ut ex laboribus præmium, sic ex angustijs etiam solatium à Dei benignitate inuenturum. Verumenim cuius ea provincia est, ut illud imitetur, Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat: necessariò is singulos habere cognitos debet qui laborant, eorumq; (ut par est) necessitatibus prouidere.

INTERROGATIO CXXXVI.

Nunquid necessariò hora prandij adesse omnes simul debeant: & qui abfuerit, & peracto iam prandio superuenerit, quomodo nos aduersus ipsum geremus?

RESPONSIO.

OMNINO hic si eò abfuerit, quòd necessitate loci, operis uel aliter facere

A cere non potuerit, ueluti qui seruet præceptum eius, qui dixit, Unusquisq; in quo uocatus est, fratres, in hoc maneat: disciplinæ magister ipse & cognoscat, & ignoscat. Si uerò cum unà cum cæteris posset adesse, negligenter egit, agnita hic negligentia suæ culpa, usque ad præfinitam horam insequentis diei ieiunus maneto.

INTERROGATIO CXXXVII.

Nunquid rectum sit hoc, quòd aliquis cum animo suo statuat se per aliquod certum tempus, ab hac uel illa esca, potionèue abstinere?

RESPONSIO.

CUM Dominus dixerit, Non ut faciam uoluntatem meam, sed eius qui misit me: in quacunque re uoluntatis suæ arbitrio stare periculosum est: quod intelligens Dauid dicebat, Iuravi, & statui custodire iudicia iustificationis tuæ.

INTERROGATIO CXXXVIII.

Nunquid in fratrum familia permitti alicui debeat, ut plusquam cæteri ieiunet, uigilet uel ex proprio ipsius uoluntatis arbitrio?

RESPONSIO.

CUM Dominus dixerit, Descendi de caelo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me patris: quicquid quisque ex propria uoluntatis arbitrio facit, id cum facientis proprium sit, alienum est à cultu pietatis: metuendumq; est, ne de eo, quod uidetur facere, ipsi dicatur à Domino, Ad te conuersio eius, & tu dominaberis ei. Quamquam etiam in collatione cum cæteris, hoc quòd quis in rebus etiam bonis uelit excellere, contentionis uitium est, quod ex appetitione nascitur inanis gloriæ: quod uitium fugiendum esse Apostolus docens ait, Non enim audemus inferere, aut comparare nos quibusdam, qui seipso commendant. Quocirca omisissis proprijs uoluntatibus, eòq; ut uideri uelimus aliquid excellentius facere quam reliqui, parere debemus Apostolo admonenti ac dicenti, Siue manducatis, siue bibitis, uel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Sibi enim ipsi placere, & inani gloria, & contentionis studio delectari, res sunt prorsus alienæ ab ijs, qui bonum certamen legitime certant. Quocirca idem Apostolus ait, nunc quidem, Non efficiamur inanis gloriæ cupidi. nunc uerò, Siquis uidetur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesiæ Dei. & alio in loco, Debemus nos non nobismetipsis placere, quibus illud ad commouendum efficacius etiam adiungit, Etenim CHRISTVS non sibi placuit. Si uerò sit, qui necessariò acriore sibi uel ieiunio, uel uigilia, uel alia quauis re opus esse arbitretur, rationem is, quare id sic existimet, ijs aperito, quibus credita est communis disciplinæ procuratio. & quod illi statuerint, id obseruato. Siquidem fieri poterit plerunq; ut necessitati ipsius alia ratione melius consulatur.

INTERROGATIO CXXXIX.

Ex intentione ieiunij, remissiores ad laborandum efficiamur: quid igitur

tur est faciendum, potius ne impediendum opus ob ieiunium, an illud negligendum propter opus? C

RESPONSIO.

OMNINO & ieiunium, & cibus ex ratione pietati accommodata assumi debent: ut uidelicet quotiescunque mandato Dei per ieiunium satisfaciendum sit, ieiunemus: quotiescunque item mandatum Dei cibum desideret, quo corpus confirmetur, edamus, non ut helluones, sed ut operarii Dei. Seruandum est enim quod dictum est ab Apostolo: Siue manducatis, siue bibitis, uel quod aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.

INTERROGATIO CXL.

Si quis propterea quod in cibus que obfunt, incontinentis sit, ipsa se in temperanter ingurgitet, in morbum aliquem inciderit, nunquid eius curam conueniat gerere?

RESPONSIO.

OMNINO de incontinentia, quin manifestum in se uitium habeat, negari non potest: necessarioque danda studiose opera est, ut morbus iste in primis curetur. Sæpenumero enim pro bonitate sua ostendere uolens Deus quam graue malum sit continentiam non colere, permisit ut animus in ijs etiam, quæ corpus lædunt, incontinentiæ uitio uteretur: eo consilio uidelicet, ut si fieri posset, ex morbo corporis, quem ex incontinentia contractum sustinet, detrimentum suum intelligeret, & ita ad continentiam in omnibus rebus seruandam induceretur. Porro in ijs, qui in morbum aliquem ex incontinentia incurrerint, corporis curam aliam quam gerere, id & rationi, & bonitati conueniens est: non temere tamen, sed summa adhibita circumspectione, curaque, ne aliquo modo, dum corpus curamus, animi medicinam negligamus. Quamobrem, si quis quempiam, qui huiusmodi sit, animaduertit, medicinam corporis ita accipere, ut ex ea in cognitionem ueniat, animum quoque in proprijs uitijs medicina indigere, sine dubio ei adhibere curationem corporis debet. Si uero in admittenda corporis medicina, animum ille negligere deprehensus sit, præstabilis est, qui istiusmodi sit, hunc in doloribus ijs, in quos ex sua incontinentia incurrerit, sinere permanere: eare, ut si fieri possit, ad seipsum redeat aliquando, & de sempiterno supplicio incipiat cogitare, atque hoc modo animi incolumitatem studeat recuperare. Dum enim iudicamur, à Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.

INTERROGATIO CXLI.

Nunquid conuenire putandum sit, ut qui extranei sunt, in officinis inueniantur, aut etiam de fratribus aliqui, relicto loco suo?

RESPONSIO.

EO EXCEPTO, cuius munus sit laborantes inuisere, aut opera facienda distribuere, quicumque inuentus fuerit hoc facere, hic (quod alioqui omnibus licet) prohibeatur etiam ne egredi possit, atque in loco aliquo

A aliquo assidens, qui ad errata istiusmodi castiganda idoneus iudicatus sit, attentiore cura, & impensiore labore, quam sit consuetudo, pensum reddito, quoad illud seruare didicerit, quod dictum est ab Apostolo, Vnusquisque in quo uocatus est, fratres, in hoc maneat. 1. Cor. 7. d.

INTERROGATIO CXLII.

Nunquid conueniat opifices opus aliquod alicunde faciendum suscipere, sine sententia eius, qui huiusmodi officio præpositus sit?

RESPONSIO.

IUDICIO furis, aut cum fure currentis obnoxius esto uterque, & qui dat, & qui suscipit. Psal. 49. c.

INTERROGATIO CXLIII.

Quomodo qui opus faciunt, curam gerere debent instrumentorum, quæ sibi credita sint?

RESPONSIO.

PRIMUM, ut eorum quæ dedicata & consecrata sint Deo: deinde ut eorum, sine quibus debitum suum sine cunctatione studium nauare non possit.

INTERROGATIO CXLIIII.

Quid si ex incuria aliquis amiserit, aut ex contemptu abusus sit?

RESPONSIO.

PRORSVS qui abusus sit, is tanquam sacrilegus: qui uero amiserit, B tanquam sacrilegij autor iudicatur: cum omnia Domino sint dedicata, & Deo consecrata.

INTERROGATIO CXLV.

Quid si non petita uenia aliquo usus fuerit, sumpserit uel?

RESPONSIO.

UT petulans & contumax iudicatur. Hæc enim eius, cui datum regendi negocium est, eaque distribuit, propria sunt.

INTERROGATIO CXLVI.

Si uero etiam urgente necessitate antistes ab ipso petierit, & ille denegauerit?

RESPONSIO.

QUI seipsum & membra sua, ut aliorum utilitati inseruirent, tradidit in charitate CHRISTI, qui fieri poterit, ut is de instrumentis litiget cum antiste, ad quem etiam pertinet cura instrumentorum?

INTERROGATIO CXLVII.

Qui in obeundo munere cellarij, coquinae uel, aut istiusmodi alio aliquo occupatus sit, nisi præsto affuerit statuto tempore modulandum psalmorum orationis uel, nunquid is in animo iacturam aliquam faciat?

RESPONSIO.

VNVSQVISQUE in munere suo regulam propriam conseruat, tanquam membrum in corpore, & sine dubio ipse iacturam facit, quan-

docunq; facere neglexerit quod sibi assignatum sit, & ex eo quod com-
munitati insidiatur, maiorem in modum periclitatur. Quare quod ad
mentem attinet, ea omnino exequi debet, quæ scripta sunt, Cantantes &
psallentes in cordibus uestris Deo. Si uero etiam corpore unà cum reli-
quis præsto esse nō potuit, nihil dubitet, si faciat, quod dictum est, Unus-
quisq; in quo uocatus est, in hoc maneat. Verumenim cauendum est pe-
riculum, ne aliquo modo, cum quis in tempore instituto possit satisfacere,
ac cæteris exemplo esse, ad reliquorum offensionem muneris occupa-
tionem excuset, & hoc modo iudicium negligentium incurrat.

INTERROGATIO CXLVIII.

Cuiusmodi potestatis modum habet in rebus dispensandis is, cui da-
tum est negocium cellarij?

RESPONSIO.

QVOD quidem ad eum pertinet, qui illud dedit, quicquid is adhibi-
ta deliberatione designauerit, memoria tenēs Dominum ipsum de seipso
dixisse, Non possum ego à meipso facere quicquam. Quod uero ad eos
attinet, quorum curam suscepit, necessitatem uniuscuiusq;. Scriptum est
enim, Diuidebatur autem singulis, prout cuiq; opus erat. Porro hæc ead-
em ratio ab omnibus tenetur, quibus dantur negocia huiusmodi.

INTERROGATIO CXLIX.

Cui iudicio obnoxius est, qui dispensat, si hoc munere ad gratiam, aut
simulatem fungatur?

RESPONSIO.

CVM Apostolus præcipiat, modò nihil faciendum esse ex animi in-
clinatione in alterutram partem; modò autem affirmans dicat, Siquis
uidetur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neq;
ecclesiæ Dei; qui talis est, is alienus habeatur ab ecclesia Dei, quousq; se
emendauerit. Animaduertendum est autem diligentius, ad quam quisq;
rem aptus sit, atq; ita unumquodq; munus committendum; ne uidelicet
& qui alicui committunt, quod ei non conuenit, damnentur tanquam
mali dispensatores, cum animarum, tum etiam mandatorum Domini; &
quibus committitur, nequaquam ex hac re peccati excusationem uidean-
tur inuenire.

INTERROGATIO CL.

Quid si ex negligentia res necessariae fratri non tribuerit?

RESPONSIO.

PERSPICVVM est hoc iudicium ex uerbis Domini, cum dixit,
Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo &
angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare. Sitiui, & non
dedistis mihi potum, &c. Et quoniam Maledictus, qui facit opus Domi-
ni negliger.

INTERROGATIO CLI.

AN liceat ei qui ministrat, loqui uoce altiore.

Respon

RESPONSIO.

PRORSVS uocis modum audiētium commodum definit. Quocir-
ca ea si summissior sit, tanquam segnior propè ad susurrum accedit, ac
propterea damnanda est. Si uero etiam sit altior, quam res desideret, cum
is qui audit, etiam summissius loquentem posset audire, tum clamor exi-
stet, qui damnatus est ab Apostolo. Hoc excepto, nisi ubi lentitudo au-
dientis tanta sit, ut necessariò cogamur uti clamore, quo hunc ex somno
ueluti excitemus. Nam hoc Dominus etiã fecisse memoratur, ut est apud
Euangelistam: IESVS enim clamauit (inquit) & dixit, Qui credit in
me, non credit in me, sed in eum, qui misit me.

INTERROGATIO CLII.

Siquis in fungendo delato sibi ex uice sua munere exercendæ coquinæ,
Supra uires fatigetur, ut ex ea re per aliquot dies à solito opere impe-
diatur, nunquid huic huiusmodi munus imponi conueniat?

RESPONSIO.

ANTE dictum est, oportere, ut cui munerum commissa distributio
sit, is habita ratione habilitatis & uirium cuiusq;, ea distribuat, ne ei dica-
tur, Qui fingit laborem in præceptum. Veruntamen repugnare non de-
bet, cui assignatum est: cum obedientiam perpetuò retinere usq; ad mor-
tem conueniat.

INTERROGATIO CLIII.

Cui lanæ creditæ sunt, quomodo eas debet habere, quomodoq; se ad-
uersus laborantes sorores gerere?

RESPONSIO.

SAÑE illa lanas quidē ita habebit, ut creditum sibi depositum Dei.
Unicuiq; autem sorori reiecta similitate, gratiaq;, suum pensum assigna-
bit, atq; distribuet.

INTERROGATIO CLIIII.

SI aliquando tempus inciderit, ut qui pauci sint fratres, & pluribus so-
roribus inseruiant, ij in necessitatem deuenierint, ut mutuo inter se alij
ab alijs disiungendi sint, ad pleraq; diuersa opera obeunda, nunquid pe-
riculo uacet huiusmodi factum?

RESPONSIO.

SI quæ suscipitur cura, ea testimonium habet à mandato Domini, &
secundum Deum exercetur, sine dubio unusquisq;, qui opus facit, in ope-
re suo assequitur gratiã Dei. Ipsorum autem cõiunctio inter se, in eo est, si
omnes unanimes sint, atq; cõcordes, & compleant id quod dictum est ab
Apostolo, Nam & si corpore absens sum, sed spiritu uobiscum sum.

INTERROGATIO CLV.

Quoniam qui ægrotis in hospitali ministramus, ijs cum ea animi af-
fectione iubemur ministrare, ueluti si fratribus Domini ministra-
remus; si talis non fuerit, cui ministratur, quomodo nos aduersus illum
gerere debemus?

Respon

RESPONSIO.

Matth. 12. g.

CUM Dominus dixerit, Quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei, qui in coelis est, ipse meus frater, soror & mater est: quicumque talis non est, sed peccans est, in eum sententia illa uidetur conuenire, Qui facit peccatum, seruus est peccati. Quocirca primum leniter corripit, admoneatque ab antistite debet. Quod si hac ratione nihil proficiatur, perspicuum est aduersus ipsum iudicium eiusdem Domini sic inferetis, Seruus autem non manet in domo: itemque Apostoli, qui praecipiens dixit, Auferte manus uobis ipsis. Hoc enim modo & qui ministrant liberi erunt ab haesitatione, & reliquorum fratrum periculo erit consultum,

Ioan. 8. d.

Ioan. 8. d.

1. Cor. 5. d.

INTERROGATIO CLVI.

CVI credita est procuratio uel cellarij, uel alterius cuiuspiam istiusmodi muneris, nunquid hic perpetuo habere procurationem illam debeat, an etiam intermittere, & alij illam uicissim tradere?

RESPONSIO.

PRORSVS, si iste & disciplinæ modum, & regulæ rectitudinem conseruat, mutationem fieri superuacaneum est, uel difficilimum potius. Necesse autem habere aliquem ueluti affectatorem debet, qui paulatim ad eam ipse procurationem esse idoneus insuescat: ne uidelicet quotiescunque necessitas successorem desiderauerit, si hic praestitum non sit, necessario cogamur perturbari, & huiuscemodi muneris minus idoneum aliquem praeficere, atque ita necessario ex huius imperitia illud sequatur, ut & disciplinæ seueritas minuatur, & ex ratione institutus ordo dissoluatur.

INTERROGATIO CLVII.

CVIusmodi animi affectione seruire Deo aliquis debet, & in uniuersum affectio hæc quid est?

RESPONSIO.

BONAM animi affectionem ego esse existimo cupiditatem uehementem placendi Deo, eamque insatiabilem, & stabilem, & constantem. Comparatur autem hæc ex solerti & continenti contemplatione magnitudinis gloriæ Dei, & grata repetitione, & recordatione assidua datorum nobis beneficiorum à Deo: Ex quibus in anima illud ingeneratur, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota fortitudine tua, & ex tota mente tua, sicut faciebat ille, qui dixit, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus, Cum huiuscemodi igitur animi affectione seruiendum est Deo, illudque efficiendum, quod dictum est ab Apostolo, Quis separabit nos à charitate CHRISTI? tribulatio, an angustia, an persecutio, an nuditas, an periculum, an gladius? &c.

Matth. 22. d.

Psal. 41. d.

Rom. 8. f.

INTERROGATIO CLVIII.

QVA mente irrogatam sibi animaduersionem suscipere aliquis debet?

RESPONSIO.

EA nimirum, quæ illi conueniat, qui morbo aliquo laboret, & de retinenda

Atinenda uita anxius sit, quandoque aut à patre curatur, aut à medico, licet acerbata sit, & aspera curationis ratio, reiecta prorsus omni de charitate, peritiæ eius, qui sibi illam irroget, dubitatione, cum summo desiderio recuperanda sanitatis.

INTERROGATIO CLIX.

QVI aduersus illum, à quo obiurgatus est, offensionem sumit, is cuiusmodi est?

RESPONSIO.

HIC neque peccati periculum cognouit, & maxime eius, quod est aduersus Deum: neque utilitatem poenitentiae: neque ei fidem habuit, qui dixit, Qui autem diligit, instanter corripit, & seipsum alienum statuit à fructu illius, qui dixit, Corripiet me iustus in misericordia. Et qui eiusmodi est, huius uersatio inter reliquos fratres perniciosa est. Siquidem exemplo suo à suscepto certamine cæteros abducit.

Prouer. 13. d.

Psal. 140. d.

INTERROGATIO CLX.

CVIusmodi animi affectione debemus fratribus ministrare?

RESPONSIO.

PERINDE ac si Domino ipsi ministrarem, qui dixit, Quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Valet autem ad comparandam huiusmodi animi affectionem hoc etiam, si eiusmodi sint frater, quibus obsequium impendatur. Itaque accuratius curam illorum gerere antistites debent, ne tanquam corporis studio dediti, uentri, & uoluptatibus seruiant: sed ut Dei & CHRISTI amatores per perfectam patientiam tales existant, in quibus Deus gloriatur, & contumelia Diaboli afficiatur, ut in iusto Iob.

Matth. 25. d.

INTERROGATIO CLXI.

CVM cuiusmodi animi humilitate ministerium, quod sibi à fratre impendatur, accipere aliquis debet?

RESPONSIO.

CVM simili atque seruus aliquis, cui à domino suo ministraretur: & eiusmodi, qualem præ se tulit Petrus, cum ei Dominus ministraret. In quo etiam docemur de illorum periculo, qui reculant, quominus sibi ministraretur.

INTERROGATIO CLXII.

CVIusmodi mutuam inter nos alij erga alios habere charitatem debemus?

RESPONSIO.

QUALEM Dominus ostendit, & docuit, cum dixit, Diligite inuicem, sicut ego dilexi uos, Maiorem hac charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Quod si ponenda anima est, quæ non multo magis in ijs, quæ minoris precij sunt, necessario adhibenda est animi promptitudo: non ea re, ut humanis officijs faciamus satis: sed eo consilio, ut Deo placeamus, & utilitati cuiuscumque consulamus.

Ioan. 15. b.

K Interrog

Qua ratione aliquis charitatem aduersus proximum poterit obtinere?

RESPONSIO.

NIMIRVM si primò iudicium metuerit, quod est aduersus illos, qui uiolant mandatum Domini: cum ipse dixerit, Qui incredulus est filio, non uidebit uitam, sed ira Dei manet super eum. Deinde, si animum ad uitæ æternæ cupiditatem adijciat. Mandatum enim eius uita æterna est. **Matth. 22. d.** Primum autem & magnum mandatum est, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota fortitudine tua. & secundum simile huic, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et si Domino alsimilis fieri studeat, qui dixit, Mandatum nouum do uobis, ut diligatis inuicem, sicut ego dilexi uos. Tum etiam si cum animo suo hoc modo cogitare instituerit, quod uidelicet, si frater ille bene de nobis meritus est, etiam humano more illi charitatem debemus, quam etiam gentiles seruant, ut in Euangelio Dominus declarat, cum dicit, Et si diligitis eos, qui uos diligunt, quæ uobis est gratia? nam & peccatores diligentes se diligunt. Sin contrà, male meritus, & sic nihilominus non solum propter mandatum, sed etiam ut maiorem in modum de nobis bene meritum debemus diligere, si modò credimus Domini uera esse uerba illa, Beati estis, cum maledixerint uobis homines, & persecuti uos fuerint, & dixerint omne malum uerbum aduersum uos, Gaudete & exultate, quoniam merces uestra copiosa est in cœlis.

INTERROGATIO CLXIII.

Quid igitur est, Nolite iudicare, & non iudicabimini? Nolite condemnare, & non condemnabimini?

RESPONSIO.

CVM Dominus aliàs dicat, Nolite iudicare, & non iudicabimini; aliàs uerò, Iustum iudicium iudicandum esse præcipiat: nequaquam in uersum interdicitur nobis, quominus iudicemus: sed in iudicio faciendo iubemur delectum adhibere. In quibus autem hoc seruari debeat, & in quibus non, dilucidè demonstrauit nobis Apostolus: qui in his quidem, quæ posita sunt in libera potestate uniuersiusq; neque distincta à scriptura, dixerit, Tu autem quid iudicas fratrem tuum? & item, Non ergo amplius inuicem iudicemus. In his uerò, quæ displicent Deo, eos reprehendat, qui non iudicent, & ipse iudicium suum in medium afferat, cum dicit, Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicauit, ut præsens, eum, qui sic hoc operatus est, in nomine Domini nostri IESU Christi, congregatis uobis & meo spiritu cum uirtute Domini nostri IESU, tradere huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus sit, in die Domini nostri IESU Christi. Quocirca siquid est, quod in potestate nostra positum sit, aut plerunque etiam dubium sit, de hoc frater iudicari non debet, conuenienter uerbis illis, quæ sunt apud Apostolum,

A stolum, de his, quæ ignorantur: Itaque nolite ante tempus iudicare, quoad usque ueniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. At in iudicijs Dei aliter faciendū est: nam ea omnino necessariò sunt uindicanda, ne ipsi dissimulandis in societatem constitutæ à Deo poenæ incurrat is, qui dissimulauerit, nisi si sit aliquis, qui quod in ipsidem quoque ipse criminibus hæreat, cum eo, qui incusatur, liberè fratrem iudicare non possit: cum Dominum audiat dicentem, Eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc uidebis eijcere festucam de oculo fratris tui.

INTERROGATIO CLXV.

Quibus signis intelligere poterit aliquis, utrum zelo Dei aduersus peccantem fratrem moueatur, an iracundiâ?

RESPONSIO.

SI ADVERSUS quoduis peccatum sentiat in se illud quod scriptum est, Tabescere me fecit zelus tuus, quia obliti sunt eloquia tua inimici mei: Enimuero hîc de zelo Dei dubitari non potest, etsi hîc quoque non mediocri opus est prudentia ad ædificationem fidei. Hæc autem affectio nisi prius in animo fuerit, & ipsum mouerit, & motus ipse inæqualis existit, & nulla in re propositum pietatis seruatur.

INTERROGATIO CLXVI.

Cuiusmodi animi affectione par est illi obedire, qui ad mandati executionem sollicitus?

RESPONSIO.

NIHILO minore quàm quanta paruus uehementer esuriens, uocanti se ad refectionem nutrice auscultat: & quilibet, cui chara uita sit, ei, qui sibi quæ ad uiuendum necessaria sunt, largiatur: imò multo maiore etiã, quo uidelicet longè hac, in qua sumus nunc, nobilior est ea, quæ æterna est uita. Mandatum enim Dei (inquit Dominus) uita æterna est. Quod autem in pane est comestio, id in mandato est operis executio: cum alio in loco idem Dominus dicat, Meus cibus est, ut faciam uoluntatem eius, qui misit me patris.

INTERROGATIO CLXVII.

Qualis esse anima debet, cogitans, quod digna habita sit, quæ tota in Dei opere occuparetur?

RESPONSIO.

QUALIS erat illa, quæ dicebat, Quis sum ego Domine meus Domine, quod dilexisti me? complens quod scriptum est, Gratias agentes Deo patri, qui idoneos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transfulit in regnum filij dilectionis suæ.

INTERROGATIO CLXVIII.

Cuiusmodi animi affectione sumere oportet uestimentum, calceamentum uel qualecunq; illud sit?

RESPONSIO.

ID SI aut arctius sit, aut laxius, quam ut ætati eius conueniat, cui de-
tur, aperito is necessitatem suam, adhibita ea, quam adhiberi par est, mo-
destia. Si uerò propterea mouetur, quòd aut uile sit, aut non nouum:
enim uero meminerit is Dominum dixisse, non quemuis temere, sed ope-
rarium dignum esse cibo suo: & seipsum diligenter exquirat, num ex di-
gnitate mandatorum, aut promissorum Dei opus aliquod effecerit. Ita
enim fiet, ut non aliud inquisiturus sit, potiusq; de eo, quod sibi datum
fuerit, sollicitus erit, tanquam quod sibi immeritisimo datum sit. Quod
enim de cibo dictum est, id in omni re, quæ ad corporis usum pertineat,
haberi tanquam regula debet.

INTERROGATIO CLXIX.

SI frater qui natu minor sit, maiore se aliquid docere iussus fuerit, quo-
modo is se aduersus illum gerere debet?

RESPONSIO.

TANQVAM qui ministerio fungatur ex mādato Domini Dei: quæ
quidem metuens ne obnoxius efficiatur iudicio illius, qui dixit, Maledi-
ctus qui facit opus Domini negligenter, quæ uerò cauens, ne aliquando
fastidio elatus incidat in iudicium Diaboli.

INTERROGATIO CLXX.

NVnquid eodem loco habendi sint, quorum in rectè factis maior, &
quorum minor uigeat industria?

RESPONSIO.

QVOD in remissione peccatorum Dominus sanxit, cum dixit, Re-
mittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus
dimittitur, minus diligit. & quod item in presbyteris Apostolus præce-
pit, cum dixit, Qui bene præfunt presbyteri, duplici honore digni ha-
beantur, maxime qui laborant in uerbo & doctrina, hoc rectum arbitror,
ut in omnibus, qui istiusmodi sunt, seruetur.

INTERROGATIO CLXXI.

SI uerò doleat, qui inferior sit, præstantiorem in pietate sibi anteponi,
quomodo nos aduersus illum geremus?

RESPONSIO.

QVI huiusmodi est, is ex parabola Euangelij manifestæ malignitatis
damnatur: in qua parabola Dominus ait ad eos, qui ægrè tulerant quos-
dam pari præmio secum fuisse affectos: An oculus tuus malignus est,
quia ego bonus sum? Et perspicuum est aduersus hunc, & qui huius si-
miles sunt, iudicium Dei per prophetam dicentem, Ad nihilum dedu-
ctus est in conspectu eius omnis malignus. Timentes autem Dominum
glorificat.

INTERROGATIO CLXXII.

QVanto cum timore, qualis ue cum animi expletionem, affectione ue cor-
pus & sanguinem CHRISTI communicemus?

Respon

RESPONSIO.

DE timore quidem habemus Apostolum, qui dicit, Qui manducat,
& bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Fidem autem faciunt
uerba Domini, qui dixit, Hoc est corpus meum, quod pro uobis datur:
hoc facite in meam commemorationem. & testimonium etiam Ioannis,
qui cum gloriam uerbi prius posuisset, post confestim modum assumptæ
humanitatis adiecit, cum dixit, Verbum caro factum est, & habitauit in
nobis, & uidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à patre, plenum
gratiæ & ueritatis, itemq; Apostoli, apud quem scriptum est, Quod cum
in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed
semetipsum exinauit, formam serui accipiēs, in similitudine hominum
factus, & habitu inuentus ut homo, humiliauit semetipsum, factus obe-
diens usq; ad mortem, mortem autem crucis. Quotiescunque igitur ani-
mus fide his atq; huiusmodi uerbis adhibita, qua quidē in cognitionem
uenerit maiestatis tantæ gloriæ, qua uerò incredibilem magnitudinem
humilitatis & obediētiae admiratus fuerit, quòd uidelicet ille talis ac tan-
tus patri obediens fuerit usque ad mortem pro uita nostra: prorsus in eo
charitatem arbitror excitari aduersus Deum patrem, qui proprio filio
non pepercerit, sed pro nobis omnibus illum tradiderit: similiterq; im-
pellit ad diligendum unigenitum filium, qui obediens fuerit usque ad
mortem pro redemptione & salute nostra: atque ita assentiri Apostolo
potest, qui quidem ihs qui sani sunt, quandam ueluti regulam exponit,
eam uidelicet, quæ in his bona est conscientia, cum ait, Charitas CHRIS-
TI urget nos æstimātes hoc, quoniā si unus pro omnibus mortuus est,
ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est CHRISTVS,
ut qui uiuunt, iam non sibi uiuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, &
resurrexit. Hoc modo animo affectus, & paratus esse debet, qui panem
& calicem communicat.

INTERROGATIO CLXXIII.

NVnquid tempore domesticæ psalmodum modulationis fermocina-
tioni ulli dandus sit locus?

RESPONSIO.

IIS exceptis, quibus tuendæ disciplinæ procuratio credita est, & ope-
rum delata distributio: & hoc ipsum, cum maxima aliqua usus alicuius
necessitas poscat: & neque tunc inconsideratè, sed habita ratione loci,
ordinis, dignitatis, & utilitatis cuiusque: reliquis omnibus necessarium
silentium est. Etenim si ipso idoneo ad loquendum tempore, in ipsis etiam,
quibus assignatum est munus docendi, prior silere iussus est, si alij reue-
latum sit, qui non multo magis tempore psalmodiæ, uniuersis de multis
tudine necessarium silentium sit.

INTERROGATIO CLXXIII.

QVomodo obtinere aliquis possit, ut ex animo, ac studiosè manda-
tum Domini exequatur?

K 3 Respon

C

A

D

B

1. Cor. 11. f.

1bidem, e.

Ioan. 1. b.

Philip. 2. a.

Rom. 8. f.

2. Cor. 5. c.

1. Cor. 14. f.

Hier. 48. b.

1. Tim. 3. b.

Luc. 7. f.

1. Tim. 5. c.

Matth. 20. b.

Psal. 14.

RESPONSIO.

G

Psal. 118. NATURALITER rerum delectationem & utilitatem afferentium consuetudo, & ipsa etiam expectatio animum ad res istiusmodi expetendas & concupiscendas mouet. Igitur si quis odio habuerit, & abominatus fuerit iniquitatem, & liber fuerit ab omni peccato, per quod, quemadmodum per morbum in corpore appetitus deiectio, & ciborum fastidium, sic in animo etiam in præceptis Dei pigritia ac lentitudo ingeneratur: & si persuasum sit, mandatum Dei uitam æternam esse, & quæcunq; ijs, qui illud seruauerint, promissa sunt, uera, nimirum hic animi similem affectionem consequitur, atq; ille, qui dixit, Iudicia Domini uera, iustificata in semetipsa, desiderabilia super aurum, & lapidem preciosum multum, & dulciora super mel & fauum. Etenim seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.

INTERROGATIO CLXXV.

Quomodo deprehenditur aliquis, quod fratrem diligat ex mandato Domini? & quomodo item conuincitur, quod hoc modo non diligat?

RESPONSIO.

1. Cor. 12. d. CHARITATIS præcipua sunt hæc duo, dolere & angere in ijs rebus, ex quibus læditur is, aduersus quem charitas habetur: similiterq; ipsius utilitate lætari, & pro ea laborare. Beatus igitur, quicumque meret propter illum qui peccat, cum eius periculum adeo sit metuendum: & lætitia afficitur, propter illum, qui rectè facit, cum eius lucrum incomparabile sit: sicut scriptum est. Quin & hoc etiam Paulus apostolus testatur, cum ait, Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra (seruata tamen prorsus ratione eius, quæ est in CHRISTO, charitatis) Et si glorificatur unum membrum (ex proposito uidelicet uoluntatis placendi Deo) congaudent omnia membra. Qui autem hoc modo uariè non afficitur, de hoc prorsus dubitari non potest, quod fratrem ex mandato non diligat.

INTERROGATIO CLXXVI.

Qui sunt illi inimici, quos iussi sumus diligere? & quomodo diligemus inimicos, benigne ne factis tantum, an uero adiuncta etiam animi in eos affectione? & nunquid hoc fieri possit?

RESPONSIO.

INIMICI proprium est nocere, & insidiari. Quicumq; itaque quocunq; modo alicui nocet, ipsius ritè inimicus appellari potest: præcipuè autem, qui peccatum committit. Nam quantum in ipso est, uarijs modis nocet, & insidiatur ei quicum uiuit, aut consuetudinem habet. Quoniam autem homo constat ex animo & corpore; quod quidem ad animum attingit, eos qui huiusmodi sunt, diligemus castigando, admonendo, & omnibus modis ad sanitatem reuocando: quod uero ad corpus pertinet, beneficijs ipsos subleuando, cum aliqua re egeant, earum, quæ sunt ad uitam necessariarum. Quod autem charitas in animi affectione consistat, hoc

uero

A uero nemini dubium est. Quod autem fieri possit, Dominus ostendit, ac docuit, quippe qui charitatem & patris, & suam ipsius seruanda usq; ad mortem obedientia declarauerit, idq; pro inimicis, non pro amicis, quem admodum testatur Apostolus, cum ait, Commendat autem charitatem suam Deus in nos: quoniam cum adhuc peccatores essemus, CHRISTVS pro nobis mortuus est. Et nos quoque ad hoc idem faciendum hortatur, cum dicit, Estote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione, sicut & CHRISTVS dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo. Sine dubio autem non præcepisset hoc, qui bonus ac iustus est, nisi etiam facultatem qua id faceremus, fuisset largitus. Quam quidem etiam in natura ipsa expressè insitam uideri uoluit. Bene enim de se meritos etiam bestiae naturaliter diligunt. Verum quid est tandem quod ab amico magnum adeo beneficium possit proficisci, quantum est illud, quod ab inimicis nobis datur: quorum opera sit, ut beatitudinem illam assequamur de qua loquens Dominus ait, Beati estis, cum maledixerint uobis homines, & persecuti uos fuerint, & dixerint omne malum uerbum aduersum uos, mentientes propter me. gaudete & exultate, quoniam merces uestra copiosa est in cœlis.

*Rom. 5. b.**Eph. 5. a.**Matth. 5. a.*

INTERROGATIO CLXXVII.

B Quomodo debent, qui firmiores sunt, infirmitates infirmorum portare?

Rom. 15. a.

RESPONSIO.

Eph. 5. a. SI portare est tollere, & curare, secundum id quod scriptum est, Languires nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit: non quod in se hæc ille suscepit, sed quod eos in quibus hæc erant, curauerit: etiam hoc in loco penitentiae modus & ratio conueniet: per quam rationem qui infirmiores sunt, a ualentioribus adhibita diligentia curabuntur.

INTERROGATIO CLXXVIII.

Quid est, Alter alterius onera portate? & qualem legem adimplebimus, si hoc fecerimus?

Gal. 6. d.

RESPONSIO.

HOC idem est, cum eo, quod proxime dictum est. Grauis enim res est peccatum, & suo pondere animam ad inferni profundum detrahit. Hoc autem inter nos uicissim alij ab alijs tollimus, atque amputamus, quotiescunq; operam damus, ut resipiscant, qui peccant. Cæterum uocabulum hoc, quo hic utitur Apostolus, βαρύνει, id est portare, uulgo etiam ab agrestibus pro tollere solitum est usurpari, ut sæpenumero ipse pleroseq; ita loquens audiui. Legem autem CHRISTI adimplebimus, qui dixit, Non ueni uocare iustos, sed peccatores ad penitentiam, & nobis, quid faceremus, lege illa præcepit, cum dixit, Si peccauerit in te frater tuus, uade corripere eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum.

*Luc. 5. d.**Matth. 18. b.*

Interrog

INTERROGATIO CLXXIX.

1. Cor. 13. d.

Quomodo potest aliquis sine charitate tantam fidem habere, ut mones transferat, aut facultates suas pauperibus distribuat, aut tradat corpus suum, ita ut ardeat?

RESPONSIO.

Matth. 7. c.

Luc. 13. f.

Rom. 2. d.

Matth. 5. g.

Philipp. 2. b.

SI in memoriam nobis redigimus, quod Dominus dixit, Faciunt enim ut spectentur ab hominibus. itemque quid illis responderit, qui dixerant, Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo daemones multa eiecimus, & in nomine tuo uirtutes multas fecimus? ad quos ait, Nescio uos, unde sitis, non quod illi mentiti essent, sed quod Dei munere ad proprias uoluntates fuissent abusi, quae res aliena est a charitate Dei. Sed si haec meminimus, haud sane difficulter dicta haec possumus intelligere. Porro quod munus Dei, donum uel tribuatur indigno alicui, non est mirandum. Siquidem Deus in tempore bonitatis & patientiae, solem suum oriri facit super malos & bonos, idque saepe numero ad utilitatem etiam uel eius ipsius, cui donum tribuitur, quo uis delictis, si fieri possit, Dei bonitatem reueritus aliquo modo incitetur, ut in eum gratus esse studeat: uel aliorum etiam: conuenienter uerbis Apostoli illis, Quidam quidem & propter inuidiam, & contentione: quidam autem & propter bonam uoluntatem CHRISTVM praedicant, quibus postmodum adiungit, Quid enim? Dum omni modo siue per occasione, siue per ueritatem CHRISTVS annuncietur, & in hoc gaudeo.

INTERROGATIO CLXXX.

Quiusmodi animi affectione, attentione uel ea debemus audire, quae ad mensam accumbentibus nobis leguntur?

RESPONSIO.

Psal. 18. b.

MAIORE multo cum delectatione, quam cum quanta aut edimus, aut bibimus: idque ut appareat mentem nequaquam distrahi ad corporis uoluptates, sed maiorem in modum se in uerbis Domini oblectare; quod ille faciebat, qui dixit, Dulciora super mel & fauam.

INTERROGATIO CLXXXI.

Si aliqua uicina inter se fratrum familiae fuerint, & altera inopia laboraret, altera sit ad communicandum de his quae habeat, restrictior, quomodo aduersus tenaces illos affecti esse animo debent, qui egentes sunt?

RESPONSIO.

Matth. 25. d.

Qui ita instituti sunt, ut in charitate CHRISTI ipsam etiam animam uicissim alij pro alijs ponendam sciant, qui fieri potest, ut in his quae ad corpus pertinent, restrictiores sint? tanquam si oblitum sint eius, qui dixit, Esuriui & non dedistis mihi manducare, & caetera. Veruntamen si hoc fiat, aequo animo ferre debent, qui in egestate sunt: cum certum sciant se consolationem in consequenti seculo inuenturos, & Lazarum illum imitari,

Interrog

INTERROGATIO CLXXXII.

A EX cuiusmodi fructibus iudicium de aliquo fieri debet, quod misericordia motus peccantem fratrem corripiat?

RESPONSIO.

PRIMUM ex ijs, qui misericordiae peculiare sunt: conuenienter uerbis illis Apostoli, Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. & Quis scandalizatur, & ego non uror? Deinde etiam, si ex quouis peccato similem ad se dolorem sentiat uenire, nihilominusque eorum causa doleat, & qui in ipsum, & qui in alium peccent, illorumque ipsam uicem misereat: & si in corripiendo, traditum a Domino modum conseruet.

1. Cor. 12. d.

2. Cor. 11. g.

INTERROGATIO CLXXXIII.

Si aliquando inciderit, ut in fratrum societate orta inter aliquos dissensio sit, nunquid tutum sit, charitatis causa se ad eorum, qui istiusmodi sunt, partes uel has, uel illas aggregare?

RESPONSIO.

CUM Dominus dixerit, Da pater, ut sicut ego & tu unum sumus, sic & ipsi unum sint in nobis. & apud Apostolum scriptum sit, Unanimes id ipsum sentientes, & item in Actis memoretur, quod multitudinis credentium erat cor unum & anima una: inter quos dissensio est, si alieni sunt ab ijs, quae dicta sunt. Porro quae rationi consentanea charitas est, ea seruat, quod dictum est: Qui autem diligit, instanter erudit. Quae uero aliena est a ratione, qualiscumque illa sit, ea laudabilis non est: cum Dominus dixerit, Qui autem diligit patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus.

1. Ion. 17. b.

Philipp. 2. d.

Act. 4. f.

Prouer. 13. c.

Matth. 10. d.

INTERROGATIO CLXXXIIII.

Quomodo possit aliquis, & quando exhortatur, & quando corripit, studere non solum ut scienter loquatur, sed ut animi etiam affectionem, cum aduersus Deum, tum aduersus eos, quibuscum loquitur, debet tam conseruet?

RESPONSIO.

SI QVIS meminerit Apostolum dixisse, Sic nos existimet homo, ut ministros CHRISTI, & dispensatores mysteriorum Dei: is non ut propriam quandam scientiam ex autoritate sua dispensat, sed ueluti ministerio Dei in curandis CHRISTI sanguine redemptis animabus fungitur, timore, tremoreque aduersus Deum adhibitis, imitans illum, qui dixit, Ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Et aduersus auditores item beneuolentia, ac bonitate, illud faciens, quod dictum est, Tanquam si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes uos cupidum, uolebamus tradere uobis non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras.

1. Cor. 4. d.

1. Thes. 2. d.

1. Thes. 1. b.

INTERROGATIO CLXXXV.

Si quis in aliquo, quem habeat, sermone, auditores uideat commoueri, Sac propterea laetetur, qui is dignoscere poterit, ex recta animi affectione hoc faciat, an ex praua aliqua sua animi libidine?

L Respon

SI IN solis tantummodo laudibus lætitiā illam constituerit, de hoc dubitatio esse non potest, quin ex propria libidine moueatur. Si uero eorum, à quibus laudetur, statim cognita in auscultando intelligentia, propterea gauisus sit, quod eos facile obtemperantes fore confidat: postea uero utilitate diligentius perquisita, si recte facta laudibus illis consentanea in ipsis repererit, lætitiā afficiatur: contraque, si nihil laudatores illos profecisse animaduertit, indoleat: hic gratias agat Deo, quod ut erga Deum pius, & aduersum fratres beneuolus dignus habitus sit, qui moueretur, non quærens gloriam suam, sed gloriam Dei ad ædificationem fratrum.

1. Theß. 2. d.

INTERROGATIO CLXXXVI.

Quoniam docemur talem habere charitatem, ut etiam animam pro amicis ponamus, scire uellemus pro quibusnam amicis hoc facere animum inducere debeamus.

RESPONSIO.

SANE animi affectio, modusque, que teneri in hoc officio debent, consentaneum est ut ea diuersa inter se sint. Siquidem alia sunt plerumque, que peccatorum causa suscipi debent, & alia item, que iustorum. Veruntamen ut charitatem ad mortem usque tam pro iniustis, quam etiam pro iustis seruemus, hoc sine ullo discrimine nobis præceptum est: Commendat enim charitatē suam Deus in nos (inquit) quoniam cum adhuc peccatores essemus, CHRISTVS pro nobis mortuus est. Aduersus sanctos autē que seruari debeat, Apostolus dicit his uerbis: Tanquam si nutrix fouear filios suos, ita desiderantes uos cupidè, uolebamus tradere uobis non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis.

Rom. 5. b.

2. Theß. 2. b.

INTERROGATIO CLXXXVII.

Nunquid à naturalibus propinquis acceptum aliquid ferre secum sin- guli debeant, qui ad religiosam uitam accedunt?

RESPONSIO.

OMNINO ijs, qui ad Dominum accedunt, necessario quæ ad ipsos pertinent, reddere illorum propinqui debent, neque prorsus quicquam subtrahere, ne sacrilegij iudicium incurrant. Veruntamen hæc ipsa in oculis illorum, ad quos pertinere uisa sunt, consumi nihil est necesse. Siquidem hoc facere, plerumque illis ipsis causam præbet sese efferendi: contraque pauperibus, qui ad eandem uitam se contulerunt, dolendi. Ex quo illud sequitur, quod uitio datur Corinthijs ab Apostolo, cum ait, Confundatis eos, qui non habent. Quamobrem cui credita singularum ecclesiarum procuratio est, is si fidelis sit, & dispensare prudenter possit, hac in re eorum consuetudinem imitetur, de quibus est in Actis, quod ferentes ponebant ante pedes apostolorum. Quod si quæ huiusmodi sunt, dispensare non est omnium, sed eorum tantummodo, quibus adhibita diligenti circum-

1. Cor. 11. e.

Act. 4. g.

A circumspectione huiusmodi demãdata administratio sit: etiam quod ab huiusmodi, quos diximus, hominibus datum fuerit, hic de eo ita statuet, quemadmodum ipse rectum esse iudicabit.

INTERROGATIO CLXXXVIII.

Quomodo uenientes ad nos domesticos aut cognatos nostros aspiciamus?

RESPONSIO.

QUEMADMODVM Dominus ostendit, & docuit, quando ei renunciatum fuit, quod mater eius & fratres starent foris, uolentes illum uisitare: ad quos, quasi eos uehementius increpans, respondet his uerbis, Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror & mater est.

Matth. 12. d.

INTERROGATIO CLXXXIX.

Si uero nos etiam ut domum ad ipsos adeamus, rogauerint, nunquid si ipsis auscultandum sit?

RESPONSIO.

SI HOC propter ædificationem fidei sit, qui adire hoc modo potest, is data uenia mittitor. Si uero propter officium humanum, audiat quid illi Dominus respõdeat, qui dixerat, Permite mihi ire, & renunciare his, quæ domi sunt, ait enim, Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Quod si de eo, qui renunciare tantum uoluerat, tale iudicium est, quid de hoc dicendum est?

Luc. 9. g.

B

INTERROGATIO CXC.

Nunquid eorum, qui naturali nobis necessitudine coniuncti sunt, misericordia moueri debemus, cupidi salutis illorum?

RESPONSIO.

QUI natus est ex spiritu (ut Dominus ait) & potestatem etiam affectus est, ut fieret filius Dei, hunc pudet naturæ coniunctionis, & propinquo- rum suos agnoscit, propinquos fidei, quibus testimoniū Dominus dat, cum dicit, Mater mea, & fratres mei hi sunt, qui uerbum Dei audiunt, & faciunt. Et æquè misericordia mouetur omnium, qui longè recedunt à Domino, & in his nihilo plus cognatorum suorum, qui secundum carnem sunt, quam reliquorum. Si uero sit, qui cum maiorem quandam his misericordiam tribuat, existimet huius affectionis suæ patronum habere se Apostolum, quod is dicat, Optabam enim ego ipse anathema esse à CHRISTO pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem: intelligat is ex ijs, quæ sequuntur, apud Apostolum non in precio haberi cognationem eam, quæ erat secundum carnem, sed Israëlitem, & quæ precipue à Deo in ipsum collata fuerant beneficia: neque quoniam cognati ipsius erant, Israëlites, sed quoniam Israëlites erant, qui secundum carnem cognati ipsius erant: & quoniam tot talibusque à Deo beneficijs fuerant affecti, quoniam ipsorum erat adoptio filiorum & gloria, itemque legislatio, & cultus Dei, quoniam ipsis data fuerant testamenta, & promissio-

Matth. 12. d.

Rom. 9. d.

nes, quorum etiam ipsorum erant patres, quoniam ex ipsis CHRISTVS C
secundum carnem, ideo tanti salutem illorum facit, non habita ratio-
ne cognationis, sed humanitatis ipsorum causa à Domino assumptæ,
cuius uerba sunt hæc, Non missus sum, nisi ad oues, quæ perierunt, do-
mus Israël.

Matth. 15. c.

INTERROGATIO CXCI.

Matth. 5. a.

Q Vis est mitis?

RESPONSIO.

QVI in iudicijs earum rerum, quæ Deo placent, idem usque stabilis
perseuerat.

INTERROGATIO CXCI.

2. Cor. 7. c.

Q Væ est tristitia secundum Deum, quæ item mundi?

RESPONSIO.

SANE quæ secundum Deum tristitia est, ea est, cum quis ex neglecto
mandato Dei, dolore afficitur, sicut scriptum est, Defectio tenuit me à
peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Quæ autem mundi est, ea est,
quandocumque quis ex re aliqua humana, mundana uel animi ægritudi-
nem sentit.

Psal. 118.

INTERROGATIO CXCI.

Philipp. 3. a.

1. idem, 4. a.

Cuiusmodi est, quod in Domino gaudium est? & quid est, quod faci-
entes gaudere debemus?

RESPONSIO.

IN HIS quæ secundum mādātum Domini fiunt, gaudere, est in Do-
mino gaudere. Quocirca quandocumque mandata Dei exequimur, aut
propter nomen Domini aliquid patimur, gaudere, & gratulari inter nos
debemus.

D

INTERROGATIO CXCI.

Matth. 5. a.

Cuiusmodi est ille luctus, quem suscipere debemus, si beatitudinem
illam, quam lugentibus paratam Dominus ait, consequi uolumus?

RESPONSIO.

CONTINETVR quæstio ista in ea quæstione, quæ est de tristitia
illa, quæ est secundum Deum, quando uidelicet propter admissa delicta
lugemus: uel quod Deus contemnitur, cum per transgressionem legis
contumelia afficiatur Deus: uel quod eorum periculum uidemus, qui
peccant. Anima enim quæ peccauerit (inquit) ipsa morietur, imitantes
illum, qui dixit, Et lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt.

Rom. 2. d.

Ezech. 18. d.

2. Cor. 12. g.

INTERROGATIO CXCV.

Q Vomodo omnia quis ad gloriam Dei facit?

RESPONSIO.

QVANDO omnia propter Deum ex mandato Dei facit, & nulla in
re humanas laudes quærit, atque assidue usque Domini uerba illa me-
moria tenet, Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant uestra
opera bona, & glorificent patrem uestrum, qui in cælis est.

Matth. 5. b.

Interrog

INTERROGATIO CXCVI.

A Vomodo manducat quis & bibit in gloriam Dei?

1. Cor. 10. g.

RESPONSIO.

NIMIRVM quando Diuinorum beneficiorum erga se memoriam
conseruat, & eiusmodi animi affectionem retinet, quæ ex compositione
etiam corporis declaretur, ut non tanquam securus omnino manducet,
sed ut qui inspectorem habeat Domini. Et quædo in fumendo cibo illud
sibi propositum habet, ut non tanquam uentris mancipium, propter uo-
luptatem manducet, sed tanquam operarius Dei, ut in operibus ijs, quæ
sunt ex mandato CHRISTI, exequendis esse firmior possit.

INTERROGATIO CXCVII.

Q Vomodo quod dextera facit, nescit sinistra?

Matth. 6. a.

RESPONSIO.

QVOTIESCVNQUE defixo, ac uehementi desiderio Deo grati-
ficandi, mens ab omni parte sollicita, ne ab officio discedat, legitime cer-
tat, tunc de nullo prorsus membro alio cogitat, nisi de eo, quod ad id
utile sit, quod in præsentia fieri oporteat: ut artifex, qui in singulis ope-
ribus unum illud tantummodo instrumentum spectat, quod ad ea admi-
nistranda utile est.

INTERROGATIO CXCVIII.

B Vid est humilitas, aut quomodo hanc assequemur?

RESPONSIO.

SANE humilitas quidē ea est, cum quis cæteros omnes seipso supe-
riores existimat, ex præscripto Apostoli, Comparatur autem hæc uirtus,
si quis meminerit mandati Domini illius, Discite à me, quia mitis sum, &
humilis corde, quod quidem ipse uariè multis in locis, & ostendit, & do-
cuit, & si fidem ei adhibuerit, qui asseueratē affirmauit, Qui seipsum hu-
militerit, eum exaltatum iri. Præterea si æqualiter semper, atq; uno te-
nere omni in re humilitatem consecutus sit, in eaq; & mente se & re ipsa
exercuerit. Vix enim hoc modo per assiduam meditationem ad habitum
humilitatis poterit peruenire, ut in artibus fieri consueuit. Porro idem
modus assequendi nihilominus etiam est in quacunque alia uirtute, quæ
est ex mandato CHRISTI.

Matth. 11. d.

Luc. 14. c.

1. idem, 18. c.

INTERROGATIO CXCIX.

Q Vomodonam quis animum possit inducere, ut pro mandato Dei
periculis se alacriter exponat?

RESPONSIO.

PRIMUM ea ratione, si admonitus sit Dominum ipsum pro nobis
patri obedientem fuisse usq; ad mortem: deinde si de uirtute mandati Do-
mini persuasus sit, quod uita æterna sit, sicut scriptum est: tum etiam si
sententiam illam Domini ueram esse crediderit, Quicumq; uoluerit ani-
mam suam saluam facere, perdet eam: qui autem perdidit animam
suam propter me, & Euangelium, saluam faciet eam.

Philipp. 2. a.

1. idem, 12. d.

Mar. 8. g.

L 3

Interrog

Qui in opere Domini ipsi ante laborarunt, quomodo ij alios ad idem modo accedentes possunt iuuare?

RESPONSIO.

HOC modo nimirum, ut si uiribus corporis ualeant, studij sui alacritatem prae se ferant, & in omnibus recte factis exemplo suo caeteris ipsi prae luceant. Sin ualetudine sint infirma, animum ita compositum habeant, ut ex uultu, motuque omni coniectura fieri possit, eos persuasos esse Dominum adesse, & quaecumque faciant, in oculis ipsius fieri. Et si enumeratas ab Apostolo charitatis proprietates teneant, sic dicente, Charitas patiens est, benigna est, non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non indecore agit, non quaerit quae sua sunt, non iritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congauget autem ueritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, charitas nunquam excidit. Quandoquidem quominus haec haberi perfecte omnia possint, corporis imbecillitas nihil obstat.

INTERROGATIO CCI.

Quomodo quis assequi possit, ne inter orandum mente distrahatur?

RESPONSIO.

NIMIRUM si certo credat, Deum se ante oculos habere. Si enim principem aliquis aut praesidem intuens, & cum eo loquens, oculos ab eo dimouere non solet, qui non tandem credibilius est, intentam mentem habiturum illum, qui Deo preces adhibeat, in eum, qui scrutatur corda & renes? & illud facturum quod scriptum est, leuantes puras manus sine ira & disceptatione?

INTERROGATIO CCII.

Nunquid fieri possit, ut mens ita omni in re attenda semper teneatur, ne usquam distrahatur? & si fieri possit, quo modo?

RESPONSIO.

Quod fieri possit, ostendit ille qui dixit, Oculi mei semper ad Dominum. Et prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commouear. Quomodo autem fieri possit, dictum est superius: nempe si cessandi spatium animo datum non sit, a cogitatione operum & beneficiorum Dei, & pro his omnibus praedicatione, & gratiarum actione.

INTERROGATIO CCIII.

Eorum, quae sunt ex mandato Dei recte factorum, utrum ne aequalis in omnibus mensura est, an in alijs maior, in alijs minor?

RESPONSIO.

OMNINO quod non eadem mensura sit in omnibus, atque alius sit cui plus credatur, alius cui minus, & prae se ferat etiam, perspicuum est ex uerbis Domini: qui quidem aliam dicit, Qui uero in terram bonam seminat, hic est, qui audit uerbum, & intelligit, & fructum affert, & facit, alius

Alius quidem centesimum, alius uero sexagesimum, alius uero tricesimum. Quod quidem etiam in eo inuenitur, qui drachmam acceperat. aliam autem, Vni quidem dedit quinque talenta, alij autem duo, alij uero unum.

Matth. 25. b.

INTERROGATIO CCIII.

Qua ratione aliquis assequi potest, ut particeps fiat Spiritus sancti?

RESPONSIO.

DOMINVS noster IESVS Christus docuit, cum dixit, Si diligitis me, mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem, & alium paraclitum dabit uobis, ut maneat uobiscum, spiritum ueritatis, quem mundus non potest accipere. Ex quo intelligitur, quoad mandata Domini non seruamus, neque tales sumus, ut de nobis ille testificans dicat, Vos de hoc mundo non estis: nequaquam debere nos expectare, dum Spiritu sancto digni efficiamur.

Ioan. 14. b.

Ioan. 15. c.

INTERROGATIO CCV.

Qui sunt mendici spiritu?

RESPONSIO.

CVM Dominus dicat, aliam quidem, Verba quae ego locutus sum uobis, Spiritus & uita sunt, aliam uero, Spiritus sanctus docebit uos omnia, & suggeret uobis omnia, quaecumque dixerit uobis. Non enim loquetur (inquit) a semetipso, sed quaecumque audierit a patre meo, haec loquetur. hi sunt mendici spiritu, qui non aliam ullam ob causam ad mendicitatem deuenerunt, quam ob doctrinam Domini, qui dixit, Vade uende omnia, quae habes, & da pauperibus. Si uero quis oblatam sibi etiam quomodo cuncque mendicitatem susceperit, & eam ad Dei uoluntatem moderatus sit, ut Lazarus, neque hic a beatitudine illa excluditur.

Matth. 5. a.

Ioan. 6. g.

Idem, 14. d.

Idem, 16. c.

Luc. 18. d.

INTERROGATIO CCVI.

CVM Dominus praecipiat, non debere nos esse sollicitos, quid esuri sitimus, aut quid bibitori, aut quibus nos uestibus induturi, quousque praecipit hoc progredi putandum est, quomodo ue ei satisfiet?

Matth. 6. d.

RESPONSIO.

OMNINO mandatum hoc, sicut & reliqua omnia, usque ad mortem tenendum est. Si quidem Dominus etiam ipse obediens fuit usque ad mortem. Comparatur autem per fiduciam in Deum. Etenim prohibita Dominus sollicitudine, confestim promissionem adiicit, cum ait, Scit enim pater uester coelestis quid opus sit uobis, antequam petatis eum. Talis erat Apostolus cum diceret, Responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobismetipsis, sed in Deo, qui suscitatur mortuos. quippe qui quod ad animi ipsius propositum ac paratam uoluntatem pertinebat, quotidie moreretur, benignitate autem Dei in uita retineretur. Quae quidem causa erat, cur fidenter diceret, Quasi morientes, & ecce uiuimus. Porro huiusmodi animi inductionem confirmat uehemens in exequendis Domini mandatis studium, & inexhausta eorundem cupiditas: in qua qui est, hic ne spatium quidem habet, in quo ad curandas corporis necessitates

Philipp. 2. a.

Matth. 6. b.

2. Cor. 1. b.

2. Cor. 5. b.

1. Cor. 13. b.

Psal. 7. c.

1. Tim. 2. b.

Psal. 24. c.

Psal. 15. b.

Matth. 13. c.

frates mentis cogitatione possit delabi.

INTERROGATIO CCVII.

*I*gitur si ne de rebus quidem ad uiuendum necessarijs sollicitis esse nobis licet, & aliud est præceptum Domini, qui dicit, Laborate nõ cibum, qui perit: superuacaneum est laborare?

RESPONSIO.

*I*PSE Dominus utroq; in loco præceptum suum dilucidè explicauit. In eo enim quod prius posuimus, cum ea quæ ad uictum pertinerent, uetuisset inquiri, illis uerbis, Nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis: hæc enim omnia gentes mundi inquirunt: præcipiens subiicit, Quærite autem regnum Dei, & iustitiam eius. Quomodo autem ea quæreri debeant, in illis, qui ijs digni habentur declarauit. In hoc uerò quod posterius diximus, cum uetuisset operari cibum, qui perit, docuit ut illum operaremur, qui manet in uitam æternam, de quo ipse alio in loco aperte locutus est, quando dixit, Meus cibus est, ut faciam uoluntatem eius, qui militi me patris. Quòd si Dei uoluntas est, ut famelici alantur, sicut tentibus potio, nudis uestitus præbeatur, & cætera: necessariò prorsus imitandus est Apostolus, qui de seipso loquens, sic dicit, Omnia ostendi uobis, quòd sic laborãtes oportet suscipere infirmos. Et parendum illius præcepto, cum ait, Potius autè laboret operans proprijs manibus, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. His itaq; nobis à Domino per Euãgelium, & ab Apostolo traditis, perspicuum est, quòd sua ipsius causa sollicitum esse, laborare uel, prorsus interdictum est, ex mandato autem Domini propter utilitatem proximi, & sollicitudo & labor contentius suscipi debent. Maximè cum Dominus collatum in eos, qui ipsi dedicati sunt, officium id perinde habeat, ueluti si in ipsum nominatim conferretur, proq; eo coeleste se spondeat regnum daturum.

INTERROGATIO CCVIII.

*N*unquid rectum sit in uniuersum ubiq; silentium seruare?

RESPONSIO.

*S*ILENTII decorum ex temporis opportunitate & persona spectatur, quemadmodum ex sacris literis docemur. ac temporis quidem oportunitate, ueluti cum dicit, Prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est. Et alio in loco, Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator aduersum me. Ex persona autem, ueluti cum Apostolus scribit, Si autem alij reuelatum fuerit sedenti, prior taceat. Et item, Mulieres uestræ in Ecclesijs taceant. Est autem quando etiam ijs, qui lingua petulantiores sunt, atque illud seruare non ualent, Omnis sermo malus ex ore uestro non procedat, sed si quis bonus, ad ædificationem fidei: necessarium est perpetuum silentium, quousque in eo & à uitio petulantia in dicendo fanentur, & in ocio discere potuerint, quando, & quid, & quomodo loqui oporteat, ut, quemadmodum scriptum est, det gratiam audientibus.

Interrog

INTERROGATIO CCIX.

*Q*uomodo poterimus pertimescere iudicia Dei?

RESPONSIO.

*N*ATURALITER expectatio cuiusuis mali, metus effectrix est. Hoc modo enim & bestias metuimus, & eos sub quorũ imperio sumus, quandocunq; malum aliquod ab ipsis expectamus. Si igitur aliquis comminationes Domini ueras esse crediderit, & horribilem, ac grauissimum illarum in se euentum expectet, sine dubio fieri non poterit, quin hic iudicia Dei pertimescat.

INTERROGATIO CCX.

*Q*uis est ille, qui traditus est Apostolo habitus ornatus?

RESPONSIO.

*N*EMPE usus ad propositum cuiusque finem accommodatus cum decore ac dignitate, habita ratione temporis, loci, personæ, utilitatisq; neque enim uestimenta eadem ratio admittit, & tempore hyemis, & æstatis: neque eundem esse conueniens putandum est, habitum eius qui laborat, & eius qui quiescat, ministrantis, & eius cui ministratur, militis, & priuati, uiri, & foeminae.

INTERROGATIO CCXI.

*Q*ui modus est eius, quæ est in Deum charitatis?

RESPONSIO.

*A*SSIDVA usq; ultra uires, animi ad exequendam Dei uoluntatem contentio, cum proposito, ac desiderio gloriae ipsius.

INTERROGATIO CCXII.

*Q*uomodo conficitur charitas erga Deum?

RESPONSIO.

*N*IMIRVM datis ab eo nobis beneficijs, recto iudicio, æquitateq; æstimandis, ijsq; grato animo prosequendis. Quod quidem etiam naturaliter inesse in brutis animalibus uidemus. Siquidem animaduertimus etiam canes, eos diligere, qui sibi panem modò subministrant. Intelligimus autem hoc etiam ex ijs, quæ criminatoriè dicta sunt ab Esaia propheta, hoc modo: Filios genui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israël autem me non cognouit, & populus meus me non intelligit. Quemadmodum enim boui & asino ex beneficio eius, unde aluntur, naturaliter sua sponte aduersus ipsum amor excitatur: sic nos quoque si recto iudicio, gratoq; animo Dei in nos beneficia tot tantq; susceperimus, fieri non poterit, quin ipsum eorum autorem diligamus, quòd secundum naturam (ut ita dicam) & sine ulla doctrina per se huiusmodi affectio in sanis animis ingeneretur.

INTERROGATIO CCXIII.

*Q*uæ sunt indicia charitatis erga Deum?

M

Respon

Ioan. 14. b.

IPSE Dominus docuit, cum dixit, Si diligitis me, mandata mea seru-
uate.

INTERROGATIO CCXIII.

SVauitas & bonitas qua re inter se differunt?

RESPONSIO.

QUONIAM Dauid dixerit, aliàs quidem, Suauis Dominus uniuersis: & suauis homo qui miseretur, & commodat, aliàs uerò, Benefac Domine bonis. & Hieremias, Bonus est Dominus sperantibus in eum. Iatius opinor suauitatem patere ad benemerendum de ijs, quibus ea quacunq; ratione opus est; contractiorem autem bonitatem, nempe quæ in dandis beneficij iustitiæ etiam rationes adhibeat.

INTERROGATIO CCXV.

Quis est qui à Domino beatus dicitur pacificus?

RESPONSIO.

IS QUI Domini opus adiuuat, quod est apud Apostolum, PRO CHRISTO legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. obsecramus pro CHRISTO, reconciliamini Deo. & item, Iustificati ex fide, pacem habeamus ad Deum. Quæ enim aliter se habet pax, ea negata est à Domino, cum dixit, Pacem meam do uobis: non quomodo mundus dat, ego do uobis.

INTERROGATIO CCXVI.

Quam ratio esse debet eius conuersionis, qua efficiamur sicut paruuli?

RESPONSIO.

IPSE nos Euangelij locus docet, cum argumentum declarat, cuius rei gratia hoc dictum est: nempe uidelicet, ut excellentiam non quaeramus, sed naturæ æqualitatem agnoscamus, & cum ijs, qui quibusdam in rebus inferiores nobis uidentur, libenter nos exæquemus. Siquidem tales sunt etiam paruuli inter se: de ijs loquor, qui eorum, quibuscum uersantur, malitiæ nondum sunt assuefacti.

INTERROGATIO CCXVII.

Quomodo regnum Dei accipiemus, ut paruulus?

RESPONSIO.

NEMPE si ad doctrinam Domini tales nos præbuerimus, qualis est paruus, in percipiendis disciplinis, qui non contradicit, neq; se disputans aduersus magistros defendit, sed tradita sibi præcepta cum fide atq; obedientia suscipit.

INTERROGATIO CCXVIII.

Cuiusmodi intelligentiam petere debemus à Deo, quomodo uel id assequi possumus, ut ea digni habeamur?

RESPONSIO.

SANE quid intelligentia sit, ipse nos Dominus docet per prophetam,
cum

A cum ait, Non gloriatur intelligens in intelligentia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitijs suis, sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, intelligere & nosse Dominum. Et per Apostolum his uerbis, Sed intelligentes quæ sit uoluntas Domini. Hac autem digni haberi possumus, si fecerimus quod scriptum est, Vacate, & uideate, quoniam ego sum Deus. Et si persuasum nobis sit, uerum esse omne uerbum Dei. Nisi enim credideritis (inquit) non intelligetis.

INTERROGATIO CCXIX.

SI beneficium ab aliquo acceperimus, quomodo pro eo poterimus & Domino puram & integram gratiarum actionem persolvere, & ei qui benemerit sit de nobis, satisfacere, ita uidelicet, ut neque minus, neque plus quam æquitas postulet, faciamus?

RESPONSIO.

NEMPE si persuasum sit nobis Deum quidem ipsum bonorum omnium & autorem esse, & perfectorem: eum uerò, per quem ea accipimus, tanquam ministrum beneficij Dei agnouerimus.

INTERROGATIO CCXX.

Nunquid cuius permittendum sit, ut arbitrato suo cum fororibus in congressum ueniat, an uerò personæ, temporis, ac modi in congressu habendo adhiberi delectus debeat?

RESPONSIO.

HAEC in quaestionibus fustis disputatis explicata sunt: uidelicet ne uirum quidem cum altero uiro passim quemuis temere congregari debere, sed adhibita delectatione, eum uidelicet, qui & iuuare possit & iuuari: ne dum cum muliere. Quod si quis memoria tenet dictum esse à Domino, quod omne uerbum ociosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij: hic in omni re huiusmodi iudicium reformidat, & Apostoli præcepto illi obtemperat, Siue manducatis, siue bibitis, uel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, & illi item, Omnia ad ædificationem fiant. neque ociosè quicquam, inutiliter uel sustinet facere. De eo uerò, quod quaeritur, quis, & quando, & quomodo: illud tenendum est, ut temporis, loci, personæ delectus habeatur, unde omnis omnino mali exclusa suspicio sit, & nemini causa sit, quare offendatur, atq; ut ad ædificationem fidei congressio fiat. Quin neque ratio permittit colloquiū haberi tantummodo inter duos, arbitris remotis. Meliores sunt enim duo (inquit) super unum. Et simul etiam ad faciendam fidem plus ualent. Væ autem soli: quia cum ceciderit, non habet, qui subleuet eum.

INTERROGATIO CCXXI.

Cum Dominus doceat orandum esse, ut non intremus in tentatione, nunquid orandum nobis est, ut ne in dolores corporis incidamus? & si quis inciderit, quomodo in ijs gerere se debet?

RESPONSIO.

TENTATIONVM Dominus discrimen nullum adhibuit, sed in
M 2 uniuer

Gal. 5. d.
Quod est hic,
Xpianus, et Xpianus,
L. atinus in
terpres uariè
extulit. Modò
enim suauitas
tè, modò boni-
tatem, aliàs io-
cunditatem, uel
iocunditatem uerit:
nos ita inter-
pretemur quæ-
si semper suauitatem extule-
rit et suauem.

2. Cor. 5. d.

Rom. 3. d.

Hier. 9. c.

Ephes. 5. d.
Psal. 45. b.

Esa. 6. d.

Matth. 12. c.

1. Cor. 10. g.
Ibidem, 14. f.

Ecl. 4.

Luc. 22. c. uniuersum præcipiens dixit, Orate ne intretis in tentationem. Qui autem **C**
1. Cor. 10. c. tem iam inductus sit, huic à Domino etiam petendus euentus talis est, qui
Matth. 10. c. possit sustinere, ut illud compleatur in nobis, Qui autem sustinuerit usq[ue]
 in finem, hic saluus erit.

INTERROGATIO CCXXII.

Matth. 5. d. **Q**uis est aduersarius uniuscuiusq[ue] nostrum, quomodo u[e] cum eo con
 sentientes erimus?

RESPONSIO.

Matth. 5. f. **P**RÆCISE hoc in loco Dominus aduersarium illum appellat, qui
 aliquid nobis conatur adimere eorum, quæ ad nostrum ius pertinent.
 Porro illi consentientes sumus, si præceptum Domini illud seruamus,
 Qui uult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei &
 pallium, & in omni huiusmodi re ad eundem modum.

INTERROGATIO CCXXIII.

Matth. 6. c. **C**VM Dominus dixerit, Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, &
 faciem tuam laua, ne uidearis hominibus ieiunans: qui ob aliquam
 causam Deo gratam animum inducat ieiunare, sicut & sancti uiri frequen
 ter reperiuntur fecisse, quoniam is nequaquam etiam, sicut uellet, foris ap
 paret, quid faciet?

RESPONSIO.

Matth. 5. b. **H**OC præceptum ad eos pertinet, qui Dei mandatum ob eam causam
 exequi student, ut spectentur ab hominibus, quo uidelicet à uitio huma
 næ gloriæ liberentur. Quandoquidem quod mandatum Domini, si ad
 gloriam Dei fiat, nequaquam sua sponte apud Dei cultores abscondi de
 beat, ipse Dominus declarauit, cum dixit, Non potest ciuitas abscondi
 supra montem posita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub
 modio, & cætera.

INTERROGATIO CCXXIII.

Matth. 20. d. **N**Unquid hoc etiam tempore alij à prima hora facere opus incipiunt,
 alij ab undecima: & si sunt, qui sunt hi?

RESPONSIO.

2. Tim. 3. b. **D**E HOC prorsus fortasse nemini dubium est, ex ijs, quæ in sacris li
 teris memorantur, esse quidem multos, quemadmodum testatur Apосто
 lus, Qui ab infantia sacras literas discant: esse item complures, qui quem
Act. 10. d. admodum Cornelius, cum rectè naturæ instinctibus utantur, magistro
 rum tamen penuria sero ad eam, quæ est scientiæ, perfectionem perue
Rom. 10. c. niunt. Quomodo enim credent (inquit) si non audierint? Si igitur in
 ciderit, ut aliqui Cornelio similes sint, qui nulla in re mala sint occupati,
 ac cupidi perfectionis, bona illa, quæcunq[ue] in ipsorum posita facultate ac
 cognitione sunt, uerè sincereq[ue] exerceant, his sine dubio Deus ea largitur,
 quæ etiam Cornelio, nequaquam ipsis crimini dans, quod temporis an
 tea segniter consumpserunt (quandoquidem id, ut dixi, præter illorum
 culpam factum fuit) satisq[ue] habet cupiditatem illam, quam ex ijs, quæ
 pro

A pro tempore postea studiose agunt, & in extrema ætate diligentius effi
 ciunt, declarant.

INTERROGATIO CCXXV.

CVM Dominus dixerit, Vbi fuerint duo uel tres congregati in nomi
 ne meo, ibi sum in medio eorum: qui hoc nos poterimus promereri?

RESPONSIO.

QVI in alicuius nomine congregati sunt, prorsus ij animi illius pro
 positum scire debent, à quo congregati sunt, atque ad ipsum sese accom
 modare, quo uidelicet gratiam ab illo inueniant, ac non malitiæ, aut ne
 gligentia iudicium incurrant. Vt enim qui uocati ab aliquo sunt, si is
 metere uult, ad metendum se parant: itemq[ue], si ædificare, ad ædificandum
 sic quoq[ue] qui uocati sumus à Domino, illorum Apostoli uerborum debe
 mus meminisse, Obsecro ego uos uinctus in Domino, ut dignè ambule
 tis uocatione, qua uocati estis, cum omni humilitate, & mansuetudine,
 cum patientia, supportantes inuicem in charitate, solliciti seruare unita
 tem spiritus in uinculo pacis. Vnum corpus, & unus spiritus, sicut uoca
 ti estis in una spe uocationis uestræ. Apertius autem totum hoc nobis
 Dominus ostendit per eam, quam uni facit promissionem, his uerbis, Si
 quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, &
 ad eum ueniet, & mansionem apud eum faciet. Quemadmodum
 igitur ex mandatorum obseruatione mansio apud eum fit, eodem modo
B etiam in medio duorum uel trium est, si se illi ad uoluntatem ipsius con
 formauerint. Qui uerò contra non ex dignitate uocationis, neq[ue] ut uo
 luntati Domini pareant, congregati sunt, ij licet in unum in nomine Do
 mini conuenisse uideantur, illud tamen nihilominus audiunt, Quid me
 uocatis, Domine Domine, & non facitis quæ dico?

INTERROGATIO CCXXVI.

CVM Apóstolus dicat, Maledicimur & benedicimus, & blasphemamur
 & consolamur: quomodo potest benedicere, cui maledicuntur,
 aut quid consolari, qui blasphematur?

RESPONSIO.

IN uniuersum existimo Apóstolum hinc docere nos exemplo suo, ut
 patientia utamur aduersus omnes, & ut qui iniquè nos insectantur, eos be
 nignè factis remuneremus: ut uidelicet hoc non aduersus maledicos tan
 tum seruemus, sed aduersus quencunq[ue], qui malevolentiam suam aduer
 sum nos exerceat, & dicto illi pareamus, Noli uinci à malo, sed uince in
 bono malo. Porro uerbum hoc, consolari, solita est scriptura usurpare
 diuersa significatione à communi loquendi more. Siquidem consolari
 pro eo ponit, quod est explere animum alicuius in ueritatis perceptione:
 ueluti cum dicit, Consolamini populum meum, dicit Deus. Et item
 Apóstolus etiam ait, Desidero enim uidere uos, ut aliquid impertiar uo
 bis gratiæ spiritualis ad confirmandos uos, id est simul consolari in uo
 bis, per eam, quæ inuicem est, fidem uestram, atq[ue] meam. Et alio in loco,

2. Cor. 7. b. Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos in aduentu Titi.

INTERROGATIO CCXXVII.

Nunquid debeat unusquisque cum alijs etiam referre quod sentit, an uerò quoddam certissimè id Deo gratum esse sibi persuaaserit, ne utiquam in eo consiliū alterius exquirere?

RESPONSIO.

Esa. 5. c. MEMORES illius sententiæ Domini, qui per prophetam dixit, Væ qui sapientes estis in oculis uestris, & coram uobismetipsis prudentes: *Rom. 1. b.* itemque uerborum illorum Apostoli, Desidero enim uidere uos, ut aliquid impertiar uobis gratiæ spiritualis, ad confirmandos uos, id est simul consolari in uobis per eam, quæ inuicem est, fidem uestram, atque meam, necessarium esse arbitramur, ut cum ijs communicemus, qui eiusdem nobiscum animi sint, fideique, atque intelligentiæ suæ certum documentum desiderint, ut deliberatio nostra si mala sit, corrigatur, si bona confirmetur, & nos iudicium quod supra dictum est, fugiamus, in eos uidelicet, qui apud semetipsos sapientes sunt.

INTERROGATIO CCXXVIII.

Nunquid in omni re eorum, qui scandalizantur, explenda uoluntas sit? an uerò sunt quædam, in quibus simulatione utendum, esto sint aliqui, qui ob ea scandalizentur?

RESPONSIO.

D IN his quod discrimen sit, interrogati suo loco aperte declarauimus, & quantum in nobis fuit accuratissimè totum, quicquid de hac re dici debuit, enucleauimus.

INTERROGATIO CCXXIX.

Nunquid flagitiosè facta abiecta omni uerecundia enunciari apud omnes debeant, an apud aliquos tantummodo? & si hoc, apud quos, & cuiusmodi?

RESPONSIO.

Rom. 15. d. OMNINO in peccatorum confessione eadem ratio est, quæ etiam in apertione uitiorum corporis. Vt igitur uitia corporis nequaquam quibusuis temere homines aperiunt, sed ijs tantummodo, qui rationem, qua ea curanda sint, teneant; eodem modo etiam peccatorum confessio fieri debet, apud eos uidelicet, qui ea possint curare; cõsentaneum in modum illi, quod scriptum est, Vos qui firmiores estis, imbecillitates infirmiorum portate, hoc est, tollite diligentia, & cura uestra.

INTERROGATIO CCXXX.

Quid est obsequium, & quid rationale obsequium?

RESPONSIO.

Rom. 12. d. EST quidem obsequium (ut ego existimo) nihil aliud, quam contenta, ac perennis, & assidua usque sine ulla distractione illius, cui obsequium defertur, cultura. Differentiam autem rationalis, & irrationalis obsequij Apostolus ipse nobis explanat, qui quidem quodam in loco ita scribit, *Act. 7. g.* *Matth. 5. c.*
Cum

Rom. 12. d.
Græcè est λατρεία. Latinius interpretor modo obsequium, modo seruitutem uerit, modo culturam.

A Cum gentes effectis, ad simulachra muta, prout ducebamini, euntes. Itemque, Exhibete corpora uestra hostiam uiuentem, sanctam, Deo placentem, rationale obsequium uestrum. Qui enim temere quoquo modo ducitur, huius obsequium rationi alienum est: nempe qui nequaquam rationem ducem sequutus, suo quodam animi impetu, ac libidine moueatur, atque ab eo, unde ducitur, ipsius arbitratu, ad quancunque rem, etiam præter uoluntatem suam quomodocunque rapiatur. Qui uerò adhibitis sibi in consiliū sana ratione & recto consilio, ea assidue ubique spectet, & faciat, quæ ex Dei uoluntate sunt, hic præcepto paret de rationali obsequio: conuenienter uerbis illius, qui dixit, Lucerna pedibus meis uerbum tuum, & lumen semitis meis. Et item, Et consiliū meum iustificatōnes tuæ.

1. Cor. 12. d.
Rom. 12. d.

1. Sal. 118. d.
1. bidem. c.

INTERROGATIO CCXXXI.

Siquis frater, uel interdum sacerdos etiam, iniquè se aduersum me gerat, mihique infensus sit, nunquid possum aduersum ipsum etiam præcepta illa seruare, quæ de inimicis tradita sunt?

RESPONSIO.

Matth. 7. d. SANCTE Dominus in ijs præceptis, quæ seruanda aduersus inimicos dedit, nullum omnino neque inimici neque inimicitiarum discrimen expressit. Quin potius idem peccatum hoc esse grauius asseruit, quo altiore in gradu essent ijs, à quibus illud committeretur, cum aduersus eos sic dixerit, *B.* Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non consideras? Maximè igitur in his, qui tales sunt, & qui in illustriore loco sunt positi, diligentia opus est, atque animaduersione, ut & quam debemus aduersum ipsos curam, siue leniter admonendo, siue acrius castigando, adhibita tamē, quam par est, moderatione, lenitateque, præstemus, & reliqua omnia cum ex mandato Domini erga ipsos seruauerimus, nos ipsos hac etiam in parte uacuos à culpa conseruemus.

INTERROGATIO CCXXXII.

Siquis iniuria affectus ab aliquo, tenendæ animi sui lenitatis causa, patientiæque, ea de re cum nemine loquatur, atque hoc modo existimet se reddere iudicium Deo, nunquid hic faciat secundum Deum?

RESPONSIO.

Mar. 11. d. *Luc. 17. d.* CUM Dominus dixerit, modò, Dimittite, siquid habetis aduersus aliquem, modò uerò, Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum etiam unum, uel duos, ut in ore duorum uel trium stet omne uerbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesiæ. Si autem ecclesiam etiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. hic lenitatis quidem animi sui fructum in eo ostendere debet, ut precibus Deo ex sincero animi affectu pro eo, à quo læsus sit, adhibeat, uerbaque illa usurpet, Domine ne statuas illi hoc peccatum; ne ut iratus fratri suo, reus efficiatur iudicio, admonitione uerò leni & castigatione aduersus ipsum

Act. 7. g.
Matth. 5. c.

Eph. 5. b. ipsum iniuriæ autorem uti, quo uidelicet illud quoque ab ira liberet, quæ uenit in filios contumaciæ. Si uero in hoc negligens fuerit, & tenendæ uidelicet patientiæ suæ causa id dissimulanter tulerit, dupliciter peccatum incurrit: & quod præcepto illi non paret, Castigatione castigabis fratrem tuum, & non fumes propter eum peccatum: & taciturnitate illa peccantis particeps efficitur: & quod quem castigationibus lucrari potuerat, sicut Dominus præcepit, in malo eum patitur perire.

INTERROGATIO CCXXXIII.

NUnquid ex omnibus rectè factis, si unum aliquod alicui tantum abfuerit, is propterea salutem non adipiscatur?

RESPONSIO.

CV M multa sint tam in ueteri, quam in nouo Testamento, ex quibus planissimè quæstionis huius ueritatem possimus intelligere, satis esse arbitror homini fideli uel illud unum de Petro iudiciū, qui, cum ei talium ac tantorum rectè factorum testimonium à Domino fuisset datum, atque eo modo laudatus, ac beatus appellatus, ubi una tantum in re ab obedientia uisus est discedere, atque hoc ipsum non ex negligentia, superbia ue, sed ex reuerentiā, honoreque aduersus Dominum suum, propter hoc ipsum tantum ei dicitur, Nisi lauero te, non habes partem mecum.

Ioan. 13. d.

Quomodo quis mortem Domini annunciat?

INTERROGATIO CCXXXIII.

RESPONSIO.

DOMINVS ipse docuit, cum dixit, Siquis uenit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam. Itemque Apostolus explanauit, cum illud aperte professus est, Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Quod quidem iam antè in ipso baptismo spondimus: Quicumque enim (inquit) in *CHRISTVM* baptizati sumus, in mortem eius baptizati sumus. Quibus uerbis, interpretans, quid sit baptizatum esse in mortem Domini, adiungit, quod uetus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut ultra non seruiamus peccato, sed ut ab omni de hac uita affectione uacui, tales simus, in quos merito Apostoli testimonium illud conueniat, Mortui enim estis, & uita uestra abscondita est cum *CHRISTO* in Deo, ita ut alacres dicere fidenter possimus, Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.

Mar. 8. d.

Matth. 16. d.

Gal. 6. d.

Gal. 3. d.

Rom. 6. d.

Col. 3. d.

Ioan. 14. d.

NUnquid expediat multa ex scripturis ediscere?

INTERROGATIO CCXXXV.

RESPONSIO.

SANE cum magis generales ordines duo sint: uidelicet & eorum, quibus credita aliorum gubernatio est: & eorum, qui obtemperare, atque obedire alijs iussi sunt, in differentibus donationibus: equidem sic existimo, cui aliorum rectio procuratioque commissa sit, eum quæ apud omnes scripta sint, scientia comprehensa habere, ac ediscere debere, ut cunctis doceat uoluntates Dei, singulis præmonstrando officio suo. De cæteris uero

Rom. 12. b.

A uero unusquisque memor uerborum illorum Apostoli, Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. unicuique sicut Deus diuisit mensuram: quæ officij sui sint, studiosè discat, & persequatur, neque curiosè ulterius quicquam inquirat, ut uocem Domini illam mereatur audire, Ades serue bone, super pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituam.

Rom. 12. d.

Matth. 25. b.

INTERROGATIO CCXXXVI.

Quicumque digni habiti sunt, qui quatuor Euangelia edidicerint, quomodo hi accepisse hoc beneficium debent?

RESPONSIO.

CV M affirmatè Dominus dixerit, Cui commendauerunt multum, plus repetent ab eo: uehementius ij debent & metuere, & solliciti esse, quemadmodum Apostolus docuit, cum dixit, Adiuuantes autem etiam exhortamur, ne in uacuum gratiam Dei recipiatis. Hoc autem fit, si Domino pareamus dicenti, Si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea.

Luc. 12. f.

2. Cor. 6. d.

Ioan. 13. b.

INTERROGATIO CCXXXVII.

Quis est animus ille, qui dirigitur ad uoluntatem Dei?

RESPONSIO.

IS QVI se Domini parocinio commisit, qui dixit, Siquis uenit ad me, abneget semetipsum, & continuo post subiecit, Et sequatur me. Nisi enim quis illud prius affecutus sit, ut semetipsum abnegauerit, ac crucem sustulerit, is in processu postea multa per se inuenit, quæ ipsi impedimento sint ad sequendum.

Matth. 16. d.

B

INTERROGATIO CCXXXVIII.

NUnquid fieri possit, ut continenter quis psallat, legat ue, aut de uerbis Dei serio loquatur, neque ulla ab his omnino intermissio fiat, propter necessitatem, quæ quibusdam eueniat parendi sordidioribus corporis necessitatibus?

RESPONSIO.

DE HAC re extat præscriptum Apostoli, apud quem est, Omnia honestè & secundum ordinem fiant, Quamobrem maiore cura, habita ratione & temporis & loci, honestas seruari, & disciplinæ ordo debet.

1. Cor. 14. g.

Quis est thesaurus bonus, & quis item malus?

INTERROGATIO CCXXXIX.

RESPONSIO.

SANE quidem prudentia omnis, quæ est in *CHRISTO*, uirtutis, ad gloriam Dei, thesaurus bonus est. Contraque prudentia maliciæ eorum, quæ interdicta sunt à Domino, thesaurus est malus, ex quibus, ut Dominus ait, in suis utriusque factis, dictis ue uel mala proferuntur, uel bona.

Matth. 12. c.

INTERROGATIO CCXL.

Quamobrem lata porta est, & spatiosa uia appellata, quæ ducit ad perditionem?

Matth. 7. b.

RESPONSIO.

SANE Dominus (quæ est eius in hominum genus ingens benignitas

N tas

tas) uocabulis rerum, quæ uulgò notæ sunt, usus est ad exprimendam ueritatem dogmatum suorum. Vt igitur declinatio, quæ à recta uia fit, latitudinem magnam habet: sic (inquit) qui egreditur è uia, quæ ducit ad regnum cœlorum, in magna latitudine erroris uersari reperitur. Hæc autem duo uocabula *πλατεια* & *υπερχωρος*, id est, lata, & spatiosa, idem prorsus esse existimo. *υπερ* enim (hoc est, latum) etiam apud eos, qui in externis literis sunt eruditi, *πλεως*, (id est, amplum) dicitur. Spatium igitur, id est, locus erroris, amplus est, cuius extremum perditio.

INTERROGATIO CCXLI.

Quomodo angusta est porta, & arcta uia, quæ ducit ad uitam? & quomodo per eam quis ingreditur?

RESPONSIO.

RURSVM hoc etiam in loco Angustum & Arctum nequaquam res inter se diuersas significant. Sed arctum illud, angustiarum magnitudinẽ exprimit, uia uidelicet eousq; in angustum coacta, ut arctetur, hoc est, in angustum redigatur altrinsecus, qui per eam iter facit, cum egressio ab alterutra parte periculosa sit, siue ad dexteram, siue ad sinistram: Velut in ponte, à quo qui in alterutram partẽ declinet, eum illico à subterfluente amne excipi necesse sit. Propterea Dauid dicit: Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi. Conuenit igitur, ut qui per angustam & arctam uiam in uitam ingredi uult, caueat diligẽter, ne omnino egrediatur, declinet uè à mandatis Domini, sed præceptum illud teneat, Non declinabis neque ad dexteram, neque ad sinistram.

INTERROGATIO CCXLII.

Quid est illud, Charitate fraterna *εις ἀλλήλους φιλόστοργης* quod Latinus interpretis uertit, Inuicem diligentes?

RESPONSIO.

SANÈ uocabulum hoc *στοργη* apud Græcos ad exprimendã magnam quandam charitatis uim usurpatur, cum is, qui alterum diligit, cupidè eum atque ardentè diligit. Ne igitur perfunctoria in fratres charitas sit, sed feruens & in animo insita penitus, propterea dictum est *τις ἀγάπη εις ἀλλήλους φιλόστοργης*. hoc est, charitate fraterna inter uos alij alios ex animo diligentes.

INTERROGATIO CCXLIII.

Quid sibi uult Apostolus, cum dicit, Irascimini, & nolite peccare: Sol non occidat super iracundiam uestram: cum idem ipse alio in loco dixerit, Omnis amaritudo, & ira, & indignatio tollatur à uobis?

RESPONSIO.

IN HOC existimo ego Apostolum Dominũ fuisse imitatũ. Quem admodum enim in Euangelio Dominus, cum antè dixisset, Dictum est antiquis hoc, & hoc: postea adiungit, Ego autem dico uobis hoc: Sic Apostolus etiam hoc in loco, mentione facta ueteris præcepti, quod ueteribus illis olim datum fuerat, Irascimini (uidelicet) & nolite peccare: suum paulò

A paulò post nobis conueniens, subiicit, uidelicet, Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor tollatur à uobis.

INTERROGATIO CCXLIIII.

Quid est, Date locum iræ?

RESPONSIO.

VEL illud uidelicet, non resistere malo (sicut scriptum est) sed & percutienti in dexteram maxillam, uertere etiam aliam, &c. Vel illud, Cum autem persequerent uos in ciuitate ista, fugite in aliam.

INTERROGATIO CCXLV.

Quid est, Prudentes sicut serpens, & simplices sicut columba?

RESPONSIO.

PRVDENS quidem ut serpens is est, qui in doctrina tradenda ita se moderatur, ut adhibita circumspectione, considerationeq; qua ratione id & fieri, & faciliè fieri possit, omnia faciat, ut audientium animos ad auscultandum habeat paratos. Simplex autem ut columba, qui ne simpliciter quidem de ulciscendo eo, qui sibi aduersarius sit, cogitat, potiusq; in instituto suo bene de illo merendi perseverat, ex præcepto Apostoli sic dicentis, Vos autem nolite deficere beneficientes. Ad prædicationem enim discipulos mittens Dominus, hæc ipsis mandat; ubi & sapiẽtia erat opus ad persuadendum, & patientia aduersus insidiatores: Vt uidelicet quem admodum in paradiso serpens & blandiore aspectu callidè ad primos parentes accessit, & uerborum probabilitate eos auertit à Deo, ac peccato subiunxit, item nos quoq; & personæ, & loci, & idonei ad agendum temporis rationem habeamus, & omnibus modis sermones in iudicio disponamus, ut à peccato homines auertamus, & ad Deum reducamus, & in tentationibus patientiam usq; in finem teneamus, sicut scriptum est.

INTERROGATIO CCXLVI.

Quid est, Charitas *τις ἀγαπη* quod Latinus interpretis reddidit, non est ambitiosa?

RESPONSIO.

TANTVMDEM est, ac si dixisset, ab habitu uel forma sua non difcedit. Charitatis autem forma, eæ charitatis proprietates sunt, quæ eodem illo in loco enumeratæ sunt ab Apostolo.

INTERROGATIO CCXLVII.

CVM in scriptura legatur, Nolite gloriari, neque loqui sublimia: & Apostolus de seipso loquens, aliàs quidem palam profiteatur, ac dicat, Quod loquor, non secundum Dominum loquor, sed quasi in insipientia in hac substantia gloriæ. & item, Factus sum insipiens gloriando. aliàs uerò hominem gloriari permittat, cum dicit, Qui gloriatur, in Domino gloriatur, quæ est gloriatio in Domino? & quæ est illa, quæ uerita est, gloriatio?

RESPONSIO.

SANÈ necessariò suscepta ab Apostolo aduersum animi uita, eo in loco

Rom. 12. d.

Matth. 5. f.
1 dem. 10. c.

Matth. 10. b.

2. Theß. 3. c.

Psal. 111. d.

Matth. 24. b.

2. Reg. 2. d.

2. Cor. 11. d.

2. Cor. 12. d.

Ibidem, 10. d.

loco pugna manifesta est. Non enim sui commendandi causa hæc dicit, sed ut audaciam, & petulantiam gloriosorum quorundam reprimat. Gloriariorum autem in Domino est, quando cum quis rectè facta sua non sibi ascribit, sed Domino, ac dicit, Omnia possum in eo, qui me confortat. **CHRISTVS.** Quæ autem uerita est, ea dupliciter intelligi potest, uel uideat ut cum dicto illo conueniat, Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ. uel cum illo, Faciunt ut uideantur ab hominibus, nempe qui ex eo, quod ob ea quæ faciunt, laudari se uolunt, in his quodammodo gloriantur. Porro qui tales sunt, ij rite sacrilegi etiam possunt appellari, qui dona Dei sibiipsis uendicent ut sua, & debitam Deo gloriam ad seipsos rapiant.

Philipp. 4. c.

1. sal. 9. d.

Matth. 6. d.

1. Thim. 2. d.

1. Cor. 12. d.

Matth. 15. b.

Rom. 1. d.

1. Tim. 2. b.

INTERROGATIO CCXLVIII.

SI Dominus dat sapientiam, & à facie ipsius scientia est, & intelligentia: & si per Spiritum, alij quidem datur sermo sapientiae, alij uero sermo scientiae: quomodo discipulos Dominus reprehendit, cum dicit, Adhuc & uos sine intelligentia estis: & Apostolus quosdam accusat, uelut intelligentia carentes?

RESPONSIO.

SI QVIS nouit bonitatem Dei, qui uult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire: & spiritus sancti diligentiam animaduertit in diuisione, & operatione donorum Dei: hic planè intelligit tarditatem intelligentiae non ex eo nasci, quod tardus sit, qui beneficium dat: sed ex eo quod increduli sunt, in quos confertur. Et rectè reprehenditur qui intelligentiae expers est. Vt qui exorto sole de industria oculos operiat, ut in tenebris degat, neq; sursum aspiciat, ut illuminetur.

INTERROGATIO CCXLIX.

Quid est pium, & quid est iustum?

RESPONSIO.

EQUIDEM id pium esse existimo, quod ab ijs, qui inferiores sunt, ratione praestantiae ex decoro ei debetur, qui praestantior est. Iustum autem, quod unicuique pro meritis eorum quæ gessit, tribuitur. Et in altero quidem pulcherrimè facta tantummodo gratè considerantur, & compensantur: In altero uero, etiam maleficia spectantur, & puniuntur.

INTERROGATIO CCL.

Quomodo dat aliquis sanctum canibus? aut quomodo margaritas projicit ante porcos? quomodo uel illud consequitur, quod contumud subijcitur, Ne forte conculcent eas pedibus suis, & conuersi dirumpant uos?

RESPONSIO.

APERTE hoc nobis explicat Apostolus, qui ad ea, quæ dixerat aduersus Iudæos, illa etiam adiunxit, Qui in lege gloriaris, per uiolationem legis Deo contumeliam facis. Contumeliã igitur, qua sacrosanctam Domini doctrinam afficimus, illa uiolanda, Dominus hoc in loco prohibuit.

Ex qua

Rom. 2. d.

A Ex qua uiolatione illud consequitur, ut & qui sunt extra fidem, simul & contemnenda arbitrentur præcepta Domini, & ex illis ipsis ansam arripiant petulantius nos inuadendi, & conuictijs, accusationibusq; uiolato rem ueluti proscindendi.

INTERROGATIO CCLI.

Quomodo Dominus nunc portari sacculum & peram in itinere uetat, nunc idem dicit, Sed nunc qui habet, tollat similiter & peram: & qui non habet, uendat tunicam suam, & emat gladium?

RESPONSIO.

HOC Dominus ipse dilucidè explicat, cum dicit, Oportet enim hoc etiam impleri in me, Et cum iniquis deputatus est. Confestim enim post euentum uaticinij de gladio, dicit Petro, Conuerte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. ut illud nequaquam præceptum sit, Sed nunc qui habet sacculum, tollat, uel tollet (ita enim pleracq; habent exëplaria) sed uaticinium Domini, prædicentis Apostolos oblitos donorum, & legis Domini, gladio etiam rem gerere aufuros. Quod autem in sacris literis imperatius loquendi modus frequenter pro uaticinandi modo usurpatus sit, manifestum est multis ex locis: ueluti ex eo, Fiant filij eius orphani, & Diabolus stet à dextris eius, & quaecunq; sunt similia.

INTERROGATIO CCLII.

B Vis est panis qui ut detur nobis, quotidie precari instituti sumus?

RESPONSIO.

QUOTIESCUNQUE is qui laborat, memoria tenens Dominum dicere, Ne solliciti sitis animæ uestræ, quid manducetis, aut quid bibatis: itemq; Apostolum præcipere laborandum esse, ut habeamus, unde tribuamus necessitatem patiendi: non propter propriam utilitatem, sed propter mandatum Dei laborat (Dignus est enim operarius cibo suo) tunc ille panem, hoc est, ad quotidianam uitam, substantiæ nostræ utilem, non sui iuris facit, sed à Deo suppliciter petit. Et aperta ipsi necessitate indigentiae suæ, tum demum manducat quod sibi datur ab eo, cui de communi cæterorum iudicio delatum illud munus est, ut quotidie illud faciat, Diuidebatur singulis, prout cuiusq; opus erat.

INTERROGATIO CCLIII.

Quidnam per talentum intelligere nos conueniat: quomodo uel illud multiplicabimus?

RESPONSIO.

EQUIDEM existimo parabolam hanc elatam fuisse ad significanda quælibet dona Dei, ut unusquisque quod donum habere à Deo idoneus iudicatus sit, hoc multiplicet, eo ad beneficium, atque utilitatem plurimum conferendo. Siquidem est nemo, qui expers sit benignitatis Dei.

N 3 Interrog

Luc. 10. d.

Luc. 22. d.

Luc. 22. d.

Esa. 53. d.

Matth. 26. c.

1. sal. 108. b.

1. ibidem.

* Hoc Latine interpretans modo quotidianum, modo supersubstantialem uertit.

Matth. 5. c.

Ephes. 4. d.

Luc. 10. b.

Act. 4. g.

Matth. 25. b.

1. Thess. 2. d.

INTERROGATIO CCLIII.

Luc. 19. d.

QVæ est mensa illa, de qua Dominus loquens ait, Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam?

RESPONSIO.

SA N E quæ afferuntur similitudines, nequaquam eæ omnino singulis earum rerû ad quas allatæ sunt, partibus respondent. Sed illud agunt, ut mentem ad id, de quo agitur, argumētum dirigant. Quemadmodum igitur fieri solitum est, ut pecunia numularijs ad quæstum detur: Sunt enim (ut Alexandriæ ego animaduerti) qui illam recipiant, & hoc quod dico, præstent: Sic necessarid quicumque aliquod à Deo cuiusvis generis donum acceperit, id cum eo communicare debet, cui illo sit opus. Vel illud facere, quod ab Apostolo dictum est de doctrina, Hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Naturaliter enim hoc non tantum in doctrina fieri consuevit, sed in quacunque etiam alia re. quoniam sunt qui ad ministrandum vires acceperunt, alij qui peritiam ad gubernandum.

2. Tim. 2. d.

INTERROGATIO CCLV.

Math. 20. b.

QUò abire iussus est, cui dictum est, Tolle quod tuum est, & uade?

RESPONSIO.

EO fortasse, quò abire iussi sunt ij, qui à sinistris constituti sunt: quibus crimini datum est, quòd à bonis operibus cessassent. Porro qui inuidet fratri, is eo deterior est, qui cessat: Cum morem habeat scriptura multis in locis uicina inter se duo hæc uocabula ponere φθόνου & φόνου, id est, inuidiam & cædem.

Rom. 7. d.

Gal. 5. d.

INTERROGATIO CCLVI.

Math. 20. a.

QVæ est merces illa, quam hi similiter accipiunt, atq; nouissimi?

RESPONSIO.

FORTASSE hoc, quòd alicui crimini data non sint mala quæ partrauit, commune est omnium mandato obedientium. Nam illud corosnam adeptum esse, eorum proprium est, qui bonum certamen legitime certarunt, cursum cõsummarunt, & fidem seruarunt, in charitate Christi IESV Domini nostri. Potest autè pacta illa merces esse illud cõtuplum, quod in hac uita Dominus eos asscutores sponndit, qui exequedi causa mandati ipsius, quiduis eorum, quæ in hac uita habetur, omisissent: ita ut de hoc intelligatur, quod dictum est, Tolle quod tuum est. Quoniam autem inuidiæ morbo contacti erant, qui priores in opere laborare uisi erant, & propterea agrè ferebāt in mercedis acceptione posteriores illos sibi fuisse exequatos, illis dicitur, non esse amplius eos æternæ uitæ hæreditatem adepturos, sed cõtuplo illo accepto in hac uita, in futura propter inuidiam damnatum iri, auditurosq; illud, Vade, &c.

Math. 20. b.

Math. 3. c.

Luc. 3. d.

INTERROGATIO CCLVII.

QVi sunt illi, de quibus dicitur, Paleas autem comburet igne inextinguibili?

Respon

A

RESPONSIO.

II NIMIRVM, qui eo modo utiles sunt ijs, qui digni sunt regno coelorum, quemadmodum palea tritico: neq; id ex ullo charitatis instinctu aduersus Deum, proximum ue faciunt, siue in donis Spiritus, siue in corporis officijs: atq; ita imperfectos seipfos deserunt.

INTERROGATIO CCLVIII.

Col. 2. d.

QVis est ille, qui damnatur ab Apostolo, quando dicit, In humilitate, & superstitione, &c.

RESPONSIO.

QUOD sequit, id aperte opinor argumentū explanare, de quo agitur in eo loco. Siquidem mox id immanitatem in eo, quòd nō parcatur corpori, appellat: quo in genere sunt Manichæi, & siqui sunt eorum similes,

INTERROGATIO CCLIX.

Rom. 12. b.

QVis est feruens spiritu?

RESPONSIO.

QVI cum ardenti studio, & inexplebili cupiditate, & assidua diligentia uoluntate Dei facit in charitate Christi IESV Domini nostri; conuenienter illi quod scriptum est, In mandatis eius uolet nimis,

Psal. 111. d.

INTERROGATIO CCLX.

Ephes. 5. d.

Rom. 12. c.

CVM Apostolus dicat, nunc quidem, Nolite fieri imprudentes: aliàs Cuerò, Nolite esse prudentes apud uosmetipsos: nunquid fieri potest, ut non sit prudens apud seipsum, qui imprudens non sit?

RESPONSIO.

VNVM QVOD QVE præceptum propriam adiunctā regulam habet. Illi enim quod est, Nolite fieri imprudentes: statim adiungitur, Sed intelligentes, quæ sit uoluntas Dei. Ei uerò, quod est, Ne sis prudens apud te metipsum: illud, Time Dominum. Ex quo intelligitur imprudentem illum esse, qui uoluntatem Domini non intelligit: Prudentem uerò apud se metipsum, qui suipius consiljs nititur, neq; secundum fidem ambulat in uerbis Dei. Siquis igitur neq; imprudens uult esse, neq; prudens apud se metipsum, hic intelligere uoluntatem Domini debet cum fide in ipsum, & in timore Dei Apollolum imitari, qui de seipso loquens ait, Consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium CHRISTI.

Prover. 3. d.

2. Cor. 10. d.

INTERROGATIO CCLXI.

Math. 21. c.

Math. 18. c.

CVM Dominus sponnderit, ac dixerit, Omnia quacuncq; petieritis in oratione credentes, accipietis. & item, Si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re, quacuncq; petierint, fiet illis. quid est, quòd rogata quædam etiam sancti non obtinuerunt? sicut etiam Apollolus: sic enim est apud ipsum, Pro hoc ter Dominum rogauit, ut discederet à me. qui tamen, quod rogauerat, non impetrauit: similiterq; Hieremias propheta, & Moyses.

2. Cor. 12. c.

Respon

RESPONSIO.

Matth. 16. d. CVM Dominus noster IESVS Christus in oratione sua dixerit,
Luc. 22. c. Pater si possibile est, transeat à me calix iste: & statim deinceps adiunxe-
Rom. 8. c. rit, Veruntamen non mea uoluntas, sed tua fiat: primò quidem scire illud
 conuenit, non esse permillum nobis, ut quæ uolumus omnia petamus.
Luc. 18. d. Quin ne intelligimus quidem, quid expediat nobis petere. Quid enim
 oremus, sicut oportet, nescimus. Quocirca in adhibendis rogationibus,
Luc. 11. b. magna undiq; circumspectione uti debemus, ut ea sint ex uoluntate Dei.
Esai. 1. d. Si autem non audiamur, intelligendum est, opus esse aut perseverantia,
 aut contentione maiore, quemadmodum admonemur ex ea parabola
 Domini, per quam docemur semper oportere orare, & non defatigari: &
 quemadmodum alio in loco dictum est ab ipso eodem Domino, cum
 ait, Propter improbitatem eius tamen surget, & dabit, quotquot habet
 necessarios. Aut emendatione & diligentia, ex eo, quod dictum est à Deo
 per prophetam ad quosdam his uerbis, Cum extenderitis manus uestras
 ad me, auertam faciem meam à uobis: & cum multiplicaueris orationem,
 non exaudiam, Manus enim uestre sanguine plene sunt, lauamini, mun-
 di estote, & cætera. Quod autem etiam nunc manus multorum efficiantur,
 & sint plenæ sanguine, de hoc uerò nihil est, quod ambigant, qui si-
 dem habent iudicio illi Dei, quod aduersus eum pronunciauit, qui an-
Ezech. 3. c. nunciare in populum iussus, obticuerit, his uerbis, Sanguis peccatoris
 requiretur de manu speculatoris. Quod cum uerissimum ac certissimum
Act. 20. f. esse sibi Apostolus persuasisset, dicebat, Mundus sum ego à sanguine
 omnium horum, non enim subterfugi, quin annunciarer eis omne con-
 silium Dei. Quod si qui tantummodo obticuerit, is reus futurus est san-
 guinis eorum, qui peccauerint, quid dicendum sit de ijs, qui factis, di-
 ctis uel alios scandalizant? Fit autem interdum, ut rogantis indignitas
 causa sit, quamobrem non impetretur, quod rogatum sit: quemadmo-
 dum in Dauid, qui cum supplex rogasset à Deo, ut liceret sibi ædificare
 domum Deo, prohibitus est: & licet à Dei gratia exclusus non esset, ni-
 hilominus tamen hoc, quod petebat, idoneus qui impetraret, iudicatus
 non est. Nam Hieremiam apparet non auditum fuisse, propter maliciam
 illorum, pro quibus orabat. Quin & incidit plerumq; ut omiſsa ex negli-
 gentia idonea occasione, in qua rogationem fieri oportuisset, animadu-
 tamus postea alieno tempore nos & incassum rogare. De eo autem, quod
2. Cor. 12. c. est apud Apostolum, Pro hoc ter Dominum rogavi, ut discederet à me:
 scire conuenit earum calamitatum, quæ uel in rebus externis, uel in cor-
 pore ipso nobis eueniunt, uariam atq; multiplicem esse rationem: quippe
 Deum esse, cuius uel numine, uel permisso illæ nobis contingant, idq; ad
 maiorem utilitatem nostram, quam ea fuisset, si ab his liberi fuisset.
 Siquis ergo intelligere potuerit calamitatem suam esse eiusmodi, à qua si
 liberari uelit, precatione opus sit, ac postulatione: nimirum is auditur, si
Matth. 9. c. eo modo postulet, quemadmodum duo illi cæci in Euangelio, & decem
 leprosi,

C

D

A leprosi, & alij item complures. Si uerò rationem quis non intellexerit,
 quamobrem in tentationem incidit (nam est plerumq; cum oblatas sibi
 tentationes patientia peruincere debet) & cum ea perferendæ toleranter
 essent usque in finem, deprecetur, is non auditur. Et causa est, quoniam
 non accomodat se ad propositum benignitatis Dei. Illud autem, Si duo
 ex uobis consenserint: quid sibi uelit, apertè series ipsa loci declarat. Ibi
 enim de eo agitur, qui uerbis corrigit eum, qui peccauit, & qui corripi-
 tur. Quod uidelicet cum Deus nolit mortem peccatoris, sed ut conuertatur,
 & uiuat: si qui correptus sit, animo indoluerit, & in idem proposi-
 tum uenerit cum eo, unde corripiatur, de omni re, hoc est, de omni peccato,
 si relaxationem petierint, dabitur eis à clemētissimo Deo. Etenim nisi
 cum corripiente consenserit is, qui corrigitur, non iam relaxatio fit, sed
 religatio: conuenienter uerbis illis, quæ deinceps sequuntur, Quæcun-
 que ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo. Completur enim iu-
 dicium illud, Si autem Ecclesiam etiam non audierit, sit tibi sicut Ethni-
 cus & Publicanus.

Luc. 17. c.

Matth. 24. b.

Matth. 18. c.

INTERROGATIO CCLXII.

CVM in numero rerum laudabilium scriptura mendicitatem ponat,
 & paupertatem, uelut cum dicit, Beati mendici. & Desiderium pau-
 perum exaudiuisti Domine, & item, Mendicus & pauper laudabunt no-
 men tuum. quæ est differentia mendicitatis, & paupertatis? quomodo uerum
B uerum est quod dicit Dauid, Ego autem mendicus sum & pauper?

Quæ est hic,
 mendicatio, id est,
 mendicatio, La-
 tinus interpres
 uariè reddidit:
 modò enim pau-
 peratem, mo-
 dò inopiã, mo-
 dò etiam men-
 dicitatem uer-
 tit.

2. Cor. 8. b.

RESPONSIO.

MEMORIA tenens ea, quæ de Domino Apostolus dixit, Quod pro-
 pter nos mendicus factus sit, cum esset diues: cum existimo appellari men-
 dicum, qui ex diuitijs ad inopiã deuolutus sit: pauperem uerò, qui ab
 initio in egestate semper fuerit, & in huiusmodi statu ita se moderatus sit,
 ut apud Deum in gratia esse meruerit. Porro Dauid mendicum se & pau-
 perem asserit, fortasse hoc dicens, ex persona Domini, qui quidē ipse men-
 dicus appellaretur ex eo, quod de eo scriptum est, Qui propter nos men-
 dicus factus est, cum esset diues. Pauper uerò, quatenus (quod ad carnem
 attinet) non diuitis alicuius, sed fabri filius dictus est. Fortasse etiam, quo-
 niam ut Iob, res suas non esset solitus in thesauris custodire, neque diuitijs
 animum adhibere tanquam proprijs, sed omnia dispensare ex uolun-
 tate Domini.

INTERROGATIO CCLXIII.

Quid est, quod docere Dominus uelit per ea exempla, quibus conti-
 nuo subiicit, Sic omnis ex uobis, qui non renunciat omnibus, quæ
 possidet, nō potest meus esse discipulus? Si enim qui habet in animo ædi-
 ficare turrim, aut bello congregari cū alio rege, is parare se debet uel ad ædi-
 ficationem, uel ad bellum, & alioquin si ad hæc facienda impotēs sit, est in-
 ipsius potestate initio uel non iacere fundamentum, uel rogare quæ pacis
 sunt: ergo ne eadem ratione, is etiam, qui uoluerit discipulus Domini fieri,
 O ri, re

Luc. 14. f. & g.

ri, renunciare debet: & si ad hoc difficultatem in se esse animaduertit, est in ipsius potestate initio defugere disciplinam Domini: C

RESPONSIO.

MENS Domini est in his exemplis, non permittere, ut cuius liberum sit Domini discipulo esse, uel non: sed docere nullo modo fieri posse, ut qui in rebus ueretur, ex quibus animus distrahatur, Deo uerè possit placere: quippe cum in his periculum sit, ne expositus insidijs Diaboli, atq; ita captus, ridiculo ac ludibrio sit, ijs imperfectis relictis, in quæ studium suum uidebatur contulisse. Quod orans Propheta, ne sibi eueniret, dicebat, Nequando supergaudeant mihi inimici mei. & Dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt.

Psal. 34. c.
Psal. 54. c.

INTERROGATIO CCLXIII.

Philipp. 1. b.
2. Cor. 2. d.

CVm Apostolus dicat, Ut sitis sinceri: & alio in loco, Sed ut ex sinceritate: sincerum quid est?

RESPONSIO.

PRORSVS ego hoc nomine illud arbitror appellari, quicquid rei omnis alterius militonis expers est, & summè ab omni cōtrario depurgatum, atq; ad unam totum pietatem intentum directumq;: neque ad pietatem modò, sed ad ea etiam omnia accuratè exequenda, quæ in singulis & temporibus, & rebus ad huius propositum faciant: ita uidelicet, ut qui alicui muneri præpositus sit, is ne ad affinia quidem ei muneri officia ab illo distrahatur. Declaratur autem id quod prius dixi, ex ipsa serie contextus. Verbis enim illis, Sed ut ex sinceritate: illud subiicitur, Sicut ex Deo coram Deo in CHRISTO loquimur. Alterum uerò, ex eo, Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, unicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei. Et ex ijs, quæ deinceps inferuntur. D

Rom. 12. d.
Ibidem.

INTERROGATIO CCLXV.

Matth. 5. c.

NUnquid ad solos modò sacerdotes illud dictum est, Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus, & uade, prius reconciliare fratri tuo, & tunc ueniens offer munus tuum: An uerò etiam ad omnes? Quo modo uel unusquisq; nostrum offert ad altare?

RESPONSIO.

HOC sine dubio consequens fuerit, ut præcipuè ac prima notione accipiatur dictum esse ad sacerdotes. Verùm quoniam scriptum est, Vos autem sacerdotes Domini uocabimini, & ministri Dei omnes. & Sacrificium laudis honorificabit me. & item, Sacrificium Deo spiritus contribulatus. & apud Apostolum etiã est, Ut exhibeatis corpora uestra hostiam uiuentem, sanctam, Deo placentem, rationale obsequium uestrum (quorum unumquodq; commune omnium est) necessariò, quod hîc dicitur, sine ullo discrimine præstare singuli debemus.

INTERROGATIO CCLXVI.

Mar. 9. g.

QVid est sal illud, de quo Dominus præcepit, cum dixit, Habete in uobis

A uobis sal, & pacifici estote inter uos: Et quid item illud, de quo Apostolus ait, Sermo uester semper in gratia sale sit conditus?

Col. 4. a.

RESPONSIO.

ET HOC in loco etiam ex contextu, & serie utriusque capituli, sensus perspicuus est. Etenim ex uerbis quidem Domini nihil aliud docemur, quàm ut nullam causam demus mutæ disjunctionis, mutui uel dissidij: sed ut ad unitatem Spiritus nos conseruemus in uinculo pacis. Ex uerbis autem Apostoli, si quis in memoria habuerit illum, qui dixit, Si comedetur panis absque sale, & si est gustus in uerbis inanibus: docebitur profecto disponere sermones suos ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus, tempore opportuno, & decenti ordine utens, ad hoc ut faciliores ad auscultandum habere auditores possit:

Ephef. 4. d.
Iob. 6. d.
Psal. 111. d.
Ephef. 4. g.
Psal. 144.
1. Cor. 14. g.

INTERROGATIO CCLXVII.

SId uerum est illud, fore, ut alius uapulet multis, alius paucis: quomodo dicunt quidam supplicia esse sempiterna?

Luc. 12. f.

RESPONSIO.

QVAB ambigüe & obscurè uidentur dicta fuisse in quibusdam locis diuinæ scripturæ, ea clarè explicantur ex ijs, quæ dilucidè dicta sunt alijs in locis. Cum igitur Dominus aliàs quidem affirmatè dicat hos ituros ad supplicium æternum: aliàs uerò, quosdam amandet in ignem æternum, paratū Diabolo & angelis eius: & alibi mentione facta de gehenna ignis, confestim subiiciat, Vbi uermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur: & olim etiam multò antè per prophetam de quibusdam prædixisset, Vermem eorum non moriturum, neq; ignem extinctum iri: hæc atq; horum similia cum sic posita reperiantur in diuina scriptura, unum hoc etiam est ex artificijs Diaboli, ut homines uidelicet uelut obliti horū & talium, quæ posita sunt plerisq; in locis sacrosanctarum literarum, quo maiore cum audacia peccent, sibi ipsi suppliciorum finem confingant. Nam si æterni supplicij finis futurus est aliquādo, sine controuersia æternæ uitæ etiam erit. Quòd si hoc in æterna uita nullo modo possumus intelligere, quænam afferri ratio potest, quamobrem æternum supplicium habere finem dicatur: æqualiter enim tam huic quàm illi æternitatis aditio adiecta est. Ibunt (inquit) hi in supplicium æternum: Iusti autem in uitam æternam. His igitur ita concessis, intelligendum est illud, Vapulabit multis: & illud, Vapulabit paucis: non finem, sed diuersitatem supplicij declarat. Si enim Deus iudex iustus est, non bonis solum, sed etiam improbis, reddens unicuiq; iuxta opera sua: fieri potest, ut alius quidem dignus sit igne inextinguibili, atq; hoc ipso uel lenius, uel acius urente: alius uerò uerme nunquam morituro, atq; hoc ipso nihilominus uel mitius quæq; excruciante, uel seuerius, pro meritis uidelicet uniuscuiusq;: itemq; alius gehenna, habente prorsus ipsa etiam uaria tormentorum genera: similiterq; alius exterioribus tenebris: quo in loco alius in fletu est solum, alius præter fletum, in stridore etiam dentium propter cruciatum

Matth. 25. d.
Mar. 9. g.
Esa. 66. g.

Matth. 25. d.
Luc. 12. f.
Psal. 7. c.
Psal. 61. c.

uidelicet acerbitatem. Quin & hæc quoque tenebræ, quæ uocantur exte-
riores, alias etiam prorsus esse interiores significat. Et illud quod dictum
est in Prouerbijs, In profundum inferni: declarat quosdam esse quidem
apud inferos, non tamen in profundo, qui leuioribus scilicet pœnis affi-
ciantur. Porro hoc ita esse etiam nunc possumus per similitudinē adum-
bratē in morbis corporis intelligere. Siquidem est alius, qui præter fe-
brem alias etiam aliorum morborum accessiones habet. alius item, qui
ex sola tantummodo febre laborat: & hic ipse diuerso modo atque alius.
Similiterq; reperietur alius, qui febre quidem ipse non laborabit, dolore
tamen membri alicuius uehementer cruciabitur: & hic ipse item alio aut
acrius, aut remissius. Vsurpatum est autem etiam hoc à Domino, Mul-
tis, & paucis, ex usu quotidianæ loquēdi consuetudinis, quemadmodum
alia etiam huiuscemodi nonnulla. Quandoquidem scimus plerunq; hu-
iuscemodi formam loquēdi etiam in his solitam esse usurpari, qui ex uno
aliquo morbo laborant. Veluti cum dicimus in aliquo, qui tantummo-
do febricitat, aut ex oculo dolet, admirantes, Hic quot sustinuit dolores,
aut quot pertulit cruciatus? Quamobrem hoc, multis aut paucis uapula-
re (iterum dico) nequaquam temporis longinquitatē, completionem ue,
sed pœnæ diuturnitatem significat.

Quo sensu appellantur quidam filij contumaciæ, & filij iræ?

INTERROGATIO CCLXVIII.

RESPONSIO.

SANE Dominus filios alicuius solitus est appellare eos, qui faciunt
uoluntates ipsius, tam boni, quam mali. Si enim (inquit) filij Habrahæ es-
setis, opera Habrahæ faceritis. Et item, Vos ex patre Diabolo estis, & de-
sideria patris uestri uultis facere. Quare contumaciæ quoq; is filius effici-
tur, qui opera, quæ contumaciæ sunt, exercet. Fortasse etiam filius non
peccator modo, sed ipsum etiam peccatū Diabolus appellatur, ea re (opi-
nor) quod ipse peccati primus autor extiterit: sic idem quoque ob ean-
dem causam contumaciæ ipsa ritē appelletur. Filius autem iræ est aliquis,
quatenus se ira dignū reddidit. Vt enim qui digni sunt Domino, & qui
dici ac lucis opera faciunt, Apostolus filios lucis, & filios dici appellauit:
ita consentaneum uidetur, ut eodem modo ex contrario etiam intelliga-
tur illud, Eramus filij iræ. Cæterum scire illud conuenit, filium contuma-
ciæ, & filium iræ idem esse: cum sententiam Domini habeamus, Quod,
qui contumax est in filium, non uidebit uitam æternam, sed ira Dei ma-
net super eum.

INTERROGATIO CCLXIX.

Quoniam scriptum est, Facientes uoluntates carnis & cogitationum:
nunquid uoluntates carnis aliæ sunt, aliæ cogitationum? & si sunt,
cuiusmodi sunt?

RESPONSIO.

SANE quidem carnis uoluntates alio in loco seorsum nominati-
enume

A enumerat Apostolus, sic dicens, Manifesta sunt autem opera carnis, quæ
sunt adulterium, fornicatio, immundicia, luxuria, idolorum seruitus, uenefi-
cia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ,
inuidiæ, homicidia, ebrietates, cōmestationes, & quæ his similia. Et alibi
magis in uniuersum, Sapientia carnis inimicitia est in Deum. Legi enim
Dei non est subiecta, neq; enim potest. Voluntates autem cogitationum
ea (opinor) consilia appellentur, quæ scripturæ testimonium non habent:
ueluti sunt illa, de quibus dictum est, Consilia destruentes, & omnem al-
titudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & intellectus qui non
rediguntur in captiuitatem, in obsequium CHRISTI. Quamobrem
necessarium, & tutum est, ut semper, atq; ubique illud seruetur, quod di-
ctum est à Dauid, Et consilium meum iustificationes tuæ.

INTERROGATIO CCLXX.

Quid est, ἀπορημένοι εἰμι ἐν ἱσχυρομένοις, quod Latinus interpret uertit,
aporiamur, sed non destituimur.

RESPONSIO.

VT animi sui expletionem in fiducia in Deum ex collatione fortitu-
dinis animi humanæ ostēdat Apostolus, singula, quæ hoc in loco habentur,
ponit hoc modo: Quod enim ad humanam prudentiam attinet, in
omnibus tribulationem patimur, inquit. Quod uero ad fiduciam in
Deum, Sed non angustiamur. Item quod spectat ad fortitudinem animi
humanam, Aporiamur, inquit: id est, summis circumuenimur difficulta-
tibus. Quod uero ad fiduciam in Deum, non destituimur penitus: id
enim est ἱσχυρομένοις. & reliqua simili modo. Veluti sunt etiam illa, quæ
alio in loco dicta sunt ab eodem, Quasi morientes, & ecce uiuimus. Vt
castigati & non mortificati: quasi tristes, & semper gaudentes: sicut egen-
tes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes, & omnia pos-
sidentes.

INTERROGATIO CCLXXI.

Cum Dominus dicat, Verūtamen quod superest, date eleemosynam,
& ecce omnia munda sunt uobis: nunquid peccata omnia, quæ quis
commisit, mudentur per eleemosynam?

RESPONSIO.

PROPOSITAM quæstionem series ipsa eorum, quæ præcedunt, di-
lucidè explicat. Nam cum antea dixisset, Quod deforis est calicis, & car-
tini, mundatis: Quod autem intus est uestrum, plenum est rapina, & ini-
quitate. post hoc subiecit, Veruntamen, quod superest, date eleemosy-
nam, & ecce omnia munda sunt uobis. Omnia, hæc uidelicet, quæ per ra-
pinam, & defraudationem peccata committimus, & inique agimus. Hoc
autem ita esse apertè declarauit Zacchæus, quū dixit, Ecce dimidium bo-
norum meorum do pauperibus, & siquid aliquem defraudauī, reddo
quadruplum. ut uidelicet intelligatur, peccata omnia, quæ eiusmodi sunt,
ut retexi possint, ac pluribus contrarijs rectè factis pensari, hoc modo ab

o 3 homine

Gal. 5. c.

Rom. 8. b.

2. Cor. 10. d.

Psal. 119.

2. Cor. 4. b.

Ephes. 5. b.
Ibidem, 2. d.

Ioan. 8. e.
Ibidem, f.

1. Thes. 5. d.
Ephes. 5. b.

Ephes. 2. d.

2. Cor. 4. b.

Luc. 11. f.

Luc. 19. b.

homine emundari: atq; hoc modo, dico, non ut qui ipse ad emundationē
per se satis idoneus sit, sed qui egeat in primis misericordia Dei, & san-
guine CHRISTI: in quo redemptionem habemus reliquorum etiam
omnium, facientes in singulis fructus dignos poenitentiae.

INTERROGATIO CCLXXII.

Quoniam præceptum est Domini, hominem non debere esse solici-
tum de crastino, quomodo præceptum hoc sanè intelligemus? Vi-
demus enim nos in rebus ad necessarium usum parandis magnum stu-
dium adhibere, ut ea etiam reponamus, quæ durare possint ad longin-
quum tempus.

RESPONSIO.

Qui doctrinam Domini affecutus, qui dixit, Quærite primum re-
gnum Dei, & iustitiam eius: & certissimam auctoritatem tribuit promi-
ssioni Dei, qui statim subiecit, Et hæc omnia adijcientur uobis: nequa-
quam is in curis uitæ huius, quæ uerbum suffocant, & infœcundum red-
dunt, occupat animum suum: sed certans in bono certamine, ut prome-
reatur gratiam diuinam, in Domino confidit, qui dixit, Dignus est ope-
rarius cibo suo. Et de hoc nihil admodum laborat: sed laborat, & solici-
tus est non propter se, sed propter mandatum Domini: quemadmodum
exemplo suo ostendit Apostolus, & docuit, cum dixit, Omnia ostendi
uobis, quoniam sic laborâtes oportet suscipere infirmos. Nam sui ipsius
causa sollicitum esse, hoc crimen est hominis seipsum amantis: contraq;
propter mandatum sollicitudinem suscipere ac laborem, hæc laus est ho-
minis CHRISTVM amantis, & affectionis animi fraternam charita-
tem diligentis.

INTERROGATIO CCLXXIII.

Quid est, quod faciens aliquis, blasphemat in Spiritum sanctum?

RESPONSIO.

EX EA blasphemia, quam Pharisei tunc usurparunt, de quibus
etiam lata est huiuscemodi sententia, perspicuum est, eum etiam nunc bla-
sphemare Spiritum sanctum, hoc est, detrahere Spiritui sancto, quicumq;
effectus & fructus Spiritus sancti, aduersario ipsius attribuit: quod pec-
catum incurrimus pleriq; nostrum, qui securi periculi temere strenuum
sæpenumero appellamus ambitiosum, & ei qui iusta indignatione elatus
sit, iracundiæ calumniam impingimus, & ad eundem modum alia iniquis
adducti suspicionibus, e mentitis nominibus, de aliquo dicimus.

INTERROGATIO CCLXXIIII.

Quomodo efficitur aliquis stultus in hoc seculo?

RESPONSIO.

SI formidauerit iudicium Domini dicentis, Væ qui sapientes estis in
oculis uestris, & coram uobismetipsis prudentes, & illum fuerit imitatus,
qui dixit, Ut iumentum factus sum apud te, atq; abiecta omni casta opi-
nione prudentiæ suæ, de ijs, quæ cogitauerit, nihil antea tanquam rectum
approb

A approbarit, imò ne initio quidem profus quicquam cogitauerit, prius
quam ab ipso Domini mandato scire didicerit, quid placeat Deo, siue in
opere, siue in uerbo, siue in cogitatione: cum scriptum sit apud Aposto-
lum, Fiduciam autē talem habemus per CHRISTVM ad Deum. non
quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed
sufficiencia nostra ex Deo est, qui docet hominem scientiam, sicut scri-
ptum est.

INTERROGATIO CCLXXV.

Nunquid alicuius sancti propositum impedire Satanas possit? quo-
niam scriptum est, Ego quidem Paulus & semel, & iterum propo-
sueram uenire ad uos, & impediuit nos Satanas.

RESPONSIO.

FORVM, quæ in Domino sunt rectè factorum, alia sola uoluntate,
ac deliberatione animi efficiuntur, alia ad hoc, ut efficiantur, indigent
etiam opera corporis, adhibendis uidelicet uel studio, uel tolerantia.
Ac quæcunque quidem sunt eius generis, quæ in sola animi uoluntate
posita sint, hæc nullo modo impedire Satanas potest. Quæ uerò eius-
modi, ad quæ consequenda necessaria est etiam opera corporis, in his
plerunq; etiam Deus nasci impedimenta permittit, uel probandi, uel
detegendi causa illius, qui impediatur: Ut uel si à recto proposito desti-
terit, conuictus, qualis sit detegatur: Ut hi, qui supra petram fuerant
feminati, qui ad modicum tempus susceperunt quidem uerbum cum
gaudio, exorta autem tribulatione, statim recesserunt. Vel si in recto
perseuerauerit, clarius appareat studium ipsius in rectè factis: ut ipsius
Apostoli, qui cum sæpe Romam petere decreuisset, & prohibitus esset,
ut ipse fallus est, tamen cæcenus in ea uoluntate permanere non destitit,
quoad etiam effecit, quod statuerat. Adhibenda autem tolerantia, ut
Iob, qui tam multa à Diabolo perpeffus, uiolenter ipsum urgente, ut ne-
cessarium aliquid pronunciaret, aut ingratum aduersus Deum, in extremis
etiam calamitatibus à pio suo animi iudicio, sana uel de Deo sententia
non recessit. Siquidem scriptum est de eo, In omnibus his non peccauit
Iob labijs suis coram Deo, neque stultum quid contra Deum locu-
tus est.

INTERROGATIO CCLXXVI.

Quid est, quod dictum est ab Apostolo, Ut probetis quæ sit uolun-
tas Dei bona, beneplacens, & perfecta?

RESPONSIO.

MULTA sunt, quæ Deus uult: atque horum partim ex clementia,
& bonitate, quæ quidem bona & sunt, & dicuntur: partim ex iracundia
propter peccata nostra, quæ ipsa appellantur mala. Ego enim sum (in-
quit) qui facio pacem, & creo mala: mala autem non propter quæ ple-
ctimur, sed per quæ ad frugem corrigimur. Porro quæ nos corripi-
unt, & auersos uexatione sua ad meliorem uiam reuocant, ea uer-
tunt in

Eph. 1. b.
Matth. 3. b.

Matth. 6. d.

Luc. 8. d.

2. Tim. 4. b.

Matth. 10. b.

Act. 20. g.

Matth. 12. c.

1. Cor. 3. d.

Esa. 5. e.

Psal. 7. d.

2. Cor. 3. b.

Psal. 93. b.

1. Thess. 2. d.

Mar. 4. b.

Luc. 8. d.

Matth. 13. c.

Rom. 1. b.

Iob 1. d. 2. c.

Rom. 12. d.

Esa. 43. b.

tunt in bonum. Ac quæcunque quidem eius generis sunt, quæ Deus, clementiam bonitatem uel exercens suam, uult, hæc nos quoque necessariò & uelle, & imitari debemus. Estote enim misericordes (inquit) sicut & pater uester misericors est. Et Apostolus item, Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione, sicut & CHRISTVS dilexit nos. Quæ uerò ex iracundia peccatis nostris commotus infert, & ut antè dixi, ea ratione mala appellantur, quòd malè illa nos habere solita sint: hæc uerò nequaquam protinus facere etiam nobis licet. Neque enim propterea, quòd Dei plerunque uoluntas sit, ut uel fame, uel pestilentia, uel bello, uel alio quopiam istiusmodi calamitatis genere homines perimantur, iccirco nos quoque huiuscemodi illius uoluntatis præbere nos ministris debemus: quandoquidem ad ea, quæ istiusmodi sunt, peragenda, ministris etiam hominibus malis uti Deus consuevit, ut ex uerbis illis intelligi potest, Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immisionem per angelos malos. Igitur quærendum est primum, quæ sit bona uoluntas Dei: tum ubi, quæ illa sit, cognouerimus, exquirendum diligentius, utrum ne bona hæc, sit etiam beneplacens Deo. Est enim quædam, quæ suo quidem genere & Dei uoluntas est, & bona est. Ea tamen quodocunque aut in persona, aut temporis opportunitate peccetur, non continuo etiam est beneplacens Deo. Verbi gratia: erat uoluntas Dei, & uoluntas ea erat bona, ut in censum offerretur Deo: at non erat beneplacens Deo, ut hoc facerent, qui erant circum Dathan & Abiron. Item simili modo uoluntas Dei est, & uoluntas bona est, ut elemosyna fiat: uerum ut hoc fiat causa gloriæ humanæ, non iam hæc etiam beneplacens est Deo. Ad eundem modum etiam uoluntas Dei erat, & ea uoluntas erat bona, ut discipuli, quod in aure audierant, prædicarent in tectis: ueruntamen ut aliqua dicerent, antequam dicendi matura opportunitas uenisset, ea iam Deo beneplacens non erat. Nemini enim dixeritis (inquit) uisionem hanc, donec filius hominis à mortuis resurgat. In uniuersum denique omnis uoluntas Dei bona, tunc etiam beneplacens est, quando in ea seruatum sit, quod dictum est ab Apostolo, Omnia ad gloriam Dei facite, & Omnia honestè, & secundum ordinem fiant. Sed enim quodocunque item uoluntas Dei aliqua sit, eaque bona sit, & beneplacens sit, neque sic tamen securo esse animo conuenit: sed in eo anxie, ac sollicitè est laborandum, ut hæc perfecta, ac nulla in parte manca mensura sit. Porro mensura hæc duplex est: aut eius rei uidelicet, quæ sit, si ex præcepto sit: aut uirium illius, qui facit. Diliges enim (inquit) Dominum Deum tuum ex tota anima tua, & ex tota uirtute tua, & ex omnibus uiribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum (quemadmodum in Euangelio secundum Ioannem Dominus docuit) & præterea omne mandatum, sicut scriptum est. Beatus enim (inquit Dominus) quem cum uenerit Dominus, inuenerit factentem sic.

Interrog

INTERROGATIO CCLXXVII.

A Vid est illud cellarium, quod eum intrare Dominus iubet, qui oraturus sit?

RESPONSIO.

CELLARIUM communis loquendi consuetudo solita est appellare locum in domo uacuum, ac remotum à celebritate, in quo ea reponimus, quæcunque habemus in animo ad aliquod tempus seruare: uel in quo uolentibus latere profugium est: qua in significatione acceptum est à propheta, cum ait, Vade popule meus, intra in cellarium tuum, abscondere. Porro uim mandati argumentum ipsum declarat. Siquidem eo in loco sermo ad eos institutus est, qui uitio laboraret gloriæ humanæ. Proinde si cui molestiam exhibet uitium huiuscemodi, is rectè facit, si in facienda oratione se à celebritate subducit, & eouiscq; in solitudine contineat, donec eò iam peruenerit, ut omnino de humanis laudibus nihil curet, sed oculos in solum Deum habeat intentos: uelut ille, apud quem est, Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum. Cæterum si aliquis, Dei munere, ab eo uitio liber sit, huic non est necesse occultare quod bonum est. Nam hoc Dominus ipse docet, cum ait, Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona, & glorificet patrem uestrum, qui in caelis est. Atque hæc eadem ratio, & in elemosyna intelligenda est, & in ieiunio, de quibus agitur in eodem loco, atque in uniuersum in re omni, quæ ad Dei cultum pertineat.

INTERROGATIO CCLXXVIII.

Quomodo spiritus alicuius orat, & mens eius est sine fructu?

RESPONSIO.

HOC de ijs dictum est, qui lingua audientibus ignota orationes facerent, ait enim, Si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. Quotiescunque enim ijs, qui adsunt, ignota sunt uerba orationis, tunc sine controuersia orantis mens sine fructu est, quippe cum inde nemo fructum capiat. Contrà autem, quodocunque, qui adsunt, orationem intelligunt, quæ audientes possit iuuare, tunc sine dubio, qui orat, fructum habet, quòd meliores fiunt, qui iuuantur. Similis quoque etiam ratio est in omni elatione sermonum Dei. Scriptum est enim, Sed si quis bonus ad ædificationem fidei.

INTERROGATIO CCLXXIX.

Quid est, Psallite intelligenter?

RESPONSIO.

PRORSVS quod est in cibis sensus cuiuscq; cibi, hoc in uerbis sacrosanctarum literarum est intelligentia. Guttur enim (inquit) escas gustu
P djudicat:

Græcè est τὰ
αἰῶν, quod
Latinus inter-
pres hic cubi-
culum uertit,
cum aliàs cel-
larium uerterit.

Esa. 26. d.

Psal. 122. d.

Matth. 5. b.

1. Cor. 14. b.

1. Cor. 14. b.

Ephes. 4. g.

Psal. 46. d.

Iob. 34. d.

Luc. 6. e.
Eph. 5. d.

Psal. 77. e.

Matth. 10. c.
Luc. 12. d.

Matth. 17. b.

1. Cor. 10. g.
Ibidem, 14. g.Matth. 22. c.
Luc. 12. e.
Ioh. 13. b.Matth. 24. d.
Luc. 12. e.

dijudicat: intelligendi autem sensus uerba discernit. Siquis igitur ad uim uerbi cuiusque animo etiam ita simul efficiatur, quemadmodum gustatur ad qualitatem cuiusque cibi, prorsus hic mandato illi satisfacit, quod est, Pfallite intelligenter.

Quid est, Mundo corde?

INTERROGATIO CCLXXX.

RESPONSIO.

QVI seipsum non reprehendit, quod Dei mandatum aut spreuerit, aut plenè executus non sit, aut neglexerit.

Nunquid quæ pfallere nolit, ea cogenda est?

INTERROGATIO CCLXXXI.

RESPONSIO.

NISI alacriter ad pfallendum accedat, & nisi eam animi affectionem præ se ferat, quam habere se testatus est is, qui dixit, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. & nisi in cessatione magnum inesse detrimentum arbitretur, aut corrigitor, aut de medio tollitor, ne modicum fermentum totam massam corrumpat.

INTERROGATIO CCLXXXII.

Qui sunt illi, qui dicunt, Manducauimus coram te, & bibimus; & responsum ferunt, Nescio uos?

RESPONSIO.

FORTASSE illi, quos in persona sua descripsit Apostolus, cum dixit, Si linguis hominum loquar, & angelorum, &c. & si habuero omnem scientiam, & omnem fidem: & si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum: & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, quam quidem doctrinam acceperat idem Apostolus à Domino, qui de quibusdam dixerat, Faciunt enim ut uideantur ab hominibus. Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Quicquid enim non charitatis erga Deum, sed humane laudis causa fit, cuiuscunque generis illud factum sit, id non laudem pietatis mereatur: sed iudicium incurrit aut studij hominibus alijs placendi, aut sibi, aut æmulationis, aut inuidentiæ, aut alterius cuiuspiam istiusmodi criminis. Quamobrè quicquid huiusmodi est, hoc Dominus iniquitatis opus appellat. Ita enim ijs respondet, qui dixerant illud, Manducauimus coram te, & bibimus. Discedite à me operarij iniquitatis. Qui enim non ritè operarij iniquitatis appellantur, qui Dei donis ad mercaturam uoluptatum suarum abutantur? Cuiusmodi erant illi, de quibus est apud Apostolum, Non enim sumus sicut multi adulterantes uerbum Dei. Et alio in loco, Existimantium quæstum esse pietatem. & pleraque huiusmodi. A quibus omnibus liberum fuisse eundem Apostolum ex uerbis ipsius illis intelligimus, Non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritiæ (Deus testis est) nec quærentes ab

homin

A hominibus gloriam, neque à uobis, neque ab alijs.

Nunquid qui facit uoluntatem alicuius, is particeps est illius?

INTERROGATIO CCLXXXIII.

RESPONSIO.

SI CREDIMVS Domino dicenti, Qui facit peccatum, seruus est peccati: & item, Vos ex patre Diabolo estis, & desideria patris uestri uultis facere: sine dubio intelligimus hunc non solum esse participem, sed talem etiam, qui illius, cuius opus facit, filius mereatur appellari: Conuenienter uerbis Domini. Porro Apostolus etiam hoc ipsum apertè testatur, cum dicit, Nescitis quod cui exhibetis uos seruos ad obediendum, serui estis eius, cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiam?

INTERROGATIO CCLXXXIII.

Si fratrum familia in aduersam ualitudinem inciderit, atque ob eam causam ad inopiam deuerit, nunquid ea sine scrupulo res ad usum necessarias accipere ab alijs possit: & si possit, à quibus possit?

RESPONSIO.

QVI memoria tenet Dominum illa dixisse, Quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis: is sine dubio maiorem in modum sollicitudinem ac studium, & diligentiam adhibet, ut idoneus sit, qui in numero fratrum Domini collocetur. Eiusmodi igitur si quis fuerit, is de acceptione omnem à se dubitationem remouere debet, potiusque gratias agere. A quibus autem conueniat accipere, & quando, & quomodo, is statuet, cui communis procuratio commissa est, memoria tenens quod dicit Dauid, Oleum peccatoris non impinguet caput meum. Itemque, Ambrulans in uia immaculata hic mihi ministrabat.

INTERROGATIO CCLXXXV.

Nunquid in mutuis inter diuersas fratrum familias contractibus, rei, de qua contractio fiat, precium exiliter ad calculum conueniat reuocari?

RESPONSIO.

VTRVMNE permittat doctrina Christiana uenditionem, emptio- nem uel inter fratres exerceri, prorsus quid dicam compertum non habeo. Siquidem communicare inter nos alij alijs admonemur res ad necessitatem uitæ pertinentes. sicut scriptum est, Vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia uestre inopiæ sit supplementum, ut fiat æqualitas. Verum si omnino aliquando necessitas huiusmodi contingat, maiorem adhibere curam debet qui emit, ne in persoluendo, de precio aliquid detrahat, quam in accipiendo, qui uendit, ne plus accipiat, quam quanti res sit. Simulque illud in memoria habeant utriusque, Damnum inferre iusto non est bonum.

INTERROGATIO CCLXXXVI.

Nunquid qui inter fratres uitam agat, & in corporis debilitatem incidit, hic in hospitale oporteat amandari?

P 2 Respon

Matth. 5. 4.

Psal. 118. 4.

1. Cor. 5. b.
Gal. 5. b.

Luc. 13. c.

1. Cor. 13. d.

Matth. 6. d.

2. Cor. 5. d.

1. Tim. 6. b.

1. Thess. 2. d.

Ioan. 8. d.
Ibidem, f.

Rom. 6. c.

Matth. 25. d.

Psal. 140. b.
Psal. 100. b.

1. Cor. 8. c.

Prou. 17. d.

IN HOC habenda est ratio diligens cuiusque loci, & finis accommodati ad communem utilitatem in gloriam Dei.

Descriptus fuit liber hic ex uetustissimo exemplari, quod allatum fuit ex Ponto & locis illis, in quibus Magnus Basilius solitariam uitam exercuit: & post etiam cum eo collatum, quod inuentum est Cæsareæ in mendicorum hospitio, quod ipse exædificauit eo in loco, qui nunc de eius nomine Basilius appellatur. Quæ autem sequuntur XXVII. capita, & animaduersiones, de codice Cæsarensi adiecta sunt.

INTERROGATIO CCLXXXVII.

QVI sunt fructus digni poenitentiae?

RESPONSIO.

OPERA iustitiae peccato contraria: cuiusmodi fructus ferre debet, qui poenitentiam agit, dicto illi obtemperans, In omni tempore bono fructificantes.

INTERROGATIO CCLXXXVIII.

QVI peccata sua confiteri uult, nunquid omnibus passim, & quibusuis ea confiteri debet, an certis quibusdam?

RESPONSIO.

PROPOSITVM benignitatis Dei in his qui peccant, perspicuum est ex eo, quod scriptum est, Nolo mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur, & uiuat. Quoniam igitur etiam conuersionis modus accommodatus esse debet ei qui peccat, & praeterea opus est fructibus dignis poenitentiae, conuenienter uerbis illis, Facite fructus dignos poenitentiae: ne si fructus abfuerint, illa usu eueniant, quæ confestim post denunciantur: Omnis enim arbor (inquit) quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur: necessario ipsa peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei. Siquidem rationem hanc in poenitentia etiam ueteres illos cernimus secutos fuisse, quando & in Euangelio scriptum est, quod Ioanni confitebantur peccata sua: & in Actis, apostolis ipsis, à quibus etiam baptizabantur cuncti.

INTERROGATIO CCLXXXIX.

QVEM peccati alicuius poenituit, is si in illud idem denuò relapsus sit, quid faciet?

RESPONSIO.

QVOD qui semel poenitentiam egerit, denuò idem peccatum commiserit, hoc argumèto est, illum primam causam peccati illius funditus non extirpasse, à qua ueluti à quadam radice alia eiusdem generis pullulare necesse

A necesse sit. Nam quemadmodum si quis relicta radice ramos arboris alicuius uelit excisos, nihilominus radix manens alios similes illis protrudit: sic quoniam peccata sunt quaedam, quæ nascendi principium in se ipsis non habent, sed aliunde originem ducunt, necesse est prorsus, si quis esse ab illis liber uelit, is ut causas primas peccatorum illorum stirpibus tollat. Veluti æmulatio & inuidia non ex seipsis nascuntur, sed ab radice appetitus gloriae pullulant. Qui enim humanam gloriam magni facit, is ex æmulatione ei obtrebat, quem in gloria esse animaduertit, aut à quo in ea superari se uidet, inuidet. Quocirca qui semel seipsum inuidia æmulationis ue condemnarit, is si in eadem ipsa denuò uitia relapsus sit, utique intelligat graui se ac penitus infito cupiditatis gloriae morbo, principe scilicet inuidia æmulationis ue causa laborare. Nimirum que ipsum conuenit contraria ratione, nempe humilitatis exercitationibus (humilitatis autem exercitatio in rebus contemptioribus exercitatio est) gloriae morbum curare: ut hoc modo affectionem illam humilis animi adeptus, deinceps in ea, quæ antè diximus esse cupiditatis gloriae genuina, non incidat, atque in singulis istiusmodi peccatis simili modo.

INTERROGATIO CCXC.

QVomodo abundat quis in opere Domini semper?

RESPONSIO.

B VEL uidelicet, cum aut delatum à Deo sibi munus multiplicat, iuuandis & ad uirtutem impellendis ijs, quibus benignè facit: Vel quando documque maiore studio persequitur opus Domini, quam ea, quæ uulgo in studio sunt apud homines.

INTERROGATIO CCXCI.

QVis est calamus quassatus, aut fumigans linum? quomodo ue alterum quis non conterit, alterum non extinguit?

RESPONSIO.

SAN E per quassatum calamum, illum intelligi arbitror, qui non ea qua oportet animi sinceritate mandatum Dei exequitur: quem non contere conuenit, neque abscindere, sed sanare potius, sicut docuit Dominus, cum dixit, Attendite ne eleemosynam uestram faciatis coram hominibus ut uideamini ab eis. Et Apostolus etiam præcepit dicens, Omnia facite sine murmurationibus & disceptationibus. Et alio in loco, Nihil per contentionem, aut inanem gloriam. Linum uero fumigans, quotiescunque quis mandatum quidem exequitur, sed non ardenti desiderio, aut pleno studio, sed segnius quodammodo, ac lentius: qui ideo non est deterendus, sed excitandus potius admonitione assidua iudiciorum Dei, & promissorum ipsius.

INTERROGATIO CCXCII.

NUnquid conueniat, ut inter fratres magister sit puerorum secularium?

P 3 Respon

RESPONSIO.

C

Ephes. 6. d. CVM Apostolus dixerit, Patres nolite ad iracundiam prouocare filios uestros, sed educate illos in disciplina & correptione Domini; si qui eos adducunt, hac mente adducunt, & qui suscipiunt tales sunt, qui planissimè confidant posse se, qui sibi adducantur, in disciplina & correptione Domini educare, seruetur quod præceptum est à Domino, qui dixit, *Matth. 23. d.* Sinite paruulos uenire ad me. talium est enim regnum cælorum. Remoto autem huiusmodi proposito ac spe, hoc neque Deo gratum, neque ex decoro, aut utilitate nostra esse existimo.

INTERROGATIO CCXCIII.

Quomodo agi par est cum ijs, qui cum maiora peccata declinent, minora perinde ac si nihil referret, committunt?

RESPONSIO.

Ioan. 8. d. *Ioan. 12. g.* *Ioan. 3. d.* PRIMÒ quidem scire illud conuenit, differentiam hanc minorum & maiorum nusquam in nouo Testamento reperiri. Siquidem una est & eadem sententia aduersus quælibet peccata, cum Dominus dixerit, Qui facit peccatum, seruus est peccati. Et item, Sermo, quem locutus sum uobis, ille iudicabit eum in nouissimo die. Et Ioannes uociferans dicat, Qui contumax est in filium, non uidebit uitam æternam, sed ira Dei manet super eum. cum contumacia non in discrimine peccatorum sed in uiolatione præcepti, positam habeat futuri supplicij denunciationem. Prorsus autem, si id nobis permittitur, ut in peccatis hoc magnum, illud exiguum appellemus, inuisito argumento concluditur magnum unicuique esse illud, à quo quisque superatur: contraque exiguum, quod unusquisque ipse superat. Ut in athleticis, qui uicit, fortis est: qui autem uictus est, imbecillior eo, unde uictus est, quisquis ille sit. Quocirca aduersus quemcunque, qui cuiuscunque generis peccatum admittat, seruandum est præceptum Domini, qui dixit, Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum uel duos, ut in ore duorum uel trium stet omne uerbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesiæ. Si autem ecclesiæ etiam non audierit, sit tibi ethnicus, & publicanus. Seruetur autem in omnibus, quæ sunt huiusmodi, id quod dictum est ab Apostolo, Quare non potius luctum habuistis, ut tolleretur de medio uestrum, qui hoc opus fecit? Ita enim exerceri seueritas debet, ut in ea tamen & clementia & misericordia appareant.

INTERROGATIO CCXCIII.

Quæ causa est, quam ob rem quis excidat à iugi recordatione Dei?

RESPONSIO.

NIMIRVM ea, si quis immemor sit beneficiorum Dei, & aduersus bene de ipso meritum ingratus existat.

INTERROGATIO CCXCV.

Luc. 12. d. **E**X cuiusmodi signis deprehenditur aliquis, quod sit animo suspensor?

Respon

RESPONSIO.

A

NEMPE quandoque quis in rebus ad gratiam Dei promerendam pertinentibus negligens est: cum Propheta dicat, Prouidebam Deo minimum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear.

Psal. 15. c.

INTERROGATIO CCXCVI.

Qua ratione persuasum esse alicui poterit, se liberum esse à peccatis?

RESPONSIO.

Psal. 118. *Col. 3. d.* *Psal. 110. d.* *Psal. 118.* *2. Cor. 11. g.* SI QVIS in seipso animi affectionem illam similem Dauid inesse animaduertit, apud quem est, Iniquitatè odio habui, & abominatus sum. aut affectum se præceptum illud Apostoli, qui dixit, Mortificate igitur membra uestra quæ sunt super terram, fornicationem, immundiciam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiã, quæ est simulachrorum seruitus, propter quæ uenit ira Dei super filios incredulitatis, ut uerè dicere illud possit, Non adhæsit mihi cor prauum, declinantem à me malignum non cognoscebam. Porro intelligit aliquis se in huiusmodi affectione positum, si etiam aduersus peccantes admirabilem, & horrore plenam sanctorum uirorum misericordiam illam imitatus sit, uelut Dauid quidem, apud quem est, Vidi præuaricantes, & tabescebam. Apostoli uerò, qui ait, Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Etenim, si (ut ueritas credere suadet) animus nobilior

B est corpore, in corpore autè uidemus consueuisse nos sceditatem omnem odisse, respueretque, itemque animum nostrum aspectu immanis cuiusuis carnificinæ, & insidiarum quarumuis naturaliter uehementer solere commoueri, tristarique, quò non tandem credibilius sit, ea quæ antè diximus aduersus peccantes, in animis eorum euenire, in quibus Christiana, fraternaque charitas uigeat, quotiescunque eorum qui peccant, animum uelut à feris bestijs fauciarì, ab lumicis animaduertentibus, ac ueluti cruore undique ac rabo oppleri? cum scriptum sit apud Dauid, Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauata sunt super me. Pueruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ. Miser factus sum & curuatus sum usque in finem, tota die contristatus ingrediebar. Et apud Apostolum, Stimulus mortis peccatum est. Quandoque igitur quis uel in suis, uel in alienis peccatis eo modo, quemadmodum supra diximus, animo affectum se esse animaduertit, tunc sine dubio credat se liberum esse à peccato.

*Psal. 37. d.**1. Cor. 15. g.*

INTERROGATIO CCXCVII.

Quæ teneri ratio debet in conuersione faciendâ à peccatis?

RESPONSIO.

NIMIRVM imitanda illa Dauid animi affectio est. Primò quidem, cum dicit, Iniquitatem meam cognoui, & peccatum meum non abscondi. Dixi, Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino. Deinde in ijs denarrandis modus, qui habetur in sexto psalmo, similiterque in alijs

Psal. 37. d.

item

item uario modo, eaq̄ discenda sunt ab Apostolo, quæ pro alterius peccato Corinthios ille fecisse testatus est, cum dixit, quod quæ secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem parit: & statim post tristitiæ proprietates adiunxit, Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristatos uos esse, quantam in uobis peperit sollicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed uindictam, in omnibus exhibuistis uos incontaminatos esse negotio. Ita ut ex his perspicuum sit, non solum conuenire à peccato discere, & pro peccantibus huiusmodi animi affectiones suscipere, sed ab ipsis etiam illis, qui peccant recedere. Nam & Dauid hoc aperte demonstrauit, cum dixit, Discedit à me omnes, qui operamini iniquitatem. Et Apostolus præcepit, cum eo, qui huiusmodi sit, ne cibum quidem unà capere nos debere.

Psal. 6. b.
2. Cor. 5. d.

NVnquid ratio cōcedat, ut quæ recta sunt, ea fiant, prout cuiq̄ placet?
RESPONSIO.

QVI sibi metip̄s placet, homini placet. Homo enim etiam ipse est unusquisq̄. Quemadmodum igitur maledictus est homo, qui spem suam ponit in homine, & fulcit carnem brachij sui: quod nihil aliud est, quàm fiduciam sui ipsius: quibus mox subijcit, Et à Deo recesserit anima eius: item quocq̄ qui ut alij placeat, uel ex eo, quod ipsi placet, aliquid facit, is alienus est à cultu Dei. Faciunt enim (inquit Dominus) ut uideantur ab hominibus. Amen dico uobis, receperunt mercedē suam. Quin & Apostolus etiam prædicans dicit, Si adhuc hominibus placerem, CHRISTI seruus non essem. Porro aduersus eos, qui tales sunt, uehementior quædam fertur in sacris literis comminatio, dicentibus Deum dissiipasse ossa eorum, qui hominibus placent.

Hier. 17. d.

Matth. 6. a.

Gal. 1. b.

Psal. 52. b.

INTERROGATIO CCXCIX.

Quomodo expletum habere aliquis animum poterit, se remotum esse ab ambitione?

RESPONSIO.

QUOTIESCVNQVE Domino obtemperauerit, qui dixit, Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona, & glorificent patrem uestrum, qui in cœlis est. itemq̄ Apostolo præcipienti, ac dicenti, Siue māducatis, siue bibitis, siue quid aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite, ita ut cultor Dei nihil neq̄ de præsentī, neque de futura gloria laborans, sed charitatem, quæ est aduersus Deum, rebus omnibus antepone, fidēter simul cum his, quæ præmissa sunt, dicere illud possit, Neq̄ instantia, neq̄ futura poterunt nos separare à charitate Dei, quæ in Christo IESU Domino nostro, cum ipse Dominus noster IESUS Christus dixerit, Non quærere se gloriam suam. Et quod qui à femet ipso loquitur, gloriam propriam querit: qui autem querit gloriam eius, qui misit eum, hic uerax est.

Matth. 5. b.

1. Cor. 10. g.

Rom. 8. g.

Ioan. 8. f.
Ibidem, 7. c.

Interrog

INTERROGATIO CCC.

Quæ est ratio conuersionis, quum sermo est de re, quæ oculis tangi non potest?

RESPONSIO.

SANÈ ratio quidem conuersionis declaratur in ea interrogatione, in qua quæritur, quæ teneri ratio debeat in conuersione faciendā à peccatis. Quod autem sermo sit de re, quæ oculorum aspectum fallit, meminimus dictum esse à Domino, Nihil occultum quod non postea sciatur. & Ex abundantia cordis os loquitur.

Matth. 10. c.
Luc. 6. g.

Quid si quis dixerit, Conscientia me non reprehendit?

RESPONSIO.

HOC accidit etiam in morbis corporis. Siquidem multi sunt morbi, quos non sentiunt, qui in illis sunt. Veruntamen ij maiorem adhibent fidem medicorum peritiæ, quàm suo ipsorum stupori. Similiter etiam in morbis animi, peccatis uidelicet, licet quis seipsum non reprehēdat, quod peccatum suum non sentiat, nihilominus tamē adhibere ijs fidem debet, qui res eius peruidere melius possunt quàm ipse. Quod animaduertimus factum fuisse ab apostolis, quo tempore cum de sua aduersus Dominum sincera animi affectione nihil dubitantes, dici sibi audiissent, Unus ex uobis me tradet: maiorem Domini uerbis, quàm conscientiæ suæ autoritatem tribuerunt, altercabanturq̄ ac dicebant, Nunquid ego sum Domine? Sed apertius hoc ipsum uidemus in Petro, qui cum ex uehementi humilitate ministerium Domini Dei ac magistri sui nollet admittere, tamen ubi illud audiuit, Nisi lauero te, non habes partem mecum: hæc Domini uerbis summa adhibita fide, dicit, Non tantum pedes meos, sed & manus & caput.

Matth. 26. b.

Ioan. 13. d.

INTERROGATIO CCCII.

NVnquid de extrarijs hominibus, ijs qui in indigentia positi sunt, de fratrum mensa subueniri conueniat?

RESPONSIO.

CUM Dominus dixerit, Non missus sum, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël: & Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus: nequaquã necesse est, ea, quæ in eorum usus attributa sunt, qui consecrati sunt Deo, temere ita in quosuis impendi. Si uerò id fieri possit, quod à muliere, quæ de fide laudatur, dictum est, uidelicet, Etiam Domine, nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. hoc positum sit in arbitrio dispensatoris, adhibita eorum etiam sententia, qui secundum ipsum in familia cæteris præstantiores sunt: ut ex eo quod abundat, Sol (sicut scriptum est) oriatur super malos & bonos.

Matth. 15. c.
Ibidem.

Matth. 5. g.

INTERROGATIO CCCIII.

NVnquid ijs obedire conueniat, quæ ab omnibus in fratrum collegio dicantur?

Q Respon

INTERROGATIO hæc magnam habet difficultatem, si quis ei respondere uelit. Primum quod manifestæ perturbationis indicium præbet, ex eo, quod ab omnibus aliquid dicatur: cum Apostolus dicat, *Prophetæ autem duo, aut tres dicant, & cæteri disjudent.* Et idem in donorum distributionibus, singulis, qui loquuntur, proprios ordines assignauerit, cum dixit, *Vnicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei.* Et in similitudine membrorum corporis aperte demonstrat, eum qui loquitur, ipsum quoque uicissim partem esse: apertiusque hoc idem etiam ac magis distinctè declarat, cum dicit, *Sive qui docet in doctrina, sive qui exhortatur in exhortatione, & reliqua.* Ut ex his perspicuum sit, nequaquam omnia omnibus esse permissa, sed unumquodque in uocatione sua manere debere, illudque quod sibi à Domino creditum sit, diligentius accurate, Quamobrem qui in familia cæteris præest, & uniuersis, quæ facere illos oporteat describit, maiore quadam animaduersione huiusmodi administrare munus debet, sollicitusque, & ut par est, in singulis aduigilare, quo pacto uide licet conuenienter uoluntati Dei, & accommodatè ad naturam, & facultatem uniuscuiusque, habita communis utilitatis ratione, munera singulis describat, imperet ue. Contrà uerò, qui sub imperio sunt, si seruata disciplina, obedientiaque (quatenus eam tamen seruari conuenit) uerborum meminisse illorum Domini debent, *Oues meæ uocem meam audiunt: & ego cognosco eas, & sequuntur me, & ego uitam æternam do eis.* **D** *memoriaque tenere eundem superius dixisse, Alienum autem non sequuntur, sed fugient ab eo, quia non nouerunt uocem alienorum.* itemque Apostolum dicere, *Siquis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri IESU Christi, & ei quæ secundum pietatem est, doctrinæ, superbus est, nihil sciens, & ijs enumeratis, quæ inde nascuntur postea adiecisse, Absiste à talibus. itemque alio in loco, Prophetias nolite spernere. Omnia probate, quod bonum est tenete: ab omni specie mala abstinete.* Ex quibus omnibus intelligitur, siquid sit quod ex mandato Domini dicatur, aut cum mandato conueniat, in eo, licet mortem propositam habeat, nihilominus tamen obedientiam seruari conuenire. Sin contrà, aliquid præter mandatum est, aut aliqua ex parte mandato aduersatur, id licet angelus de cælo, aut de apostolis aliquid imperet, licet uitam promittat, aut mortem minetur, nullo pacto admittendum esse: cum Apostolus dixerit, *Licet nos ipsi, aut angelus de cælo euangelizet uobis præter id, quod euangelizauimus uobis, anathema sit.*

INTERROGATIO CCCIIII.

NVM quid pro his, qui traditi fratribus sint, à propinquis eorum, si dare aliquid uelint, accipiendum sit.

RESPONSIO.

HUIUS rei cura arbitriumque esto penes antistitem. Veruntamen in hoc si mea etiam sententia exquiratur, existimo magis consultum iri offensionem

A fioni multitudinis, & ad ædificationem fidei fore præstabilius, si repudiarentur huiusmodi munera. Siquidem ex illorum susceptione primum, illud incommodum nascitur, quod sæpenumero ob eam rem malè audit fratrum respub. Deinde illud etiam, quod ad sustollendos animos propinquorum illorum, unde allata illa sunt, causam dant. Ad hæc, quod secundum id, quod dictum est ab Apostolo de ijs, qui in communi loco priuatas escas haberent, & potiones, illud consequitur, *Confunditis eos, qui non habent, & huiusmodi pleraque.* Quare cum ex ea re tot simul causæ ad peccatum nascantur, rectum est, si quæ sunt huiusmodi, ea non accipiantur, & antistiti facultas detur, ut statuatur ipse, à quibus sumi, & quæ sumpta sint, quomodo distribui conueniat.

INTERROGATIO CCCV.

NUNQUID ab extraneis accipi aliquid conueniat, uel amicitia, uel congnationis quæ præcesserit, ergò.

RESPONSIO.

HOC interrogatum eandem uim habet cum eo, Nunquid à propinquis aliquid accipi debeat.

INTERROGATIO CCCVI.

QUA ratione aliquis assequi potest, ut ne mente unquam distrahatur?

RESPONSIO.

B NIMIRVM si quis excellentem electi uiri David mentem illam inuenerit, qui de seipso loquens ait, nunc quidem, Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear, nunc uerò, Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos, aliàs autem, Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum: sicut oculi ancillæ in manibus dominae suæ, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum. Atque ut minore exemplo discamus, quam accuratiore studio, sollicitudineque in rebus maioribus ritè ad ministrandis tui nos conueniat, unusquisque secum consideret cum animo suo, quomodo coram alijs se gerit, esto æquales sibi illi sint, quomodo omnium in re uitare reprehensionem studet, in statu, in ambulatione, in motu cuiuscunque membri, in locutione etiam. Quemadmodum autem quæ aperta apud homines sunt, ea damus operam ut declinemus, item quoque ac multo magis qui persuasum habeat se Deum habere inspectorem, scrutantem corda & renes (sicut scriptum est) & ueram esse promissionem illam unigeniti filij Dei, Vbi duo uel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio eorum sum: itemque Spiritum sanctum adesse moderatorem, & donorum distributorem, effectoremque: similiter angelos custodes uniuscuiusque, secundum id, quod dictum est à Domino, Videte ne contemnatis unum de pusillis istis. dico enim uobis quoniam angeli eorum in cælo semper uident faciem patris mei, qui est in cælis; Is longe maiore, ac uehementiore animi contentione laborat, ut pietatè iracundat, ut nequa

Q 2 in re

1. Cor. 11. e.

Psal. 15. c.

Psal. 24. c.

Psal. 122. d.

Psal. 7. c.

Matth. 23. c.

1. Cor. 12. b.

Matth. 18. b.

in re Dei uoluntatem offendat. Atque hoc modo mentis in officio retentio uehementius ac diligentius confirmatur. Amplius, si illud etiam implere studuerit, Benedicā Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Et item illud, Meditabitur in lege Domini die ac nocte, quouidelicet mens in æquabili perenniꝫ meditatione, contemplationeꝫ uoluntatum Dei occupata, nequaquam spatium inueniat, quo ad futiles cogitationes possit aberrare.

INTERROGATIO CCCVII.

NVnquid in psalmodiæ, orationis uel in ceptione uicissitudine utendum sit?

RESPONSIO.

HOC in multitudine eorum, qui idonei sunt, disciplinæ ordinem seruato, ne res contempta, indifferens uel existimetur: neque tamen contra perpetua æqualitas in una, aut altera persona suspicionem det superbiæ illius, qui princeps sit, & contemptiois reliquorum.

INTERROGATIO CCCVIII.

NVnquid in collegio fratrum conueniat, ut qui aliquid dederit, ei pari referatur? Et nunquid ex conuenientia eius quod datum sit, referri gratia debeat?

RESPONSIO.

HOC totum interrogatum humanum est. Si autē grati animi signum dandum sit, in eo, penes quem distributio est, positum sit arbitriū, & accipiendi ea quæ dentur, & gratiam referendi illi, qui det.

INTERROGATIO CCCIX.

NVnquid cui ea contigerint ut faciat, quæ & consuetudo fert & natura, is audere debeat ad sanctorum communionem accedere?

RESPONSIO.

SUPERIOREM natura, & consuetudine illum esse demonstrat Apostolus, qui in baptismo sepultus sit unā cum CHRISTO: qui quidē eo in loco, ubi agitur de baptismo, quod per aquam fit, ad ea quæ supra dixerat, illud adiunxerit, Hoc scientes, quia uetus homo noster simul crucifixus est ut destruat corpus peccati, ut ultra non seruiamus peccato.

Et alio in loco præcipiens dixerit, Mortificate ergo membra uestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est simulachrorum seruitus, propter quæ uenit ira Dei super filios incredulitatis. Atque aliās etiam regulam statuerit, cum dixerit, Qui autem sunt CHRISTI, carnem suam crucifixerunt cum uitijs & concupiscentijs.

Porro scio ego ad hoc CHRISTI uirtute multos peruenisse tam mares, quam fœminas ex uera in Dominum fide. Quod uerò in immunditia positus quispiam ad sacrosanctam communionem accedat, id uerò quàm uehementer formidandum sit, animaduertimus etiam ex iudicio ueteris Testamenti. Quod si plus quàm templum est hic, sine dubio terribilius uidelicet docebit nos Apostolus, qui

Psal. 33. d.

Psal. 1. d.

Rom. 6. d.

Col. 3. d.

Gal. 5. d.

Matth. 12. d.

A. qui dixerit, Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit. 1. Cor. 11. g.

INTERROGATIO CCCX.

NVnquid in communi domo Dominica cœna debeat celebrari?

RESPONSIO.

QUEMADMODUM ratio non permittit, ut uas ullum commune in sancta introferatur, eodem modo etiam uetat sancta, in domo communi celebrari: cum ex iussu Dei in ueteri Testamento nihil isto modo fieri permittatur. Cum autem Dominus dicat, Plusquam templum est hic: & Apostolus item, Nunquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? Quid dicam uobis? Laudabo uos in hoc? Non laudo. Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi uobis, & quæ sequuntur. sanè admonemur, non debere nos, neque communem cœnam in ecclesia manducare, aut bibere, neque dominicam in priuata domo in contumelia habere: extraquam si quis, cum necessitas poscat, locum, ædem uel elegantiore deligat in tempore opportuno.

Matth. 12. d.

1. Cor. 11. c.

Psal. 144. c.

INTERROGATIO CCCXI.

NVnquid rogati ab aliquibus, ad eos uisitandi gratia abire nos conueniat?

RESPONSIO.

OMNINO uisitandi officium unum est ex ijs, quæ grata sunt Deo. Veruntamen qui eo fungitur, is & ad intelligendum esse sagax debet, & ad respondendum prudens: & illud facere, quod dictum est, Sit sermo uester semper in gratia sale conditus, ut sciatis, quomodo oporteat uos unicuique respondere. Illud autem, quempiam uisere uel cōsanguinitatis, uel amicitiae causa, alienum est à nostra professione.

Col. 4. d.

INTERROGATIO CCCXII.

NVnquid uisitantes nos laici, ad orationem adhortandi sint?

RESPONSIO.

SI SVNT amici Dei, haud ab re est: cum ad eos Apostolus scripserit, Orate & pro me, ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere mysterium Euangelij.

Eph. 6. c.

INTERROGATIO CCCXIII.

NVnquid uisitantibus nos aliquibus in opere faciendo pergere nos conueniat?

RESPONSIO.

EORVM quæ ex mandato Dei fiunt, nihil interrumpi debet, propter eos, qui ad nos humani gratia officij ingrediantur, nisi quæ peculiari animæ quedam procuratio sit, quæ ex mandato Domini corporis industria debeat anteponi: cum in Actis sancti Apostoli dixerint, Non est bonum nos derelinquere uerbum Dei, & ministrare mensis.

Act. 6. d.

Q 3 Animad

SI QVIS integra corporis valetudine orationes facere, aut psalmos memoriae mandare neglexerit, excusans excusationes in peccatis, hic à reliquorum consortio segregator, aut hebdomadam unam ieiunato.

Siquis de errato aliquo adhibita charitate corripiatur, & correptionem non admittat, summa cum sollicitudine obsecrans, ac propter ea, quae deliquit, ignosci sibi postulans, hic quoque hebdomadam unam à reliquorum societate excluditor.

Siquis alicuius alicui peccati conscius fuerit, neque illum correxerit, aut pacifice, & adhibita Christiana charitate corripuerit, sed cum perturbatione animi, ueluti fratrem potius triumphans, quam causam morbi tollere studens, hic quoque una cum eo, qui de peccato castigabatur, hebdomadas duas à reliquorum consortio abesse cogitor: quia ut inimicus, non autem ut frater corripuit.

Siquis quae facere possit, à fratre iustus, contumeliose se, aut contumaciter gerat, neque adhibita omni, quae est in CHRISTO laetitia, obtemperet, tanquam qui seipsum expleat, similiter hebdomadam unam segregator.

Siquis futiliter garriat, aut in sermone facetias confectetur, neque adhibito timore ac tremore doctrinam beati Apostoli, & Evangeliorum conseruet, nihilominus hic etiam hebdomadam unam segregator.

Siquis praeter Etiam, & Non, iurandum aliud det, & ipse hebdomadam unam segregator.

Siquis fratri alicui peccati alicuius conscius fuerit, & id dissimulauerit, postea autem exprobrauerit, ueluti traducendi causa, similiter hic quoque tanquam misericordiae expers, & maleuolus, à reliquorum consortio hebdomadam unam segregator.

Siquis alicuius alicui peccati conscius sit, & illum negligenter ferre animaduertat, ac non adhibita cordis contritione, multisque lacrymis Deum sibi propitium facere hortetur, & admoneat ipsum, ut poeniteat, & opera poenitentiae digna praeseferat. Si autem his ita seruatis, nihilominus tamen ille salutem suam negligat, qui eiusmodi est, is ex conuentu prorsus exterminator. Modicum enim fermentum totam massam corrumpit.

Siquis praeterquam ubi necessarii usus postulent, extra egrediatur, ac temere diuagetur, qui huiusmodi est, segregator, ut quiescant domus eius, sicut scriptum est.

Siquis temere iracundia elatus fuerit, ac non actutum fratrem rogaauerit, quem offenderit, ut peccatum sibi, quod in ipsum peccauerit, condonet, hic

A net, hic similiter hebdomadam etiam unam segregator.

Siquis contumelia aliqua à fratre affectus fuerit, & à conuentu rogatus, peccatum non condonarit, memoria tenens eum qui dixit, Siquis aduersus aliquem habet querelam: sicut & Dominus donauit uobis, ita & uos. & hic similiter à caeterorum consortio hebdomadam unam segregator.

Col. 3. b.

ANIMADVERSIONES ADVERSUS
CANONICAS.

QVAE iurandum quoduis dederit, hebdomadas duas segregator.

Quae de natu maioribus alicui maledixerit, quibus administrandi res monasterij cura mandata sit, hebdomadam unam segregator.

Quae aduersus sororem aliquid dicat, eo consilio, ut ipsam criminetur, hebdomadam unam segregator.

Quae contumelia quauis aliquam affecerit, hebdomadam unam segregator.

Quae praeter natu maiores eas, quibus commissa monasterij administratio sit, aduersus sororem absentem susurrare aliquid animaduersa fuerit, segregator hebdomadam unam.

B Quae nulla cogente necessitate, intempestiua illata fermocinatione futiliter garriat, segregator hebdomadam unam.

Quaecumque scurrilitatem in sermone adhibuerit, aut immodestum risum, hebdomadam unam segregator.

Quaecumque in opere ministerij occupata, & necessarium praemanibus munus habens, clamose, procaciter uel proximam appellarit, hebdomadam unam segregator.

Quaecumque reprehensam aliquam delicti alicuius ab ijs, quibus gubernatio, & rerum faciendarum commissa descriptio sit, defendit, hebdomadas duas una cum ea, quam defendit, à reliquorum consortio segregator.

Quae cum extraneo aliquo, eorum qui intro ingrediuntur, sermonem contulerit, antequam ei ab ea permissum sit, cui moderandae disciplinae summa tradita autoritas sit, hebdomadam unam segregator.

Quae in difficultate rerum ad usum necessariorum, aut in operibus faciendis fatigatione, murmurare animaduersa sit, segregator hebdomadam unam.

Quae imperio aduersatur illarum, quibus regendi prouincia tradita est, segregator hebdomadam unam.

Quae contemptim, hoc est, resistans, lenteque iussum (ut par esset) non expleat, hebdomadam unam segregator.

Quae

Quæ exquisitè ornare se uelit, post unam, & alteram correptionem, coram antistite arguitur.

Quæ sine sententia illarum, quibus delata disciplinæ moderatio est, ad matrem suam, aut ad sororem abierit, hebdomadam unam segregator.

Quæ nutu oculi, aut prauo aliquo gestu proximam offenderit, segregator hebdomadam unam.

Quæ dimissis synaxibus sermonem cum extraria muliere aliqua conferat, segregator hebdomadas duas.

Quæ iniussu illarum, quibus regēdi tradita prouincia est, ab uno opere ad aliud transeat, segregator hebdomadam unam.

Quæ irrogatam sibi multam reijciat, contumaciter ue contrà respondeat, aut murmuret, non intelligēs quid sibi ex correctione utilitatis nascatur, segregator hebdomadas duas.

A CONSTITUTIONVM MONACHICARVM

STICARVM, TAM AD EOS, QUI IN SOCIETATE,

quàm ad eos, qui solitariam

uitam agunt, pertinentium.

Index.

- I** Quòd oratio debet omnibus rebus anteponi.
- II** De moderandis agitationibus animi, & quòd corpus malum non est, ut quidam putauerunt.
- III** Quòd non temere in colloquium ueniendum est cum mulieribus.
- IIII** Quòd ad uires corporis accommodari abstinentia debet, & quòd honesta, ac legitima res est corporis in opere faciendo exercitatio.
- V** Quòd opera illa confectari monachus debet, quæ professioni ipsius aliena non sint.
- VI** Quòd non debet monachus temere cum quibusuis sermonem conferre.
- VII** Quòd neque sine causa, neque crebro exire extra monasterium monachus debet.
- VIII** Quòd locum identidem demutantibus monachis, neque liberè loquendi, neque similiter aliud quippiam agendi fieri potestas debet: contraque quòd uitandi sunt, qui tales sunt.
- IX** Quòd clerum, gubernationem ue fratrum nullo modo appetere monachus debet.
- X** Quòd ad recta studia confectanda neuiquam commouere nos debet cupiditas inanis gloriæ.
- XI** De idoneo ad loquendum tempore.
- XII** Quòd in sermone suo sales sectari monachus non debet.
- XIII** De animi facilitate, & quomodo charitas conflatur.
- XIIII** De prudentia.
- XV** De fide & spe.
- XVI** De animi submissione.
- XVII** Quot modis prauæ in animo cogitationes oriantur.
- XVIII** Ad canonicos uitam communiter in societate degentes.
- XIX** Quòd qui ad religiosam uitam accedit, ad eam cum stabili iudicio debet accedere: & de obedientia.
- XX** Quòd qui semel religiosam uitam ingressus sit, is neuiquam illorum sectari familiaritates debet, qui in communi uita uersantur, neque de rebus ipsorum sollicitudinem omnino ullam suscipere.
- XXI** Quòd nullo modo à spirituali fratrum coetu separare se aliquis debet.

- XXII De obedientia uberius. G
- XXIII Quod quæuis sordidissima etiam opera summa cum alacritate facienda ultro suscipere monachus debet.
- XXIII Quod nullo modo debet se monachus in quærendis honoribus aut dignitatibus occupare.
- XXV De moderatione ac simplicitate in cibis sectanda.
- XXVI Quod ad perfectionem contendenti nihil obesse poterit è monasterio in publicum proditio.
- XXVII Quod nullum seorsum priuatum habere monachus negocium debet.
- XXVIII Quod qui cæteris præest, is adhibita paterna charitate, rebus eorum qui ipsi subiecti sint, debet consulere.
- XXIX Quod in conuentu monachorum, duorum uel trium fratrum coitioni esse nullo modo locus debet.
- XXX Quod nullo modo uestimentorum, calceamentorum uel delectationem sectari monachus debet.
- XXXI Quod debet, qui cæteris fratribus præest, pro rata uirium corporis cuiuscumque portione imperare, quæ imperat; & de ijs, qui maliciosè uires suas occultant.
- XXXII Quod neuiquam dolere cæteri fratres debent, si cum ijs, qui imbecillioribus uiribus sint, agi clementius uideant.
- XXXIII Quod monachis ijs, qui à suorum sodalitia descivisse deprehensi sint, nullo modo debent, qui cõuentibus fratrum præfunt, loquendi liberè potestatem ullam facere, aut in eandem secum uitæ communionem recipere. D
- XXXIII Quod qui communem cum cæteris uitam monachus agit, is nihil, quod ad pecuniam pertineat, penes se debet retinere.

A **BASILII MAGNI**
ARCHIEPISCOPI
CAESAREENSIS,

CONSTITUTIONES MONASTICAE, TAM AD EOS, QVI
in societate cum cæteris, quàm ad eos, qui
solitariam ipsi seorsum uitam
agunt, pertinentes.

B

AE PENVMERO, ueluti qui eam, quæ est secundum CHRISTVM, philosophiam amplexus sis, cupiditatibusque, ac uoluptatibus, & uitæ huius curis contemptis, studium in eam rem tuum contuleris, ut à prauis, quæ à corpore proficiscuntur, affectionibus, te quàm fieri posset maxime cogitatione abduceres, auocaresque, de hoc mecum agens quæsiuisti, quam conficiendo instituti tibi certaminis cursu rationem te sequi oporteret, quomodoque cupiditatum illarum, quæ à corpore profectæ, se ad animum insinuare solitæ sunt, laqueos declinares, & quid primo potissimum cauere deberes, & quid item deinceps, similiterque, quid studiosè consecrari: quod uidelicet & rebus prauis declinandis & rectis consecrandis, & uitia fugeres, & honestis uirtutum officijs fungerere. Sanè post illud etiam postulasti, ut literis meæ de hac re tibi sententiæ explanationem mandarem. Sanè nos quoque ea res impulit, ut neuiquam honestum huiuscemodi studium tuum negligendum putarem, sed contra potius quantum uiribus consequi possemus, admonitis dandis, fulciremus, constabiliremusque. neque id, ut qui parem omnino propositi argumenti dignitati orationis facultatem allaturos nos sperarem, sed ne quam haberemus, eam silentio, ueluti quodam terræ tumulo obrueremus, atque hoc modo denunciatum ei, qui humi talentum defoderat, supplicium euaderemus. Enimvero causa quidem, quamobrem homines cupiditatibus se, uoluptatibusque, ac uitæ huius curis immergunt, coniugium est ut plurimum. Neque enim uehementior ulla, uolentior uel hominum corporibus insita reperiri libido potest, quàm uolentior uel hominum corporibus insita reperiri libido iunctionis appetitus (neque id mirum omnino: Cum enim is mortalium generi ad propagandam sobolem diuinitus esset datus, consentaneum

1. Cor. 7. f.

fuit, ut quod omnium in se functionum caput contineret, huic uehementior etiam, quasi impetus uis quædam esset adiuncta) similiterque neque curæ ullæ, quæ accidere hominibus soleant grauiiores, quàm eæ, quæ a coniugio profectæ gregatim innumerabiles penè aduolant: cum Paulus dicat, Qui cum uxore est, sollicitus est de ijs, quæ sunt mundi. Etenim qui solus est, hic eam unam tantummodo necessitatem habet, ut sibi, & rebus sibi & corpori suo necessarijs prouideat, quanquam hanc ipsam etiam, si uelit, possit negligere: quippe cum haud magno hoc negotio indigeat, ut hoc sibi imperet unusquisque. Qui uerò conjugis ac liberorum semel curam susceperit, hic sine dubio, cum ipse sui iuris amplius non sit, necessariò illa adigitur facere, per quæ uoluntatibus uxoris mos geratur, & in filiorum curatione occupatus, infinitas cogitur curas exhaurire: quas profectò, si singulas uelim exponere, longior sim, quàm hoc loco necesse sit. Qui igitur à mundi uinculis esse liber gliscit, hic coniugium ueluti compedes quasdam profugit, & Deo uitam suam consecrauit, & castitatem professus est, ea re, ne sibi amplius liberum esset uxorem ducere, sed assidue usque pro tenenda castitate aduersus naturam decertaret, & naturæ impetus illos, qui omnium habentur acerrimi. Qui enim eiusmodi est, hic cum Deum unicè sibi amandum proposuerit, & eius ab omnibus perturbationibus uacuitatem aliquatenus saltem, quantum possit, cupiat consequi, & spiritualem puritatem, tranquillitatemque ac placiditatem, & quæ ex his nascuntur, lætitiâ & gaudium optet degustare, in eo elaborat, ut à crassa omni ac terrena labe cogitationes abducatur suas, & cœlesti lumine largiter hausto, puro neque umbra ulla præpedito mentis oculo res diuinas undique contemplatur. Is autem ubi ad huiusmodi statum, habitumque hoc modo animum suum deduxerit, Deo, quatenus Dei similitudinè mortalis potest attingere, similis efficitur, ab eoque summe & diligitur, & charus habetur: nempe ut qui difficilimum ad conficiendum certamen confecerit, & mente ab omni penitus materiæ contagione, ac corporea labe expedita, atque pura effecta familiariter cum Deo congregari potuerit. Proinde qui per eam, quam dixi, exercitationem, ad huiusmodi habitum peruenerit, hic flagitiosissimè, ac peruersissimè fecerit, si uoluptatum blanditijs delinuit, ad carnis uitia denuò delabatur, & si suscipiendis quæ inde sursum ascendunt exhalationibus animi oculos sibi ueluti crassissima quadam nebula offusos esse patiat, uellicataque ab libidinum fumo mentis acie, excidat à contemplatione rerum diuinarum.

Quod oratio debet omnibus rebus anteponi.

CAP. I.

OMnis actio, charissime, omnis item sermo saluatoris nostri IESU Christi, pietatis uirtutisque regula est. Propter hoc enim etiam humanam naturam suscepit, ut in se, uelut in tabula quadam ueram nobis pietatem ac uirtutem depingeret, eamque omnibus nobis, maribus simul ac

fœminis

A fœminis ante oculos statutam, unicuique pro uiribus imitandam proponeret. Neque enim alia de causa ille corpus nostrum gerit, nisi ut quoad fieri possit, nos ad imitanda uitæ ipsius studia nos conformemus. Quæ propter tu quancumque uel factum ipsius audieris memorari, uel dictum, ea nolito negligenter, & tanquam aliud agens audire: quin stude potius, ut mente tecum ipse cogitando, rimandoque ad eorum profundum peruenias, eorumque quæ ibi opertè traduntur, particeps fieri contende. Etenim Martha quidem hospitio Dominum suscipit: ad eius uerò pedes assidet Maria, laudandum sanè in utraque forore studium. Cæterum tu res distinguo. Nam Martha ipsa in ministerio occupata, ea parabat, quæ hospitis corpori futura erant necessaria, contra Maria, cum ad pedes illius assideret, audiendis, quæ ab eo dicebantur, uacabat. Sic altera Domini partem illam, quæ tangi aspectu poterat, reficiebat: altera parti illi, quæ occulta cerni non poterat, consulebat. Verè enim qui aderat, is & homo erat & Deus, idem Dominus ambarum mulierum studium approbat. At Martha cum labore nimio delassaretur, Dominum rogabat, ut ad se in suscepto munere adiuuandam, sororem uellet adhortari. Dic enim illi tu, inquit, ut surgens simul mecum ministret. Cui Dominus, Martha Martha sollicita es, & turbaris erga plurima, Porro unum est necessarium. Maria autem optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Neque enim ea fuit causa, quamobrem huc ueniremus, ut in toris supini recumberemus, neque ut uentrem expleremus: sed ob eam rem hinc sumus, ut pascamus uos uerbo ueritatis, & mysteriorum contemplatione. Ita Dominus neque illam ab suscepto ministerio est dehortatus, & huic laudem tribuit, quod quæ diceret, attentius auscultaret. Agedum igitur per duas mulieres duo mihi uitæ genera introduci animaduertito, unum ignobilius, nempe quod in crassioribus se obeundis uitæ huius muneribus occuparit: quanquam ipsum quoque mirificè commodum est, alterum nobilius, & cum spiritu magis coniunctum, nimirum quod sese ad arcanas res contemplandas altius extulerit. Hæc tu, qui audis, spiritui conuenienter interpretare, & utrumuis magis placuerit, deligito. Et si ministrare uis, in nomine CHRISTI ministrato. Ipse enim dixit, Quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Nam siue hospites recipis, siue mendicos reficis, siue dolentium misericordia commoueris, siue necessitate aliqua calamitate ue oppressos ope aliqua subleuas, siue aduersa ualitudine laborantibus inseruis, omnia isthæc officia perinde CHRISTVS habet, ac si in ipsum propriè conferrentur. Quod si mauius Mariam imitari, quæ spreto corporis obsequio, altius ad rerum diuinarum contemplationem ascendit, legitimè, & ut par est, uerè negotium tractato, corporis curam abijcito, agri cultionem deferito, apparatus etiam epularum, & obsoniorum aspernator, & ad Domini pedes assideto, & que ille dicat, auscultato, ut arcanorum diuinitatis particeps efficiare. Siquidè officijs ijs, quæ corpori impenduntur, potior est dogma-

R 3 tum

Luc. 9. 3.

Matth. 25. d.

tum CHRISTI contemplatio. Accepisti igitur charissime exempla, & una etiam rationem, utraque maus sectare: aut uidelicet egentium minister esto, aut CHRISTI dogmatum studiosus inuestigator. Quod si utraq; simul potes imitari, utrinque omnino salutis fructum reportabis. Ceterum precipuum spiritualis doctrina locum tenet, reliqua uero omnia in secundis consistunt. Maria enim, inquit, optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea. Proinde si tibi quoque in animo fuerit CHRISTI arcanis imbui, & ad pedes illius affederis, & Euangelium ipsius susceperis, totam ibi rem desereres familiarem tuam, & uacuum ab omni sollicitudine deges, corporis proprii etiam obliuiscere, atque hoc modo in contemplationibus uersans, familiaris cum eo colloqui poteris, ut Mariam ita imitere, & supremae gloriae fructum consequare. Porro quodcumque oras, caue diligenter, ne quae petis, peruersè petas, & aduersum te Dominum irites, non pecuniam, non gloriam humanam, non aliud quippiam ex numero eorum, quae cito praeteruolant, sed pete regnum Dei, & quae ad usum corporis pertinet, omnia ille tibi suppeditabit, quemadmodum ipse Dominus dicit, Quae sitis primū regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adiacentur uobis. Duplex est autem charissime orandi modus: quorum alter in glorificatione, adhibita animi submissione cernitur: alter in petitione, qui quidem priori subijcitur. Cum oras igitur, nolito confestim ad petitionem accedere: quod si hoc non facis, indicio es ipse de uoluntate tua, te scilicet, quod necessitate urgearis, Deo preces adhibere. Quapropter quodcumque instituis orare, coniugem, liberos, & adeo ipsum relinquit, a terrarum procul abscedito, caelumque superato, & naturas omnes tam quae cerni, quam quae cerni non possunt, relinquit, & ab eius glorificatione exorditor, qui omnia condidit, cumque in eo satis fueris commoratus, non mente uaga, neque huc, illucue temere deerrante, neque (ut Graecorum mos est) fabulas garruens, sed de sacrosanctis literis carpens, quae dicas, dic, Gratias ago tibi Domine propter incredibilem clementiam, & in ferendis hominum culpis facilitatem tuam, qui peccantem me quotidie patientia tua sustines, & ad resipiscendum omnibus nobis potestatem facis. Propter hoc enim taces, & nos sustines Domine, ut tibi gratias agamus, qui salutem generis nostri, modo terrendo, modo leniter exhortando moderaris, quique per prophetas primo, postremo etiam per aduentum CHRISTI tui nos uisitaueris. Tu enim finxisti nos, non autem ipsi nos, tu es Deus noster. Vbi uero iam satis gratias egeris, Deumque petitis è diuina scriptura laudibus glorificaueris, tum iterum adhibita humilitate, ordire, ac dic, Equidem non sum dignus Domine, qui coram te uerbum faciam, quoniam uehementer peccator sum, & licet nullius tibi culpae conscius sis, nihilominus tamen ita te oportet dicere. Etenim cum multis in rebus offendamus omnes, maiorem tamen offensus partem ne intelligimus quidem. Iccirco Apostolus dicebat, Nihil mihi conscius sum, sed in hoc iustificatus non sum, quod

Matth. 5. d.

1. Cor. 4. d.

A idem est ac si diceret, Multa delicta committo, quae committere me non intelligo. Propter hanc causam etiam Propheta ait, Delicta quis intelligit? Quare nihil mentitus sis, si te peccatorem appellaueris. Nam si intelligis, uel hoc ipsum peccas, quod te peccatorem negas. Quin potius sic dicito, Peccatis peccatores omnes uinco Domine, nempe qui diuinum praecipuum uiolem, quo iubemur, ut cum omnia fecerimus, inutiles nos seruos appellemus, nimirum qui ea praestiterimus, quae prestare debebamus. In hac assidue cogitatione esse te oportet, te ut esse inutilem credas, & assidue praecipuum illud memoria retinere, Humilitate inter uos alij alios superiores uobis arbitantes. Cum timore igitur, humilitateque Deum orato. Vbi uero uerbis humilitatem tuam satis ostenderit, dixerisque, Gratias ago tibi Domine, quod peccantem me tandiu patientia tua sustinuit, & in hodiernum usque diem nullas à me peccatorum meorum penas expetisti. Equidem Domine infinita iam pridem commertus eram supplicia, dignusque eram, qui longissime à conspectu aspellerer tuo: uerum tua me patientissima lenitas peccantem clementissime sustinuit. Gratias inquam ago tibi, tamen ad parem tuam in me clementiae gratiarum actionem haudquaquam esse me idoneum intelligo. Simulac uero amababus huiusmodi partibus satisfeceris, gratiarum actionis uidelicet, & humilitatis, tum demum quod petere debes, petito: non diuitias (ut antè dixi) neque terrenam gloriam, non sanitatem corporis (ipse est enim qui te creauit, ipsi cura est incolumitas tua, neque non probe intelligit, quam è re cuius iusque sit, uel bene ualere, uel male) sed quemadmodum iustus es, regnum caelorum pete tantummodo, & necessitatibus corporis tui ipse (ut dixi) prouidebit. Magnificētissimus est enim rex noster, & indignè fert, quando cum quis exiguum à se aliquid petit, quodcumque quis nostrum de rebus ipsum minimè ipsi conuenientibus rogar. Noli igitur illum tibi oratione tua iratum facere, sed ea petito tibi, quae digna sunt & Rege & Deo. Haec autem petens ab eo, ne prius recesseris, quam quod petis, impetraueris. Hoc enim fieri oportere in Euangelio significans Dominus dicit, Quis ex uobis habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi, Amice commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus uenit de uia ad me, & non habeo, quod apponam ei: & ille deintus respondens dicat, Noli mihi molestus esse, iam hostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili, non possum surgere, & dare tibi. Et si ille perseverauerit, pulsans, dico uobis, etsi non dabit illi surgens, eò quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Hoc autem exemplum iccirco nobis proponitur à Domino, ut in fide acres ac pertinaces esse nos doceat. Exemplum enim ab homine ad alium hominem sumit, ut intelligas nulla laboris fatigatione debere te à suscepto proposito desistere, ut uidelicet quodcumque aliquid petieris, neque impetraueris, tandiu perseveres, quoad impetres. Si tamen (ut supra dixi) ea petas, quae uoluntati Dei non repugnent. Neque uero tecum

Psal. 18. d.

Luc. 17. c.

Philipp. 2. d.

Luc. 11. b.

tacitus dixeris, Peccator sum, & propterea non exaudior. Vt enim diffi-
 dentia ille tibi causam omnem præcideret, illud adiecit, Et si non dabit
 illi surgens, eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius
 dabit illi quotquot habet necessarios. De cætero autem & si mentis præ-
 terit, & si annus, & si triennium, & si quadriennium, & si anni complu-
 res, acriter perleuero tamen, donec impetres. sed postula cum hinc,
 neque interea recte unquam uiuere intermiseris. Incidit enim plerumque, ut
 pudicitiam quis quandiu adolescens fuit, constanter retinuerit, tum la-
 tenter insinuante se uoluptate naturales libidines excitantur, oratio lan-
 guidior efficitur, iuuentuti uinum superinjicitur, actum est de pudicitia,
 idem denique non est homo, qui erat antea. Hoc modo existere in homini-
 bus mutationes solent, si quis non fortiter uitij obstiterit, & quantum in
 ipso sit non omnia præstiterit, & ad Deum uociferans, opem sibi illius
 implorauerit. Si enim libidinibus se quis ex ignauia dediderit, sequemur
 ipse uolens hostibus suis prodiderit, hunc nullo modo Deus neque adiu-
 uat, neque audit, quippe cum prior ipse uitio suo à Deo se alienauerit. Qui
 enim à Deo se optat iuari, is nunquam deserit officium suum, qui autem
 hoc facit, is diuino auxilio nunquam destituitur. Quapropter danda in
 eo opera est, ne ulla in re conscientia nostra nos condemnet, tum, ubi hoc
 fecerimus, implorandum est diuinum auxilium; implorandū autem non
 lente, non mente huc, illucque temere aberrante. Qui enim sic facit, is tan-
 tum abest, ut impetraturus sit, quod petit, perficiet etiā, ut sibi Dominus
 irascatur. Etenim si qui coram principe aliquo stat, & ipsum alloquitur,
 magno cum metu stat, & cum corporis extrinsecus, tum mentis etiam in-
 trinsecus attentos oculos tenet, periculi metu: quanto tandem maiore
 cum metu trepidationeque censendum est oportere nos stare in conspectu
 Dei, tota mente in illum unum intenta, neque usquam aliō: cum ipse non
 hominis partem illam modo, quæ foris apparet, ut homines faciunt, sed
 illam etiam, quæ intus occulta oculorum aspectum fallit, clarissime per-
 uideat. Si igitur sic, quemadmodum decet, steteris coram Deo, & quæ in-
 te sunt, omnia pro uiribus præstiteris, persta, donec omnino tandem im-
 petres, quod petis. Sin conscientia te tua condemnat, tanquam qui negli-
 gentius rem trahes, & si in oratione aliud agens stes, cum facere aliter
 possis, ne ausus fueris consistere coram Deo, ne fiat tibi oratio tua in pec-
 catum. Si uero propterea, quod à peccato debilitator factus, hoc à te
 ipso impetrare non potes, quin interim dum oras, animo ac mente distra-
 hare, enitere contra quantum potes, & ipse tibi metipsum uim affer, & coram
 Deo stare persevera, mentemque tuam in illum defixam tene, ipsamque ad
 seipsam aduoca. Si ita feceris, ignoscet tibi Deus, quoniam non ex con-
 temptione, sed ex infirmitate, eo modo, quo conueniret, coram Deo sta-
 re non uales. Hoc modo si tibi metipsum uim feceris, teque ad omne opus bo-
 num paraueris, ne destiteris, prius, quam illud impetres, quod rogas. Sed
 patienter fores eius pulsa, dum petis. Omnis enim qui petit, accipit, &
 qui

Psal. 118. d.

Luc. 11. b.

A qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur. Quid enim est aliud, quod uelis
 impetrare, nisi salutem tantummodo, quæ est secundum Deum? Scire
 uis charissime, quo pacto olim patiens sancti uiri expectare soliti essent,
 neque desperationi se darent. Abraham Deus, cum iunior esset, uocauit,
 & in Palæstinorum fines transtulit, cum ei dixisset, Tibi dabo terram
 hanc, & semini tuo post te: & sicut astra cæli, sic erit semen tuum, quod
 numerari non poterit. Multorum deinde annorum iam numerus efflu-
 xerat, naturalisque in eo iam ad procreandum uis erat extincta, & iam iam
 moriendi tempus instabat, neque tamen ille cum hæc hoc modo ire ani-
 maduerteret, dixit unquam, Domine semper tu mihi filios promittis, &
 gentium multarum futurum me patrem prænuncias. Naturales in me
 ad creandam sobolem motus exacta iam ætas extinxit: & Sarra uxor
 mea senio confecta amplius iam per annos parere non potest: proinde
 fallax est promissum tuum. Quam enim uetuli duo sobolis habere spem
 possumus? Neutiquam hæc ille dixit, potiusque nec cogitauit quidem,
 sed fide immobilis permansit: cumque ætas quotidie magis ac magis ad
 maius senium declinaret, nihilominus excitabatur in eo tamen ac ueluti
 iuuenescebat spes, & collabente corpore, & desperationem afferente, fides
 ipsi & animo simul & corpori uires addebat. Sic enim secum cum animo
 suo cogitans ipse dicebat, Deus est qui promissit, ipse est dominus nature,
 & aliter quam quemadmodum ille promissit, res cadere non potest. ipse
 est, qui quæ sua sponte fieri non possunt, ut fieri possint, facit. Omnium
 enim rerum potes est, & arbitrato suo cuncta commutat. Hanc tu Abra-
 hæ fidem imitare. Igitur quum nature in eo iam uis defecisset, & innati
 ad procreandum motus in eo essent extincti, tum demum uiuum Dei
 promissum apparuit. Hæc tu tibi imitanda exempla propone. Nos ue-
 ro annum oramus, & desistimus postea: biennium ieiunamus, & ieiunan-
 di postea facimus finem. Nolumus igitur animum ad Dei promissum de-
 spondere. Qui enim illi promiserat multiplicaturum se semen illius, idem
 quoque promissit nobis daturum se quicquid ab eo petierimus. Simili-
 terque ille etiam est, qui dicit, Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati
 estis, & ego reficiam uos. Etenim cum ab eo longius abesses, labora-
 resque, & grauissima peccati sarcina esses oneratus, misericordia motus le-
 uandi tibi oneris causa, & requietis in posterum largiendæ, te ad se ipsum
 accessiuit, & tu ei fidem non habes? Atqui licet tacere uelimus, ab ipsa ta-
 men nostra ipsorum arguimur conscientia. Neque enim propterea ipsi
 fidem abrogamus, quasi nos reficere non possit: sed iugum eius supra
 nos tollere recusamus, suaue illud & leue: pigetque nos ingredi per angu-
 stam portam in regnum cælorum, potiusque gestare malumus sarcinam
 peccatorum, & per uoluptatis libidines latam uiam tenere, & per amplā
 portam ingredi in perditionem. At sæpe petiui (inquit) neque impetra-
 ui tamen. Prorsus, quia non recte petiui, uidelicet aut dubitabundus,
 aut aliud agens, aut quæ tibi utilia non erant futura. Quod si & quæ tibi
 S erant

Gen. 17. b.

Math. 11. d.

Luc. 21. d.

Matth. 10. c.

Matth. 5. g.

erant utilia sæpe petijisti, at non tamen perseuerantiam adhibuisti. Scri-
 ptum est enim, In perseuerantia uestra possidebitis animas uestras. Et qui
 perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Nouit Dominus cor eo-
 rum qui orant. Quid est ergo (inquit) quamobrem Deus à nobis rogan-
 dus sit? An nescit fortasse ipse quibus rebus nobis sit opus? Quid ergo
 attinet illum orare? Scit sine dubio Dominus quibus nobis rebus sit
 opus; & omnia ad corpus pertinentia largiter nobis ad potiundum sup-
 peditat: & cum singulari sit bonitate, pluit super iustos & iniustos, & so-
 lem suum oriri facit super malos & bonos, etiam priusquam à nobis ro-
 gatus sit. Fidem uero, & uirtutis opera, & regnum cœleste, nisi assidue &
 contentè oraueris, nunquam impetrabis. Desiderandum eni- est pri-
 mum: tum ubi desideraueris, ex animo quærendum, adiunctis uide, ac
 perseuerantia: neque omnino quod præstare ipse possis, quicquam præ-
 termittendum: neque patiendum, ut à tua ipsius conscientia condemne-
 re, ueluti qui negligenter, & cum socordia ores: & cum hæc omnia ser-
 uaueris, tum demum capiendum, quando Dominus uoluerit. quando
 quidem quæ tibi expédiant, melius ipse intelligit quàm tu: & ea re for-
 tasse differt, quæ daturus est, ut hoc modo magis te ad assiduitatem uo-
 cet, & ut intelligas, quod sit donum Dei, & ut datum diligenter custo-
 dias. Siquidem nititur unusquisque, quod magno labore inuenit, id ma-
 iore etiam quadam diligentia custodire, ne eo amisso, labores etiam unà
 cum eo suos multos amittat, ne ue neglecto Dei munere, æterna uita in-
 dignus efficiatur. Quid enim profuit Salomoni, cito sapientiæ donum
 inuenisse, quod postea erat amissurus? Proinde noli unquam animum
 despondere, nisi celeriter inuenias quod rogas. Si enim intellexisset Do-
 minus te, si munus celeriter impetrasses, id nequaquam esse amissurum,
 sine dubio, quæ eius est bonitas, ultro ipse tibi nullo tuo rogatu detulisset.
 Nunc autem tibi prospiciens hoc facit. Etenim si qui talentum, quod
 acceperat, saluum custodierat, is tamen propterea, quod illud ad quæ-
 stum non contulerat, condemnatus fuit, qui non uerisimile est, eum mul-
 to grauius multatum iri, qui illud etiam amiserit? Hæc ergo cum ita esse
 intelligamus, siue maturius aliquid, siue serius consequimur à Deo, hoc
 tenere constanter debemus, ut ipsi gratias agamus, quando Dominus,
 quæcunque facit, ea omnia, saluti nostræ consulens facit, tantum nos
 fortiter parere non desistamus. Iccirco enim similitudinem attulit de ui-
 dua illa, quæ duritiam iudicis emolliuit assiduitate sua, ut nos quoque as-
 siduitate adhibita impetraremus postulata nostra. Ex hoc enim & fides
 nostra & charitas erga Deum declaratur, quandocunque, esto quod pe-
 timus non celeriter auferamus, gratias ipsi tamen agere non desistimus.
 Gratias ergo illi agamus assidue, ut digni habeamur, qui sempiterna
 ipsius bona consequamur. Cui gloria, &c.

De mo

A

De moderandis animi cogitationibus, & quod corpus malum
 non est, ut quidam putauerunt. CAP. II.

Principio autem omnis in eo adhibenda cura est, ut animi agitatio in
 officio teneatur: quod assequemur, si eam mentis imperio subijcie-
 mus, quæ ipsa diligentissimè obseruans provideat, ne ab recto animus fu-
 tiliter aberret, ne ue à trahentibus ipsum in diuersam partem corporis af-
 fectionibus prauis prægrauetur. quemadmodum enim per oculum cor-
 pus uidet, sic per mentem animus cernit: quæ mens unà cum ipso nata est:
 neque ut unum in altero, sed unum & idem prorsus animus est & mens.
 hæc autem naturalis est uis quædam, neque aduentitia eius animi partis,
 in qua posita ratio est. Etenim animus quando excitata mentis acie, quam
 à procreatrice sua sacrosancta trinitate in vitam accepit, de rebus, de qui-
 bus debet, quæque honesta sunt, consultat, tunc liber est ab insidijs corpo-
 ris, motusque eius perturbatos prospiciens, comprimensque, & in se digna
 tranquillitate uersatur, & in pacatissimo ocio res naturæ conuenienter
 contemplatur, oculis, quantum fieri potest, in sacrosanctam ac ueneran-
 dam trinitatem intentis: nimirumque illud reputat, & secum assidue uer-
 sat, quàm excellens diuinæ gloriæ maiestas sit, ad quam (quæ est illius ful-
 goris incredibilis magnitudo) aspirare nemo potest. splendorem præter-
 eam immortalitatis contemplatur, sapientiæ infinitam uim quandam, cer-
 tam, & omni fluctuatione uacuum tranquillitatem, itemque affectione omni
 ac motu carentem naturam. Cui enim ex improviso accidere nihil pos-
 test, ueluti qui reconditam in seipso, non secus atque in quodam thesauro
 rerum omnium scientiam teneat, tam præsentium, quàm futurarum, &
 uniuersa ipse complexus sit, cuiusque ditioni subiecta sunt uniuersa, nihilque
 sit in rerum natura, quod aut aduersum accidere, aut omnino tollere con-
 tra oculos possit, huic consentaneum est perpetuam semper pacem adesse
 atque tranquillitatem. Siquidem repentini, & qui præter spem eueniunt
 rerum casus, non sunt, qui perturbationem mortalium mentibus solent af-
 ferre. Quem autem praua affectio prorsus nulla obturbat, contraque cui
 uirtus est omnis, omnisque dignitas comes adiuncta, hunc sine dubio ritè,
 & ut par est, lætari existimandum est, eiusque lætitiæ immutabilem esse
 atque sempiternam, quando lætitiæ uirtutis ac bonitatis est affectatrix, ut
 est apud Prophetam, Lætabitur Dominus in operibus suis. Animus igitur
 quicumque mentem suam peruigilem, & in actionibus rectis assidue
 occupatam detinerit, is & in his, quas dixi, contemplationibus uersabitur,
 & huiusmodi exercitatione consuetudineque mores suos ad æquita-
 tem, ad iustitiam, modestiamque ac tranquillitatem componet, atque per-
 poliet. Idem uero ubi mentem agitare destiterit, & in res cognitione di-
 gnas intendere, ex templo, ueluti proterui atque importuni canes absente
 moderatore, ex diuersis partibus libidines corporis foras se dant, & ue-
 hementer in ipsum oblaillant, & uarijs modis dilacerare conantur: quip-
 S 2 peuid

Psal. 103. d.

pe uidelicet, quum earum singulae uitalem pro se quæcque illius uim ad se rapiant. Siquidem duplicem ego animi esse arbitror uim, cum ipse unus sit atque idem: quarum altera corpus attingat, uitalis scilicet: altera, quæ tota in perspicienda ueritate uersetur, quam quidem rationalem etiam appellamus. Sedenim ex his quam uitalem nominauimus uim, eam, quoniam temperata est cum corpore, animus propter contemperatorem illam naturaliter, non uoluntarie progignit. Etenim quemadmodum fieri non potest, quin sol res eas illuminet, ad quas radios suos appulerit: item quoque fieri non potest, quin animus, in quo corpore insit, illud uiuificet. Contra uis illa ueri perspiciendi, à uoluntate proficiscitur. Quamobrem qui animus rationem suam ita instituerit, ut assidue peruigil sit (ut ait Propheta, Neque dormitabit, qui custodit te) dupliciter is uitiosos corporis motus tranquillat. Siquidem & se in rebus potioribus sibi que affinibus inquirendis occupat, & motus corporis sui perturbatos obseruans cohibet, atque compescit. Si uero quod ignauitæ se dederit, eam desiderem torpere passus sit, ociosam uitalem uim noctæ libidines corporis, partitæque, nullo moderante, prohibente uel, animum ad suos appetitus ac functiones pertrahunt. Ex quo intelligi potest libidines corporis tunc esse uiolentas, quotiescunque ratio, quæ in nobis est, cessat: easdem illa moderante, & imperium suum exercente, facillime obtemperare. Quare si quis rectè modò rem putare uoluerit, nullo pacto is corpus culpandum existimabit. Neque enim alienum est, opinor, si in hacce mea tibi sententiæ explicatione etiam prauas illorum opiniones eripuerim, qui male de corpore suspicati sunt. Ut enim charissime luculenta quædam res equus est, & quo is natura ferocior est, ac uehementior, eo præstantior haberi solet: fessore tamen perito eget, moderatoreque, nempe qui ipse rationis sit expers (Enim uero in eum ubi moderator ascenderit, ille quidem conabitur uti ingenio suo: Hic si naturales rector iumentum motus rectè ac ratione insidens gubernet, præterquam quod ipso utiliter usus est, etiam ad finem, quem sibi proposuit, peruenit, nempe qui & ipse incolumis seruatus sit, & iumentum ad usum sibi commodissimum esse intellexerit, contra uero, ubi pullum magister uitiosè instituerit, & pullus sæpenumero ab recta uia aberrat, & per contragofa ruens, se & fessorem ipsum plerumque in eandem ruinam dat, & utriusque casus non aliunde quam ex rectoris ignauia proficiscitur) Similem etiam in animo quoque & corpore esse existimare rationem debes. Neque enim temere tributi corpori appetitus sunt, sed ut ad res aliquas prorsus utiles essent ac commodi. Ipsum autem rationis est expers, nimirum ob eam causam, ut rationis præstantia maiorem animus dignitatem obtineret. Si enim naturales ipse corporis rectè temperet motus, præter id, quod incolume illud conseruat, hoc etiam accedit, quod ipse perpetuo à periculis permanet liber. Si uero neglecta ratione se somno dederit, & moderandi corporis habenas ignauitæ remiserit, & ipsum corpus, uelut quod expers consilij sit, ab recta

Psal. 120.

D.

A ab recta egreditur uia, & mens animum secum unà in eadem perniciem trahit: non quidem ob eam causam, quod suapte natura ipsum uitiosum, sed quod ille negligens sit. Etenim si eiusmodi essent libidines corporis, quæ ab animo domari non possent, merito culpa in corpus posset transferri. Si uero inuenti sunt multi, quorum studijs deuietæ illæ cessere, nequaquam ab ijs iure corpus culpatur, qui ipsum tanquam uitiorum autorem accusare non dubitant: sed negligentia culpa in eo est, cui delatum corporis imperium est, cum neque ipse naturaliter malum in se habeat, sed propterea in uitio sit (si quando sit) quod uirtutem deserit. Siquidem uitium nihil est aliud, quam uirtutis desertio.

Quod nequaquam temere sermones conferrī cum mulieribus debent.

CAP. III.

A C de moderandis quidem animi in cogitando motionibus, corporisque libidinibus in officio continendis, deque amplitudine ac tranquillitate hominis interioris, similiterque de rerum ad ipsum pertinentium contemplatione ac cura, superius, quantum potuimus, disputauimus. Verum enim non in eo tantum elaborandum nobis est, ut motus rerum in cogitando moderemur, sed quoad fieri possit, ab earum etiam rerum congressu longissimè fugiendum est cum primis, quæcunque in conspectum nobis adductæ, refricata libidinum memoria, consilium nobis perturbant atque confundunt, bellaque & sollicitos in animo angores cient. Etenim bellum, quod præter uoluntatem nostram incidat nobis, excipere, fortasse necessarium sit, ipsum uero aliquem sibi uoluntarium creare, id uero summæ stultitiæ est. Siquidem ignosci ei forsitan possit, qui in prioribus uictus sit (nolim autem omnino hoc CHRISTI athletis euenire) at qui in posteriore hoc superatus discedat, is præterquam quod rem admodum ridiculam facit, non meretur etiam, cur sibi ignoscatur. Quocirca fugiendæ in primis cum mulieribus nobis congressiones sunt, colloquutionesque, neque ad eas unquam accedendum, nisi cum grauissima nos aliqua ad eas necessitas impellat, & aliter facere non possimus. Atque ipsa etiam ubi nos necessitas adegerit, ab ipsis non secus atque ab igne cauendum est. Animaduerte enim quid de hac re Sapientia dicat: Abscondet quis ignem in sinu suo, & uestimenta sua non comburet: Quod si quis disceat ex assiduo se cum mulieribus colloquio, congressuque nihil lædi, hic sine dubio aut maris naturæ particeps non est, & portentum est quoddam insolentissimum, & in utriusque sexus (ut ita dicam) confinijs positum: cuiusmodi esse illos ferunt, qui nati eunuchi sunt: si quidem hoc illis etiam uelimus tribuere, quod nullo modo sceminarum libidine moueantur: Libido enim spadonis deuirginans iuuenulam, inquit Sapientia, aut certe, si expers non est, cum totus libidinibus obruatur, ebrijs aut mente captis similem se esse non sentit, qui grauissimis affectu morbis, morbum à se tamen abesse omnem existimant. Verum quod ratio non dat, hoc de-

Prou. 6. c.

Eccl. 20. a.

mus nos in disputatione: posse uidelicet aliquem existere, qui nullis libi-
 dinum aculeis pungatur. Verum etsi hoc ipse non sentit, qui quæso hoc
 ita esse, cæteris item facile poterit persuadere? Porro quod quis nulla
 proposita utilitatis spe, multitudinem scandalizet, hoc ei arbitror non ua-
 care periculo. Quanquam ad hanc alia etiam ratio est: quod esto uir nul-
 lam ipse in animo suo labem conceperit, de muliere certe, quod ea quoque
 idem faciat, nunquam nobiscum ambiget, quod ipsa uidelicet nullis cor-
 poris libidinibus moueatur. Quin incidit sæpenumero, propter consilij
 imbecillitatem, & maiorem quandam in eo sexu ad libidines procliuita-
 tem, cum scemina ipsa aliquantulum eius, qui inconsideranter secum con-
 gressus sit, libidine commota sit. Atque ille quidem nullum uulnus acce-
 pit, sed sæpenumero infixit: & quemadmodum id fecerit, non intelligit.
 Tum per simulationem uidelicet spiritalis charitatis monachum crebro
 adiens muliercula, oculis primo peccato largiter explere se incipit, & for-
 mam illius aspectibus lasciuis depascitur, & abditam intus uirginem, cuius
 amore præcipue sponsum tenetur, impuris cogitationibus uitiat. Pro-
 inde ne eorum, quæ diximus, quicquam eueniat, danda est opera, ut (si
 fieri possit) mulierum colloquia, congressusque funditus fugiamus. Sin
 id non possit, in eo enitendum est certe, ut quam rarissima illa, & quam
 breuissima fiant; neque id ex odio sexus, apage; neque ut qui cognationem
 illarum abnegemus: quin potius earum etiam patrocinium suscipiamus,
 & quantum in nobis est benigne faciamus, & cum omnibus promiscue,
 quæ naturæ humanæ participes sunt, tum uero illis præcipue, quæ pro
 seruanda integra castitate in certamen descenderunt, ueluti quæ in pari
 nobiscum curriculo certent: congressum tamen defugiamus, ne ex ipsa-
 rum aspectu, in memoriam eius, cui semel nuncium remisimus, libidinis,
 cuius aditum ad nos perpetuo interclusimus, redire cogamur.

*Quod cum uiribus corporis commetienda continentia est, &
 quod honesta ac legitima res est corporis in opere faciendo
 exercitatio.*

CAP. IIII.

Verum enim uero illud consequens est, ut uenter ipse quoque in officio
 contineatur. Siquidem uentris moderatio animi perturbationum
 compressio est: perturbationum autem compressio, animi pax est, atque
 tranquillitas. Animi uero tranquillitas nihil aliud quam uirtutum fo-
 cundissimus fons. Porro uentris moderatio ea præstantissima iudican-
 da est, quam uires corporis cuiusque definiunt. Siquidem inuenti nonnul-
 li sunt, qui in rebus grauissimi laboris perferendis nihil omnino graue
 pertulisse sibi uisi sunt, eaque laxamenti loco potius quam laboris habere
 re, idque propter eximiam quandam, quæ illorum in corporibus inesset,
 firmitatem, ac robur. Verum enim quod hi tolerare facile potuerunt, alijs
 causa fuit, cur periclitarentur, quandoquidem ea nonnunquam in diuersis
 corporibus dissimilitudo reperitur, quæ inter æs ferrum uel, ac friuol-
 la ad

A la admodum ligna. Quamobrem ita amplectenda à nobis continentia
 est, ut eam cum uiribus corporis commetiamur. Quæ enim solo animo
 cernuntur uirtutes, eæ omnes omnibus promiscue æqualiter seruandæ
 proponuntur: ueluti mansuetudo, morum facilitas, summissio animi, boni-
 tas, amor in fratres, innocetia, studium ueritatis, misericordia, lenitas,
 humanitas, has enim peculiare animi esse uirtutes dicimus; quando ad
 eas parandas, colendas uel animo, corpus nihil plus affert, quam quod
 ipsi quædam (ut ita dicam) ueluti curia est, in qua huiusmodi res deli-
 berantur. Porro modum uires corporis finient, si neque uidelicet leuiores
 quis labores suscipiet, quam quantis ferendis esse par possit; neque si ea
 item persequi uoluerit, quæ sustinere se non posse intelligat. Siquidem
 huius rei quoque rationem haberi arbitror oportere, ne cum propterea
 quod in continentia cultu seruatus modus non sit, corpus eneruaueri-
 mus, inertes deinceps, & ad res gerendas inutiles existamus. Neque enim
 eo consilio Dominus hominem finxit, ut segnis ac læguens desideret, sed
 contra potius ut esset, qui se in laboribus honestis exerceret, quandoqui-
 dem & primo in paradiso Adæ præcepit ut laboraret, & paradysum ipsum
 custodiret (etsi enim hæc uerbis altior quidam adiunctus est sensus, ni-
 hilominus tamen propterea hoc ipsum etiam, quod omnibus expositum
 est, imitatione ac studio dignum est) & tum deinde postquam ex eo ille
 eiectus exulauit, sententiam tulit, ut pane suo in sudore uultus sui uelce-
 retur. Quod autem quæ Adæ dicta tum fuerint, ea omnibus etiam dicta
 sint, qui ab eo sint oriundi, ex hoc liquido perspicitur potest, quod cum il-
 lum tantummodo tum nominatim Deus morte multasset, quando dixit,
 Terra es, & in terram reuerteris; nihilominus tamen omnes, quotquot
 ab eo originem duxere, eiusdem similiter unà cum eo calamitatis partici-
 pes extitere. Quamobrem oportet unumquemque neque naturæ ordinem,
 neque præscriptos ab naturæ opifice limites transilire, potiusque in his con-
 tinere se, & corpus in actione aliqua occupatum tenere, illudque provide-
 re, ne ipsum, dum grauius, quam par est, onerat, affliget. Quandoquidem
 sapientissimè ego illum rationem arbitror suam instituere, quicumque se
 intra constitutos huiusmodi fines contineat. Pluribus præterea hoc
 quod dicimus, sanctarum literarum testimonijs possumus confirmare.
 Siquidem præcipiunt diuina oracula, ut laboremus, & corpus actuosum
 habeamus, potiusque aliorum indigentis subueniamus, quam aliunde ipsi
 opem expectemus. Ut autem ipsum immodicis macerationibus extrabe-
 factum reddamus ac dissolutum, hoc uero nullo modo. Huius autem rei
 locupletissimus testis est Paulus, apud quem quodam in loco scriptum
 est sic: Audimus inter uos quosdam inordinate ambulantes, nihil labo-
 rantes, sed curiosè agentes. Et ordinis desertionem, laboris desertionem
 uocat: Non enim (inquit) inordinate nos inter uos gessimus, neque gra-
 tis panem manducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nocte &
 die laborantes. Et quod hoc etiam maius est, Ad ea quæ mihi opus erant,
 & his

Gen. 3. d.

2. Theß. 3. c.

2. Theß. 3. b.

Act. 10. g.

2. Theß. 3. c.

1. Theß. 4. c.

& his qui mecum erant, ministrauerunt manus hæ. Itemq; aliò in loco, C
 Vt laborantes (inquit) panem suum manducant. Et alibi, Vt quieti sitis, & ut uestrum negocium agatis, & laboretis manibus uestris. Prorsus liber esse ab omni animi elatione monachus debet, & mediam uerè, ac regiam uiam ingredi, neq; ab ea uel in hanc, uel in illam partem uspiam declinare, ut uidelicet aut segniciem amplectatur, aut continentia ita corpus affligat, ut ad obeunda postea munera sua utile esse non possit. Si enim rectum esset, homines dissoluto corpore abiectos esse, & ueluti spirantes mortuos iacere, credibile est sine dubio tales nos à primo Deum fuisse conditurum. Quòd si hoc ille non fecit, illud haud dubiè statuentum est, eum rationem esse illam secutum, quam esse rectam intelligebat. Quòd si tales ille nos finxit, quales si essemus, rectissimum erat futurum, peccant, quicunq; quantum in ipsis est, quod rectè factum est, non conseruant. Illud autem diligenter pietatis cultor obseruato, num ex incuria in ipsius animo praua affectio aliqua delituerit, num uehemens illa in Deum mentis intentio oblanguerit, num Spiritus sanctificatio, & quæ inde in animum promanat, illuminatio obscurata sit. Vigentibus enim his, quæ diximus, bonis, libidinibus corporibus bellandis contra spatium non erit: quippe cum animus uidelicet in rerum altiorum cura sit occupatus, neque corpori usquam libidines excitandi locum concedat. Si enim cogitantibus sæpenumero aliquid nobis de rebus uitæ huius, mente acriter in aliquam cogitationem defixa, neq; oculi, neq; aures muneribus funguntur suis, animusq; relictis sensibus in ea commentatione totus inhæret, multo profectò facilius si in animis nostris diuinus amor uiguerit, omnis prorsus uel leuissima etiã à nobis de libidinibus ab erit cogitatio. Quòd si sese hæ interdum loco paululum commouerint, extemplo faciliè eas in ordinem rediget animi magnificentia. Quid enim quæso præstabilius est, fecundas ne arbores imitari, quæ & ipsæ copiosæ sunt, & alios fructuum, quos habent, ubertate delectant: an assimilem esse oleribus ijs, quæ immodico tostæ solis ardore & siccitate languescunt, neq; ulla in re (ut est apud prophetam) à beta semelixa differre? (quippe qui ne tuarum quidem ipsius necessitatum esse minister ualeas, & quod grauius est, qui integras ad te ipsum tuendum ab natura uires acceperis) atque ex dimidia tantum parte, solo uidelicet animo, ac non etiã corpore philosophiæ operam dare? Etenim si essemus extra corpus constituti, necessariò solo tantum animo optima ac præclarissima quæque sequeremur. Verum quia ex duplici natura constamus, duplex uirtutis quoq; esse studium debet, idèq; cum strenuitate corporis, tum animi etiã industria exerceri. Porro strenuitas corporis non in ocio posita est, sed in negotio. Quanquam illud quoq; diligèter animaduerti debet, ne per causam necessitatis corporis, eo impingamus, ut uoluptatibus seruiamus. Si enim hoc posset impetrari, ut cum in perpetua inedia corpus teneremus, ipsius nihilominus integra opera ad munera sua obeunda
 uti pos

A uti possemus, esset hoc optimum sine dubio. Verum quoniam rarissima ea inueniuntur corpora, quæ in istiusmodi uictus ratione non concidunt, & adhibita moderatione ieiunandum est, & corpori necessarium maxime subsidium tribuendum: neq; in assumendis cibis dux habenda uoluptas est, sed ratio, quæ necessitati ipsa modum prudenter definiat, more peritorum medicorum, qui nulla ipsi cum animi perturbatione, accommodata morbis remedia adhibent. Huiusmodi enim animi affectio in quocunq; fuerit, hic si cibum assumpsit, nihil est, quod ad philosophiam attinet, quamobrem eo inferior habendus sit, qui ab eo se temperarit. Quin potius is, & quod ad rei finem attinet, non perpetuum modò ieiunium, sed inediam etiã affecutus, & quòd sapienter corpus gubernarit, egregiè in eo regendo prudentiæ laudem inuenit. Neque enim moderata corporis in uictu educitio, continentia ue, eæ sunt quæ cupiditates accendant, & libidines indomitas reddant. Nam hoc quidem intemperantia, & immodicus luxus facit. Atq; ad id quidem probandum, quod in præsentia disceptandum nobis propositum est, hæc cum ex legibus naturæ, tum ex diuinis literis à nobis petita sufficiant. Verumenim quoniam quæ diximus, ea non rationibus tantum roboranda sunt, sed exemplis etiã rerum gestarum nostra confirmanda sententia est, ad ipsum iam liberatoris nostri uitæ institutum pergemus, quod mortali in corpore ab ipso seruatum, omnibus quicunq; pietatem in uita colere uellent, uirtutis exemplar, ac pictura ueluti probè expressam effigiem quandam proposuit, unde cuncti lineamentis illius inspectis, cum nulla in parte à proposito ipsis exemplari imitatione declinarent, simile inde pro se quisque in uitam suam exemplum transferrent. Nam quòd uitam suam liberator noster præstantissimi uiuendi ritus omnibus ipsi obtemperare uolentibus exemplar proposuerit, ipsum audi, hoc apertissimè dicentem: Siquis mihi ministrat, me sequatur, inquit, quibus uerbis nequaquam affectationem eam ille significat, quæ corpore sit (quandò qui hoc facere possit, reperiretur nemo, cum quod ad corpus pertinet, Dominus in cælo nunc esse intelligatur) sed acerrimam, quantum fieri possit, uitæ ipsius institutorum imitationem. Quæ igitur uita fuit liberatoris nostri? quam ille, dum hic inter nos uersaretur, uitæ rationem secutus est? Peccatum quidem non fecit. Quis enim à peccato uinci iustitia potuisset? aut quo pacto ueritatem uanitas superasset? quæ ue ratione infirmitati uirtus debellata celsisset? aut postremo quomodo quod nihil est, de eo quod est, uictoriam reportasset? Semper est enim Deus: quippe cuius natura neque originem habeat, neq; finem in propria natura constamus, duplex uirtutis quoq; esse studium debet, idèq; cum strenuitate corporis, tum animi etiã industria exerceri. Porro strenuitas corporis non in ocio posita est, sed in negotio. Quanquam illud quoq; diligèter animaduerti debet, ne per causam necessitatis corporis, eo impingamus, ut uoluptatibus seruiamus. Si enim hoc posset impetrari, ut cum in perpetua inedia corpus teneremus, ipsius nihilominus integra opera ad munera sua obeunda
 uti pos

Iodn. 12. d.

T

nes du

nes durant. Sublatis enim his, unà etiam simul peccati substantia deletur. **C**
Esai. 19. 8. Quæretur enim (inquit) peccatum eius, & non inuenietur, licet peccantibus poena propter peccatum sit constituta, & ob ea, quæ flagitiose fecerint, cruciatius propositi sempiterni. Peccatum igitur non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Sed contra, lenitatis, patientiæ, facilitatis, mansuetudinis, humanitatis, comitatis, animi submissionis, prudentiæ, uirtutum denique cuiusquomodocumque documenta præbuit complura: quæ quidem in Euangelijs omnia aperte explicata cernuntur. Ac lenitatis quidem ac patientiæ, perferendis assidue Iudæorum insidijs (cum earum nouissimæ quæque, præ incredibili sua magnitudine, priores apparere non sinerent) ipsis eatenus clementer corripiendis, quatenus eorum improbitatem comprimeret: ulciscendis autem, aut persequendis, ne tantillum quidem. Etenim in eo ille assidue usque constanter perseverauit, ut (si fieri posset) illorum immanitatem suis benignè factis euinceret, & benemerendi perpetuitate conceptam in se odij acerbiter mitigaret. Ad extremum etiam eorum causa, qui se in crucem agebant, cruci suffigitur. Comitatis uero comiter, ut par erat, ad se omnibus admittendis, & facilitate sua ad colloquium secum animaduersis, non bonis modo, sed ijs etiam, quos ex consuetudine iam improbitas delectaret. Hac enim inductæ meretricis mulieres ad illum adibant, publicanicæ: non ut aut illæ libidinis, aut hi avaritiæ morbum auerterent: sed ea re, ut ananti sui labes abstergerent, neque in deterrendo plus poterat facinorum conscientia, quam in animo addendo recuperandæ sanitatis spes, quæ quidem nequiquam prorsus ipsos fallebat, quâdo re ipsa maiora multo experti nanciscebantur, quam erant ea quæ opinione conceperant. Porro humanitatis ac misericordiæ documenta illa quanta sunt tandem & nunc in solitudine fame iam confectis mensam instructissimam apparare, quæ dupliciter ipsos teneret, & rerum necessariorum copia, & admirabili illarum apparationis modo. nunc eorum, qui abiecti erant misericordia commoueri, eò quod erant dissipati, disiectique, uelut oves non habentes pastorem, inualetudines præterea corporis sanare, debilitata ac manca membra integrare, animorum morbos tollere, indissolubiles peccatorum nodos expedire, extortarum uiolenter pactionum, quas cum patre peccati Diabolo feceramus, obligationes dissoluere. Humilitatis uero, quænam his maiora reperiri possunt documenta: quod ipse non solum ultro mortale corpus assumpsit, sed ex humilibus etiam parentibus (quod ad uitæ huius conditionem attinet) & nasci, & natus putari uoluerit: ac nasci quidem ex matre, natus autem putari ex eo, qui appellatus est pater. Prudentiæ uero prorsus illa fuere uel maxima, quod & Sadduceos commento illo septem fratrum, qui omnes, cum unius eiusdemque uxoris uiri fuissent, è uita discesserant, resurrectionem conantes cauillari, refellerit: & simili modo Phariseorum discipulos unà cum Herodianis à se summo pudore affectos dimiserit, quando proposita lubrica illa & ancipiti quæstione, utrum censum dari **Cæsari**

Matth. 9. c.

A Cæsari oporteret, nec ne, responsum ab eo (ut ita dicam) ambidextrum abstulerunt, quod aliternus illorum capere amentiam ualeret: quippe quod non dari iuberet, sed reddi: Reddite enim, inquit, quæ sunt Cæsaris Cæsari. Cæsaris enim erat numisma, cuius imaginem & titulum præ se ferebat insculptum. Atque hæc quidem animi præcipua uirtutum documenta sunt, quæ ille edidit, & præter hæc alia etiam infinitis partibus plura. Corporis uero cuiusmodi, ac quanta? propter quæ potissimum etiam hoc à nobis inductum exemplum est, qui prima sua ætate parentum suorum imperio esset subiectus, & labores corporis omnes æquo unà cum ipsis animo illis obediens toleraret. Verisimile est enim cum homines illi essent, & iustitiæ & pietatis cultores, tenues tamen, neque necessarii ad uiuendum copijs fatis instructi (quod ex præsepi intelligi potest, in quo uenerabilis ille fetus est fœtus) solitos eos in assiduis corporis laboribus uersari, & hac ratione quotidianum sibi uictum quærirare. Porro **I E S V S** cum his, ut diuinæ literæ prædicant, esset subiectus, sine dubio in perferendis etiam unà cum ipsis laboribus, subiectionem suam declarabat. Ceterum ubi post ætate progressus, Dominica iam, diuinæque beneficia aperiret, discipulosque eligeret, & de cœlesti regno promulgando cogitaret, non in angulo aliquo abiectus, & corpore uiribus destitutus, aliorum ministerio indigebat: sed assidue nunc itineribus faciendis, iisdemque continenter pedibus conficiendis, simulque discipulis ministrando, ut ipse ait (Ego enim in medio uestrum sum (inquit) sicut qui ministrat. Et item, Sicut filius hominis non uenit, ut sibi ministraretur, sed ut ministraret) nunc discipulorum etiam suorum pedes lauando, post doctrina eos & longioribus sermonibus instruendo, impigreque ex locis alijs in alia se transferendo, salutis nostræ consulere non intermittebat: semelque tantummodo iumento, eoque ipso ad exiguum tempus usus reperitur, neque id ut lassitudinem corporis leuaret, sed ut euentu oraculum confirmaret. Quid apostoli, non ne ipsi quoque Dominum sunt imitati: non ne assidui in laboribus erant? Animaduerte Paulum assidue laborantem, contentumque itinera facientem, nauigantem, pericula aduentem. Animaduerte cum tempestatibus iactaretur, agigaretur, flagris cæderetur, lapidibus peteretur, & animi robore, & corporis firmitate, contra aduersa omnia fortissimè stare. Quod si in eo ille fuisset, ut corporis uires immoderata incontinentia eneruaret, nunquam profecto ex illis quæ gessit, ad coronam illam, quam postea adeptus est, peruenisset. Quamobrem præclare is facere existimandus est, qui cum Domini & discipulorum, atque adeo apostolorum ipsius, & animi uirtutes, & corporis exercitationes sibi imitandas proposuerit, haudquaquam ocio marcere corpus sinit, sed in optimis illud assidue officijs continet. Cum enim animi munus sit de rebus bonis ea feligere, quæcunque corporis etiam opera conficiuntur: corporis est, exequi ea, quæ recta animus iudicabit. Cui si ad exequendum uires defecerint, mancum quodammodo, atque inchoatum relinquere officium

Luc. 2. 8.

*Luc. 22. c.
Matth. 20. d.*

cium necesse est: quippe quod in sola uoluntate tanquam compressum
iaceat, ueluti germen aliquod, quod in sinu terræ delitens comprimitur,
in eaq; occultus marcescit, neq; in eorum usum foras se dat, quorum cau-
sa creatum est à natura. At & diurnam Dominus in ediam pertulit, in-
quit. Idem fecit Moyses, idem Helias propheta. At enim illud tu quoq;
animaduertito, Dominum, itemq; Moysen & Heliam, hoc semel tantum
fecisse: reliquo autem toto uitæ tempore, quod in regendo corpore, eam,
quam par erat, perpetuo disciplinæ moderationē adhibuerint, idq; ocio
languere nunquam siuerint, sed usque in laboribus, assiduiscq; exercita-
tionibus continuerint: ita eius opera, uirtutes eos animi suas tantopere,
quemadmodum uidemus, illustrasse, quippe qui ad spiritualem suam ui-
uendū rationem, actionis etiam cumulum adiecerint. Hoc Moyses, hoc
Helias, hoc Ioannes etiam ipse factitauit, qui cum aliquandiu ex arcano
quodam consilio se in solitudine illa tenuisset, in loca postea culta egres-
sus est, ibiq; prædicando, baptizandocq;, quæ munera ipsam etiam rerum
actionem attingunt, illa sua ad extremum intrepida apud Herodem ani-
mi libertate certaminis sui finem inuenit. Hoc idem & sanctorum natio
omnis, & IESVS ipse seruauit, quando hi assidue usq; in re agenda ali-
qua uersabantur. Quocirca perspicuum est undique, cum ex legibus na-
turæ, tum ex doctrina diuinarum literarum, tum ex sanctorum omnium
uirorum exemplis, ipsiusq; adeo liberatoris nostri uitæ instituto, & illa
perfecta pietatis cultoribus uiuendū norma, & honestius, & utilius esse
corpore robusto esse, quam uieto: idq; in rectis officijs erectum præbe-
re, quam immodicis macerationibus affligere.

*Quod opera illa consecrari monachus debet, quæ ipsius profes-
sioni idonea sint.*

CAP. V.

Cæterum in his se operibus exercere monachus debet, quæ ordinis
cipitis decoro conueniant, cuiusmodi uidelicet ea sunt omnia, à qui-
bus uanitatis omnis absit suspicio, quæq; nullæ longiores animi distra-
ctiones, aut improbi quæstus sequantur, sintq; eiusmodi, ut manentibus
intra tectum nobis cõfieri possint, ne operum laboribus cõtentiùs quam
par sit cõsectandis, animi in uirtutis cõmentatione, neruos, industriamq;
elidamus: in quo illud spectandum, ut & opus absoluator, & à quiete ta-
men non discedatur. Si uerò etiam tempus aliquod inciderit, ut necessa-
riò sub dio aliquid administrandum sit, haudquaquam hoc philoso-
phiam tamen impedit. Qui enim uerè philosophus est, is cum corpus
suum curarum suarum domicilium, & animi sedem firmissimam habeat,
licet casus illum in forum attulerit, licet in maxima conuentus alicuius ce-
lebritate uersetur, licet in monte aliquo, licet in agro, licet in mediâ multi-
tudinis frequentia sit, stabilis tamen in naturali suo monasterio manet:
quippe qui mentem suam introrsum ad seipsum recollectam habeat, &
de rebus ad officium suum pertinentibus philosophetur. Siquidem fieri
facile

A facile potest, ut & qui se intra priuatos parietes contineat, is si negligenter se gerat, mentis agitatione circumuagetur foras: & uicissim qui in foro medio uersetur, is si animo excubet, perinde sit ac si in magna esset solitudine cõstitutus, qui uidelicet cogitationem suam ad seipsum tantummodo ac Deum conuersam habeat, sensibusq; suis perturbationes omnino nullas admittat, quæ à rebus ortæ sensilibus hominibus in animos solent incidere.

*Quod ne uiquam temere cum quibusuis hominibus consuetudinem
habere monachus debet.*

CAP. VI.

I Am ne illud quidem decere iudicandum est, temere seipsum quibusuis
Deo est, uitæ genere uersanti, multi parati esse insidiatores solent, atque
ipsi adeo coniunctissimi quique in eum studiose quid agat, inquirunt.
Quocirca danda omnino nobis opera est, ut non nisi magna adhibita dis-
ligentia, circumspectioneq; in congressum cum extrarijs hominibus uer-
niamus. Si enim ipse liberator noster (ut est in Euangelio) omnibus se
ipsum non credebat (Ipse enim, inquit, IESVS non credebat seipsum
illis) si ille purus, & labe omni carens, ille ab omni culpa liber, ille iustus,
ille qui quantuscunq; erat, nihil nisi uirtus erat, hoc faciebat: qui fieri po-
terit, ut nos, qui peccatores sumus, qui ad lapsum procliuēs, qui ab re-
cto, quod nobis proposuimus, itinere, identidem aberramus, idq; & ob
naturalem nostram imbecillitatem, & propter eum, qui bello nos im-
probe ac continenter persequitur: sed qui hoc poterit impetrari, ut si cur-
riosis hominibus uitam nostram inspiciendam exposuerimus, non & prae-
uas in nos calumnias consemus, & ipsi nobismetipsis scandala statua-
mus? Siquidem plerunq; etiam quæ rectè fiunt, ea maleuoli in crimen
uocare non dubitant: neq; uel leuissimas quidem præterire offensioncu-
las sinunt, quas non maledictis insectentur. Quamobrem in admittendis
extrariorum hominum congressionibus magna adhiberi à nobis
cautio debet. Etenim præter ea, quæ diximus, temeritatis uitio, aliud
etiam peccatum incurrunt, cum scilicet cogitant eos, qui à communi cum
cæteris uiuendi ritu recesserunt, eò quòd uiuendi institutum mutarunt,
non cõsiliū mutasse, sed diuersam planè ab humana induisse naturam,
neque de pietatis cultoribus iudicant, tanquam de ijs, qui cum in iisdem
affectionibus uersentur, eas tamen animi uirtute, & uoluptatibus à se se-
gregandis, rationis imperio subijciant: sed illud existimant, naturales ex
illorum corporibus omnes funditus affectus esse sublatos. Quo fit ut si
uel transfuersum unguem spiritalis uir ab recto declinarit, confestim uni-
uersi, uel si ipsi, qui uehementissimè ipsum antea laudibus efferebant, ad-
mirabanturq;, eius accusatores existant acerbissimi, palamque seipsos
reprehendant, ut qui ne priores quidem illi laudes ueras tribuerint. Ut
enim cum in certamine pugil aliquis concidit, illico in eum aduersarius

T 3 insur

insurgit, ipsumque ferit, & humo magis etiam affligit: item hi quoque simul
 arce aliquem de ijs, qui assidui in uirtutis cultura sunt, paululum aliquid
 de uirtutis curriculo deflexisse animaduertent, extemplo in eum inua-
 dunt, maledictisque & criminationibus perinde ut iaculis petunt, nec se
 cum reputant ipsi, sexcentis se quotidie libidinum telis transfigi: cum
 pietatis propugnatores quamuis similibus ipsi quoque libidinibus sint
 circumfessi, aut leuissimum inde, aut nullum plerumque incommodum ac-
 cipiant: & quod magis eos mouere deberet, qui acriorem quam illi ad-
 uersarium excipiant, quando hi apertissime ei se aduersarios professi
 sunt: & magnum quid adeptum se ille arbitratur, si de his uictoriam re-
 portet: contraque mortiferæ plagæ loco ducit, quandoque uictus disce-
 dit, nimirum ut qui perfectè, & cunctis uirtutis partibus sit debella-
 tus. Nam susceptum sibi aduersus uitæ huius negotijs dedito certamen,
 id uero admodum contemnit: idque partim eò, quod ex illis plurimi eius
 ditioni sponte se, atque adeo cursim uenientes subiiciunt, ueluti qui uolu-
 ptatibus uarijs, ac libidinibus tanquam esca deliniti, ad peccatum illician-
 tur, ipsique uictoriam de se quam facilimam præbeant: partim, quod quam-
 uis ex ijs nonnulli peccato aliquatenus uideantur resistere, hi tamen di-
 stractionibus uarijs impediti, paruo negotio à contentione illa acri de-
 pelluntur, uersique in fugam, & misilibus continenter petiti, multa ac fœ-
 da secum cladis suæ signa referunt. Quod si aliqui extiterint aliquando,
 qui curarum uitæ huius impetu profligato, fortiter prementis se aduers-
 sarij bellum exceperint: at longè tamen illorum dispar certandi ratio est.
 Siquidem multis, atque adeo infinitis partibus maiora sunt illa, quæ ex-
 hauriunt ijs, qui se colendæ pietati totos penitus dedidere. Alteri enim re-
 tinere contendunt ius suum, & in controuersijs de rebus uitæ huius per-
 tinacissimè litigant. Alteri de iure etiam suo ijs, qui secum ambigunt,
 concedunt, & præcepto illi obtemperant. Ab eo qui aufert, quæ tua sunt,
 ne reperiatur. Alteri iniurijs affecti, aut plagis, dant operam ut par pari re-
 ferant, si possint, & hoc modo æquabile se tenere ius putant. Alteri eo-
 usque patientes sunt, quoad iniurijs se aut plagis afficiētis libidinem exa-
 urent, cumque alteri libidines corporis assiduè studeant coercere, alteri
 uoluptatum suauitates perpetuò consecantur. Quo fit, ut ne inter athle-
 tas quidem iure existimem haberi posse, qui in ciuili uitæ genere uersan-
 tur, quandoque cum assiduis pietatis cultoribus conferantur. Atque
 aliud etiam præterea animaduerto, quod ijs solitum est usu uenire, qui
 communem, ac uulgarem uitam sequuntur, quandoque in pietatis cul-
 torum uitam inquirunt. Simulac enim pietatis cultor cum animo suo se-
 cum statuerit rectum esse, post longinquam esuriem, esca corpus fulcire,
 ne ruat, ueluti si omnino corporis ac materiæ expers esset, aut nullum
 prorsus, aut exiguum admodum cibum assumere illum, uolunt. Et si ex
 huiusmodi disciplina quempiam animaduertent, qui non usquequaque
 durissimè corpus tractet, ac uel tantulum illius necessitati subueniat,
 hunc

Luc. 6. d.

A hunc conuictus, calumnijsque infectantur, deriuataque ab uno in cunctos
 proteruitia, petulantiaque, uniuersos pariter lurcones quosdam, & helluo-
 nes appellant: neque illud reputant, se, cum bis, & ex ipsis nonnulli ter-
 etiam quotidie epulentur, pinguisque ac ualentissimis uescantur ci-
 bis, & infinitam carnium molem deuorent, ingentemque supra modum
 uini ingurgitent uim, mensis tamen nihilominus se ita inhiare, ut exem-
 ptis è uinculis post diurnam esuriem catulis asimiles uideantur. Por-
 ro qui ueræ pietatis sectatores sunt, ijs quam fieri potest, aridissimo utun-
 tur cibatu, & in quo præter imbecillitatem tenues admodum ad alen-
 dum uires sint: idque semel in die, quibus modo perpetuò disciplinæ or-
 dinem seruare in animo est: & hunc ipsum, quod modicè, & ut ratio ius-
 bet, assumunt, iure ubi eius sumendi tempus aduenit, fidenter nulla im-
 pediti religione, necessarium corpori auxilium tribuunt. Quo fit ut ne-
 quaquam conuenire iudicandum sit, libertatem nostram ab alia conscien-
 tia iudicari. Si enim nos cum gratia participamus, quid blasphemamur
 pro ijs, de quibus gratias agimus? cum inopiam nos utilitatemque tanta
 cum uoluptate amplectamur, cum quanta ne ipsi quidem splendidissi-
 mos, & copiosissimos cuiusque modi ferculis instructissimos mensarum
 apparatus. Verumenim ex his, quos diximus, hominibus, si quis fortè
 sit, cuius perspecta nobis & animi prudentia, & uitæ innocentia sint, &
 disciplinam nostram in reuerentia habeat, hunc mensa nostra communi-
B cari, si id usus poscat, ratione alienum non est.

*Quod neque frequenter, neque temere extra monasterium exire mo-
 nachus debet.*

CAP. VII.

Atque illud etiam tenendum est, ut nequaquam per simulationem
 auilendorum, conueniendorum uel fratrum crebro è monasterio ue-
 limus egredi. Siquidem diabolicum istud quoque commentum est, quan-
 do huiusmodi artificio uti aduersarius solet, ad disciplinæ nostræ sta-
 bilitatem, ordinemque labefactandum, ac peruertendum, atque hoc modo
 nos uoluptatum libidinibus illectos, uarijs, ijsque instabilibus cogitatio-
 nibus facere obnoxios studet. Sed in eo potius elaborandum est cuique,
 ut tacitis secum colloquijs, intimisque cogitationibus, animi sui uitia dili-
 genter perpendat, & corrigat. Etenim qui animum hunc attulerit, ut su-
 perioris uitæ consuetudinis, ab se modo uinculum abiecerit, etsi omnino
 hic ex ea sua animi ad honesta uitæ studia applicatione laudandus est, at
 nondum tamen propterea ad uirtutum culmen peruenit: quin quomo-
 do eas consequi possit, sæpenumero ne cogitauit quidem: uerum tacitis
 secum cogitatione in seipsum defixa, perturbatos animi sui motus ap-
 petitusque excutere diligenter debet, ijsque fortiter obistere, & quæ in eo
 incondita uiderit, ac perturbata, ea melioribus consilijs in ordinem redi-
 gere, atque sedare. Siquidem animi sedatio uirtutis est argumentum cer-
 tissimum. Cæterum qui huc, illucque assiduè discurret, neque stabilis certo
 ullo

ullo in loco diu consistit, sed crebra ex alijs in alia loca itatione colle-
ctam illam, & ueluti constipatam animi in cogitando uim assidue ueluti
uentilat, atque diffundit, paulatimq; corporis uoluptates spectare infues-
cit, is qui quæso perpendere seipsum poterit? aut quæ minus honestè se
habeant peruidere, & in melius reuocare? quippe cum in eo perseveret,
ut animum suum ad prauas assidue affectiones instiget. Quod cum ita
sit, amplectenda nobis maximam partem quies est, & in suo cuique assis-
gnato sibi ad habitandum loco fortiter perdurandum, quod uidelicet hoc
ipso animi sui stabilitatem testatam faciat. Neque uerò tamen propterea
perpetuò est, tanquam in custodia permanendum: sed quodcumq; &
res poscit, & conscientia non reprehendit, liberè est, fidenterq; prodeun-
dum, & de fratribus probatissimi quicq; & propter insignè uitæ sanctita-
tem maximè utiles inuisendi, & ex fructuoso illorum congressu uirtutum
exempla capiendæ: ita tamen, ut (quemadmodum diximus) in prodeun-
do modus teneatur, & praua omnis suspicio euitetur. Siquidem est sæpe
numero cum exortum in animo tædium suscepta peregrinatio discutit,
& spatium ad colligendas denuò uires ac sese erigendum dato, alacriorem
ad capeßenda de integro pietatis certamina facit. Quod si quis apud sei-
psum gloriètur, quod pedem omnino è cella non efferat, enimuero intel-
ligere is debet inani se admodum re inflari. Neq; enim nõ prodire ipsum
sua sponte laudandum est, aut aliquando prodire homines solet aut bo-
nos facere, aut malos, sed uel quod ad res honestas firmum ac stabile ani-
mi iudicium est, uel contra leuitas & inconstantia, hominem bonum red-
dit uel malum. Si uerò quis propositam sibi semel in animo honestatem
firmè constabiliuerit, & diuturna exercitatione, temperandarum animi
sui motionum probè iam rationem didicerit, isq; edomitæ corporis sui
libidinibus, & animi ratione alienis motibus refrænatis, quod præterea
rationis fræno confidat, ob eam causam è monasterio prodire frequen-
tius uelit, ut fratres ædificet, uilitetq;: qui huiusmodi est, eum ratio ad
prodeundum potius impellet, quàm reuocabit, quod uidelicet posita su-
per candelabro lucerna, cunctis præclaræ doctrinæ suæ largè lumen im-
partiat, modò uerè confidat, in quoscumq; inciderit, illis se & doctrina &
exemplo uirtutum ueluti scholam futurum; & si seipsum diligenter antè
muniuerit, ut, quod est apud Apostolum, ne forte cum alijs prædicauerit,
ipse reprobus efficiatur.

2. Cor. 3. b.

*Quod locum identidem demutantibus monachis, neuiquam inter
ceteros audendi quicquam, loquedi ue liberè fieri potestas debet:
& quod deuitandi sunt, qui tales sunt.* CAP. VIII.

ATque illi etiam deuitandi sunt, qui instabiles identidem locum de-
mutant, & modò ad hos, modò ad illos fratres se conferunt, & irre-
queto acti impetu se in circumlustrandis assidue monasterijs occupant,
& per simulationem spiritualis charitatis, carnis libidinibus obsequuntur:

Atur: quorum in animis nihil firmitatis, nihil stabilitatis, nihil constantie,
nihil denique prudentiæ inest, aut grauitatis: contraq; summa curiositas,
morum peruersitas, leuitas, inconsiderantia, dolus, simulatio, orationis
uanitas, & fallaciarum plenissima assentatio redundat. Hi enim & lingua
rudes, & uentre intemperantes sunt. Horum uolucris animus continen-
ter flabris ueluti quibusdam pulsatur, horum consilia assimilia uesperti-
lionum uolatibus sunt: quippe qui in directum nunquam feruntur, sed
tortuoso, & incerto maximè uolatu huc illucq; temerè pererrant, ac cir-
cunuagantur. Hi cum prima specie aliud facturi uideantur, postea præ-
ter omnium opinionem ad aliud quippiam longè diuersum subita men-
tis leuitate feruntur. Hi multum serpunt, & nihil promouent. Siquidem
iumentis ijs assimiles sunt, quæ ad molas deligata cum ingredi continen-
ter non cessent, eodem tamen usque in spatio semper reperiuntur: & fra-
cto laboribus corpore, ipsa tamen ultra exigui loci fines progressa non
sunt: Sic isti quoque cum assidue in corporis libidinibus intricantur, in
hisq; depressi inhærescant, ad spiritus fastigium nunquam euadunt: sed
inexhausto cursu in orbem perpetuò incitati feruntur: nempe qui unà
cum corporis libidinibus, uoluptatibusq; assidue agitati, rotatiq; eodem
unde mouerant, denuò referantur, & propter uoluntatis prauitatem, ab
iniqua, in qua sunt, seruitute nunquam liberentur. Hi cum ouis speciem
exterius intuentium se oculis ueluti escam quandam obijciant, gulosam
B& uafram, & astutam interius uulpem celant, multosq; ab recta uiuendi
uia, ad simile, in quibus ipsi sunt, uitiorum genus conantur abducere: qui-
cunque uidelicet rerum imperiti ac leues, leui momento nullo delectu ma-
gistris nihilominus malis ac bonis fidem adiungunt, illudq; rectum exi-
stimant quodcumq; quis ipsis uel rectè uel probabiliter cõsuaserit. Et hos
igitur in eandem secum trahere perniciem student, quod uidelicet illorū
peruersionem, excusationem suam esse arbitrentur, & eleuationem crimi-
num suorum flagitiorum communionem. Proinde hi omni ratione ca-
uendi sunt, idq; ea re, ne & pestis contagione ceteros inficiant, & ipsi cum
se undiq; exclusos animaduertant, aliquando se tandem ad meliorem fru-
gem recipiant, & ignominiam illam, quod bonos se defugere, atq; auer-
sari uideant, pædagogico loco accipientes, admoniti à prauitate respiscant.
Nam hoc etiam Paulus fieri iussit, loquens de ijs, qui nihil laborabant,
sed curiosè agebāt: Hunc enim (inquit) notate, & ne commisceamini cum
illo, ut confundatur.

2. Theß. 9. c.

*Quod ab omni prorsus cleri, aut principatus inter fratres appe-
titione abesse monachus debet.* CAP. IX.

CAeterum clerum, aut inter fratres principatum nullo modo appetere
monachus debet. Siquidem diabolica ista pestis est, & libidinis do-
minandi labes, quæ res insigne primæ Diaboli prauitatis indicium est.
Etenim ex hac ille quoq; imperandi libidine præceptis insigni illo super-
bia:

V bia

bīa lapsu corrui. Et sine dubio, qui in huius uitij potestate est, is eodem planè cum Diabolo malo laborat. Qui autem ab eo captiui tenentur, eos maleuolos, pertinaces, insimulatores, impudentes, criminatores, assentatores, ueteratores, humiles, ubi non cōuenit, illiberales, gloriosos, sexcentis denique alijs huiuscemodi turbis refertos existere necesse est. Etenim qui est eiusmodi, is idoneis obtrectat, insimulatq̃. Quin erit sæpenumero, cum illorum etiam interitum exoptabit, quò uidelicet sublatis de medio, qui tales sunt, in deferendis muneribus necessariò suffragia ad ipsum deueniant, atq̃ ex hoc etiam aliud sequetur, quòd ijs, penes quos illa deferendi potestas erit, adulabitur, atque ita multa illiberaliter ac seruiliter ager: aduersus inferiores uerò, si aduersentur, superbe ac petulanter se geret. Itaque dolos commachinabitur, perturbationesq̃ innumerabiles, ac suspiciones habebit, à sc̃q̃ animi tranquillitatem fugabit, & Deus pacis expelletur, utpote cui locus in eo non sit, ubi acquiescat. Cognito igitur nos detrimento, nequam istiusmodi cupiditatem fugiamus. Quòd si aliq̃ quem Deus aliquando ad res huiusmodi deligat, prorsus idem etiã (quæ eius solertissima sapientia est) probè nouit, quemadmodum etiam idoneum præbeat, nobis nihil omnino nobismetipsis adhibiti ad rem huiuscemodi studij, aut latentis prorsus in animo ullius uoluntatis conscijs. Nam hæc quoque animi est pestis grauissima, & rerum bonarum exterminatio.

Quòd ad recta studia consecranda neuiquam impellere nos inanis gloria debet.

CAP. X.

FVgienda autem cum primis inanis gloria est: quæ non ante labores, à laborum nos susceptione deterret (siquidem leuius hoc esset malum omnino) sed ijs iam exantlatis, mercedis præmijs priuat, illa expugnata difficilis & callida salutis nostræ aduersaria, illa uel in ipsius cœli conuexis, insidiarum aduersum nos collocatrix, & extensarum in cœlum usque ramis uirtutum pertinacissima profligatrix. Simulac enim illa pietatis mercatorem cuiusquemodì uirtutum mercibus animi sui nauigium onerasse animaduertit, illico procella sua excitata, in eo omni conatu operam dat, ut illud euertat, atque pessundet. Illius enim qui ad regnum superum nauigationis suæ cursum instituerat, mente, illa ad res humiles gloriasq̃ hominum contemplandas detorta, uniuersas repente spiritu ex animo diuitias exufflat, & subrutis uirtutum fundamentis, humo proceritate sua ad cœlum usque pertingentes labores affligit: cum nos, ut eorum ab hominibus præmia expectemus, impellat, quos æquum erat, cum oculis in solum Deum haberemus intentos, illiq̃ uni rectè facta nostra referuaremus, meritam ab eo solum mercedem referre. Nos uerò cum ad amplectendas uirtutes, hominū iudicio impulsī potius accedamus quàm Dei, inanemq̃ ab illis gloriæ mercedem flagitemus, iure optimo diuinorum præmiorum frustrationem incurrimus: quippe qui non propter Deum labores

A labores adæamus, sed hominibus operarios nosmetipsos locemus: à quibus cum mercedis loco, mercedis iacturam auferamus, quid est, quod nobis à Deo reddi amplius poscamus, propter quem animum, ut operis aliq̃ quid faceremus, nostrum nunquam induximus? Quòd autē hoc uerum sit, animaduerte, quid sacrosanctum Euangelium dicat de ijs hominibus, qui hominum causa, quæ recta sunt, faciunt: Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Agè igitur, quando hæc ita sunt, fugiamus inanem gloriam, dulcem spiritualium opum exspoliatricem, iucundum animarū nostrarum hostem, tineam uirtutum, blādissimam bonorum nostrorum deprædatricem, eandemq̃ mellis illitu fraudis suæ ueneni coloratricem, & mortiferi hominum mentibus poculi porrectricem. quod opinor ea de causa facit, ut uitio se illi auidius ingurgitent. Dulce enim humana imperitis gloria est. Quin & qui ab hac captiui tenentur, ij facillimè ab ea impelluntur, ut à recto consilio aberrant. Qui enim hanc concupiscit, is spreto sui ipsius consilio, id unum tantummodo perfectum, & magnificendū iudicabit, quod apud imperitam multitudinem in admiratione esse animaduertit. Quo fit, ut si nequissimi etiam, ac omnis prorsus iudicij expertes sint, qui quæ mala sunt admirentur, necessariò tamen ea omnia, quæ à studiorum suorum iudicibus probata esse crediderit, facturum sit, qui laudari se cupit. Ex quo intelligi facillè potest, inanem gloriam non ad euertēdas modò honestas actiones ualere, sed ad improbas etiã iter

B munire. Quocirca danda opera est, ne quòquam omnino ab recta ratione, Deo uel rectæ rationis autore oculos dimoueamus: sed iter illud, quod à Deo nobis monstretur, teneamus. Atque in huiusmodi cursu, siue is ab aliquibus laudetur, siue contra uituperetur, coniectis in cœlestem laudatorem oculis, neque illorum laudes magnopere curemus, sed tantum de recto in rebus bonis iudicio illorum gratulemur: neque istorum uituperatione ab eo ullo modo dimoueamur, potiusq̃ eorum uicem, tanquam recto iudicio carentium, atque in grauissimis tenebris uersantium doceamus.

De opportunitate temporis ad loquendum.

CAP. XI.

ATque ex officijs quidem hæc ferè præcipua sunt, quæ neuiquã pro uirtutis ipsorum magnitudine, sed pro modo facultatis nostræ hæc tenus explicata sunt: quæ uerò deinceps restant uirtutes, quæ uidelicet quotidianos quasi in consuetudine cum cæteris mores commendant, eæ ualde opinor omnibus sunt in promptu, & in facili admodum cognitione uersantur, ueluti maturitas temporis ad loquendum, & uerborum habita utilitatis ratione prolatio. Verborum autem ea opinor utilitas fuerit, si aut de uirtute in loco differatur, aut si ad rei alicuius, quæ facienda instet, urgeatq̃, usum sermo accommodetur, aut etiam deniq̃ ad audientium ædificationem referatur. Qui autem in alio quouis genere sermones uersentur, ij reijci tanquam inutiles ac superuacanei debent,

V 2 Quòd

Quod nequaquam facetias consecrari monachus debet. CAP. XII. C

Vitandæ autem omnes omnino in sermone facetiæ sunt. Siquidem fieri solet plerumque, ut qui sese in rebus istiusmodi occupant, in rectam rationem deserant: quippe cum ex eo illud fiat, ut animus ad ridicula diffundatur, & in tacita secum cogitatione grauitatis seueritatisque neruos omnes elidat. Quin incidit sæpenumero, cum istiusmodi contagio sensim proserpens, postremo ad uerborum turpitudinem, & summam obscenitatem delabatur. Ex quo sanè colligitur animi excubationem cum facetiarum diffusionem simul coherere non posse. Cæterum si usus etiam incidit aliquando, ut remittendæ aliquantulum tristitiæ causa, sermone ad hilaritatem excitemur, enimuero danda omnino opera est ut spirituali lepore referta sit oratio nostra, & Euangelico sale condita, ut rectæ, quæ interius sit, disciplinæ gratum foras odorem aspires, dupliciterque auditorum & animi relaxationem, & intelligentiæ festiuitatem delectet.

De Mansuetudine, & quomodo charitas conflatur. CAP. XIII.

Mansuetudine autem cum primis plenus esse monachus debet, quandoquidem spiritus mansuetudinis uel particeps iam factus est, uel fieri se participem cupit: illudque conuenit, ut suscepto hospiti hospes alsimilis sit. Cæterum si usus incidit, ut suscipienda aliquando à nobis aduersus alicuius negligentiam indignatio sit, qui uidelicet sit in nostra ditione, adhibenda in eo cura est, ut indignatio ratione sit temperata. Siquidem gladijs medici utuntur, utuntur & homicidæ. Verum hi, quod ad eos tractandos iracundiâ, atque immanitate impulsu accedunt, scelestissima per eos faciunt facinora: nempe qui eos quibuscum generis sunt communionem coniuncti, uita spoliunt. Illi, quod ex ratione ipsis utuntur, magnas ex ipsis afferunt utilitates. Siquidem eorum opera usi, constitutos in periculis homines liberant. Eodem modo etiam, quicumque adhibita in consilium ratione semper sibi indignandum censuerit, magnopere illi utilis fuerit, aduersus quem animo incitatus sit: nempe qui eius uel negligentiam corrigat, uel improbitatem, contra autem qui ab iracundiâ uinci se sinit, ab eo uero rectum proficisci nihil potest. Non esse uero alienum ab ipsis, qui mansuetudini student, animo interdum in loco incitari, hinc perspici facillimè potest, quod Moyses, de quo in sanctis literis testatum habemus, mortalium eum omnium longè mansuetissimum fuisse, ubi ita temporis ratio poscere uisa est, uehementissimè est indignatus, atque eas tenus animi concitatione progressus, ut eam non alia ratione, quam suorum cæde terminarit, hocque tum, cum uitulum illum fabricarunt, tum etiam cum nefarijs se Beelphegor ritibus polluerunt. Ex quo intelligi facillimè potest, ut quis adhibita ratione animo uehementius commoueatur, posse nihilominus eum dignitatem mansuetudinis retinere. Nam illud omnino nunquam moueri, naturæ potius lentitudo, quam mansuetudo appellanda est. Porro mansuetudini naturaliter etiam ferè adiuncta patientia

Atientia est. Siquidem mansuetudo patientiæ est mater. Neque minus etiam ipsi, qui uerè modò mansueti sunt, ac non naturæ quadam tarditate percussi, adiuncta benignitas est. Hæc autem unà inter se commista, coniunctaque præstantissimam uirtutum omnium charitatem efficiunt.

De Prudentia.

CAP. XIII.

Cæterum in omni, quæ suscipitur, actione, antecedere prudentia debet. Nam prudentia remota, nihil cuiusuis generis est, quod licet bonum uideatur, non in uitium recidat, si aut alieno tempore, aut non adhibita moderatione fiat. Ratio uero & prudentia ubi rebus bonis idoneum tempus ac modum definiunt, mirabile est, quantus ex earum usu cum indantes, tum in accipientes fructus redundet.

De Fide & Spe.

CAP. XV.

Omnibus autem in rebus, priusquam ad eas aggrediamur, adhibenda est ea, quæ in Deum fides est, eique comes unà ipsi alacritas adiungenda, quod uidelicet & fide sultas animi uires roboremus, & spei alacritate animo ad res honestas erectiores simus. Neque enim in rebus honestis conatus humanus, sublata ope diuina, perfecte unquam, quod uult, poterit adipisci: neque item uicissim diuinum præsidium ad nos nullo nostro studio uenturum putandum est. Sed ad perfectum uirtutum cumulum coniuncta simul esse utraque hæc oportet, & humanum studium, & auxilium celeste.

De Humilitate animi.

CAP. XVI.

Cæterum in omnibus quæ rectè fiant, causas, cur illa sic fiant, Domino assignare animus debet, neque omnino esse quicquam existimare, quod sua sponte ipse assequi possit. Nam huiusmodi animi affectio naturaliter humilitatem in nobis ingenerare solita est. Porro humilitas tutissimus est uirtutum omnium thesaurus. Hæc habes à nobis charissime uirtutum quædam quasi semina, quæ si diligentius excolueris, uberrimos ex ipsis fructus reportabis, & dictum sapientiæ illud uerum esse confirmaueris, quod danda esse sapientibus principia præcipit, ut sapientiores fiant.

Ioan. 9. b.

Quot modis prauæ in animo cogitationes existant. CAP. XVII.

Sed quoniam superius iam de ipsis, quæ ad mentis agitationem pertinent, disputauimus, neque tamen quot modis prauæ in animo motiones existerent distinctione ulla adhibita explicauimus: sane operæ precium facturos nos arbitrati sumus, si nunc illud quoque adiungeremus, ne uidelicet ad absolutam huius partis pertractationem, cumulus omnino ullus deesse uideretur. Dupliciter igitur mentem prauæ cogitationes obtruant: cum aut animus uidelicet ex sua ipse quadam incuria ad rerum futillum contemplationem aberrat, temereque ex alijs in alias cogitationes delabitur: aut cum insidiosè menti nostræ absurdas rerum species

V 3 Diabo

C Diabolus conatur obijcere, eamque hoc modo à rerum laudabilium contemplatione, inquisitioneque auocare. Cum igitur hæc ita sint, & animus, quod remissa illa mentis contentione, pellentium se cuiusquemodi uarijs rerum memorijs repetendis, in his temere se diutius occupet, in uarias errorum ambages soleat incidere, ac plerumque ad extremum cogitatione ad res turpissimas ac flagitiosissimas deferri: enimuero id quotiescunque acciderit, huiuscemodi animi socordia, diffusioque excitata seueriore acriorque mentis diligentia castiganda est ac corrigenda, assidueque, ut quæque singulis nobis temporibus propositæ sint, ita ad rerum honestarum cognitionem inducenda, in eaque occupanda. Vbi uero insidijs eam circumuenire Diabolus tentet, & formatas à se cogitationes magno cum impetu, ueluti ignita quædam tela in pacatum ac quietum animi statum intorquere contendat, illumque hoc modo incendere, & eorum quas semel intorserit, diuturnas, & ad extricandum difficiles memorias efficere, sanè hinc maiore quadam uigilantia, contentioreque animaduersione huiusmodi declinandæ insidiæ sunt, & peritorum athletarum imitanda consuetudo, qui summa cum animi attentione, tum corporis agilitate celeritateque aduersariorum suorum apprehensiones eludunt, & belli omnis euasio, & telorum declinatio orationi, ac diuinæ opis implorationi committenda. Hoc enim nobis Paulus præcepit, cum dixit, In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela Nequissimi ignea extinguere. Quamuis igitur etiam inter orandum prauas ille rerum animis nostris species obijciat, non propterea tamen ab oratione nobis est desistendum, neque iniectam ab hoste prauam sementem, nostram esse arbitrandum, quin potius ubi rem nobiscum putauerimus, & sceleris inuentori, prauarum istiusmodi cogitationum causas attribuerimus, hoc maiore debemus conatu procumbere, Deoque supplicare, ut disiecta ab animo nostro interposita istiusmodi nequam cogitationum quasi maceria, mens liberè celeriterque sine ulla mora impedimento ue ad ipsum queat peruenire, neque ab instituto suo cursu ullis malarum cogitationum incurribus retardetur. Si uero ex aduersarij inuerecundia flagitiosarum istiusmodi cogitationum uis uehementior etiam insurgat, neque sic tamen est succumbendum, neque suscepta certamina, ex dimidia parte confecta relinquenda: sed eousque obfirmatè perdurandum, quoad Deus perspecta nostra constantia gratia Spiritus sancti nobis affulgeat, quæ & insidiatore in fugam propellat, & mentem nobis puram efficiat, & diuino lumine compleat, & rationi nostræ in pacatissima tranquillitate constitutæ ocium ad Deum colendum sup peditet.

Ad Canonicos communiter in societate uitam degentes.

CAP. XVIII.

AC de ijs quidem, quæ seorsum ad quencque pertineant eorum, qui colendæ pietatis causa, soliuagum sibi uitæ genus instituerint, superius

Arius dilucidè quantum potuimus, disputauimus: quemadmodum uide licet quisque, & animo assidue in rebus honestis exercendo, & corpore, eo modo, quo facto usus sit, moderando, perfecti nobis philosophi formam posset effingere. Verumenim quoniam maximam partem, qui se colendæ pietati dederunt, ij in societate cum alijs degunt, in qua inter se uicissim alter alterius animos ad uirtutem exacuunt, seque inter se rectè factorum æmulatione ad maiores quotidie in studijs rerum honestarum faciendos progressus impellunt, æquum facturos nos arbitrati sumus, si ad hos quoque aliquid cohortandi gratia scriberemus. Cæterum illud docendi sunt prius, bonum illud, ad quod student peruenire, quantum & cuiusmodi sit: ut cohortatione ad id nostra postea suscepta, nihilo minore, quam quantum eius magnitudo ac dignitas postulat, ad id adipiscendum animi alacritate, studioque contendant. Principio igitur ad bonum illud, quod ex natura est, reuertuntur, cum unà cum cæteris communionem, confociationemque amplectuntur. Siquidem perfectissimam ego uitæ communionem illam appello, à qua priuata omnis rei cuiusque exclusio possessio est: itemque unde dissensio omnis, ac perturbatio omnis, rixaque omnis abest, atque contentio: contraque uniuersa communia, animi, mentes, corpora, eaque, quibuscunque necessario ad uictum, cultumque utimur: communis Deus, communis pietatis mercatura, communis salus, communia certamina, communes labores, communia præmia, ubi multi unus, & unus non solus, sed in pluribus. Huic uitæ instituto, quid est tandem quod iure æquiparari possit? quid eo beatius dici? quid hac coniunctione, necessitudine ue aptius excogitari? Quid mutua inter se morum, animorumque contemperatione elegantius fingi? Homines ex diuersis nationibus ac regionibus profectos, adeo in unum ueluti coaluisse, ut in pluribus corporibus unus modo esse animus uideatur, uicissimque plura corpora mentis unius instrumenta cernantur. In his qui infirma corporis ualetudine est, is complurium animos imbecillitatis sue participes habet. Qui uero animo æger est, & affligitur, ei complures præsto sunt, à quibus curetur, à quibusque assidue erigatur. Hi æquabili iure inter se alij aliorum & famuli sunt, & domini, & in inuicta libertate summam sibi inter se seruiunt seruitutem, quam non necessitas temporis oppressis magno ipsorum cum mœrore uiolenter inuexit, sed cum gaudio libera animi uoluntas induxit: quippe cum charitas ipsos inter se alios alijs subiectos efficiat, & ipsi nihilominus tamen illorum uoluntatis arbitrio libertatem conferuet, tales nimirum cum ab initio nos fingeret Deus, esse uoluerat, & propterea creatat. Hi sine controuersia primi parentis noxam contegentes, antiquum bonum in pristinum reuocant. Quandoquidem nisi disiecta fuisset à peccato natura, lites, & dissidia, & bella in hominibus non essent. Hi liberatoris nostri, eiusque uitæ, dum inter nos uersaretur, institutorum, ueri perfectique imitatores existunt. Quemadmodum enim ille coacto discipulorum choro communia cuncta, seque ipsum communem

munem apostolis præbuit, item hi quoque antistiti suo obtemperantes **C** (qui modo uitæ suæ præscripta rectè conseruant) genus uiuendi apostolorum ac Domini imitantur. Hi uitæ diligenter communitate retenta, angelorum uiuendi ritum æmulantur. Nulla est inter angelos contentio, nulla lis, nulla controuersia: sed cum habeat quisque, quæ omnium sunt, omnes tamen integras apud se suas diuitias conseruant. Siquidem nequaquam materia, quæ circumscribi possit, angelorum diuitiæ sunt, quæ quancumque eam in plures distribuere opus sit, necessariò diuidi debeat: Sed contrà, materiæ omnis illorum expertes copiæ sunt, & in uanæ agitatione diuitiæ collocatæ. Et propterea cum integra apud singulos bona sua cuique permaneant, omnes æqualiter diuites efficiunt, nempe quæ se sine controuersia, pugna uel ipsis præbeant possidendas. Summi enim boni contemplatio, & uirtutum certissima comprehensio angelorum thesaurus est. Hæc autem eiusmodi sunt, ut cum perfectam eorum pro se quisque singuli cognitionem, possessionemque adipiscantur, uniuersis tamen in ea liceat intueri. Sine dubio tales sunt, qui ueræ sunt pietatis cultores, ut eorum non de rebus terrenis, sed cœlestibus certatio sit, & indiuidua quadam diuisione eadē uniuersi & singuli apud se quisque conseruent. Siquidem uirtutis ea acquisitio est, & rectè factorum diuitiæ, & laudanda fraudatio, & lacrymarum expertis rapina, ubi insatiabili auiditati præmiū est, & culpædus, qui se uolentia abstinet, omnes rapiunt, & nemini iniuria fit, quæ quidem causa est, cur diuitiarum earum arbitra & moderatrix sit pax. Hi dum laudabili ratione uiuendi sua, communitateque cœlestis uitæ ac status egregiè formam effingunt, futura promissi regni bona præripiunt. Hi perfecte rerum omnium paupertatem tenent, in quibus nihil proprium cuiusquam sit, sed communia omnium omnia. Enimvero hi apertè hominum uitæ demonstrarunt, quàm magna nobis ab liberatore nostro humano corpore induto importata comoda sint, qui laceram hominum naturam, & in partes penè innumerabiles dissectam, quantum quidem in ipsis est, redintegrant, Deoque reconciliant. Siquidem eorum omnium, quæ ab liberatore nostro in carne gesta sunt, summa huc pertinet, ut humanam naturam cum ipsam ad se ipsam, tum ad se etiam reuocaret, & sublata praua dissectione in pristinam integritatem, coniunctionemque restitueret, atque ut peritissimus aliquis medicus corpus in plures partes concisum salutaribus medicamentis religaret. Atque hæc ne utiquam ea re sum persecutus, ut dicendo rei magnitudinem adderem, & eorum qui communitatem in uita adamarunt, præclara facinora uerbis exaggerarem (neque enim eiusmodi mea dicendi fastiditas est, ut ea rebus alioqui per se magnis splendorem possit asserere) quin mihi metuendum est potius, ne exilitate sua eas sua sponte claras obscuraret: sed ut, quoad fieri posset, splendidi adeo facinoris excellentiam, dignitatemque persequer ac demonstrarem. Nam quid est tandem, quod si huic compareretur, non iure longè inferius iudicetur? Apud quos enim pater

A pater sit unus, qui cœlestem patrem imitetur, & filij multi, qui summæ in magistrum suum beneuolentiæ officijs mutuò inter se alij alios superare contendat, filij inquam & unà inter se concordantes, & honestissimis uirtutum officijs patrem delectantes, neque naturæ necessitudinis suæ causam ascribentes: sed quæ natura firmior est, rationem coniunctionis suæ ducem sibi ac custodè asciscentes, & se inter se uinculo Spiritus sancti constringentes: Ad horum tam præclari negotij magnitudinem exprimentem, quæ satis idonea inueniri in terris similitudo possit? Sed enim ea in terris nulla est, sola cœlestis relinquitur. Impatibilis cœlestis pater, impatientis hic quoque, ratione sibi cunctos concilians. Incorrupti liberi cœlestis patris, incorruptio hos quoque fecit adoptiuos, charitate quæ in cœlo sunt, inter se coniunguntur, charitas hos quoque inter ipsos copulauit. Sine dubio aduersus huiusmodi phalangem animum Diabolus etiam ipse despondet: nimirum qui aduersum tot bellatores parem intelligat se esse non posse, adeo expeditè adeoque confertim contra ipsum militantes, & charitate ueluti acta testudine inter se alij alios tantopere protegentes, spiritusque consipientes, ut omnes illius ab se prorsus ictus repellant. Considera mihi quanta septem Machabæorum in decertando consensio esset, & sine controuersia maiorem apud hos animorum consensionem reperies. De his in carminibus suis exclamauit Dauid, cum dixit, Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in unum, quibus uerbis per Psal. 132.

B bonum ille uitæ probitatem expressit, per iucundum autem lætitiā eam, quæ ex concordia, & animorum coniunctione progignitur. Hoc uitæ genus qui diligenter colunt, ij supremam mihi uirtutem uidentur imitari.

Quod qui ad colendam pietatem accedit, is firmo ad eam iudicio debet accedere: Et de obedientia. CAP. XIX.

ATque ijs quidem, quorum mens aliquāto perspicacior est, in ea quæ superius à nobis facta huiusce uitæ instituti proprietatum expositio est, quæ in ea adhibenda disciplina sit, satis explicauimus. Verum quoniam equitas postulat, ut eorum causa, qui simpliciores in fratribus sunt, enucleatius etiam rerum singularum præscripta tradantur, reliquum iam ad hoc ipsum pergamus. Oportet igitur, & quidem in primis, ut qui ad uitæ se huius rationem contulerit, is stabili, firma, immobilisque uoluntatis constantia sit, iudicioque eiusmodi, quod à maleuolis spiritibus neque attemptari possit, neque loco depelli: animi præterea firmitate tanta, ut ad mortem usque martyrum constantiam præ se ferat, cum diuinis præceptis retinendis, tum obedientia aduersum magistros suos conseruanda. Siquidem hoc torius uitæ huius instituti caput est. Quemadmodum enim Deus, qui omnium pater & est, & appellari uult, summam, à quibus colitur, obedientiam requirit: sic qui spiritualis in hominibus pater est, cum præscripta sua ad diuinarum legum exemplum accommodet, perfectissimam

simam ipse quoque obedientiam requirit. Etenim si qui se alicui artium istarum illiberalium dederit, istarum dico, quæ ad degendam uitam hanc utiles sunt, artificii suo quacunq[ue] ratione parendum putat, neque ulla in re preceptis illius aduersatur, nec uerò ab eo uel ad minimum tempus digreditur, sed assidue usq[ue] in oculis magistri est, cibumq[ue] ac potionem, & reliquum uictum omnem æquo animo, ut ille præcipit, admittit: multo certè credibilius est, qui se ad pietatis, religionisq[ue] doctrinam percipiendam contulerunt, eos, quòd semel sint persuasi, huiusmodi posse se ab antistite suo scientiam accipere, fore ut omnibus illi in rebus libentissimè obsequantur, summeq[ue] ac diligentissimè obtemperent, neque ab eo, eorū quæ sibi imperentur, rationem repossant, potiusq[ue] ut imperatum opus efficiant, extra tamen siquid erit eiusmodi, quod ad salutem pertinens ignoretur. Quod enim huiusmodi est, id ea, quam par est, modestia ac reuerentia adhibitis, erogare & doceri licebit.

*Quòd secularium propinquorum congressiones sectandæ non sunt:
neque de rebus illorum sollicitudo capienda. CAP. XX.*

A Propinquis autem, amicis, parentibus uel animi affectione nos tam longè oportet esse disunctos, quàm longè eos, qui iam sint uita defuncti, à uiuis uidemus distare. Qui enim uerè se ad ea, quæ ex uirtute sunt certamina exuerit, mundoq[ue] ac rebus mundanis omnibus nuncium remiserit, quicq[ue] (ut in summa rem totam complectar) mundo seipsum crucifixum, is mundo & omnibus, qui in mundo sunt, mortuus est, siue illi parentes sint, siue fratres, siue tertium, quartum uel, aut quemuis deinceps cognationis gradum obtineant. Ac si quidem parentes à communi uita recesserint, & ad filij se uiuendi institutum contulerint, uerè tum illi habendi propinqui sunt, non qui parentum, sed qui fratrum locum obtineant. Si quidem uerissimus pater est, primus quidem, qui communis omnium est pater: secundum illum uerò deinceps is, penes quem spiritualis uiuendi ritus moderatio est. Si uerò in pristina uitæ cõsuetudine propinqui nostri permaneant, ij pars mundi sunt, à quo disuncti nos sumus, neq[ue] ulla nobis cum illis necessitudo intercedit, qui externum hominem deposuerimus, & propinquitatem, quam cum ipsis habebamus, exuimus. Qui autem maiorem in modum secularium hominum amicitia delectatur, eaq[ue] re assidue cum illis esse in colloquijs cupit, is ex frequenti cum illis sermone prauas eorum affectiones animo imbibit, & mēte rursus cogitationibus mundanis completa, à præclara illa sua animi obfirmatione desciscit, & spiritualem à se cogitationem fugat, & priorem uoluntatum animo remādit, & uulneribus ab hoste configitur, nempe qui carnali propinquitate spiritualementem uitam obturbar. Quocirca danda nobis opera est, ut propinquis nostris ea optemus quæ optima sunt, iustitiam dico, ac pietatem aduersus Deum, eaq[ue] quæ magni nos æstimauimus. Si quidem huiusmodi rerum precatio cum nobis honesta est, tum illis etiam

A etiam fructuosa: Simulq[ue] ut animos nostros ab omni prorsus de rebus illorum cogitatione, curaq[ue] exoluamus. Nequissimus enim criminator cum omnes nos de rebus uitæ huius curas exuisse animaduernerit, & expeditissimo cursu ad cœlum cõtendere, in hoc elaborat, ut cum animum nostrum in propinquorum recordationem reduxerit, eò sensim adducat, ut rationibus illorum curandis, mentem nostram ad suscipiendas rerum uitæ huius sollicitudines impellat, ut uidelicet illa secum uerset, quæ res propinquorum sit, eiusmodi uel, qua se possint tutari, an non: ex contractibus præterea lucra quæ ueniant, & illorum fortunas quantopere exaugeant: ad hæc ex uarijs uitæ calibus quæ iacturæ contingant, eaq[ue] illorum rem quantopere minuunt: facit que, ut & rebus illorum ad uitæ commoditates prosperis unà cum ipsis lætemur, itemq[ue] ex aduersis doleamus: similiterq[ue] ut cum eorum inimicis pariter inimicitias geramus (& quod grauius est qui iussi sumus, ut inimicum neminem habeamus) & amicis contra faueamus indignis sæpe spiritali coniunctione: præterea ut de iniquis ac fraudulentis illorum quæstibus gaudeamus: prauas denique omnes de rebus uitæ huius affectiones, quibus exutis earum loco spirituales cogitationes induxeramus, denuò in animum nobis reduct, quo iterum ad rerum humilium atque abiectarum cogitationem depresso internum monachum perimit: itaq[ue] comparat, ut ueluti statua sit, quæ solam monachi figuram circumferat, nimirum quæ nusquam uirtutibus sit animata. Quin accidit plerunq[ue], ut ex immoderata erga suos beneuolentia, monachus, ut propinquorum inopiæ succurrat, sacrilegij scelere obstringere se non dubitet. Quæ enim ad eorum usus seruantur, qui Deo se dedicauerunt, ea sacra, & uerè in earum rerum numero, quæ Deo consecrata sunt, esse & intelliguntur, & iudicantur. Quocirca quicumque ex his quippiam sibi surripit, is sine dubio ex ijs est, qui sacrilegi merito iudicandi sunt. Intellecto igitur intolerabili detrimento, quod ex animi erga propinquos nostros affectione nobis nascatur sollicitudinè de illorum rebus, ut diabolicum telum, fugiamus. Si quidem Dominus etiam ipse huiusmodi affectionem, & consuetudinem uetuit: qui quidem ex discipulis suis cuidam, ne id quidem unum permiserit, ut res suas cum propinquis suis componeret: alteri ut ne cadauer quidem mortui patris humo superiniecta contegeret. Ei enim qui res suas cum propinquis suis componere uolebat, sic ait, Nemo qui misit manum suam ad aratrum, respiciens retro, aptus est regno Dei. Ei uerò qui ipsum rogabat, ut sineret se patrem sepelire, Sequere me, inquit, & sine mortuos sepelire mortuos suos. Atqui quæ uterque rogabat, æquissima esse uidebantur, ac iustissima. sed enim ne utiq[ue] ea saluator probauit, neque uel ad punctum quidem temporis seiungi ab ipso cœlestis regni alumnos permisit, ne magnifica & cœlesti illa animi elatione humilium aliquid uel dicerent, uel cogitarent, mente in rerum terrenarum, fragiliumq[ue] cogitationem abiecta: tanquam qui ad res cœlestes animum adiunxerunt, ijs neutiq[ue]

quam liceat, eorum quæ in terra sunt, rationem ullam habere, ut qui iam ex ea emigrauerint, & mentis contemplatione altiores mundo sint effecti. Si uero aliquis dicat, Quomodo igitur lex præcipit habendam esse curam propinquorum, quando dicit, Et à propinquis seminis tui nolito uultum auertere. & præterea Apostolus etiam similiter, cum dicit, Si quis autem suorum, & maxime propinquorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Huic paucis respondebimus, hoc ab Apostolo dictum fuisse ijs, qui in communi & uulgari genere uitæ uersabantur, qui diuites erant, & propinquorum inopiæ poterant subuenire. Similiter quoque lex etiam hæc dicit, Atque ut dicam breuius, uiuis dicta sunt illa, non mortuis, nam hi quidem ab omni prorsus huiusmodi debito liberi sunt. Tu autem mortuus es, & toti mundo crucifixus. reiectis enim uitæ huius diuitijs, ad summam te paupertatem dedisti, & cum te ipsum Deo dedicaueris, unà de rebus Dei preciosis effectus es. Ut mortuus liber es ab omni in propinquos tributū collatione: ut nudus omni rerum possessione, nihil habes, quod largiaris. Quin ne in corpore ipso quidem tuo, posteaquam illud Deo semel consecrasti, ius tibi ullum reliquum est, tanquam in re Deo dedicata, & sceleratè facis, si te ad hominum usum accommodes: sed cum ijs tantummodo, qui idem te cum uitæ institutum tenent, ueluti qui Deo se penitus dediderunt, tibi uersandum est. Quæ igitur ea in te conuenient, quæ de sacrosancta scriptura memorata à nobis sunt uerba: aut quomodo non peccatum incurres, qui in initium cum Deo de colenda pietate fœdus uoles?

Quod neuiquam quis à spirituali se fratrum coetu debet abscondere.

CAP. XXI.

IAm illud quoque certissimum tenendum est, eum qui semel spiritualis fratrum societatis coniunctione copulatus sit, ab ijs, quibus cum iunctus sit, sine scelere abscondere se, aut segregare non posse. Si enim homines sæpenumero ubi semel se in coniunctionem fragilis uitæ huius dederunt, ab ea se amplius præter pacta inter se fœdera, separare non possunt (alioqui qui hoc facit, is statutis poenis obnoxius fit) sine dubio multo magis qui de spirituali coniunctione fœdus inierit, cum ea indissolubilem ac perpetuam habeat coniunctionem, ei seiungere se, præciderè uel ab his non licebit, quibuscum unum ueluti est corpus effectus. Alioqui si hoc facit, grauissimis se à Deo constitutis supplicijs addicit. Si enim mulier matrimonio iam cum uiro contracto, & unà cum eo copulata is magis damnandus sit, si ei insidias fecisse deprehensa sit: quantum is magis damnandus sit, si se abiunxerit, qui spirituali communione copulatus sit, teste atque interprete ipso Spiritu sancto: Quemadmodum igitur membra corporis naturæ uinculo coniugata, à corpore auelli non possint, aut si auellantur, quæ auulsa sint, ea emortua sint, necesse est: item quoque

A quoque monachus, quotiescunque reliquorum fratrum corpori coniunctus est, & firmiore, quam sit uinculum naturæ, spiritus compage uinctus tenetur, nullo modo putandus est ab ijs se posse diuellere, quibuscum copulatus sit. Alioqui si hoc facit, & animi uitam amittit, & unà cum ea gratiam Spiritus sancti, utpote qui factum ipso autore fœdus uiolauerit. Si uero aliquis dicat, in fratribus esse aliquos uitiosos (neque enim uniuersos opinor culpabit. Neque enim propterea ut uitiosi essent, societatem illi coierunt, ut unanimiter cuncti improbi essent) Sed si quis improbos quosdam reperiri inter fratres dicat, eiusmodique qui & temere officia cuncta peruertant, & honestatem negligant, & conuenientem ordini illi minuunt disciplinam, ac propterea huiusmodi hominum societatem relinqui oportere, nequaquam is idoneam recedendi causam inuenit. Siquidem neque Petrus, neque Andreas, Ioannes uel propter Iudæ improbitatem se à reliquorum apostolorum choro remouerunt, neque alius de apostolorum numero quispiam hanc ad recedendum causam arripuit, neque quominus CHRISTO obtemperans esset, ulla in re illius uitijs commotus est: sed contra potius relicta illius peruersitate Dei præceptis seruientes, pietatem, uirtutemque magno ipsi studio sectabantur. Ex quo intelligitur, qui aliorum improbitate cogi se dicat, ut à spirituali se copula disjungat, eum neuiquam idoneam leuitatis suæ causam inuenisse. Quin ipse potius terra petrosa est, qui præ imbecillitate consilij ueritatis uerbum alere non potest. Cumque aut propter impetum ex igne tentationis, aut libidinum intemperantiam honestum uiuendi institutum non ferat, illico uitiorum aestu torretur, & unà cum tenero adhuc doctrinæ germine exarefcit: nempe qui friuolas sibi causas, & ad defensionem ante tribunal CHRISTI haud satis idoneas, ex animi sui sententiâ confingat, sibi que ipsi facile imponat. Siquidem nihil est facilius quam se ipsum fallere, quod quisque sibi ipsi beneuolus est iudex, & quæ iucunda sunt, ea utilia iudicat. Quamobrem qui eiusmodi est, is ueritatis ipsius iudicio damnatus habendus est, ueluti qui scandalorum materia multis existat, peruersoque exemplo alios assidue ad similitum flagitiorum imitationem instiget. & uæ illi: Expedi enim ei, ut suspendatur mola asinaria circum collum eius, & demergatur in profundo maris. Qui enim semel defectio animi assueuerit, is uitiorum omni genere cumulatur, intemperantia, auaritate, edacitate, falsitate, omnique peruersitate, & postremo extremis malis confossus, in profundum nequitiae præcipitat. Qui igitur horum, qui istiusmodi sunt, ducè se præbet, animaduertat is, quam multarum animarum exitij reus existat: qui quidem ne reddendis potius Petrum imitatur, & exemplum firmæ fidei, & in rebus præclaris constantiæ reliquis existit: ut fulgente rectè factorum ipsius splendore, etiam qui in uitiorum tenebris degunt, ad meliorem per eum uiam reuocentur. Atque etiam Noë iustus ille, cum in illa pessimorum hominum

X 3. colluue

Matth. 18. d.

* apostasia

colluue uersaretur, non dixit Deo propterea oportere se exire de mundo, quod reliqui omnes improbi essent: sed eo magis more generosi ac fortis athlete obdurauit, & in profundissimo uitiositatis pelago pietatem à tempestate incolumem conseruauit; neque ulla in re Domino prorsus repugnans fuit, sed patientia tolerantiaque pietatis nauigium in medijs impietatis fluctibus tutatus est. Quid, non ne Lot, cum Sodomis in tanta impietate, tanta legum omnium ac iuris peruersione uersaretur, uirtutem tamen assidue usque ab omni uitio integram custodiuit, neque ullis omnino passus est prauis insidijs circumuentam teneri? atque inter sceleratissimos latrones, & qui summa petulantia libidineque contra naturæ leges ferebantur, sanctitatem perpetuo & ipse intaminatam seruauit, & reliquis, quos ad fieri poterat, exemplo suo ne idem facerent, autor fuit: nempe qui in docenda honestate antiquiora facta habuerit quam uerba. Tu uero quum in animo *defectionem cogites, & Spiritus sancti reiectionem machineris, fratrum negligentias, quæ uel sunt, uel abs te confinguntur, caufaris, & improbitati, & ad excipiendos pro uirtute labores segnicietæ, fratrum calumniam præ tendis? Verum enim uero qui eiusmodi est, is in uinculo Spiritus sancti acquiescat, quo se in cœlesti partu primis ueluti fascijs inuoluit. Neque enim si forte contigerit unum aliquem de ijs, qui in manu digiti sunt, læsum ex dolore aliquo laborare, iccirco continuo etiam alius pertinaciter se præcidi iubebit: sed contra dolore primum amputationis fugiet: dein etiam constantissime assistet, ut illius quoque qui in periculo sit, officium corpori possit præstare, ac non naturalibus omnino priuata ramis manus, proprio ac natiuo suo decore spoliatur. Transfer ergo similitudinem ad monachum, & considera, quam magnum abscissione sua teneris animis cum dolorem, tum dedecus etiã afferat, quos modoque item uitæ se omnis ac spiritus expertem reddit. Nam quod magister, neminem, quem docendum susceperit, uolens, prudensque ad improbitatem ducturus sit, ut praua doctoris institutio causa discipulo sit discessionis, ab alienationisque: ad hunc modum consideremus (si placet) quid est pater, quid est item magister, pædottiba nempe, puerorum institutor uterque, ex his alter filio, alter discipulo, quæ in utriusque rem magis futura sunt, optant. Si quidem & naturale hoc patribus est, liberos suos optare sibi esse quam optimos, quamque prudentissimos, similiterque temperantia omni ac modestia plenissimos, quo & filij clari sint, & patres ipsi filiorum laudis societate gloriosiores existant. Simili modo qui pueros magistri ad luctam instituant, quos in disciplinam receperunt, eos quam fortissimos quamque peritissimos artis efficere student, ut cum, uirtute ac peritia adhibitis, commodè se in certaminibus gesserint, aduersariorum magna cum laude uictores declarentur, atque ex ea re certissima in ipsos postea gloria redundet. Porro qui animum ad docendum induxit, hunc natura impellit, ut uelit discipulos suos quam fieri possit perfectissimè, artis suæ præcepta consequi. Proinde cum hæc in rerum natura ratio sit,

atio sit, qui non uerisimile est religionis magistrum, quem ipse instituendum acceperit, optaturum, ut quam innocentissimus, & spiritali sapientia cumulatissimus existat? præsertim cum illud intelligat, se, si discipulus talis euaserit, & in magna apud homines gloria futurum, & luculenta à CHRISTO præmia reportaturum, ut qui famulos ipsius, uel (ut rectius dicam) fratres (quando hoc nomine etiam CHRISTO eos placitum est appellare) diligentia sua, ea quæ est cum ipso coniunctione dignos effecerit. Verum enim aliud præterea consideremus, quod si ex illius institutione discipulus nequam euaserit, tempore extremi iudicij in maximo totius orbis terræ conuentu indelebilem ignominia notam magister incurret, uniuerso cœlestium inspectante concilio, neque ignominia afficietur modo, sed grauissimis etiam supplicijs mactabitur. Qui igitur putandum est casurum in animum magistri, ut discipulum suum benemoratam ac modestum esse nolit? Quanquam etiam aliena à doctoris rationibus discantis improbitas est. Nam quod unam ambo ætatem inter se agere decreuerunt, quodcumque quis uitium discipulus imbiberit, eius fructus primo omnium cum magistro ipso communicat, more uenenatorum serpentum, qui à quibus fouentur, in eos primum uirus emittunt. Quare perspicuum est undique, cum ex rerum natura, tum ex ipsius etiam instituentis utilitate, optaturum ipsum, ac studiose omni ratione operam daturum, ut quem discipulum erudiendum acceperit, is sibi & frugi & probus existat. Etenim si uitiorum ille improbitatisque esset magister, contendisset sine dubio, ut quorum disciplina præfleset, eos ad hunc finem deduceret. Verum cum uirtutis, ac iustitiæ præceptor sit, haudquaquam uolet (opinor) contrarium, atque ipse efficere nitetur, discipulo suo exitum euenire. Omnis igitur probabilis causa ei, qui à spiritali cœtu segregare se uelit, præcisa est, demonstratumque originem istiusmodi consilij nihil aliud esse, quam uitiorum intemperantiam, & laborandi fugam, & iudicij infirmitatem, instabilitatemque. Non enim hic David illud dicentem audiuit, Beati qui custodiunt iudicium: qui custodiunt, non qui euertunt. Hi sunt qui stultis assimilantur, qui super arenam imbecillitatis consilij sui fundamenta locant spiritalis ædificij, quod pauca tentationum guttæ, & breuis maligni torrens subducto fundamento dissoluit ac dissicit.

De Obedientia uberius.

CAP. XXII.

AT quemadmodum quidem ab eo, qui semel spiritali se fratrum societati coniugarit, indissolubilis seruanda copula sit, superius, quos ad facere potuimus, demonstrauius. Nunc rursus quod de obedientia antè dicere instituius, accuratius etiam pertractemus, & quæ de ea breuiter antè percurrimus, cumulatius declaremus, doceamusque quam magna ea obedientia sit, quam aduersum antistites suos religionis uere præstare cultores debent, eiusque magnitudinem non aliunde, quam ex sacrosancta

*apostasiam

Psal. 105. a.

sanctæ scripturæ autoritate explicemus. Paulus apostolus in ea epistola, C
Rom. 13. d. quam ad Romanos scribit, ipsis præcipit, ut excellentioribus illi potestati-
 bus omnibus subiecti sint: potestatibus inquam mundi, non spiritualibus: atque hoc ex his, quæ deinceps adiecit, declarauit, cum de tributis & uectigali locutus est: quo in loco, qui uel minimum potestati resistit, eum ait Deo ipsi resistere. Si igitur qui mundo huic præsumunt, & ex lege humana illam imperandi potestatem habuerunt, ipsi diuina lex pietatis cultores tantopere uoluit esse subiectos, & quod maius est, quorum uita tota tunc erat impietas: quàm magna tandem ei à pietatis cultore præstanda obedientia est, qui à Deo constitutus princeps sit, & imperandi potestatem à legibus illius acceperit? & qui defendi potest eum non Dei ordinationi resistere, qui antistiti resistat suo? præsertim cum apertissimè Apostolus iubeat omni in re parendum esse spiritualibus præpositis: Obedite enim inquit, præpositis uestris, & subiecti estote eis. Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus uestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes. hoc enim non expedit uobis. Quòd si non expedit non perfecte obedire, sine controuersia, quod magis expedit, illud consecrari debemus. Nam mea quidem sententia, hoc, quod hic dicitur, non expedire, magni cuiusdam detrimenti, & inexpiables iacturæ significantiam habet. Imitanda est autem maximè sanctorum obedientia, quam aduersus Deum illi adhibuerunt. Siquidem proposito nobis eorum exemplo, eam fortasse ritè poterimus adipisci. Neque uerò existimet quisquam, me firmandæ aduersus antistites obedientiæ causa, elatiora quædam exempla proferre, eisque, quod Deo debetur, officio, arroganter obedientiam aduersus homines audere conferre. neque enim ad hanc similitudinem inducendam mea sponte, sed diuinis literis inductus accessi. Animaduerte enim quid in Euangelij Dominus dicat, cum de obedientia aduersum seruos suos adhibenda legem sanciret: Qui uos recipit (inquit) me recipit. Et item alio in loco, Qui uos audit, me audit: & qui uos spernit me spernit. Quòd autem, quod apostolis dixerit, id de omnibus etiam san-
Hebr. 13. c.
Matth. 10. c.
Luc. 10. c.
 xerit, qui post illos, aliorum futuri erant moderatores, id ex multis, ipsedemque certissimis diuinarum literarum testimonijs, manifestissimisque argumentis probari potest. Ex quo quidem patet, nos, quando diximus tenendæ à nobis erga antistites nostros obedientiæ, adhibitam à sanctis uiris aduersus Deum obedientiam, exemplar nobis oportere proponere, diuinis oraculis conuenienter fuisse locutos. Quomodo igitur, inquit aliquis, ueteres sancti uiri animi sui alacritatem in exequendis Dei iussis declararunt? Considera mihi Abraham, qui iubetur relinquere domum, patriam, rem, possessiones, cognatos, amicos, & omnia quæ contraria his sunt consecrari, exilium, ignobilitatem, errorem, paupertatem, metus, pericula, & quæ ipsi, qui apud exterarum nationes degunt, usu euenire solita sunt, incommoda omnia persequi: & nihilominus tamen uidebis eum sublata omni cunctatione, dicto esse audientem, domesticam rerum suarum

A rum quietem, prosperitatemque relinquentem, & pro his in alienis terris ærumnas, erroresque suscipientem. Vides perfectissimum pietatis cultorem, & Dei causa felicia mundi omnia contemnentem? sed pergamus ad reliqua. Venit ille quidem in Palæstinā locum sibi à Deo ad incolendum commonstratum. Porro cum uictus inopia regio illa fuisset oppressa, inde in Aegyptum digreditur, ibique adempta sibi uxore, nihil omnino con-
B
 queritur: neque Dei consilia incusat, ut qui officij sui tales ab eo fructus referret: quin potius æquo animo iniuriam etiam hanc iniuriarum omnium longè grauissimam tulit non semel, sed iterum etiam sibi à Gerarorum rege uidelicet illatam. Qui enim semel in eo animum obfirmauerat suum, ut obediret Deo, nihil iam amplius illud spectabat, quid se faceret Deus, sed totus in eo erat cogitatione defixus, quomodo uidelicet perfectissimam, atque omni ex parte absolutissimam illi obedientiam præstaret: ac propter hoc etiam postremò filium inuenit Isaac diuturni sui uoti, diuturnaque fidei præmium ac documentum. Verum hunc ipsum cum iam ætatis flori propinquum uideret, eiusmodique, qui parentibus suis secutura prolis, futuraque deinceps posteritatis stabilimenti spem bonam afferret, eo ipso tempore illum post tot spes iubetur à Deo in præaltum montem educere, ipsique, unde illum acceperat, immolare. Porro ille durissima hac uoce accepta, munereque horrore plenissimo, eiusmodique, ut tantummodo auditum, nedum imperatum, ipsam posset naturam prosternere, hæc omnia ut moderatè tulit, ut mente nihil est consternatus, ut non concidit animo, sed perinde ut si agnum esset aliquem mactaturus, sic leni, tranquilloque animo, sublato obedientiæ iugo ibat unà cum filio imperato satisfactorius: nihil neque in hoc curioso iudicium Dei peruestigans, incusans uel: sed tota in officij sui conseruatione mente defixa, ne uidelicet ulla in re obedientiam minueret suam, luculentam hoc modo coronam reportauit: nempe qui cunctis deinceps mortalibus fidei, obedientiæque ueluti columna quædam erectus sit. Poteram autem reliquorum etiam sanctorum uirorum, quorum in ueteri historia nobilitata mentio est, obedientiam commemorare, unde absolutæ huius uirtutis exemplum pietatis cultores peterent: tamen ne longum faciamus, omnibus, quibus modò ea discendi uoluntas est, ad ea quæ in sacris literis feruntur, audienda dimissis, ipsi ad saluatoris nostri discipulos sermonem conuertemus, ostendentes quomodo illi dicto audientes erant, quomodoque se imperio subiciebant. Dixit eis IESVS, cum rudes adhuc in eius disciplina essent, ac tantum non iam amiam regnaturum illum putarent, & in ea spe essent, se nullis laboribus aditis, nullisque periculis susceptis, CHRISTI regni consortes futuros, atque in regalis eius gloriæ cultus, honorisque societatem uenturos (Hocque & Petrus ipse declarat, in ea increpatione, qua usus est aduersus IESVM, cum de futura sua passione ille differeret: Assumens enim eum Petrus (inquit) cepit increpare illum, dicens, Absit à te Domine, non erit tibi hoc. & hoc modo ostendens omnem omnino segregatam à se habuisse

Matth. 20. c. buisse cuiusvis mali expectationem. declarant etiam filij Zebedæi, qui **C** orantem pro ipsis ad Dominum matrem adduxerint, ut sessionis hinc inde ab dextra, laevaque honore afficerentur. Etenim nisi paulo post regnaturum illum existimassent, neutiquam unquam hoc ausi essent postulare: quippe cum sessionem à dextris patris in cælo, saluatoris esse intelligerent) *Matth. 10. b.* Quid igitur hæc expectantibus illis & sperantibus dixit: Ecce ego mitto uos, sicut oves in medio luporum. Porro illi re audita spei suæ summè contraria, nequaquam dixerunt, Alia adducti spe ad te accesseramus, & tu contraria nobis atque sperauimus, imperas? Nos quietem sperauimus, & tu nos in pericula trudis: honores nobis proposuimus, & tu extransuerso ignominias ingeris: regnum expectaueramus, & tu ut exagitemur, & omnium serui sumus, iubes. Horum nihil omnino dixerunt, licet his, quæ memorauimus, plura & grauiora etiam audissent, ueluti illud, Tradent uos in tribulationes, & occident uos, & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et ad præsidēs & reges ducemini propter me. His igitur illi omnibus auditis, submissa mentis ceruice, obedientiæ iugum subierunt, alacrique animo in pericula, in fora, in contumelias, in lapidationes, in ignominias, in cruces, in uarias neces processere: tantaque hæc alacritate sustinebant, ut magnificè lætitia efferrentur, cum digni habitus sunt, qui pro **C**H R I S T I nomine illa paterentur. Gaudebant enim (inquit) quod digni habitus sunt pro nomine ipsius contumeliam pati. Hanc obedientiam is qui secundum Deum pietatis est cultor, antistiti suo præstet oportet. Siquidem (ut iam diximus) discipulos **C**H R I S T V S elegit, ut huius uitæ formam quandam traderet. Nihil est enim aliud antistes (qui modo diligenter munus exequatur, cui præpositus sit, pietatē uidelicet) quam is qui personam **C**H R I S T I gerit, & sequester est inter Deum & homines, eorum, qui in ipsius officio sunt, salutem sacrificans Deo. Atque hoc à **C**H R I S T O ipso docemur, dum Petrum Ecclesiæ suæ pastorem post se constituit. Petre enim, inquit, amas me plus his: pasce oves meas, & omnibus præterea deinceps pastoribus, ac magistris eandē tribuit potestatem. Cuius quidem rei signum est, quod omnes similiter atque ille & ligent, & soluant. Quemadmodum igitur pastoris suo oves obtemperant, & uiam, quancumque ille uult, ingrediuntur: sic qui ex Deo pietatis cultores sunt, moderatoribus suis obsequi debent, nihil omnino illorum iussa perscrutantes, quando libera sunt à peccato: contraque, ea summa animi alacritate, summoque studio conficere. Quemadmodum enim fabricator uel singulis artis instrumentis pro arbitrio utitur suo, neque unquam ullum inuentum est instrumentum, quod ad quæcumque ille usum uoluisset, non se facile tractandum præbuerit, ac moderatoris manui celsiferit: item quoque conuenit uerum pietatis cultorē, perinde ut instrumentum quoddam utile opifici ad complendam spiritualem fabricam, omnibus in rebus parere, in quibus ut operam suam nauet, rectum esse antistes iudicari, ne si id facere recusauerit, impedimento sit, quominus spirituale opus

A opus compleatur. Et ut in adiuuanda arte instrumentum non sibi ipsi deligit, quod facto usus sit: eodem modo pietatis cultorem quoque nequaquam conuenit ipsum esse, qui sibi iudicio suo opus deligat, sed gubernationem sui, artificis prudentiæ debet consilioque concedere. Nouit enim, qui modo intelligens moderator est, uniuscuiusque mores & affectus, & animi motus diligenter exquirere, & ad hæc accommodatum etiam in singulis remedium adhibere. Quocirca nullo modo est eius statuti aduersandum, sed illud firmissimum tenendum, rem omnium esse difficilissimam se ipsum cognoscere, & curare, propterea quod naturaliter se ipsum quisque amat, & quilibet propterea quod in seipsum propensi sunt, in ueritatis iudicio fallantur. Porro ab alio cognosci, curarique facile est: cum ipsi, qui cæteros iudicant, ad discernendam ueritatem nequaquam obstat amor suorum. Stante enim in fratrum societate hac consensione, facile & pax inter ipsos uersabitur, & salus unà cum charitate & concordia omnium conseruabitur.

Quod uiliora etiam munera magna cum animi alacritate consulari monachus debet.

CAP. XXIII.

Atque etiam intelligendum illud est, debere pietatis cultorem uiliora etiam munera magno cum studio, magnaque cum animi alacritate suscipere, scientē nihil minutum esse, quod Dei causa fiat, sed grande & spirituale, & eiusmodi, quod cælum nobis, & præmia cælestia conciliat. **B** Quamobrem licet communibus utilitatibus inseruientia sarcinaria sequi iumenta oporteat, recusare tamē non debet. Siquidem uenire in mentem apostolorum debet, quam alacriter illi Domino paruērunt, quando ipsis mandauit, ut ad se pullum adducerent: cogitareque & illos quoque, quorum causa iumentorum curam suscipiat, fratres Domini esse, & tributam ipsis beneuolentiam, studiumque, in ipsum Saluatorem redundare, qui dixit, Quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Quod si sua facit, que minimorum sunt, sine dubio multo magis, que electorum sunt, ea sibi uendicabit, modò ne officium causam ad licentiam existimet, Quin summa potius animi attentione munire se ipsum debet, ut cum sibi, tum cæteris, in quoscumque eum casus detulerit, pariat utilitatem. Porro si de muneribus ipsi, quæ abiectiora sint, aliquid exercendum sit, scire conuenit Saluatorem quoque ipsum discipulis ministrasse, & abiectiora opera facere non recusasse: magnumque homini esse, si Dei imitator existat, cum per hæc, quæ humilia sunt, ad altitudinem illam quod illum est imitatus, ascendat. quanquam quis iam humile ausit quippiam appellare, quod Deus ipse attingere non recusauit.

Quod honores dignitates uel appetere monachus non debet.

CAP. XXIIII.

Prorus autem ab omni ambitione alienum habere animū monachus debet. Nam si in hac uita laboribus, ac rectè factis suis esse præmium

Y 2 uult,

uult, misera profectio illius mercedis conditio est, qui pro æternarum rerum iactura, caducas paciscatur. Si uero secum decreuit uelle se in hac uita labores perferre, & eorum mercedem in cælo recipere, non modo honores ulro ipse consecrari non debet, sed ne oblatos quidem admittere; potiusque recusare atque rejicere, ne consequentis uitæ gloriam, præsentis honor imminuat. Quandoquidem præsens uita uniuersa laborum est atque certaminum: contraque futura in præmijs, compensationibusque posita est. Quemadmodum magnus Paulus de hac uita, in aliam proximè migraturus, ait, Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruauai, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus non hîc, sed in illa die iustus iudex. Et item Saluator, In mundo hoc pressuram habebitis, Et rursus idem Apostolus, Per multas tribulationes oportet uos introire in regnum cælorum. Proinde si habes in animo in futurum regnare, hic noli ocium, noli honorem consecrari. Sed licet in præsentia pro uera tuenda doctrina, aduersa multa patiare, intellige te in posterum regnaturum, nam susceptis hîc pro tenenda honestate calamitatibus hæc constituta est merces. Alienus autem ab incommodorum uitæ huius conflictatione, cælestes nolit coronas sperare, quando hic eos, quibus ex constituta sunt, neque labores præmittis, neque certamina. *Caveat igitur omni ratione pietatis cultor, ne honores consecratur, cæteris uel se præponi uelit.* Omnis enim qui seipsum exultat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. Si semetipsum pietatis cultor in altum extulerit, habet qui grauius ac potenter illum affligat, & ad inferos usque possit deprimere. Sin contra seipsum humiliauerit, splendidissime magnificentiissimeque extolletur: quippe cum Deus (quæ ipsius potentia est) humiliantem se in altum extollat. Expectato igitur rectè extollentem & monache, neque ad res uitæ huius cogitationem uelis abijcere. Athleta enim es, & operarius CHRISTI; pactus es cum eo, totam te diem certaturum, & diei totius æstum perlaturum. Quid igitur diei opere nondum completo, requiem consecraris? Vesperam, uitæ huius finem opperire, ut cum paterfamiliâs uenerit, mercedem tibi denumeret. Vespere enim facto dixit Dominus uineæ procuratori suo, Voca operarios, & redde illis mercedem: non meridie, aut initio postquam statim illos conduxerat, Opperire igitur finem uitæ, & tunc reuerlus mercedem auferto. Interim autem in postremo loco acquiesce, ut tunc primum adipiscare.

De modestia ac simplicitate in cibis retinenda. CAP. XXV.

IAm ciborum diuersitatem nullo modo consecrari monachus debet: neque per causam uidelicet continentie ab solitis in communi usurpari etis discedere. Siquidem hoc communis disciplinæ peruersio, & scandalorum materies est: & uæ illi, qui in pietatis cultorum conuentum huiusmodi causas perturbationis attulerit. Sed licet usitatum hoc salamentum, quod iure incoctum ueteribus sanctis patribus pulmentis loco alterius

Arius cuiusdam condimenti addi placuit, commistum sit cum reliquo ferculo, aquæ, olerum uel, neutiquam per simulationem ab se inuentæ suæ cuiusdam religionis rejicere illud debet, & fercula alia meliora, & precij maioris inquirere: sed in minimi salitæ carnis frusti decocto, buccam reiecta omni obseruatione intingere, & cum omni gratiarum actione asumere. Siquidem minutissimum frustulum illud in tam magnam aquæ copiam, aut leguminum (si ita fors ferat) coniectum, nequaquam indicium cupiditæ est, sed seuerissima, & uerè durissima pietatis cultorū continentia. Quæ igitur huiusmodi sunt, hæc religionis cultor obseruare non debet. Neque enim ab his propterea nos abstinemus, quod Iudæorum ritibus faueamus, sed ut luxuriæ saturitatem fugiamus.

Quod ad perfectionem spectanti proditio in publicum nihil poterit obesse.

CAP. XXVI.

SI uero proditiones in publicum, aut suscepta propter necessarios communis fratrum usus itinera impedimento sibi esse ad pietatis cultum monachus dicat, ac propterea foras exire recuset, nondum ille absolutæ obedientiæ cognitionem est assecutus, neque animaduertit ad huiusce officij perfectionem istiusmodi mollicijs nequaquam solere perueniri. Intueatur proinde in exempla sanctorum uirorum, cõsideretque, quomodo uirtutem hanc perfectissimè illi coluerunt, qui imperatis sibi rebus ad faciendum adeo difficilibus, imperium ne uel leuissimè quidem unquam recusarunt, reluctati uel contra sunt, & illorum exemplo obedientiæ perfectionem condiscat. Si autem sit aliquis, qui etiam reuera hoc sibi sentiat nocere, is reliquos omnes fratres roget, ut pro se supplicent Deo, nec minus ab eodem Deo certissima cum spe ipse etiam facultatem petat, per quam cum in officijs spiritualibus, tum etiam in corporis muneribus rectè administrandis actiuosum, commodumque instrumentum sit. Et sine dubio qui bonum quærentium cupiditatibus fauet, eam largietur, quum ad petendum ipse hortatus sit, ac dixerit, Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur uobis. Omnis enim qui petit, accipit, & qui querit, inuenit, & pulsanti aperietur. Itemque alio in loco, Siquis autem uestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropert, & dabitur ei. Postulet autem cum fide, nihil hæsitans. Ac in omnibus denique rebus, ubi mens in perfecta obedientia uacillat, aut animi promptitudinem Satanas impedit, hebetando, retardando uel, remedium hoc adhibeamus, ut Deo supplicemus, petamusque, ut rectè agendi nobis facultatem uelit largiri, & ut carnes nostræ configantur timore Dei, utque assidue apud seipsum animus noster sit, neque corporis cupiditatibus uoluptatibus uel usquam capiatur. Siquidem non aliunde, quam ex animi distractione mundanæ cupiditates in nobis nascuntur: à quibus cum uarijs postea tumultibus uexata mens nostra fuerit, segnior ad capeffenda recta officia reddimur. Quæ cum ita sint, nemo in adiuris

Y 3 uandis

2. Tim. 4. b.

10. 1. 16. d.

Act. 14. d.

LUC. 14. c.

Matth. 20. d.

Matth. 7. b.

1. cor. 1. d.

Psal. 118.

uandis communibus aliorum corporis necessitatibus operam denegare. C
 fuam debet. quin suppliciter potius petendum est à Deo, ut facultatem
 adiuuandi ceteros nostram accipiat. Si enim aliorum exemplo munus
 hoc omnes detrectarent, quis esset, qui necessarijs officijs satisfaceret?
 Quamquam operæpretium fuerit, si hoc, exemplo etiam quodam doceas-
 tur. Nam qui modo in ordinem aliquem adscriptus est miles, ne utquam
 is operam dat, ut reliquos, qui eo in ordine sunt, ad consuetudinem suam
 traducat: sed ipse se contra ad illorum disciplinam ac morem accommo-
 dat. Quamobrem conuenit etiam ut qui in spiritualem societatem adles-
 ctus sit, nequaquam illos ad morem suum uelit detorquere: sed contra
 ipse morem suum debet aliorum fratrum moribus, institutis que con-
 formare.

Quod non oportet monachum priuata habere negocia.

CAP. XXVII.

Potestatem uero sui ipsius ne ad punctum quidē temporis habere mo-
 nachus debet, per quam in priuatis ipse negocijs suis uersetur. Quem
 admodum enim absente artifice instrumentum sua sponte ipsum non mo-
 ueretur, neque membrum uel ad breuissimum tempus ab reliquo corpo-
 re separari, moueri ue possit, sine eius, qui intus est opificis, ac totius cor-
 poris moderatoris uoluntate: similiter quoque neque religionis obseruanti
 aliquid agere, exequi ue sine antistitis sui sententia licet. Quod si causam D
 afferat, ac dicat, se præ imbecillitate corporis, exequendis imperatis pa-
 rem esse non posse, infirmitatem suam antistiti iudicandam permittet, se-
 cumque reputans illud scripture, se ipsum ad ea quæ sibi imperata sunt exe-
 quenda adhortabitur, cum ab ea dici audiat, Nondum enim usque ad san-
 guinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes. Et item alibi, Propter
 quod remissas manus, & soluta genua erigite.

Hebr. 12. 6.
 Ibidem. d.

*Quod antistitem conueniat, adhibita paterna beneuolentia,
 eorum qui in ipsius potestate sint, res administrare.*

CAP. XXVIII.

Porro ipse etiam antistes reliquorum fratrum, ueluti charissimorum
 filiorum curam suscipiens, diligenter quid eorum singulis opus sit,
 considerabit, & quæ conuenire uisa fuerint remedia, curationesque, quan-
 tum poterit, adhibebit: & quod reuera membrum siue animo, siue cor-
 pore infirmum fuerit, adhibita charitate, beneuolentiæque paterna sus-
 tentabit.

*Quod nequaquam perimittendum sit, ut in conuentu uirorum res
 ligiosorum, duorum triumue fratrum seorsum sodalitas co-
 eat.*

CAP. XXIX.

A C charitatem quidem habere inter se mutuam fratres debent, non
 ita tamen ut duo, tres ue seorsum à cæteris sodalitatem inter se
 coeant.

A coeant, quandoquidē hoc non charitas est, sed distractio, & dissidium: &
 eorum, qui sic coeunt, improbitatis indicium. Si enim communis decus,
 disciplinæ charum haberēt, qui tales sunt, sine dubio communem, æqua-
 lemque aduersus omnes charitatem tenerent. Si uero ipsi à reliquis sua
 sponte abscissi disiunctique in cœtu cœtum efficiant, uitiosa huiusmodi
 amicitie conciliatio est, & diuersam quandam à communibus institutis
 rem esse oportet, quæ hos inter ipsos conciliet: atque hoc profectò nihil est
 aliud, quam contra ueterem disciplinæ stabilitatem, constantiamque inno-
 uatio. Quocirca danda studiosè opera est, ne ullus omnino in conuentibus
 sodalitatibus istiusmodi locus detur, ne ue uiolata charitatis obser-
 uatione societatem quis cum fratre aliquo iungat, qui improbè agere, &
 communis disciplinæ iura uelit peruertere: enitendumque, ut quandiu
 quidem in officio omnes permaneant, equalis unicuique aduersum omnes
 communitas sit atque coniunctio. Quod si firmatam quis iam uetustate
 disciplinam labefactare in animo habeat, ac alios etiã de fratribus secum
 comites trahat, hic primò quidem ab eo, qui sanus sit, secreto admoneri
 tanquam parum sanus debet. Sin arcanò curari noluerit, adhibendi de
 fratribus erunt etiam, qui cæteris intelligentia uideantur prestare: quem
 admodum est in sacrosancto Euangelio, Si autem te non audierit, adhibe
 tecum etiam unum uel duos. Quod si ne ipsis quidem auscultauerit, tum
 demum ad antistitem ipsum animi ipsius morbum deferre oportebit. Si
 B uero ne antistitem quidem audire uoluerit, perinde ut gentilis & publi-
 canus habendus est, & ut ouis pestilentia contacta ab reliquo ouili segre-
 gandus, ne in reliquos quoque morbi contagionem transfundat. Si uero
 nullus sit omnino qui exempli peruersitate deterior fiat, tunc tantummo-
 do lenitas aduersus ipsum locum habebit, spe uidelicet ipsum se aliquan-
 do ad meliorem frugem recepturum: lenitas autem ex ea parte, ut ne pre-
 cidatur, non autem ut ab admonitionibus, legitimisque multarum im-
 positionibus desistatur.

Matth. 18. 6.

*Quod uestimentorum calceamentorumue delectionem conse-
 clari pietatis cultor non debet.*

CAP. XXX.

I Am de uestimentis calceamentis ue non ea exquirenda nobis sunt, que
 sunt elegantiora, sed quæ uiliora, ea deligenda, ut in hac re etiam animi
 nostri humilitatem significemus, neque opinionem nimis elegantium, aut
 nosmetipsos amantium, & à fraterna charitate abhorrentium incurra-
 mus, quando is satis se à charitate, humilitateque disiectum declarat, qui
 primas desiderat.

*Quod debet antistes ad uires corporis cuiusque ea accommodare quæ
 impèret: & de ijs qui uires suas maliciose celāt.*

CAP. XXXI.

I llud autē obseruare antistes debet, ne imponendis grauioribus, quam
 quibus sustinendis pares fratrum corporis uires sint, imperatis, eos,
 Y 4 qui

qui ea ferre non possint, ad abijciendam obedientiam instiget: sed perinde ut uerus ac legitimus pater, æquè in cunctos beneuolus, uires corporis cuiuscq; considerare, atq; ita munera singulis imponere, ac distribuere debet. Veruntamen grauissimè plectentur ij, qui quas à Deo datas sibi corporis uires habent, maliciosè celant, & aduersum antistites perulanter se gerunt, & illius iussis non obtemperant. Si enim magnum antistiti atq; que intolerabile periculum creat, occultum tenuisse talentum doctrinæ, ac non unicuiq; antè imminentem peccato frameam indicasse, sine dubio maius periculum incurrit is, qui datas sibi à Deo ad communem reliquorum utilitatem corporis uires ociosas tenet, occultatq;.

Quod neuiquam molestè ferre fratres debent, quandocunq; mitius agi cum imbecillioribus uideant. CAP. XXXII.

Verum enim uero neq; molestè ferre, neque indignari fratres debent, quandocunq; ijs, qui imbecilliores sint, antistes accommodata illorum uiribus ministeria assignet, & indulgentius cum his agendum censet, ita uidelicet usu postulante. Quinimo qui ualentiores sunt, ij imbecillioribus indulgere, & hoc modo spiritualem complere charitatem debent. Siquidem animaduertimus in corpore neque à manu dissidere pedem, neq; manum pedem ipsum ad transigendas partes suas conari trahere, neque uniuersam item manum digito minimo suum onus imponere: sed de membris unumquodque delatam sibi sortito à natura uim exercere, & quæ imbecilliora sunt, sustentare. Hæc disciplina si in spiritali conuentu seruetur, nimirum illud declarabit nos uerè CHRISTI corpus esse, & membra ex parte, nempe qui aptam inter nos coniunctionem, & uacuum omni dissidio concordiam continenter seruemus.

Quod nequaquam debent, qui in conuentibus principes sunt, ijs qui à conuentu suo defecerint, pietatis cultoribus liberè agendi potestatem impartiri, aut hos in uitæ communionem admittere. CAP. XXXIII.

Oportet autem, ut & qui regendis spiritalibus conuētibus præfunt, ij cum mutuam inter se charitatem exercent, mutuocq; alter alterius procuracionem ad se existiment pertinere: ea nequaquam euertant, quæ facere alter studeat: neq; temere, inconsideranter ue desciscentes uicissim alij aliorum fratres suscipiant. Siquidem hoc facere summa confusio est, atque peruersio, & spiritalis operis dissolutio. Etenim de fratribus quidem, qui cordatiores sunt, ij cum Dei timore teneantur, in officio persistunt; qui uerò lentiores sunt, ac magis dissoluti, ij pudore hominum, & ea, quæ ex hominibus pendet, necessitate, ueluti quodam pædagogo ad rectam uiam diriguntur. Si igitur qui negligentior sit, licere sibi animaduertenter impune probare sibi semel fratrum societatis labores defugere, seseq; inde ad aliam quandam transferre, & solutionem in ea, atq; incontinentem

A tinentem uitam agere, facile sese à suorum cœtu abrumpet, & exitij illius causam sustinebit, qui ad eum suscipiendum promptus fuerit. Atq; etiam fit sæpenumero, ut contagio ista latius serpens, eos etiam, qui in recto itinere sunt, aberrare faciat, deductos à recta ac iusta uia: & cunctorum exitij ille pœnas luet, à quo peccandi causa profecta fuerit. Quam obrem ne hoc eueniat, quoscunq; ex fratribus à conuētibus suis desciuisse animaduertimus, eos admoneamus, & unde egressi sunt, eò reducamus: aut si nobis obtemperare noluerint, caueamus, ac declinemus, & eorum congregationem defugiamus, & fratribus omnibus, ut hoc idem seruent, denunciemus: quo uidelicet uel ipsi illi, cum hoc modo auersos à se omnes uideant, & respiscant, & ad suum se gregem recipiant, atque ab eo, quem semel sortiti fuerint, pastore pascantur: uel si obstinati in spiritalis communionis contemptione permāserint, reliqui saltem, qui uiderint, quam inuisi omnibus facti sint, eorum exemplo cōmoti, in officio perseuerent, & quorum cupiant infamiam effugere, fugiant imitationem. Quod autem mea hæc uerborum commenta non sunt, potiusq; certissimæ spiritus leges, ipsa Pauli uerba apponam, quibus ille incontinenter uitam agentes castigat, atque inter cæteros ebriosos etiam & maledicos, pœnis esse obnoxios uult. Si enim aliquis frater fuerit (inquit) aut maledicus, aut ebriosus, cum eo, qui eiusmodi sit, ne cibum quidem sumere. Et item alio in loco, de ijs qui nihil operabantur, sed curiosè agebant, sic dicit, **B** Hunc notate, & ne commisceamini cum illo. Quod autem qui Spiritus sancti pactiones uiolat, is facinus longè maius faciat, quam aut maledici, aut ebriosi, aut qui totam in ocio uitam conterant, nemo est, cui non perspicuum sit. Quocirca haud absurdè nos ratio impellit, ut qui spiritualem disciplinam uiolant, illos ab eorum, qui ipsam conseruant, congregatione secludamus, prohibeamusq;. Tunc autem tantummodo reprehensione uacare fratris segregatio debet, quandocunq; ea antistitis iudicio occultæ alicuius, quam ipse sciat, utilitatis causa fiat.

Quod neuiquam debet qui in conuentu pietati operam det, eorum quæ cōiuncta cum materia sunt, quicquam priuatim possidere. CAP. XXXIII.

Debet autem pietatis cultor, qui eam, quam supra exposuimus, in uitæ communitatem amplexus sit, ab omni priuata rerum, quæ in materia consistunt, possessione liber esse. Etenim nisi hoc facit, primum quidem societatis ueritatem priuata possessione corrumpit: tum ipse etiam magnopere de se indicio est, ut qui Deum perpetuò ijs alimenta suppeditaturum diffidat, qui in nomine ipsius congregati sint, neq; illud audierit, quod dicitur à Propheta, Junior fui, etenim senui, & non uidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panes. uel eos nimirum, qui intelligentia percipiuntur, prudentiæ scilicet, uel qui sensu, quibus corpus alitur, Nam si ubi duo uel tres congregati sunt in nomine CHRISTI, ibi ipse in

1. Cor. 5. d.
2. Thes. 3. c.

Psal. 36. d.

ipse in medio illorum est, multo certè uerisimilius ibi idem esse credendus est, ubi multo copiosior ac frequentior hominum congregata multitudo sit. Aut igitur necessarium nihil nobis deerit, si CHRISTVS nobiscum affuerit. siquidem neque Israëlitis in uasta illa solitudine ipsorum usui necessarium quicquam defuit, aut si etiam defuerit, ad probationem nostram, fatius est inopia laborare, & cum CHRISTO esse, quam disiunctos ab eius societate in rerum uitæ huius omnium affluentia uersari. Porro incommodum, quod ex istiusmodi possessione nascitur, nequaquæ hic tatum resistit, sed ulterius etiã progredit. Etenim qui proprium habere aliquid studet, si sine dubio nihil aliud, quam disunctionem, ac defensionem à cæteris meditatatur, Nam cui hoc in animo nõ est, quid est tandem quod ipse possidere seorsum uelit? cum id certũ sciat CHRISTI beneficio seruos ipsius in necessariarũ rerum copia assidue uersari. Proinde perspicuum est, qui talis sit, eum de præcidenda, ac morte afficienda anima sua meditari, qui exiguis obolis salutẽ suam addicere paratus sit, & (liceat mihi quæso per uos aliquantulum loqui audacter, quod sentio) alter Iudas efficiatur, nempe qui à furto exordiat (Furtum est enim priuata possessio) & in prodicionem desinat: quando ut ille Dominum, sic iste etiam ueritatis uerbum prodit. Quando enim instituti nostri regula hoc habet, non licere nobis neque ab ea societate, ad quam aggregati sumus, disiungi, neque priuatam ullam pecuniam acquirere, neque denique in occulto aliquid agere, aut eiusmodi, quod exempli perueritate reliquorum fratrum saluti possit obesse, tum neglecto aliquis Dei timore, & legibus Spiritus sancti uiolatis societatem primum expilare (societatis enim expilatio est, rei cuiuscunque & undecunque in priuatum seuocatio) deinde defectionem etiam, ac distractionem cogitauerit, qui defendi potest hunc nõ uerbum ueritatis prodidisse, & alterum Iudam factum esse? qui, quantum in ipsa re sit, ueritatem prodat? Quocirca omni modo fugiendum nobis est, ne priuatim omnino quicquam possideamus, præter ea, quæ promiscuè omnibus simul comparantur. neque hac ratione solum integram ab omni labe mentem nostrã conseruemus, sed internum etiam hominem ab omnibus sordibus expurgemus; nimirũ à prauis primum ac flagitiosis cogitationibus, quæ interius spiritus domicilium contaminant: deinde à dolo, simulatione, maleuolentia, obreccatione, quæ uitia & charitatem radicitus euellunt, & Deum ex eorum animis, in quibus sunt, fugant. Si enim Dominus charitas est, sine dubio qui charitatem non habet, is diuina gratia caret. Dandaque nobis studiosè opera est, ut cum, pro se quisque, animum nostrum omnes summe humilem, castumque, & ad optima quæque agenda paratissimum conseruemus, mentem ad res uitæ huius occludamus, illudque propositum nobis habeamus, ne qua in re, dum in hac uita sumus, à Dei uoluntatibus discedamus, & in uitæ institutæ cursu claudicemus. Siquidem huiusmodi animi status, præterquam quòd omnem à nobis socordiam repellat, perficiet etiam ut cum

pio

A pio metu, ac firmo animi proposito honesta officia omnia persequamur. Atque illud cum primis in animo defixum habeamus, Deum bonum esse, & bonorum omnium autorem, mali autem nullius, nullo modo: licet nos, ita postulante ualetudinis nostræ usu, acriores interdum medicinas degustemus, Etenim Deus cum medicus sit humanorum animorum, pro natura morborum, medicamentorum etiam ad singulos ipsos appositam temperat uim, quæ, quando opus sit, intimum etiam penitus uitium possit extrahere. Proinde cum hoc ita se habere planissimè intelligamus, à gratiarum actione nunquam desistamus, esto dum à negligentijs aut malicijs nostris perpurgamur, acriorem aliquando medicinam experiamur. Illud autem, tentationis & probationis causa aliquid pati, rarorum admodum hominum est, & Abrahæ similitum. Hæc sunt, quæ Dei gratia mentis nostræ humilitati suggessit ad cohortationem uestram, qui socialem uitam estis amplexi: quo quidem genere, ut & ratio docuit, & nos mente peruidere potuimus, nullum neque splendidius, neque lautius, neque magnificentius reperiri apud homines potest. Verumenim quando ipsi quoque, qui in solitudine seorsum degunt, eam quam potuimus, cohortationem attulimus, unumque atque idem utriusque propositum est, nempe CHRISTO placere: & quæ illis dantur præcepta, his affinia sunt, & illum quoque librum adeamus. Siquidem fortassis ex eo etiã utile aliquid poterit assumi, quod traditam hic in communi cum cæteris uiuendi rationem, magis etiamnum illi stret atque perpoliat.

B

